STATVTA
CIVITATIS CREMONAE
ACCVRATIVS QVAM ANTEA EXCVSA, ET CVM ARCHETYPO COLLATA.

ADDITIS QVAMPLVRIMIS, QVÆ OMNIA sequenti pagella indicantur. Cum Indice rerum memorabilium copiosissimo, & altero titulorum, seu Rubr. Statutorum.





CREMONÆ,
Anno Humanæ Salutis. M. D. LXXVIII.
Permissu Superiorum.

STatuta generalia ciuitatis. fol. 1.

Statuta Mercatorum. fol. 209.

Decreta Francisci Sfortiæ primi vim Statuti habentia. fol. 255.

Taxæ instrumentorum. fol. 264.

Nonnulli ordines Senatus antehac nõ impressi. fo. 267.

Prouisiones Nauigij. fol. 280.

Prouisiones Annonæ. fol. 291.

Prouisiones Aggerum, & Dugalium. fol. 295.

Ordines Carceratorum. fol. 302.

Ordines Administrationis Reipub. Cremoñ. fol. 305.

Index præterea omnium rerum memorabiliũ locupletissimus summo studio, & vigilantia congestus. Cum altero Indice Titulorum (Rubricas statutorum appellant)

AD NOBILES, MAGNIFICOS, ET ILLVSTRES DOMINOS DECVRIONES REIPVBLICÆ CREMONENSIS.



IHIL profectò præclarius, nihil excellentius vnquam existimaui P. Amplis. quàm videre ciuitatem optimis decoratam legibus, institutisq; ornatam, & instructam. His enim vtilitas, & salus hominum conseruatur, & continetur; hinc rerum publicarum recta administratio discitur; hinc improborũ licentia compescitur. Talem sanè esse ciuitatem, rectissimè scilicet, & sapientissimè institutam Cremonam patriam nostram audacter, & verè prædicare possum. Audio enim extolli, & omnibus mirum inmodum placere leges, quibus nunc ciuitas ipsa vtitur. Has cum viderem typis vetustis impressas, deprauatas, & corruptas, multosq; ordines postea conditos passim diffusos, & dispersos à multis desiderari, curaui omnia hæc, quæ infinita videbantur, sub vno ferè aspectu poni pro amore, quem habeo in patriam, & semper habui. Omnes enim solo patrio natura debemus: & certè nemo tam abiecto, tamq; humili loco natus est, qui eum non habeat omnium carissimum, vt etiam Vlysses, qui multorum mores vidit, magnãq; orbis partem peragrauit, vnam Ithacam suam quasi saxo nidulum appensum, cæteris orbis ciuitatibus facilè prætulerit. Huc quidem natura omnes impelluntur. verum, si quid vtilitatis ad naturæ vim postea accedat, tanto magis in patriam incenduntur: atq;, vt illi omnia optata eueniant, expetunt; vt, qui duplici de causa ei plurimum debeant, pari item ratione gratissimi esse videantur. His rationibus ego motus cum Cremonensis sim, & à vobis P. (quæ vestra est beneficentia) publico munere cohonestatus fuerim, leges ipsas tam veteres, quàm nouas excusi quàm diligentissimè potui. Vtq; vobis de me optimè meritis aliquam referrem gratiam, ea sub vestro nomine vt ederentur, volui. Quam meam erga vos beneuolentiam vt eo loco habeatis,

bea tis, quo haberetis, si vobis Crœsi opes donarem, rogo. Accipite igitur læto animo humanißimi Ciues, Typographi, et municipis uestri munus, leue quidem, et tenue: & spectate animum, non rem, quam tamen non debetis contemnere; est enim earum rerum, quas ipsi quidem hoc tempore possumus, maxima: quæ quamuis neq; amplitudine vestra, neq; tanto numero (singulorum enim nomina subieci, Iudicum primò, iuxta Collegij ordinem, quem vbicunq; seruant; cæterorum deinde, inspecto tempore vniuscuiusq; aggregationis, vt innuunt Ordines ea in re nouißimè editi) neq; ijs officijs, quæ in me contulistis, digna videatur, tamen, vt spero, muneris mei tenuitatem humanitatis vestræ magnitudo subleuabit. Valete Amplisß. Patres. Ex maiori Cremonæ, Palatio, pridie Idus Augusti. M.D.LXXVIII.

Nobilitatum vestrarum admodum Mag.rum & Illustr.

Deditißimus Seruus

Christophorus Draconius.

CATALOGVS NOBILIVM, MAGNIFICORVM,

ET ILLVSTRIVM DD. DECVRIONVM

CIVITATIS CREMONAE ANNI M. D. LXXVIII.

D. Paulus Aemilius de Regio I. C. fq. D. Nicolai viciniæ Sancti Donati.
D. Federicus de Lamo I. C. fq. D. Io. Baptistæ viciniæ Sancti Victoris.
D. Io. Petrus Offredus I. C. fq. D. Homoboni Physici viciniæ Sancti Georgij.
D. Io. Franciscus Persichellus I. C. fq. D. Antonij I. C. viciniæ Sancti Bartholomæi.
D. Io. Baptista Bonettus I.C. fq. D. Damiani viciniæ Burgi Sancti Stephani, portæ s. Laurentij.
D. Sigismundus Picenardus I. C. Senator R. D. fq. D. Io. Francisci viciniæ Sancti Matthiæ.
D. Ioannes Botta I. C. fq. D. Ascanij I. C. viciniæ Sancti Aegidij.
D. Hieronymus de Contis I. C. fq. D. Pauli viciniæ Cantoni S. Nicolai.
D. Ludouicus de Aymis I. C. fq. D. Melchioris I. C. viciniæ Sancti Galli.
D. Io. Baptista Regatius I. C. fq. D. Leonardi I. C. viciniæ Sancti Galli.
D. Io. Iacobus Turresinus I. C. fq. D. Hieronymi Causidici viciniæ Sanctæ Aghathæ, Quarterij Glosanorum.
D. Ludouicus Magius I. C. fq. D. Nicolai viciniæ Sancti Galli.
D. Hieronymus de Puteo I. C. & Eques fq. D. Alexandri viciniæ Sancti Michaelis Veteris, Quarterij Domorum nouarum.
D. Io. Baptista Goldonus I. C. fq. D. Lazari viciniæ Sancti Christophori.
D. Franciscus Tinctus I.C. fq. D. Anselmi I. C. viciniæ Piscariæ.
D. Franciscus Caucius I. C. fq. D. Vincentij viciniæ Sancti Michaelis veteris, Quarterij Domorum nouarum.
D. Petrus de Barbobus I. C. filius D. Io. Antonij viciniæ Sancti Donati.
D. Homobonus Offredus I. C. fq. D. Io. Baptistæ viciniæ Sancti Georgij.
D. Iulius Turrianus I. C. fq. D. Christophori viciniæ Sancti Petri de Pado.
D. Iacobus Maynoldus Galeratus I. C. fq. D. Io. Baptistæ I. C. viciniæ Sancti Bartholomæi.

Prædicti Omnes de Collegio Iudicum.

D. Galienus Manna fq. D. Cathaldi Physici viciniæ Sancti Petri de Pado.
D. Baptista Sfondratus fq. D. Gulielmini viciniæ Sancti Thomæ.
D. Maffinus de Maffis fq. D. Bartholomæi viciniæ Sancti Pantaleonis.
D. Petrus Martyr Vgolanus Comes, & Eques fq. D. Io. Iacobi viciniæ Sancti Leonardi.
D. Io. Baptista de Paterno Eques fq. D. Io. Gulielmi viciniæ Sancti Michaelis noui.
D. Iosephus Sfondratus fq. D. Pandulphi viciniæ Sanctæ Agathæ, Quarterij Alemanorum.
D. Andreas Nazarius fq. D. Io. Petri viciniæ Sancti Georgij.
D. Annibal Golpheramus fq. D. Io. Petri viciniæ Sancti Georgij.
D. Io. Baptista Riparius fq. D. Mercadini viciniæ Sancti Donati.
D. Io. Baptista Strata fq. D. Io. Clementis viciniæ Sancti Christophori.
D. Antonius del Pisce fq. D. Marci Antonij Equitis viciniæ S. Sepulchri, Quarterij de Quaclis.
D. Gabriel Maynoldus fq. D. Vincentij viciniæ Sancti Michaelis noui.
D. Iulianus della Fossa fq. D. Damiani viciniæ Sancti Victoris.
D. Io. Bernardinus Galeratus fq. D. Francisci viciniæ Sancti Vincentij.
D. Federicus Ponzonus Comes fq. D. Ponzini Comitis viciniæ Sancti Bartholomæi.
D. Io. Franciscus de Amidanis fq. D. Sigismundi viciniæ Sanctæ Luciæ.
D. Io. Maria de Foliatis Capitaneus fq. D. Iosephi viciniæ Sancti Christophori.
D. Baldesar de Amatis fq. D. Galeacij viciniæ Sanctæ Ceciliæ.
D. Ludouicus de Barbobus fq. D. Io. Baptistæ viciniæ Sancti Vincentij.

D. Franciſcus de Benzonibus fq. D. Theodori viciniæ Sancti Pauli.
D. Vincentius Drizzona Capitaneus fq. D. Chriſtophori Cauſidici viciniæ Sancti Nazarij.
D. Rolandus Granellus Comes fq. D. Nicolini Comitis viciniæ Sanctæ Mariæ in Beliem.
D. Carolus Ponzonus fq. D. Lazari Equitis viciniæ Sancti Vincentij.
D. Thomas Raymondus fq. D. Io. Nicolai viciniæ Sancti Sylueſtri.
D. Ioſephus Felinus Cauſidicus fq. D. Petri viciniæ Sanctæ Sophiæ.
D. Hieronymus de Auguſtis fq. alterius D. Hieronymi viciniæ Sancti Pauli.
D. Ioſephus Paganettus fq. D. Thomæ Burgi Sancti Stephani, Portæ Sancti Laurentij.
D. Hieronymus de Burgo Capitaneus fq. D. Baldachini viciniæ Sancti Aegidij.
D. Io. Baptiſta Celanus fq. D. Cæſaris viciniæ Sancti Eraſmi.
D. Iulius Collettus fq. D. Io. Franciſci viciniæ Sancti Aegidij.
D. Nicolaus Gerenzanus fq. D. Franciſci viciniæ Sancti Thomæ.
D. Mercurius Manaria fq D. Marci Antonij viciniæ Sanctæ Luciæ.
D. Franciſcus de Piperarijs fq. D. Iacobi viciniæ Sancti Sepulchri.
D. Io. Baptiſta Raſtellus fq. D. Ioannis viciniæ Sancti Eraſmi.
D. Ioſephus Grana fq. D. Philippi viciniæ Sancti Fauſtini.
D. Ioſephus Giauardus fq. D. Thomæ viciniæ Sancti Bartholomæi.
D. Antonius Oſcaſalis Capitaneus fq. D. Hieronymi viciniæ Sancti Lucæ.
D. Iacobus Bagarottus fq. D. Io. Baptiſtæ viciniæ Sancti Victoris.
D. Camillus de Muſsis fq. D. Baptiſtæ viciniæ Sanctæ Mariæ in Beliem.
D. Iacobus Maria Lupus Cauſidicus fq. D. Antonij Mariæ viciniæ Sancti Sepulchri, Quarterij ultra aquam.
D. Camillus Tinctus fq. D. Aloyſij Equitis viciniæ Sancti Petri de Pado, Portæ Natalis.
D. Ioſephus de Alia fq. D. Hieronymi viciniæ Sancti Proſperi.
D. Io. Baptiſta Perſichellus Capitaneus fq. D. Thomæ viciniæ Sancti Nazarij.
D. Bernardinus de Fraganeſco fq. D. Io. Baptiſtæ viciniæ Sancti Andreæ.
D. Sigiſmundus de Datis fq. D. Pauli viciniæ Sancti Michaelis veteris quarterii Parmæ.
D. Sebaſtianus de Oxio fq. D. Chriſtophori viciniæ Sancti Nicolai.
D. Carolus Ciria fq. D. Hieronymi viciniæ Sanctæ Luciæ.
D. Leonardus de Maynardis fq. D. Io. Antonij viciniæ Sancti Georgij.
D. Romanus de Burgo fq. D. Io. Baptiſtæ viciniæ Sancti Saluatoris.
D. Franciſcus Locadellus fq. D. Mercadini viciniæ Sanctæ Agathæ, Quarterij Gloſanorum.
D. Io. Petrus de Alia Capitaneus fq. D. Io. Petri Equitis viciniæ Sancti Michaelis noui.
D. Io. Petrus de Lamo fq. D. Paduani viciniæ Sancti Nazarij.
D. Ambroſius de Gadio fq. D. Io. Baptiſtæ Equitis viciniæ Sancti Victoris.
D. Gaſpar de Oxio Capitaneus fq. D. Bartholomæi viciniæ Sancti Nicolai.
D. Ioannes Schitius fq. D. Pet. Martyris viciniæ Sancti Pauli.
D. Iulius Fabagroſſa Capitaneus fq. D. Marci Antonij Capitanei viciniæ Sancti Nazarij.
D. Carolus Magius fq. D. Pauli viciniæ Sanctæ Luciæ.
D. Io. Franciſcus Picenardus fq. D. Iacobi viciniæ Sancti Victoris.
D. Sebaſtianus de Regio fq. D. Io. Galeacij viciniæ Sancti Sylueſtri.
D. Io. Franciſcus Capellanus fq. D. Franciſci viciniæ S. Agathæ, Quarterij Bombecearioru.
D. Antonius de Conradis fq. D. Pet. Mariæ Cauſidici viciniæ Sancti Bartholomæi.
D. Gaſpar de Summo fq. D. Octauiani viciniæ Sancti Lucæ.
D. Io. Franciſcus de Cantù fq. D. Stephani viciniæ Sancti Nicolai.
D. Io. Baptiſta de Cauallis fq. D. Angeli viciniæ Sancti Nazarij.
D. Antonius de Magiſtris fq. D. Vincentij viciniæ Sanctæ Ceciliæ.
D. Vincentius de Schitijs fq. D. Gulielmi viciniæ Sancti Victoris.
D. Antonius Maria de Zacharijs fq. D. Bernardi viciniæ Sancti Donati.
D. Camillus de Cambiago fq. D. Nicolai viciniæ Sancti Matthiæ.

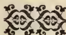
D. Carolus

D. Carolus Schinchinellus fq. D. Pet. Ioannis I. C. viciniæ ſanctæ Helenæ.
D. Pet. Franciſcus Oſcaſalis fq. D. Ludouici viciniæ ſancti Aegidij.
D. Io. Franciſcus de Tollentino fq. D. Petri Baldini viciniæ Burgi s. Stephani portæ s. Laurentij.
D. Gabriel de Cambiago fq. D. Nicolai Senioris viciniæ ſanctæ Helenæ.
D. Pamphilus Golferamus fq. D. Franciſci viciniæ Burgi ſancti Stephani, Portæ Natalis.
D. Ludouicus Affaytatus Comes fq. D. Io. Baptiſtæ Comitis viciniæ ſancti Vincentij.
D. Hieronymus de Fodrijs fq. D. Marci Antonij viciniæ ſancti Chriſtophori.
D. Octauianus del Zeno fq. D. Raymondini viciniæ ſancti Antonini.
D. Pet. Antonius de Aldriſijs fq. D. Io. Franciſci viciniæ ſancti Aegidij.
D. Auguſtinus de Caucijs fq. D. Thomæ viciniæ ſancti Ioannis noui.
D. Vincentius Stanga fq. D. Hieronymi viciniæ ſancti Vincentij.
D. Cæſar Trecchus fq. D. Sigiſmundi Capitanei viciniæ ſancti Syluestri.
D. Io. Baptiſta Marnius fq. D. Alberti viciniæ ſancti Michaelis noui.
D. Iulius Fondulus fq. D. Georgij Phyſici viciniæ Mercatelli.
D. Hieronymus de Foliatis fq. D. Io. Baptiſtæ cognomento Vsberti viciniæ ſancti Chriſtophori.
D. Ioannes Pauarellus fq. D. Alexandri viciniæ maiori, Burgi S. Stephani, P. S. Laurentii.
D. Franciſcus Gonzaga Eques fq. D. Alexandri viciniæ ſancti Vincentij.
D. Ioannes de Vidonibus fq. D. Hieronymi viciniæ ſanctæ Ceciliæ.
D. Eliſeus Botta fq. D. Galeacij viciniæ ſancti Aegidij.
D. Nicolaus de Ferrarijs fq. D. Hieronymi viciniæ ſanctæ Ceciliæ.
D. Aegidius Riparius fq. D. Mercadini viciniæ ſancti Donati.
D. Io. Maria de Regazija fq. D. Franciſci viciniæ ſancti Eraſmi.
D. Ioſephus Gloſanus fq. D. Galeacij viciniæ ſancti Apollinaris.
D. Cæſar Marianus Filius D. Andreæ viciniæ ſancti Georgij.
D. Nicolaus Sforzoſius fq. D. Baldeſaris viciniæ ſancti Donati.
D. Deiphebus Lupus de Melijs Marchio Soraneæ fq. D. Io. Pauli Marchionis viciniæ ſancti Vincentij.
D. Galeacius Trecchus fq. D. Pet. Franc. Cap. viciniæ ſanctæ Agathæ.
D. Pet. Aloyſius Scacabarotius fq. D. Hieronymi viciniæ ſanctæ Agathæ quarterij Bombecca-riorum.
D. Federicus Stanga fq. D. Iulij viciniæ ſancti Vincentij.
D. Paganinus Vgolanus fq. D. Io. Matthæi viciniæ ſancti Leonardi.
D. Sebaſtianus de Douaria fq. D. Philippi viciniæ Gonzagæ.
D. Bartholomæus Crottus D. Hieronymi viciniæ ſancti Aegidij.
D. Cæſar Pollitius fq. D. Io. Mariæ viciniæ ſancti Aegidii.
D. Antonius Strata fq. D. Hieronymi viciniæ ſancti Iacobi in Brayda.
D. Thomas de Ripa fq. D. Ludouici viciniæ ſancti Pauli.
D. Petrus de Bonishominibus fq. D. Nicolai viciniæ ſancti Aegidij.
D. Aloyſius Aymus Cauſidicus fq. D. Alexandri viciniæ ſancti Galli.
D. Galeacius de Melijs fq. D. Venturæ viciniç ſancti Lucæ.
D. Octauius Affaytatus fq. D. Io. Petri viciniç ſanctæ Helenæ.
D. Antonius de Sancto Maphæo filius D. Auguſtini Cauſidici viciniç ſancti Georgij.
D. Ioſephus de Parro fq. D. Ioannis viciniç ſanctæ Sophiæ.
D. Io. Baptiſta de Paſqualibus fq. D. Io. Franciſci viciniç ſancti Iacobi in Brayda.
D. Ioſephus della Foſſa fq. D. Ludouici viciniç ſancti Nicolai.
D. Galeatius del Mutio filius D. Hieronymi viciniç ſancti Vincentij, Quarterij s. Marthæ.
D. Hieronymus Bonettus fq. alterius D. Hieronymi viciniç ſancti Syluestri.
D. Robertus de Guazzonibus fq. D. Io. Baptiſtæ Capitanei viciniç ſanctæ Luciæ.
D. Carolus della Cella fq. D. Orfei viciniç ſancti Vincentij.
D. Bernardinus Gerenzanus filius D. Io. Baptiſtæ viciniç ſancti Sepulchri, Quarterij de medio.

D. Marcus

D. Marcus Antonius del Pisce sq. D. Camilli Cap. viciniæ sancti Vincentij.
D. Cæsar Amidamus sq. D. Antonij viciniæ Mercatelli.
D. Rocchus de Flamenis sq. D. Iob viciniæ sancti Leonardi.
D. Mercadinus de Ferrarijs sq. D. Pet. Ioannis viciniæ sanctæ Luciæ.
D. Carolus de Paterno sq. D. Hieronymi vicinię Mercatelli.
D. Gabriel del Mutio Capit. sq. D. Lanfranchi uicinię sancti Thomæ.
D. Asdrubal Angussola sq. D. Amilcaris vicinię sancti Georgij.
D. Galeacius Marchio Palauicinus sq. D. Adalberti Marchionis Palauicini vicinię sancti Bartholomæi.
D. Io. Franciscus de Summo sq. D. Alberici vicinię sancti Donati.
D. Iacobus Gallaratus sq. D. Io. Baptistę vicinię sancti Apollinaris.
D. Ascanius Comenducus filius D. Io. Petri Causidici uicinię sancti Galli.
D. Maximilianus Stanga sq. D. Io. Francisci vicinię sancti Lucæ.
D. Io. Baptista de Fraganesco sq. D. Io. Francisci vicinię sancti Michaelis veteris quarterij Parmæ.
D. Octauius Marnius sq. D. Vincentij vicinię sancti Michaelis noui.

PRIVILEGIVM
EXCELLENTISS. SENATVS
MEDIOLANENSIS.



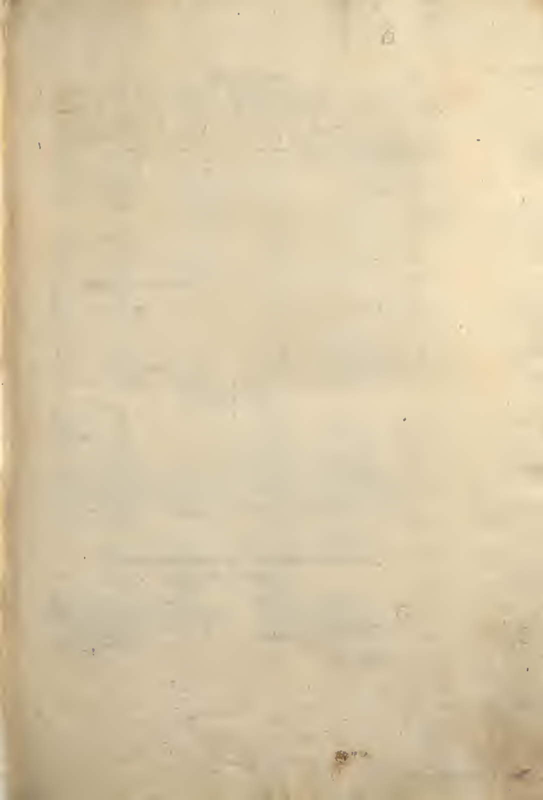
PHILIPPVS DEI Gratia Hiſpaniarum, vtriuſq; Siciliæ &c. Rex, & Mediolani Dux &c. Chriſtophorus Draconius Typographus Cremonenſis expoſuit nobis ſe à Deputatis regimini noſtræ ciuitatis Cremonæ obtinuiſſe facultatē, & conceſsionem imprimendi Statuta ipſius ciuitatis, additis Decretis, & Prouiſionibus, quibus eadem Ciuitas vtitur. Et quoniam operæ, atq; impenſæ multum ea in re ponendum eſt; petijt à nobis prouideri, ne quis alius eundem librū cum dicta additione imprimere, aut imprimi facere, vendereue, aut venalem habere poſsit vſq; ad annos decem; prout prædicti Deputati conſenſerunt, vt eo tempore ex labore, atq; impenſa ſua fructum capere poſsit. Nos igitur conſiderantes hanc rem ad publicum commodum pertinere, ſupplicantis petitioni annuendum cenſuimus. Itaq; tenore præſentium edicimus, & prohibemus, ne quis alius Typographus, bibliopolaue, aut alius quiſquam prædictum opus (poſtquam à ſupplicante impreſſum, editumq; fuerit) imprimere, aut imprimi facere, aut alibi impreſſum in Dominium hoc inuehere, aut vendere, venaleue habere audeat, ſine dicti Chriſtophori Draconij expreſſa conceſſione, vſq; ad annos decem à die editionis inchoandos, ſub pœna amiſsionis omnium eiuſmodi librorum, ac aureorum centum, quoties contra factum fuerit, cuius pœnæ tertia pars accuſatori, tertia ſupplicanti, reliqua Fiſco noſtro applicetur. Mandantes

omnibus

omnibus ad quos ſpectat,& ſpectabit,vt ita exequantur. In quorum fidem præſentes noſtro ſigillo munitas fieri iuſsimus. Dat. Mediolani die XXVI. Maij M. D. LXXV.

Locus ★ Sigilli.

Octauianus Robius.



IN NOMINE DOMINI AMEN.



VM secundum varietatem temporum mores hominum, negotiorũq; formæ multifariam varientur, quia, vt ait lex, Natura nouas semper properat edere formas, laudabile, quinimmo necessarium existit, vt omnia suis temporibus conueniant, & iuxta uarietatem temporũ Statura quoq; uarientur humana, præsertim cum Principũ dominia contigerit innouari, iuxta illud, nouus rex, noua lex. Ideo cõmune, & homines Ciuitatis, & districtus Cremonæ considerantes porissimũ, & præcipuè, quòd diuino cooperãte iudicio, & diuina fauente clementia sub oprato imperio, & principatu felicissimo, & quieto noui Principis nouissimè peruenerunt, hoc est sub imperio, & principatu Illustris Principis, & gloriosissimi domini domini Ioannis Galeaz Vicecomitis, Comitis Virtutum, Mediolani, Cremonæ, &c. Imperialis Vicarij generalis; Reminiscentes quoq; statuta, & ordinamenta antedictæ ciuitatis Cremonæ, iam diutius compilata nullam ex tunc correctionem, declarationem, vel reformationem aliquam recepisse; propter quæ dicta Statuta tam in sui Principis titulo, quàm in pluribus alijs extiterant necessario reformanda; elegerunt, & creauerunt ad hoc opus perficiendum, & exequendum, infrascriptos sufficientissimos, & approbatos uiros; quibus specialiter præfati cõmune, & homines Ciuitatis antedictæ permiserunt, dederunt, & concesserunt potestatem, & bailiam corrigendi, resecandi, mutandi, adijciendi, interpretandi, & de nouo faciendi prædicta Statuta, & ordinamenta, prout ipsis melius visum fuerit conuenire; & ipsa ordinamenta, & statuta sic correcta, resecata, limitata, & adiuncta, vel aliter reformata, in vnum corpus, vnumq; volumen redigere sub gloriosissimo titulo felicissimorum nominum præfati Serenissimi, & inclyti Principis dñi nostri. Qui quidem Statutarij post magnam considerationem, longæuã disputationem, & benè digestam deliberationem ipsorum, statuerunt, & ordinauerunt, prout sequitur, & inferius continetur.



N nomine Omnipotentis Dei, & Beatæ, ac gloriosæ Virginis Mariæ, necnon Beatorum Hymerij, & Homoboni specialium Protectorum, & Aduocatorum ciuitatis Cremonæ, & totius cœlestis Curiæ, infrascripta sunt Statuta, & ordinamenta facta, & compilata per infrascriptos Statutarios, & sapientes, habentes bailiam, & potestatem infrascripta faciendi, existente tunc Potestate ciuitatis prædictæ, eiusq; districtus, Nobili, & potente milite, legumq; doctore dño Arahone de Aurea Ianuesi. ad exaltationem, bonum, & pacificum statum perpetuo duraturum præfati Serenis. Illustris Principis, & dñi dñi nostri, ac pacificum, & tranquillum statum, & cõem, & perpetuã quietem ciuitatis, & populi Cremonæ, ac omnium, & singulorum hominum Ciuitatis antedictæ, & territorij, & districtus eiusdem; Millesimo Trecentesimo Octuagesimo Septimo, Indictione vndecima.

Quorum Sapientum, & Statutariorum nomina sunt hæc, videlicet.

D. Christophorus de Stanghis.	Iurisperiti.	D. Nicolinus della Fossa.
D. Bartholomæus de Puteo.		D. Antoniolus de Gambinis.
D. Guielminus de Mozanica.		D. Thomasinus de Trepinis.
D. Ioanninus de Surdis.		D. Zuchellinus de Zuchis.
D. Gratiolus de Stauolis.		

Rubrica de collatione Dominij, & Sacramento præstando pro conseruatione Dominij. I.

IN primis, cum vna quæq; Communitas melius,& tutius regatur,& gubernetur per vnum iustum Regem, & Principem, quàm per multorum deliberationes, & cousilia, secundum quod diuina scriptura testatur; uamq; scriptũ est, cor Regis in manu Dei est; & vbi voluerit, inclinabit illud, & si Rex iustus sederit supra sedem, nou aduersabitur ei quicquam malignũ; at in multitudine,quot capita, tot sententiæ. nam Velle suum cuiq; est, uec voto viuitur vno, & sine Principe impossibile est esse Ciuitates, omniaq; sine Principe confusa sunt, & dum vnusquisq; iuxta voluntatem suam cogitat viuere, regulam cognoscitur amittere disciplinæ. Vtile est ergo semper eligere, cui reliqui debeant obedire, quia, si voluntas diuersorum vaga relinquitur, confusio culparum amica generatur. Ea propter populus Cremonæ,& homines dictæ Ciuitatis, ac districtus eiusdem, scientes, & certiores existentes suprascriptam sententiã esse verissimam; quia statum palpauerunt vtrunq;, attendentesq; diligenter sanctissimam, & præclarissimam famam, quæ exiuit in vniuersum orbem, de iustissimo, felici, & tranquillo regimine Illustris Principis,& Excelsi dñi dñi Ioannis Galeaz Vicecomitis, Comitis Virtutũ, Mediolani, Cremonæ, &c. Imperialis Vicarij generalis; per quod credunt, & sperant se se, suos, & sua, & ipsam ciuitatem Cremonæ, & districtum eiusdem iustissimè, feliciter, & quietè regi, & gubernari à præfato Magnifico Principe, considerantes quoque latam, profundam, & altam potentiam præfati Ill. Principis, in quo sperauerunt, ꝙ præfatũ populum Cremonæ, ipsamq; ciuitatem,& districtum,& omnes homines habitantes in eis magnificè,& potentissimè ꝓteget,& defensabit sub forti clypeo suæ dñationis magnificæ ab oĩbus inimicis dictæ Ciuitatis,& ab omnibus quærentibus lædere, damnificare, turbare,& molestare dictam ciuitatem, & districtum, & statum eorundem, statuerunt, & ordinauerunt, quòd præfatus inclytus, & excelsus dñs dñs Ioannes Galeaz Vicecomes &c. sub protectione,& titulo naturalis,& iusti dominij sit verus, iustus, & perpetuus dñs generalis totius ciuitatis, territorij, & districtus Cremonæ, & castrorum, terrarum, & villarum eiusdem, ac oĩum Cremonensium per se, & eius hæredes in perpetuum, & quòd verum, iustum, legitimum, & naturale dñium, & imperium sine aliquo medio, concessionis, & dominationis, & collationis dñij, potestatis, arbitrij, & bailiæ dictæ ciuitatis, communitatis, & vniuersitatis cõmunis, & hominum dictæ ciuitatis, territorij, episcopatus,& districtus eiusdem, liberè habeat per se, & eius hæredes in perpetuum cum plenissima iurisdictione, mero, & mixto imperio, & gladij potestate. Et in prædicta dominatione per eosdem Cremoñ. perpetuò, & inuiolabiliter cõseruetur. Et quòd omnes Cremonenses iurent, & iurare debeant, quòd prædictum cõe, & homines, ac vniuersitas ciuitatis præfati territorij, episcopatus, & districtus erunt in perpetuum fideles subditi, & deuoti, & amatores præfati Magnifici, & inclyti Principis dñi nostri iuxta posse. Et quòd bona fide operam,& auxilium dabunt ad manutenendum, defendendum, augendum,& exaltandum ipsius perpetuum honorem,& statum, & sui hæredis,& nou erunt, nec facient per se, nec per alium dicto, facto, consensu, vel opere, directè,vel per obliquum, tacitè,vel expressè aliquid, per quod ipse præfatus Illustris Princeps, & Magnificus Dominus noster, & ipsius hæres perdat vitam, vel membrum, aut capiatur mala captione, aut honos eius, vel sui hæredis status minuatur, vel lædatur in aliquo. Et, si sciuerint, aut aliquo tempore ad eorum notitiam peruenerit, quòd aliquis prædicta, vel aliquod prædictorum tractare, ordinare, vel procurare, facere, uel operari præsumat, vel attentet, id pro posse suo turbabunt, & impedient, & bona fide quàm citius poterunt, eidem præfato domino, vel ipsius hæredi denunciabunt,& manifestabunt; & quòd eidem præfato Domino, vel eius hæredi veram, & puram obedientiam, & fidelitatem præstabunt, & in prædicta dominatione eundem Illustrem, & Magnificum Dominum perpetuò conseruabunt.

Rubrica de dominatione conſeruanda, & proditoribus puniendis. II.

ITEM cum bonum, ſanctum, iuſtum, & honeſtum ſit pro conſeruatione dominationis præfati Illuſtris Principis, & dñi dñi Ioannis Galeaz Vicecomitis, Comitis Virtutum, Mediolani, Cremonæ &c. generalis Domini, & Imperialis Vicarij, & pro conſeruatione, & bono ſtatu, pacifico, & quieto ciuitatis, & hominum diſtrictus, & Epiſcopatus Cremoñ. præfatum illuſtrem Principem, & dominum in præſata dominatione, & ſtatu conſeruari, & manuteneri, Ideo ad exaltationem, & magnificentiam eiuſdem, & ad bonum ſtatum, pacificum, & tranquillum dictæ ciuitatis, diſtrictus, & epiſcopatus, territorij, & habitantium in eis, perpetuo, & inuiolabiliter cõſeruandum, & ad terrorem, & punitionẽ eundem ſtatum turbare volẽtium, Statutum, & ordinatũ eſt, ꝙ Poteſtates, & Rectores Cremonæ, & eorum iudices, & officiales, & quicunq; alius officialis dicti cõis, pñtes, & futuri, & quælibet ſingularis pſona, & quælibet vniuerſitas, & quodlibet collegium, paraticum, & corpus dictæ ciuitatis, epatus, diſtrictus, & territorij eiuſdem, debeant adiuuare, & auxilium, & operam cum effectu date, ſic quòd præfatus illuſtris Princeps, & dominus, & eius hæredes, & populus, & homines Cremonæ ſint, & perpetuo maneant, & conſeruentur in ſtatu; & honore, iuriſdictione, dominatione, firmitate, & vnitate in quibus nunc ſunt, & in maiori, meliori, & fortiori, & altiori, cum auxilio omnipotentis Dei, & totius curiæ cœleſtis contra omnes, & ſingulos rebelles, & inimicos præfati Domini, & eius hæredum, & cõis, & populi Cremonæ, & quòd nulla perſona, & nulla vniuerſitas, & nullum collegium, paraticum, vel corpus audeat, vel præſumat dicto, vel facto, vllo modo, vel ingenio, doloſè, vel appenſatè, publicè, vel priuatim dicere, facere, vel tractare aliquid contra prædicta, vel aliquod prædictorum, ſeu tractare cum aliquo, ſeu aliquibus aliqua, per quæ præſens ſtatus in aliquo lædatur, vel lædi præſumatur, ſeu etiam turbari, mutari, vel lædi poſſet, nec literas, nuncios, ambaſciatas alicui, vel ab aliquo mittere, vel recipere, vel portare, nec tractantibus, mittentibus, vel portantibus, ſeu recipien. etiam ſi eſſent minima, modo aliquo conſentire, aut eis opem, auxilium, conſilium, vel fauorem dare, vel præſtare, & ſi ſciuerint aliquem, vel aliquos contrafacientes, illum, & illos infra ſecundum diem, & quàm citius poterunt præſato Illuſtri, & Magnifico Domino, & ipſius hæredi, aut Poteſtati Cremonæ notificare teneanẽ, & debeant. Et quicunq; auſus fuerit, vel præſumpſerit aliqd facere, vel tractare contra prædicta, vel aliquod prædictorũ, ſeu conſilio, vel tractatui interfuerit, aut ſi ſciuerit prædicta, vel aliquod prædictorum fieri, vel tractari, & non notificauerit illico præfato Illuſtri Dño, vel eius Poteſtati Cremonæ toto ſuo poſſe, ſi capi poterit, illico moriatur, & bona eius publicentur, & ipſo iure deueniant in cõmune, & ſi capi non poterit, perpetuo banniatur, & bona eius publicentur vt ſupra; & hoc ſi fuerit ſingularis perſona. Si vero fuerit villa, caſtrum, vel locus, funditus deſtruantur. Et omnes habitantes in ipſis tam maſculi, quàm fœminæ habiles ad delinquendum, & culpabiles de prædictis perpetuo banniantur, & expellantur de ciuitate, & diſtrictu Cremonæ, & omnia eorum bona publicentur, & deueniant prout s̄. & ſi capi potuerint, ultimo ſupplicio puniantur, & eorum bona publicentur, & deueniant prout s̄. Si uero fuerit vniuerſitas, paraticum, collegium, ſeu corpus, ſoluat cõi Cremonæ libras mille imper. & perpetuo non ſit collegium, paraticum, corpus, nec vniuerſitas, & oẽs de ipſis vniuerſitatibus, collegijs, paraticis, & corporibus, qui contrafecerint, puniantur ad mortem ſi capi poterunt, & ſi capi non poterint, perpetuo banniantur, & bona eorum publicentur, & deueniant in cõe prædictum. Si vero Poteſtates, Rectores, vel officiales dicti cõmunis dixerint, vel conſenſerint prædictis, uel fecerint contra prædicta, vel aliquod prædictorum, illico moriantur, & eorum bona publicentur, & deueniant vt ſupra, & ſi capi non poterint, perpetuo banniantur, & bona ſua publicentur, & deueniant in cõmune, & quòd de prædictis quilibet Poteſtas, & Iudex poſsit, teneatur, & debeat tam ex officio, quàm per inquiſitionem, & extra ordinem procedere, punire, & con-

demnare, prout & sicut sibi uidebitur, contra quoscunq; culpatos, vel suspectos de præmissis, vel aliquo præmissorum, & ad tormenta procedere, & semel, & pluries repetere, præcedentibus inditio, vel inditijs, seu præsumptionibus, quocunq; die, ac tempore, & omissa omni solennitate iuris, & statutorum, etiamq; nulla præcedente inquisitione, denuntia, vel accusa. Et ꝙ Potestas Cremonæ debeat contrafacientes, & repertos culpabiles punire, & condemnare, & prædicta executioni mandare, prout supra infra quinq; dies, quæ si facere neglexerit, sit priuatus ipso iure dicta Potestaria, & omni honore, & dignitate, & in libris mille impet. condemnetur.

Rubrica de Cōstitutionibus contra Hæreticos describendis. III.

ITEM, cum Sancta Catholica Fides sit perpetuo augenda, & nihil ordinandum sit contra ecclesiasticam libertatem, statutum, & ordinatum est ad exaltationem fidei, ꝙ omnes constitutiones de hæreticis loquentes, & contra Hæreticos, Gazaros, Patarinos, & omnes sectas, & eorum fautores, & complices, factæ, & promulgatæ, quæ de iure debeant apponi in volumine statutorum secundum formam alicuius iuris, ponantur, & poni debeant, & scribantur in pñti volumine in principio expensis cōmunis Cremonæ, & quòd omnia ea fiant, quæ in prædictis fieri debent, secundum formam iuris. Et quòd omnia statuta, quæ sunt in presenti volumine, si qua sunt, quæ sint contra libertatem ecclesiæ, pro non statutis habeantur, & pro non factis, & pro non dictis.

Rubrica de statutis præsentis voluminis intelligen. et interpretandis ad voluntatem Domini nostri. IIII.

ITEM cum omnia, & singula suprascripta, & infrascripta statuta, & omnia alia negotia agenda, & disponenda in ciuitate, & districtu Cremonæ, dependeant ex voluntate, & arbitrio sæpedicti Illustris, & Magnifici Domini nostri; Ideo statutum, & ordinatum est, ꝙ prędicta omnia, & singula statuta suprascripta, & infrascripta, & omnia, & singula in eisdem contenta, & quolibet eorum, & facta, & fienda intelligantur, obseruentur, interpretentur, declarentur, & abrogationem, & derogationem suscipiant, ac totaliter, & in parte executioni mandentur iuxta voluntatem, arbitrium, & beneplacitum memorati Domini, & ipsius heredis, ita & taliter, quòd eius, & ipsius hęredis voluntas tanquàm lex animata in terris sit statutoria, executoria, & interpretatoria, declaratoria, abrogatoria, & derogatoria, & esse intelligatur statutum omnibus, & singulis antedictis, & infrascriptis, & factis, & fiendis, & ꝙ pro lege, & statuto debeat inuiolabiliter obseruari.

Rubrica de statutis inuiolabiliter obseruandis. V.

ITEM statutum est, ꝙ omnia statuta pręsentis voluminis debeant ab oĩbus inuiolabiliter obseruari, à die publicationis eorum. Et quòd omnia alia statuta, prouisiones generales, decreta, & ordinamenta hinc retro factæ, & facta, & quæ non sint in præsenti volumine scriptæ, & scripta, & insertæ & inserta, pro statutis, prouisionibus, decretis, & ordinamentis non habeantur, nec seruentur, nec allegari in causis debeant. Et saluo quòd prouisiones descriptæ in volumine pactorum, & prouisionum datiorum, & gabellarum Cremonæ, & omnia, & singula dependentia ab eisdem, & factæ circa ipsa datia, & fiendæ remaneant in suo statu; Et quòd ipsæ prouisiones pro statutis communis Cremonæ haberi debeant, & seruari, ac si in pręsenti volumine statutorum essent insertæ, & ex nunc intelligantur insertæ tam pręsentes, quàm futuræ.

Rubrica

Rubrica quibus prodesse debeant statuta præsentis voluminis. VI.

ITEM cum decens sit ibi esse onus, vbi est emolumentum,& è contra, statutum, & ordinatum est, quòd omnia statuta in præsenti volumine inserta habeant locum in laicis tantum, & non in clericis,& ecclesiasticis personis,& eis nō prosint, nec noceant,& quantum ad ipsos clericos, & ecclesiasticas personas,& eorum bona pro statutis non habeantur, cum eis legem imponere non liceat, nisi per eos approbata fuerint in foro ecclesiastico; Ita ꝙ eorum approbatio valeat, & teneat de iure, & ea statuta, quæ approbauerint, obseruanda fore in foro suo nobis laicis, & eis seruentur in foro nřo, si de eorum approbatione hoc processerit, in quantū per eos approbata fuerint, & non aliter. In alijs vero casibus ius cōmune seruetur, saluo ꝙ statuta, decreta, literæ, & mandata præfati Dñi nostri inuiolabiliter obseruentur in omnibus, & per omnia, prout in eis fit mentio,

Rubrica quòd aliqua statuta fieri nō possint contra statuta præsentis voluminis, nisi fuerint per Dominum approbata. VII.

ITEM statutum est quòd de cætero aliqua statuta, prouisio, vel reformatio fieri non possit contra aliqua statuta præsentis voluminis, & facta non valeant, nisi expressè fuerint approbata per antedictum dominum dominum nostrum.

Rubrica ꝙ statuta præsentis voluminis sumant vires incontinenti post publicationem ipsorum statutorum. VIII.

ITEM statutum est quòd omnia statuta præsentis voluminis valeant,& teneant,& robur, & vires sumant incontinenti à die publicationis horum statutorum, saluo ꝙ statuta, decreta, mandata, & literæ præfati Domini vigeant, & valeant secundum eius dispositionem.

Rubrica de statutis obseruandis per quoscunq; Potestates, & Officiales prout litera sonat. IX.

ITEM statutum est, ꝙ omnia statuta, & ordinamenta condita, & inserta in hoc præsenti volumine statutorum Cremonæ,& quæ de cætero fient per cōmune Cremonæ,approbata per præfatum dñum,debeant inuiolabiliter obseruari per omnes,& singulos Potestates,Rectores, & Officiales quoscunq; ciuitatis,& districtus Cremonæ, præsentes, & futuros, quocunq; noīe nuncupentur, & per eorum familias, & officiales, & quoscunq; iudices, & officiales cōmunis Cremonæ, prout litera iacet, & sonat, sine aliqua interpretatione, & remoto omni extraneo intellectu, salua semper voluntate præfati domini nostri.

Rubrica de electione Potestatis, & cuiuslibet alterius Officialis. X.

ITEM ad hoc, vt præfata ciuitas Cremonæ bene regatur, statutum, & ordinatum est, ꝙ per præfatum Illustrem Principem, & Magnificum Dñum nostrum vnus nobilis, & discretus vir in Potestatē ciuitatis Cremonæ,eiusq; territorij,episcopatus,& districtus Cremonæ singulis sex mensibus eligatur,Qui Rector in dicto regimine duret per sex menses cum sua familia, & qui Rector vltra sex menses durare non possit, & finitis dictis sex mensibus pro Rectore non habeatur, & idem intelligatur de quolibet officiale electo, & eligendo in futurum,

ſalua ſemper voluntate pręfati Domini noſtri.

Rubrica de ſalario, & familia Domini Poteſtatis. XI.

ITEM ad hoc, vt illi, qui eligentur pro Poteſtatibus Cremonæ veniãt ordinati, & muniti ſecundum morem conſuetum, ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd quicunque electus fuerit in Poteſtatem Cremonæ, teneatur ſecum ducere, & tenere pro regimine ſex menſium exercendo, quatuor bonos, idoneos, & in iure peritos, qui ſint de Collegio Iudicum Ciuitatum ſuarum, quorum vnus ſecum aſsidebit, & alius officio Maleficiorum pręſidebit, tertius vero, & quartus ad Ciuiles quæſtiones ad ius vnicuiq; reddendum præſidebunt, & omnia alia officia pręfati omnes Iudices exercere debeant, prout per cõe Cremonæ fuerit ordinatum, & tres bonos, & ſufficientes ſocios in officijs, & armis expertos, qui facere teneantur omnia officia, quæ per ipſos Poteſtates, & Cõmune, & Sapientes Cremonæ cõmittentur eiſdem, quorum vnus pręſideat officio Victualium, alius pręſideat officio damnorum ciuitatis, & diſtrictus Cremonæ, & officio ſtratarum in ciuitate, & Burgis communis Cremonæ, & tertius deputetur ad circam armorum, & alia illicita per Ciuitatem, de die, & nocte, & ad exequendum condemnationes corporales, & vnum ſufficientem Cancellarium, qui etiam ſit exactor aueris, & condemnationum, & onerum cõmunis Cremonæ, qui Cancellarius habeat, & percipiat pro eius ſalario libras ſeptem, & ſol. decem imp. à dicto Poteſtate ſingulo menſe, & qui Cancellarius ſe non impediat in faciendo aliquas ſcripturas, literas, licentias, vel mandata, quæ religent perſonam Poteſtatis, tanquàm Poteſtatis, niſi eſſent aliqua ſecreta; Sed dictæ literæ, ſcripturæ, & licentiæ, & mandata fiant, & ſcribantur per illos notarios officiorum quorum intereſt, & hoc ſub pœna dicto Cancellario librarum decem imper. pro qualibet vice, qua contrafecerit, & nihilominus teneatur reſarcire damnum illi notario ad quem ſpectaſſet tales ſcripturas, licentias, vel mandata facere, & ſcribere; Qui tres ſocij ſint veſtiti veſtibus pulchris, & honorificis de pannis duorum colorum. Et octo domicellos veſtitos de medietate de pannis diuerſorum colorum, & diuerſis à veſtibus pręedictorum ſociorum, & duodecim equos, inter quos ſint octo adminus ab armis, & ſex ſcutiferos, veſtibus diſsimilibus à Baroarijs indutos, & vnum Coquum, & trigintaſex Baroarios, & duos Coneſtabiles, qui Coneſtabiles, & Baroarij habeant pagas quadraginta ad computum ſoldorum quadraginta imper. pro qualibet paga, & qui Coneſtabiles, & Baroarij ſint induti de pannis colorum albi, & rubei, ad arma cõmunis Cremonæ, quas veſtes dicti Baroarij continuè in dorſo portent, vt ab alijs ſtipendiarijs cognoſcantur, & pręedictos equos habere, & tenere in dicto regimine in eundo, ſtando, & redeundo oĩbus ſuis reſighis, periculis, & fortuna. Et pręedicta omnia ſecum tenere teneantur vſq; in fine regiminis, & neminem permittere pernoctare extra diſtrictum Cremonæ, abſque licentia generalis Conſilij Cremonæ, ſub pœna ſoldorum centum imperia. retinendorum de ſalario Poteſtatis pro quolibet pernoctante, & pro qualibet die, & nocte. Pro feudo vero ſuo, & totius familiæ ſuæ, & pro pręedictis Baroarijs, & Cancellario, & pro veniendo, ſtando, & redeundo, & pro damnis, exercitibus, & caualcatis, pręterq̃ ſi iret extra diſtrictum Cremonæ, percipere, & habere debeat de auere dicti cõis Cremonæ quolibet menſe libras tercentum quinquaginta ſeptem, & ſol. decem imper. & vltra modo aliquo iure, vel ingenio, prætextu, vel cauſa, quæ dici, vel excogitari poſsit, ipſi Poteſtates, nec aliqui de ſua familia habere, vel percipere non debeant, neq; poſsint de auere dicti cõis, vel ſingularium, vel ſpecialium perſonarum, nec dictus Poteſtas, eiusq; Iudices, & Officiales poſsint aliquid percipere, nec habere à Baroarijs dicti Poteſtatis, occaſione executionum, & pignorationum, quæ contingent fieri per ipſos Baroarios in ciuitate, vel epatu Cremonæ pro bulletis, ſeu alia occaſione, ſub pœna librarum vigintiquinq; imper. dicto Poteſtati, & librarum decem imper. cæteris alijs Officialibus dicti Poteſtatis pro quolibet, & qualibet vice. Et quòd pagam vltimorum duorum menſium teneantur, & debeant dimittere penes theſaurarium dicti cõmunis, donec ſui officij coram ſuis Syndicatoribus reddiderint plenariam

rationem

rationem, ad quod salarium persoluendum cõmune Cremonæ non sit vllo modo obligatum, nisi pro rata temporis, quo regimen prędictũ duxerit faciendum, etiam si casu fortuito staret, de non veniendo, vel complendo dictum regimen, facta prius notificatione dę retentione prędicta per Deputatos, seu Syndicum cõmunis Cremonæ, quam notificationem dicti Deputati & Syndicus tẽpore opportuno facere teneantur. Insuper teneatur dictus Potestas pro suo honore & ex forma statutorũ Cremonæ facere duobus Tubatoribus cõmunis duas robbas sufficientes panni conuenientis foderatas de pelle agnellorum, & vni Currerio, quolibet regimine sex mensium pœna librarum vigintiquinq; imper. pro qualibet robba, quam dictus Dominus Potestas, seu Rector non dederit, nec fecerit Tubatoribus antedictis, & Currerio in quolibet regimine dictorum sex mensium vtẽ. & quòd non possit dictus dominus Potestas ducere, nec tenere in suo regimine in sua familia aliquem, qui steterit officialis in aliquo officio in ciuitate vel districtu Cremonæ à quinque annis citra, nec aliquem, qui sit de ciuitate, seu terra, in qua Cremonenses pro officialibus ire non possunt, & potissime aliquem, qui sit Brixiensis, & de ciuitate Brixiæ, districtu, vel episcopatu Brixiæ, cum dicti Brixienses sic prius in suis ordinauerint statutis, nec aliquam aliam personam, quæ sit de ciuitate, vel loco rebelli præfato dño nostro, nisi esset persona, quæ non auderet stare in dicta ciuitate, vel loco, nec aliquam aliam personam, quæ sit de terris vicinis, & circunstantibus territorio Cremonensi, & si contrafactũ fuerit, pro Officialibus non habeantur. Et nihilominus ipsi tales Officiales, & quilibet eorum, qui sic ductus, & tentus fuerit contra formam prædictam, ipso facto incidat in pœnam librarum quinquaginta imp. Et quòd non possit habere, nec tenere aliquem in sua familia, qui natus sit in ciuitate, seu districtu, vel episcopatu Cremonæ, nec aliquem, qui habitet, vel habitauerit in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si contra prædicta fecerit, perdat de suo salario libras centum imp. & à cõmuni Cremonæ tales ducti nullum recipere debeant salarium, & si quo casu receperint, restituant dicto cõmuni in duplum. Et quòd teneatur dictus Potestas cum tota sua integra familia ante principium sui regiminis esse, & se præsentare in ciuitate Cremonæ per tres dies ante, ad hoc, vt possit præuidere statuta, & consuetudines Cremonæ, & ordinem sibi dare. Et completo suo regimine teneatur cum tota familia sua stare continuè in ciuitate Cremonæ ad syndicatum per decem dies, responsurus de iure oĩbus conquerentibus de eis, vel aliquibus eorum, prout in statuto syndicatus plenius continetur. Et quòd prius & ante omnia in principio sui regiminis ipse, & cæteri de sua familia teneantur iurare, quòd ipsi seruabunt statuta cõis, & populi Cremonæ, prouisiones, & reformationes Consiliorum dicti cõmunis, facta, & factas, fienda, & fiendas, approbandas per præfatum Dominum. Et quòd quolibet mense per sapientes Cameræ debeat spontari familia tota præfati domini Potestatis, & equi eius, & quòd eorum spontationi, & dicto stetur, & credatur, & de quolibet defectu inuento, & qualibet vice retineantur sol. viginti imper. de salario prẽfati domini Potestatis per Thesaurarium, absq; aliqua condemnatione fienda. Qui quidem Potestas, Iudices, Socij, Officiales, Conestabiles, Domicelli, vel Baroarij, vel aliqui alij Officiales cõis Cremonæ non possint tenere, vel habere tempore eorum officij in ciuitate, nec districtu Cremonæ vxores, nec filios, neq; fratres maiores annis decem & octo sub pœna librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice.

vid: [illegible] syndicatus [illegible] c: [illegible]

Rubrica quòd Potestas, & alij Officiales habere non debeant salariũ pro illo tempore quo stabunt extra districtum Cremonæ. XII.

ITEM statutum est, quòd si contigerit Potestatem Cremonæ, vel aliquem de sua familia, vel alium quempiam officialem dicti communis ire, vel stare extra districtum Cremonæ, non debeat pro illo tempore, quo steterint extra prædictam ciuitatem, & districtum habere vllũ salariũ, sed ipsum salariũ deueniat in cõe, pręterq̃ si iret pro vtilitate dicti cõis Cremonæ.

Rubrica quòd Poteſtas teneatur tenere in domo habitationis ſua totam ſuam familiam. XIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd quilibet Poteſtas Cremonæ teneatur, & debeat tenere omnes ſuos iudices, & totam ſuam familiam, & omnes ſuos Baroarios, & coneſtabiles in domo habitationis ipſius Poteſtatis,& non poſsint ullo modo ſtare,nec habitare extra dictam domum per modum habitationis, ſub pæna ſoldorum centum imper. pro quolibet de familia, & pro quolibet Baroario inuento habitare contra dictam formam,& qualibet vice. Et quòd Baroarij ſui, ſi iuerint ad pignorandum, vel executionem aliquam faciendum, vadant cum licentia iudicis,vel officialis,ſcripta, & in actis poſita, & cum currerio, & aliter ire, pignorare,& executionem aliquam facere non poſsint: ſaluo quòd Currerius abſque Baroario executionem quamlibet facere poſsit, ſcripta tamen licentia in actis vt ſupra.

Rubrica de ſacramento Poteſtatis. XIIII.

ITEM Statutum, & ordinatum eſt, q omnes Poteſtates, & Rectores Cremonæ in principio ſui regiminis teneantur & debeant facere ſacramentũ huiuſmodi in platea Ciuitatis Cremonæ,& in publica contione, antequàm aſcendant palatium dictæ Ciuitatis, videlicet. Ego qui ſum Poteſtas,vel Rector Cremonæ,iuro ad ſancta Dei Euangelia,quòd ad honorem Dei, & Beatæ Virginis Mariæ, & totius curiæ cæleſtis, & Beatorũ corporum ſanctorum Hymerij, & Homoboni protectorum,aduocatorum, & gubernatorum Communis, & populi Cremonæ, & ad honorem & exaltationem Illuſtris principis, & Magnifici domini domini Ioannis Galeaz Vicecomitis, Comitis Virtutum, Dei gratia Mediolani, & Cremonæ, &c. dñi generalis, Iuſtitiam ſeruabo, & ſeruari faciam meo toto poſſe & quòd bona fide,ſine fraude,remoto omni amore,timore,prece,& precibus,& humana gratia, & ſpetiali lucro, vel damno mei, vel alterius perſonæ, regam omnes homines, & perſonas Ciuitatis, & epiſcopatus, territorij, & diſtrictus Cremonæ,ad bonũ ſtatum,pacificum,& tranquillum Ciuitatis, & populi prædicti & ad augmentum, & amplificationem præfati domini, & ſtatus pacifici ciuitatis prædictæ, & ad confuſionem, & deſtructionem rebellium, & hoſtium præfati domini, & volentium turbare ſtatum prædictum, & omnia ſecreta, quæ ſciuero, non pandam in detrimentum præfati domini, nec prædictæ Ciuitatis,& populi; Et ſi credidero eſſe ad honorem,& vtilitatem præfati domini, communis,& populi Cremonæ, quàm citius potero, maniſeſtabo. Vnumquemq; in ſuo iure conſeruabo,& deſenſabo pro poſſe. Viduis, orphanis,pupillis, & alijs miſerabilibus perſonis in Iuſtitia non deficiam, & vnicuiq; pro poſſe reddam plenariam rationem,nulla diſtinctione habita perſonarum. Auere cõis Cremonæ, Caſtra, loca, iuriſdictiones, honores, & iura dicti Cõis toto poſſe recuperabo,& recuperari faciam,conſeruabo, & conſeruari faciã Communi Cremonæ. Statuta cõmunis, & populi Cremonæ, prouiſiones,& reformationes, & conſilia,factas,& facta,& quæ meo tempore fient,integraliter obſeruabo,& obſeruari faciã cõi Cremonæ, & pro poſſe executioni mandabo, & mandari faciam, & contentus ero Salario, ſeu ſtipendijs mihi conceſsis, & vltra non petam, nec oblatum recipiam de auere dicti Communis,nec ab aliqua ſingulari perſona dictæ Ciuitatis vel diſtrictus, & quòd habebo, & tenebo in dicta Ciuitate,& dictæ Ciuitatis hominum ſeruitio integraliter omnes officiales, & familiares,ſiue ſoldatos,& omnes equos, ſecundum quòd debebo, ſine fraude, & prout mihi ordinatum, & iniunctum fuerit à principio mei regiminis vſq; ad finem, & generaliter,& ſpecialiter omnia alia faciam per me,& meam familiam,quæ ad honorem præfati domini, & bonum ſtatum communis,& populi Cremonæ credidero conuenire, & quæ ſpecialiter per præfatum dñum mihi fuerint iniuncta, ſalua in omnibus voluntate præfati Illuſtris, & Magnifici domini domini noſtri prælibati.

Rubrica de eodem sacramento praestando Iudicibus, & alijs officialibus. XV.

ITEM Statutum & ordinatum est, quòd praefatum sacramentum praedictorum Potestatis, & rectorum in principio introitus regiminis ipsorum in consilio Communis Cremonae deferri debeat, & legi, & vulgarizari ipsis Potestatibus, & Rectoribus per vnum ex Dictatoribus Communis Cremonae, & sic ab eis exigi, & praestari. Et eodem modo iurare debeant Iudices, & Milites, seu collaterales eorum, & alij officiales dicti Communis de faciendo, & exercendo eorum officia bona fide, & sine fraude, & secundum formam in superiori capitulo comprehensam.

Rubrica qui possint eligi in Potestates, & officiales, & per quantum tempus debeant vacare. XVI.

ITEM Statutum est, quod Potestates, & Rectores, & Officiales forenses Ciuitatis Cremonae singulis sex mensibus mutentur, & mutari debeant, & quod aliquis non possit eligi, nec esse Potestas, Iudex, vel Officialis in ciuitate, nec districtu Cremon. qui sit de ciuitatibus, vel earum territorio in quas Cremonenses pro officialibus ire non possint, nec aliqua alia persona, quae sit de ciuitate, uel loco rebelli praefato domino nisi esset persona, quae non auderet stare in dicta ciuitate vel loco. Et quòd aliqui, qui fuerint Potestates, Rectores, & Officiales ciuitatis Cremonae, teneantur vacare per quinquennium ab officijs ciuitatis praedictae. Et quòd Potestates, Rectores, & officiales praedicti non possint, nec debeant habere in sua familia aliquem, qui sit de ciuitate vel districtu Cremonae, sub poena dicto Potestati librarum decem impe. pro quolibet & qualibet vice, qua contra aliquod praedictorum factum fuerit, & cuilibet officiali, seu Baroario librarum vigintiquinq; impe. Et si contigerit potestatem confirmari, tamen debeat omnes suos Iudices, & Officiales, ac Baroarios mutare, sub simili poena.

Rubrica quòd Potestates, & eorum Iudices qualibet die iuridica teneãtur stare ad bãca sua pro iure reddẽdo horis ordinatis. XVII.

ITEM Statutum est, quòd omnibus & singulis diebus, quibus debeat reddi ius secundum formam statutorum communis Cremonae, teneantur, & debeant omnes, & singuli Potestates, & Rectores, & eorum & cuiuslibet eorum Iudices, & Officiales, venire, & stare, & perseuerare bis in die, & horis ordinatis, & consuetis ad eorum banca, & officia, & reddere ius cuilibet petenti secundum formam Statutorum communis Cremonae, & consuetudines ciuitatis praedictae. Et hoc poena, & banno Potestati librarum decem impe. & cuilibet Iudici, & Officiali dicti Potestatis librarum quinque imp. Et praedicta locum habeant, nisi praedicti, vel aliquis eorum fuerint legitimè impediti.

Rubrica quòd Potestates, & eorum Iudices non possint cognoscere de aliqua quaestione alicuius de sua terra. XVIII.

ITEM Statutum est, quòd Potestates, & Rectores Cremonae, & eorum Iudices, & Officiales non possint, nec debeant cognoscere de aliqua quaestione alicuius de sua terra, sed ipsam quaestionem committere vni ex Iudicibus collegij iudicum Cremonae de confidentibus partium, nec etiam cognoscere de aliquibus quaestionibus suis, nec alicuius de sua familia, de

quorum

quorum quæstionibus habeant recursum ad Consules iustitiæ. Et hoc habeat locum in quæstionibus ciuilibus tantum, sub pœna & banno librarum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et nihilominus actitata non valeant.

Rubrica quòd Potestates teneantur exercere eorum officia, absq; nouo salario, vel aliquo alio præmio. XIX.

ITEM statutum est, quòd Potestates, Rectores, & alij Officiales præsentes, & futuri teneantur, & debeant facere, & exercere eorum officia cōmissa, & cōmittenda, absq; nouo salario, & aliquo alio præmio, nec quicquam petere, exigere, vel accipere vltra salarium eis constitutum, per se, nec submissam personam, nec pro sigillando aliquas licentias, literas, vel bulletas, & quòd contra prædicta non possit in aliquo consilio fieri aliqua proposta, & facta non valeat, sub pœna, & bāno florenorum centum auri Potestati dictam propostam fieri permittenti, & patienti, & cuilibet alij proponenti sub pœna librarum decem imp. cuilibet consulenti super dicta proposta, & si de Matricula, corpore, vel Collegio aliquo fuerit, de eo, vel de ea deleri debeat, & deletus esse intelligatur, & si de Collegio aliquo, vel corpore aliquo non fuerit, deleatur de omnibus consilijs cōmunis Cremonæ, & deletus ipso iure esse intelligatur, & habeatur, nisi prædicta emanauerint parte præfati domini nostri.

Rubrica q nullus Officialis audeat ire per ciuitatem, nec districtum Cremonæ absq; notarijs, et currerijs, exercendo officiū suū. XX.

ITEM statutum est, quòd nullus Iudex, Miles, nec aliquis Officialis cōmunis Cremonæ, nec aliquis de eorum familijs audeat, nec præsumat ire per ciuitatem, Burgos, & territorium, & districtum Cremonæ, pro exercendo aliquod officium absq; vno ex notarijs eis deputatis, & vno currerio cōis Cremonæ, & si dicti Milites, Iudices, vel Officiales inuenerint aliquos facientes contra formam iuris, vel statutorum, seu reformationum cōis Cremonæ, q contra ipsos debeant procedere, absoluendo, vel condemnando inscriptis in consilio cōis Cremonæ, vel in loco consueto. Et si dicti Milites, Officiales, vel Iudices contrafecerint, puniantur in libris decem imper. pro quolibet, & qualibet vice, & quòd aliter non possit exigi aliquid ab aliqua persona contra prædictam formam.

Rubrica quòd soldati cōis Cremonæ, & Rectorum dicti cōmunis non debeant aliquid extorquere ab aliquo pro aliqua executione, sed contenti sint stipendio suo. XXI.

ITEM statutum est, quòd omnes, & singuli Soldati, tam equestres, quàm pedestres cōis Cremonæ, & Rectorum, & Officialium cōis Cremonæ non audeant, nec præsumant pro aliquo officio, seu executione, quam facient nomine cōis Cremonæ, vel officialium dicti cōis, vel pro aliqua singulari persona, retinere, vel extorquere aliquid ab aliqua persona ciuitatis, vel districtus Cremonæ, sed sint, & esse debeant taciti, & contenti soldo, & stipendio suo, & si quis contrafecerit, condemnetur pro qualibet vice in libris decem imper. & cassetur à soldo, & perdat salarium suum, & si soluere non poterit dictam condemnationem ponatur in carceribus communis Cremonæ, de quibus non relaxetur, donec soluerit dictam condemnationē, saluo eo quod continetur in statutis baroariorum loquentibus de prædictis, & saluis alijs statutis.

Rubrica

Rubrica ꝙ Potestates, & alij Officiales non debeant aliquem aggrauare, nec condemnare vltra quàm contineatur in statutis cõis Cremonæ, & de consilio dando petenti. XXII.

ITEM statutum est, quòd Potestates Cremonæ, Iudices, vel aliquis alius Officialis cõis Cremonæ de cætero non audeant, nec præsumant aliquem condemnare, mulctare, vel punire, nec in aliquo suo præcepto pœnam aliquam apponere, vltra quàm contineatur in statutis cõis Cremonæ, nec factam, nec appositam exigere, nec exigi facere, nec permittere, nec aliquem carcerare, nec in ceppo, vel alio loco ponere, vel tenere detentum, nec aliud grauamen cuiq; inferre, nisi super hoc sit concessa potestas ex forma præsentium statutorum, neq; vllo modo transgredi formam, vel pœnas statutorum prædictorum. Et si contrafecerit, vel damnificauerit aliquem, seu damnificari fecerit contra statuta, puniatur infrascripta pœna, & teneatur de suo emendare. Et, si aliqua quæstio orirétur sub Potestate, vel Iudicibus, seu Militibus, seu alijs Officialibus, & aliqua pars dicat, ꝙ fiat ei tortum, vel grauamen, vel ꝙ Potestas, Iudices, seu Miles, siue alij Officiales faciant ei tortũ, vel grauamen, & petat, vel denunciet, ꝙ habeat, vel det ei Consilium Sapientis, teneatur tunc talis officialis sacramento facere, seu dare consilium Sapientis, seu Iudicum non suspectorũ, qui Iudices sint de Collegio Iudicũ Cremonæ, coram quibus possint esse partes ad allegan. iura sua. Et hoc locum habeat, si aliqua quæstio fuerit inter aliquos, & cõe Cremonæ, vel inter aliquas singulares personas, vel si ipsi Potestas, Iudices, vel Officiales aliquid fecerint ex officio suo, vel à se. Et, si Potestas, seu Iudex, seu Miles, vel alij officiales cõmunis recusauerint facere, seu dare consilium eis, vt dictum est, si fuerit Potestas, Iudex, vel Miles, Potestas amittat de suo salario libras vigintiquinq; imper. pro qualibet vice, & Thesaurarius cõmunis Cremonæ teneatur tantam quantitatem de suo salario detrahere, ex quo fuerit ei denunciatum. Et si alij officiales communis recusauerint consilium dare, seu facere secundum formam prędictam, quòd ipse officialis cadat in pœnam librarum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et omnia acta, & processus postea facta, & facti contra petentem consilium vtsupra, nullius sint valoris, & momenti. Et hoc statutum sit truncum, & præcisum in qualibet sui parte, saluo ꝙ prędicta non habeant locum in homicidijs, feritis, furtis, robarijs, falsitatibus, raptu mulierum, assaltibus, proditionibus, & incisionibus vinearum, incendio, nec aliquibus alijs enormibus maleficijs, nec pace rupta, nec in sententijs executioni mãdandis. Et saluo statuto posito sub Rubrica de recuperatione bonorum, & iurium cõmunis Cremonæ. Quam denunciationem si prædicti, vel aliquis prædictorum non admiserint, puniantur pro quolibet eorum, & qualibet vice in libris quinquaginta imper. Et etiam intelligantur non admisisse si Rector, vel Officialis, cui denunciatum fuerit, capi fecerit denunciantem, vel notarium, qui rogatus fuit facere instrumentum, vel testes, vel aliquem ex testibus.

Rubrica de nõibus Carceratorũ inscriptis mittẽdis domino. XXIII.

ITEM statutum est, quòd vniuersi, & singuli Potestates, & eorum Vicarij pręsentes, & futuri teneantur, & debeant sub pœna florenorum quinquagita auri, & pluri, & minori, arbitrio pręfati Illustris, & Magnifici domini nostri auferendorum, mittere pręfato domino ante festũ Natiuitatis dñi nři Iesu Christi, & Resurrectionis eiusdẽ, & festiuitatis Beatæ, & semper Virginis Mariæ eius Matris, quæ celebratur de mense Augusti, per octo dies ante quamlibet diem dictarum festiuitatum, in scriptis omnia, & singula Carceratorum nomina existentium sub iurisdictione sibi per pręfatum Dominum concessa, & attributa, & clarè, & expresè causas, propter quas sunt carcerati, & quantitatem pro qua sunt in carceribus, & reductiones, si quas à præfato domino habent, & quales, & quanto tempore steterunt in carceribus, & si habent legitimam chartam pacis, vel non. Ita quòd ex prædictis omnibus valeat præfatus

dominus

dominus noſter melius prouidere quod honori ſuo, & miſerationi carceratorum conueniet.

Rubrica de officio, & iurisdictione Vicarij domini Poteſtatis. XXIIII.

ITEM ſtatutum,& ordinatum eſt,quòd Vicarij, ſeu Iudices, & Collaterales, qui ſtabunt ad bancha dñi Poteſtatis, & Rectoris côis Cremonæ poſsint, teneantur, & debeant cognoſcere de omnibus quæſtionibus vſq; ad quantitatem ſoldorum centum imper. vel rerum valentium dictam quantitatem, ſeu valimentum dictæ quantitatis. Et vltra dictã quantitatem, ſeu valimentum cognoſcere non poſsint, niſi fuerit de expreſſa, vel tacita partium voluntate. Et prædicta cognoſcãt,& terminent ſine ſtrepitu,& figura iudicij,cũ conſilio tamen ſapientis, & ſecundum formam alterius ſtatuti loquẽtis de conſilijs,& ſine aliquo libello, vel petitione, factis capitulis intentionum, & inſuper legitimis probationibus. Poſsint etiam, teneantur, & debeant cognoſcere, & terminare de omnibus & ſingulis cauſis infraſcriptis, videlicet, de reſtitutione in integrum minorum, & maiorum, de diuiſionibus rerum côium, de claudendis terminis, & confinibus, de ſequeſtris, & ſaximentis, ſeu interdictis, ſeruitutibus prædiorum vrbanorum, & ruſticorum, penſionibus domorum, poſtutis, & vecturis, mercedibus, cibo, & potu, & de omnibus,& ſingulis ſalarijs Iudicum, Medicorum, & Notariorum, & omnium officialium cómunis Cremonæ,& de confectionibus, & refectionibus inſtrumentorum, & de quæſtionibus, quæ orirentur inter officiales côis Cremonæ occaſione ipſorum officiorum, & de quæſtionibus, quæ orirentur inter vicinos, & vicinias Ciuitatis, territorij, epiſcopatus, & diſtrictus Cremonæ occaſione libellorum,eſtimorum,& occaſione onerum,& factionum,quæ imponuntur per côe Cremonæ, ſeu vicinos, vicinias, diſtrictuales, & loca, & ſuper eo, quòd aliquis diceretur vicinus alicuius viciniæ, vel ciuis Cremonæ, vel etiam terrerius villæ, loci, vel caſtri, & ſuper eo, quòd aliquis diceret aliquem eſſe ſuum ſamulum, vel diſcipulum, & de quæſtionibus, quæ orirentur occaſione aliquorum conſiliorum cómunis Cremonæ, vel paraticorum Cremonæ, & de eo, quòd aliquis diceret ſe pati iniuriam,vel grauamen, vel ius ſuum non poſſe conſequi ab aliquo officiale côis Cremonæ, & de quæſtionibus inter foreuſes,& de quæſtionibus viarum, pontium, puteorum, & cloacarum, & de denarijs mutuatis in exercitibus, vel caualcatis. Et de quæſtionibus,quæ orirentur cauſa ipſorum exercituum,andatarũ, & caualcatarum. Et de quæſtionibus pedagiorum,& de quæſtionibus denariorum ſolutorũ, vel datorum pro redemptione captiuorum. Super quibus omnibus,& ſingulis poſsint,& debeant cognoſcere breuiter,& ſummatim, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, & abſq; vlla ſolemnitate,quæ in alijs cauſis reperiatur ex forma alicuius ſtatuti cómunis Cremonæ. Poſsint etiã, & debeant cognoſcere,& terminare breuiter,& ſummatim, diebus feriatis,& nõ feriatis, non tamen ſolemnibus, iuris ordine ſeruato,& nõ ſeruato, de quæſtionibus orphanorum,viduarũ, miſerabilium, pupillorum, hoſpitalium,& aliarum miſerabilium perſonarum, quas perſonas, & loca audire, & defendere debeant omnibus modis,quibus crediderint conuenire,& contra quaſcunq; perſonas ciuitatis, & diſtrictus Cremonæ, vel aliunde. Et ꝙ prædictas quæſtiones centum ſoldorum imper. & abinde infra terminare poſsint ſine conſilio Sapientis Collegij Iudicum Cremonæ, & ſententiare inſcriptis,& ſine, & quòd à ſententijs latis in quæſtionibus centum ſoldorum imper. & abinde infra non poſsit appellari.

Rubrica de iuriſdictione Poteſtatum, & Conſulum Caſtrorum, & Terrarum diſtrictus Cremonæ. XXV.

ITEM ad hoc, vt pateat euidenter de iuriſdictione Poteſtatum, Conſulum, vel officialiũ Caſtrorũ,& Terrarum diſtrictus Cremonæ, ſtatutum,& ordinatum eſt, ꝙ Poteſtates Caſtrorum,

rum,& terrarū, seu Consules,& Officiales habeant cognitionem in ipsis Castris, & terris vsq; ad sol. quadraginta imper. & non vltra, & res valentes dictam quantitatem dictorum soldorū quadraginta imper. Et pronunciare,condemnare,& mulctam imponere vsq; ad dictam quantitatem,& ꝙ homines dictorum Castrorum,& terrarum, debeant,& possint conueniri coram Potestatibus, Iudicibus, & officialibus ciuitatis Cremonæ, & ibi respondere debeant. Et ꝙ Castra,villæ,& terræ territorij, & districtus Cremonæ, & homines dictorū locorum teneātur, & debeant in omnibus causis ciuilibus, & criminalibus, ordinarijs, & extraordinarjs firmiter obedire cōmuni Cremonæ, & eius Potestatibus, & Rectoribus, Iudicibus,& Officialibus sub pœnis in Iure cōmuni, & statutis præsentis voluminis contentis. Et ꝙ nullo modo possint cognoscere contra ciues Cremonæ de aliqua quæstione tā ciuili, quàm criminali, vel ex causa damnorum datorum, neq; contra aliquos alios habitautes in districtu Cremonæ, qui non sint terrerij dicti loci,castri, terræ,vel villæ. Et si contra prædicta,vel aliquod prædictorum factū fuerit, processus ipso iure sit nullus,& amittat contrafaciens de suo salario centum sol. imper. pro qualibet vice.

Rubrica, quòd cōmunia,& loca districtus Cremonæ,& eorum officiales,& in eis habitātes debeāt obedire Rectoribus, & officialibus Ciuitatis. XXVI.

ITEM statutum est, quòd omnia cōmunia, & loca districtus, & episcopatus Cremonæ, & Potestates, seu Vicarij, vel Rectores ipsorum castrorū, locorum,& terrarum, & habitantes in eis teneantur,& debeant obedire,& respondere dño Potestati,Rectori, & Officialibus cōis Cremonæ, ad requisitionem ipsorum factam per literas, & nuncios, seu per curreríos, & singulis venire debeant cum rebus, personis, & armis in seruitium ad pacificum statum Magnifici domini nostri, & ad bonum statum cōmunis Cremonæ,& non ad petitionem alicuius vniuersitatis, & personæ, sine licentia expressa Potestatis, vel Rectoris Cremonæ, sub pœna librarū vigintiquinq; imper. pro quolibet castro, & vniuersitate, seu loco. Et totidem pro quolibet Potestate, Rectore, & Vicario dictarum terrarum, locorum, seu castrorum, & sub pœna prædicta pro quolibet Consule regente dictas vniuersitates, & librarum quinq; imper. pro qualibet singulari persona contrafaciente.

Rubrica ꝙ Potestates teneantur curare, ꝙ represaliæ concessæ contra cōe,& homines Cremonæ remoueantur. XXVII.

ITEM statutum est, quòd quilibet Potestas, siue Rector Cremonæ, & eius Iudices, & Officiales infra mensem à principio sui regiminis vinculo sacramenti,& sub indignatione præfati domini nostri teneantur, & debeant procurare, & operam dare cum effectu, quòd omnes represaliæ datæ, & concessæ, contra cōmune, & homines Cremonæ totaliter remoueantur, & quòd in prædictis habeant merum,& liberum arbitrium, & meram, & liberam potestatem inquirendi omnes, & singulos ciues Cremonæ, & subiectos dominationi præfatæ, qui reperirentur esse culpabiles, & dedisse causam represalijs, & repertos culpabiles de prædictis compellere omnibus iuris remedijs realiter,& personaliter ad omnia,& singula debita ꝓsoluenda, quorum occasione dictæ represaliæ reperiantur concessæ, & etiam dare habenti represalias personam debitricem, & capere, & detinere, & conduci facere eum ad petitionem habentis dictas represalias ad carceres illius castri, vel loci, vnde fuerit ipse creditor, qui habuerit ipsas represalias, expensis ipsius debitoris, si bona habeat,& si bona non habeat, expensis cōmunis Cremonæ.

Rubrica de petitione represaliarum proponenda in Consilio, & de represalijs concedendis. XXVIII.

ITEM statutum est, ꝙ si aliquis Cremonensis petierit à cõmuni Cremonæ represalias sibi dari contra aliquod cõmune, vel singulares personas alicuius ciuitatis, castri, vel loci, Potestas Cremonæ teneatur, & debeat proponere, & proponi facere in consilio nouem sapientum præsidentium negocijs cõmunis Cremonæ, petitionem illius petentis illas represalias, coram quibus causa legitima exprimatur, ꝓbetur, & examinetur, propter quam dictæ represaliæ petant, & si approbata fuerit illa talis petitio per dictos sapientes, quòd tunc requirant illud cõmune, vel illam singularem personam, contra quod, vel quam dictæ represaliæ postulantur, certo termino idoneo eis dato ad comparendum coram domino Potestate, & dictis sapientibus ad contradicendum dictæ petitioni, & de iure suo docendum, & si legitimam contradictionem habeant, in dictis represalijs nullo modo procedatur. Si vero nullam causam contradictionis legitimam proposuerint, nec probauerint, tunc ad dictas represalias cõcedendas procedatur, prout placuerit dicto cõsilio, dum tamen duæ partes sint in concordia consiliariorum in dicto consilio congregatorum

Rubrica de Tubatoribus eligendis. XXVIIII.

ITEM statutum est, ꝙ per dñum Potestatem Cremonæ præsentem, & futurum, cum illis sapientibus, quos habere voluerit secum, eligantur tubatores, & pro electis habeantur more solito, qui faciant, & exerceant, & exercere debeant omnia officia, & omnia alia officia spectantia ad officium tubariæ, cum salarijs eis concessis, vel concedendis per cõmune Cremonæ, & quòd ad celebrationem festi beatæ Virginis Mariæ de medio Augusto fiendam, quolibet anno habeant, & habere debeant pro quolibet eorum vnam gonellam de congruo panno, vel drapo, & duas caligas, & vnum caputium à capite, & duos guantos, & vnam corrigiam valoris & pretij secundum dispositionem fiendam per dominos Potestatem, & sapientes.

Rubrica de Consilio Generali. XXX.

ITEM pro bono cõis Cremonæ statutũ est, ꝙ sit, & esse debeat quoddam consilium centum quinquaginta bonorum, & sufficientium ciuium cõis Cremonæ, quod appelletur consilium generale, de quo consilio esse debeant infrascriptæ personæ, quæ quidem centũ quinquaginta personæ describantur in præsenti volumine statutorũ de senabrio, & litera grossa. quod consilium habeat auctoritate præsentis statuti plenum arbitrium, & plenam, & liberam, & generalem bailiam, & potestatem super omnibus negocijs cõmunis Cremonæ, & quidquid in ipso consilio, & per ipsum consilium factum, ordinatum, & reformatum fuerit, valeat, & teneat, & executioni demandetur per dñum Potestatem Cremonæ, & ꝑ quemlibet alium officialem, ad quem spectet, ac si factum, prouisum, ordinatum, & reformatum foret per publicum arengum, seu publicam concionem hominum ciuitatis Cremonæ, dummodo dimidia pars consiliariorum fuerit in ipso consilio, & dummodo maior pars ipsorum consiliariorum existẽtium in ipso cõsilio fuerit in concordia. factis prius partitis inter eos, quæ partita fieri debeant ad bussolas insaldatas, & ballottas de plumbo, & quòd in quolibet consilio semper intelligatur esse contradictum pro posse, etiam si expressè non contradicatur, & quòd nullus alius possit addi, nec loco alicuius subrogari, nisi electus fuerit per dictum consilium. saluo quòd si aliquis ex ipsis ex iusta causa non posset interesse dicto consilio, quòd durante dicto impedimento loco sui possit ponere patrem, fratrem, filium, ablaticum, patruum, nepotem, vel consanguineum germanum, bonum tamen, & sufficientem, & maiorem ætate annorum vigintiquinque, & prouisio, & electio, & quæcunque alia aliter facta non valeant, & si

contin-

contingeret aliquem de dicto numero decedere, loco eius poni debeat alius bonus, & sufficiens. Et quòd ponentes ballottas in bussolis debeant ponere ambas manus in ipsis bussolis, ne possit videri, nec perpendi in qua bussola posuerint ipsam ballottam, sub pœna soldorum decem imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice.

Hæc sunt nomina centum quinquaginta Consiliariorum de consilio antedicto, videlicet.

D. Benedinus de Granellis.
D. Thomaxinus de la Cella.
D. Antoniolus de sancto Baxiano.
D. Ioannes de Collis.
D. Zuchellus de Zucchis.
D. Antonius de Offredis.
D. Egidius de Riparijs.
D. Benedictus de Burgo.
D. Simoninus de Malfiastris.
D. Ioannes de Guspertis.
D. Ioanninus de Ponzonibus.
D. Franceschinus de Allegris.
D. Balzarinus de Stradiuertis.
D. Conradus de Douaria.
D. Muza de Piazza.
D. Luchinus de Zoannis.
D. Raymundinus de Candilis.
D. Nicolinus de Cariemis.
D. Christophorus de Concorigio.
D. Ioannes de Burgo dñi Conradi.
D. Iulianus de Gariboldis.
D. Fedrichinus de Archidiaconis.
D. Ioannes de Redenascho.
D. Nicolaus de Verdellis.
D. Franciscus de Tintis.
D. Guilielmus de Redenascho.
D. Bernardus de Scalona.
D. Rizardus de Malumbris.
D. Christophorus de Stanghis.
D. Ioannes de Bersanis.
D. Pelegrinus de Picenardis.
D. Luchinus de Castroleone.
D. Bartholomeus pe Pusterla.
D. Maffeus de Bonamicis.
D. Masinus de Madaxio.
D. Ioannes de Archidiaconis.
D. Nicolaus del Vida.
D. Ioannes de Raimundis.
D. Leonardus de Carsallis.
D. Guidottus de Vicomercato.
D. Gasparinus de Stradiuertis.
D. Nicolaus de Persico.
D. Ioannes de Amidanis.
D. Martinus della Cella.
D. Ioannes de Malfiastris, siue de Malestijs.
D. Antoniolus de Castroleone.
D. Iacobus de Malumbris.
D. Ioannes de Douaria.
D. Ambrosinus de Picenardis.
D. Franciscus de Pizzo.

D. Zambonus de Bellottis.
D. Cominus de Arigonibus.
D. Bartholomeus de Melijs.
D. Petrus de Bossis.
D. Bartholomeus de Scurtaris.
D. Piasinus de Piasijs.
D. Guilielmus de Mozanica.
D. Paulus de Taiabobus.
D. Ghirardinus de Manarijs.
D. Larinus de la Guratella.
D. Antonius de la Fossa.
D. Ioannes de Capitalibus.
D. Ioanninus de Surdis.
D. Iacobus de Bellexellis.
D. Nicolaus de Foliatis.
D. Henricus de Conradis.
D. Vgolinus de Regazola.
D. Stephaninus de Monghis.
D. Betinus del Gamba.
D. Bartholomeus de Musis.
D. Ioannes de Vassis.
D. Vandinus de Schitijs.
D. Antoniolus de Guiscardis.
D. Antonius de Piscarolo.
D. Petrus de Bozolo.
D. Aymericus de Paneuinis.
D. Conradinus de la Fossa.
D. Ioannes de Maynardis speciarius.
D. Nouellonus de Rozijs.
D. Thomasinus de Vernatijs.
D. Cominus de Bellioribus.

D. Ioannes de Consanonerijs.
D. Ioannes de Visinadello.
D. Petrus de Foliatis.
D. Beneuenutus Malesta.
D. Antoniolus de Roncarolo.
D. Andriolus de Roncarolo.
D. Petrus de Vitalengho.
D. Michelinus de Benedictis.
D. Copinus de Maffis.
D. Ioannes de Paterno.
D. Bartholomeus de Melijs.
D. Branchinus de Cortesijs.
D. Ioannes de Siuria.
D. Bosellus de Summo.
D. Petrezolus de Boxio.
D. Petrus de Capellis.
D. Nicolaus de Ho.

D. Rolandus de Summo.
D. Petrus de Madio.
D. Egidiolus de Golferamis.
D. Tomas de Stanghis.
D. Bartholomeus de Putheo.
D. Raphainus de Persico.
D. Thomas de Milio.
D. Laurentius de Regatijs.
D. Biasolus de Picenardis.
D. Ioannes de Regio.
D. Luchinus de Schicijs.
D. Cabrinus de Carbonibus.
D. Guilielminus de Sfondratis.
D. Guidottus de Glosano.
D. Antonius de Oldoynis.
D. Maffeus de Sfondratis.
D. Antonius de Burgo q. dñi Furoni.
D. Petrus de Farsengo.
D. Antoniolus de Diuitiolis.
D. Bartholomeus de Zampis.
D. Nicolinus de Crema.
D. Bertolinus de Odonibus.
D. Thomasinus de Trepinis.
D. Zuynus de Consanonerijs.
D. Ioannes de Aliprandis
D. Bonzanus de Summo.
D. Paulus de Cautijs.
D. Ioannes de sancto Petro.
D. Mercadinus de Ferrarijs.
D. Ioannes de Gambara.
D. Meliolus de Segasenis.
D. Bertolinus de Bonettis.
D. Ambrosius de Malabottis.
D. Bartholomeus de Alghisijs.
D. Ioannes de Drizona.
D. Zuynus de Pasqualibus.
D. Fedrighinus de Persichello.
D. Gratiolus de Stauolis.
D. Bernerius de Hermenzonibus.
D. Symon de Chizolis.
D. Thomaxius de Offredis.
D. Antonius de Pisce.
D Gabriel de Guspertis.
D. Bartholomeus de Offredis.
D. Zuynus de Tondellis.
D. Cominus de Picenardis.
D. Laurentius de Oldoynis.
D. Ioannes de Marianis.

Rubrica de consilio nouem Sapientum, & per quantum tempus debeant durare in eorum officio, & bailia. XXXI.

ITEM statutum est, quòd sit, & esse debeat vnum aliud consilium de nouem hominibus bonis, & sufficientibus, qui sint de dicto numero dictorum centum quinquaginta, quorum nouem officium durare debeat per vnum mensem, qui extrahi debeant de bussolis, prout hodie extrahuntur, saluo prout infra. Et quòd de numero dictorum nouem remaneant tres per mensem sequentem pro informando alios sex eligendos de negotijs dicti cōmunis, & sic quolibet mense successiuè fiat, & seruetur. quod consilium appelletur Consilium Nouem Sapientum Cameræ. Qui Sapientes habeant potestatem, & bailiam super intratis inueniendis, super prouisionibus faciendis, & super expensis, & oneribus incumbentibus, & super omnibus alijs negotijs dicti communis, præterquam in casibus in hoc statuto, vel alijs statutis dicti communis exceptis. Saluo tamen, quòd non possint expendere, alienare, nec prouidere de expendendo, & alienando de auere, & bonis communis Cremonæ pro vno facto, vel negocio, vltra quantitatem librarum decem imper. absque speciali

tiali licentia, & mandato Illustris Principis, & Magnifici domini nostri, vel nisi hoc fuerit reformatum per Consilium Generale centum quinquaginta Cremonæ, nec possint ponere, nec prouidere poni aliquam taleam, vel aliquod mutuum, nec aliquod opus fieri facere, nec aliquod aliud onus, vel grauamen à decem libris supra, nec aliquam personam de estimo suo cancellari facere, vel sibi aliquid detrahi absq; speciali licentia, & mandato præfati domini nostri, vel nisi super hoc data licentia, vel facta prouisione per dictum Consilium Generale. Saluo ꝙ si foret expediens mittere Ambasciatores in aliquam partem pro cõmuni Cremonæ, quòd tunc pro ipsis Ambasciarotibus possit fieri, & prouideri fieri expensa inde necessaria, & si contrafecerint, non valeant ipso iure id, quod factum fuerit, vel prouisum contra formam suprascriptam. Et vlterius quilibet de dicto Consilio nouem sapientum condemnati sint, & esse debeant, & intelligantur ipso iure in soldis centum imper. Et quòd ipsi sapientes, nec aliqua alia persona possit per Potestatem Cremonæ, vel aliquem alium Officialem cogi, nec detineri ad faciendum, vel pro faciendo aliquid quod sit contra, vel præter dispositionem præsentis statuti pœna imminente Potestati, vel Officiali facienti contra prędicta florenorum centum auri qualibet vice applicandorum Cameræ pręfati domini nostri, & de prędictis syndicari possint, & debeant. Et ꝙ prouisiones factæ, & fiendæ in dicto Consilio per aliquam coblam de ipsis sapientibus nõ possint per ipsos, nec per aliquos successores reuocari, mutari, vel corrigi, sine licentia, & auctoritate dicti consilij Generalis. Et ꝙ petita, lecta, vel terminata in ipso Consilio ꝓ vna uice non possint alia uice in ipso consilio peti, legi, vel terminari. Et si aliter factum fuerit, non valeat ipso iure, & ꝙ quilibet de dicto Consilio Generali, & quilibet de dicto Consilio Cameræ debeat die, & hora statutis ad Consilium venire, & interessè (quotiensćunq; per cridam Tubatoris, vel sonum campanæ, vel per currerium fuerit citatus, vel etiam enocatus) personaliter, & non per alium sub pœna soldorum quinque imper. prò quolibet, & qualibet vice.

Rubrica quòd Vicarius domini Potestatis possit interesse Consilijs, & ꝙ Dictatores scribant in vno libro propostas, & dicta Consiliariorum, & prouisiones. XXXII.

ITEM, ꝙ Vicarius dñi Potestatis Cremonæ debeat interesse consilijs, & reformationibus cõis Cremonæ, & facere propostas in ipsis consilijs super his quæ tangant honorem pręfati Illustris, & Magnifici domini nostri, & vtilitatem cõmunis Cremonæ. Et super his quæ dicti nouem, vel maior pars eorum dixerint, vel crediderint tendere debere ad vtilitatem dicti cõis, & facere scribi in actis Dictariæ dicti communis prędictas propostas, & prouisiones, quæ fient in ipsis consilijs ordinatè, ea die qua factæ fuerint, & reformationes, & prouisiones dicti cõis executioni mandare, & mandari facere, & procurare ꝙ executioni mandentur per quemlibet, ad quem spectet, sub pœna librarum decem imper. pro qualibet vice. Et quòd Dictatores cõmunis Cremonæ debeant scribere in vno libro ordinatè omnes propostas, & omnia partita, & omnia consiliariorum dicta, & omnes prouisiones, & reformationes, quæ fient in aliquo de dictis consilijs, ea die, qua factæ fuerint, sub pœna soldorum viginti imper. pro qualibet vice, & de eis copiam facere cuilibet, cuius intersit, sub simili pœna, in quas pœnas incurrant ipso facto sine aliqua condemnatione. Et quòd in aliquo consilio non possint consulere vltra sex consiliarij, & quòd nullus consiliarius super eodem negocio possit consulere nisi semel, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, qua contrafactum fuerit, in quã pœnam incurrant ipso facto, & quòd aliquis de aliquo consilio non possit eligi, nec se ipsum eligere ad aliquod officium, nec ad aliquam andatam, seu ambasciaram, nec ad aliqua alia negocia dicti cõis peragenda, vel pertractanda cum salario, vel sine, & si se aliter eligeret, vel eligerentur, electio ipso iure sit nulla, & nihilominus se aliter eligens incurrat ipso facto in pœnam soldorum centum imper. & contra hoc statutum prouideri, & dispensari non possit.

Rubrica quando quicquam tractatur contra cõmune, partita fieri debeant ad ballottas, & bussolas. XXXIII.

ITEM, ne cõmune Cremonæ spolietur suo auere indebitè, sed potius auere dicti cõmunis conseruetur, statutum est, quòd, cum in aliquo consilio proponi vel consuli contigerit de aliquid expendendo, vel de aliquid dando de auere dicti cõmunis, vel de bonis, & iuribus dicti cõmunis alicui personæ, vel de remittendo alicui debitum, seu cum tractatur, vel proponitur de aliquo facto, quod sit directè contra vtilitatem dicti cõmunis, omnia partita ordinatè, & solemniter fieri debeant ad bussolas, & ballottas, & duæ partes consiliariorum esse debeant in concordia. Prouisiones autem, & reformationes aliter factæ nullius sint valoris, & ꝙ oẽs personæ, quas tangeret specialiter cõmodum, & incommodum de his, quæ fuerint proposita in aliquo ex dictis consilijs cõmunis Cremonæ paruo vel magno, debeant abesse ab ipsis consilijs, alioquin quicquid factum fuerit in earum pñtia, non valeat ipso iure in fauorem talium personarum. Et ꝙ omnia partita fieri debeant singulariter, & per se de vno quoq; negocio, seu facto. Et si de duobus negotijs, vel pluribus partitum aliquod simul factum fuerit, pro partito nõ habeatur; & prouisio super hoc aliter facta non valeat ipso iure, & quòd Potestas, & quilibet alius faciens tale partitum contra prædictam formam, condemnetur tempore syndicatus sui in libris decem imper. pro qualibet vice. Quam condemnationem soluere debeat condemnatus, antequam de Cremona recedat. Et quòd nulla persona audeat procurare, incitare, hortari, vel consulere de dando alicui Potestati, Iudici, vel Officiali quicquam vltra salaria consueta sub pœna librarum centum imper. Et si quo casu mandaretur per Illustrem Principem, & magnificum dominum nostrũ de prouidendo, vel aliquid vltra salaria ordinata soluendo, non taxata certa summâ, nullus tamen sub eadem pœna cõsulere possit, nec prouidere de aliquo salario, vel prouisione excedente summam librarum vigintiquinq; imper. sub pœna prędicta. Et ꝙ quotieuscunq; contingerit pręfatum Illustrem dñum nostrũ concedere de aliquid dando, vel expendendo, vel de aliquo facto gratiosè fiendo ꝑ sapientes Cremonæ, ipsi sapientes semper intelligantur consiliarij Consilij Generalis, & super tali facto sapientes Cameræ nullam habeant potestatem, nisi de hoc statuto per præfatum dominum nostrum in suis mandatis, & literis facta fuerit mentio specialis, & quòd nullus de aliquo consilio audeat, vel præsumat scribere præfato domino in fauorem Potestatis, vel alicuius Officialis cõmunis Cremonæ de aliqua prouisione eis danda vltra salaria consueta, sub pœna florenorum decem auri pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice.

Rubrica ꝙ electi pro Ambasciatoribus nõ possint per se aliquid impetrare, et quòd eligendi ad aliquod officium debeant illud facere nec pro ipso officio debeant habere salarium, nisi tota die steterint impediti. XXXIIII.

ITEM statutum est, quòd si contigerit aliquem eligi pro Ambasciatore, non possit ipse electus pro se, nec aliquo alio aliquid impetrare, nec impetrato vti, sub pœna florenorum decem auri. Et vlterius priuatus sit ipso iure omnibus honoribus, & officijs cõis Cremonæ, & ꝙ quilibet, qui de cætero eligetur ad rationes dicti cõmunis examinandas, vel ad expensas aliquas examinandas, & approbandas, vel ad facienda estima, vel correctiones estimorum, debeat talia, ad quæ fuerit electus, sine salario exequi facere, & exercere, nisi tota die ob talia steterit occupatus, quo casu habere possit, & percipere expensas cibi, & potus pro illis tantummodo diebus, quibus continuè propter talia staret occupatus, & quòd quælibet persona, quæ de cætero eligetur ad aliquod negocium dicti communis faciendum, vel procurandum, illud

illud debeat acceptare, & facere, nisi iusta causa fuerit impeditus. Et exinde non petere, nec percipere aliquod salarium, nisi solūmodo expensas cibi & potus ipsius, & vecturæ equorum ipsius, & famulorum suorum.

Rubrica q aliqua quæstio non possit moueri contra cōmune Cremonæ, nisi primo petatur constitui syndicum ad defensionem iuris dicti cōis, & q Doctor salariatus sit Aduocatus cōmunis, & citari debeat. XXXV.

ITEM statutum est, quòd aliqua quæstio moueri non possit contra cōmune Cremonæ, nec de re seu iure vel quasi tangente cōmune Cremonæ, nisi primo ille, qui voluerit mouere quæstionem, petierit eligi vnum syndicum specialiter ad ipsam quæstionem à Potestate Cremonæ, & à nouem sapientibus, qui Potestas teneatur facere constitui, & ordinari in consilio dictorum nouem sapientum ipsum syndicum, qui sit ad defensionem cōmunis, & rei, vel iuris cōmunis. Et aliter processus, qui fierent his prætermissis, ipso iure sint nulli, pœna librarum centum imper. imminente Potestati Cremonæ, si negligens fuerit facere constitui syndicum, secundum formam præsentis statuti. Et quòd in omnibus quæstionibus cōmunis Cremonæ Doctor legum salariatus dicti cōmunis sit Aduocatus dicti cōmunis, & citari debeat ad allegandum de iuribus dicti cōmunis. Et quòd aliquæ sententiæ non possint dare contra dictum cōmune, nisi prius citato syndico dicti cōmunis, & aliter latæ non valeant.

Rubrica de electione Rationatorum, & ratione eis reddenda de auere dicti cōmunis. XXXVI.

ITEM statutum est, quòd singulis sex mensibus, vz. de mensibus Decembris, & Iunij eligantur per sapientes Cameræ Cremonæ tres probi, & intelligentes hoīes ciues Cremonæ, experti in rationibus, & calculis faciendis, qui esse debeant Rationatores cōmunis Cremonæ pro sex mensibus, incipiendo in Kalendis mensium Ianuarij, & Iulij, & q sint maiores annis triginta. Quorum vnus remaneat ad dictum officium p alijs sex mensibus sequentibus causa informandi alios. Qui Rationatores habere debeant pro eorum salario pro quolibet eorum libras quatuor imper. quolibet mense, & nihil vltra habere, & percipere possint, nec petere per se, nec alios exercentes officium Rationariæ, sub pœna quadrupli. Penes quos Rationatores deponi debeant libri condemnationum, talearum, & rationum dicti cōmunis. Et qui Rationatores debeant singulo mense curare, quòd rationes dicti cōmunis fiant per Thesaurarium, & per eos qui expenderint, & receperint de pecunia dicti cōmunis. Et q dicti Rationatores non possint, nec debeant ponere in libro rationum dicti cōmunis aliquam bulletam, nec solidare aliquam rationem dicti cōis, nisi fuerit de voluntate duarum partium sapientum Cameræ, vel electorum per ipsos sapientes ad videndum, & solidandum dictas rationes. Et hoc sub pœna cuilibet contrafacienti librarum vigintiquinq; imper. pro qualibet vice. Et q quilibet, qui hinc retro electus fuerit, & in futurum eligetur ad aliquam massariam, vel expensam faciendam pro dicto cōmuni, & de auere dicti cōmunis, teneatur ille, qui hinc retro electus fuerit, infra decem dies, & ille, qui de cætero eligetur, infra decem dies facta dicta expensa, siue dicta massaria, comparere coram dictis Rationatoribus, & de ipsius massaria, & expensa ipsis plenariam reddere rationem, sub pœna florenorum decem auri pro quolibet, & qualibet vice. Quam pœnam dñus Potestas Cremonæ exigere teneatur, sub pœna florenorum vigintiquinq; auri de suo salario. Et q nullus possit eligi, nec esse Rationator dicti communis, qui sit datiarius, aut socius, vel particeps in aliquo datio. Et quilibet electus in Ratio-

Rationatorem vacare debeat per quinquennium à dicto officio,& si per Potestatem,Referendarium,vel per alium quempiam officialem cõmunis Cremonæ phibitum fuerit ne prædicta, vel eorum aliquod executioni mandetur, ipse talis prohibens ipso facto incurrat pœnam florenorum centum auri pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica ꝙ quãdo imponitur talea, Rõnatores teneãtur dare thesaurario cõpartitionẽ dictæ taleæ super vno libro ligato XXXVII.

ITEM statutum est, ꝙ quotiescunq; imposita fuerit per cõmune Cremonæ aliqua talea, infra decem dies, ex quo facta fuerit prouisio dictæ taleæ, Rationatores cõmunis Cremonæ teneantur fecisse compartitionem dictæ taleæ super vno libro ligato, & affoliato per numerũ chartarum ipsius libri, quem librum dicti Rationatores teneantur, & debeant dedisse, & consignasse Thesaurario cõmunis Cremonæ, seu illi, qui deputatus fuerit per sapientes Cremonæ ad exigendum ipsam taleam infra terminum prædictum, & quòd facta consignatione dicti libri debeant facere thesaurarium, seu illum,qui deputatus fuerit ad exigendum vtsupra, debitorem cõmunis Cremonæ super libris dicti cõmunis de tanta summa, quantum ascendit summa summarũ dicti libri. Et hoc sub pœna librarum vigintiquinq; imp. cuilibet dictorũ Rationatorum, & qualibet vice, & quilibet possit accusare, & habeat medietatem condemnationum,& teneatur secretus. Et si per Potestatem,vel Referendarium, vel alium quempiã officialem communis Cremonæ prohibitum fuerit, ne prędicta executioni mandentur, ipse talis sic prohibens ipso facto incurrat pœnam florenorum centum auri pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica ꝙ non subditi iurisdictioni laicali sint exclusi ab officijs aduocatorũ, procuratorũ, & consilijs. XXXVIII.

ITEM statutum est, ꝙ quicunq; non subiectus iurisdictioni laicali, & subiectioni cõmunis Cremonæ, ipso iure sit inhabilis, & exclusus ab omnibus officijs tam ordinarijs, quàm extraordinarijs, & ab omnibus procurationibus, aduocationibus, syndicationibus, & actorijs, & ꝙ non possit esse de aliquo cõsilio,& ꝙ scripturæ,& dicta,& facta per eos nõ valeãt ipso iure.

Rubrica quòd nullus recipiatur in ciuem Cremonæ, sine mandato Domini. XXXVIIII.

ITEM statutum est,ꝙ nullus de cætero recipiatur in ciuem Cremonæ sine speciali licentia, & mandato præfati illustris Principis, & magnifici dñi dñi nostri, & si contigerit aliquem recipi in ciuem modo prædicto, ipse receptus teneatur,& debeat infra vnum annum facere, vel fieri facere in ciuitate Cremonæ vnam domum de lapidibus,& tegulis valoris, & estimationis florenorum centum auri, & aliter pro ciue non habeatur. Et contra hoc statutum dispensari non possit; saluo si præfatus dominus aliter mandauerit specialiter.

Rubrica quòd nullus forensis possit esse massarius, vel exactor aueris communis Cremonæ. XXXX.

ITEM statutum est, quòd nullus forensis possit esse massarius, collector, vel exactor pecuniæ, aueris,vel pedagij cõmunis Cremonæ, saluo quod prędicta non derogent Potestati,

vel

vel Thesaurario cōmunis Cremonæ, vel eius factoribus, nec exactoribus talearū, condemnationum, & onerum cōmunis prædicti.

Rubrica quòd exactor condemnationum, & talearum debeat exigere totum id, quòd cōmuni debetur. XXXXI.

ITEM statutum est, quòd exactor condemnationum, talearum, & aueris cōis Cremonæ debeat exigisse à debitoribus, qui sibi dabuntur in scriptis per Rationatores cōis Cremonæ, seu per aliquos officiales, totum id, & quicquid debetur, & debebitur dicto comuni, & curare quòd habeat in scriptis dictos debitores, & hoc infra duos menses à die, qua ipsos debitores habuerit in scriptis, sub pœna librarum decem imper. pro qnolibet debitore, & qualibet vice. Et nihilominus teneatur dicto cōmuni ad restitutionem damni exinde passi. Et hoc locum non habeat, si debitores non essent idonei de facultatibus, seu facilitate conueniendi, vel si fecerint iustam excusationem.

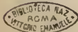
Rubrica quòd quādo bona incantantur, duo ex sapientibus Cameræ, & vnus ex Rationatoribus debeant esse præsentes. XXXXII.

ITEM statutum est, vt euitentur barratariæ, quòd, quando bona aliqua spectantia communi incantantur, vel in futurum incantabuntur per aliquem officialem, incantari debeant præsentibus duobus Sapientibus ex sapientibus Cameræ communis Cremonæ, & vno ex Rationatoribus dicti cōmunis. Et quòd ipsorum bonorum pretium scribatur in libris rationum dicti cōmunis. Et quòd dicti denarij dicto Rationatori dentur. Qui Rationator teneatur facere rationem Thesaurario communis Cremonæ de ipsis denarijs infra decem dies, ex quo ipsos denarios receperit, pœna cuilibet contrafacienti librarum vigintiquinq; imper. imminente qualibet vice.

Rubrica quòd qui penes se habuerit de auere cōmunis Cremonæ, teneatur propalare, et soluere thesaurario cōis Cremonæ. XXXXIII.

ITEM, quòd quælibet persona, quæ habuerit, & habebit penes se de auere communis Cremonæ, teneatur, & debeat infra decem dies, computandos à die, qua cōmune Cremonæ poterat exigere si sciuisset, comparere coram dictis Rationatoribus, & eis propalare quid, & quantum habet penes se de dicto auere dicti cōmunis, & ipsam quantitatem soluere Thesaurario dicti cōmunis. Et hoc sub pœna dupli dictæ quantitatis, quæ reperta fuerit esse penes dictam personam, & quæ debitè exigi poterat per dictum commune à dicta persona, si dictum cōmune sciuisset dictam quantitatem fuisse penes dictam personam, quam pœnam dñus Potestas exigere teneatur, sub pœna librarum vigintiquinq; imper.

Rubrica



Rubrica de Potestatibus, et alijs officialibus syndicandis, et de forma, & modo in syndicatibus obseruandis. XXXXIIII.



TEM Statutum est, quod omnes & singuli Potestates, Vicarij, & Rectores cõmunis Cremonæ, & eorum familiæ, & omnes Officiales forenses post finitum suum regimen debeant syndicari, & stare ad syndicatum per quindecim dies, & quòd in Consilio Cameræ communi Cremonæ eligantur syndicatores in hac forma vz. quod eligantur, & eligi debeant tres syndicatores, & vnus notarius, qui debeat scribere omnia acta, & omnes processus occasione syndicatus prædicti, inter quos syndicatores sit, & esse debeat vnus Iudex de Collegio Iudicum Cremonæ, & duo Currerij pro dicto officio exercendo. Qui syndicatores, notarius, & currerij eligantur in consilio prædicto. Qui syndicatores debeant vinculo sacramenti vnà cum syndicatore eligendo per Illustrem, & Magnificum dñum nostrum, si quis electus fuerit, vel transmissus syndicare, & examinare dictos Potestates, Vicarios, Rectores, & eorum familias, & dictos omnes officiales forenses, & inquisitionem facere de omnibus commissis, vel factis per ipsos Rectores, & Officiales, & eorum familias, & Officiales forenses contra vel præter statuta, & ordinamenta, prouisiones, reformationes, & iura. Et quòd ipsi syndicatores debeant admonere de respondendo quemlibet de dictis Potestatibus, Vicarijs, Rectoribus, & Officialibus, & quemlibet de eorum familijs, cuilibet petitioni, libello, seu scripturæ, vel inquisitioni contra eos factæ personaliter, si reperiri poterunt, alias ad Arengherium cõmunis Cremonæ, & si non responderint ad terminum eis assignatum per se tantum, quod lis habeatur pro contestata, & quod teneantur bonam, & idoneam securitatem præstare de parendo, & stando sententiæ dictorum syndicatorum, & de soluendo iudicatum pro se, & familia sua, & de stando ad dictum syndicatum per quindecim dies. Et quod notarius syndicatorum teneatur, & debeat pro vtraq; parte scribere omnes scripturas sine aliquo pretio, vinculo sacramenti, pœna, & banno decem librarum imper. pro qualibet vice, & habeat ipse notarius pro quolibet die de auere cõmunis Cremonæ soldos decem imper. Et prædicta vendicent sibi locum in syndicatu Potestatum, Capitaneorum, Iudicum gabellæ, & aliorum officialium exercentium officium in ciuitate, & districtu Cremonæ. Et quòd quilibet possit offerre libellum, & petitionem prædictis Potestatibus, Vicarijs, Rectoribus, & Officialibus, & eorum familijs vsq; ad terminum assignatum per dictos syndicatores. Et teneantur, & possint dicti syndicatores breuiter procedere, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & sententiam absolutoriam, & condemnatoriam infra dictos quindecim dies ferre in scriptis. Et prædicti Potestates, Rectores, & Officiales, vel alij de eorum familia non possint opponere vltra secundam diem, quòd aliquis non possit esse syndicator, vel aliquam aliam exceptionem dilatoriam, vel declinatoriam. Et si opposuerit infra secundam diem, omnino talis exceptio ea die, vel sequenti debeat terminari, absq; alio consilio inde habendo, & possint dicti syndicatores, & debeant procedere ac si non esset oppositum, & quod à sententijs latis per dictos syndicatores appellari non possit, nec nulla dici, nec restitutio contra eos peti, sed in oibus, & per oia debeant executioni mandari per eos, prout latæ fuerint per Potestates, & Rectores, sub pœna librarum centum imper. pro qualibet vice, qua fuerit petitum, & quod dicti Potestates, Rectores, & Officiales, & Vicarij, & eorum familiæ qui syndicabuntur non possint habere procuratores, defensores, seu aduocatos tempore sui syndicatus, qui sint de ciuitate Cremonæ, & quòd si aliquis ciuis Cremonæ fecerit contra prædicta, soluat pro banno quilibet, & qualibet vice libras vigintiquinq; imper. & prædicti syndicatores teneantur, & debeant finire, & terminare quæstiones, & omnes processus sub eis vertentes infra tempus syndicatus, absoluendo, vel condemnando, de die, & non de nocte in ciuitate Cremonæ. Et si hoc facere omiserint, condemnentur ipsi syndicatores pro quolibet eorum in libris vigintiquinq; imper. quam condemnationem facere teneatur dñus Potestas contra dictos syndicatores. Et quòd aliquis non possit esse syndicator, vel notarius syndicatoris, qui non sit maior

vigin-

vigintiquinq; annis, vel qui fuerit condemnatus per ipsum, qui debet syndicari, vel aliquem de eius familia, à libris vigintiquinq; imper. supra, vel etiam, cuius pater, filius, vel frater fuerit condemnatus in quantitate prædicta, nec aliquis, qui durante eorum regimine fuerit officialis cõmunis Cremonæ. Et intelligatur officialis, qui tempore regiminis officialis syndicandi fuerit notarius Iudicis Maleficiorum, dictator, notarius Victualium, notarius notarum, Rationator, Massarolus, & ingegnerius cõis, & quòd non possit, nec debeat aliquis Potestas, Vicarius, seu Rector, nec aliquis officialis forensis, nec aliquis de suis familijs syndicari pendente eorum officio, & regimine, & officio, seu regimine eorum, quorum fuerit Iudex, & officialis, nec à syndicatu modo aliquo absolui. Et quòd Potestati, Rectori, Vicario, & officiali, seu iudici, qui facient propostam contra prædicta, vel aliquod prædictorum, teneantur, & teneri debeant de salario suo libræ centum imp. si fuerit Potestas, vel Vicarius, & si fuerit alius Iudex, vel alius officialis, libræ vigintiquinq; imper. pro qualibet vice, & sine aliqua condemnatione, quæ deueniant in cõmune Cremonæ. Et quòd de salario cuiuslibet officialis remaneat penes thesaurarium cõmunis salarium duorum mensium, donec per dictos syndicatores quæstiones syndicatuum similiter fuerint terminatæ. Quæ omnia prædicta, & quodlibet prædictorum Potestates, & Rectores, & Vicarij, qui tunc erunt, teneantur, & debeant facere obseruari, & executioni mandari, sub pœna ducentarum librarum imper. de eorum salarijs. Et quòd contra dictum statutum non possit dispensari, nec aliquid innouari per aliquod consilium, nec in aliquo consilio proposta fieri, nec partitum contra prædicta, & quòd si qua proposta fieret contra prædicta, nullus possit consulere super proposta, nec contra contenta in dicto statuto. Et qui contrafecerit, puniatur in libris centum imper. Et non reddatur sibi ius in ciuili, nec in criminali. Et eadem pœna teneatur, & puniatur, qui leget propostam, quas pœnas incurrat ipso facto, & iure sine aliqua condemnatione, & quas pœnas futurus Potestas vinculo sacramenti, & sub pœna librarum ducentarum imper. de suo salario exigere teneatur, & quòd per suprascriptos syndicatores, vel quemcunq; alium trasmissum ex parte præfati domini nostri cognoscatur, & sententia feratur in ciuitate Cremonæ tantum, ita quòd Cremonenses, & alij libellos, & quærimonias porrigentes contra prædictos Potestates, vel alios officiales non cogantur ad alium locum ire litigatum, ne dicta de causa libellos, & quærimonias deferere valeant. Et quòd super omnibus præmisis, & singulis possint prædicti syndicatores procedere de plano, breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & omni iuris, & statutorum solemnitate prætermissa.

Rubrica de Currerijs quibuslibet sex mensibus syndicanndis. XXXXV.

ITEM statutum est, ꝙ quilibet currerius cõis Cremonæ quibuslibet sex mensibus debeat syndicari per dominum Iudicem Maleficiorum domini Potestatis Cremonæ, & per quatuor Sapientes ad hoc per Sapientes Cameræ eligendos, inter quos sit vnus Iudex de Collegio Iudicum Cremonæ, vnus Mercator, vnus Notarius, & vnus laicus, qui nullum salariũ percipiant à cõi Cremonæ, nec ab aliquo alio, nisi solum de condemnationibus per eos fiendis contra dictos currerios, contra quos possint inquirere, & circare diligenter, summariè, & de plano, & sine solemnitate iuris, vel statutorum, & eos condemnare secundum formam statutorum communis Cremonæ, & habeant tantum de dictis condemnationibus soldos viginti imper. pro quolibet eorum, & non plus, & si non fecerint condemnationes, nihil habeant, & quòd infra duos menses à die electionis numerandos debeant eorũ sententias, & ꝓcessus protulisse, & fecisse, sub pœna soldorum centum imper. pro quolibet eorum. Et nihilominus processus valeant. Qui syndicatores cessent à dicto officio per annos duos, & ꝙ si dicti syndicatores repererint aliquem currerium habuisse aliquod pignus in tempore, & ante tempus alterius syndicatus pro quo pignore dictus currerius non fuerit syndicatus, dicti syndicatores possint procedere contra dictum currerium, & ipsum condemnare ad restitutionem pignoris, vel æstima-

æstimationem ipsius pignoris tantum, & quod nullus currerius audeat, vel præsumat impignare aliquod pignus, quod pignorauerit, sub pœna soldorum centum imper. pro quolibet pignore impignato,& qualibet vice. & quòd quilibet currerius teneatur,& debeat dimittere inscriptis ad domum habitationis familiæ, illius quem pignorauerit, tempore pignorationis nomen, & prænomen ipsius currerij, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice. & credatur cuilibet conquerenti de aliquo currerio,de quacunq; extorsione, pignoratione, & de impignatione,& valore pignorum sacramento ipsius conquerentis. Et hoc in dispositione dictorum syndicatorum inspecta qualitate facti, & conditione personarũ,& quòd Iudex Maleficiorum teneatur,& debeat exequutioni mandare quascunq; condemnationes factas de ipsis currerijs, uel aliquo eorum ad petitionem eorum,in quorum fauorem latæ sunt,sub pœna dicto iudici prædicta recusanti soldorum centũ imper.pro qualibet vice, & quod licentiæ ex parte dicti Iudicis concedendæ pro executione prædicta,scribantur per Notarium armarij.

Rubrica de modo procedendi in criminalibus super accusis. XXXXVI.



ITEM statutum est,quòd in omnibus criminalibus, seu maleficijs in quibus accusator apparuerit, non aliter procedatur, nisi accusator inscriptis accusam dederit, in qua contineatur nomen, & cognomen accusantis, & nomen,& cognomen accusati, & annus, & mensis cõmissi criminis, & locus, in quo dicitur maleficium fuisse cõmissum, & testes, & nisi per accusatorem iuratum fuerit accusam veram esse, & nisi accusator idoneè satisdederit de prosequenda accusa vsq; ad finem, & de soluendo omnem condemnationem,quæ fieret de ipso accusatore occasione illius accusæ non probatæ, vel non prosequutæ, & de restituendo expensas accusato, faciendas occasione illius accusæ, si ille accusatus non fuerit condemnatus. de quibus expensis stetur sacramento accusati, facta per Iudicem taxatione legitima: saluo quod quo ad satisdationem præstandam per accusatorem cum fideiussione non habeat locum hoc statutum in personis, quæ iurauerint propter eorum paupertatem fideiussores inuenire non posse. saluo quòd in accusationibus,denunciationibus, vel inquisitionibus chartæ falsæ, vel monetæ falsæ, vel tonsæ,vel alterius falsitatis, non teneãt quis ponere locum, mensem, vel annum. Quod autem dictum est de nomine,& cognomine accusati, non habeat locum, si accusatus sit forensis,vel vagabundus,vel si accusator iurauerit se nescire eum accusatũ aliquod nomen, vel cognomen habere. In casu vero,quo quis accusaret aliquem de crimine, ex quo pœna sanguinis, vel personæ venit imponenda, si non prosequatur suam,vel suorum iniuriam,teneatur idoneè satisdare de prosequenda accusa vtsupra, aut personaliter se captum constituere in carceribus cõis,in quibus detineatur,donec soluerit omnem condemnationem, quæ fieret de eo occasione illius accusæ, & restituerit oẽs expensas factas per accusatum vt s. vbi vero quis suam, vel suorum iniuriam prosequeretur in crimine, ex quo pœna sanguinis ingeratur, qui fideiussores dare non posit, & hoc iurauerit vt supra, non teneatur se captum personaliter constituere, nec satisdare, & accusa procedat.

Rubrica quòd si in scriptura criminali aliquid petatur fieri secundum formam iuris, prædicta intelligantur dici, vel peti secundũ formã statutorũ. XXXXVII.

SI in accusa, vel aliqua alia scriptura criminali petatur, siue dicatur aliquem debere condemnari,vel aliquid aliud fieri secundum formam iuris,vel per alia æquipollentia verba, prædicta verba debeant referri, & intelligi, & declarari, & declarentur, quòd intelligatur peti, siue

siue dici secundum formam statutorum communis Cremonæ, nisi expressè declaratum sit, de quo iure intelligatur.

Rubrica in quibus causis per officiũ procedi possit. XXXXVIII.

STATVTVM, & ordinatum est, ꝙ in omnibus maleficijs, & delictis, ex quibus pœna sanguinis, vel personæ venit imponenda, & in omnibus alijs commissis, & perpetratis, tempore regiminis Potestatis, vel Rectoris, & ante per sex menses, ex quibus aliqua pœna applicanda communi veniat, liceat, & licitum sit Potestati, & Iudici maleficiorum inquirere per officium, & procedere.

Rubrica ꝙ possit procedi ex officio contra nominatos, vel calumniatos per malefactorem si nominans perseuerauerit. XXXXIX.

STATVTVM, & ordinatũ est, ꝙ Potestas, seu Iudex maleficiorũ procedere, & inquirere ex officio possit, & sibi liceat contra nominatos, seu calumniatos per malefactores, sine accusatore, vel denunciatore, & per illum, vel illos, qui condemnati fuerint ad mortem, qui confessi essent aliquem esse, vel fuisse socium, vel participem illius maleficij de quo puniatur, vel receptatorem scienter rerum robbatarum, vel furatorem, pro quibus ipse puniatur. Et hoc si nominans perseuerauerit in dicto, vel calumnia vsque ad horam vltimi supplicij, & nominatus videbitur ipsi Potestati suspectus, & notarius maleficiorum teneatur sub pœna librarũ duodecim imper. ipsum condemnatum interrogare ad locum vltimi supplicij, si perseuerat, & perseuerare vult in nominatione, vel calumnia, & responsionem eius siue negatiuam, siue affirmatiuam, prout fuerit, in publicum instrumentum redigere, & ponere in fine processus ipsius condemnati in libro officij maleficiorum.

Rubrica de pœna non probantis, vel non prosequentis accusam, vel quarelam. L.

SI quis aliquem accusauerit coram aliquo Iusdicente de aliquo crimine, & ipsam accusam non prosecutus fuerit vsq; ad sententiam, & si lata fuerit sententia absolutoria, talis accusans condemnetur in libris quinquaginta imper. si accusatio fuerit de crimine, ex quo pœna mortis ingeratur. Si vero pœna sanguinis ingeratur citra mortem, condemnetur accusans in libris viginriquinq; imper. Et eadem pœna puniatur dictus accusator, si accusam non fuerit prosecutus, & in libris decem imper. si fuerit de crimine ex quo pœna sanguinis non ingeratur. Et in vtroq; casuum prædictorum condemnetur talis accusator accusato in expensis. Quarum pœnarum medietas perueniat in cómune Cremonæ, & alia in accusatum. Saluo quòd si pœna pecuniaria esset imponenda librarum vigintiquinq; imper. vel minor, tunc puniatur non prosequens, vel non probans in soldis viginti imper.

Rubrica ꝙ si passus iniuriam, vel certæ aliæ personæ ante absolutiones, vel condemnationes deferant accusam procedi debeat, vel super accusa, vel super inquisitione. LI.

SI passus iniuriam, vel aliquis ex ascendentibus, vel descendentibus, vel ex latere venientibus tam masculino, quàm fœminino sexu vsq; ad quartum gradum, vel vir, vel vxor, vel socer,

vel gener, pest iniuriam comparuerit coram Poteſtate, vel Iudice maleficiorum, deferens accuſam, vel denunclationem ſimiliter ante abſolutionem, vel condemnationem pet officialem factā, audiatut, & pet Poteſtatem, vel Iudicem maleficiotum procedatur, vel ſuper accuſa, vel ſuper inquiſitione, prout dicto Poteſtati, vel maleficiorū Iudici melius videbitut, & facilius ſibi fuerit veritatem contra delinquentem reperite, & ipſum de cōmiſsis punite, & facta condemnatione ſupet accuſa, vlterius nō procedatur ſuper inquiſitione, & è conuerſo, ſaluo ꝙ ſi in ꝓceſſu inquiſitionis confeſſus fuerit, tuuc ſupet accuſa procedi non poſsit, nec admittatur.

Rubrica de pœna Officialis ponentis aliquem ad torturam non præcedentibus legitimis inditijs. LII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd Rectores Ctemonæ, & eorum familiæ non poſsint, nec debeant ponere ad tormenta aliquam perſonam ciuitatis, ſeu diſtrictus Cremonæ, occaſione alicuius maleficij, niſi legitimis præcedeutibus indicijs, quæ quidem indicia ante torturam aliquam ſcribantur in actis cōmunis Cremon. pet vnum ex notarijs maleficiorum cōmunis Cremonæ. Et ꝙ de dictis indicijs debeat copia fieri inculpato ante torturam, & ſibi dari terminus quinq; dierum ad ſuas excuſationes, defenſiones, & allegationes faciendum, antequam torqueatur, & quilibet eorum, qui contrafecerit, perdat de ſalario ſuo libras centum imper. & proceſſus in totum, qui ſequerentur exinde, nullius ſint valoris, & momenti. Saluo quòd aliquis non poſsit poni ad tormenta, niſi de maleficio, cuius pœna excedat quantitatem librarum decem imper. vel pro quo pœna ſanguinis ingeratur, vel corpotalis, ſi tormentatus confeſſus fuerit maleficiū, de quo fuerit inculpatus. Et quòd Iudex maleficiorum faciat ſcribi in ipſa confeſsione, qualiter tortus fuerit, & aliter confeſsio nou valeat.

Rubrica ꝙ in criminali cauſa filij, & filiæ familias maiores annis quatuordecim poſsint ſe defendere. LIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd filij, & filiæ familias maiotes annis quatuotdecim, & alij maiotes quatuordecim annis poſsint in criminalibus cauſis à denunciatione, accuſatione, & inquiſitione ſe ſe defendere, & excuſare ſine conſenſu patrum, vel curatorum ſuorum. Et ꝙ in cauſa criminali non habeat locum beneficium reſtitutionis in integtum.

Rubrica de primo banno, & citationibus, & terminis in criminalibus. LIIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd accuſatione, quætela, ſiue denunciatione, vel inquiſitione factis ſupet maleficijs, vel aliquo maleficio, & ipſis ſcriptis in actis, debeant admoneti inſcriptis denunciati, & accuſati, vel inquiſiti, ſi non fuerint in fortia cōis Cremonæ. Et ponatut in dicta citatione uomen, & ptonomen citati, & maleficium, ſeu delictum, & qualitas delicti, & perſona cum eius nomine, & cognomine, in cuius perſonam delictum eſt cōmiſſum, & locus, & tempus delicti, & ex parte cuius Iudicis citatio fiat, quæ monitio debeat portari inſcriptis per curretium, & dimitti citato perſonaliter, vel ad domum habitationis in qua habitat cum eius familia, ſeu habitare conſueuit, ſeu iu loco, vbi citatio fieri poteſt de iure, in præſentia duotum teſtium, quæ omnia currerius iu relatione ſcribi faciat, & diem, qua requiſiuerit, ſub pœna ſoldorum quadraginta imper. In qua citatione terminus competens per curter. citato aſsignetur comparendi, & ſi non habuerit certā domum, vel habitationem, nec habere cōſueuerit in ciuitate, uec diſtrictu Cremonæ, quòd tunc ſufficiat admonitionem legi, & terminum cum banno duodecim denariorum, ſi in dicto termino non comparuerit, dando, publico ſono tubæ

præmiſſo

præmisso per tubatorem Cremonæ in platea maiori super arengerio, & si esset talis persona, quæ haberet domum, uel habitationem in districtu Cremonæ, & commodè illuc iri non posset, simili modo admoneatur, & terminus assignetur, cum banno prædicto, si in dicto termino non comparuerit in scriptis in platea super arengerio eo tamen saluo, & excepto, ꝙ non debeat, nec possit fieri, nec formari aliqua inquisitio, nisi prius præcedentibus legitimis indicijs, uel semiplena probatione in actis scriptis, & aliter formata non ualeat, nec teneat, & super qualibet accusatione, & denunciatione, uel inquisitione debeat scribi terminus, & bannum prædictũ simplex duodecim denariorum, quod denuntietur per Curretium tempore dationis admonitionis, qui terminus sit arbitrio Iusdicentis, dummodo non sit minor tribus diebus. Et si esset persona, quæ non esset ciuis, vel districtualis Cremonæ, uel quæ non haberet domicilium in ciuitate, uel districtu Cremonæ, ꝙ admoneatur in scriptis, & terminus assignetur cum banno prædicto, & copia admonitionis termini, & banni dimittatur in scriptis in dicta platea super arengerio, vt dictum est, & habeat terminum ad arbitrium iusdicentis, dummodo non sit minor tribus diebus, & ꝙ admonitionibus, & terminis, & bannis datis modo prædicto, scribatur in actis relatio ipsius admonitionis, & terminus, & bannum penes accusationem, denunciationem, uel inquisitionem. Et prædicti termini currant à die relationis factæ, & scriptæ in actis, & ꝙ dies relationis non computetur in termino, & in ipsa admonitione, & scriptura termini, & bãni scribatur nomen, & pronomen currerij, seu tubatoris, qui fecerit prædicta, quibus credatur de prędictis. Si uero aliquis inculpatus de prædictis maleficijs, uel alijs fuerit præsens, vel in fortia, ꝙ Iudex maleficiorum possit, & teneatur cogere dictũ inculpatum ad respondendum accusationi, denunciationi, uel inquisitioni contra eũ formatis, affirmando, uel negando, & facta eius responsione eidem inculpato dare terminum ad faciendum suã excusationem, uel defensionem ad arbitrium iusdicentis, dum tamen non det minorem dilationem tribus diebus.

Rubrica de accusationibus, quarelis, inquisitionibus, & alijs actis ponendis, & scribendis in vno libro ligato. LV.

ITEM Statutum est, ꝙ notarij maleficiorum teneantur omnes accusas, quærelas, denunciationes, seu notificationes, & inquisitiones infra decem dies, postquam fuerint porrectæ, seu formatæ, ponere, seu scribere super vno libro ligato, & foliato ꝑ numerum chartarũ, & omnia acta, & scripturas, & dicta testium fienda ad dictum officium, sub pœna librarum uigintiquinq; imper. pro qualibet accusa, inquisitione, quærela, denuntiatione, seu notificatione, & dicto cuiuslibet testis, non positis, nec scriptis vt supra.

Rubrica de copia accusationum, quarelarum, denuntiationum, seu notificationum danda notarijs armarij. LVI.

ITEM, ꝙ notarij maleficiorum teneatur copiam omniũ accusationum, quærelarum, denunciationum, seu notificationũ, quæ porrigentur ad officium maleficiorum subscriptã manu notariorum maleficiorũ infra tres dies, postquã porrectæ fuerint, præsentare, & relaxare notarijs armarij sub pœna librarum decem imper. & ꝙ iudex maleficiorũ teneatur, & debeat facere cum effectu, ꝙ prædicta cõsignatio, & relaxatio infra terminum prædictũ sortiatur effectũ, & hoc sub pœna librarum uigintiquinq; imper. imminente dicto Iudici, si prædicta adimplere recusauerit, quam quidẽ copiam dictarum denunciationũ, accusationum quærelarum, seu notificationum subscriptam manu notariorum maleficiorum teneatur notarius armarij infra decem dies à die præsentationis numerandos ponere, & scribere in uno libro ligato, & foliato per numerum chartarum, sub pœna soldorum centum imper. & ꝙ porrigens accusas, denuncia-

tiones,querelas,& notificationes teneatur fieri facere duplicatas,quarum vna remaneat ad dictũ officium maleficiorum, altera vero porrigatur, & relaxetur subscripta vt s. notario armarij.

Rubrica de pœna nõ porrigentis querelã notario armarij. LVII.

ITEM statutum est, quòd quæcunq; persona, & consules viciniarum, & locorum ciuitatis, & districtus Cremonæ teneantur, & debeant ea die, qua porrexerint ad officium maleficiorum accusas,denuncias,querelas, seu notificationes,copiam ipsarum accusarum,denunciarum,querelarum,seu notificationum dare notario armarij,sub pœna soldorum centum imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice. Et quòd dictus notarius armarij teneatur, & debeat quandocunq; factæ fuerint condemnationes, & absolutiones ad dictum officium maleficiorum, videre, & examinare singulis duobus mensibus, si dictæ inquisitiones, accusæ, denunciæ, & notificationes fuerint sententia absolutoria, vel condemnatoria terminatæ, & si dictus notarius repererit prædicta terminata non esse infra tempus duorum mensium, teneatur prædicta notificare tempore syndicatus syndicatoribus, qui syndicabunt Potestatem, & eius curiam, sub pœna dicto notario librarum decem imper. pro qualibet accusa, inquisitione, denunciatione, vel notificatione non notificatis vtsupra.

Rubrica de terminis, & bannis duplicibus aßignandis in criminalibus. LVIII.

ITEM statutum est, ꝙ curso primo termino, & banno simplici super accusatione, vel denunciatione, vel inquisitione procedatur,& procedi debeat ad faciendum dari bannum duplex de ea quantitate pecuniæ, quæ videbitur Potestati, seu assignari terminũ secundum, & bannũ duplex de ea quantitate, quæ videbitur Potestati, saluo ꝙ dictum bannum non possit excedere quantitatem pœnæ, in qua inquisitus, accusatus, vel inculpatus venerit condemnandus, si maleficium esset probatum, hoc modo, vz. ꝙ debeat inculpatus citari de maleficio, pro quo fuit contumax in primo termino, & incurri bannum simplex, per currerium personaliter,vel ad domum habitationis suæ, vel in loco, vbi per formã præsentium statutorum citari debet. Et cridari, & citari debeat publicè in platea super arengerio ꝑ tubatorem, sono tubæ præmisso, exprimendo in ipsa crida nomen inculpati, & maleficium, & nomen accusatoris, seu offensi, & habeat spatium ad arbitrium Iusdicentis, ad comparendum, & se excusandum de prædictis, quod spacium currat a tempore relationis scriptæ. Quibus elapsis banna habeantur pro cursis, & ꝙ dies relationis non computetur in termino, & scribantur dicta monitio, seu citatio, & banna in actis maleficiorum, in quibus nomen personæ inculpatæ, nomen maleficij, & qualitas processus, & nomen accusatoris, & currerij, & tubatoris, qui denunciauerit, & cridauerit dictum secundum terminum, & bannum, & hoc locum habeat in habentibus domos, vel habitationes in ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel consuetis habere, & si non habuerint, vel habere non consueuerint domum, vel habitationem in ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel si habuerint, & iri cõmodè non possit, ꝙ tunc possint dictum terminum secundum, & banna duplicia dari, cridari, seu scribi, dum tamen dictus terminus, & bannum prædictum cridetur, & dimittatur inscriptis publicè, & alta voce, in platea super arengerio per tubatorem cõis Cremonæ. Quæ omnia scribantur in scripturis monicionis, & banni, & aliter non valeant.

Rubrica de copia danda reo petenti de inquisitione, accusatione, & de dicto suo, & nominibus testium, & de termino dando ad reprobandum. LVIIII.

ITEM statutum est, quòd accusatione, seu denunciatione, & inquisitione in actis scriptis, & per

& per reum facta responsione, Iudex maleficiorum teneatur facere copiam personæ respondenti de accusatione, denunciatione, seu inquisitione, de dicto ipsius, & de nominibus testium receptorũ contra ipsum,& assignare ipsi accusato, inquisito,vel denunciato incontinenti post responsionem terminum, ad arbitrium Iusdicentis, dum tamen non det minorem dilationem tribus diebus, & quòd ex quo depositiones testium fuerint publicatæ, Iudex teneatur, & debeat infra tertiam diem facere copiam dictis personis, vel alijs pro eis de prædictis depositionibus testium, & habeat spacium prędicta persona octo dierum à tempore prędictæ publicationis ad remouendum, & reprobandum dictos testes, & eorum dicta, pœna Iudici cõtrafacienti pro qualibet vice librarum decem imper. & notario contrafacienti sol. quadraginta imper. & quòd teneatur dare copiam notarius dicti officij partibus petentibus, pro denarijs duodecim imper. ad rationem cuiuslibet chartæ tam processuum, quàm testium.

Rubrica de capitulis porrigendis ꝑ accusatorem in criminali. LX.

ITEM statutum est,quòd quilibet accusator teneatur dare capitula intentionum super accusatione accusato,ad hoc vt possit facere super ipsis interrogationes suas,quæ examinentur,prout placuerit Iudici maleficiorum, & citari faciat accusatum ad videndum iurare testes ipsius accusatoris, & eodem modo reus accusatorem, & aliter processus non valeant.

Rubrica quòd defensio cuiuslibet in criminalibus audiatur, & de pœna officialis non audientis defensionem. LXI.

ITEM statutum est, quòd omnes Potestates Cremonæ, & Iudices, & officiales teneantur, & debeant audire, & admittere defensionem cuiuslibet in quolibet processu, & si contrafactum fuerit processus ipso iure sit nullus,& nihilominus puniatur quilibet cõtrafaciens in libris vigintiquinque imper.

Rubrica ꝙ dies termini non computetur in termino, & quòd si vltima dies termini incidat in diem feriatam, sequens non feriata pro illa reputetur. LXII.

ITEM statutum est, quòd in qualibet dilatione, seu termino, dies termini, seu dilationis, non computetur in termino,siue dilatione; Et si vltima dies alicuius termini,seu dilationis inciderit in diem feriatam, sequens dies non feriata pro illa reputetur. Et prædicta locum habeant tam in ciuili, quam in criminali.

Rubrica quòd requisitus pro maleficio vnde pœna sanguinis ingeratur venire debeat personaliter. LXIII.

SI aliquis calumniatus fuerit, vel accusatus, vel contra eum per officium occasione alicuius maleficij, vnde ingeratur pœna sanguinis, procedatur, & ea occasione requisitus fuerit, teneatur venire personaliter coram illo Iudice, cuius præcepto fuerit requisitus, & non per procuratorem, per quem procuratorem nulla exceptio, per quam impediatur processus, valeat opponi. Sed saluis exceptionibus veniat, & postquam venerit, possit vti omnibus suis iuribus, & exceptionibus.

Rubrica ꝙ nullus detineatur pro maleficio, ex quo non ingeratur pœna sanguinis, si paratus sit idoneè satisdare. LXIIII.

NVLLVS occasione alicuius maleficij, ex quo non ingeratur pœna sanguinis, detineatur, si paratus sit cum effectu præstare idoneam satisdationem, & intelligatur satisdatio esse idonea, si fiat de tanta quantitate, seu æstimatione rei, de qua, seu quanta posśit condemnari, si probatū esset maleficium.

Rubrica ꝙ capitula admittantur ad probandum. LXV.

SI per aliquem dari voluerint capitula ad probandum, siue ad offensam, siue ad defensam, teneatur Iudex ea admittere, & admissa intelligantur ipso iure, saluo iure impertinentium, & non admittendorum tempore disputationis in fine.

Rubrica ꝙ testes debeant interrogari de veritate negotij, & de loco, et tempore, et quibus præsentibus, et alijs circumstantijs. LXVI.

TENEATVR Iudex vbicunq; contigerit eum recipere testem, vel testes, diligenter interrogare testem de veritate negocij, & loco, & tempore, & quibus præsentibus, & alijs circumstantijs negocij, sub pœna librarum duodecim imper.

Rubrica ꝙ maiores annis quatuordecim posśint in criminalibus testificari. LXVII.

ITEM statutum est, quòd masculi, & fœminæ maiores quatuordecim annis posśint testificari super quolibet maleficio, & processu maleficij.

Rubrica ꝙ testes non torqueantur, & de pœna torquentium eos. LXVIII.

ITEM statutum est, quòd aliqui testes torqueri non posśint, nec in turri poni, nisi in crimine læsæ maiestatis, homicidij, raptus mulieris, & falsæ monetæ, proditionis, incendij, & furti, ex quo veniat pœna sanguinis imponenda, sub pœna cuilibet contrafacienti librarum vigintiquinque imper. & qualibet vice.

Rubrica de testimonijs mulierū in Ecclesia recipiendis. LXIX.

ITEM statutum est, quòd si contigerit aliquas mulieres debere testificari in aliquibus causis criminalibus, vel ciuilibus, quòd earum sacramenta, dicta, & testimonia recipiantur in ecclesia maiori Cremonæ, vel in aliqua alia ecclesia, vel ad domū mulieris testificari debentis in arbitrio Iudicis, inspecta conditione personæ, & qualitate facti.

Rubrica ꝙ præsentato principali fideiussor sit absolutus. LXX.

ITEM statutum est, quòd si aliquis extiterit fideiussor pro aliqua persona in causa criminali, ciuili, vel alia quacunque de causa coram Potestate, Rectore cōmunis Cremonæ, vel alio offi-

ciali

riali cõmunis Cremonæ, & præsentauerit illam personam, pro qua fideiusserit coram Iudice, vel officiali, coram quo fideiusserit, quòd ipso iure sit liberatus ab illa fideiussione. Et hoc locum habeat in casibus quibus dictus præsentatus possit detineri. Et si quis fideiusserit de aliquo præsentañ. quòd teneatur præsentare illam personam infra terminum competentem à Iudice, coram quo facta fuerit fideiussio, statuendum, & si non præsentauerit, condemnetur in illa quantitate, in qua condemnandus esset principalis. Et quòd huic statuto renunciari non possit, & si facta fuerit renunciatio, non valeat. Et prædicta locum non habeant in datijs, & gabellis cõis Cremonæ de cætero incantandis.

Rubrica de allegationibus audiendis, & condemnationibus fiendis in criminali causa. LXXI.

ITEM statutum est, ꝙ qualibet septimana dies Iouis sit deputata ad audiendum allegatioñ. Iudici maleficiorum in quæstionibus criminalibus, coram quo inculpati essent, & eorum aduocati possint allegare de iure suo, & ꝙ elapsis dilationibus, & terminis ad excusationem, & reprobationem testium, & allegationes faciendum, Potestates, & eorum Iudices, & officiales possint, & debeant condemnare, vel absoluere prædictos inculpatos, prout de iure statutorum fuerint condemnandi, vel absoluendi, & eis deficientibus secundum formam iuris communis, dum tamen non faciant contra statuta. Quæ condemnationes, & absolutiones scribantur sine defectu in duobus quaternis, antequam pulsetur ad consilium, vel arengum ipsarum condemnationum, & debeant legi publicè in ipso consilio præsente massario, vel vno ex Rationatoribus, vel notarijs armarij, qui vnum ex dictis quaternis teneat in manu, & auscultet, quando legentur, & publicabuntur, & in qualibet publicatione sint præsentes ad minus quatuor testes, specialiter vnus ex tubatoribus cõis, & vnus currerius, & duæ aliæ personæ bonæ, & notæ, & quæ publicationes super dictis quaternis in ipso consilio, antequàm recedant à banco, scribantur. Et notarius armarij vnum ex dictis quaternis secum portet ad eius officium, seu ad dictum armarium, & alius detur, & maneat penes Rationatores cõmunis Cremonæ. Et aliter processus, & condemnationes factæ, & facti non valeant, & si condemnauerint aliquem in pecunia, ipsum condemnare debeant ad decem dies, & quòd dictæ condemnationes, & banna quæ fient, & dabunt per dictos Iudices, Potestates, & officiales occasione quæstionum criminalium, deueniant, & deuenire debeant in cõmune Cremonæ, pro satisfaciendo officialibus cõmunis Cremonæ. Et ꝙ contra contumaces curso primo termino, & secundo, & banno simplici, & duplici, fiat condemnatio, computatis bannis in ipsa condemnatione, nec sit necessaria aliqua alia probatio. Saluo si prædictus contumax condemnatus peruenerit in forciam cõis, Iudex maleficiorum teneatur sibi dare terminum quinq; dierum ad suam faciendam defensionem, & in condemnatione, quæ fiet super furtis, & damnis datis, fieri debeat condemnatio rei furatæ, & derobatæ, & damni dati passo damnum, furtum, & robariam ad rationem æstimationis probatæ. Et quòd ciuilis, & criminalis quæstio simul, & semel possint intentari, & concurrere coram Iudice maleficiorum in quacunq; quæstione, & causa. Saluo, ꝙ contra contumaces fiat condemnatio modo prædicto, nec sit necessaria aliqua alia probatio. Et de damnis datis possit cognoscere Iudex maleficiorũ, per accusationem, denunciationem, & inquisitionem, & etiam si ciuiliter agatur. Et ꝙ omnes quæstiones criminales modo quocunq; procedatur per accusationem, vel alio modo, terminetur tam in absolnendo, quàm in condemnando, infra quadraginta dies vtiles, à tempore litis contestatæ, seu termini secundi, & banni duplicis computandos, pœna, & banno centum librarum imper. de auere Potestatis, vel Rectoris, & vigintiquinq; librarum imper. de auere Iudicis maleficiorum, & nihilominus instantia duret. Et hoc saluo, quòd in omnibus, & singulis casibus, in quibus secundum formam statutorum pœnæ pecuniariæ sint limitatæ, Potestates, & eorum Iudices, & omnes alij officiales, qui erunt in aliquo officio ciuitatis Cremonæ, teneantur, & debeant in condemnationibus, quas facient de ipsis maleficijs, culpabiles condemnare, secundum

pœnas

dœnas pecuniarias in ipsis statutis comprehensas. Et quòd in ipsis condemnationibus, seu sententijs condemnation. quantitatem in ipsis statutis insertam excedere non possint, nec etiã loco ipsius pœnæ pecuniariæ aliquã pœnam corporalem ordinariam, vel extraordinariam imponere, seu adijcere, nec in ipsis condemnationibus possint inserere, quòd si condemnatus ad ipsam condemnationem pecuniariam non soluerit, condemnatus patiatur aliquam pœnam corporalem, & si contra prædicta esset aliquid additum, vel factum, illud ipso iure nullius sit momenti, & ipso iure ipsa condemnatio in ea parte sit irrita, nec executioni mandari possit, nec debeat. Et quòd Potestates, Rectores, & alij officiales, qui contra prædicta fecerint, condemnentur in libris quinquaginta imper. pro quolibet, & qualibet vice. Quæ quidem condemnationes omnes soluantur in pecunia numerata, & executioni mandentur absq; aliqua compensatione. Et quòd in qualibet causa criminali victus victori condemnetur in expensis legitimè factis, per Potestates, seu Iudices eorum, vel officiales, quas restitui faciant parti obtinenti vinculo sacraméti, in quibus expensis etiam condemnentur, & condemnari possint, & debeant instigatores, quærelantes, & illi, ad cuius instigationem, & petitionem dictus processus inceptus fuerit, & quòd in qualibet interlocutoria victus victori condemnetur in expensis.

Rubrica de pœnis duplicandis. LXXII.

ITEM statutum est, quòd duplicentur omnes pœnæ omnium maleficiorum, vel quasi commissorum per forenses in ciues, & districtuales Cremonæ natiuos, & omnium maleficiorum, vel quasi cõmissorum de nocte, & intelligatur de nocte post tertium sonum campanellæ, quæ pulsatur de sero, vsq; ad campanam diei, & omnium maleficiorum, vel quasi cõmissorum in palatio, & domibus palatij, & Rectoris cõmunis Cremonæ, & dñi Capitanei, & in domibus Gabellæ Cremonæ, & in domibus, & curia dñi Episcopi Cremonæ, & in Ecclesijs Cremonæ, & maleficiorum, vel quasi commissorum in personam officialium cõis Cremonæ, dum exercerent officiũ suum, & maleficiorum, vel quasi cõmissorum in palatio, & platea cõis Cremonæ, & in platea dñi Capitanei, & omnium maleficiorum, vel quasi commissorum ad domum, vel in domo habitationis eius, contra quem fit maleficium. Saluo, quòd duplicatio pœnæ locum non habeat, si maleficiũ fieret in domo habitationis alicuius inter personas in eadem domo habitantes. Duplicentur etiam pœnæ contra proferentes iniurias, contumelias, vel conuitia contra aduocatos, vel procuratores, causa, vel occasione, vel prætextu aduocationis, vel procurationis.

Rubrica quòd nullus possit criminaliter condemnari, nisi data competenti defensione. LXXIII.

POTESTAS, & eius Iudex, vel aliquis alius Magistratus exercens iurisdictionem non possint, nec debeant aliquem condemnare criminaliter aliqua occasione, nisi primo data defensione competenti, quæ non sit minor tribus diebus personaliter, vel eo personaliter citato, vel ad domum secundum qualitatem, & magnitudinem negocij illius, quem condemnare voluerit, quæ defensio reperiatur in actis, & si qua condemnatio criminalis facta fuerit, non data defensione competenti vt s. non valeat, nec teneat, nec exigi possit, sed ipso iure nulla sit.

Rubrica quòd nullus corporaliter puniatur, nisi lege municipali caueatur. LXXIIII.

NVLLVS corporaliter puniatur, nisi lege municipali caueatur, sed aliàs puniatur pecunialiter, arbitrio Potestatis, inspecta conditione personæ, & qualitate delicti, & intelligatur lege municipali cautum de puniendo, quem pœna corporali, etiam vbi lege municipali cautum sit

de

de puniendo arbitrio Poteſtatis aliquem in auere, vel perſona, etiam vbi dictum ſit per hæc verba in auere, & perſona.

Rubrica de pœna euntium ad loca Epiſcopatus Cremonæ in quibus Miſſæ nouæ celebrantur. LXXV.

ITEM cum propter congregationes gentium hactenus factas, & quæ fiunt in locis Epiſcopatus, vel diſtrictus Cremonæ in quibus Miſſæ nouæ celebratæ fuerint, & celebrantur, diuerſa homicidia, tumultus, & illicita cõmiſſa ſint, & perſæpe cõmittuntur, iccirco ad obuiandum talibus, ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd ſi contigerit aliquam Miſſam nouam celebrari in aliqua terra, villa, loco, ſeu caſtro dicti Epiſcopatus, ſeu diſtrictus Cremonæ, quòd nullus audeat, vel præſumat ea die, qua miſſa noua celebrabitur, ire ad dictum locum, terram, villam, ſeu caſtrũ, ſeu in ipſo loco, terra, villa, ſeu caſtro, moram trahere dicta die, ſub pœna librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet contrafaciente, & quilibet poſsit accuſare, & lucretur medietatem dictæ condemnationis, & altera medietas ſit cõmunis Cremonæ, & teneatur ſecretus. Saluo quòd prædicta pœna non vendicet ſibi locum contra habitantes in dicto loco, villa, terra, ſeu caſtro, in qua, ſeu quo Miſſa noua celebrabitur, nec etiam contra parentes, & propinquos Sacerdotis celebrantis dictã Miſſam nouã, venientes, & morã trahentes ad dictum locũ, villam, terram, ſeu caſtrum, in qua, ſeu quo celebrabitur dicta miſſa noua, & quòd dñus Poteſtas Cremonæ teneať, & debeat vinculo ſacramenti hoc ſtatutum facere publicari, & preconizari ſingulis ſex menſibus in ſcalis palatij, ſuper platea maiori, & in locis conſuetis dictæ ciuitatis, & in omnibus locis dicti epiſcopatus, & diſtrictus Cremonæ.

Rubrica ꝙ condemnationes criminales fiant purè, & aliter facta non exigantur, niſi lege municipali cautum ſit. LXXVI.

OMNES condemnationes criminales fiant purè, & non fiant ſub conditione, & aliter factæ non valeant, nec exigi poſsint, niſi aliter iure municipali cautum reperiatur, ſeu aliter arbitrium ſuper hoc foret conceſſum.

Rubrica ꝙ in condemnationibus criminalibus ponatur nomen, & cognomen condemnati, & patris, & fideiuſſoris. LXXVII.

IN qualibet condemnatione criminali, quæ de cetero fiet per Poteſtatem, vel aliquem Iuſdicentem, ſcribi debeat nomen, & cognomen condemnati, & patris eius, & fideiuſſoris, & contrafaciens condemnetur in libris duodecim Imper. pro qualibet vice, & vltra condemnationes teneantur conſeruare cõe Cremonæ indemne occaſione illius condemnationis, quæ non habeat locum in foreſterijs, nec in illis, de quibus Iudex inueſtiganerit, & ſcire non potuerit. Saluo ꝙ accuſationes, & inquiſitiones, & proceſſus, & condemnationes fieri poſsint de foreſterijs, & contra ipſos, licet nomen, & cognomen ipſius rei non ſit in eiſdem accuſationibus, inquiſitionibus, proceſsibus, & condemnationibus, vel aliquo eorum.

Rubrica quòd non poſsit appellari à ſententia lata in criminali cauſa deciſa criminaliter. LXXVIII.

NON poſsit appellari ab aliqua ſententia, ſeu ſententijs, lata, ſeu latis in cauſis criminalibus, criminaliter deciſis.

Rubrica

Rubrica quòd bannitus, condemnatus, vel confessus soluente eo condemnationem, vel id, quod soluere deberet, cancelletur, & eximatur. LXXIX.

Si quis fuerit bannitus, & condemnatus ex aliquo delicto unde non ingeratur pœna sanguinis, ꝙ ipso soluente, & satisfaciente dictam condemnationem, eximatur, & cancelletur de dictis banno, & condemnatione, & si fuerit bannitus tantum, & non condemnatus, uel confessus tantum, ipso bannito, seu confesso soluente id quod soluere deberet, si condemnatus fuisset secundũ formam statutorum, cancelletur de ipso banno, & condemnatione, & omni processu, & ulterius non procedatur ad aliquam condemnationem. Quæ cancellationes fiant, & fieri possint per notarios maleficiorum de mandato Potestatis, uel Iudicis Maleficiorum, uel per notarios præsidentes ad dictum officium, ostensa tamen prius confessione solutionis.

Rubrica quòd declinantes iurisdictionem cõis uolentes se defendere pro certis maleficijs nõ audiãtur, & possint impune offendi. LXXX.

Item Statutum est, ꝙ si quis declinauerit iurisdictionem communis Cremonæ volens se defendere pro maleficio feritæ sanguinolentæ, vel pro crimine læsæ maiestatis, homicidij, priuati carceris, incendij, robarie, furti, raptus mulieris, plagij falsi, monetæ falsæ, incisionis uinearum, proditionis, assassinatus, uel cuiuslibet alterius maleficij ingerentis pœnam sanguinis, possit impune offendi in auere, & persona, & nõ audiatur in aliqua causa ciuili, uel criminali, in agẽdo, uel defendẽdo.

De pœna blasphemantis Beatam Virginem Mariam. LXXXI.

Nulla persona blasphemet, vel maledicat Deum, vel Beatã virginem Mariam sub pœna amputationis linguæ, hoc saluo, ꝙ si infra decem dies à tempore, quo peruenerit in fortiam cõmunis postquam fuerit condemnatus, solueri libras decem imper. communi Cremonæ, sit liberatus, & absolutus ab amputatione linguæ, & quilibet possit accusare prædictos infra decẽ dies, à die, quo sic blasphemauerit Deum, vel beatam uirginem Mariam, & non ultra, nec etiam ultra dictos decem dies contra eum possit, nec valeat procedi per inquisitionem, nec per officium.

De pœna blasphemantis sanctum, vel sanctam. LXXXII.

Nulla persona blasphemet, vel maledicat aliquem sanctũ, vel sanctam sub pœna librarũ quinq; imper. pro quolibet, & qualibet uice, & possit per quemlibet accusari, & procedi per officium domini Potestatis vsq; ad decem dies, & non ultra, quam pœnam si soluere non possit, ponatur ad cathenam, & fustigetur acriter per ciuitatem.

Rubrica de pœna nominantis aliquem blasphemando turpe verbum quod dicitur vermiscanis. LXXXIII.

Ille qui nominauerit aliquem blasphemando turpe uerbum, quod appellatur Vermiscanis, condemnetur in soldis uiginti imper.

Rubrica de pœna dicentis uerba iniuriosa. LXXXIIII.

Si quis dixerit alicui uerba iniuriosa extra iudicium condemnetur in soldis uiginti imper. & si in

si in iudicio, vel coram Iudice, condemnetur in libris tribus imper. Et si quis dixerit alicui, quod sit falsus, vel proditor, vel proditionem, vel falsitatem aliquam cõmiserit, vel tu es falsus, vel proditor, vel falsitatem, vel proditionem cõmisisti, vel æquipollentia verba, puniatur in libris decem imper. Quarum pœnarum medietas sit communis, & alia medietas iniuriati. Saluo quod si partes super hoc se conuenerint, vel remiserint sibi verba iniuriosa quandocunq; ante condemnationẽ, nullatenus procedatur.

Rubrica de pœna mordentis cum dentibus. LXXXV.

SI quis cum dentibus aliquem momorderit & ex morsura sanguis exierit, condemnetur in libris quinq; imper. & si sanguis non exierit, condemnetur in sol. quinquaginta imper.

Rubrica de pœna proijcientis, seu spingentis, & cadere facientis in terram. LXXXVI.

SI quis aliquem in terra proiecerit, seu spinxerit, & cadere fecerit, si exierit sanguis ex proiectione, condemnetur in libris quinq; imper. & si sanguis non exierit, condemnetur in soldis quinquagiuta imper.

Rubrica de pœna sburlantis. LXXXVII.

SI qua persona sburlauerit aliquem, sine sanguinis effusione, in libris duabus imper. condemnetur, & si cum sanguinis effusione, in libris quinq; imper.

Rubrica de pœna lacerantis pannos iniuriosè. LXXXVIII.

SI qua persona fraudulosè, vel iniuriosè dilacerauerit pannum, vel pannos alicui personæ, condemnetur in libris tribus imper. cõmuni Cremonæ, & ad restitutionem damni in duplum iniuriato. Et si quis ceperit aliquam personam per pannos sine laceratione fraudulosè, vel iniuriosè, condemnetur in libra vna imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de pœna accipientis iniuriosè capucium. LXXXIX.

SI quis acceperit caputium alicui personæ de capite, & iniuriosè, & ea inuita, condemnetur in soldis viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de pœna facientis insultum sine armis. LXXXX.

SI qua persona insultum fecerit contra aliquem sine armis, & non percusserit, condemnetur in soldis quadraginta imper. & si fecerit insultum sine armis, & cum percussione, & sanguis non exierit, si fuerit in vultu, seu facie, (& facies intelligatur à gula supra,) condemnetur in libris decem imper. Et si non in vultu, nec facie, in soldis centum imper. Si vero fecerit insultum, & percusserit sine armis cum sanguinis effusione, si quidem in vultu, seu facie, condemnetẽ in libris quindecim imper. Et si in alia parte personæ, condemnetur in libris decem imper. & similibus pœnis puniatur, si prædicta fecerit sine insultu.

Rubrica de pœna facientis insultum cum armis. LXXXXI.

SI qua persona insultum fecerit cum armis, & non percusserit, condemnetur in lib. quatuor imper.

imper. Si vero percusserit, & sanguis non exierit siquidem super vultu, sen facie, condemnetur in libris quindecim imper. Et si in alia parte sine sanguine, in libris decem imper. Et si cum sanguinis effusione, siqnidem in vultu, seu facie, in libris vigintiquinq; imper. condemnetur. Et si in alia parte corporis in libris viginti imper. Et si ex percussione facta in facie, sen vultu cicatrix perpetuo sit mansura, condemnetur in libris quinquaginta imper. Et similibus pœnis puniatur si prædicta fecerit sine insultu.

Rubrica de pœna decapilantis seu sgrafignantis. LXXXXII.

SI qua persona decapilanerit seu sgrafignauerit aliqnem, si sanguis nõ exiuerit, cõdemnetur in soldis viginti imper. Si vero sanguis exiuerit, condemnetur in soldis quadraginta imper. Saluo, si aliquis corrigendo decapilauerit aliquem, in aliquo non condemnetur.

Rubrica de pœna amputantis membrum. LXXXXIII.

SI qua persona amputauerit alicui nasum, vel membrum, vel oculum effoderit, condemnetur in libris ducentum imper. saluo ꝙ pro auricula detruncata condemnetur in libris quinqnaginta imper. Et digitus nõ intelligatur membrum qno ad prædicta, sed pro amputatione digiti pollicis, vel indicis manuum condemnetut in libris centum imper. pro quolibet digito, & si amputauerit aliquem ex alijs digitis manuum, condemnetut in libris quinquaginta imper. pro quolibet digito ampntato.

Rubrica de pœna debilitantis membrum. LXXXXIIII.

SI qua persona debilitauerit alicui membrum, condemnetur in libris centum imper.

Rubrica de pœna proijcientis lapidem fraudolosè. LXXXXV.

SI qua persona lapidem proiecerit fraudolentet contra aliquem, & nõ percusserit, cõdemnetur in soldis viginti imper. & si percusserit sine sanguinis effusione, condemnetur in libris decem imper. Si vero percusserit in facie, seu vultu, pœnæ duplicentur. Si vero non fraudolenter proiecerit, & percusserit cum sanguinis effusione, cõdemnetnr in medietatẽ pœnarũ prędictarũ.

Rubrica de pœna homicidæ. LXXXXVI.

SI quis homicidium commiserit, seu fecerit, & ad rationem venerit, & conuictus, vel confessus fuerit, capite puniatur, ita ꝙ moriatur. Si vero ad rationẽ non venerit, in bãno ponatur de homicidio, in quo si fuerit præteritus, & postmodum in fortiam communis perueneritt, capite puniatut, ita ꝙ moriatur, & hoc casu videlicet, qñ, quis præteritus est in banno, & cõdemnatus, bona eius publicentur, & in commune Cremonæ perueniat. Salno iure creditorum contra commune Cremonæ, & bona qnæ fuerint præteriti in banno, & saluo iure descendentium ipsius præteriti in banno ipso, ita ꝙ quilibet descendens habeat suam legitimam portionem debitam iure naturæ. Et de parte condemnati, & præteriti in dicto banno, quæ peruenire debet in dictũ commune Cremonæ, medietas sit communis Cremonæ, & alia hæredum occisi. Excipitur à prædictis minor qnatuordecim annis, qui pro prædictis puniatur, vt infra in statuto, qualiter puniri debeat minot quatuordecim annis, continetut. Et eadem pœna puniatur fieri faciens homicidium, & quilibet præstans auxilium, & adiutorium ad homicidium committendum, si commisum fuerit.

Rubrica

Rubrica de pœna assaßini. XCVII.

SI quis assassinauerit, vel assassinari fecerit aliquem, trahatur ad caudam equi, seu asini ad furcas, & ibi suspendatur per gulam, ita q̃ moriatur. Assassinus intelligatur, & sit qui precio, vel promissione accepta aliquẽ interfecerit, vel pcusserit, & ex percussione sanguis exierit. similiter assassinus sit, & intelligatur, qui precio dato, vel promisso fecerit aliquem interfici, vel pimi, & percuti cum sanguinis effusione.

Rubrica de pœna paricidæ. XCVIII.

PARICIDA capite puniatur, ita q̃ moriatur.

Rubrica de pœna tenentis priuatum carcerem. XCIX.

TENENS, seu exercens per se, vel alium priuatum carcerem, capite puniatur, ita q̃ moriat̃, & intelligatur tenere, seu exercere per se, vel per alium priuatum carcerem, qui non ad executionem præcepti alicuius iusdicentis, sen aliàs non iuridicè tenuerit, seu teneri fecerit aliquem contra eius voluntatem inclusum, seu ligatum, seu captum in aliqua parte per duos dies continuos, & non aliter.

Rubrica de pœna tenentis aliquem inclusum, seu ligatum redimere non facientis. C.

SI quis tennerit, seu teneri fecerit aliquem inclusum, seu ligatum, seu captum minori spatio duorum dierum continuorum, & eum redimere non fecerit in aliquo, puniatur in libris quinquaginta imper. si fuerit de magnatibus, & intelligatur de magnatibus quò ad prædicta habens Castrum, vel fortilicium, si vero non de magnatibus, in libris vigintiquinque imper. condemnetur.

Rubrica de pœna tenentis aliquem inclusum, seu ligatum facientis eum redimere. CI.

SI quis tenuerit, seu teneri fecerit aliquem inclusum, seu ligatum minori tempore duorum dierum continuorum, & eum fecerit redimere in aliqua quantitate excedente summam librarum quinquaginta imper. seu in aliqua re, vel facto, seu iure, excedente dictam quantitatem librarum quinquaginta imper. capite puniatur, ita quòd moriatur. Si vero fecerit eum redimere in quantitate, re, facto, seu iure non excedente quantitatem librarum quinquaginta imper. puniatur in libris ducentum imper. Et si fuerit de magnatibus vt supra, dicta pœna duplicetur. Et nihilominus talis redemptio, & quicquid secutum fuerit ex ea, vel ob eam, nullius sit valoris, & momenti, & nihilominus redimi faciens, condemnetur ad restitutionem eius, quod ex tali redemptione fuerit consecutus.

Rubrica de pœna facientis aliquem per vim, vel metum redimere. CII.

SI quis per vim, vel metum fecerit aliquem redimere in aliqua quantitate, re, facto, vel iure, non tamen tenuerit, nec teneri fecerit eum inclusum, vel ligatum, nec captum,

puniatur in æstimatione eius de quo fecerit eum redimere, & vltra in quadruplum, cuius quadrupli medietas applicetur redempto,& alia cōmuni Cremonæ, & nihilominus talis redemptio, & quicquid secutum fuerit ob eam,& ex ea, nullius sit valoris,& momenti ipso iure.

Rubrica de pœna facientis sibi tributari. CIII.

SI quis fecerit aliquem sibi tributari, puniatur in quadruplum eius, quod sibi tributari fecerit, applicandum parti pro dimidia, & pro reliqua cōmuni Cremonæ, & ad restitutionem receptorum, seu factorum. Quod statutum locum non habeat in illis casibus tributationis, in quibus alias esset dispositum à iure municipali. Et intelligatur etiam tributari fecisse quicunque qui aliquid petierit, vel receperit per se, vel submissam personam causa faciendi id, quod de iure facere tenebatur, & qui minis, vel metu aliquid ab alio acceperit, seu abstulerit, vel petierit.

Rubrica de pœna Daciarij petentis, vel exigentis quod non sit concessum. CIIII.

SI quis Incantator, vel Daciarius, vel suus officialis,vel alius exactor,vel officialis prætextu, seu sub colore dacij, vel gabellæ, vel incantus, vel officij, vel bulletæ, vel alicuius exactionis petierit, exegerit, vel qualitercunq; receperit per se, vel submissam personam aliquid, quod non sit concessum, vel vltra quàm sit concessum, condemnetur in quadruplum, & ad interesse, & ad damnum restituendum passis damnum, de quibus omnibus credatur vsque in sol. quinq; imper. referenti sine sacramento, & vsq; in soldis decem imper. cum sacramento, & vsq; in sol. viginti imper. cum sacramento, & vno teste idoneo, abinde vero supra, vt iura desiderant. Quarum pœnarum medietas sit cōmunis Cremonæ, & alia referentis, vel conquerentis, seu accusantis, earum videlicet, quæ in cōmune peruenire debent.

Rubrica de pœna officialis cōmittentis fraudem, vel furtum, vel alium damnificantis, seu aliquid indebitè extorquentis. CV.

QVICVNQVE officialis communis Cremonæ fraudem, vel furtum de rebus, vel in rebus cōmunis Cremonæ commiserit, vel aliquid ab aliqua singulari persona, vel vniuersitate indebitè extorserit, vel damnum alicui singulari personæ, vel vniuersitati indebitè dederit, vel intulerit, occasione, seu sub prætextu ipsius officij, condemnetur in quadruplum dandum cōi Cremonæ, si de rebus ipsius cōmunis fraudem, vel furtum fecerit, vel singulari personæ, vel vniuersitati, à quò prædicta extorserit, seu cui damnum dederit, quando de rebus singularis, vel vniuersitatis extorserit, vel eis, vel alicui eorum damnum dederit,& insuper condemnetur cōmuni Cremonæ in libris vigintiquinq; imp. & ab officio remoueatur. Et de prædictis Potestas posit, teneatur, & debeat inquirere, procedere,& punire ex officio suo, & prædicta locum non habeant, vbi aliter à iure municipali specialiter est prouisum, & vltra puniatur secundum formam statutorum factorum de furtis.

Rubrica de arbitrio inquirendi, & puniendi Daciarios, & contra eos officiales. CVI.

DOMINVS Potestas Cremonæ, & eius Iudex ad maleficia, & Iudex daciorum, & quilibet eorum, qui sunt, & pro temporibus erunt habeant arbitrium inquirendi, procedendi,

cedendi, condemnandi, & puniendi. Et teneatur, & debeat inquirere, procedere, & condemnare, & punire ex officio, & summariè vnumquemq; incantatorem daciorum, vel habentem dacium, vel causam ab eo, & eius officialem, & nuncium, qui coram aliquo eorum aliquam denunciam, accusam, vel querimoniam dixerit, portauerit, uel fecerit calumniosam, uel falsam de aliquo communi, uel singulari persona, etiam qui aliquo modo alicui cõmuni, vel singulari personæ indebitè aliquam pecuniam extorserit, vel indebitè acceperit, in illis pecuniæ quantitatibus, prout sibi videbitur, in quibus aliàs non sit aliter de pœna prouisum. Super quibus, & in quibus omnibus, & singulis breuiter, & summatim posfit, debeat, & teneatur cognoscere, diffinire, sententiare, & executioni mandare, non obstante aliquo statuto, prouisione, vel reformatione, dato, vel pacto, consilio, uel arengho, uel aliquo alio impedimento facto, uel fiendo, uel quod in futurum fieri posset contra præsens statutum, uel aliquod de prædictis.

Rubrica de pœna corrumpentis Potestates, & Officiales, & de pœna corrupti. CVII.

NVLLA persona cuiuscunq; conditionis existat, audeat, uel præsumat appellare, seu tentare Potestatem, seu aliquem Vicarium, Iudicem, uel officialem, uel familiarem Magn. dñi dñi nostri, aut cõmunis Cremonæ, causa corrumpendi, nec eum corrmupere precio, precibus, uel amore, volendo facere eum declinare à recto tramite iustitiæ, per quam declinationem cõmune Cremonæ, uel aliqua priuata persona læderetur, nec aliquid promittere, offerre, nec dare per se, nec per alium, neq; depositũ, aut pactum sub aliqua conditione facere, quominus dicti Potestas, Vicarius, Iudex, officialis, & familiaris dicti dñi, & cõmunis Cremonæ iusticiam faciant in iudicijs, causis, petitionibus, & examinationibus, & alijs quibuslibet negocijs, tam cõmuni, quàm alij priuatæ personæ spectantibus, explicandis, & exequendis, sub pœna librarum centum imper. & plus, & minus ad voluntatem præfati dñi. Et quòd eadem pœna puniatur corrumpens, saluo quòd si corrumpens, uel corrumpi faciens tempore syndicatus dicti officialis notificauerit prædicta syndicatori deputato ad syndicandum talem officialem sic corruptum, quòd ipse talis corrumpens, seu corrumpi faciens non teneatur ad aliquam pœnam, nec contra eum dicta occasione aliqualiter procedi posfit.

Rubrica de pœna stuprantis, seu adulterantis mulierem honestam. CVIII.

SI quis per uim rapuerit mulierem honestam, uel ipsam adulterauerit, seu stuprauerit, capite puniatur. Si vero non per uim rapuerit, sed alio quouis modo mulierem, dummodo non sit meretrix famosa, seu publica, stuprauerit, seu adulterauerit, puniatur in libris quinquaginta imper.

Rubrica de pœna mulieris habẽtis maritũ cõmittentis sponte stuprũ, & qui admittantur ad eam accusandam. CIX.

SI qua mulier habens maritum, quæ non sit meretrix publica, uel famosa, sponte commiserit stuprum, seu adulterium, capite puniatur, ad cuius criminis accusationem, & protestationem non admittantur nisi infrascriptæ personæ, videlicet, maritus illius mulieris, mariti pater, mulieris pater, mulieris frater, & mulieris filius, & in tali casu nullus Iusdicens ex officio posfit inquirere, nec procedere, etiam quantumcunq; arbitrium reperiatur esse concessum. Si uero mulier non habens maritum, quæ non sit meretrix publica, uel famosa, sponte commiserit

ſtuprum, condemnetur in libris quinquaginta imper. ad cuius criminis accuſationem non admittantur, niſi infraſcriptæ perſonæ, videlicet, auus, pater, filius, frater, pattuus, conſanguineus germanus, & in tali caſu nullus Iuſdicens poſsit inquirere, nec procedere, quantumcunq; arbitrium reperiatur eſſe conceſſum. Et quantum ad ſupraſcripta duo proxima capitula, Meretrix publica, & famoſa ſit, & intelligatur illa mulier, quæ cognita fuerit à duobus, uel à duobus ſ. uel de qua probatum fuerit per publicam uocem, & famam, quòd ſit meretrix. Eo ſaluo, q ſi denunciatus, uel accuſatus, quis fuerit, quòd aliquam mulierem non nuptam, uel uirginem carnaliter cognouerit, uel contra ipſum per inquiſitionem procedatur, non poſsit contra eum procedi dicta occaſione, nec puniri, ſi mulier, uel uirgo, pro qua accuſatus fuerit, denunciatus, uel inquiſitus, dixerit ſe fore cognitam de ſua propria uoluntate. Et q mulieri prędictæ, & uirgini dicere liceat, & ei credatur, & effectum habeat, quandocunq; non obſtante aliqua confeſsione alias facta cum iuramento, uel ſine, ante condemnationem, uel ſententiam, dum tamen talis mulier eum uelit in maritum, & ipſum in maritũ accipiat, & ipſe eam accipiat in uxorem, & ſint tales perſonæ, quæ de iure Canonico ſimul matrimonium contrahere poſsint.

Rubrica de meretricibus expellendis de vicinijs ciuitatis, & burgorum Cremonæ. CX.

ITEM quòd aliquæ meretrices publicæ, uel famoſæ non audeant ſtare, nec habitare in aliquibus vicinijs ciuitatis, & burgorum Cremonæ, niſi in locis deputatis pro proſtibulis, pœna librarum vigintiquinque imper. & quòd conſules uiciniatum ciuitatis, & burgorum Cremonæ teneantur, & debeant notificare dño Poteſtati Cremonæ, uel eius Iudici maleficiorum tales meretrices exiſtentes, & habitantes in eorum uicinijs, ſub pœna ſoldorum quinquaginta imper. & quòd meretrices publicæ, & famoſæ intelligantur illæ quæ cognitæ fuerint à quatuor, uel à quatuor ſupra, uel de quibus probatum fuerit per quatuor teſtes per publicam uocem, & famam, quòd ſint meretrices publicæ, & famoſæ. Et quòd dicti Poteſtas, & Iudex, & quilibet eorum teneantur, & debeant executioni mandare prædicta, ſub pœna dicto Poteſtati librarum quinquaginta imper. & dicto Iudici librarum uigintiquinq; imper. pro qualibet uice.

Rubrica quis intelligatur commiſiſſe raptum mulieris, vel violentiam. CXI.

ALIQVA perſona non intelligatur cõmiſiſſe raptum mulieris, nec violentiam, ſi de nocte, vel de die, & in nocte, uel in die reperta fuerit mulier eſſe in domo alicuius tertiæ perſonæ, niſi eam ducendo in dicta domo manifeſtè apparuerit, uel probatum fuerit de dolo, ſeu uiolentia.

Rubrica quòd qui tenuerit mulierem publicè, & palam pro concubina, vel amaſia, vel focaria accuſari non poſsit. CXII.

SI quis aliquam mulierem publicè, & palàm pro concubina, uel amaſia, uel focaria tenuerit, non poſsit accuſari, nec denunciari per ipſam mulierem, nec per aliquem alium ex eo, quòd diceretur aliquam uiolentiam feciſſe ipſi mulieri, ſeu amaſiæ, uel concubinæ, uel eam per uim carnaliter cognouiſſe, & quòd qui ſic tenuerit publicè aliquam mulierem per menſem, & ultra, non poſsit occaſione prædicta puniri, uel condemnari.

Rubrica

Rubrica de pœna Sodomitæ. CXIII.

SODOMITAE igne concrementur, ita quòd statim in igne moriantur, antequàm familia recedat de loco supplicij.

Rubrica de prostibulis non tenendis nisi intra confines plateæ. CXIIII.

ITEM statutum est, quòd de cætero nullns audeat, vel præsumat tenere, vel teneri facere aliquod prostibulum nisi intra confines plateæ, seu intra Citadellam Cremonæ, vel aliqnas publicas meretrices, & qui contrafecerit, soluat pro banno qualibet vice libras decem imper. & ille, cuius fuerit domus, eadem pœna puniatur, & de prædictis Miles dñi Potestatis Cremonæ teneatur inquirere semel omni mense ad minus, & si aliquis denunciauerit alicui officiali eiusdemdñi Potestatis de dicto prostibulo, teneatur expellere dictas meretrices, & tenentes eas de dictis locis, vinculo sacramenti, & sub pœna librarum vigintiquinq; imper. de suo salario, & quòd quilibet posit eas repellere, & depellendo offendere, & quòd Consules viciniarum teneantur denunciare Iudici maleficiorum, sub pœna soldorum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, & qnòd dies Sabbati qualibet septimana deputata sit meretricibus ad eundnm ad emporium, & alijs diebus ire non possint per ciuitatem, nec ad emporium, nisi habuerint de supra vestes clamydem de pignolato albo vestitam, & longam vsq; ad cubitos, & si contrafecerint, possint de vestibus à dorso, & alijs quæ supra se habuerint, derobari, & quòd in principio cuiuslibet regiminis cridetur dictum statutum per ciuitatem Cremonæ minutim, & q̄ Milites dñi Potestatis.& eius conestabiles teneantur, & debeant vinculo sacramẽti,& sub pœna librarum decem imper. derobare dictas meretrices, & contrafacientes vtsupra.

Rubrica q̄ nullus audeat emere, vendere, vel concedere, quòd aliqua mulier vadat ad prostibulum. CXV.

ITEM, quòd nulla persona audeat, vel præsumat emere, vel qnouis modo acqnirere, seu sibi concedi facere, vel procurare, quòd aliqua mulier ducatur ad prostibulum, vel quòd prostituatur, nec etiam vendere, vel quouis modo concedere, aut procurare, quòd aliqua mulier ducatur ad prostibulum, vel prostituatur, nec superinde aliquam obligationem, promissionem, sacramentum, aut contractum facere, sub pœna capitis, & quòd quælibet promissio, obligatio, venditio, alienatio, sacramentum, vel contractus proinde facti, vel fiendi sint nullius valoris,aut momenti, & de prædictis, & de eorum occasione non fiat iùs per aliquem iusdicentem, vel officialem, sed pro infectis penitus habeantur.

Rubrica de pœna tenentis in prostibulo mulierem, vel causa lenocinij aliquid recipientis. CXVI.

ITEM, quòd nnlla persona cuiuscunq; gradus, status, vel conditionis existat, audeat, vel præsumat tenere in prostibulo aliquam mulierem, nec ab ipsa, causa, vel more lenocinij aliquid recipere, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. & è conuerso, quòd nulla meretrix prostibularia debeat tenere aliquem lenonem, sub pœna prædicta, & quòd quilibet accusare posit, & denunciare officiali super prædictis deputando omnes,& singulos lenones, & meretrices contra prædicta facientes, & habeat medietatem suprascriptæ pœnæ, & vltra banniantur de ciuitate, & episcopatu Cremonæ per annum vnum.

Rubrica de pœna tenentis pro concubina mulierem facientem publicè quæstum. CXVII.

ITEM, quòd nullus audeat, vel præsumat tenere pro eius concubina, vel amasia aliquam mulierem facientem publicè quæstum corporis sui, in prostibulo Cremonæ, nec alibi, nec cum ipsa in domo, & tanquàm de ipsius familia habitare sub pœna prædicta.

Rubrica q̃ illi à quibus est notorium artem lenocinij exerceri, de Ciuitate, & Episcopatu expellantur. CXVIII.

ITEM, quòd illi à quibus est notorium huiusmodi nefandam artem lenocinij exerceri, statim expellantur de Ciuitate, & districtu Cremonæ.

Rubrica quòd bis in anno fiant proclamationes, & inquisitiones de prædictis. CXIX.

ITEM, q̃ dominus Potestas Cremonæ teneatur saltem bis in anno facere fieri de prædictis proclamationes publicas, & diligentes inquisitiones, & punire delinquentes in prædictis.

Rubrica de pœna consulũ nõ notificãtiũ faciẽtes cõtra statuta loquẽtia de meretricibus, et lenocinijs nõ faciendis, nec tenendis. CXX.

ITEM, q̃ Consules Parochiarũ ciuitatis, & suburbiorum Cremonæ teneantur notificare dicto dño Potestati omnes contrafacientes in eorum Parochijs infra tres dies, ex quo verisimile fuerit eos habuisse de prædictis notitiam, sub pœna librarũ quinq; imp. & intelligatur ipsos habuisse notitiam, postquàm de prædictis fuerit publica vox, & fama in eorum parochijs.

Rubrica de modo procedendi, & exequendi super contentis in suprascriptis statutis loquentibus de prostibulis, meretricibus, & lenocinijs. CXXI.

ITEM, quòd dominus Potestas Cremonæ possit, & debeat, ac teneatur prædicta omnia, & singula executioni mandare, & super prædictis procedere, punire, sententiare, & condemnare summariè, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, omniq; iuris, & statutorum solemnitate omissa, etiam diebus feriatis, & non feriatis.

Rubrica de pœna stantium in prostibulo cum meretricibus post tertium sonum campanæ. CXXII.

ITEM, q̃ nulla persona possit post tertium sonum campanellæ, quæ pulsatur de sero, cum meretricibus stare in dicto prostibulo, sub pœna librarum quinq; imper. nec cum dictis meretricibus habitare in aliquo hospicio, nec in aliquibus tabernis ibi vicinis, & ꝓpinquis, in quibus locis prædicti lenones dictas meretrices nocturno tempore ducunt, & tenent, & hoc sub pœna prædicta.

Rubrica de pœna hoſpitum tenentium poſt tertium ſonum campanellæ de ſero meretricem, vel lenonem. CXXIII.

ITEM, ꝙ dicti hoſpites non audeant, nec præſumant quoquomodo receptare, ſeu in domo ſua tenere poſt tertium ſonum Campanellæ aliquam meretricem, ſeu lenonem, ſub pœna librarum decem imper.

Rubrica de pœna matronarum proſtibuli receptantium lenones, & ipſos non denuntiantium. CXXIIII.

ITEM, ꝙ matronæ dicti proſtibuli non audeant, nec præſumant quo vis modo receptare, nec in earum domibus tenere de die, uel de nocte aliquem lenonem dictarum meretricũ, ſub pœna librarum uigintiquinq; imper. Inſuper ꝙ ipſæ Matronæ teneantur, & debeant denunciare illi officiali, cui ſpectabit, omnes, & ſingulos, qui eſſent lenones meretricum, quas tenent in domo, & omnes, & ſingulas meretrices, quæ haberent dictos lenones, ſeu conuerſarentur cum ipſis. Et hoc ſub pœna librarum vigintiquinq; imper.

Rubrica de pœna eius quẽ probatũ eſſet contra ſupraſcripta ſtatuta de lenonibus meretricibus, & proſtibulis loquentia feciſſe. CXXV.

ITEM, ꝙ ſi per aliquam perſonam accuſata foret aliqua meretrix, ſeu leno, & probaretur præſatam meretricem, ſeu lenonem contra prædictos ordines feciſſe aliquid, ꝙ illa Matrona quæ habebit dictam meretricem in domo, cadat in pœnam librarum viginti imper.

Rubrica, quòd impunè capi poſſint fures, latrones, & Malefactores dum conſignentur. CXXVI.

QVICVNQVE impunè capere poſsit furem, vel latronem, vel malefactorem, & cum ceperit eum teneatur ipſum Poteſtati Cremonæ, uel Iudici malefitiorum Cremonæ conſignare, uel conſignari facere, ſub pœna, & forma infraſcripta, uidelicet, ſi eum ceperit in Ciuitate, infra unũ diem, ſi vero in ſuburbijs, infra dies duos, ſi uero in diſtrictu, infra quatuor dies, & ſi quis contrafecerit, ſi eſt ſingularis perſona, condemnetur in libris quindecim imper. Si vero fuerit uniuerſitas loci, in libris vigintiquinq; imper.

Rubrica de pœna impedientis conſignari captos, vt fures, latrones, vel malefactores. CXXVII.

SI aliqua ſingularis perſona, uel aliqua uniuerſitas impedierit, uel impediri fecerit, quominus aliquis, qui captus, ſeu detenrus fuerit, vt fur, latro, vel malefactor, conſignetur in fortiam communis Cre. condemnetur ſub forma infraſcripta, videlicer, ſi fuerit ſingularis perſona, in libris uigintiquinq; imper. ſi uniuerſitas, in libris quinquaginta imper. & minus, habita conſideratione in paruis vniuerſitatibus, & ꝙ ad conſignationem fiendam in fortiam communis Cremonæ de aliquo capto, ut fure, latrone, & malefactore, teneatur quælibet uniuerſitas dare auxilium cum effectu, ſi fuerit requiſitum, ſeu petitum per uolentes conſignare eum à conſulibus, & alijs officialibus alicuius terræ, & diſtrictus Cremonæ ſimili pœna.

Rubrica

Rubrica de pœna capientis malefactorem, & negligentis dare operam, quòd consignetur. CXXVIII.

Si quis ceperit, vel aliter detinuerit, vel capi, vel detineri fecerit aliquem, vt latronem, furem, vel malefactorem in districtu Cremonæ, & hoc notificauerit infra vnam diem cõmuni, seu consulibus, aut officialibus, vel saltim octo hominibus illius terræ, in qua, vel cuius territorio cum ceperit, vel detinuerit, aut dño Potestati infra tertiam diem, siue reperiatur culpabilis de delicto, pro quo captus, vel detentus fuerit, siue non, & siue consignetur cõi Cremonæ, siue nõ, non incurrat pœnam aliquam statuti facti contra tenentem priuatum carcerem, nec aliquam aliam personam. Sed talis capiens operam faciat cum effectu suo posse, quòd talis captus consignetur in forciam dñi Potestatis, seu communis Cremonæ, & si in prædictis negligens fuerit, condemnetur pro tali negligentia in auere, arbitrio dñi Potestatis, inspecta conditione personæ, & qualitate facti. Si vero ceperit in ciuitate, vel suburbijs Cremonæ, similem notificationem facere teneatur dño Potestati, vel eius Iudici maleficiorum infra vnam diem, quod si fecerit, non incurrat aliquam pœnam.

Rubrica de pœna auferentis per vim malefactorem bannitum, et condemnatum de manibus familiæ. CXXIX.

Si quis per vim auferret, vel eximeret de manibus familiæ dñi Potestatis, vel alterius, qui in forciam dñi Potestatis duceret aliquem furem, uel homicidam, uel alium malefactorem, bannitum, & condemnatum, adeo q ipsum consignare, & in forciam cõis Cremonæ conduci non permiserit, puniatur, & condemnetur in illa pœna, qua puniri deberet talis malefactor.

Rubrica de pœna furum, & robantium. CXXX.

Item statutum est, q pro primo furto non ascendente vltra summam viginti soldorũ imp. verberetur fur per ciuitatem Cremonæ, si vero excesserit summam viginti soldorum imper. vsq; ad centum soldos imper. uerberetur, & foretur auricula cum ferro calido, & oculus eruatur, pro secundo uero furto oculus eruatur, & perpetuo banniatur, pro tertio uero furto furcis suspendatur, sic quòd moriatur. Robatores uero derobantes à viginti soldis supra in stratis publicis, uel locis publicis, suspendantur ad furcas, ita quòd moriantur, si vero alibi à uigintiquinq; libris imper. supra, moriantur, & si à vigintiquinq; libris infra, & à viginti soldis supra, in centum libris imper. condemnetur, & minus prout dño Potestati placuerit, inspecta qualitate personarum, & facti, & ad restitutionem rerum derobatarum.

Rubrica de pœna plagiarij. CXXXI.

Plagiarius furcis suspendatur, ita quòd confestim moriatur.

Rubrica de pœna veneficorum. CXXXII.

Venefici capite puniantur, ita quòd moriantur.

Rubrica de damnatis de hæresi puniendis. CXXXIII.

Damnati de hæresi possint corporaliter puniri, tam in pœnis in legibus, quàm Canonibus comprehensis.

Rubrica

Rubrica de pœna maleficorum, & maluegatorum. CXXXIIII.

MALEFICI, & Maluegatores arbitrio Poteſtatis puniantur in perſona, vel auere, inſpecta qualitate facti, & conditione perſonæ.

Rubrica de pœna receptantium ſcienter furem, vel latronem, ſeu res robatas, vel furatas. CXXXV.

RECEPTATORES ſcienter furum, vel latronum, ſeu rerum robatarum, vel furatarum, puniantur ea pœna, qua puniri debent ipſi latrones, vel fures.

Rubrica de pœna aſſociantis aliquem ad robandum, vel furandum, vel præſtandum prædictis auxilium. CXXXVI.

QVICVNQVE aſſociauerit aliquem ad robandum, vel furandum, & auxilium, vel adiutorium prædictis præſtiterit, ſi commiſſum fuerit illud furtum, vel robaria, puniatur ſimili pœna, qua puniri deberet talis fur, vel robator.

Rubrica de pœna facientis furtum, vel robariam in alieno diſtrictu. CXXXVII.

QVICVNQVE Cremonenſis fecerit robariam, uel furtum in alieno diſtrictu de rebus alicuius Cremoneñ. & ſe reduxerit cum ipſa robaria, uel furto in ciuitate, vel diſtrictu Cremonæ, puniatur eadem pœna, qua puniretur, ſi eam robariam, vel furtum feciſſet in dicta ciuitate, uel diſtrictu Cremonæ.

Rubrica de pœna receptatoris banniti de rebellione, proditione, vel robaria. CXXXVIII.

RECEPTATOR ſcienter banniti de rebellione, vel probatione, uel robaria, eadem pœna puniatur, qua puniri debet ille bannitus, ſi in forciam cōmunis perueniſſet.

Rubrica de pœna receptatoris rebellis non banniti. CXXXIX.

RECEPTATOR ſcienter rebellis non banniti, arbitrio Poteſtatis puniatur in auere, uel in perſona, inſpecta qualitate perſonarum, & facti.

Rubrica de pœna receptantis ſcienter bannitum, & condemnatum de maleficio, ex quo pœna ſanguinis ingeratur. CXXXX.

RECEPTATOR ſcienter banniti, & condemnati de maleficio, ex quo pœna ſanguinis ingeratur, præterquàm in aliquo caſuum, de quibus eſt prouiſum per ſtatuta Cremonæ, puniatur in auere, vel in perſona arbitrio dñi Poteſtatis, conſiderata qualitate facti, & perſonarum.

Rubrica

Rubrica de pœna receptatoris banniti de maleficio, ex quo pœna ſanguinis non ingeratur. CXLI.

RECEPTATOR ſcienter banniti, & condemnati de maleficio, ex quo pœna ſanguinis non ingeratur, puniatur arbitrio dñi Poteſtatis in auere tantum, conſiderata qualitate facti, & perſonæ.

Rubrica de pœna receptantis aliquem ex prædictis eius agnatum, cognatum, vel affinem. CXLII.

SI quis autem ex prædictis receptatoribus receptanerit aliquem agnatum eius, uel cognatũ, uel affinem uſque ad quartum gradum, bannitum, uel non bannitum, nulla pœna corporali puniatur, ſed in auere tm̃, arbitrio Poteſtatis, conſiderata conditione perſonæ, & qnalitate facti.

Rubrica de pœna facientis monetam falſam. CXLIII.

SI quis de cætero fecerit, vel fieri fecerit monetam falſam, vel tonſauerit, uel tonſari fecerit monetam, uel quouis modo falſificauerit, vel falſificari fecerit, igne cõcremetur, ita ꝙ moriatur ſi in forciam cõmunis Cremonæ peruenerit, ſi vero ad rationem non venerit, ponatur in banno maleficij, in quo ſi præterierit, nullo modo eximi poſsit, & eius bona publicentur tam mobilia, quàm immobilia, ſaluo iure creditorum, & deſcendentium; ut in ſtatutis homicidij continetur, & ſi quo tempore peruenerit in forciam cõis Cremonæ, igne concremetur, ita ꝙ moriatur vtĩ. Et quòd domus, in qua falſificata fuerit dicta moneta, ſeu tonſa, ſeu quouis modo falſo fabricata, domino dictæ domus ſciente, publicetur.

Rubrica de pœna portantis monetam falſam ſcienter, mancam, vel tonſam. CXLIIII.

QVICVNQVE ſcienter portauerit, ſeu portari fecerit monetam falſam, uel mancam, uel tonſam in ciuitate, uel diſtrictu Cremonæ à quantitate librarum quinq; imper. ſupra, condemnetur in libris centum imper. & in amiſsione monetæ, quas libras centum imper. ſi non ſoluerit infra menſem vnum à die dictæ condemnationis, dicta pœna dictarum librarum centum imper. duplicetur, & quòd ſi quis portanerit, uel portari fecerit aliquam monetam falſam, uel mancam, uel tonſam in ciuitate, uel diſtrictu Cremonæ à quantitate librarum quinq; imper. infra, condemnetur in amiſsione monetæ, & in tantundem.

Rubrica de pœna expendentis, vel recipientis ſcienter monetam falſam. CXLV.

SI quis ſcienter expenderit, ſeu expendi fecerit, aut receperit, uel recipi fecerit ſcienter in ciuitate, uel diſtrictu Cremonæ aliquam monetam falſam à quantitate librarum quinq; imper. ſupra, condemnetur in libris centum imper. & in amiſsione dictæ monetæ, quam quantitatem librarum centum imper. ſi infra menſem vnum à die dictæ condemnationis non ſoluerit, dicta pœna duplicetur. Si vero à quantitate librarum quinq; imper. infra, condemnetur in amiſsione monetæ, & ultra in libris quinq; imper.

Rubrica

Rubrica q̄ accusator illius, qui commiserit contra suprascripta statuta loquentia de moneta falsa, habeat certam partem condemnationis in pecunia. CXLVI.

QVICVNQVE accusauerit aliquem fecisse, uel cōmisisse contra prædicta statuta, uel aliquod eorum contenta sub rubrica de moneta falsa, & eius opere, seu per eius indicium, vel operam accusatus perueniat in forciam communis Cremonæ, & ob hoc coudematus fuerit, dictus accusator habeat medietatem condemnationis factæ in pecunia, de ipso taliter condemnato. Saluo quòd si ille fuerit condemnatus ad mortem secundum formam statuti incipientis, Si quis de cætero fecerit, & fieri fecerit &c. habeat de auere cōis Cremonæ libras quinquaginta imp.

Rubrica pe pœna falsificantis sigillum Domini, vel Potestatis, vel cōmunis Cremonæ, vel alterius. CXLVII.

SI quis falsificauerit, vel falsificari fecerit sigillum, vel bulletinum magnifici, & excelsi dñi dñi nr̄i capite puniatur, ita q̄ moriatur. Si vero falsificauerit sigillum, vel bulletinum Potestatis, vel cōis Cremonæ, condemnetur in libris centum imper. Et si sigillum, vel bulletinum alicuius alterius personæ, vel vniuersitatis, vel collegij, puniatur arbitrio iudicantis, in auere, vel persona, considerata qualitate delicti, & delinquentis.

Rubrica de pœna falsificantis aliquam ex scripturis Cancellariæ, vel Massariæ, vbi sunt libri condemnationum, vel Dictatorum, vel Rationatorum. CXLVIII.

SI quis falsificauerit, vel falsificari fecerit aliquam ex scripturis existentibus ad cancellariam, vel ad cameram, vel ad massariam in qua tenentur banna, vel condemnationes, vel aliæ scripturæ cōmunis Cremonæ, vel stant gubernatores librorum, & scripturarum dicti cōmunis in palatio, seu domibus dicti cōmunis, manum dextram amittat.

Rubrica de pœna faciētis fieri, vel faciētis chartā falsam. CXLIX.

SI quis fecerit, vel fieri fecerit chartam falsam, vel acta publica falsa, vel falsificauerit, uel falsificari fecerit aliquam chartam, uel condemnationem, vel attestationem, vel dicta testium, vel confessionem, vel testes, vel acta publica, scripta, vel scriptos, vel alias scripturas publicas, manum dextram amittat, & si fuerit tabellio, vltra dictam pœnam, ab omni tabellionatus officio ipso iure sit priuatus.

Rubrica de pœna producentis in iudicio chartam falsam. CL.

SI quis scienter in iudicio produxerit chartam falsam, vel condemnationem falsam, vndecunque ei euenerit, puniatur ea pœna, qua puniretur faciens instrumentum falsum, & si ignoranter produxerit, & postquàm interrogatus fuerit ab eo, qui dixerit velle instrumentum arguere de falso, non abstinuerit ab vsu, condemnetur in libris quinquaginta imperialium, possit tamen impunè ab vsu abstinere etiam postquàm dixerit se vti velle infra dies viginti sequentes, nisi exhibuerit in iudicio actorem suum, quo casu in nihilo condemnetur. Sed eo casu Potestas, & quilibet iudicens teneatur procedere contra talem actorem.

Rubrica

Rubrica de pœna facientis officium curreriæ, qui non sit currerius.
CLI.

Si quis officium curreriæ fecerit, qui non sit Currerius, puniatur tanquam falsarius instrumentorum.

Rubrica de pœna Curreriꝫ facientis citationem falsam. CLII.

Si quis Currerius citationem, præceptum, vel relationem falsam, vel falsum fecerit, fustigetur acriter per plateam cōis Cremonæ, & ad restitutionem damni damnum passo condemnet.

Rubrica de pœna interrogati vtrum velit vti instrumento, an ne, & respondentis quòd sic. CLIII.

Si quis produxerit aliquod instrumentum factum ad postulationem ipsius, vel sui missi, vel procuratoris, & interrogatus fuerit, vtrum uelit vti, an ne, teneatur precisè respondere de sic, vel non, qua responsione facta quòd sic, si probatum fuerit ipsum instrumentum falsum esse, puniatur tanquam falsarius instrumenti.

Rubrica de pœna dicentis falsum testimonium in causa criminali.
CLIIII.

Si quis falsum testimonium dixerit, vt aliquis condemnetur in causa criminali, puniatur illa pœna, qua puniendus esset ille, contra quem falsum testimonium dixerit, si corporaliter venie puniendus. Si vero pecunialiter, condemnetur in duplum quantitatis, quæ deduceretur in condemnatione. Si vero testimonium dixerit, vt aliquis in causa criminali absoluatur, similiter puniatur ea pœna, qua puniendus esset ille, in cuius fauorem testimonium dixerit, si corporaliter venerit condemnandus. Si vero pecunialiter, tunc condemnetur in duplum eius quantitatis, quæ deduceretur in condemnatione, si processus aliàs probatus fuisset contra illum. Et in quolibet casuum prædictorum amputetur ei lingua, nisi maior pœna veniat ei imponenda vigore aliorum statutorum, & vltra coronetur pro falsario.

Rubrica de pœna producentis scienter in causa criminali falsos testes.
CLV.

Eadem pœna puniatur ille, qui scienter, & dolosè produxerit in causa criminali falsos testes, vel falsum testem, vel eis, vel eo scienter, & dolosè vsus fuerit.

Rubrica de pœna dicentis falsum testimonium in causa ciuili.
CLVI.

Qvicvnqve falsum testimonium dixerit in causa ciuili, amputetur ei lingua, & coronetur, & condemnetur ad restitutionem damni damnum passo.

Rubrica de pœna pducētis, vel vtētis in causa ciuili sciēter falsos testes.
CLVII.

Eadem pœna puniatur ille, qui scienter, & dolosè produxerit in causa ciuili falsos testes, vel falsum testem, vel eis, uel eo vsus fuerit scienter, & dolosè.

Rubrica de imbreuiaturis notarij infamati, vel ab officio remoti ad cameram cõmunis gubernandis. CLVIII.

Si Poteſtas, vel alius iuſdicens infamauerit aliqnem notarium, vel eum ab officio tabellionatus remouerit, teneatur eius imbreuiaturas infra quindecim dies poſt ipſius infamationem, & priuationem, coram eo portari facere, & eas facere gubernari ad cameram cõmunis Cremonæ penes gubernatorem librorum dicti cõmunis, ita quòd nulla falſitas in eis poſsit committi.

Rubrica quòd notarius infamatus de falſitate non poßit officium tabellionatus exercere. CLIX.

Nullus notarius, vel tabellio poſsit, nec debeat officium tabellionatus in ciuitate, nec diſtrictu Cremonæ exercere, ſi per Collegium, ſeu Conſules notariorum Cremonæ infamatus fuerit ad arengherium, vel ad ſcalas palatij, ſono tubarum præmiſſo, fraudem, vel falſitatem in arte, vel officio notariæ commiſiſſe, & quicquid poſtea fecerit in dictâ arte, non valeat, & vltra, ſi poſtea exercuerit artem, poſsit impunè offendi realiter, & perſonaliter, & vltra teneatur reſtituere damnum, & intereſſe paſſo damnum in duplum.

Rubrica quòd condemnati de falſo non poßint habere, nec exercere officium, nec teſtimonium perhibere. CLX.

Nullus condemnatus, & bannitus de falſo poſsit habere, nec exercere officium publicum in ciuitate, vel diſtrictu Cremonæ, nec etiam aduocationem, vel procuram exercere, nec teſtimonium perhibere.

Rubrica de pœna cõmittentis falſum in caſibus, in quibus per ſtatuta pœna certa non eſt ſtatuta. CLXI.

Falsvm cõmittens arbitrio Poteſtatis puniatur in auere tantum, præterquàm in caſibus, in quibus lege municipali pœna certa ſtatuta eſt, in quibus caſibus puniatur ſecundum ius ipſum municipale.

Rubrica de pœna incendiarij. CLXII.

Si quis incendium, ſeu ignem poſuerit, ſeu poni fecerit in domo alicuius habitationis, vel ſacra, vel religioſa, capite puniatur, ita quòd moriatur. Qui vero alibi incendium, ſeu ignem poſuerit, ſeu poni fecerit, propter quod damnum dederit à libris quinquaginta imper. ſupra, condemnetur, & puniatur in libris ducentum imper. communi Cremonæ, & ad reſtitutionem damni in duplum damnum paſſo. Si vero incendium, vel ignem poſuerit, vel poni fecerit, propter quod damnum ſecutum ſit à libris duodecim imper. ſupra, vſq; ad quinquaginta libras imper. puniatur, & condemnetur in libris centum imper. cõmuni Cremonæ, & ad reſtitutionem damni in duplum damnum paſſo. Si vero incendium, ſeu ignem poſuerit, ſeu poni fecerit, propter quod damnum ſit ſecutum à libris duodecim imp. infra, & à libris quinq; imper. ſupra, puniatur in libris vigintiquinq; imper. cõmuni Cremonæ, & ad reſtitutionem damni in duplum damnum paſſo. Si vero à libris quinq; imper. infra, puniatur in libris duodecim imper. & ad reſtitutionem damni prout ſupra.

Rubrica de pœna dantis damnum aliter, quàm per incendium. CLXIII.

Si quis damnum dederit, vel guastum aliter, quàm per incendium à quinq; libris imp. supra, cōdemnetur in libris vigintiquinq; imper. cōmuni Cremonæ, & in duplum damni dati damnum passo. Si vero à libris quinq; imper. infra, arbitrio Iudicis condemnetur, dum condemnatio non excedat libras duodecim imper. & ad restitutionem damni in duplum damnum passo, & non relaxetur de carceribus, donec soluerit prædictam pœnam, & cum læso composuerit.

Rubrica quòd cōia, & nobiles teneantur ad restitutionem damni. CLXIIII.

Si de cætero in aliquo castro, burgo, vel loco, cassina, tezia, vel molendino, siue territorio Cremonæ aliquod damnnm, vel guastum factum, vel datum fuerit de die, vel de nocte, per incendium, vel per incisionem, vel depopulationem, vel alio modo, in domibus, terris, pratis, vineis, buschis, arboribus, vel aliquibus seminatis, vel alijs rebus, vel iuribus, cōmune, & homines, nobiles, & vicini illius castri, burgi, loci, cassinæ, teziæ, vel molendini, siue territorij, teneantur, & debeant illud damnum, cum expensis restituere, & resarcire passo damnum, siue sciatur, siue ignoretur, qui damnum dederit. Et hoc secundum examinationem, & æstimationem super hoc fiendam, per illos, qui ad examinationem, & æstimationem fiendam fuerint electi per dominum Potestatem, vel eius Iudicem, quàm electionem dictus dñs Potestas, vel eius Iudex & quilibet eorum, qui primò fuerit requisitus, teneatur facere infra quinque dies à die requisitionis factæ, sub pœna librarum decem imper. & ad ipsam restitutionem compellatur, & in prædictis procedatur summariè, sine strepitu, & figura iudicij, & sine libelli, vel petitionis datione, & ex officio, & extra ordinem, & omni die, de datione cuius damni dari, vbi aliter non appareat, credatur damnū passo, cum sacramento suo, & vno teste fidedigno. Et si esset dubium, de cuius territorio esset ille locus, in quo damnum datum fuerit, intelligatur quo ad contenta in præsenti statuto, esse de territorio illius loci, terræ, vel burgi, cui proximior fuerit ille locus, in quo damnū datum fuerit. Saluo quòd cōmune, & homines prædicti, qui ad ipsam restitutionem compulsi fuerint, regressum habeant liberum, & efficacem, & summarium, vsq; ad quantitatem, quam restituerint de damno, & expensis contra illos, & eorum bona, & quemlibet eorum insolidum, qui illud damnnm, vel guastum dederint, vel fecerint. Saluo quòd si prædicta cōmunia consignauerint malefactorem, vel malefactores infra mensem vnnm, post damnum datum, & factum in forciam cōmunis Cremonæ, quòd non teneantur ad dictam restitutionem, & saluo ꝙ viduæ, orphani, & miserabiles personæ non teneantur ad dictam restitutionem.

Rubrica de pœna castri, & loci, in quibus banniti de crimine læsæ maiestatis, sodomiæ, proditionis, homicidij, incendij, vel guasti conuersantur. CLXV.

Si quis bannitus de crimine læsæ maiestatis, sodomiæ, proditionis patriæ, vel de homicidio, vel incendio, vel guasto, vel robaria, vel furto, in castro, burgo, loco, vel villa, conuersari inuentus fuerit, postquàm notum, & denunciatum fuerit, condemnetnr castrum, si fuerit bannitus, & condemnatus de crimine læsæ maiestatis, sodomiæ, vel robariæ, vel furti, in libris centum imp. & locus, vel villa in libris quinquaginta imp. & si fuerit condemnatus, & bannitus de homicidio, vel incendio, condemnetur castrum in libris vigintiquinq; imper. & locns, vel villa in libris Et si fuerit bannitus de guasto, condemnetĩ castrū in libris viginti imp. & locus in libris 12. imp. & plns, & minus arbitrio Potestatis, inspecta qualitate facti, & personarum, ad qnam condemnationem

nationem nobiles, & vicini ipsorum burgorum, & locorum teneantur. Saluis viduis, & minoribus annorum quatuordecim, & miserabilibus. Et saluo quòd si prædicta cōmunia denunciauerint Potestati, quòd tales banniti habitant in suis terris, & ꝙ propter eorum, vel eos tenentiū potentiam eos expellere non possint, quòd ad prædictas pœnas minimè teneantur, & idem si bannitum consignauerit.

Rubrica quòd nulla domus deuastetur. CLXVI.

NVLLA domus, vel sedumen deuastetur in ciuitate, vel suburbijs, nec districtu Cremonæ, aliqua occasione, nisi fuerit ex forma constitutionum factarum contra hæreticos, vel præsentiū statutorum, & si aliquis iusdicens, vel officialis contrafecerit, condemnetur in libris ducentis quinquaginta imper. & nullus iusdicens, vel officialis possit petere licentiam de dicto statuto, sub dicta pœna in consilio, vel arengo, & pœna sit arenganti, vel consulenti contrarium de libris centum imp. & cuilibet alij officiali librarum centum imper. Et nihilominus iusdicens, & ipse officialis, qui domum, vel sedumen vastauerit, vel deuastari fecerit, teneatur ad restitutionem damni in duplum, damno passo, & quilibet possit quemlibet contrafacientem offendere in persona, & rebus impunè. Et hoc statutum sit præcisum, & contra ipsum ordinari non possit, nec reformari, & ordinatum, & reformatum non teneat.

Rubrica de pœna deuastantium in ciuitate domos suas, & Consulum non denunciantium. CLXVII.

ITEM statutum est, quòd aliquis non possit, nec debeat in ciuitate deuastare aliquam domū suam, vel in qua habet ius, nisi eam deuastauerit, vel deuastari fecerit causa meliorandi, vel reficiendi, & de refectione, & melioramento fiendo, & fienda debeat fieri bona, & idonea securitas, infra tempus à Iudice statuendum, & qui contrafecerit, puniatur in libris decem imper. Et quòd consules viciniarum teneatur prædicta notificare domino Potestati, seu Rectori Cremonæ infra sequentem diem, ex quo domus incœperit destrui, super qua denunciatione teneatˉ Rector Cremonæ, & eius Iudex ad maleficia procedere, pœna consulibus non denuniantibus viginti soldorum imper. imminente.

Rubrica de pœna iniuriantis dominū Potestatem, seu alium Officialē. CLXVIII.

INIVRIANS dominum Potestatem, vel eius Iudices, vel Collaterales, vel aliquem alium officialem cōmunis Cremonæ, vel alterius cōmunitatis, uel vniuersitatis ciuitatis, uel districtus Cremonæ, arbitrio Potestatis puniatur in auere tantum, dummodo non possit punire vltra duplum eius, quo puniretur aliquis iniurians aliquam aliam personam.

Rubrica ꝙ minor annis quatuordecim non puniatur ad mortem, nec ad membri incisionem. CLXIX.

NVLLVS committens maleficium, seu delictum in minori ætate annorum quatuordecim completorum puniatur ad mortem, nec ad membri incisionem, nec membri priuationem. Et si aliquibus casibus, aliqua ex prædictis pœnis inferretur minori quatuordecim annis, ipse minor arbitrio Potestatis in auere, vel persona citra prædictas pœnas puniri possit, inspecta qualitate facti.

Rubrica quod in publicatione bonorũ, et in condẽnatione, per quam aliquid cõi applicetur, sit saluum ius descendentiũ, et creditorũ. CLXX.

In omnibus casibus, in quibus fit publicatio bonorum, semper intelligatur, & esse debeat saluum ius descendentium, & creditorum, & illæsum sicut in statutis de homicidio continetur, & quòd in casu, in quo fit de aliquo condemnatio, per quam aliquid veniat applicañ. cõmuni, saluum sit ius creditorum, & descendentium, ita vt quilibet descendens habeat suam legitimam portionem, pro numero liberorum æqualibus portionibus, vt in statuto de bannito de homicidio continetur.

Rubrica de pœna rumpentis pacem, fidantiam, vel treguam. CLXXI.

Qvicvnqve ruperit pacem, fidantiam, vel treguam per offensam factam in personam ipsius, cum quo habebat pacem, fidantiam, aut treguam, puniatur pro percussione, vel ferita, uel alia offensa secundum formam præsentium statutorum, & ultra in libris centum imp. cuius pœnæ medietas sit cõmunis Cremonæ, & alia offensi. Si vero ruperit pacem, fidantiam, vel treguam, offendendo in bonis, uel rebus illius, cum quo habebat pacem, puniatur de offensa in bonis, uel rebus facta, secundum formam pñtis statuti, & ultra in libris quinquaginta imper. cuius pœnæ medietas sit cõmunis, & altera offensi. Saluis nihilominus remanentibus omnibus pactis, conuentionibus, & promissionibus, etiam pœnalibus factis, inter eos, qui pacem, treguam, vel fidantiam intet se fecerint. Et prædicta in præsenti statuto posita locum habeant tam in bannitis, etiam de quouis maleficio, quàm in alijs. Et hoc non obstante statuto continente, quòd omne damnum, & iniuria lata in persona, vel rebus banniti remaneant impunita. Nec aliquo alio statuto, uel iure in contrarium loquente. Et quòd si pax fuerit rupta, pœnæ in instrumento pacis appositæ perueniat medietas in cõmune Cremonæ, & alia medietas in partem offensam; Et dominus Potestas, & eius Iudex ex officio suo, & extra ordinem teneatur exigere dictam pœnam ad utilitatem cõmunis Cremonæ, & illius, vel illorum, cui, uel quibus pax rupta fuerit, sine libelli datione, & sine strepitu, & figura iudicij. Et Potestas teneatur hoc facere seruari, & executioni mandare infra mensem vnum, sub pœna librarum quinquaginta imperialium sui salarij.

Rubrica quòd medietas pœnæ peruenire debeat in cõe, & alia medietas in illum, cui pax fuerit rupta in casibus, in quibus Potestas fecerit, vel præceperit pacẽ, vel treguã. CLXXII.

Si Potestas fecerit, vel præceperit pacem, uel treguam inter homines habentes discordiam, seu in iudicio aliqua cautio fuerit exposita, & si aliqua pœna fuerit adiecta, & pax, uel tregua rupta fuerit, uel Iudici non fuit obtemperatum, pœnæ medietas perueniat in cõmune, & alia medietas in illum, uel illos, seu suos hæredes, quibus pax, vel tregua rupta fuerit. Idem seruetur, si pœna debeatur ex compromisso, ptopter pacem ruptam.

Rubrica de arbitrio inquirendi, & condemnandi dantes impedimentũ ad capiendum, & consignandum malefactores. CLXXIII.

Dominvs Potestas habeat arbitrium inquirendi, procedendi, púniendi, & condemnandi secundum formam præsentium statutorum, quemlibet eorum, qui darent impedimentum

mentum Poteſtati, vel eius familiæ, miſſæ per Poteſtatem, vel alios volentes capere ex præcepto ipſis Poteſtatis, vel captos dare aliquos maleſactores. Et ſi cõmunia, burgorum, locorum, vel aliarum vniuerſitatum paterentur aliquam condemnationem, vel damnum, occaſione aliquorũ habitantium in terris ſuis, tam nobiles, quàm vicini habeant regreſſum contra illos, quorum occaſione damnum paterentur.

Rubrica de pœna facientis, uel fieri facientis citationem, pignorationem vel ſequeſtrationem ſine licentia. CLXXIIII.

QVICVNQVE, qui citationem, pignorationem, vel ſequeſtrationem ſine licentia iuſdicentis ſecerit, vel fieri ſecerit, niſi in caſibus permiſsis, omne damnum, quod paſſus fuerit is, qui citationem habuerit, uel q̧ pignoratus fuerit, uel ſequeſtrationem ſuſtinuerit, ei reſtituere teneat, & inſuper expenſas, quas proinde fecerit reſtituat damnum paſſo, arbitrio iusdicentis, abſq; iuramento, priusquàm ius ſuum conſequatur. Et inſuper cõi componat libras duodecim imper. & quilibet poſsit accuſare, & medietas ſit cõmunis Cremonæ, & alia accuſatoris.

Rubrica de pœna tenentis ludũ aleæ, vel biſchaciæ, vel ad ludũ preſtãtis. C·L X X V.

SI quis in curia, domo, horto, brolo, uel aliqua alia parte ciuitatis, uel epiſcopatus Cremonæ, ſeu diſtrictus tenuerit ludum aleæ, uel biſchaciæ, uel preſtauerit ad aliquem ipſorum ludorum, condemnetur in libris uigintiquinq; imper.

Rubrica de pœna ludentis ad azardum, vel alium ludum. CLXXVI.

NVLLVS audeat, uel præſumat ludere ad azardum, nec ad aliquem ludum taxillorum, uel biſchaciæ in ciuitate, uel ſuburbijs Cremonæ, uel epiſcopatu, ſeu diſtrictu Cremonæ, & ſi quis contrafecerit, ſi fuerit de die, condemnetur in libris decem imper. Si uero de nocte, in libris quindecim imper. Et ultra hoc uincens teneatur ad reſtitutionem rei, ſeu quantitatis pecuniæ uictæ ei, cui uicerit, & intelligatur ludere, ſi inuentus fuerit habere ante, uel iuxta ſe tabulerios, diſcos politos, uel taxillos, aut aliud præparatorium ad ludendum. Et quòd in prædictis, & quolibet prædictorum dñs Poteſtas, & eius Iudex, & Milites poſsint coniecturare, & condemnare per fugam, uel abſentationem, & præſumptionem, & per quælibet indicia, & quilibet poſsit accuſare, & habeat medietatem condemnationis, & alia medietas ſit cõmunis Cremonæ. Saluo, quòd quilibet poſsit impunè ludere ad tabulas, & ſchacos, & quòd dominus Poteſtas, & quilibet exercens iuriſdictionem in ciuitate Cremonæ, teneatur & debeat cogere omnes tabernarios ſatisdare, quòd ipſi tabernarij non tenebunt ludos, nec permittent in domibus ſuis ludere, ſub pœna librarum duodecim imp. & quòd cõmunia locorum, & burgorum, & conſules, & officiales, & ipſorum quilibet poſsint notificare, & denunciare domino Poteſtati, vel eius Vicario, & Iudici maleficiorum omnes tenentes biſchaciam, ſeu ludentes ad ludum taxillorum in eorum burgis, & locis, uel territorijs, contra quos ſic notificatos teneantur ipſi Vicarius, & Iudex maleficiorũ, & uterq; eorum inquirere, & procedere ſecundum formam ſtatutorum cõis Cremonæ.

Rubrica de pœna ludentis in nundinis, & mercatis. CLXXVII.

NON ludatur ad biſchacias in nundinis, & mercatis, & ſi quis contrafecerit, quòd pœna duplicetur tam ludentibus, quàm tenentibus biſchaciam, & mutuantibus ad biſchaciam.

Rubrica ꝙ obligationes, alienationes, pignorationes, contractus, & distractus facta, & facti occasione ludi sint inanes. CLXXVIII.

OMNES obligationes, alienationes, & pignorationes, contractus, & distractus factæ, & facti occasione ludi azardi, vel bischaciæ ipso iure sint innanes, & sine effectu, & præsumant esse factæ, & facti occasione bischaciæ, & ludi azardi, si famosus præstator bischaciæ eas receperit per se, vel submissam personam, & ille, qui eam fecerit, famosus lusor fuerit.

Rubrica ꝙ taberna non teneatur nisi in certis locis. CLXXIX.

AD hoc vt bischacijs resistatur, statuitur, quòd nulla taberna, seu betola sit, nec permittatur in districtu Cremonæ, extra aliquem locum, nisi in ea parte, in qua sit de necessitate, pro eo, ꝙ ibi frequentetur iter, & non sit ibi proximus aliquis locus, vbi possit teneri taberna, & tunc fiat si videbitur Sapientibus præsidentibus negocijs cõmunis Cremonæ, & tunc teneri possit, recepta prius satisdatione librarum ducentarum imper. de non tenendo, nec ludi permittendo ad ludum taxillorum, raginetæ, ossillorum, & borellarum, vel alterius bischaciæ, seu ad aliam bischaciam. Et si aliqua taberna, seu betola reperietur contra prædicta esse, teneatur dñs Potestas, & quilibet iusdicens, ipsas, & ipsa facere dirumpi, & destrui, & procedere contra tenentes contra prædicta.

Rubrica ꝙ Consules teneantur denunciare ludentes, & ludos tenentes, & de pœna Consulum prædictos non denunciantiũ. CLXXX.

CONSVLES parochiarum, seu viciniarum ciuitatis, & suburbiorum Cremonæ, teneantur & debeant notificare, & denunciare Potestati, vel eius Iudici maleficiorum ipso die, postquàm præconizatum fuerit, vel sequenti, ludentes, & ludum tenentes, & mutuantes ad ludum vetitum, & bannitos de maleficijs, & latrones, & homines malæ famæ habitantes in eorum parochijs, seu vicinijs, & domos, in quibus prædicta essent, sub pœna librarum quinq; imper. & Potestas quibuslibet duobus mensibus teneatur facere præconizari prædicta, & debeat ipse, & eius Iudex inquirere, & condemnationem facere contra Consules negligentes in prædictis.

Rubrica de pœna auertatoris. CLXXXI.

SI quis auertator repertus fuerit ludere ad corezolam, vel poluerellam condemnetur in sol. viginti imper.

Rubrica de arbitrio concesso contra infamatos de bischacia. CLXXXII.

POTESTAS, & eius Iudex ex officio suo possint inquirere prout eis melius videbitur contra infamatos de bischacia, & illos, qui ludunt, & qui mutuant ad ludum bischaciarum, & illos qui ludum tenent, & eos compellere modis omnibus, tam cautiones extorquendo ab eis, quàm eos expellendo de ciuitate Cremonæ, & etiam eos in confinibus ponendo, ad hoc, vt prædicta cessent, prout eis videbitur, & de prædictis teneatur Potestas inquirere, & condemnare prout s̃.

Rubrica de pœna euntis de nocte cum armis, & sine. CLXXXIII.

NVLLVS audeat cum armis cum lumine, & sine armis sine lumine, ire per ciuitatem post

tertium sonum campanæ, vsq; ad campanam diei, & qui contrafecerit, si habuerit arma, amittat arma, & condemnetur in soldis triginta imper. & si non habuerit arma, condemnetur in soldis decem imper. nisi habuerit lumen, & esset persona bonæ conditionis, vt videretur in arbitrio officialium euntium circando de nocte, & si fugerit, & non permiserit se circari, & scribi, condemnetur in soldis quinquaginta imper. quas pœnas si contingerit aliquam miserabilem, aut pauperrimam personam in prædictis, aut aliquo prædictorum incurrere, possit Potestas, & eius Vicarius pœnam minorare, & etiam si ei videbitur, aliquod modicum in ceppo poni facere, & vlterius non procedere, & quòd eodem modo possit ipse dominus Potestas, seu eius Vicarius, vel Iudex minorare pœnas, vel aliquem poni facere in ceppo vt s. in miserabilibus, seu pauperrimis personis incidentibus in statutis de bischacijs, & in alijs personis de modico ludentibus, vel super ludo stantibus.

Rubrica de pœna euntium de nocte cum viola, vel alio instrumento ad sonandum. CLXXXIIII.

NVLLVS vadat post sonum campanæ tertium, vsq; ad campanam diei cum lumine, vel sine lumine, cum aliqua viola, vel alinto, vel alio instrumento ad sonandum, & si repertus fuerit contrafecisse, condemnetur in soldis quinquaginta imper.

Rubrica quòd requisitus ab officiali debeat dicere suum nomen, et cognomen, et de pœna cõtrafaciẽtis, vel nomen mutãtis. CLXXXXV.

QVICVNQVE requisitus à dño Potestate, vel ab aliquo eius Iudice, vel Collaterali, vel ab aliquo Magistratu, suum nomen, & cognomen dicere teneatur, & teneatur, & debeat dicere nomen suum statim cum suo cognomine, & qui contrafecerit, vel nomen, vel cognomen sibi mutauerit, condemnetur in libris quinque imper. & minus arbitrio Potestatis.

Rubrica de pœna portantis arma per ciuitatem, vel burgos Cremonæ. CLXXXXVI.

ITEM statutum est, quòd nullus Ciuis, vel forensis, equester, vel pedester per ciuitatem, vel burgos Cremonæ, saluis stipendiarijs præfati domini, audeat, vel præsumat ferre arma offensibilia, vel defensibilia, & si quis inuentus fuerit ferre, soluat pro banno pro armis offensibilibus quadraginta soldos imp. pro quolibet, & quolibet genere armorũ, & qualibet vice. Pro armis vero defensibilibus viginti soldos imper. Et in omnibus prædictis casibus perdat arma, & deueniant in cõmune Cremonæ. Et de prædictis credatur familiæ domini Potestatis, & Rectoris, cum notario Cremonæ, qui vadit cum Milite, qui eum inuenerit tempore, quo Iudices, vel Milites iuerint rimando de armis, nisi in prædictis casibus defensionem legitimam fecerit, videlicet, quòd ibat extra ciuitatem Cremonæ, vel veniebat extra ciuitatem Cremonæ, & præsumatur ire extra ciuitatem, vel venire extra ciuitatem, si habuerit capellum, vel arma ligata, vel aliter legitimè probatum fuerit, considerata semper persona in arbitrio officialis. Et q hospes vbi hospitatus fuerit aliquis forensis, teneatur, & debeat denunciare forensi incontinenti, cum venerit ad hospitium suum, quòd deponat arma, quam denunciationem si non fecerit dictus hospes per se, vel suos famulos, puniatur in ea pœna, qua debebit puniri dictus forensis, de qua denunciatione credatur sacramento hospitis, & si aliquis portauerit arma offensibilia in loco absconso, vel insolito, & inuentus fuerit per familiam, puniatur in libris vigintiquinq; imper. & perdat arma, & credatur vt s. Et prædictæ pœnæ locum non habeant in forestērijs venientibus ad ciuitatem

Cremonæ

Cremonæ, vel redeuntibus de ciuitate prædicta, saluo quòd in casu, quo portarent arma in loco absconso, & insolito.

Rubrica de pœna stipendiarij respondentis sub alieno nomine. CLXXXVII.

QVILIBET stipendiarius equester, vel pedester existens, vel qui de cetero erit ad stipendium magnifici domini nostri, vel cõmunis Cremonæ, qui respondit sub alieno nomine, quàm suo proprio nomine, & cognomine, & nomine patris in mostris fiendis per officialem præfatæ dominationis, vel cõmunis Cremonæ, de facto, & sine aliqua condemnatione componat qualibet vice cõmuni Cremonæ libras quinq; impet.

Rubrica de pœna facientis societatem, vel inuitamentum, vel ligam, vel arma imponentis. CLXXXVIII.

NVLLA persona, vel vniuersitas cuiuscunq; conditionis existat, præsumat facere societatm, vel inuitamentum tei improbæ, vel ligam improbam, vel arma imponere in ciuitate, vel Episcopatu Cremonæ, nisi pro taxando contratas cõmunis Cremonæ, & resistendo inimicis cõmunis Cremonæ, & malefactoribus, & si coutrafecerit, condemnetur, si fuerit actor, in libris ducentis quinquaginta imper. Si vero non fuerit actor, in libris quinquaginta imper. pro quolibet eqrum, & minus, arbitrio domini Potestatis, inspecta qualitate facti, & personarum, & de prædictis teneatur inquirere, & procedete ex officio.

Rubrica de pœna procurantis, vel attentantis, quòd aliqua cõmunitas eximatur à subiectione domini, vel cõis. CLXXXIX.

NVLLA persona, nullaq; vniuersitas, vel cõmunitas, seu terra cuiuscunq; status, dignitatis, vel conditionis existat, audeat, vel præsumat directè, vel per indirectum, publicè, nec priuatim, nec aliquo modo attentare, uec procurare, quòd aliqua cõmunitas, vel vniuersitas episcopatus, districtus, diœcesis, vel iurisdictionis cõis Cremonæ, aut in eius possessioñ. seu quasi iurisdictionis vel honoris sit vel fuerit cõe Cremonæ, exeat, aut eximatur, nec subtrahatur à subiectione iurisdictionis, dominio, nec honore magnifici, & excelsi dñi dñi nostri, vel cõis Cremonæ, nec ꝙ sibi, aut alij ipsa cõmunitas supponat, vniuersitas, seu terra, quàm præfato domino, vel cõi Cremonæ, nec consulere, nec pronunciare eam esse exemptam à subiectione, iurisdictione, dominio, uec honore præfati domini, nec dicti cõis Ctemonæ, nec alij quàm præfato domino, & cõi Cremonæ esse suppositam, nec se supponere iurisdictioni meri, & mixti imperij alicuius ducis, principis, vel baronis, cõmunitatis, vel vniuersitatis, uel alterius personæ cuiuscunq; status, conditionis, vel dignitatis existat, quàm præfato domino, vel cõmuni Cremonæ, nec ab aliquo ex prædictis impetrare, & recognoscere iurisdictiouem, vel coertionem hominum, nisi à præfato domino, vel cõi Cremonæ, uec impetratis vti, postquam pet citationem, vel cridam facta fuerit monitio, quòd eis iurisdictione, & coertione nou vtatur per se, uec per persouam iuterpositam. Et si quis contrafecerit, attentando, procurando, vel aduocando, vel ex quo prohibitum fuerit vtendo, non valeat, uec teneat, sed quicquid fuerit contrafactum, nullius sit valoris, & momenti, & vlterius bona contrafacientis cõi Cremonæ publicentur, & publicata esse intelligantur ipso iure, tanquàm patriæ suæ proditores, nec alicui succedere possint, sed omnes successiones, quæ interim post cõmissum crimen ad ipsum peruenire debetent, perueniant in cõmune Cremonæ, & ipsi sint perpetuo extra protectionem, & defensiouem dicti domini, & dicti cõmunis, nec audiantur in criminalibus, neq; ciuilibus vllo tempore. Et consulentes, & pronunciantes contra prædicta,

vel aliquod prædictorum, condemnetur in libris ducentum quinquaginta imper.

Rubrica de pœna se intitulantis, vel vocantis Potestatem, vel Vicariũ, vel Rectorem alicuius terræ, nisi hoc habeat à Domino. CXC.

ITEM statutum est, ꝙ nullus de cætero ciuitatis, & districtus Cremonæ, vel aliunde vndecunq; sit, debeat, audeat, nec præsumat per se, nec per submissam personam se intitulare, nec se vocare Potestatem, Vicarium, seu Capitaneum, vel Rectorem alicuius terræ, burgi, loci, uel villæ, seu etiam alicuius plebis, vel vniuersitatis, terrarum, episcopatus, uel districtus Cremonæ, nisi illnm, vel illam Potestariam, Vicariatum, Capitaneatum, uel Rectoriam, uel titulũ habeat à magnifico, & excelso Domino nostro prælibato, & quòd nulla plebs, uel vniuersitas cuiuscunq; conditionis, & status existat, debeat talibus Potestatibus, Vicarijs, Capitaneis, & Rectoribus, nec eorum nuncijs, & factoribus in aliquo obedire, uec respondere, nec salarium, taleam, seu coltam, nec seruitium eisdem soluere, præstare, nec facere, nec aliquid eis dare occasionibus suprascriptis, nec aliqua earum, sub pœna arbitrio præfati Domini nostri auferenda, & si aliquis se intitulauerit, vel aliter vocauerit, uel de prædictis aliter se immiscuerit, quàm supra dictum est, cõe ipso facto pœnam librarum quinquaginta imp. incurrat qualibet vice qua se immiscuerit.

Rubrica de pœna facientis inuitamentum gentium. CXCI.

ALIQVA persona cuiusuis conditionis existat, non debeat, nec præsumat facere aliquod inuitamentum gentium, seu hominum armatorum in ciuitate, uel episcopatu, seu districtu Cremonæ, nec gentes, seu homines armatos congregare, seu congregari facere in aliqua parte ciuitatis, episcopatua, vel districtus Cremonæ, pro aliqua discordia, guerra, contentione, uel lite, quam haberet, uel habere speraretur cum aliqua persona, collegio, vel vniuersitate ciuitatis, uel districtus Cremonæ, nec aliunde, nec aliqua alia de causa, uel occasione, & quòd aliqua persona, cõmune, collegium, uel vniuersitas non debeat ire, nec stare ad aliquod inuitamentum cũ armis, nec sine armis, ad postulationem, uel requisitionem alicuius, nec proprio motu suo, pro aliqua contentione, lite, controuersia, seu guerra, vel discordia, quæ esset, uel esse posset, uel speraretur esse inter aliquos singulares, seu cõmunia, uel vniuersitates ciuitatis Cremonæ, vel aliunde in aliqua parte ciuitatis, uel districtus, uel territorij Cremonæ, nec in aliqua alia parte extra districtũ Cremonæ, sine expresso mandato, & licentia domini Potestatis, seu publica, & manifesta præconizatione facta per Præcones ciuitatis Cremonæ; & quòd aliqua persona, cõmune, collegium, vicinia, burgus, locus, villa, nec aliqua alia uniuersitas non debeat currere, nec ire cum armis, seu aliquo alio genere armorum ad aliquam rixam, mesculantiam, uel rumorem, qui fieret, vel fieri speraretur posse in aliqua parte ciuitatis, uel episcopatus, seu districtus Cremonæ, aliquibus ex prædictis de causis, & qui contra prædicta, vel aliquod prædictorum fecerit, puniatur, & condemnetur actor, seu congregans, vel inuitans in libris ducentum imper. & qui iuerit, vel steterit, vel cucurrerit, in libris vigintiquinq; imp. & minus arbitrio Potestatis, inspecta qualitate facti, & personarum; & quòd intelligatur, præsumatur, & habeatur pro plena, & integra probatione, quantum ad prædictas pœnas imponendas, & exigendas, si probetur per duos testes, uel vocem & famam, cum uno teste, aliquem, uel aliquos fecisse contra prædicta, vel aliquod prædictorũ, & quòd in prædictis, & pro prædictis, & eorum occasione, dominus Potestas, & eius Iudices, & quilibet eorum habeant merum, & liberum arbitrium inquirendi, cognoscendi, & puniendi quemlibet contrafacientem summariè, & extra ordinem, & sine datione libelli, & strepitu iudicij, & quolibet die feriato, & non feriato, causis collatis, vel non, ad eorum, & cuiuslibet eorum liberam voluntatem, nullo statuto, consilio, uel reformatione in contrarium facta obstante. Et quòd quicunq; fuerit condemnatus pro prædictis, vel aliquo prædictorum, teneatur, & debeat soluere condemnationem de eo factam in pecunia numerata, & sine aliqua spe alicuius compensationis

ſationis, vel remiſsionis, & quòd non fiat ei aliqua ratio in ciuilibus, nec criminalibus, nec petitio, uel deſenſio admittatur alicuius, qui ſuerit condemnatus pro prædictis, vel eorũ occaſione, donec integraliter ſoluerit in pecunia numerata condemnationem de eo factam. Et ꝙ ſi aliquis condemnatus pro prædictis, uel eorum occaſione per[illegible]erit in ſortiam cõmunis Cremonæ, non debeat relaxari de carceribus, donec ſoluerit in pecu[illegible] numerata, vt ſupra dictum eſt, & quòd quilibet poſsit quamlibet perſonam contra prædicta facientem accuſare, & denunciare, & quòd eius accuſationi, & denunciationi plena fides adhibeatur, ſi probabitur per duos teſtes, uel per vocem, & famam cum uno teſte fidedigno aliquem, uel aliquos contra prædicta, uel aliquod prædictorum feciſſe, & quo ad prædicta intelligatur inuitamentum, & congregatio, ſi fuerit de hominibus decem, uel à decem s. ſaluis maioribus pœnis, ſi quæ ſtatutæ ſunt per decreta pręfati illuſtris principis, & magnifici domini noſtri, uel per alia ſtatuta communis Cremonæ.

Rubrica de pœna Conſulum non notificantium congregationes hominum armatorum. CXCII.

SI quis de cætero, in aliqua parochia, ſeu vicinia ciuitatis Cremonæ, uel burgorum coniunctorum ciuitati Cremonæ, ſeu aliquo burgo, caſtro, villa, uel loco epiſcopatus, ſeu diſtrictus Cremonæ fieret aliquod adunamentum, ſeu congregatio hominum armatorum pro aliqua contentione, diſcordia, uel guerra, ſeu rixa, ſeu meſculantia, quæ eſſet, uel eſſe ſperaretur in aliqua parte ciuitatis, uel epiſcopatus, ſeu diſtrictus Cremonæ aliqua de cauſa, vel occaſione, ſine præcepto, ſeu licentia domini Poteſtatis Cremonæ, Conſules, & officiales ipſius viciniæ, burgi, caſtri, uel loci teneantur, & debeant dicere, & notificare domino Poteſtati, ſeu Iudici ſuo, eo die, uel ſequenti, ſi fuerit in ciuitate Cremonæ, uel infra milliaria decem propè ciuitatem, & tertia die, ſi fuerit propè ciuitatem per uiginti milliaria, & ſi fuerit à uiginti milliaribus ſupra, quarta die, ex quo ipſa congregatio fuerit facta, in qua notificatione contineatur, vbi, & in qua parte facta fuerit ipſa congregatio, & qui, ſeu de quibus locis, ſeu loco fuerint, vel iuerint ad ipſam congregationem, & ſi contrafactum fuerit, condemnetur contrafacientes in libris decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de pœna ſe congregantis, vel euntis, vel currentis ad domum Magnatum, vel aliorum tempore rumoris. CXCIII.

ITEM ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd nullus ciuitatis, vel diſtrictus Cremonæ, vel alterius conditionis exiſtens in ciuitate, vel diſtrictu Cremonæ, audeat, vel præſumat de cætero cũ armis, vel ſine, ſe congregare, ire, vel currere ad domum alicuius potentis, magnatis, vel nobilis, vel alterius priuatæ perſonæ tempore alicuius rumoris, vel aliquo alio tempore aliqua de cauſa, & ſi neceſſarium fuerit currere ad arma, debeant currere, & ſe congregare ad domum dñi Poteſtatis, & Rectorum, & Officialium Cremonæ, vbi eis videbitur melius conuenire, & hoc ſub pœna librarum centum imper. pro quolibet equeſtre, & quinquaginta librarum pro quolibet pedite, & qualibet vice, ſi vero aliquis foreſterius iuerit, ſeu cucurrerit tempore rumoris, vel tumultus ad domum alicuius potentis, ei amputetur pes, & dñus Poteſtas teneatur, & debeat de prædictis inquirere, punire, & condemnare, ex officio.

Rubrica de pœnis contra magnates, & potentes maleficia cõmittentes, CXCIIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd ſi aliquis magnus, vel potens de cætero fecerit contra aliquem hominem inferioris conditionis ciuitatis, vel diſtrictus Cremonæ aliquam enormem, vel patentem violentiam

tem violentiam, vel robariam, vel enorme maleficium, seu in accipiendo mulierem, vel puellam de domo alicuius sui propinqui, seu propriæ ipsius mulieris, vel puellæ, seu quocunq; modo alibi violentiam inferendo, causa habendi eam in vxorem, vel dandam in vxorem alicui alij, vel habendi bona eius, seu iuerit ad domum alicuius masculi, vel fœminæ in ciuitate, & districtu Cremonæ pro accipiendo sua auctoritate, bona, vel res alicuius de domo ipsa, seu ad agrum, buschum, pratum, vel vineam alicuius pro incidendo arbores, sua auctoritate, vel incisa tollendo cum bobus, bestijs, vel plaustris, vel tollendo blada è campis, vel alias fruges, vel fructus de prædictis, in quarum possessione sit alia persona, & non ipse, seu si aliquis de prædictis per sui potentiam inuaserit, seu occupauerit violenter, vel turbauerit possessionem, terram, pratum, vineam, buscum, vel domum alicuius inferioris conditionis, quàm ipse sit, & intelligatur etiam quilibet inferioris conditionis, qui exercet aliquam artem cum manibus. Quòd Rector Cremonæ, & eius familia teneantur, & debeant vinculo sacramenti, & sub infrascriptis pœnis procedere incontinenti contra illam talem personam, per accusationem, vel denunciationem, si inde facta fuerit, seu per inquisitionem ex suo officio, accusatione, seu denunciatione cessante, & habeant liberum arbitrium in procedendo, inquirendo, & veritatem inuestigando, contra talem personam, & terminos statuendo breues, ad suum arbitrium, & voluntatem, & veritatem inueniendo, per testes, & præsumptiones, & in subijciendo quæstionibus, & tormentis quamcunq; personam, cessante omni priuilegio, siue auctoritate alicuius consilij, & in compellendo testes dicere veritatem ad sui arbitrium, & voluntatem, & veritate reperta, teneatur, & debeat infra tertiam diem cõtra præsentes, & contra absentes, etiam infra tertiam diem post bannum cursum, dictos culpabiles condemnare in auere, & persona, secundum qualitatem violentiæ, & damni, vel iniuriæ, & secundum qualitatem personarum, & possessiones, seu res alias facere restitui spoliatis, & turbatis, & quòd dominus Potestas Cremonæ, & eius Curia, coram quo esset quæstio facta, dictas condemnationes, infra tertiam diem teneantur, & debeant executioni mandare, & mandari facere contra bona condemnatorũ, si fuerint in ciuitate, & infra quindecim dies, si fuerint in episcopatu ipsa bona, saluis semper maioribus pœnis iniunctis contra malefactores prædictos per statuta, & decreta mag. dñi nostri, vel per statuta communis Cremonæ, quibus non intelligatur in aliquo derogatum in suis casibus, & prædicta etiam locum habeant contra associantes prædictos, & contra dantes eis auxilium, consilium, & fauorem, & contra fieri facientes, & si Rector Cremonæ, & eius Iudex, vel officialis fuerint negligentes, vel remissi, condemnentur ipso iure quilibet ipsorum in libris centum imper. & in tantum debeant syndicari per Syndicatores, qui erunt ad syndicandum ipsum, & omnes prædictos processus teneantur, & debeant finire, & terminare infra quadraginta dies, ex quo fuerint inchoati dicti processus, vel à die litis contestatæ, si contra præsentes fierent processus ipsi, & à tempore citationis, si processus fierent contra contumaces. Et quòd de aliquo, quod in prædictis, vel aliquo prædictorum dixerint, fecerint, vel exercuerint, non possint syndicari, appellari, nec impediri modo aliquo, nec processus facti contra eos annullari, prætextu alicuius denunciationis, protestationis, nullitatis, restitutionis in integrum, vel omissæ solemnitatis, sed solummodo syndicari debeant de his, quæ omiserint in prædictis, saluis semper omnibus statutis, & decretis magnifici domini nostri, quibus per suprascripta in quantum essent contraria, nullo modo præiudicetur.

Rubrica de pœna stipendiariorum intrantium per vim, sine licentia domos ciuium. CXCV.

NVLLVS stipendiarius cõmunis Cremonæ, nec aliquis alius forensterius audeat, nec præsumat per vim intrare, seu sine licentia Rectoris, nec si intrasset, permanere domum aliquam alicuius ciuis Cremonæ, nec alicuius monasterij, hospitalis, vel ecclesiæ contra voluntatem illius, vel illorum, cuius esset dicta domus, & si quis contrafecerit, condemnetur in libris vigintiquinq; imper. & quilibet, qui intrasset aliquam domum, vel teneret contra voluntatem domini, cuius esset

esset domus, vel contra voluntatem illius, qui regeret hospitale, Monasterium, vel ecclesiam, teneatur etiam spatiare infra tertiam diem, sub pœna prædicti. Et ultra perdat arma, & equos, quos, & quæ habet, & possit offendi in auere, & persona impunè, & debeat cassari à stipendio communis Cremonæ, & pro casso, & cassis habeantur.

Rubrica de pœna spoliantis aliquem aliqua eius possessione. CXCVI.

Si qua persona, collegium, vel vniuersitas cuiuscunq; status, dignitatis, vel conditionis existat, amodo spoliauerit, vel spoliari feceri aliquam singularem personam, ecclesiasticam, vel secularem, commune, Collegium, vel vniuersitatem, aliqua eius possessione, vel quasi rei immobilis, vel iuris inhærentis alicui rei immobili, vel de fructibus decimæ, vel de iure decimationis, vel de alia quacunq; re immobili, puniatur, & condemnetur in libris quinquaginta imp. ꝑ quolibet eorũ, & qualibet vice. Et nihilomiuus teneatur, seu teneantur restituere possessionẽ, seu quasi, cum fructibus, spoliato. Et insuper condemnetur, ꝗ non debeat spoliare. Et quòd compellatur super hoc dare satisdationem per omnia iuris remedia, & si fuerit de magnatibus, vel potentibus, puniatur, & condemnetur in libris centum imper.

Rubrica ꝗ spoliatus restituatur in possessionẽ, et detentionẽ in qua erat. CXCVII.

Qvicvnqve spoliatus restituatur in ea possessione, vel quasi, & in ea detentione, in qua erat tempore spoliationis, summariè, & sine strepitu, & figura iudicij.

Rubrica de pœna turbantis aliquem in aliqua eius possessione. CXCVIII.

Si qua vniuersitas, collegium, vel singularis persona, cuiuscunq; status, dignitatis, vel conditionis existat, turbauerit, vel molestauerit, vel inquietauerit, vel molestari, seu turbari, vel inquietari fecerit aliquem, vel aliquam personam ecclesiasticam, vel secularem, collegium, vel vniuersitatem, vel aliquem de familia, vel aliquem laboratorem, mezadrum, colonum, fictalitium vel inquilinum prædictorum in aliqua eius possessione, vel detentione, vel quasi rei immobilis, vel iuris inhærentis alicui rei immobili, vel fructibus decimæ, vel iuris decimationis, in quacunq; re immobili, vel possessione alicuius ex prædictis, molestauerit, vel turbauerit, puniatur, & condemnetur in libris decem imper. pro quolibet eorum. Et si cõmittens prædicta fuerit de magnatibus, vel potentibus, condemnetur in libris quinquaginta imper. & nihilominus teneatur, & debeat dimittere molestatum, vel inquietatum, vel turbatum in pacifica eius possessione, vel detentione, vel quasi, & insuper condemnetur, quòd in futurum non debeat ipsum molestare, inquietare, nec turbare.

Rubrica de his qui tenentur pro nõ subiectis committentibus turbationem, occupationem, vel violentiam. CXCIX.

Si contigerit aliquem non subiectum iurisdictioni cõmunis Cremonæ, vel qui ipsam iurisdictionem declinauerit in futurum, committere inquietatiouem, molestationem, inuasionem, occupatiouem, turbationem, spoliationem, & violentiam iu aliqua re immobili, vel iure, quòd fratres, nepotes, patrui, vel alij proximiores, vsq; ad quintum gradum, secundum iura ciuilia computandum, teneantur ad dictam restitutionem, & dimissionem possessionis cum fructibus, si spoliatio intercesserit, & siue intercesserit, siue non, ad ipsum non molestandum in futurum à

qualibet

qualibet molestatione, per eum fienda relaxandum. Et nihilominus prædicti non subiecti, vel qui declinarent ipsam iurisdictionem, qui prædicta cómitterent, vel prædictorum aliquod, sint exempti ab omni protectione, defensione, beneficio, auxilio, & statutis, & prouisionibus, reformationibus, & consuetudinibus cóis Cremonæ. Et nihilominus spoliati, & turbati restituantur, & reducantur in possessionem omnium rerum spoliatarum, & qui turbati, seu molestati, seu inquietati fuerint, publicè manuteneantur in possessione rerum, in quarum possessione fuerint turbati, inquietati, vel molestati.

Rubrica de pœna Consulis non notificantis violentias, & turbationes, & alia. CC.

CONSVLES, & officiales Cremonæ, ac cóia burgorum, locorum, & castrorum districtus Cremonæ teneantur, & debeant infra octo dies à die violentiæ cómissæ notificare dicto domino Potestati, vel eius Iudici ad maleficia omnes violentias, occupationes, inuasiones, molestationes, & turbationes factas, & quæ ammodo fierent in ipsis locis, vicinijs, burgis, & castris, sub pœna, & banno pro officiale, & pro quolibet consule librarum quinq; imper. Et pro qualibet cóitate, loci, & castri librarũ decem imp. pro qualibet vice. Et si in prędictis fuerint negligentes prædicti consules, & officiales, & cóia, ꝙ dñs Potestas, & eius Iudex ad maleficia, & quisq; eorum possint, teneantur, & debeant suo officio contra eos, & ea inquirere, & punire, & condemnare, vt supra.

Rubrica ꝙ calumniati de violentia capiantur, et detineantur formata inquisitione, vel accusa, vel notificatione data. CCI.

INQVISITIONE formata, seu accusa, vel notificatione data de prædictis, vel aliquo prædictorum dominus Potestas, & eius Iudex ad maleficia, & quisq; eorum teneatur calumniatum de violentia capere, & personaliter detinere, quousq; præstiterit bonam, & idoneam satisdationem cum bonis fideiussoribus, qui non sint de magnatibus, vel potentibus Cremonæ, de parendo mandatis dicti domini Potestatis, & eius Iudicis, & de restituendo, & saluando res, in quibus violentiam commiserit, & totum id, in quo condemnaretur super ipsa inquisitione, accusa, vel notificatione.

Rubrica de arbitrio concesso in crimine spoliationis, molestationis, & similium. CCII.

IN crimine spoliationis possessionis, vel quasi, vel molestationis, inquietationis, vel turbationis, & in crimine eius qui fieri fecit prædicta, vel aliquod prædictorum, dominus Potestas, & eius Iudex maleficiorum, & quilibet eorum omni exceptione, nisi de bannito homicidij, remota, dum tamen inquisitio habeat debitam formam per respectum ad locum, & tempus, & declarationes rei, de qua dicitur esse delictum, possit, teneatur, & debeat ex officio suo summariè, sine strepitu, & figura iudicij, omni iuris, & statutorum ommissa solemnitate de prædictis, & quolibet prædictorum, postquàm eis, vel alicui eorum notificatum fuerit, inquirere, & inquisitionem facere, & super ea procedere, condemnare, & pronunciare infra menses duos, sub pœna librarũ centum imper. Potestati, & librarum quinquaginta imper. Iudici maleficiorum, toties quoties prædicta non seruauerint, & executioni non mandauerint. Et de prædicta spoliatione, molestatione, & inquietatione, & turbatione, & quolibet prædictorum credatur sacramento spoliati, vel molestati, inquietati, vel turbati, cum vno teste idoneo fidedigno. Idem in omnibus, & per omnia locum habeat, si data fuerit accusa.

F Rubrica

Rubrica quòd communia, & nobiles teneantur ad soluendum fictum terrarum, quæ per potentiam, vel conuentionem, vel malitiam irent guasta, vel non laborarentur. CCIII.

Si propter expressam, vel tacitam conuentionem alicuius burgi, uel loci, uel propter iniuriam, potentiam, aut malitiam alicuius, terra, ager, uel sedumen alicuius singularis personæ ecclesiasticæ, uel secularis, & collegij, conuentus, uel uniuersitatis, irent guasta, uel non permitterentur laborari, uel habitari, seu non laborarentur, uel non habitarentur, quòd cōmunia, burgorum, locorum, nobiles, & vicini, in quorum burgis, locis, & eorum territorijs fuerint sedumina, seu terræ, uel agri, qui, uel quæ irent guasta, seu guastæ, uel non permitterentur laborari, uel habitari, vtsupra, teneantur ad soluendum fictum illorum seduminum, & terrarum tantum, quantum illæ terræ,& sedumina potuerant, seu poterant affictari, & de prædictis stetur, & stari debeat sacramento illius, cuius illa terra, domus, & sedumen essent, cum uno teste idoneo,& fidedigno, uel cum probatione de voce, & fama,& de prædictis dominus Potestas,& eius Iudex ad Maleficia, & quisq; eorum debeant, & teneantur ex officio suo inquirere, & condemnationem facere summariè, & sine strepitu, & figura iudicij, & datione libelli, non obstantibus causis collocatis, & collocandis.

Rubrica de aduocatibus & procuratoribus dandis deponentibus querimoniam de occupatione, vel turbatione. CCIIII.

Si quis querimoniam deposuerit de aliqua occupatione, uel inuasione, uel turbatione, uel quasi alicuius rei sibi factæ, & dixerit se non posse habere aduocatum, uel procuratorem, quòd dominus Potestas, & eius Iudices teneantur, & debeant eidem dare vnum, & plures aduocatos, seu aduocatum, & procuratorem, & modis omnibus eos compellere competenti salario ad prædictam aduocationem, & procurationem faciendam, præstito sacramento per ipsum aduocatum, seu aduocatos, & procuratores de ipsa aduocatione, seu procuratione bona fide,& fideliter faciendo.

Rubrica de inuestituris, & quòd inuestitus ponatur in possessione, facta electione, & finito termino inuestituræ. CCV.

Item statutum est, quòd si aliquis inuestitus, vel inuestiendus de cætero de aliqua re cessauerit in solutione ficti per tantum tempus, quòd electio possit fieri de iure, & facta fuerit, quæ electio, seu reuocatio ad se possit fieri, etiam parte absente, uel si tempus inuestituræ fiendæ, vel quæ hodie duret, fuerit finitum in futurum, quòd talis inuestiens, vel qui in futurum inuestiret, & eorum, & cuiusque eorum hæredes, & habentes causam ab eis inducantur in possessionem dictæ rei, penes quemcunque fuerit possessio, uel detentio talis rei, sine aliquo libello, uel petitione solemni, dum tamen prius constet, quòd inuestiens, & qui talem inuestituram fecerit, vel faciet, tenuerit, & possederit tempore inuestituræ, vel quòd inuestitus fuerit in possessione, vel detentatione talis rei, de qua facta fuerit, vel fiet inuestitura, post ipsam inuestituram, omni iure saluo possessori, & detentori in re, & ad rem, contra illum, qui inductus fuerit in possessione.
Et quòd in casibus prædictis, & quilibet prædictorum ille, cui fuerit res sic euicta, habeat regressum contra suos datores, fideiussores, mandatores, & intercessores, & eorum, & cuiusq; eorum hæredes, & pignerum possessores, ac si legitimè esset euicta, summariè, ac sine aliquo banno, libello, uel petitione solemni. Dum tamen semel congruo tempore facta fuerit

uerit de nuntiatio suis datoribus,& bona talium sint obligata,ac si legittimè facta fuerit euictio.

Rubrica de pœna inquilini, & coloni prodentis, vel interuertentis possessionem rei locatæ, vel recusantis restituere possessionem finito termino. CCVI.

ITEM statutum est, q̃ si inquilinus, uel colonus prodiderit, vel interuerterit possessionem domus, vel rei sibi locatæ, vel elapso termino conductionis possessionem liberam relaxare recusauerit, uel locatori restituere, uel quocunq; modo non restituerit locatori rem locatam finito termino locationis, prius eo interpellato, vel monito per locatorem, vel parte Iudicis, vt eam restituat, puniatur in libris vigintiquinq; imper. cuius pœnæ medietas sit cõmunis Cremonæ, & alia medietas accusantis. Et nihilominus locator ponatur in possessione, & detentione, penes quemcunq; fuerit dicta res, sine aliqua petitione. Dum tamen prius probetur, quòd locator possidebat tempore locationis, vel quòd conductor fuerit in detentione rei locatæ post locationem. Et idem in omnibus intelligatur contra precario posidentes rem ab aliquo, seu detinentes.

Rubrica de pœna cõducentis rem à duobus, vel inuestiturã recipientis. CCVII.

ITEM statutum est, quòd si aliquis acceperit in locationem rem aliquam ab aliquo, & ipsam rem postea conduxerit, uel in locationem acceperit ab alio, primo locatore insciente, puniatur in libris vigintiquinq; imper. Et nihilominus primus locator intelligatur posidere, & sibi res liberè restituantur Iudicis officio, & absqne lite, & eodem modo fiat, si conductor finito termino locationis non restituat rem locanti, dato quòd à secundo non conduxerit, uel si colonus, uel inquilinus prodiderit, nel interuerterit possessionem domus, seu rei sibi locatæ, dum tamen prius in casibus prædictis, vel aliquo prædictorum, probetur locatorem possedisse tempore locationis, vel post locationem condnctorem stetisse in detentione rei locatæ, & si possessio, uel detentio in quocunque casu penes conductorem non reperiatur, sed penes tertium, quocunque modo locator ponatur in possessionem per Iudicem, viso instrumento locationis, vel per testes probantes locationem. Dummodo constet quòd locator posidebat tempore locationis, vel quòd conductor fuerit in detentione rei locatæ, post locationem, breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & sine aliqua petitione. Et quæ dicta sunt de conducente, habeant locum in recipiente inuestituram à duobus recipientibus insolidum, nisi per duos præsentes fieret dicta inuestitura, vel alterum inuestientem suo nomine, & nomine alterius, & etiam in eandem rem à duobus precario nomine recipientibus, vt in inuestitura dictum est superius.

Rubrica de pœna alienantis rem duobus. CCVIII.

ITEM, cum multi reperiantur bona sua alienasse duobus, quod non est iuri consonum, neque bonum. Iccirco statutum est, quòd quicunq; alienauerit duobus rem aliquam immobilem, & dato quòd rem non tradiderit, puniatur in libris quinquaginta imper. Si uero locauerit remi immobilem vni insolidum, deinde alteri, durante termino primæ locationis, pro ipso tempore, vel pro parte ipsius temporis locauerit eandem rem immobilem, puniatur in libris decem imperialium.

Rubrica de pœna custodis carcerum dimittentis fugere, vel extrahẽtis de carceribus carceratum. CCIX.

SVPERSTANS, seu custos carcerum, qui dimiserit fugere, vel de carceribus extraxerit carceratum sine licentia Potestatis, vel Iudicis, cuius mandato captus fuerit, vel sui successoris, vel creditoris, ad cuius instantiam fuerit carceratus pro debito pecuniario, condemnetur ad soluendum id, pro quo talis captus fuerit detentus, illi, ad cuius instantiam erat captus, & si ex causa maleficij detentus erat, condemnetur superstans, seu custos carcerum ad id, quod, & ad illud supplicium, & pœnam ad quod, & quam tenebatur carceratus taliter relaxatus, vel qui fugerit vt supra. Et prædicta omnia locum habeant, nisi dictus superstans, seu custos consignauerit dictum carceratum in forciam Potestatis, vel dicti Iudicis, cuius mandato fuerat detentus, infra tertiam diem, & si eum consignauerit, condemnetur nihilominus custos, siue superstans in libris centum imper. si ingeratur pœna sanguinis, & in quarta parte eius, in quo dictus carceratus teneretur ex delicto, ex quo non ingeratur pœna sanguinis, & similiter in quarta parte eius, pro quo detentus fuerit pro debito publico, vel priuato.

Rubrica de pœna rumpentis carceres. CCX.

RVMPENS, seu frangens carceres, aut portas, vel hostia carcerum dolosè ex causa fugæ faciendæ, & etiam fugiens de carceribus puniatur realiter, & personaliter arbitrio Potestatis, considerata conditione personæ, & qualitate, & causa delicti.

Rubrica de pœna custodis carcerum imbogantis, vel in ceppo tenentis carceratum sine licentia, vel cibum denegantis, vel asperitatem facientis carcerato. CCXI.

CVSTOS, seu superstans carceris non debeat aliquem imbogare detentum, nec ponere in ceppo, nec tenere sine licentia Potestatis, vel Iudicis, cuius precepto detentus fuerit, nec etiam cibum, vel potum carcerato auferre, nec denegare per se, vel alium, nec aliud grauamen, aut asperitatem sibi facere vltra custodiam solitam, & ordinatam, nisi prout communiter fit alijs carceratis, nec quicquam vltra concessum petere, vel recipere à carcerato, & si contrafecerit pro quolibet, & qualibet vice, condemnetur, & puniatur in libris duodecim imper. de quo grauamine credatur sacramento carcerati inspecta qualitate facti, & conditione personarum.

Rubrica quòd banniti, & condemnati de maleficio possint offendi. CCXII.

OMNE damnum, iniuria, & maleficium datum, & factum in persona, vel rebus banniti, vel condemnati de maleficio, ex quo pœna mortis ingeratur, perpetuò remaneat impunitum, & impunita. Si verò in persona banniti, & condemnati de maleficio ex quo pœna sanguinis citra mortem ingeratur, tunc remaneant impunita, dummodo sit offensa citra mortem, & processus qui fieret per quemcunque rectorem sit ipso iure nullus, & excepto quàm si offensio fieret illi bannito per illum, vel illos, qui in pace, vel tregua secum forent, perinde maleficium puniatur, ac si in banno maleficij offensus non esset. Si quis vero fuerit bannitus, & condemnatus de maleficio, ex quo pœna sanguinis non ingeratur, possit in rebus, sed non in persona impunè offendi, & prædicta locum non habeant in bannito de maleficio propter fideiussionem.

Rubrica

Rubrica quòd cõdemnati de maleficio non admittantur ad petitionem sui iuris, nec ad testimonium. CCXIII.

Banniti, & condemnati de maleficio non admittantur ad petitionem sui iuris, nec ad aliquod testimonium reddendum. Banniti vero, & condemnati pro fideiussoria maleficij perhibere possint testimonium, nisi alias prohibeantur de iure.

Rubrica de pœna non venientis ad custodiã, vel à custodia recedentis. CCXIIII.

Quilibet Rector, seu Vicarius cuiuslibet castri, burgi, seu loci, in quibus fiunt, & fieri solent custodiæ de die, vel de nocte, possit punire, & condemnare de facto absq; sententia, vel præcepto, & alia solemnitate quemlibet non venientem per se, vel idoneam personam ad custodiam, vel à custodia recedentem, vel malam custodiam facientem vsq; in soldis quinque imper. suo arbitrio, & minus, prout sibi videbitur, considerata conditione temporis, & qualitate facti, & personæ.

Rubrica de pœna consulum non denunciantium homicidia, & feritas. CCXV.

Consvles cuiuslibet viciniæ ea die qua homicidium, seu ferita sanguinolenta facta fuerit in eorum vicinijs, teneantur notificare ipsam feritam, seu homicidium coram domino Potestate, vel Iudice suo ad maleficia, & hoc sub pœna soldorum quinquaginta imper. de proprio auere Consulis pro sola ferita sanguinolenta, & librarum quinque imper. pro ferita, ex qua moriatur homo, & quòd Consules cuiuslibet loci, castri, seu villæ teneantur modo simili notificare feritas sanguinolentas, & homicidia, quæ in eorum castris, terris, villis, seu locis fuerint perpetrata, & hoc infra quintam diem, sub pœna Consuli castri, terræ, villæ, seu loci librarum quinq; imp. pro quolibet, si fuerit commissum homicidium, & soldorum triginta imper. si ferita sanguinolenta facta fuerit, ex qua non moriatur persona, & si prædicti Consules fuerint negligentes in notificando vt supra, quòd dominus Potestas, & eius Iudices deputatis ad maleficia possit inquirere de ipsa negligentia contra ipsos Consules, & ipsos punire, & condemnare vt supra. Et prædicta omnia, & singula in prædictis capitulis superius descripta non habeant locum, si maleficia, ferita, vel homicidium fieret inter forenses.

Rubrica quòd Consules teneantur denunciare quodlibet maleficium, de quo possit inquiri, & de eorum pœna. CCXVI.

Item statutum est quòd prædicti Consules viciniarum, terrarum, castrorum, & locorum Cremonæ teneantur, & debeant notificare, seu denunciare quodlibet aliud maleficium, de quo possit inquiri, infra tertiam diem illi de ciuitate, & infra decem dies illi de episcopatu, postquàm esset commissum dictum maleficium in aliquo loco de prædictis terris, locis, castris, vel vicinijs, sub pœna soldorum viginti imper. de auere cuiuslibet Consulis. Et hoc locum habeat, nisi de prædictis venerit ad notitiam Iudicis maleficiorum infra dictum terminum per accusationem, vel denunciationem, uel nisi malefactores peruenerint in forciam communis occasione dicti maleficij, vel nisi Iudex infra dictum terminum formauerit inquisitionem de dicto maleficio. Quibus casibus non immineat aliqua pœna, si non denunciauerint dicti Consules loci, vel viciniæ. Saluo quòd si aliquod maleficium ad aliquam tabernam, uel ad aliquam becbariam, vel propè per brachia vigintiquinq; commissum, vel factum esset,

quòd tabernarij, vel becharij illius tabernæ, vel becharię, vbi cōmissum esset illud maleficium, teneantur, & debeant ipsum maleficium denunciare vtsupra, sub pœna soldorum viginti imper. Et quòd tunc Consules viciniarum nō teneantur ad aliquam pœnam, si dictum maleficium non denunciauerint, nec etiam vicini, & saluo quòd si aliquod maleficium committeretur in platea maiori cōmunis Cremonæ, Potestates baratariæ teneantur ipsum maleficium denunciare infra tempus suprascriptum trium dierum, sub pœna contenta in suprascripto statuto. Et q Consules viciniarum non teneantur ad prædictam denunciationem, cum prædicta verisimiliter ignorare possint, & melius Potestates baratariæ prædictæ possint habere notitiam de prædictis, & quòd Consul, in cuius officio factum fuerit maleficium, teneatur ad dictam denunciationem faciendā sub pœna prædicta.

Rubrica de his, qui debent cogi ad satisdandum de non offendendo. CCXVII.

POTESTAS Cremonæ, & eius iudices ad maleficia, & quilibet eorum omnibus iuris remedijs teneantur ad petitionem cuiuslibet petentis, & dicentis se timere de aliquo, ne eum offenderet, cogere ipsum, & ipsos, de quo, vel de quibus timuerit, satisdare cū bonis fideiussoribus, de libris ducentis quinquaginta imper. & plus, & minus arbitrio iudicis, inspecta qualitate facti, & personarum, de non offendendo ipsum in persona, nec rebus, dummodo sit talis persona, de qua verisimiliter petens satisdationem possit timere, vel ipso petente faciente primo aliqualem informationem Potestati, vel Iudici de causa timoris, & hoc sub pœna Potestati, seu Iudici omittenti prædicta executioni mandare, librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica q suspensio banniti, vel cōdemnati habeatur p cancellatione. CCXVIII.

SVSPENSIO banniti, vel condemnati, seu banni, vel condemnationis tam hactenus facta, quàm in futurum fienda per magnificum dn̄m dn̄m nostrum, vel de eius mandato habeatur pro abolitione, & cancellatione banni, & condemnationis quo ad omnem effectum iuris, durante tempore in suspensionem contento, non obstantibus aliquibus statutis, cridis, prouisionibus, vel reformationibus in contrarium hactenus factis, vel in futurum fiendis.

Rubrica de publicatione bonorum rebellium, & de pœna eorum. CCXIX.

SI quis bannum de rebellione cōmunis Cremonæ receperit, & in eo præterierit, bona eius publicentur, & in cōmune Cremonæ perueniant, & ipso iure publicata, & in cōmune Cremonæ peruenisse intelligantur, saluo iure creditorum, & descendentium, prout in statutis homicidij continetur, & si in forciam cōmunis Cremonæ peruenerit, capite puniatur. Rebellis vero cōis Cremonæ non bannitus puniri possit, & cōdemnari in auere, vel persona, arbitrio dn̄i Potestatis, inspecta qualitate facti, & personæ. Et si quis tractauerit cum talibus inobedientibus rebellibus cōmunis Cremonæ, vel quolibet alio singulari, collegio, vel vniuersitate, ex quo status magnifici dn̄i nr̄i, vel cōis Cremonæ turbaretur, vel turbari posset, vel lr̄as, nuncios, seu spias receperit, vel mandauerit in detrimentum præfati dn̄i, vel cōis Cremonæ, puniatur in auere, vel persona, arbitrio Potestatis, inspecta qualitate facti, & personarum. Et in prædictis casibus, & quolibet eorum dn̄us Potestas, & eius Iudex, & quilibet eorum suo officio debeant, & teneantur inquirere, & procedere, indicijs, argumentis, & præsumptionibus præcedentibus, & punire, & condemnare secundum exigentiam delictorum.

Rubrica qui intelligantur rebelles. C C X X.

REBELLES cõmunis Cremonæ intelligantur ipso iure illi, qui aduersantur pacifico statui magnifici dñi dñi nostri, & pacifico statui cõmunis Cremonæ.

Rubrica de pæna subditi venientis à partibus inimicorum ad guerrezandum super territorio Cremon. CCXXI.

ITEM statutum est, quòd si aliquis subditus magnifici dñi nostri, vel de terris eius de cetero veniet à partibus inimicorum præfati dñi nostri ad guerrezandum, vel damnum dandum in casu vel actu guerræ super territorio Cremonæ intelligatur esse, & sit rebellis, & bannitus ipsius dñi, & terrarum eius, & si in forciam Potestatum, vel officialium ipsius domini peruenerit, strascinetur & suspendatur per gulam tamquam rebellis, & proditor patriæ suæ.

Rubrica ꝙ tenentes bona bannitorum, condemnatorum, vel rebellium ea restituant cõmuni cum fructibus. CCXXII.

ILLI qui tenent bona bannitorum, condemnatorum, vel rebellium cõis Cremonæ, sine iusta causa, teneantur illa bona cõmuni prædicto restituere cum fructibus perceptis, & percipiendis vsq; ad tempus restitutionis, & relaxationis fiendæ cõmuni Cremonæ de prædictis bonis, & contra tales summariè, & insciptis, & sine, procedi, cognosci, & terminari debeat.

Rubrica de pæna tractantiũ cõtra statũ magnifici domini cũ inimicis. CCXXIII.

SI qua persona ciuitatis, vel episcopatus, aut districtus Cremonæ, vel aliunde fecerit, tractauerit, vel procurauerit per se, vel per alium cum inimicis cõmunis Cremonæ, contra pacificum statum, & bonum magnifici domini nostri, & cõmunis Cremonæ, si venerit in forciam cõmunis Cremonæ, capite puniatur, & si non venerit in forciam cõis, ꝙ banniatur, & condemnetur de maleficio, & proditione patriæ, & bona ipsius publicentur, & prout in alijs statutis loquentibus de proditoribus, & tractantibus contra dictum statum continetur.

Rubrica ꝙ opera detur ꝙ bona bannitorum publicata deueniant in cõe. CCXXIIII.

DOMINVS Potestas teneatur, & debeat dare operam cum effectu, quòd bona omnium bannitorum, & condemnatorum cõmunis Cremonæ de maleficio, quorum bona publicata sint, aut erunt per statuta, vel per sententiam, in cõmune Cremonæ deueniant, saluo iure creditorum, & aliorum habentiũ ius in ipsis bonis, & descendentiũ, & prout in statuto de homicidio continet.

Rubrica de pæna officialium nõ inquirentium bona condemnatorum. CCXXV.

DOMINVS Potestas, vel ille, qui deputatus fuerit ad bona talium bannitorum, & condemnatorum teneatur, & debeat omnibus modis, quibus melius poterit inquirere, & inquiri facere bona, quæ per tales bannitos, & condemnatos tenebantur, & possidebantur tempore maleficij perpetrati,

perpetrati, & facere ea bona, prout publicata fuerint peruenire in cōmune Cremonæ, sub pœna dupli damni, quod exinde cōmune pateretur.

Rubrica de pœnis castrorū, et terrarum districtus Cremonæ, in quibus maleficia cōtra officiales in exercendo eorū officia cōmittuntur, & quòd pœnæ duplicentur contra talia committentes. CCXXVI.

ITEM statutum est, quòd, si in aliqua terra, villa, vel castro episcopatus Cremonæ, fierent aliqua maleficia, vel assaltus contra aliquem officialem cōmunis Cremonæ, in exercendo officiū suum, cum expressa licentia dñi Potestatis, vel alterius sui officij, vel alterius officialis cōmunis Cremonæ in actis scripta, & posita, vel si aliquis officialis fuerit vulneratus in locis prædictis, vel aliquo prædictorum, quòd inferenti iniuriam, vel alia maleficia committenti in dictum officium, imponatur pœna duplex eius, quod imponeretur, si prædicta delicta esset commissa in aliquem, qui non esset officialis, & castrū condemnetur in libris quinquaginta imper. villa vero, vel locus in libris vigintiquinq; imper. si dicti castrum, & homines negligentes fuerint in capiendo, ducendo, & præsentando in forciam cōmunis Cremonæ, committentes prædicta maleficia, & minus, considerata delictorum, & personarum qualitate.

Rubrica de pœna comburentium feces, & decolantium sepum in ciuitate Cremonæ. CCXXVII.

ITEM statutum est, quòd si aliquis combusserit feces in ciuitate Cremonæ, vel suburbijs, vel extra ciuitatem Cremonæ per duo milliaria, soluat pro banno soldos quadraginta imper. & quòd aliqua persona non possit, nec debeat decolare sepum aliquod in ciuitate Cremonæ, quod non sit prius decolatum extra ciuitatem Cremonæ, sub pœna prædicta, & quòd quilibet possit accusare, & habeat medietatem pœnæ, & quòd cridetur per ciuitatem publicè hoc statutum in principio cuiuslibet regiminis.

Rubrica de pœna capientis columbos domesticos, & tenentes stalonos super ludis. CCXXVIII.

ITEM statutum est, quòd nullus oselator, nec aliqua alia persona audeat, vel præsumat capere aliquem columbum domesticum, vel de columbarijs, cum retibus, ludis, vel alijs instrumentis, & ꝙ non possit aliquis oselator aliquem columbum mortuum, seu viuum, seu aliquem stalonum domesticū super aliquo ludo ponere, & qui contrafecerit, condemnet in libris decem imper. & medietas banni sit accusatoris, & vlterius stet per sex menses in carceribus, & super prædictis possit per inqu sitionem procedi, & de prædictis credatur accusatori cum sacramento cum vno teste, & quilibet possit rumpere ludos, & retia oselatorum facientium contra prædicta, & ipsos oselatores ducere in forciam cōmunis Cremonæ, de qua non relaxetur, nisi prius soluerit dictam condemnationem.

Rubrica de pœna transeuntis muros ciuitatis. CCXXIX.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona cuiuscunq; conditionis existat, non audeat, nec præsumat de die, nec de nocte, modo aliquo transire murum ciuitatis Cremonæ in aliqua parte, nec

nec exire extra ciuitatem, nisi per portas ordinatas, cum personis, nec bestijs, & qui contrafecerit, si fuerit de die, puniatur, & soluat pro banno libras vigintiquinq; imper. & si de nocte, in libris quinquaginta imper. quam pœnam, si soluere non potuerit, vel noluerit infra decem dies à die condemnationis publicatæ, remaneat in carceribus, donec dictā condemnationem soluerit; & super prædictis habeant Potestates, & Rectores Cremonæ, & eorum Iudices plenam bailiam inquirendi, & procedendi ad eorum liberam voluntatem, non obstante aliquo alio statuto.

Rubrica de pœna currentium equos, & bubulcorum non stantium ad timonem ante bestias, ac sagittantium in ciuitate Cremonæ. CCXXX.

ITEM cum multi casus occurrerint, propter currentes equos in ciuitate Cremonæ, quibus multi pueri, & homines mortui sunt. Iccirco statutum, & ordinatum est, quòd aliqua persona, siue sit ciuis, siue sit forensis, non audeat, nec præsumat currere aliquem equum, vel equam per ciuitatem Cremonæ, per stratas publicas, excepto loco mercati boum, pœna soldorum centum imper. contrafacienti, & quod nullus bubulcus audeat ire super plaustro per ciuitatem Cremonæ, sed semper stet ante boues, vel equos, vel equas, vel alias bestias ad timonem, & si contra prædicta, vel aliquod prædictorū fiat, puniatur pro qualibet vice in soldis decem imp. Et nihilominus, si aliquis periret sub equo, seu equa, vel plaustro, vel carreta, puniatur secundum iura cómunia. Et quòd nullus debeat sagittare cum balista, vel arcu in ciuitate Cremonæ, pœna cuilibet contrafacienti soldorum viginti imper. & quòd Potestas faciat cridari hoc statutum per ciuitatem quolibet mense,

Rubrica de pœna vsurariorum, parolariorum, vel aliorum non denonciantium res robatas. CCXXXI.

ITEM ad obuiandum furtis, & robarijs, & receptatoribus eorundem, statutum, & ordinatum est, quòd si contingerit aliquas res furari, vel robari de die, vel de nocte, & ille, cui ipsæ res fuerint derobatæ, vel eidem aliquid furatum, iuerit ad vsurarios Cremonæ, vel parolarios, hospites, vel albergatores, vel paterios, seu ad aliquas alias personas, & eis notificauerit, & signa dixerit, & dimiserit scripta in quadam cedula de prædictis rebus sic furatis, vel derobatis, vel ablatis, & post talem notificationem prædictæ res furatæ, vel derobatæ fuerint portatæ ad domos prædictorum vsurariorum, parolariorum, hospitum, albergatorum, pateriorum, vel aliarum personarum, quòd incontinenti vsurarij, & alij supradicti ad quorum domos, vel stationes, vel loca fuerint dictæ res portatæ, teneantur, & debeant denunciare Iudici maleficiorum dictas res, & nomina portantium, & si reperientur post dictam notificationem, ipsos, quibus facta fuerit dicta notificatio, habuisse, vel habere ipsas res, vel eas vendidisse, vel alienasse, vel portatas non notificasse Iudici vtsupra, puniatur, & condemnetur in soldis centum imper. pro qualibet re portata, & notificata, pro qualibet vice, & quilibet possit tales non notificantes accusare, & habeat medietatem banni, seu condemnationis.

Rubrica de pœna statuta contra cedentes iura de debito soluto, & contra vtentes instrumento debiti soluti. CCXXXII.

ITEM statutum est, quòd si aliquis creditor principalis iura cesserit alicui personæ de debito soluto, vel de quo factæ fuerint fines, vel pactum de non petendo per eum, ipso iure talis cessio nullius sit momenti; & puniatur qui cesserit in libris quinquaginta imper. & illud restituat de

quo

quo cesſionem fecit. Idem ſeruetur in his qui principaliter iura ceſſerint hinc retro alicui de debito quod reperiatur ſolutum, vel de quo ſint fines factæ, uel pactum factum de non petendo, & quilibet poſsit accuſare tales, & habeat medietatem dictæ pœnæ. Et ſi aliquis utatur instrumento aliquo debiti, quod ſit ſolutum, puniatur in libris decem imper. & hoc locum habeat in præſentibus, prætentis, & futuris. Eademq; pœna puniatur cedens, qui poſtea liberauerit per liberationem, quæ præiudicet ei, cui ceſſa erant iura.

Rubrica de pœna alienantis rem, quam poſt alienationem detineat, vel eius fructus percipiat. CCXXXIII.

ITEM, cum per ſtatuta Cremonæ, creditores nimium ſint grauati in eo, quòd debitores ſuos non poſsint detinere, ſi voluerint ſatisfacere de ſuis bonis, & exinde debitores malitias maximas cõmittant faciendo venditiones, & alienationes ſuorum bonorum in alias perſonas, & poſtea offerentes creditoribus bona ſterilia, & campeſtria. Iccirco ad obuiandum eorum malitijs, ſtatutum eſt, quòd ſi reperiatur debitorem feciſſe, vel facere donationem, vel uenditionem, uel alienationem in quãcunq; perſonam de aliqua re, cuius ipſe alienans poſt alienationem fructus percipiat palàm, vel occultè, talis perſona condemnetur in libris vigintiquinq; imp. & nihilominus contractus intelligatur ſimulatus.

Rubrica ꝙ non reddatur ius non ſubiectis intrantibus, uel occupantibus ſua auctoritate bona ſubiectorum. CCXXXIIII.

ITEM, cum multæ perſonæ ſint, quæ non ſunt ſubiectæ iuriſdictioni Poteſtatis Cremonæ, & quæ nolunt agnoſcere ſtatuta, & leges Cremonæ, ſed eas potius ſpernunt, & offendunt facientes iniurias, & offenſas perſonis ſubiectis iuriſdictioni antedictæ, ipſorum ſubiectorum res, & bona, & iura occupantes, & indebitè tenentes. Iccirco ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd ſi quis non ſubiectus iuriſdictioni prædictæ occupauerit, intrauerit, detinuerit, vel turbauerit, uel occupare, apprehendere, turbare, uel detinere auſus fuerit ſua auctoritate per ſe, uel alium bona, res, vel poſſeſsiones, vel iura, uel quaſi alicuius ſubiecti dictæ iuriſdictioni, uel aliquem ſubiectum in poſſeſsione, uel quaſi alicuius ſuæ rei, uel iuris, quòd tali non ſubiecto cõmittenti prædicta, uel aliquod prædictorum non reddatur ius, & non poſsit gaudere beneficio ſtatutorum Cremonæ, & ſi contigerit aliquam quæſtionem eſſe, uel oriri inter aliquam perſonam ſubiectã iuriſdictioni prædictæ, & perſonam non ſubiectam, & illa perſona non ſubiecta uellet trahere quæſtionem extra ciuitatem Cremonæ, quæ poſsit cognoſci, uel quæ uenit cognoſcenda, & terminanda in ciuitate Cremonæ, & nollet eam agnoſci, & terminari per eos Iudices, ad quos ſpectat cognitio, uel ſi illi Iudices, ad quos ſpectat cognitio, nollent cognoſcere, quòd tunc talis ſubiectus, cui quæſtio, lis, ſeu contentio moueretur, ſeu contra quem de prædictis aliquod committeretur, poſsit ſe impunè defendere, & manutenere ſuper re, bonis, poſſeſsioñ. uel iure ſuo, & ſuis contra prædictum non ſubiectum, recuſantem prædicta, & volentem prædicta cõmittere, & quòd dñs Poteſtas præſens, & futurus, & quilibet eius officialis, qui primo fuerit requiſitus per talem ſubiectum, teneatur, & debeat ſub pœna ſacramenti, & ducentarum librarum imper. de ſuo ſalario, manu militari eum defendere, & manutenere in ſua re, poſſeſsione, uel quaſi, & in omni ſuo iure, & familiam dare ad defenſionem, & ob defenſionem iurium talis ſubiecti.

Rubrica de comitiua Magnatibus non fienda. CCXXXV.

ITEM ſtatutum eſt, quòd nullus homo ciuitatis, vel diſtrictus Cremonæ, qui ſit de magnatibus, faciat ſibi aliquam comitiuam, poſt ſe ducendo aliquos, qui non ſint de ſua familia, & qui

non

non stent secum ad vnum panem, & vnum vinum, vel qui sint vltra numerum quatuor, & si contrafieret, ipsi Magnates ducentes secum puniantur in libris decem imper. & quilibet associans in libris quinq; imp. & minus arbitrio domini Potestatis, inspecta conditione personarum, & qualitate facti, exceptis tamen conuiuijs, & ad sponsas faciendas, & ad mortuos sepeliendos.

Rubrica de pœna facientis Monapolium. CCXXXVI.

ITEM statutum est, quòd quælibet persona, collegium, vel vniuersitas, quæ fecerit, vel tractauerit Monapolium in ciuitate, vel districtu Cremonæ, puniatur, & condemnetur in libris centum imper. & minus arbitrio Potestatis, inspecta qualitate negocij, & personarum.

Rubrica ꝙ *in processibus Maleficiorum, & damnorum non sit necessaria citatio specialis ad sententiam audiendam.* CCXXXVII.

ITEM cum multa dubia oriantur de cōdemnationibus faciendis ad officium, vel pro officio clausorum, & etiam Maleficiorum, quas aliqui solent dicere nullas pro eo, quia non citantur accusati, vel inquisiti ad sententiam audiendam, Idcirco ad tollendum talia dubia, statutum, & ordinatum est, quòd in talibus non sit aliqua citatio specialis, vel perhemptoria necessaria ad sententiam audiendum, sed Iudex Maleficiorum, & Officialis clausorum, seu damnorum datorum, sub pœna librarum decem imper. pro quolibet eorum, faciat fieri proclamationem generalem qualibet septimana super arengherio in platea maiori cōis Cremonæ, quòd quilibet accusatus, denunciatus, vel inquisitus, contra quem processum est, veniat coram ipso domino Iudice, vel officiali ad allegandum, seu allegari faciendum de suo iure infra terminum statuendum per ipsum Iudicem, vel officialem, vel Potestatem, & quòd elapso dicto termino, tunc possit liberè dictus dominus Potestas, vel officialis procedere ad suas sententias, & condemnationes quocunq; die, & hora voluerit, & aliter condemnatio facta non valeat, & quòd de processibus fiendis coram Potestate Cremonæ, & eius Iudice Maleficiorum ius reddatur quolibet tempore feriato, & non feriato.

Rubrica de pœna facientium in ciuitate Cremonæ domos paleatas. CCXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd nulla persona audeat, vel præsumat de cætero facere, nec fieri facere aliquam domum, casiinam, barchum, teziam, nec aliquod tectum paleatum, & paleatā in ciuitate Cremonæ, & quòd quilibet habens aliquid de prædictis in ciuitate, teneatur ipsum destruere, & remouere infra decem dies à die præcepti facti, pœna cuilibet contrafacienti librarum decem imper. Et quòd consules teneantur denunciare, & cridetur in principio cuiuslibet regiminis hoc statutum.

Rubrica de pœna facientium in ciuitate artem cordarum de visceribus aliquorum animalium. CCXXXIX.

ITEM statutum est, quòd nulla persona audeat, vel præsumat artem cordarum de visceribus aliquorum animalium in ciuitate Cremonæ, nec in burgis propè habitationem alicuius personæ exercere per centum brachia, pœna contrafacienti soldorum quadraginta imper.

Rubrica

Rubrica de pœna rusticorum iniuriam, vel contumeliam contra ciues committentium. CCXXXX.

ITEM cum rustici ad tantam venerint superbiam,& audaciam,quòd bonos viros huius ciuitatis contemnunt, mentientes eos per gulam, & eos vituperantes, & iniuriam, & contumeliam contra ipsos proferentes, Idcirco statutum, & ordinatum est, quòd si ipsi rustici, vel aliquis eorum mentirent aliquem ciuem Cremonæ per gulam, vel iniuriam, seu contumeliam contra eum protulerint,vel fecerint,condemnetur in duplum eius,quòd ciuis cómittens similia in alium ciuem puniri,& condemnari deberet,& de prædictis teneatur Iudex maleficiorum ad petitionem cuiuslibet denunciantis inquirere, & punire.

Rubrica de pœna gayussorum, & hospitum eos hospitantium, & portinariorum eos transeuntium. CCXXXXI.

ITEM statutum est, quòd nullus gayussus audeat stare, vel habitare in ciuitate Cremonæ, & q nulla persona ciuitatis, & districtus Cremonæ audeat tenere, vel hospitari in aliqua domo aliquem gayussum, nec alicui gayusso dare cibum,vel potum. Nullus etiam portinarius alicuius portus districtus Cremonæ, vel alia persona gayussum aliquem conducat citra Padum, vel aliud flumen versus ciuitatem Cremonæ. Qui vero contra prædicta,vel aliquod prædictorum fecerit, condemnetur in soldis viginti imper. pro qualibet vice,& quilibet sit accusator,& habeat medietatem condemnationis. Et intelligantur gayussi, qui portant bissas, & serpentes, & dicunt se habere gratiam sancti Pauli, vel alterius Sancti, & qui dant Breuezolos, & ludentes ad corezolam, vel puluerellam.

Rubrica de sententia absolutoria non ferenda vltimis quindecim diebus regiminis. CCXXXXII.

ITEM statutum est, quòd Potestas Cremonæ, & sui Iudices, & officiales,& Iudex Gabellæ vltimis quindecim diebus sui regiminis non possint ferre aliquam sententiam absolutoriam sine consilio Sapientis de Collegio Iudicum Cremonæ,nec aliquam sententiam dare contra cómune Cremonæ.

Rubrica de declaratione armorum offensibilium. CCXXXXIII.

ITEM statutum est,quòd quo ad statuta loquentia de insultibus,& feritis, seu percussionibus factis, & fiendis cum armis vetitis &c. Arma vetita sint, & esse intelligantur ensis, stochus, cultellinus à galono,falzonus, solzia, furca, securis,raschus, spitus ferri,ronconus, manaria, misericordia ferrea,lancea,manarisius,daga,cortelesia,azza,cultellus Pergamaschus,mazza ferri,spontonus, giauarina, lanzonus, cultellus à vagina,cuius lama sit acuta, & longa vltra vnum semisse. Quo vero ad statuta loquentia de pœna portantis arma vetita, arma vetita intelligantur ensis, stochus, cultellus à galono, lancea, misericordia ferrea, manarisius, daga, cortelesia, azza, cultellus Pergamaschus, mazza ferri,giauarina, spontonus, lanzonus,cultellus à vagina,cuius lama sit longa, & acuta vltra vnum semisse.

Rubrica de pœna portantis arma defensibilia, & quæ sint arma defensibilia. CCXXXXIIII.

ITEM statutum est, quòd nullus portet arma defensibilia per ciuitatem Cremonæ, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, quæ arma intelligantur, & sint coratia, panceria, cassettus ferri, barbuta, cerueleria, colarium ferri, tanolatium, scutum, bocholerium, saluo quòd aliquis in eundo, vel veniendo de villa, aut portando causa vendendi, vel aptari faciendi, in arbitrio dñi Potestatis, & eius militis, inspecta conditione personarum, & qualitate facti, nullam pœnam patiatur, nõ præiudicando propterea statuto posito sub Rubrica de pœnis arma portantium per ciuitatem, & burgos Cremonæ.

Rubrica de appellatione verbi si quis. CCXXXXV.

ITEM statutum est, quòd appellatione verbi si quis comprehendatur, si qua, in statutis cõis Cremonæ, in actis conuenientibus vtriq; sexui.

Rubrica de pœna curreriorum non portantium insignia Potestatis, & communis Cremonæ. CCXXXXVI.

ITEM statutum est, quòd aliquis currerius cõmunis Cremonæ, non audeat, nec præsumat portare super beretis, capucijs, bulcijs, vel annulis aliquod smaltũ, nec arma, nec signa alicuius personæ, præterquàm arma, & insignia Dñi nostri, vel dñi Potestatis, vel cõis Cremonæ, quæ quidem insignia dñi Potestatis, & cõmunis Cremonæ continuè portare debeant super caputijs, & beretis, sub pœna soldorum centum imper. & quilibet possit accusare, & habeat medietatem condemnationis.

Rubrica de remissionibus fiendis propter pacem, confessionem delicti, & solutionis in termino factam. CCXXXXVII.

ITEM ad hoc, vt personæ non habeant causam se absentandi à ciuitate, & districtu Cremonæ propter pœnas appositas per statuta, & ordinamenta dictæ ciuitatis, ob delicta per ipsas personas cõmissa, & vt causam habeant simul cõponendi, & pacificandi, & vt cessent barattariæ, quæ fiunt per Iudices, & notarios Maleficiorum, & vt condemnationes melius, & celerius, & plenius exigantur, & conditio cõis Cremonæ melior fiat, statutum, & ordinatum est, ꝙ de oĩbus maleficijs, pro quibus pœna pecuniaria imponitur, pax, & remissio fieri possit, quandocunq; ante sententiã & facta pace, vel remissione, quarta pars totius pœnæ imponendæ tollatur. Confitentibus vero delictum ante litem contestatam, vel in ipsa litis contestatione quartum remittatur totius pœnæ, quæ exinde deberet fieri ex delicto. Soluentibus vero in termino quarta pars condemnationis, seu pœnæ remittatur, & remissa ipso iure esse intelligat. Et hoc locum non habeat in condemnationibus factis, & fiendis ad officia stratarũ, clausorũ, & victualiũ. Et prædicta locũ non habeant in maleficijs, quorum occasione pœna librarum decem imper. vel minor venit imponenda.

Rubrica de pœna mulierum portantium panesellos faciem abscõdendo. CCXXXXVIII.

ITEM cum multæ, & infinitæ mulieres vadant per ciuitatem Cremonæ, ad ecclesias, & loca ipsius ciuitatis, cum panesellis longis, & latis coopertæ, & absconsæ, faciem earum cooperientes

taliter, quòd cognosci non posśint, & prætextu talis honestatis interdum inhonesta, & illicita committantur, statutum est ad obuiandum talibus, quòd nulla mulier cuiuscunq; conditionis, & status existat audeat portare iu dicta ciuitate, nec per dictam ciuitatem huiusmodi panesellos in capite, tegendo, nec abscondendo faciem, sed ire debeant aperta, & discoperta facie, sine ipsis pauesellis, sic ꝙ posśint cognosci, saluo ꝙ liceat cuilibet mulieri dictos panesellos posse portare in capite, tempore pluuiali tantum, teneudo semper faciem detectam vtsupra. Et quælibet contrafaciens condemnetur in libris decem imper. pro qualibet vice sine aliqua detractione, seu remisśione, & in amisśioue paneselli, & quilibet posśit talibus mulieribus sic euntibus contra formam prædictam impunè panesellos accipere, & lucrari. Et de prædictis Colaterales dicti dñi Potestatis circare teneantur, & iuquirere de prædictis, & eorum inueutionibus credatur.

Rubrica de pœna vetantis pignus alicui Currerio. CCXLIX.

ITEM quòd quicunq; pignus vetauerit alicui Currerio legitimè eunti secundum formam statutorum puniatur in soldis viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, qua contrafactum fuerit, & teneatur ad emendationem, & restitutionem damni damuum exinde passo.

Rubrica de expensis soluendis per percutientes, seu vulnerantes aliquam personam. CCL.

ITEM quòd si aliquis percusserit, seu vulnerauerit aliquam personam, dictus percutiens, seu vulnerans condemnetur in expensis factis per percussum, seu vulueratum in eius cura, tam in medicinis, quàm in medicinis, & quacunq; alia occasione facta occasione percusśionis, seu vulneris, de quibus expensis credatur medico, qui dictum percussum curauerit, cum sacramento ipsius percusśi, seu vulnerati.

Rubrica de pœna offendentium, & iniuriantium Iudices de Collegio Iudicum Cremonæ, & alias personas occasione aduocationum, & cõsiliorum, procurationum, & arbitramentorum. CCLI.

ITEM statutum est, quòd si qua persona cuiusuis conditionis, & status existat, offenderit in persona, vel iniuriauerit verbo, vel facto aliquem Iudicem, vel procuratorem, vel aliquam aliam personam, eo quòd fuerit aduocatus, consultor, vel procurator, siue arbiter, vel arbitramentator in aliqua quæstione, vel causa, puniatur in quadruplum eius in quo aliàs venerit puniendus secundum formam statutorum cõmunis Cremonæ.

Rubrica de citatione forensium, & absentium. CCLII.

ITEM statutum est, quòd quælibet citatio fienda de quolibet forense, vel habitante extra ciuitatem, & districtum Cremouæ posśit fieri ad scalas palatij, vel ad arengerium cõis Cremouæ, & ita facta sufficiat. Et hoc locum habeat, tam in ciuili, quàm in criminali.

Rubrica de modo, & ordine procedendi in causis, & litibus ciuilibus. CCLIII.



ITEM statutum est, quod quælibet legitima persona ad petendum, agere, vel petere intendens, quocunq; iure agere velit, siue reali, siue personali, siue mixta actione, siue officio, siue possessorio, siue quacunq; alia actione, teneatur porrigere, & porrigat petitionem suam inscriptis corā Iudice competenti, quam porrigere possit absente, & incitata parte. Et persona legitima intelligatur persona principalis, quæ ex forma iuris, vel statutorum per se in iudicio esse possit, vel legitima persona pro ea per publicum, & solemne instrumentum in actis causæ productum, & dimissum penes notarios officij, vel per satisdationem de rato factam ante citationem, vel de qua per Iudicem fuerit pronunciatum esse legitimam in causa. Et quòd omnes, & singulæ lites, quæstiones, causæ, & controuersiæ ciuiles, seu quæ ciuiliter agitentur, & de cætero moueri contigerint, coram quocunq; Iusdicēte, magistratu, vel assessore seculari, ordinario, vel delegato per, & inter quascunq; personas seculares, cōia, collegia, vel vniuersitates, vel inter aliquam secularem personam, cōitatem, vel vniuersitatem, quouis modo, & quauis causa, cognoscantur, decidantur, & fine debito terminentur iuridicè, & seruatis statutis, & ordinibus huius Ciuitatis, reiectis cauillationibus, & friuolis exceptionibus quibuscunq; per illum Iusdicentem ordinarium, vel delegatum, magistratū, vel assessoré, coram quo ipsa lis, quæstio, causa, vel controuersia mota fuerit. Et hoc infra terminos super hoc inferius limitatos, & declaratos, sub pœna iusdicenti ordinario, vel delegato, magistratui, vel assessori, coram quo ipsa lis, causa, quæstio, vel controuersia agitabitur, omitienti ipsam quæstionem, litem, causam, vel controuersiam terminare infra terminos inferius limitatos, & similiter cuilibet commissario, & consultori omittenti dare consilium suum inscriptis infra terminos inferius limitatos, florenorum centum auri applicañ. Cameræ Ill. Principis, & Mag. dñi dñi nostri prædicti, & reficiendi expeñ. vtriq; parti. Et prædicta locum non habeant in causis, & quæstionibus centum soldorum, & rei tanti valoris, & abinde infra. In quibus procedi possit breuiter, & summatim sine strepitu, & figura iudicij, & omni iuris, & statutorū solēnitate omissa.

Qui termini cognoscendi, & terminandi ipsas lites, quæstiones, causas, & controuersias, & in eis procedendi, hoc ordine limitentur, & limitati esse intelligantur.

Rubrica quòd instantia principalis causæ non duret vltra tempus quadraginta dierum vtilium. CCLIIII.

VIDELICET quòd instantia principalis causæ non duret, nec durare possit, nec debeat vltra tempus, & spacium quadraginta dierum vtilium, à die incœptæ litis computandorum, quæ incœpta intelligatur, petitione porrecta, & in actis dimissa, & parti legitimè notificata, vbi per viam libelli, vel petitionis procedatur. Qui libellus, vel petitio, qualiscunq; sit, dummodo tolerabilis sit, admittatur, & admissa esse intelligatur ipso iure, & tolerabilis esse intelligatur, si contineat personam actoris, & rei, & quantitatem, & rem, seu ius, quæ petuntur, & causam petitionis. Et à die contradictionis, seu comparitionis rei opponentis, seu querelæ notificatæ parti, vbi extra ordinem per viam contradictionis, comparitionis, oppositionis procedatur.

Rubrica quòd instantia primæ causæ appellationis non duret vltra tempus viginti dierum vtilium. CCLV.

INSTANTIA vero causæ appellationis interponendæ semel tantum per vtramq; partem non duret, nec durare possit, nec debeat, videlicet prima causa appellationis vltra tempus, & spacium viginti dierum vtilium.

Rubrica quòd instantia secundæ appellationis non duret vltra spacium vigintiquinq; dierum vtilium. CCLVI.

SECVNDA vero causa appellationis nõ duret, nec durare posit, nec debeat vltra tempus, & spacium vigintiquinq; dierum vtilium, ita quòd omnibus computatis, videlicet, tam temporibus instantiæ causæ principalis, quàm vtriusq; causæ appellationis terminus octuagintaquinq; dierum vtilium, (saluis temporibus deputatis ad appellandum vigore præsentium statutorum) nullatenus excedatur, nec etiam excedi posit, nec etiam dilatari, seu prorogari quoquo modõ, sub pœna prædicta.

Rubrica de termino statuto ad responden. petitioni. CCLVII.

VTQ; termini deliberandi,& rñdendi petitioni,& probandi,& reprobandi,& alia faciendi in litibus,quæstionibus,& causis,ac controuersijs antedictis diuidentur, & ordine cõgruo limitent, & ne productiones iuriũ,& probationes cauillosè, & cautulosè, & in fraudem vsq; propè finem litis differantur, statuitur, ꝙ statim petitione porrecta, & in actis dimissa in principali causa, & parti notificata vtī. vel extra ordinem cõparitione facta per actorem, & in actis scripta, & parti notificata, statutus sit & esse intelligatur ipso iure terminus vnius diei vtilis immediatè sequẽtis reo, si fuerit citatus in Ciuitate,vel Burgis. Et si in districtu, habeat spatium trium dierum vtilium deliberandi,& respondendi dictæ petitioni. Quo termino elapso, siue responderit,& litem contestatus fuerit, siue non comparuerit, habeatur lis pro contestata. Et si responderit, ꝙ non teneat rem petitã,tunc lis non contestet,sed contra eum procedatur,prout continetur in statuto, quod incipit. Item statutum est, ꝙ quilibet posit petitionem suam augere &c. Et similiter vbi per viã extra ordinem, & ꝯdictionis proceditur in dicto termino non fuerit rñsum, nec ꝯdictum per reum, ꝫ ipsum ꝓcedatur, prout de iure erit procedendũ. Et rñsio, & litis cõtestatio posint fieri præsente,& absente parte, & ipsa citata,& non citata, & pñte,& absente Iudice, eo saluo,ꝙ quamcunq; exceptionem, quæ alias de iure excluderetur per litis contestationem, posit in termino suprascripto sibi saluam fore protestari, ẽt in genere. Qua ꝓtestatione facta ipsa exceptio salua sit, nec eidem per litis contestationem in aliquo præiudicatum esse intelligatur.

Rubrica de termino ad probandũ,& iura producendum, & de responsione positionum. CCLVIII.

ET elapso dicto termino rñdendi,vel ꝯdictione facta,& parti notificata,vbi per viam extraordinariam contradictionis,vel comparitionis procedit ur, statim statutus sit, & esse intelligatur terminus quindecim dierum vtiliũ vtriq; parti, vz. actori,& reo, excipiendi,opponendi,petendi, & probandi, per omne genus probationũ,ac producendi,& ostendendi,ꝗcquid prędictæ partes, & quælibet earum voluerint in dicta causa, ipsoq; termino elapso statim quæcunq; agitata, producta, & ostensa in dicto termino probatorio intelligantur ipso iure,& sint publicata,ita ꝙ de eis fiat copia, si fuerit requisita. Et ꝙ quibuscunq; positiones, quæ fieri contingerent in quacunq; causa teneatur pars respondere infra terminum sibi per Iudicem asignandum, clarè, & apertè, affirmando, vel negando, de scientia, vel credulitate, sine vlla conditione, vel protestatione. Alioquin responsio aliter facta pro non facta habeatur. Et ꝙ in dicto termino quindecim dierũ, & quocunq; alio termino statuto, vel statuendo ad instrumenta, & iura, & cartas, & scripturas producenda, ipsa instrumenta, cartæ, & iura produci posint absente parte, & Iudice, & eorum productio teneat, dum tamen deponantur realiter,& nõ verbotenus penes notarios officij, apud quos stare debeant vsq; ad finitum tempus probandi, & reprobandi. Exceptis tamen libris statutis, & alijs actis publicis cõmunis Cremonæ, de quibus sufficiat solam facere mentionem in iurium productione, quòd pars eis velit vti.

Rubrica de termino ad reprobandum. CCLIX.

ET immediatè post ipsum terminum statutus sit, & esse intelligatur vtriq; parti terminus decem dierũ vtilium reprobandi,& impugnandi quæcunq; producta, probata, & ostensa in dicto termino probatorio. Et si aliqua partium in ipso termino reprobatorio produxerit articulos, vel capitula tendentia ad reprobandum probata, & producta per alteram partem in primo termino probatorio, tunc liceat illi parti, contra quam producta fuerint, & cuilibet alteri, cuius intersit, coadiuuare, & corroborare per legitimas probationes, probata, & producta in dicto primo termino, quo termino reprobatorio elapso quæcunq; agitata, producta, & ostensa in ipso termino sint, & esse intelligantur ipso iure publicata, & de ipsis fiat copia vts.

Rubrica quòd exceptiones de quibus non sit cognitum, nec decisum, sint saluæ in fine. CCLX.

STATVITVR quoq; quòd omnes exceptiones, replicationes, duplicationes, & triplicationes declinatoriæ, dilatoriæ, vel peremptoriæ, & cæteræ cuiuscunq; generis sint, de quibus non sit cognitum, & decisum inter partes, saluæ sint vtriq; parti in fine litis, tempore disputationis, dummodo protestatum fuerit tempore litis contestatæ, vel contradictionis, vel exceptionis oppositæ, ꝙ sint sibi saluæ, etiam in genere, nec ob hoc causæ processus differatur. Quæ quidem exceptiones declinatoriæ, dilatoriæ, peremptoriæ, & similes reiectæ esse intelligatur, ẽt si de ipsis specialiter in sententia, vel pronunciatione ferenda super causa principali, non fuerit facta mẽtio. Teneatur tñ Iudex ad instantiã alterius partium, si tpre ipsius exceptionis ꝓpositæ petitũ fuerit, & nõ aliter, decidere, & terminare quãcunq; exceptionẽ declinatoriã, dilatoriã, & peremptoriam oppositam contra processum, & impediente processum. Et hoc infra octo dies à die exceptionis propositæ, absq; Consilio Sapientis. Quæ si infra dictum terminum non fuerint terminata, pro non propositis habeantur, vel cum Consilio Sapientis, infra tempus prædictum. Et in omnibus, & per omnia prout infra in statutis loquentibus de articulis eleuatis determinandis continetur, & quòd à sententia lata super dicta exceptione appellari non possit, nec dici nulla, nisi esset petitum Consilium Sapientis, expensis petentis, & non datum, quo casu talis exceptio salua sit tempore diffinitiuæ sententiæ.

Rubrica de articulis, & exceptionibus. CCLXI.

ITEM statutum, & ordinatum est, ꝙ in causis ciuilibus facto, & eleuato articulo, & eidem articulo contradicto per aliquam partium, ꝙ illa quæstio, & ille articulus debeat terminari anteq̃ exceptio in dicta causa fieri possit, seu de nouo fieri, vel eleuari, seu proponi in dicta causa, vel lite, & quòd nullus alius articulus, nec aliqua alia exceptio possit opponi, vel fieri, vel proponi, nisi dictus primus articulus, & exceptio, seu quæstio pendens à dicto primo articulo fuerit terminata, & sopita, vel nisi eidem articulo per partem, quæ ipsum eleuauerit, renunciatum fuerit, & factus, & propositus aliter nullius sit momenti. Et quòd probationes, & instrumentorum productiones, & ea quæ occasione prædictorum occurrent fienda, fieri possint, non obstantibus aliquibus articulis eleuatis. Et quòd articuli, super quibus fieri debebit aliqua interlocutoria, scribantur in actis, & aliter pro articulis, & scripturis non habeantur. Et ꝙ omnes sententiæ interlocutoriæ proferendæ super quibuscunq; exceptionibus, seu articulis tam ante diffinitiuam sententiam, quàm post, terminari debeat per illum Iudicem, coram quo principalis quæstio ventilatur, absq; Consilio aliquorum Sapientũ, & non obstantibus aliquibus denuncijs, nisi fuerit de voluntate partiũ ambarũ, ꝙ dicta quæstio de Cõsilio Sapientum de Collegio Iudicũ Cre. terminetur, quo casu terminari debeat expensis partis perdentis tantũ. & si vna partium tñ petierit, ꝙ dicta interlocutoria terminetur de Consilio Sapientis, quòd tunc dicta interlocutoria termi-

netur de Consilio Sapientis expensis petentis tantum, & ꝙ Iudices teneantur in qualibet causa, à soldis centum imper. supra petenti Consilium Sapientis suis expensis dare, sub pœna decem librarum imper. & refectionis damni, & interesse applicañ. parti, quæ consilium suis expensis petierit. Et in prædictis casibus Consilium super dicta quæstione interlocutoria debeat dari, & terminari infra quatuor dies à die cõmissionis de prædictis factæ computandos, sub pœna similĩ applicañ. parti læsæ. Quòd quidem dñs Iudex, sub quo principalis quæstio fuerit præcisè vinculo sacramenti facere, & fieri facere teneatur, quæ si non fuerit terminata infra dictum terminũ quatuor dierum, quòd tunc pro non proposita habeatur, & ꝙ non obstantibus exceptionibus, articulis, & cõmissione factis de prædictis, Iudex possit procedere in causa ad diffinitionem sententiæ. Et quòd in qualibet causa exceptiones fieri possint absente, & incitata parte contraria, & absente Iudice quæstionis, ita tñ ꝙ ea die, qua fuerint factæ, vel sequẽti iuridica parti legitimè notificentur, & earum copia in scriptis mittatur, & dimittatur parti, vel in loco, vbi citari potest.

Rubrica de cõmissione fienda quæstionis vni Iurisperito post terminum reprobatorium. CCLXII.

DEINDE Iusdicens, Magistratus, vel Assessor ordinarius, vel etiam delegatus, coram quo dicta quæstio, lis, causa, vel controuersia vertetur, teneatur, & debeat infra dies duos vtiles immediatè sequentes, post dictum terminum reprobatorium, ad requisitionem dictarum partium, vel alterius earum committere ipsam litem, quæstionem, causam, vel controuersiam vni Iurisperito de confidentibus vtriusq; partis eligendo, qui sit de Collegio Iudicum Cremonæ, habitanti in ciuitate Cremonæ, & si qua pars recusaret dare, & contumax esset in dando confidentes suos, & tot, ꝙ vnus concordetur, tunc dictus Iusdicens, Magistratus, vel Assessor committere debeat dictam quæstionem, litem, vel controuersiã vni ex cõfidentibus partis producẽtis confidentes, & non contumacis vtsupra. Et quòd deinceps solummodo dentur confidentes, & non suspecti in qualibet causa residentes in ciuitate Cremonæ.

Rubrica quòd Commissarius acceptare cogatur, & de iuramento per eum præstando. CCLXIII.

QVI Commissarius ipsam cõmissionem omnibus iuris remedijs statim acceptare cogatur, & delato sibi sacramento per Iudicem iurare debeat ad sancta Dei Euangelia tactis scripturis, ꝙ iustè, & rectè consulet in causa sibi cõmissa, Deum semper præ oculis habendo, eiusq; tremendũ iudicium expectando, & hoc etiam partibus absentibus. Quod sacramentum in actis causæ scribatur, vel de eo fiat publicum instrumentũ, nec possit assumi vltra vnum Cõmissarium, nec sibi dari debeat aliquis alius socius ad examinandam dictam quæstionem, nec ad consulendum super ea, nisi fuerit de ambarũ partiũ voluntate, ne partes vltra debitum vexent laboribus, & expensis.

Rubrica de pœna partis omittentis producere coram Commissario processus, & acta. CCLXIIII.

POSTEA verò dictæ partes statim compareant coram dicto Commissario, & producant coram eo processus, & omnia acta actitata, & producta in lite, & causa prædicta, infra talem terminum, quòd dicto Commissario post productionem ipsorum ad minus restent octo dies ad deliberandum, & consulendum in dicta causa, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. parti omittenti producere vtsupra.

Rubrica

Rubrica de consilio præsentando per Commissarium in scriptis super quæstione ad banchum iuris. CCLXV.

QVIBVS visis,& diligenter examinatis per dictum Cōmissarium,& auditis allegationibus, quæ coram eo fieri voluerint per partes,& earum Aduocatos, teneatur,& debeat dictus Cōmissarius præsentare, vel præsentari facere consilium suum in scriptis eius manu propria subscriptū super quæstione sibi cōmissa ad banchum Iusdicētis prædicti, Magistratus,vel Assessoris vtsupra, coram quo quæstio prædicta vertetur ante finem dicti termini quadraginta dierū vtilium, de qua præsentatione fiat subscriptio dicto consilio manu notar. causæ, per quem,& qua die præsentatū fuerit, & idem fiat in actis dictæ causæ. Ita q̄ Iusdicens, Magistratus,vel Assessor iuxta formam dicti consilij possit, teneatur,& debeat suam diffinitiuam sententiam proferre,& publicare super quæstione prædicta, infra terminum prædictum,quæ pronunciatio,& publicatio facta esse intelligatur ipso iure, si Iudex causæ omiserit proferre, & publicare vtsupra. Et si aliquid vltra formam consilij pronunciauerit, talis pronunciatio non valeat ipso iure. Et quòd hora vesperarum vltimi diei quadraginta dierū vtilium sit, & habeatur pro peremptoria citatione ad sententiam audiendam.

Rubrica q̄ Iudex causæ possit absq; cōsilio decidere quæstionem, si fuerit de partium voluntate, quo casu iurare teneatur, prout in sacramento Commissarij continetur. CCLXVI.

POSSIT tñ Iusdicens,Magistratus,vel assessor dictā quæstionē cognoscere,decidere, & terminare infra dictum terminū, & absq; aliquo Cōmissario eligendo, si de partium fuerit voluntate, quo casu delato sibi sacramento per notarium actorum in præsentia partium iurare teneatur, & in actis scribatur per ipsum notarium, prout supra in sacramento Cōmissarij continetur, mutatis mutandis, & q̄ dictus Iusdicens nullum possit recipere salarium, seu emolumentum, sub pœna quadrupli, de quo possit, & debeat etiam syndicari. Et si infra dictum terminum quadraginta dierum vtilium prædicta quæstio non fuerit terminata, instantia dictæ quæstionis principalis, & alia quæ de iure cōmuni propter lapsum instantiæ perimuntur, tantum sint perempta, & actio remaneat indiscussa actori, sed ipse actor ad instantiam rei condemnetur in expensis factis per ipsum reum in dicta instantia.

Rubrica q̄ à sententia non possit appellari præterquàm in casibus prohibitis,& de commissione fienda per Potestatem vni Iudici de causa primæ appellationis. CCLXVII.

LATA vero diffinitiua sententia, vel facta terminatione, vel diffinitione super quæstione principali, possit pars quæ succubuerit, & quilibet alius, cui de iure licet, appellare, vel nullam dicere infra terminum quatuor dierum continuorum à die latæ sententiæ,& nō vltra ab ipsa sententia,diffinitione, seu terminatione appellare,seu nullam dicere ad dñm Potestatem Cremonæ, vel eius Vicarium, etiam si fuerit ille,qui dictam sententiam tulerit, à qua fuerit appellatum, vel de nullitate dictum. Saluo tamen quòd in causis, & casibus specialibus in quibus prohibita appellatio sit, vel nullitas à iure cōmuni,vel ex forma statutorum,vel prouisionum Cremonæ, non liceat appellare. Qui Potestas, seu Vicarius ea die, vel sequenti iuridica debeat, & teneatur omnibus iuris remedijs cogere partes, inter quas dicta quæstio agitatur, ad dandum confidentes suos pro comittendo dictam quæstionem,& causam appellationis,vel nullitatis, qui confidentes sint de Collegio Iudicum Cremonæ, & habitañ. in dicta ciuitate, & reperto partium confidenti

teneatur,

teneatur, & debeat ipsam causam appellationis, & nullitatis cõmittere dicto Iudici confidenti reperto audiendam, & examinandam, & fine debito terminanda. Et si altera partium non comparuerit ad dandum confidentes suos inscriptis infra tempus sibi ad hoc à Iudice statuendum, vel si comparuerit, & confidentes suos non dederit, tunc liceat dicto Potestati, vel eius Vicario cõmittere dictã quæstionem, & causam alteri ex confidentibus partis comparentis. Qui quidem commissarius habeat potestatem, auctoritatem, & iurisdictionem, quam haberet si à præf. Illustre Principe, & Magnifico dño nostro foret specialiter delegatus, & tribunal dicti cõmissarij sit banchum, seu tribunal dñi Potestatis, vel eius Vicarij. Notarij vero dicti cõmissarij ad acta scribenda, & ad sententiam scribendam, & publicandam sint, & esse intelligantur notarij deputati ad banchum, & officium dicti dñi Potestatis, vel eius Vicarij.

Rubrica de modo, & ordine procedendi in prima causa appellationis. CCLXVIII.

QVA appellatione, vel nullitate interposita, & cõmissione facta in ipsa causa appellationis, & nullitatis procedatur coram dicto Iudice cõmissario dictæ causæ appellationis, & nullitatis, hoc modo, & ordine, videlicet, quòd statim post ipsam commissionem die iuridica immediatè sequenti, teneatur appellans, vel nullam dicens, coram dicto Iudice cõmissario petitionem suam inscriptis porrigere, & parti notificare personaliter, vel ad domum, quæ petitio qualiscunq; sit, dummodo tolerabilis, admittatur, & admissa esse intelligatur, ipso iure, & nulla litis contestatio exigatur. Et delato sibi sacramento per dictum commissarium præsente altera parte, & absente, & citata iurare coram dicto cõmissario se non dolo, nec calumnia, sed iustam credens fouere causam appellasse, vel nullam dixisse, & satisdare de restituendo alteri parti omnia damna, interesse, & expensas litis prædictæ, quæ passa fuerit, & quæ taxata fuerint per dictum cõmissarium dictæ causæ, si ipse appellans, vel nullam dicens succubuerit in ipsa causa appellationis, vel nullitatis, vel si ipsam appellationem, vel nullitatem non fuerit vsq; ad finem prosecutus, alioquin ipsi appellationi renunciasse intelligatur, & prima sententia firma remaneat, & executioni mandetur.

Rubrica de termino octo dierum vtiliũ statuto appellanti, & appellato ad probandum in causa primæ appellationis. CCLXIX.

POST quæ statim, & sine vllo interuallo statutus sit, & esse intelligatur appellanti, vel nullam dicenti, & appellato, vel contra quem, vel quos nulla dicitur, terminus octo dierum vtiliũ probandi, producendi, ostendendi, & opponendi, tam super nullitate, vel iniquitate dictæ sententiæ, & alijs ad ipsam causam pertinentibus, quicquid ipsæ partes, & quælibet earũ voluerint. Ipsoq; termino finito statim omnia agitata, producta, & ostensa in ipso termino intelligantur, & sint ipso iure publicata, & de eis vtriq; parti fiat copia, si fuerit requisita.

Rubrica de termino sex dierum vtiliũ statuto vtriq; parti ad reproban. CCLXX.

SVCCESSIVE vero statim statutus sit, & esse intelligatur ipso iure vtriq; parti terminus sex dierum utilium reprobandi, & impugnandi, & excludendi quæcunq; agitata, producta, & ostensa in dicto primo termino, & si aliqua partium in dicto termino reprobatorio produxerit articulos, vel capitula tendentia ad reprobandum probata, & producta, per alteram partem in primo termino probatorio (quæ capitula, & articuli produci debeant per tres dies ante finem dicti termini reprobatorij parte præsente, vel legitimè ad hoc citata, & sibi de ipsis capitulis, & articulis copia dimissa personaliter, vel ad domum, & postea produci non possint, nec admitti) tunc liceat illi parti contra quam producta fuerint, & cuilibet alteri, cuius interfit, coadiuuare,

& corroborare per legitimas probationes prolata, & producta in dicto primo termino. Quo termino reprobatorio elapso quælibet agitata, producta, & ostensa in dicto termino intelligant, & sint ipso iure publicata, & de eis fiat copia vt supra. Et q̃ omnes exceptiones sint saluæ in fine, & reiectæ intelligantur &c. vt supra, prout in ordine principalis causæ superius continetur.

Rubrica q̃ Cõmissarius quæstionis primæ appellacionis teneatur examinatis, & auditis iuribus, & allegationibus partium proferre sententiam diffinitiuam. CCLXXI.

QVI Cõmissarius visis, & diligenter examinatis prædictis, & partium allegationibus auditis, teneatur, & debeat in dicto termino suam diffinitiuam sententiam proferre, & publicare super causa prædicta, & hora vesperarum vltimæ diei vigintiquinq; dierum vtilium limitatorum Instantiæ primæ appellationis, vel nullitatis sit, & habeatur ipso iure pro citatione peremptoria ad sententiam audiendam.

Rubrica q̃ sententia lata in causa appellation. in quantũ, et quatenus prima sententia fuerit confirmata non liceat amplius appellare, sed prout lata fuerit executioni mãdetur. CCLXXII.

POSTQVAM vero lata fuerit dicta sententia in dicta causa appellationis, vel nullitatis, in quantum, & quatenus confirmata fuerit prima sententia lata in causa principali, non liceat amplius ꝓuocare, nec appellare à dicta sententia, nec nulla dici, nec eidem aliqualiter contrairi, nec contra eam quicquam excipi, vel opponi, sed prout lata fuerit, executioni mandetur oĩbus iuris remedijs, secundum formam statutorum loquentium de sententijs executioñ. mandandis, & etiam contra omnes tenentes, & possidentes bona, & res, quæ fuerunt dicti condemnati, vel tenebantur, & possidebant per ipsum contra quem lata fuit dicta sententia tempore litis contestatæ, vel habitæ pro contestata, vel ab eo tempore citra, quemadmodum si sententia lata fuisset contra ipsum tenentem, & possidentem dicta bona, & res.

Rubrica de termino statuto in secunda causa appellationis ad appellan. si per sententiã latã in prima causa appellatiõis prima sñia fuerit annullata, vel reuocata, aut aliter reformata, et q̃ in causa ipsius secundæ appellationis procedatur, et termini limitẽtur, prout in causa primæ appellationis est expressum. CCLXXIII.

SI vero per sententiam ipsam latam in dicta causa appellationis, vel nullitatis fuerit dicta prima sententia annullata, vel reuocata, aut aliter reformata particulariter, vel in totum, tunc liceat succumbenti in dicta causa appellationis, vel nullitatis, & cuilibet alteri, cui de iure liceat appellare, vel nullam dicere, infra terminum quatuor dierum continuorum à die latæ sententiæ, & non vltra à dicta tali sententia appellare, vel nullam dicere ad eundem dñum Potestatem, vel eius Vicariũ, prout in prima causa appellationis est expressum. In qua causa appellationis procedatur, & intelligatur termini limitati, in omnibus, & per omnia, prout in prima causa appellationis superius expressum est, mutatis mutandis, & congrua congruis referendo. Ita tamen, & hoc semper intellecto, quòd dicta causa secundæ appellationis infra restum dicti termini

octua-

octuagintaquinq; dierum vtilium omnibus instantijs tam principalis causæ, quàm appellationis limitati vtš. saluis temporibus ad appellandum depuratis vigore præsentis statuti, decidatur, & fine debito terminetur, nec dictum terminum excedat vllo modo, sub pœna prædicta vt supra. Quæ sententia omnibus iuris remedijs, prout lata fuerit, executioni mandetur, secundum formã statuti loqnentis de sententijs executioni mandandis.

Rubrica ꝙ Cõmissarij, Consultores, & Iudices dent consilium, seu sententiam proferant inscriptis clarè, & apertè, & de pœna contrafacientium, CCLXXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ omnes, & singuli Cõmissarij, & Iusdicentes teneantur, & debeant eorum consilia, & sententias dare, & proferre inscriptis clarè, & apertè sine vlla conditione, vel alternatione, & in ipsis cõsilijs, & sententijs declarare, & taxare expensas litis, damni, & interesse in casibus, in quibus pars in ipsis expensis, damno, vel interesse de iure venerit condemnañ. Etiã dato quòd habuerit pars succumbens iustam causam litigandi, sub pœna florenorum centum anri cuilibet Consultori, vel Iusdicenti contrafacienti, vel omittenti facere prout supra Cameræ præfati dñi applicandorum.

Rubrica de certis qõnibus exceptis in quibus termini per suprascripta statnta limitati ad respondendum petitioni ad proban. et reprobandum, & alia non habeant locum. CCLXXV.

VERVNTAMEN nisi fuerit de partium voluntate, statuta loquentia, ꝙ libellus, vel petitio porrigatur, ꝙ terminus vnius diei vtilis, vel plurium statutus intelligatur ad respondendum petitioni, quòd terminus quindecim dierum vtilium elapso termino respondendi petitioni statutus sit reo, & actori ad probandum, & ad cætera, & ꝙ terminus decem dierum vtilium sit statutus ad reprobandum, & ad cætera. Et disposita in ipsis statutis non vendicent sibi locum in quæstionibus daciorum, sed in ipsis pacta daciorum, necnõ statuta super ipsis edita inuiolabiliter obseruentur; nec etiam in causis, quæstionibus, & controuersijs motis, & mouendis occasione proclamationum, quæ fiunt pro bonis vendendis ad cridas, vel accipiendis insolutum, sed in his seruentur prouisiones, & statuta super his specialiter edita, & termini statuti in eis. Néc etiam in causis mercatorum, quæ vertuntur coram Consulibus Mercatornm inter mercatores, & ex causa mercantiæ, in quibus per statuta ipsorum Mercatorũ aliter sit prouisum, vel statutum, sed in ipsis seruentur statuta ipsornm per præfatum dñum, seu cõmune Cremonæ confirmata. Necnon in causis in quibus procedi potest breuiori via, quàm via præsentis ordinis iudiciarij, temporibus appellationum minimè computatis, per formam aliquorum statutorum, sed seruentur in eis statuta prædicta, vr breuius terminentur, ne partes expensis, & protelationibus litium nimium aggrauentur. Nec etiam in compromissis factis, & fiendis in amicos cõmunes de partium voluntate, aut ex dispositione alicuius statuti. Ita tamen quòd à qualibet sententia lata præterquàm in casibus exceptis appellari possit, & de nullirare dici, & procedatur in ipsis csusis appellationũ, & nullitatum modis, & formis, quibus superius dispositum est. Et saluo quòd à sententijs latis in quæstionibus soldorum centum imp. vel rei tanti valoris, & abinde infra nõ possit per partes appellari, nec de nullitate dici. Et ꝙ in quæstionibus in quibus per formam statutorum cõmunis Cremonæ, vel per formã alicuius decreti præf. dñi nři potest ꝓcedi summariè, de plano, sine strepiru, & figura iudicij debeãt statui termini ꝑ Iudicẽ causæ partibus, ꝓut ei videbiť per talẽ modũ, & ordinem, ꝙ quinq; dies vtiles adminus restent Iudici ad ferendam suam sententiã diffinitiuã. Et quòd hora vesperarum cuiuslibet vltimi termini statuti ad terminandum quæstiones, & controuersias habeatur pro citatione peremptoria ad sententiam audiendam.

Rubrica

Rubrica de termino statuto absentibus. CCLXXVI.

ITEM statutum est, quòd si de cætero contingat litem aliquam, vel quæstionem, causam seu controuersiam moueri contra absentes in longinquis partibus, vel extra territorium ciuitatis Cremonæ, iusdicens teneatur dare, & assignare tali absenti vt supra citato, vel citando, facta prius fide summatim, videlicet per sacramentum actoris, vel aliter de tali absentia, terminum competentem ad comparendum, & respondendum petitioni per se, vel per legitimam personam, videlicet singulos dies pro singulis viginti miliaribus pro eundo, & totidem pro redeundo ad respondendum petitioni, & vltra arbitrio Iudicis, dummodo arbitrium iusdicentis non excedat vltra terminũ vnius mensis continui, quo termino elapso, & non ante, incipiant currere tempora præsentis ordinis iudiciarij.

Rubrica de modo tenendo in productione testium absentium, vel instrumentorũ, quæ essent extra iurisdictionẽ iusdicẽtis. CCLXXVII.

ITEM quòd si aliqua partium voluerit producere in causa aliquos testes absentes, vel instrumenta, quæ essent extra iurisdictionem iusdicentis, tunc nominatis prius dictis testibus, & instrumentis (quibus semel nominatis, nihil addi possit) & facta fide summarim per sacramentum, vel aliter de huiusmodi absentia, & carentia instrumentorum extra iurisdictionem existentium, iudici litis, prout sibi videbitur, & parte iurante ad sancta Dei Euangelia, corporaliter tactis scripturis, quòd hoc non facit, nec fieri petit dolo, nec calumnia, vel in fraudem, nec animo protelandi litem, sed putans ipsis testibus, & instrumentis indigere ad probationem sui iuris, eo casu assignetur sibi per iudicem litis terminus competens secundum distantiam locorum, & negocij qualitatem, infra quem dicti testes recipi, & examinari possint, debita forma iuris, & eorũ dicta iudici litis solemniter præsentari, & ipsa instrumenta produci. In eo termino assignando vt s. possit etiam altera pars ostendere, & probare de iure suo, quicquid voluerit, quo termino pendente non currant tempora suprascriptorum statutorũ, nisi termini statuti ad probandum quoad testes, & alias probationes presentes.

Rubrica de modo tenendo in quæstionibus mouendis contra minores, pupillos, furiosos, vel mentecaptos. CCLXXVIII.

ITEM quòd si deinceps contingat vllam litem, quæstionem, causam, seu controuersiam moueri alicui pupillo, vel minori, vel furioso, vel mentecapto, aut simili personæ tutore, vel curatore carenti, ne talis persona remaneat indesensa, nec ius suum pereat propter carentiam legitimi defensoris, teneatur & debeat agere volens contra aliquem ex prædictis prius citari, & moneri facere aliquos ex eius proximioribus agnatis, vel attinentibus, si qui erunt præsentes, & si non adessent, aliquos ex proximioribus amicis, & vicinis eiusdem, & vnà cum eis, vel saltim eis præsentibus, aut legitime citatis instare, & requirere coram iudice competenti, quòd ipsi, contra quem ipsam litem mouere voluerit, detur, & decernatur per ipsum iudicem cum opportunis solemnitatibus tutor, vel curator idoneus secundum conditionem personæ, qui decernendus erit generalis, vel saltem specialis ad litem prædictam, cum quo tutore, vel curatore possit iudicium inchoari, & qui iura illius, cui dabitur, defendere debeat. Qui iudex teneatur infra triginta dies continuos à die requisitionis sibi factæ computandos prouidere eidem de idoneo tutore, vel curatore vt s. & ad dictam tutelam, seu curam, seu defensionem subeundum teneatur compellere illos agnatos, cognatos, vel affines, prout ipsi iudici videbitur, cum satisdationibus, & obligationibus, sacramentis, & iuris solemnitatibus, sub pœna librarum vigintiquinq; imp. applicañ. Cameræ supradicti Illustris, & Magnifici Domini nostri.

Rubrica

Rubrica de pœna Iudicum, & consultorũ dantium iniquum consilium, vel proferentium iniquam sententiam, & de modo querelãdi de prædictis. CCLXXIX.

SI QVIS autem Iusdicens, Magistratus, vel Assessor à seipso absq; consilio alicuius protulerit aliquam sententiam iniquam, & iniustam in toto, vel in parte, aut aliquis Cõmissarius, vel Consultor iniquũ, & iniustum consilium dederit in toto, vel in parte, quæ iniquitas, vel iniustitia constet ex actis, & productis in causa, super qua dicta sententia lata fuerit, vel dictum consilium datum, vel si aliter legitimè detegatur, si scienter, & dolosè hoc fecerit, incurrat pœnam pro vno denario quatuor quantitatis, seu æstimationis, de qua fuerit quæstio applicañ. pro medietate Cameræ præfati Dñi, & pro alia medietate damnum passo, & vlterius priuetur officio, & beneficio aduocandi, iudicandi, & consulendi, & à quolibet priuilegio, & beneficio, seu collegio in perpetuum. Si vero per imperitiam, vel ignorantiam, tunc teneatur reficere parti ex hoc læsæ damnum cum expensis per ipsam partem passis, secundum quòd iudici æquum, & iustum videbitur, quarum quidem pœnarum de quibus supra mentio fit, necnon pœnæ impositæ non terminantibus quæstiones in terminis limitatis cognitores, & executores esse debeant dñs Potestas Cremonæ, & eius Vicarius, & quilibet eorum, & quicunq; alij, quos super hoc præf. dñs noster duxerit deputandos, coram quibus, & quolibet eorum volens querelari de prædictis, teneatur, & debeat suam querelam in scriptis dare, & producere infra sexaginta dies immediatè sequentes post dictum terminum octuagintaquinq; dierum vtilium omnibus instantijs limitatum, quo termino elapso non audiatur, & ꝙ cognitores, & executores talium querelarum circa cognitionem, & executionem dictarum pœnarum, & cuiuslibet earum summariè procedere teneantur de plano, sine strepitu, & figura iudicij, solaq; veritate inspecta, & omnibus iuris remedijs, prout expediens fuerit, & eis videbitur conuenire. Et nihilominus si quis conqueri voluerit de aliquo Iudice, vel Cõmissario, ꝙ sententiã iniquam, & iniustam tulerit, aut consilium dederit iniustum, & iniquum, hoc etiam in scriptis significare possit infra terminum antedictum Illustri, & Magnifico Domino nostro.

Rubrica de testibus cogendis ad iurandum, & testificandum, & de pœna ipsorum inobedientium. CCLXXX.

ITEM ꝙ in omni causa omnes, & singuli testes producendi per aliquam partium cogantur indilatè per iudicem litis realiter, & personaliter omnibus iuris remedijs, ad iurandum de veritate dicenda, & testimonium perhibendum in dicta causa, sub pena cuilibet testi inobedienti librarum vigintiquinq; imper. & plus, & minus arbitrio iusdicentis, inspecta facti qualitate, & conditione personarum, cuius quidem pœnæ medietas Cameræ præfati Dñi applicetur, & alia medietas parti ipsum testem producere volenti, quæ pœna statim per iudicem litis exigatur, & si prece, precio, vel minis ipsi testis per partem aduersam noluerit venire ad testificandum, pars prædicta, cuius facto steterit, succumbat in causa.

Rubrica de sacramento præstando ꝑ notarios electos ad recipien. testes. CCLXXXI.

NOTARII autem deputati ad examinandum, & recipiendum testes, statim postq̃ electi fuerint cogantur acceptare, & iurare etiam partibus non citatis, & absentibus, vel præsentibus coram iusdicente, coram quo causa agitabitur, ad sancta Dei Euangelia tactis scripturis, ꝙ testes producendos benè, & diligenter examinabunt, & interrogabunt, eorumq; dicta, & testimonia

fideliter

fideliter recipient, vel ſcribent, vel ſcribi facient ꝓ vtraq; parte bona fide, & ſine fraude, omniq; dolo ceſſante, eruendo ab ipſis teſtibus veritatem eius, quod ſciuerint de negocio, ſuper quo producti fuerint cum interrogationibus debitis, & non ſuperfluis, nec cauilloſis, & nõ deuiando vllo modo à tramite veritatis, & iuſtitiæ, & quòd ſeruabunt ſtatuta ſuper prædictis edita, & non propalabunt, nec manifeſtabunt vllo modo directè, vel indirectè, verbo, nutu, vel oſtenſione dicta teſtium alicui partium, nec alteri perſonæ, ſed ea tenebunt, & teneri facient ſecreta, donec fuerint publicata, ſub pœna florenorum vigintiquinq; auri Cameræ pręfati Dñi noſtri applicañ. vltra pœnas à iure limitatas, quod ſacramentum fieri poſsit tam incitatis, & abſentibus, quàm præſentibus partibus.

Rubrica quòd depoſitiones teſtium remaneant penes notarios qui teſtes receperint, & ſcripſerint. CCLXXXII.

ITEM ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd depoſitiones teſtium in cauſa productorum, etiam cauſa terminata apud notarios, qui illorum dicta receperint, & ſcripſerint, etiam cauſa agitata, debeant remanere, cum acta ſua ſint, & de eis, partibus requirentibus, ipſis teſtis publicatis, copiam facere teneantur, & quòd notarij prædicti non poſsint ipſas depoſitiones, & dicta teſtiũ originalia mutuare, nec dare partibus, nec earũ aduocatis, nec procuratoribus, nec alij perſonæ, ſed ſemper retineant penes ſe, & ſi non reperientur penes ſe, teneantur ad damnum, & intereſſe parti, quæ ipſos teſtes recipi fecerit, & vltra pœna ſit notarijs mutuantibus librarum quinq; imp. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de inſtrumentis, & actis in iudicio productis iterum, & de nouo producendis. CCLXXXIII.

ITEM ꝙ quælibet partium, quæ in iudicio produxerit aliqua inſtrumenta, acta, vel ſcripturas, teneatur, & debeat, non obſtante productione ſemel facta, quandocunq; ad inſtantiã partis, & cuiuſcunque, cuius intereſt, eas, vel ea reprobare volentis, & iurantis ſe non dolo, nec calumniæ cauſa hoc petere, ipſa inſtrumenta, acta, vel ſcripturas, quibus aliàs vſa fuerit, iterum, & de nouo producere, & in actis dimittere, & etiam parti petenti vtſupra copiam facere, & ad hoc cogatur, & cogi poſsit per quemcunq; iuſdicentem, omnibus iuris remedijs, etiam per perſonalem detentionem.

Rubrica ꝙ copia libelli, capitulorum, & poſitionum inſcriptis detur, & de termino ſtatuto currerijs ad referen. CCLXXXIIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd copia libelli, ſeu petitionis, & capitulorum, & poſitionum detur, & dimittatur, vel mittatur inſcriptis parti, vel legitimæ perſonæ pro ea, perſonaliter, vel ad domum, vel in loco, vbi citationes fieri poſsint. Et quòd currerij facientes aliquas citationes, teneantur facere relationes infra vnam diem vtilem, ſi citationes fiant in ciuitate, vel in burgis, & ſi fiant in diſtrictu, relationes facere teneantur infra tres dies vtiles. Quam relationem facere debeant, tam ad inſtantiam citati, quàm illius, qui citari fecerit, ſub pœna librarum decem imp. applicañ. cõmuni. Et nihilominus teneantur ad reſtitutionem damni paſſo damnum exinde, poſtea referre non poſsint in præiudicium citati.

Rubrica de mandato producendo, & de satisdatione praestanda in prima comparitione. CCLXXXV.

ITEM statutum est, quòd quaelibet persona interueniens in iudicio alieno nomine debeat in prima comparitione penes ipsam comparitionem producere, & deponere penes notarios officij mandatum suum per publicum instrumentum, vel idoneè satisdare, si defensorio nomine compareat, vel pronunciatum fuerit per iudicem ipsum habere legitimum mandatum. Et aliter pro non legitima persona habeatur.

Rubrica de capitulis porrigen. & notarijs ad receptionẽ testiũ eligendis. CCLXXXVI.

ITEM statutũ est, ꝙ in qualibet causa capitula intentionũ produci debeant in scriptis, praeterꝗ in quaestionibus centum soldorum, & ab inde infra, super eo, quod partes probare volunt per testes, quae produci possint tam praesente, ꝗ absente, & parte incitata, & praesente, & absente iudice, & in scriptis mitti debeãt, vel inscriptis dari parti praesenti, & iudex teneatur quascunq; interrogationes porrectas à parte corrigi facere per vnum iudicem, vel procuratorem de collegio Iudicum, vel notariorum Cremonae, ea die, vel sequenti iuridica, qua citatus fuerit is, contra quem producuntur capitula, ad ipsas interrogationes faciendas, quo termino elapso testes recipiantur per notarios ad hoc electos, prout eis videbitur, cum interrogationibus debitis, & non superfluis, secundum ꝙ in alio statuto posito supra loquente de interrogationibus, & receptionibus testium continetur, ita tamen quòd notarij electi ad testes recipiendos compellantur iuris remedijs acceptare statim, & testes recipere. Qui notarij eligantur de confidentibus partium per iudicem, vel per ipsas partes, & esse debeant de collegio Notariorum Cremonae, si vero vna partium absit, vel recuset dare confidentes notarios, quòd loco partis absentis, vel recusantis, Iudex causae eligat notarium vnum, vel plures ad praedicta, qui notarij sic electi esse debeant in pari numero, & quòd ad testium receptionem eligi debeant duo notarij, & plures de dicto collegio ad instantiam partis producentis, secundum quòd iudici videbitur.

Rubrica de correctione, additione, & diminutione libelli. CCLXXXVII.

ITEM statutum est, ꝙ quilibet possit petitionem suam corrigere, augere, & diminuere ex eadem causa, infra quinq; dies vtiles, à die litis contestatae computandos, in quo casu citetur reus ad correctionem, augmentum, seu diminutionem, & quòd actor, qui libellum porrexerit, seu petitionem, teneatur dimittere ipsum libellum, seu petitionem notarijs officij, & ipsi notarij teneantur ipsum libellum, seu petitionem tenere penes se, occasione emendandi, & videndi errores, si qui orirentur. Et ꝙ antequàm respondeat reus libello hypotecaria, vel iure dominij, vel quasi, vel quolibet alio modo porrecto, debeat interrogari si tenet, & possidet petiam terrae, vel rem, quae petitur, per iudicem, vel consules, vel notarium officij, coram quo esset quaestio, & ipse teneatur respondere, & si non responderit, habeatur pro possessore, & possidere intelligatur in sui praeiudicium, & si responderit quòd non teneat, nec possideat, tunc lis non contestetur, sed possessio detur per iudicem, vel cõsulem, vel officialem, corã quo erit quaestio, petenti, in praeiudicium respondentis se non tenere. Quae responsio si tenet vel possidet, vel non, fieri possit absente, & praesente parte, & praesente, & absente iudice, vel consule, vel officiale, & valeat ac si facta esset praesente iudice, vel consule, vel officiale, vel parte contraria, quae interrogatio facta esse praesumatur, si petitum fuerit in libello, vel petitione, reum interrogari debere per iudicem, consulem, vel notarium, si tenet, & possidet id quod petitum est.

Rubrica de saximentis, & sequestrationibus. CCLXXXVIII.

Et quòd post litem contestatam sequestrationes frugum, & fructuum possint fieri, donec fuerit satisdatum, & saximenta bonorum forensium possint fieri ad petitionem cuiuslibet iurantis se esse creditorem, & quòd etiam saximenta, & sequestrationes bonorum quarumcunq; personarum, de quarum fuga iuratum fuerit suspicari, possint fieri ad petitionem cuiuslibet iurantis se esse creditorem.

Rubrica ꝙ articulus non impediat processum quæstionis principalis. CCLXXXIX.

Et nullus articulus eleuatus, in causa principali impediat, vel impedire possit processum principalis quæstionis in totum, vel in aliqua parte sui.

Rubrica de electione domicilij fienda per non habitantes in ciuitate, vel suburbijs in prima comparitione. CCXC.

Item quòd quilibet non habitans in ciuitate, vel districtu Cremonæ, comparens per se, vel per alium non habitantem in ciuitate, vel suburbijs Cremonæ in iudicio, tam in agendo, quàm defendendo, in prima comparitione teneatur sibi eligere domicilium in ciuitate Cremonæ, vbi citari possit, & debeat. Alioquin si de eo facta fuerit citatio, & inscriptis dimissa ad portam palatij, vel super arengerio cõmunis Cremonæ, habeatur pro citatione legitima. Quæ electio domicilij ipso iure locum habeat vsq; ad totam diffinitiuam quæstionem, tam pro appellationib. quàm nullitatibus. Et si eligens sibi domicilium ipsam electionem limitauerit, ipsa limitatio pro non facta habeatur. Quæ electio fiat vt supra, in actis, penes primam comparitionem, & aliter facta non valeat.

Rubrica ꝙ principalis, procurator, & alij qui fuerint in causa à qua appellatur possint citari in causa appellationis. CCXCI.

Et ꝙ quicunq; principalis, procurator, tutor, syndicus, actor, curator, vel alia ꝑsona legitima, qui, vel quæ fuerit in causa à qua appellatio, vel nullitas, vel cõtradictio extiterit interposita, citari possit in causa appellationis, nullitatis, vel cõtradictionis, & citatio de ipsis facta habeatur pro legitima, non obstante aliqua reuocatione, quæ facta esset.

Rubrica quòd capitula intentionum, & positionum sint admissa, & de sacramento calumniæ, & positionibus, & responsionibus ad eas facien. CCXCII.

Item statutum est, quòd in qualibet causa à centum soldis imper. supra, debeant dari capitula intentionum super eo quod partes probare voluerint per testes, quæ capitula sint admissa ipso iure, saluo iure impertinentium, & non admittendorum tempore disputationis in fine, & quòd etiam in qualibet causa qualibet positio admittatur, & eidem respondeatur liberè saluo iure impertinentium tempore disputationis, & quòd ponens ponat sacramento calumniæ omnes suas positiones, & reus simili sacramento respondeat, facto prius ipso sacramento per partes, quam responsionem ille, contra quem facta fuerit positio, faciat infra terminum sibi ad hoc assignandum, & si non responderit, vt supra,

habeatur positio pro confessa, & quòd possit respondere positionibus per partes, aduersa parte præsente, & absente, & iudice quæstionis præsente, & absente, & quòd procurator agentis, vel illius, contra quem positio fieret, possit rndere positionibus, affirmando, vel negando, & exigere, & præstare sacramentum calumniæ, & positiones facere, quod si non fecerit, habeantur pro confessis positiones, saluo quòd si dominus responderit positionibus factis suo procuratori, infra terminum prædictum, sufficiens sit eius responsio, & non habeatur positio tunc facta procuratori pro confessa, & si negauerit procurator positionem, possit peti, quòd principalis veniat, responsurus positionibus, quem procurator faciat venire ea die, qua ipse procurator requisitus fuerit, vel sequenti iuridica, si in Ciuitate sit, vel reperiri possit in Ciuitate, & si in Episcopatu, infra quinq; dies iuridicos, & si non comparuerit, positio habeatur pro confessa, nisi probauerit de iusto, & legitimo impedimento principalis, per sacramentum procuratoris fiendum infra dictum terminum, cuius sacramento super hoc stetur. Quo casu iudex mittere debeat vnum ex notarijs ad recipiendum sacramentum, & responsiones illius, & hoc si potuerit ire securè ad locum, vbi sit ille, qui respondere debeat, & si iri non possit, vel si esset extra districtum Cremonæ, sufficiat sacramentum, & responsio procuratoris, & ꝙ possit per iudicem, vel officialem, coram quo facta fuerit positio, præcipi procuratori præsenti, vel absenti per nuncium, seu currerium, ꝙ faciat venire principalem, responsurum positionibus, quod si non fecerit, habeantur pro confessis vtsupra.

Rubrica de pœna negantis positiones filiationis. CCXCIII.

ITEM quòd nulla persona in iudicio possit, nec debeat negare aliquem esse, vel fuisse filium, patrem, vel auum, vel legitimum, vel esse, vel fuisse ascendentem, vel descendentem alicuius, vel aliquem fore defunctum, dummodo non sit natus, vel defunctus extra ciuitatem, districtū, vel Episcopatum Cremonæ, de quo interrogatus fuerit, vel positum fuerit, & si negauerit, & postea probatum fuerit illud quod negatum fuerit esse verum, negans condemnetur per eundem iudicem, coram quo fuerit negatum, in libris viginriquinq; imper. Cuius pœnæ medietas sit cōmunis, & alia aduersarij, & vltra ad restitutionem omnium expensarum, damnorum, & interesse, quæ ea occasione aduersarius passus fuerit. Et intelligatur negasse, qui responderit non credere.

Rubrica quòd per comparitionem domini, non intelligatur propterea procurator reuocatus. CCXCIIII.

ITEM statutum est, quòd si in aliqua quæstione, vel causa dominus comparuerit ad aliquem actum fiendum, vel processum aliquem de nouo fecerit, non intelligatur propterea reuocasse procuratores suos, nisi eos expresse reuocauerit.

Rubrica ꝙ sufficiat si currerius referat se portasse libellū, vel capitulū, vel scripturam, in actis scriptis tali die, vel tali, vel in tali loco, de quibus oībus credi debeat currerio referenti. CCXCV.

ITEM ad euitandum expensas, statutum est, quòd quando libellus, vel capitulum, vel alia scriptura mitti, vel dimitti debeat alicui, vel in aliquo loco, vel aliquod prædictorum in scriptis, vel exemplum, satis sit, si currerius retulerit se portasse libellum, vel capitulum, vel scripturam in actis scriptum, vel scriptam die tali, qua prædicta scripta sint in actis, vel eam dimisisse

dimisisse citato, vel ad locum, vbi poterat citari, vel si currerius retulerit se portasse suprascriptũ libellum, uel suprascriptum capitulum, uel suprascriptam scripturam, & eam, uel eum dimisisse citato, uel ad locum, ubi poterat citari, dum tamen dicta relatio sit scripta penes libellum, uel capitulum, uel scripturam in actis positam, uel positum, de quibus credatur currerio referenti se prædicta fecisse.

Rubrica q credatur relationi currerij, dato q de cõmißione nõ appareat CCXCVI.

ITEM statutum est, quòd relationi cuiuslibet currerij referentis se in scriptis citasse, & in actis scripta, dato quòd non appareat de comisione, credatur.

Rubrica q in relatione currerij scribatur dies qua fecit, quod retulit. CCXCVII.

ITEM quòd in relatione currerij scribatur dies, qua fecit, quod retulit se fecisse, & si dies prædicta in sua relatione non fuerit scripta, intelligatur illud fecisse die relationis in actis scripta, quo ad numerum, & computum dierum vtilium, qui currunt, seu currere debent partibus, vel alicui partium.

Rubrica q citatio valeat si aliquis citatus sit in palatio, vel in platea, vel domibus palatij, vel Rectoris, vel Cap. Cremonæ, dato q nõ sit in relatione nomen viciniæ expressum. CCXCVIII.

ITEM statutum est, & ordinatum, quòd si aliquis fuerit citatus personaliter in palatio cõis Cremonæ, vel in domibus dicti palatij, vel in platea maiori dicti cõis, vel in domibus Rectoris, seu dñi Potestatis Cremonæ, uel in platea appellata platea dñi Capitanei, uel in domibus dicti Capitanei, citatio valeat, & teneat de iure, dato q in relatione non sit expressum nomen uiciniæ, cum ipsa loca sint notoria.

Rubrica de citatione fienda de vniuersitate, collegio, vel corpore. CCXCIX.

ITEM statutum est, quòd si uniuersitas, cõmunitas, collegium, uel corpus aliquod citari, uel requiri contingat, citatio legitima esse intelligatur, & ualeat, & teneat de iure, si currerius, uel tubator retulerit se citasse publicè, & alta uoce vniuersitatem, communitatem, collegium, uel corpus in loco, ubi dicta vniuersitas, cõmunitas, collegium, uel corpus congregari consueuerunt pro negocijs ipsorum vniuersitatis, cõitatis, collegij, uel corporis, & aliquos de prædictis vniuersitate, cõmunitate, collegio, uel corpore, adminus usq; ad quantitatem quatuor personarum dictæ vniuersitatis, cõmunitatis, collegij, uel corporis, etiam si ipsas quatuor personas singulariter citauerit, de quibus omnibus credatur currerio, uel tubatori prædicta se fecisse referenti.

Rubrica de consilijs, & sententijs scribendis in actis, & de pœna notarij non scribentis prædicta. CCC.

ITEM statutum est, quòd sententiæ, & consilia de cætero ferendæ scribantur in actis penes acta, super quibus proferuntur infra tertiam diem, per notarios officij, sub pœna librarum

 decem

decem imper. ad hoc vt vnusquisq; de ipsis, secundum formam iuris, copiam habere posit. Nihilominus notarij officij posint facere sua protocola, & imbreuiaturas de prædictis consilijs, & sententijs, & in publicam formam reducere more solito, & de eis copiam facere in publicam formam, quibus debuerint de iure. Et hoc vt de prædictis omnibus melius copia, & memoria haberi posit.

Rubrica quòd valeat iudicium factum cũ filiofamilias, si pater fuerit citatus ad consentiendum, & non venerit in termino aßignato. CCCI.

ITEM quòd si pater ad instantiam alicuius personæ volentis agere, vel aliqualiter experiri, vel esse in iudicio cum filio, vel filiafamilias, fuerit citatus personaliter, vel ad domum, vt veniat ad consentiendum filio, vel filiæ in ius vocato, seu vocatæ, quòd esse posit in iudicio, infra terminum sibi statutum non venerit, vel si venerit, & consentire noluerit, quòd pro consentiente habeatur, ad hoc vt teneat, & valeat iuditium, quod postea cum filio, vel filia, vel contra filium, vel filiam fiet, ac si expresè ipse pater consensiflet. Et prædicta locum habeant in filijs, vel filiabus maioribus, qui, vel quæ egresi, seu egressæ fuerint pupillarem ætatem.

Rubrica quòd victus victori condemnetur in expensis, etiam in casu, quo detur consilium expensis petentis. CCCII.

ITEM statutum est, quòd si quo casu consilium aliquod datetur, expensis alicuius petentis tantum, quòd eo casu quo petentem consilium contingat obtinere, vel succumbere, nihilominus victus victori condemnetur in expensis, saluo quòd salarium Consultoris sit, & esse intelligatur expensis petentis tantum, & cõmisio, & lectura consilij.

Rubrica ꝙ consilium in termino publicatum intelligatur datum, & missum in termino. CCCIII.

ITEM quòd quociescunq; aliquod consilium reperiretur publicatum in termino statutorũ cõmunis Cremonæ, intelligatur datũ, seu missum in termino Iudici causæ, esto quòd de datione, vel misione consilij aliter non appareret.

Rubrica quòd suprascripta statuta loquentia de ordine procedendi in causis locum habeant in causis futuris, & pendentibus etiã per appellationem. CCCIIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd omnia, & singula suprascripta statuta loquentia de modo, & ordine procedendi in iudicijs, tam principalis causæ, quàm appellationis per partes litigantes, & de modo, & ordine tenendo per Iudices, notarios, & currerios in dictis causis locũ habeant in causis, & quæstionibus futuris, & pendentibus etiam per apellationem, secundum quod ad actus fiendos dictis pendentibus adaptari posint.

Rubrica ꝙ Iudices ordinarij non possint recusari, & qui sint Iudices ordinarij. CCCV.



TEM statutum est, & ordinatum, quòd nullus Iudex ordinarius possit recusari per aliquam personam, & quòd nõ possit per aliquem peti, quòd associetur alicui iudici ordinario cõmunis Cremonæ Episcopus, vel eius Vicarius, vel aliquis alius, & quòd Potestas Cremonæ, & Iudices Potestatis, & Rectoris, qui stant ad banca inferiora, & Consules Iustitiæ Cremonæ sint Iudices ordinarij, & aliquis ciuitatis, & districtus Cremonæ non possit extrahi de ciuitate, & districtu Cremonæ pro iure reddendo, & iustitia facienda. Et contra prædicta fieri executio non possit per aliquem officialem cõmunis Cremonæ de factis, & actitatis contra prædictam formam, & oĩa, quæ coram eis, vel aliquo eorum fuerint facta, & actitata, ualeant. Et libelli, & petitiones possint dari, & quòd prædicta fiant in portis ipsorum, contra quos fient prædicta, siue habitent in ciuitate, siue in districtu, tempore inchoati processus, & quòd exceptio processus non debitè facti in porta debita opponi debeat ante litem contestatam, uel habitam ꝓ contestata in casibus, in quibus requiritur contestatio, & in casibus, in quibus non requiritur contestatio, opponi debeat in principio causæ, & postea opponi non possit. Et si libelli, uel alij processus contingerent fieri contra plures obligatos in eodem debito, uel contra plures aliquam rem possidentes, seu tenentes, sufficiat tunc fieri in illa porta vnius illorum, sicut voluerit actor. Et si aliqua lis, vel quæstio fuerit inchoata, vel inchoatus processus ad bancum aliquod, seu officium, vbi sint plures Consules, vel Iudices, coram vno, ꝙ possit procedere alter Consul, seu Iudex, & prosequi, & finire, dum tamen talis sit quæstio, vel lis, de qua possit cognoscere, & ꝙ vterq; Iudex, seu Consul, & quilibet eorum in prędictis possit cognoscere, & quicquid coram eis, vel aliquo eorum, vel per eos, vel aliquem eorum factũ, dictũ, gestum, vel scriptum fuerit, valeat, & teneat, ac si factum esset coram vno tantum. Et ꝙ acta, & processus incœpta, & incœpti per aliquem ex notarijs alicuius officij possint conscribi, & cõpleri per socium ipsius officij. Et quòd conuentus coram vno Iudice possit actorem suum conuenire coram alio Iudice habente cognitionem de prædictis. Et prædicta locum habeant in præsentibus, & futuris.

Rubrica de Ferijs. CCCVI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd ius reddatur continuè, & ius non possit tolli aliquo modo absq; voluntate Consilij Generalis cõmunis Cremonæ, habentis bayliam super negotijs cõmunis Cremonæ, in quo maior pars Consiliariorum sit in concordia, facto partito ad bussolas, & balottas, saluo quòd non reddatur ius temporibus Messium, & Vindemiarum, scilicet à medio mense Iunij vsq; per totum mensem Iulij, & tempore Vindemiarũ, à vigilia sanctæ Mariæ de Septembre vsq; ad Octauam sancti Michaelis inclusiuè, & tempore exercituum generalium, nec die qua redierit exercitus, nec in vigilia sanctæ Mariæ de Augusto, nec in festiuitatibus sãctæ Mariæ Virginis Gloriosæ, nec à vigilia sancti Thomæ Apostoli vsq; ad festum sancti Christofori, comprehendendo ipsum festum sancti Christofori, nec die Carnispriuij, nec sequenti, nec diebus Dominicis, nec quindecim diebus Paschalibus, nec in die Penthecostes, nec duobus sequentib. nec in festis duodecim Apostolorum principalium, videlicet sancti Petri de Iunio, sancti Iacobi de Iulio, sancti Bartholomæi de Augusto, sancti Matthæi de Septembre, sanctorum Symonis, & Iudæ de Octobre, sancti Andree de Nouembre, sancti Ioannis Euangelistæ de Decembre, sancti Matthiæ de Februario, sanctorum Iacobi, & Philippi de Madio, nec die sancti Ioannis Baptistæ de Iunio, nec die Ascensionis dñi nři Iesu Christi, nec diebus quatuor Euangelistarum sanctorũ Lucæ de Octobre, & Marci de Aprili, nec diebus quatuor Doctorum ss. Augustini, Ambrosij, Gregorij, & Hieronymi, nec die sancti Pauli de Ianuario, nec die sanctæ Mariæ Magdalenæ, nec diebus ss. Hymerij, & Homoboni, Laurentij, Michaelis, Martini, Georgij, Gregorij martyris,

Petri,

Petri, & Marcellini, Corporis Christi, nec in die sanctæ Agathæ, nec in die sancti Antonij de Ianuario, nec die Oium Sanctorũ, nec die sequenti, nec diebus sanctæ Catherinæ, sanctæ Agnetis, & sancti Blasij, & sanctæ Luciæ, & sancti Nicolai, nec festiuitatibus sanctæ Crucis de mensibus Maij, & Septembris, nec in die sancti Benedicti de mense Martij, nec die Tertiadecima mensis Maij, qua Dominium Cremonæ translatum fuit in præfatum Illustrem Dominum nostrum, nec in die sancti Galli, nec in die sanctæ Mariæ de la Neue, nec in diebus, quibus fiunt oblationes per cõmune Cremonæ, saluo quòd tempore Vindemiarum, & Messium possit, & debeat reddi ius de denarijs cibi, & potus, & mercedum, detentorum, & carceratorum, & de quæstionibus egenorum, & miserabilium personarũ, & de denarijs mutuatis in exercitibus, & caualcatis, & de saximentis, & sequestrationibus (quæ saximenta, & sequestrationes fieri possint quolibet die solenni) & de executionibus sententiarum, & condemnationum, & de quæstionibus tenutarum acceptarum de bonis non contumacium, & non citatorum, & de pignerationibus, & de quæstionibus forensium, siue agant, siue conueniantur, & de quæstionibus pensionum domorum, postutarum, & vecturarum, & de quæstionibus occasione locationum, & conductionum rerũ, agrorũ, & terrarum vertentibus inter locatores, & conductores, & eorum hæredes, & habentes causam ab eis, & de confinibus, & quæstionibus pontium, viarum, & puteorum, de quibus omnibus, & singulis suprascriptis possit cognosci, & terminari quolibet tempore feriato, dum tamen non fit in honorem Dei, & summariè, de plano, sine strepitu, & figura iudicij. Et prædicta locum habeant in præsentibus, & futuris.

Rubrica ꝙ forenses non possidentes immobilia debeant satisdare.
CCCVII.

ITEM statutum est, quòd quælibet persona, quodlibet collegium, corpus, & vniuersitas, quæ, vel quod non subiaceat iurisdictioni cõis Cremonæ, & quælibet persona, quæ non possideat immobilia in ciuitate, vel districtu Cremonæ, non audiatur in aliqua causa, nisi idoneè satisdederit de restituendis expensis, & iudicato soluendum, si succubuerit in causa, tam agendo, quàm defendendo, & non prosit releuatio facta ab onere satisdationis per prædictos, quominus satisdare teneantur. Quæ satisdatio peti possit, & fieri in quacunq; parte iudicij. Et si petitum fuerit præsente parte, vel ad hoc citata, & satisdatum non fuerit infra diem quintam à die petitionis, non valeat processus post ipsam petitionem subsecutus in fauorem satisdare debentis. Et hoc non habeat locum in quæstionibus centum soldorum imper. vel ab inde infra. Et hoc locũ habeat in præsentibus, & futuris. Et probatio quòd possideat immobilia, incumbat alleganti se immobilia possidere.

Rubrica quòd mulieres in iudicio debeant satisdare.
CCCVIII.

ITEM statutum est, quòd aliqua mulier non possit esse in iudicio agendo, vel defendendo, per se, vel procuratorem, vel aliam personã, nisi infra quintam diem à die petitionis satisdederit de iudicatum soluendo, & de expensis restituendis, in actis per se, vel per alium habentem ad hoc speciale mandatum, vel constituendo se principalem debitorem pro ea, & dando fideiussorem, si & quandocunq; petitum fuerit clarè, & apertè in actis, præsente, vel legitimè ad hoc citata parte contraria, & non prosit releuatio facta ab onere satisdationis per dictam mulierem, quominus satisdare teneatur dicto modo. Saluo, ꝙ hoc locum non habeat in mulieribus, quæ peterent quantitatem lib. quinq; imp. vel abinde infra, vel à quibus peterentur, & si aliter processum fuerit, postquam petitum fuerit in actis clarè, & apertè, processus ipso iure valeat in vtilitatem petentis, & non in vtilitatem mulieris. Et nihilominus iuris remedijs compellatur ad satisdandum secundum formam præsentis statuti. Et hoc locum habeat in præsentibus, & futuris.

Rubrica

Rubrica de his qui in iudicio esse possunt. C C C I X.

ITEM statutum est, quòd filius familias, & quilibet homo liber existens in potestate aliena posit procuratorio, syndicatorio, actorio, & curatorio nomine in iudicio esse sine consensu patris, & eius in cuius potestate sit, dum tamen maior sit decem & octo annis, & quòd quilibet maior decem & octo annis sanæ mentis, in sua potestate constitutus per se, & per curatorem, & procuratorem posit esse in iudicio.

Rubrica quod forenses possint conueniri. C C C X.

ITEM statutum est, quòd quilibet forensis posit conueniri in ciuitate Cremonæ, per suppositum iurisdictioni dñi Potestatis Cremonæ, & cõmunis Cremonæ pro quolibet contractu, vel quasi, facto in dicta ciuitate Cremonæ, vel districtu, vel alibi, quacunq; occasione, & quòd quilibet forensis, tam in agendo, quàm defendendo posit vti statutis cõmunis Cremonæ, disponentibus de ordine processus, saluo quòd si essent tales forenses, qui conduxissent victualia aliqua, & eis moueretur quæstio de ipsis victualibus, vel ipsi alijs mouerent, quòd tunc fiat eis ratio breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & non seruatis solemnitatibus aliorum statutorum, & appellari non posit à sententijs latis super ipsis victualibus. Et idem locum habeat in bubulcis, vecturalibus, & nautis forensibus, de suis vecturis, & mercedibus, & in quæstionibus forensium centum soldorum imper. & à centum soldis infra.

Rubrica quod forenses, qui non sunt de collegio Iudicum, vel Notariorum Cremonæ, non possint esse aduocati, nec procuratores. C C C X I.

ITEM statutum est, quòd nullus qui sit forensis, posit esse aduocatus in aliqua causa ciuili, vel criminali. Et eodem modo nullus posit esse aduocatus, nec procurator, nec curator, nec actor ad lites, qui non sit de Collegio Iudicum, vel Notariorum Cremonæ, in aliqua causa ciuili, vel criminali, & qui contrafecerit, puniatur in libris decem imper. Et nihilominus omnes processus facti per eos, vel in eorum fauorem non valeant, nec vllius sit momenti, & quòd nullus audeat, vel præsumat procurare, vel aduocare pro habenda quota parte litis, & qui contrafecerit, puniatur in libris decem imper. & ille qui dederit, vel sibi dare promiserit quotam partem, amittat causam. Et quòd aliqua pars non posit habere in causa nisi Aduocatos duos, & nisi Procuratores duos ad plus, & quòd si aliquis foret absens à ciuitate, seu districtu Cremonæ posit constituere quemcunq; voluerit procuratorem, licèt non scriptum in matriculis notariorum, ad substituendum alium procuratorem, & quòd tunc ille procurator habens mandatum ad hoc, posit substituere procuratorem de Collegio Notariorum Cremoneñ. & quòd ad instantiam partis aduersæ, teneantur Aduocati, & Procuratores iurare, si pacti sunt de quota parte litis, in pecunia, vel in rebus.

Rubrica quod aliquis non possit pignerari, nec detineri die feriata. C C C X I I.

ITEM quòd aliquis pignerari non posit, nec capi, nec detineri die feriata in honorem Dei introducta, pro debito ciuili, dato quòd licentia pignerandi, detinendi, & capiendi fuerit data die iuridica, & si fuerit captus, relaxetur, & relaxari debeat de carceribus, & pignera restitui debeant absq; aliquibus expensis, & saluo quòd debitores forenses capi, & detineri possint quolibet die.

Rubtica

Rubrica quòd in cancellatura ſcribatur nomen iudicis, & notarij, & in qualibet ſcriptura actorum ponatur menſis, & dies cum numero, & nominc. CCC XIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd in qualibet cancellatura cuiuslibet ſcripturæ actorum ſuper ipſa cancellatura actorum ſcribatur nomen Notarij, qui cancellàuerit, & Poteſtatis, vel Iudicis, ſeu officialis, cuius mandato ſuerit cancellata dicta ſcriptura. Similiter ponat notarius milleſimũ, indictionem, diem, & teſtes. Et ſimiliter in qualibet ſcriptura actorum ponatur dies, & menſis cum nomine diei, & menſis, & cum numero dierum menſis, & ſi erratum ſuerit in numero, vel nomine diei, ſeu omiſſum, notarius actorum teneatur, & debeat dictum errorem corrigere, vel ſi omiſſum ſuerit, ponere, & ſupplere, & hoc in quacunq; parte litis, vſq; ad ſententiam. Quod ſi facere recuſauerit notarius, teneatur ad intereſſe parti ex hoc læſæ, maximè cum talia de iure ſpectent ad ipſum notarium.

Rubrica de citatiõe perſonarũ incertarũ, et de ꝓceſſib. cõtra cõtumaces. CCC XIIII.

ITEM, quia agere volens, vel volens aliquem citari facere, quandoq; dubitat, vtrum viuat ille, contra quem agere intendit, vel quem citari facere intendit, vel mortuus ſit, & per conſequens ignorat hæredem eius, & etiam ſcit quandoq; talem perſonam eſſe defunctam, ſed, quis ſit eius hæres, Ignorat. Ideo ſtatutum eſt, quòd ſi iuſdicens cõmiſerit alicui currerio, ꝙ vadat, & requirat talem, ſi viuit, & ſi mortuus eſt, omnem eius hæredem, vel quòd vadat, & requirat omnem hæredem talis defuncti ad terminum per iuſdicentem ſtatuendum, ꝙ veniat ad reſpondendum de iure tali facienti eum citari, vel ad contradicendum alicui actui, vel ad ſic faciendum, vel aliquid aliud ſimile, & currerius retulerit ſe publicè, & alta voce citaſſe vtſupra, vel prout in mandatis habuerit, vel per verba ſimilia, quòd commiſsio, & citatio talis valeat, ac ſi perſona hæredis eſſet ſpecialiter nominata, dum tamen citatio fiat ad domũ ſolitæ habitationis perſonæ ſic citatæ, vel ad domum ſolitæ habitationis defuncti, quando eius hæres citatur per modum ſupraſcriptum. Qua citatione ſic facta, ſi citatus in termino non comparuerit per ſe, vel legitimam perſonam, habeatur pro contumace, & tanquàm contra contumacem poſsit procedi. Poſsit etiam iuſdicens decernere actorem, ſeu legitimam perſonam pro eo mittendum ſote in poſſeſsionem tœdialem bonorum citati, & procedere ad faciendum datum in ſolutũ, & ſimilia.

Rubrica de bonis contumatium æſtimandis, & inſolutum dandis, & de modo recuperandi ipſa bona. CCC XV.

ITEM ſtatutum eſt, quòd ſi creditor miſſus fuerit in poſſeſsionem tœdialem bonorum citati, vel ſi citatum propter contumaciam pignerari ſecerit, & vlterius procedere voluerit, poſsit denunciare debitori ſuo, quòd debeat coram iudice comparere, & eius contumaciam purgaſſe, & recuperaſſe rem, in cuius poſſeſsionem miſſus fuerit, vel de qua fuerit pigneratus, infra decem dies. Quæ denuncia fieri debeat per publicum inſtrumentum, & eius copia dimitti debeat debitori perſonaliter, vel ad domum, vel in loco, vbi ex forma præſentium ſtatutorum citationes fieri poſſunt. Et ſi dictus debitor non comparuerit, & dictam rem non recuperauerit infra dictũ terminum, poſsit creditor facere eligi tres bonos viros habitantes in vicinia, vel contrata, vel in circumſtantijs viciniæ, vel contratæ, in qua ſita ſit res, vel tres bonos viros habentes domos, terras, vel poſſeſsiones in vicinia, vel cõtrata, in qua ſita ſit res, vel tres bonos viros, qui experti ſint in æſtimationem rerum, qui tres boni viri æſtimare debeant ipſam rem benè, & legaliter, & ſine fraude. Qui tres boni viri eligi debeant per iudicem infra tertiam diem, poſtq̃ ad hoc

fuerit

fuerit requisitus. Qui æstimatores cogantur iuris remedijs acceptare, & iurare, quòd bona fide, legaliter, & sine fraude facient dictam æstimationem, & quod ipsam æstimationem facere debeant, & inscriptis referre infra decem dies, ex quo electi fuerint, & acceptauerint, æstimando quamlibet rem per se, seu ad perticam, vel mensurā. Et facta dicta æstimatione possit creditor petere res pignoratas, vel in quarum possessione fuerit inductus, vel aliquas ex eis, quas eliget, sibi tradi insolutum per iudicem pro debito, & pro expensis. Quæ datio insolutum sibi fieri debeat, ipso creditore prius liquidante debitum, ad quod debitum liquidandum procedatur hoc modo, videlicet. Quòd creditor debeat producere coram iudice capitula intentionum, per quæ probare voluerit intentum suum per testes, si per testes probare voluerit, vel pducere instrumenta, vel alia iura, si qua habet, per quæ velit dictum debitum liquidare, mittendo, & dimittendo ipsa capitula inscriptis debitori personaliter, vel ad domum, uel in loco, ubi poterit citari, & ipsum citari faciendo, quòd veniat ad faciendum interrogationes suas super capitulis, & ad dandum confidentes suos notarios pro notarijs eligendis pro receptione testium, & ad videndum iurare testes producendos per creditorem, prout in alio statuto loquente de capitulis porrigendis, & notarijs eligendis continetur, quæ omnia hic intelligantur repetita. Et quod testibus super dictis capitulis, sic productis, & receptis dicta, & attestationes eorum, & quæcunq; in causa producta, facta, & actitata fuerint, habeantur ipso iure pro publicatis absq; ministerio iudicis, elapso prius termino probandi, qui statutus esse intelligatur ipso iure de quindecim diebus vtilibus connumerandis à die petitionis dicti datum insolutum. Quo termino quindecim dierū elapso, si constet iudici de liquidatione debiti, per probata, & producta in dicto termino, debeat iudex dare, & tradere dicto creditori insolutum pro debito, & pro expensis dictam rem, vel illam, vel illas ex eis, quæ capiant quantitatem dicti debiti liquidati, & expensas, eligendam, vel eligendas per creditorem in dicta sua petitione, & teneatur eligere creditor pro eius debito vnam rem solam, seu petiam terræ tantum, si vna sola erit sufficiens ad satisfactionem debiti sui, & expensarum factarum per eum, & non in pluribus rebus. Et teneatur creditor residuum restituere debitori, & si res minus debito, & expensa fuerit æstimata, sit saluum creditori ius contra debitores, & in bonis eius pro residuo. Possit tamen debitor res electas, & insolutum datas recuperare si mobiles sint, infra decem dies, & si immobiles sint, infra annū à die æstimationis de rebus factæ computandum, si debitum cum expensis soluat, vel paratum soluere se offerat cum effectu creditori. Sed creditor non possit res, in quarū possessionem inductus fuerit deteriorare, & fructus, seu pensiones, quos, & quas percipere potuit, & percepit ipse creditor, sibi in debito cōputtéur,

Rubrica quòd omnis citatio, & possessio tœdialis possit fieri die feriata. CCCXVI.

ITEM statutum est, quòd tœdialis possessio alicuius rei, & quælibet inductio in possessionem, & omnis citatio possint fieri die feriata, dum tamen cōmissio facta fuerit die iuridica, & quòd cuilibet relationi currerij in actis scriptæ stetur, & fides adhibeatur, dato quòd non appareat de commissione.

Rubrica de tœdiali possessione alicuius rei prohibita alienari. CCCXVII.

ITEM quòd ille, qui habuerit tœdialem possessionem alicuius rei, non possit ipsam rem vendere, vel alienare, vel in alium transferre in præiudicium eius, contra quem data fuerit possessio tœdialis, vsq; ad annum, & si contra prædicta fecerit, & ille, in cuius præiudicium data fuerit, infra tempus prædictum comparuerit, & contumaciam suam purgauerit, & expensas refecerit, ipsa tœdialis possessio reuocetur penes quemcunq; peruenerit, non obstante illa alienatione, vel translatione, & è conuerso ille, in cuius præiudicium data fuerit tœdialis possessio, non possit ipsam rem alienare, vel in aliū transferre, postquàm illa tœdialis possessio data fuerit,

& alienatio

& alienatio talis, & translatio non valeat, & intelligatur persona conuenta possidere, & in futurum possidere, vsq; ad tempus sententiæ latæ de prędictis per iudicem, ac si possideret, & etiam contra possessorem, qui emisset, vel habuisset, vel recepisset dictā rem modo aliquo post dictam conuentionem.

Rubrica de pœna prohibentis missum in possessionem tœdialem stare in possessione, & non permittentis aliquem induci in possessionem in executione sententiæ. CCCXVIII.

ITEM statutum est, quòd si aliqua persona prohibuerit aliquam personam missam in possessionem tœdialem stare in ipsa possessione tœdiali, soluat pro banno soldos viginti imper. nisi docuerit infra octo dies computandos à tempore termini sibi statuti per iudicem ad probandum se iustè prohibuisse, & si hoc non docuerit, tœdialis possessio manuteneatur ipsi misso in possessionem per iudicem, & restituat expensas illi, qui dictam tœdialem possessionem habuerit, factas in ipsa tœdiali possessione, & expeditione ipsius tœdialis possessionis. Si vero aliquis non permiserit personā induci in possessionem alicuius rei, in executione sententiæ, & talis persona prohibens non probauerit infra decem dies se iustè prohibuisse, soluat pro pœna soldos centum imper. & expensas. Et nihilominus executio fiat, & in possessione defendatur inductus, & ipsi prohibenti silentium imponatur.

Rubrica de termino decem dierum statuto comparenti ad defensionem tenutæ. CCCXIX.

ITEM statutum est, quòd si data fuerit tenuta alicui creditori, vel alteri personæ de re, quæ dicatur esse debitoris sui, vel ad se pertinere, & spectare, & aliquis comparuerit ad defensionem dictæ tenutæ, dicens tenutam dari non potuisse, in sui præiuditium, & reuocari debere, teneat, & debeat probasse de iure suo infra decem dies vtiles à die contradictionis, & defendere dictam tenutam. Et iudicium sub illo iudice, sub quo dicta tenuta data fuerit, & sub alio iudice ventilari non possit.

Rubrica de copia instrumentorū danda ei cuius intersit. CCCXX.

ITEM cum multæ quæstiones oriantur de contractibus in imbreuiaturis positis, & etiam de instrumentis existentibus penes tabelliones Cremonæ, quam imbreuiaturam, seu instrumenta aliqui petunt sibi dari, & sibi fieri copiam ratione iuris, & interesse eorum, ad se asserentes pertinere, quas, & quæ præfatæ personæ dare recusant, Iccirco statutum, & ordinatum est, quòd quilibet notarius habens imbreuiaturas, vel instrumenta penes se, teneatur, & debeat ad petitionem petentis sibi dare, & facere copiam, & de imbreuiaturis talia instrumenta facere, infra tertiam diem, dum tamen prius, & ante omnia coram iudice probet de iure suo, & interesse, per sacramentum petentis, eidem à iudice deferendum, vel aliter, & quod velit dicere tale instrumentum, vel talem imbreuiaturam ad se spectare, de quo iure, & interesse cognoscatur, & terminetur per quemlibet Iudicem Potestatis Cremonæ, sine strepitu, & figura iudicij, & omissa omni solemnitate iuris, pœna tabellioni contrafacienti, & non seruanti prædicta, & qualibet vice soldorum centum imper. & ad restitutionem damni damnum passo.

Rubrica de iuribus rei examinandis, cum iuribus actoris. CCCXXI.

ITEM cum multoties agant creditores in hypothecaria cōtra possidentes, & qui possidentes asserunt

afferunt se etiam esse creditores, & se offerunt paratos, quòd iura sua examinentur cum iuribus agentis, & agentes prædicta recusent, & in quæstione procedant, pro cõmuni vtilitate statutum, & ordinatum est, quòd si conuentus in hypothecaria obtulerit se paratum, quòd iura sua examinentur cum iuribus agentis, & iura sua deposuerit coram iudice, vel officiale, coram quo erit quæstio, & agens recusauerit, vel contempserit producere instrumenta, & iura sua, & in causa processerit, talis conuentus minimè in expensis condemnetur, sed potius agens ad expensas se offerentis factas à die oblationis prædictæ penitus teneatur, & idem ius seruetur, & fiat, actore etiam offerente vtsupra, & reo recusante.

Rubrica quòd appellari possit per dominum, si procurator non appellet, & quòd domino non obsit contumacia, vel negligentia procuratoris. CCCXXII.

ITEM cum in causis, quæ in palatio ventilantur, multoties domini per procuratores decipiuntur, qui procuratores personaliter citantur ad sententiam audiendam, & ire ad sententiam omittunt, per quod domini dicuntur verè contumaces, & ab appellatione excluduntur; Iccirco, ne dolus, & negligentia procuratoris noceat domino, statutum, & ordinatum est, quòd si procuratores, syndici, seu curatores fuerint personaliter citati ad sententiam audiendam, & non iuerint, nihilominus dominus, vel suus procurator, syndicus, & curator possit appellare, non obstante contumacia prædicta sui procuratoris, syndici, & curatoris. Si vero dominus citatus fuerit personaliter ad sententiam audiendam, tunc ius commune seruetur.

Rubrica quòd conuentus teneatur denunciare priori actori, quando conuenitur ad eandem rem à tertio. CCCXXIII.

ITEM cum his temporibus malitiæ magnæ fuerint factæ, & excogitatæ in processibus causarum, quia cum auctor conuenerit reum in publiciana, vel hypothecaria, vel alia actione, reus celatè supponit, & ordinat quòd quidam alius tertius eum conuenit ad eandem rem, & sibi facit positiones, & eas confitetur, & sententiam proferri facit cõtra se, & lata sententia restituit rem in fraudem primi, & ad excludendum primum, iccirco ad obuiandum malitijs talium, statutum, & ordinatum est, quòd si postquam quis conuenerit aliũ ad aliquam rem, superueniat tertia persona, vel secunda, quæ conuenit talem prius conuentum, talis conuentus teneatur hoc denunciare priori actori, ad hoc, vt prior actor adesse possit secundæ causæ, & iura proponere, & porrigere, & aliter processus facti in fauorem secundi, vel tertij non valeant, & si prior actor voluerit, quòd iura examinentur cum iuribus secundi, vel tertij actoris, examinari debeant, & iura prædicta similiter terminentur.

Rubrica de rebus scribendis in actis cum nomine, & confinibus fundi, & loco quando aliqua tenuta datur. CCCXXIIII.

ITEM statutum est, quòd ille cui data fuerit aliqua tenuta, faciat scribi in actis omnes res, de quibus sibi data fuerit, vel debeat dari tenuta, locum specificando, nomen fundi, rei, confines, seu cohærentias, & aliter data, vel facta non valeat.

Rubrica de citationibus, & denuncijs. CCCXXV.

ITEM statutum est, quòd citationes, denunciationes, & oblationes posint fieri de personis certis personaliter, vel ad domum, in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si persona non haberet certã habitationem in ciuitate, vel districtu Cremonæ, tunc prædicta posint fieri, & facta sufficiant ad domum, vbi habitare consueuit, si solitam habitationem habere consueuit, & vlterius ad scalas pallatij, vel in platea maiori ad arengerium, & si solitam habitationem habere non consueuit, tunc prædicta fieri posint, & facta sufficiant, si fient ad dictas scalas pallatij, vel in platea maiori ad arengerium cõmunis Cremonæ, dum tamen dictæ citationes, denunciationes, vel oblationes fiant, & dimittantur inscriptis personis, quibus fiunt, si personaliter reperiantur. Et si personaliter reperiri nou posint, in locis antedictis, vbi fieri possunt, & quòd in qualibet citatione, quæ fiet in causa ciuili, seu criminali, apponatur nomen viciniæ, burgi, castri, vel terræ, in qua, vel in quo facta fuerit. Et quòd nemo in causa ciuili, vel criminali citari posit, vt die citationis sibi factæ compareat, vel quicquàm faciat, nisi fuerit personaliter citatus, & aliter facta pro citatione non habeatur. Saluo quàm in citationem ad sententiam audiendam. Et quòd in denunciationibus non sit necesse dare, nec dimittere ei, cui factæ fuerint, copiam in publicam formam instrumentorum, vel aliorum, quæ denunciantur, vel notificantur, seu de quibus in denuncijs fit mentio. Sed sufficiat instrumenta in publicam formam ostendi, & perlegi tempore, quo fiunt denunciæ, ei cui fiunt, seu ad locum, vbi fieri debent, & eorum omnium copiam inscriptis dari, & dimitti in papyro.

Rubrica de denunciatione fienda cõi, & vniuersitati. CCCXXVI.

ITEM cum sæpe contingat denunciationes, protestariones, vel oblationes fieri debere cõi, vniuersitati, collegio, uel corpori, & de modo faciendi ipsas denuncias, protestationes, uel oblationes dubitetur. Iccirco ad tollendum omnia dubia, quæ in prædictis oriri posset, statutum, & ordinatum est, quòd si qua persona facere, vel fieri facere uoluerit aliquam denunciationem, protestationem, nel oblationem alicui cõmuni, vniuersitati, collegio, uel corpori, teneatur, & debeat primo per currerium citari facere publicè, & alta uoce in loco, ubi congregari consueuit dicta cõmunitas, vniuersitas, collegium, uel corpus, homines, & personas dictæ cõmunitatis, vniuersitatis, collegij, uel corporis, uel aliquos de dictis cõmunitate, vniuersitate, collegio, uel corpore usq; ad numerum quatuor personarum ad minus specialiter, ut uenire, & esse debeant tali hora in dicto loco, ad audiendum denunciationem, protestationem, uel oblationem, quæ fieri uelit dictis cõmuni, uniuersitati, collegio, seu corpori. Quæ citatio scribatur in actis, ant ex ea fiat publicum instrumentum. Cui instrumento plena fides adhibeatur. Et dicta denunciatio, protestatio, uel oblatio fiat, & fieri debeat, & posit in loco prædicto, ipsa communitate, vniuersitate, seu corpore ibidem congregatis, & præsentibus, si ibi congregati erunt hora prædicta, & etiam ipsis absentibus. Cuius denunciationis, protestationis, & oblationis exemplum inscriptis dimittatur in loco prædicto. Et facta denunciatione, protestatione, & oblatione modo prædicto, valeat, & teneat de iure, ac si omnibus ad hoc specialiter conuocatis, & simul congregatis de dicta communitate, vniuersitate, collegio, uel corpore facta foret. Et quòd liceat denuncianti, & offerenti id de quo facta fuerit oblatio, deponere penes idoneam personam tempore oblationis, & ipsa depositio sic facta pro legitima depositione habeatur.

Rubrica de pœna facientis alium citari, non facientis scribere citationem, vel in termino citationis non comparentis. CCCXXVII.

ITEM statutum est, ꝙ si contingat aliquem facere citari aliquem alium, ꝙ comparere debeat certa

certa hora, coram aliquo iudice dñi Potestatis, uel alio officiali cõmunis Cremonæ, & citatus comparuerit ea hora, & ille, qui eum citari fecerit, non comparuerit, si præceptum scriptum, uel si citatio scripta fuerit, faciat citatus suam comparitionem scribi, & ille, qui citari fecerit, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur ipso iure in soldis duobus imper. & in expensis soluendis citato, & hoc in ciuitate, uel burgis Cremonæ. Et si fuerit in districtu Cremonæ, si citatio facta fuerit infra decem milliaria, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur is, qui citari fecerit, & non comparuerit, in soldis quinq; imper. & in expensis soluendis citato comparenti. Si uero fuerit ultra decem milliaria, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur is, qui citari fecerit, in soldis octo imper. & in expensis soluendis citato comparenti. Si uero aliquis citari fecerit alium ut compareat, uel aliquid faciat, & citationem scribi non fecerit infra tempus limitatum, si citatus compareat in termino, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur is, qui citationem fieri fecerit, & scribi non fecerit, utsupra. Et de citatione credatur currerio cum sacramento. Qui currerius teneatur relationem facere de citatione tam ad instantiam citati, quàm eius, qui citari fecerit.

Rubrica de sacramento quod præstatur à parte parti. CCCXXVIII.

ITEM statutum est, quòd in qualibet causa ciuili possit deferri sacramentum de ueritate dicenda à parte parti, tam ante libellum, quàm post, dum tamen petatur deferri ante publicationem testium, & teneatur pars, cui defertur sacramentum, iurare, & præstito iuramento amplius in dicta quæstione, uel causa, in qua iurstum fuerit, non procedatur, sed pro decisa habeat, & de perinde nihil dici possit, nec quæstio moueri. Et teneatur pars illa, cui defertur sacramentum, iurare ad terminum per iudicem statuendum ad iurandum, qui terminus non sit minor tribus diebus, uel iusiurandum referre, dum tamen dictum sacramentũ deferatur in facto proprio eius, cui defertur. Et stetur eius sacramento, cui defertur in omnibus, & per omnia tam super forma sacramenti, quàm super quibuslibet alijs dependentibus, uel facientibus ad negocium, de quo quæratur, & in sacramento fit mentio, quo ad excludendum intentionem deferentis sacramentum. Et si ille, cui delatum est, sacramentum ipsum non præstiterit in dicto termino, habeatur ipso iure pro relato ipsi deferenti. Quo casu iurare sufficiat de credulitate per eum, cui habetur pro relato. Qui deferens sacramentum, & cui fuerit relatum, uel pro relato habitum, utsupra, iurare possit super ea forma infra similem terminum, quo primus iurare, uel referre debebat, & si ad dictum terminũ iurauerit, stetur eius sacramento tam pro se, quàm contra se, & si non iurauerit, utsupra, habeatur illud sacramentum pro non delato, & pro non relato, nec possit post hoc dari forma sacramenti. Super his de quibus alias delatum fuerit sacramentum, & sacramentum delatum, uel relatum, & præstitum, modo quo supra, executioni mandet, quemadmodum sententia diffinitiua, & ulterius in expensis condemnetur succumbens.

Rubrica de excussionibus. CCCXXIX.

ITEM statutum est, quòd si iudicens decreuerit aliquem mittendum fore in possessionem tœdialem quocunq; modo, vel si cõmiserit alicui currerio, vt quem in possessionem tœdialem inducat, seu si in executione alicuius sententiæ, vel publici instrumenti cõmiserit currerio, quòd quem in tenutam, vel possessionem inducat bonorum condemnati, vel citati. Et currerius retulerit se facta diligenti inquisitione nihil inuenire expeditum, de quo dari possit possessio, vel se tantum non inuenire expeditum, quod sit sufficiens ad dandum possessionem vsque ad quantitatem petitam, vel in comparitione, vel scriptura, vel citatione contentam, vel id, pro quo possessio dari debebat, vel decreta erat, vel iussa dari, tunc excussio habeatur pro legitimè facta. Et quòd Correus, & Confideiussor non teneantur excutere seipsos, & perinde agere possit, ac si legitimè excussio facta foret. Item quòd si

excusio legitimè facta fuerit modis suprascriptis, vel aliquo eorū, vel alio legitimo modo, comparitio postea facta nihil operetur, quominus procedi posit, ac si legitimè excusio facta fuerit non obstante dicta comparitione.

Rubrica de eodem. CCCXXX.

ITEM cum excussio sit in multis casibus de iure cōmuni fienda, & de modo faciendi excussionem p multos dubitetur, & maximè propter tempora per statuta super litibus abbreuiata, ideo, vt excussio breuiter fieri possit, & ne forma excussionis sit longior principali quæstione, prouisum, & ordinatum est, ad expensas euitandas, quòd si aliquis comparuerit per se, vel per legitimam personam coram aliquo iudice, vel iusdicente, asserens se ab aliquo, vel in bonis alicuius aliquid habere debere, vel illum habere debere, cuius nomine comparuerit, & se ignorare vtrum ille debitor sit in ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel ipsum debitorem non esse in ciuitate, vel districtu, vel se ignorare vtrum ille debitor viuat, vel mortuus sit, vel se ignorare, quis sit hæres dicti debitoris, tunc & in eo casu, & casibus prædictis, & quolibet prædictorum teneatur iusdicens ex officio suo talem debitorem publicè, & alta voce per vnum curretium, vel nuncium cōmunis Cremonæ, ad domum habitationis talis debitoris, si quam habet in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si quam non habet in ciuitate vel districtu Cremonæ, ad domum suæ solitæ habitationis, si quam solitus est habere in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si quam non habet, nec solitus est habere in ciuitate, vel districtu Cremonæ, ad scalas, vel portam palatij, vel ad arengerium, & super arengerio cōmunis Cremonæ citari, vel requiri facere, quod vsq; ad sex dies vtiles talis debitor, si viuit, per se, vel legitimum procuratorem, vel per legitimam personam, & si mortuus est, quilibet, qui sit, vel esse velit eius hæres, per se, vel per legitimum procuratorem, vel aliam legitimam personam, & omnis eorum, & cuiusq; eorum defensor corā dicto dño iudice comparere debeat, causa respondendi de iure ipsi personæ asserenti se habere debere, vel eius procuratori, vel personæ legitimæ pro eo asserenti illam personam, cuius noīe comparuerit, habere debere vtsupra. Alioquin dicto termino elapso, & ipsis legitimè non comparentibus, ipsi & quilibet eorum, & eorum, & cuiusque eorum bona, & iura habeantur pro legitimè excussis. Qua citatione sic facta per æquipollentia verba, si nullus in dicto termino comparuerit, habeantur prædicti, & quilibet eorum, & eorum, & cuiusque eorum bona, & iura pro legitimè excussis, & excussio facta esse legitimè intelligatur. Et prædicta valeat, dato quòd non appareat ad cuius petitionem prædicta facta sint, & illa causa finita esse intelligatur, & intelligatur nullum comparere, nec comparuisse, si talis persona sic citata, vel requisita per se, vel per legitimam personam habentem legitimum mandatum, vel legitimum defensorem, cum satisdatione de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, cum omnibus suis clausulis non comparuerit, & suam comparitionem penes citationem scribi non fecerit. Et in casu quo legitima persona nomine citati, vel requisiti, vel eius hæredis comparuerit, si legitimum mandatum per instrumentum publicum non produxerit, & eius productionem scribi non fecerit, & suum mandatum non dimiserit penes iusdicentem, vel eius officij notarium, & in casu quo defensor comparuerit, nisi talis defensor in actis, vel apud acta suprascriptam satisdationem fecerit, & in actis scribi fecerit, & si diceretur talem personam sic citatam, vel requisitam, non legitimè comparuisse, vel personam eius nomine comparentem non esse legitimam, vel non habere legitimum mandatum, vel non fore legitimè satisdatum, vel fideiussorem non esse idoneum, vel suprascripta non fore per comparentem debitè obseruata, & per consequens excussionem legitimè factam fore, vel pro legitimè facta haberi debere, quæ oppositiones, & quælibet earum, vel alia, vel aliqua ex eis fieri debeant infra tertiam diem vtilem à die vltima sex dierum suprascriptorum. Alioquin dictæ oppositiones, vel aliquæ earum fieri non possint, teneatur, & debeat iusdicens infra decem dies vtiles computandos à die qua prædicta, vel aliquod prædictorum dicta, vel opposita fuerint, & in actis scripta, prædicta sic

opposita

opposita determinare, cuius terminationi stetur, & stari debeat, & ab eo appellari non possit, nec vlla dici. Qua determinatione sic facta, quæstio, & causa prædicta intelligatur esse finita. Et item in omnibus, & per omnia fiat, referendo singula singulis, quando solus debitor principalis, vel fideiussor eius, vel quando solus hæres certus, vel incertus, & eius fideiussor citatur, vel requiritur referendo singula singulis vt supra. Eo saluo, quòd si citatur, vel requiritur certus hæres, & eius fideiussor, tunc citatio prædicta fiat ad domum habitationis, si quam habet in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si quam non habet in ciuitate, vel districtu Cremonæ, ad domum suæ solitæ habitationis in ciuitate, vel districtu Cremonæ, & si quam non habet, nec solitus est habere in ciuitate, vel districtu Cremonæ, tunc fiat ad scalas, vel ad portam palatij, vel super arengerio cõmunis Cremonæ, & credatur relatione currerij de omnibus, & singulis suprascriptis relationem facientis de suprascriptis, vel aliquo eorum, secundum quod retulerit, & prædicta omnia fiant infra quadraginta dies vtiles computandos à die primæ citationis.

Rubrica de principalibus, & confideiussoribus cogendis ad solutionem. CCCXXXI.

ITEM statutum est, quòd si fideiussor aliquis fuerit conuentus, vel conuictus pro aliquo principali per sententiam, & soluerit, vel satisfecerit creditori, quòd eidem fideiussori contra confideiussorem, & principales eorum, & cuiuslibet eorum bona fiat ius in exigendo, & consequendo totum id, & quicquid soluerit pro dicto principali, vel confideiussore, quod de iure venerit exigendum, cum omni damno, & interesse. In quo damno, & interesse comprehendatur etiam pœna, & vsura per eũ soluta occasione dicti debiti, per eum soluti, breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, iuris ordine seruato, & non seruato, diebus feriatis, & non feriatis, & quòd idem ius, & beneficium habeat fideiussor contra confideiussores, & eorum bona, & possessores bonorum eorum.

Rubrica de nominantibus alios in iudicio. CCCXXXII.

ITEM statutum est, quòd si aliquis conuentus in iudicio nominauerit aliquem in iudicio non subiectum iurisdictioni dñi Potestatis, & cõmunis Cremonæ, pro domino, vel possessore, quòd talis nominans teneatur probare, & habere probatum infra decem dies à die termini sibi dati per testes omni exceptione maiores, qualiter talis nominatus tenebat, & possidebat rem, super qua facta erit nominatio tempore nominationis, & ante per decem menses. Quod si non probauerit, talis nominatio ipso iure sit nulla, & possessio rei auferatur nominanti, & transferratur in actorem, & compellatur ad transferendum possessionem, si ipsam possessionem ipse nominans tali non subiecto transtulisset, & si restituere non posset, compellatur ad precium, seu æstimationem rei. Et vltra ipse nominans ipso facto, vel iure puniatur in libris vigintiqninq; imper. cuius medietas sit dicti communis, & in commune deueniant, & altera medietas applicetur ipsi actori. Et intelligatur esse iuditium quoad præmissa, postquam citatus fuerit reus.

Rubrica quòd quis defensorio nomine animo nouandi, non possit in se transferre iudicium reo inuito. CCCXXXIII.

ITEM statutum est, quòd aliquis defensorio nomine animo nouandi non possit in se transferre iudicium reo inuito.

Rubrica ꝙ instrumenta publica probent, & ꝙ instrumenta non possint confici nisi per Notarios Cremonenses. CCCXXXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ si in aliqua quæstione, vel causa pendente, & seu futura pars aliqua vsura fuerit aliquo instrumento, vel producat aliquod instrumentum, quod habeat formam publici instrumenti, præsumatur esse publicum instrumentum, & à tabellione confectum, & probet, nisi contrarium probetur. Et hæc locum habeant in præsentibus, & futuris. Et ꝙ instrumenta de cætero conficienda, & tractanda in ciuitate Cremonæ, non possint confici, nec tractari, nisi per notarios Cremonæ, & aliter confecta, & tractata non valeant. Et quòd saltem duo ex testibus, qui apponuntur in instrumentis per notarios cognoscant cōtrahentes, seu distrahentes, aliàs ipsa instrumenta non valeant, & credatur testes illos contrahentes, seu distrahentes cognoscere, si notarius scribens contractum, seu distractum scripserit in dicto instrumento, quòd testes dixerint se illos cognoscere.

Rubrica de ordine, & solemnitatibus tenendis in depositione testium, & de eorum iuramento. CCCXXXV.

ITEM statutum est, ꝙ capitula intentionum scribantur per ordinem in principio depositionum testium, & interrogationes sibi factæ, & responsiones earum scribantur per notarios, qui recipient ipsos testes singulariter, & distinctè, non ponendo in dictis eorum testium, Respondit vera esse quæ in dicto capitulo continentur, nec scribendo, talis testis dixit vt supra, & si contrafactum fuerit, dicta eorū ipso iure nullius sint momenti, Et ꝙ notarij qui cōtra prædicta fecerint, teneantur resarcire damnum passo, Et ꝙ notarij, qui recipient testes, teneantur, & debeant restituere iudici, vel notarijs officij, coram quibus erit quęstio, Interrogationes factas dictis testibus, ad hoc vt partes possint habere copiam de eis, si qua interrogatio esse diceretur calumniosa, vel omissa, Et ꝙ testibus receptis publicentur dicta eorum, præsentibus partibus, vel vna præsente, & altera absente, tamen legitimè citata, vbi requiritur publicatio, & aliàs dictis eorum fides non adhibeatur, de qua publicatione notarij officiorum recipere possint soldos duos imper. & non vltra de qualibet publicatiō. nō obstante aliqua consuetudine in contrarium obseruata, & ꝙ notarij, qui recipiunt testes, teneantur in principio libri depositionum testium scribere Millesimum, indictionem, diem, mensem, iudicem, seu officialem, sub quo mouebitur dicta quęstio: Et ꝙ in fine depositionum testium teneantur notarij qui recipiunt testes, scribere subscriptiones suas, & signa sua: Et ꝙ notarij, qui scribent pronunciatione, & publicatione depositionum testium teneantur scribere in actis officij: ipsam pronunciationem, & publicationem ponendo Millesimum, indictionem, mensem, & diem dictæ pronunciationis, & testes, & facere subscriptionem suā in ipsa pronunciatione, Et ꝙ in dicto cuiuslibet testis, & in qualibet scriptura actorum scribatur dies, & mensis, & nomen diei, & mensis, cum quota die mensis, & aliter non valeat, Et ꝙ in qualibet causa testes iurare possint absente parte, nisi petitum fuerit, per partem aduersam se velle interesse iuramentis testium, quo casu sufficiat citari facere partem, ꝙ veniat singulis diebus iuridicis ad videndum iurare testes, & ꝙ testes possint deponere dictum suum quocunq; die feriato, dum tamen iurauerint die iuridica, & ꝙ quęlibet citatio facta in iuditio in qualibet parte ipsius iudicij habeatur pro peremptoria.

Rubrica de egenis, & miserabilibus, & eorum Aduocatis, & Procuratoribus. CCCXXXVI.

ITEM cum expediens sit, vt egenis, & miserabilibus personis succurratur, & viduis, & ne propter inopiam aduocatorum, & procuratorum ius eorum depereat, statutum, & ordinatum est, quòd

quòd doctores salariati cōmunis Cremonæ sint dictarum personarum aduocati, & syndici generales cōmunis Cremonæ sint procuratores earum personarum gratis, & sine aliqua pecunia ab eis extorquenda, nec percipienda, nisi sponte eam dare voluerint, saluo quòd si dictæ personæ, vel aliquæ earum obtinuerint in aliqua causa, quòd dictis Aduocatis, & Procuratoribus salariū taxetur, & taxatum percipere possint. Et quòd illæ personæ intelligantur esse egenæ, & miserabiles, de quibus declaratum fuerit per iudicem, coram quo fuerit quæstio. Et quòd personis prædictis, & cuilibet earum iudex, coram quo erit quæstio, pro prædictis personis, vel aliqua earum, teneatur ius facere breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & eis suum fauorem impartiri toto suo posse, & eas defendere, & earum, & cuiuslibet earum quæstiones diffinire, iuris ordine seruato, & non seruato, & omnium statutorum solemnitate non seruata, & statutis aliquibus non obstantibus. Et satisdare non teneantur de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, & expensis restituendis.

Rubrica de copia actorum fienda. CCCXXXVII.

ITEM statutum est, ꝙ Iudices, Potestates, & Rectores Cremonæ, & alij officiales cōmunis Cremonæ faciant fieri infra tertiam diem à die requisitionis copiam partibus volētibus in omni placito, & quæstione de oībus scripturis, & actis coram se, seu ad officium suum factis, in dictis quæstionibus, seu placitis, quas scripturas partes possint extrahere, & extrahi facere de libris, super quibus scriptæ sunt dictæ quæstiones, & placita, pœna iudici cōtrafacienti decem lib. imp. & notario soldorum viginti imper. absq; vlla condemnatione inde fienda; pro quolibet, & qualibet vice, si copiam facere recusauerit, tempore quo iudex non steterit ad banchum, & de prædictis credatur personæ cum sacramento, quæ dixerit se petijsse copiam de prædictis, & copiam sibi fore denegatam, & hoc locum habeat tam in ciuilibus, quàm in criminalibus.

Rubrica qualiter probari debeat mors alicuius. CCCXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd si aliquis dicatur mortuus à decem annis retro, & probetur de voce, & fama per tres testes bonæ famæ, & opinionis, habeatur ꝓ mortuo. A decem vero annis citra probetur de visu. Saluo si probetur quòd nō fuerit quis visus in ciuitate, vel districtu Cremonæ à decem annis citra, per testes vicinos, qui dicant se eum non vidisse, nec credere ipsum visum fuisse, & probetur etiam de fama, quòd sit mortuus, habeatur pro mortuo, & eo saluo, ꝙ si vxor eius fuerit visa ligata vidua per annum, vel alteri se maritauerit, credatur esse mortuus.

Rubrica de fide danda cartis attestatis, & quòd acta possint in publicis formis reduci sine consensu iudicis, & sic reducta probent. CCCXXXIX.

ITEM statutum est, quòd notarij cuiuslibet officij possint omnes scripturas, & testes, & omnia alia acta facta ad officium suum exemplare, & in publicam formam reducere sine consensu iudicis, vel officialis ibi constituti, & scripturæ hoc modo factæ probent, & faciant plenam fidem, & hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris. Et quòd fides adhibeatur cartis attestatis factis, & scriptis, seu extractis per vnum notarium cum ipsius notarij subscriptione tantum, & visis cum duobus alijs notarijs de lamentationibus, bannis, & condemnationibus, & omnibus alijs actis, scripturis, & libris cōmunis Cremonæ. Et hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica

Rubrica de pœna præceptorum ſpretorum. CCCXXXX.

ITEM ſtatutum eſt, quod de præceptis ſpretis Poteſtatum, Iudicum, & officialium Communis Cremonæ, non poſsit quis cõdemnari, nec mulctari, vltra ſoldos quinq; imper. ſcilicet pro primo præcepto non ſeruato, & non vltra, pro ſecundo vero præcepto, niſi in ſoldis decem imper. & pro tertio præcepto poſsit carcerari, ſi fuerit perſonaliter citatus, ſaluo quod ſi perſona, cui factum ſit præceptum, ſentiet ſe grauatam, & alleget cauſam ſui grauaminis, & offerat ſe paratã docere de ſuo grauamine, tunc audiatur, & ſi probauerit iuſtam cauſam, præceptum reuocetur, & in nullo condemnetur, nec quicquam ab ea perſona exigi poſsit, pœna Poteſtati, Iudici, vel officiali aliter procedenti, & dictam perſonam in volendo probare non audienti, librarum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de condemnationibus, & ſententijs executione mandandis. CCCXXXXI.

ITEM ſtatutum eſt, quod condemnationes fiant de principalibus debitoribus, & fideiuſſoribus, ad decem dies tantum, ſi fiant per ſententiam diffinitiuam, ſaluo quod de mercedibus, cibo, & potu fiant condemnationes ad tres dies tantũ, & omnes condemnationũ ſententias Iudices Poteſtatis, & alij officiales cõmunis, & populi Cremonæ, & quilibet eorum, qui primo requiſitus fuerit, teneatur, & debeat executioni mandare ad voluntatem illorum, in quorum fauorem latæ ſunt, & prout elegerint, omnibus vijs, & remedijs, nulla exceptione, denunciatione, vel cauillationibus admiſsis, tam contra tenentes, & poſsidentes bona, & res, quæ fuerunt eius, contra quem lata eſt, vel per ipſum tenebantur, & poſsidebantur tempore litis conteſtatæ verè, vel fictè, vbi conteſtatio requiritur, & tempore primæ citationis, vbi conteſtatio non requiritur, vel ab illo tempore citra, ac ſi contra ipſos lata fuiſſet dicta ſententia, quàm contra eum, contra quem lata fuit, præcedente tamen vna citatione, cum aſsignatione trium dierum ad cõtradicendum, ſaluo quòd ſi citatus comparuerit infra terminum prædictum, & oppoſuerit contra ſententiam, vel condemnationem, exceptiones ſolutionis, liberationis, vel pacti de non petendo, vel aliquam earum, & quamcunq; aliam exceptionem ortam poſt ſententiam, quam, vel quas afferat ſibi cõpetere poſt ſententiam, talis exceptio admittatur. Quam probare teneatur infra decem dies vtiles à die exceptionis propoſitæ, quam ſi non probauerit infra dictum terminum, pro non propoſita habeatur, & ſententia, ſeu cõdemnatio executioni mandetur, nulla exceptione, vel cauillatione vlterius admiſſa. Et ſaluo quòd ſi illi, in quorum fauorem latæ ſententiæ ſunt, diſtulerit per annom facere executionem à die citationis ſupraſcriptæ, non poſsint ipſam executionem facere, niſi de nouo faciant citari illum, contra quem latæ fuerint, vel executio petitur ad contradicendum, quæ citatio contineat terminum trium dierum, & ſi contradixerit infra dictum terminum, opponendo aliquam dictarũ exceptionum, audiatur, & procedatur modo ſimili, de quo ſupra. Et ſaluo, quòd nullus poſsit perſonaliter detineri, ſi voluerit ſatisfacere de ſuis bonis, in electione creditoris, iuxta æſtimationem fiendam per duos bonos homines, & legales eligendos per partes, & ſi dicti homines ſic electi non eſſent in concordia de dicta æſtimatione bonorum, quòd tunc arbitrio iudicis, vel officialis, ſub quo erit dicta quæſtio, eligatur tertius bonus, & legalis, de cuius conſilio procedatur in ipſa æſtimatione bonorum fienda, & ſi bona non habuerint, de quibus ſoluere poſsint creditoribus talium debitorum, quòd in eo caſu poſsit contra ipſos principales, & fideiuſſores procedi ſecundum iuris ordinem. Et eo ſaluo, quòd debitor ad requiſitionem creditoris infra terminum ſtatuendum à iudice, teneatur probare, quòd habeat dominium directum, vel vtile bonorum, quæ ſic dedit in ſcriptis, de quibus vult ſoluere, per oẽm modum legitimũ probandi, quod ſi non probauerit, non intelligatur dediſſe bona ſua in ſcriptis, & non gaudeat hoc beneficio. Et ſaluo, quòd pro aliquibus ſententijs, vel debitis non poſsit aliquis pignerari de pannis, quos habet in dorſo ipſe, vel aliquis de ſua familia, & quod non poſsit in ipſis aliqua ſententia mandari executioni. Et prædicta vendicent ſibi locũ in omnibus, & per

omnia

omnia in sententijs arbitrorum, & amicabilium compositorum. Saluo, quòd prædicta, quæ loquuntur de possendo soluere de suis bonis, non vendicent sibi locum in quæstionibus decem librarum imper. vel abinde infra, nec in expensis litium,& causarum præsentium, præteritarum, & futurarum. Saluo, quòd nullus procurator, vel syndicus, vel curator alicuius personæ, vel vniuersitatis ad aliquam condemnationem, seu sententiam teneatur datam, seu pronunciatam contra ipsos, vel aliquem ipsorum, nec possint detineri, nec molestari ipsa occasione. Et quòd si executio sententiæ, uel condemnationis facta fuerit contra aliquem, uel in bonis eius, & post dictam executionem compareat, & opponere, & allegare velit, aliquam exceptionem, quæ sibi aliàs de iure competeret post dictam sententiam,& dicat dictam executionem fieri non potuisse, & eam petat reuocari, audiatur seruatis ordinibus statutorum cõmunis Cremonæ. Et prædicta locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica de pœna debitoris dantis inscriptis bona, quæ non sint sua. CCCXXXXII.

ITEM statutum est, quòd in eo casu, in quo debitor potest satisfacere creditori suo de suis bonis, secundum formam statuti loquentis de hoc, si dictus talis debitor obtulerit iudici, vel dederit inscriptis creditori suo aliqua bona, quæ non sint sua, nec esse reperiantur in eius bonis, in libris decem imper. puniatur, & non possit vti beneficio statuti prædicti.

Rubrica de instrumentis executioni mandandis. CCCXXXXIII.

ITEM statutum est, quòd instrumenta publica cuiuscunq; contractus obligationum personalium habeat vim voluntariæ condemnationis,& sententiæ difinitiuæ, quantum est ad exequutionem tantum, à tempore petitæ exequutionis, & executioni mandari debeant per Potestatem Cremonæ, & eius iudices, ad quos spectat, & per consules iustitiæ, & per illum, & illos ex eis, qui primo fuerit requisitus, contra principales debitores, & eorum hæredes, & contra fideiussores ipsorum debitorum, facta prius legitima excussione, antequam deueniatur ad fideiussores, & contra hæredes ipsorum fideiussorum, ad petitionem creditorum, uel eorum hæredum, uel habentium causam ab eis, præcedente tamen, & facta citatione, in qua citatione assignetur terminus trium dierum, quòd ipsi debitores,fideiussores,uel hæredes debeant contradixisse executioni petitæ, nec sit necessaria aliqua petitio, seu libellus, sed sufficiat sola productio instrumenti, & prædicta citatio. Cuius citationis termino elapso, & in ipso termino nulla facta contradictione, executioni mandari debeant, prout supra, quandocunq; requisiuerit petens dictam executionem sine alia citatione, & nulla contradictione obstante. Contra quæ tamen instrumenta infra terminum prædictum possint opponi infrascriptæ exceptiones, videlicet, exceptio solutionis, absolutionis, liberationis, pacti facti de non petendo, præscriptionis, prorogationis termini, compensationis, remissionis,& nullitatis, seu simulati contractus, & falsitatis, illo, qui exceptionem falsitatis opponit, deponente decem libras imp. antequam audiatur ad exceptionem falsitatis opponendam. Quæ libræ decem imper. perueniant in illam partem, contra quã obiecta sit dicta exceptio falsitatis, si dicta exceptio nõ fuerit probata, & si probata fuerit, restituantur deponenti. Qui opponens habeat terminum exceptiones oppositas probandi, & probatas habendi decem dierũ vtilium à die exceptionis propositæ, absq; aliquo ministerio iudicis, quo termino elapso, testes producti, & omnia facta,& actitata in dicto termino, habeantur ipso iure publicati, & publicata. Qui terminus probandi, & probatum habendi sit cõmunis utriq; parti. Quo termino elapso utraq; pars habeat,& habere debeat;& habere intelligatur ipso iure terminum quinq; dierum utilium ad reprobandum, impugnandum, & remouendum quæcunq; facta, producta, & actitata in dicto termino dictorum decem dierum. Quo termino quinq; dierum elapso testes producti, & quæcunq; facta, & producta, & ostensa in ipso termino ipso iure

habeantur

habeantur pro publicatis. Et iudex causæ infra alios quinq; dies teneatur, & debeat exceptiones propositas terminasse, quæ si terminatæ non fuerint infra dictum terminum, seu terminos, dicta instrumenta executioni mandentur, non obstantibus exceptionibus propositis, ac si pronunciatum esset ipsa instrumenta executioni mitti debere. Et quòd vltima dies dictorũ quinq; dierum datorum ad reprobandum sit deputata ad cõmittendum vni Iudici de collegio Iudicum Cremonæ ad consulendum super prædictis exceptionibus, si partes, vel altera earum petierit cõmitti debere. Et transacto dicto die dictus iudex dictam quæstionem non teneatur cõmittere, sed per se decidere teneatur. Et si ille, contra quem petitur fieri executio, non comparuerit in termino citationis, & facta fuerit executio in bonis eius, & infra quinq; dies post executionem factam venerit, refectis expensis audiatur, quemadmodum si in termino sibi assignato in citatione comparuisset, & exceptiones proposuisset. & vltra dictos quinq; dies non audiatur, nisi voluisset satisfacere totum debitum, & expensas. Et si executio facta fuerit in personam pro eo ꝙ fuerit contumax, vel ex eo, quòd in termino citationis non comparuerit, & infra quinq; dies post executionem factam voluerit satisdare idoneè de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, relaxetur de carceribus, restitutis prius expensis contumaciæ, & audiatur, quemadmodum comparens non contumax. Saluo ꝙ si debitor relaxatus se absentauerit, vel fugam arripuerit, & per procuratorem non se defenderit, tunc contra fideiussores suos de iudicio sisti, & iudicatum soluendo fiat executio, nulla exceptione iuris, vel facti obstante. Et quòd à pronunciatione de non exequendo, vel ab executione cuiuscunque sententiæ, vel instrumenti non possit querelari, appellari, vel nulla dici.

Rubrica de bonis acceptis, vel pigneratis ad executionem sententiæ, vel instrumenti, vt patet in textu, æstimandis, vel insolutum dandis. CCCXXXXIIII.

ITEM statutũ est, quòd facta executione vigore alicuius sententiæ, vel instrumenti publici, vel alterius obligationis, quod, vel quæ habeat vim sententiæ quo ad hoc vt executio fiat, teneatur, & debeat debitor, contra quem facta fuerit executio, infra quinq; dies, postq̃ facta fuerit executio, exigere, & recuperare res, & bona, in quibus facta fuerit executio, absq; alia citatione, vel requisitione fienda pro his pigneribus, & rebus exigendis, & recuperandis, soluendo totum debitum cum expensis. Quibus diebus quinq; elapsis, nisi soluerit dictum debitum cum expensis, possit creditor, qui dictam executionem fieri fecerit, impignare res mobiles, quas fecerit pignerati, vel capi, vsq; ad quantitatem sui debiti, & expensarum, vel facere eas subhastari, vel incantari in platea cõmunis Cremonæ, publicè, sono tubæ præmisso, & plus offerenti vendere, atq; dare, & pretium exinde recipere, & si contingeret pretium ipsarum rerum excedere debitũ cum expẽsis, teneatur creditor residuum pretij restituere debitori, seu facere eas æstimari, prout infra. Et si executio facta fuerit in bonis immobilibus, possit creditor, qui dictam executionem fieri fecerit, facere post lapsum dictorum quinq; dierum ipsa bona immobilia examinari per tres bonos viros illius viciniæ, seu contratæ, vel alterius viciniæ, seu contratæ circumstantis, in qua sita fuerint ipsa bona, vel per tres bonos viros in talibus expertos eligendos per iudicem de confidentibus ambarum partium, & si ille, contra quem facta fuerit executio, non comparuerit, vel eligere recusauerit, tunc ipse iudex eligat tres de cõfidentibus illius, in cuius fauorem executio, vel pigneratio erit facta. Quos tres bonos viros iudex ad instantiam creditoris infra tertiam diem, postquàm super hoc fuerit requisitus eligere teneatur. Et qui electi cogantur iuris remedijs dictam æstimationem facere, & referre iudici causæ infra tertiam diem, postquàm electi fuerint, & acceptauerint, si res fuerint in ciuitate, & si in districtu fuerint, infra decem dies, & iurare debeant benè, & diligenter, & sine dolo dictam æstimationem facere, æstimando quamlibet rem, seu quodlibet corpus rei, per se, vel ad perticam, seu iuger, vel ad aliam mensuram,

vel ad

vel ad pondus. Et ꝙ facta dicta æstimatione, teneatur debitor facere datum insolutum de dictis bonis creditori, vsq; ad quantitatem ascendentem debitum, & expensas, de illis videlicet, quæ elegerit ipse creditor. Et residuum bonorum dimittere, & relaxare debitori in casu, quo æstimatio facta excederet debitum, & expensas. Et si dictus debitor die, & hora sibi statutis per iudicem, vel per curretium ex parte iudicis non venerit, vel dictum datum facere recusauerit, tunc dictus iudex ex suo officio, & debitoris loco, & nomine, teneatur, & debeat dare insolutũ dicto creditori, dicta bona, seu de dictis bonis, quæ elegerit ipse creditor, ascendentia, seu ascendentibus debitum cum expensis, & residuum bonorum, si æstimatio excederet debitum cum expensis, relaxare, vel relaxari facere debitori. Et talis datio valeat, & teneat inconcussè, & reuocari non possit. Et teneatur creditor eligere vnam rem, si vna sufficiat ad sui crediti satisfactionem, & plures eligere non possit, si vna sufficiat. Possit quoq; creditor bona, quæ subhastata, vel æstimata erunt modis, & formis suprascriptis, vel partem eorum vsq; ad quantitatem debiti, & expensarum, in se retinere pro eo pretio, vel æstimatione, quo vel qua fuerint subhastata, vel examinata. Efficianturq; bona creditoris, ipso iure facta subhastatione, & æstimatione prædictis, dummodo non retineat, vel non eligat, nisi tot, & tanta ex eis, quæ capiant suum debitum, seu creditum cum expensis. Et possit ille, contra quem facta fuerit executio, & venditio in bonis mobilibus, recuperare ipsa bona mobilia ab incantatore, seu emptore dictarum rerum mobiliũ infra decem dies à die dicti incantus, seu subhastationis, & ab ipso creditore, vel ab incantatore, vel emptore rerum immobiliũ, in quibus facta fuerit executio, possit infra spatium vnius mensis à die dati insolutum, vel incantus, vel emptionis, ea bona immobilia recuperare. Et prædicta quæ loquuntur de æstimando, vendendo, vel impignando non habeant locum contra debitores, qui vigore statutorum possunt, facta executione contra eos, pro eo, quòd fuerint contumaces, retractare, seu retardare executionem, si compareant, & purgant contumaciam suam, infra tempus in statutis limitatum. Et prædicta locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica quòd condemnationes voluntariæ scribantur in præsentia duorum testium, & de ipsarũ executione. CCCXXXXV.

ITEM quòd notarij, qui scribunt aliquam condemnationem voluntariam, scribant ipsam in præsentia duorum testium, qui cognoscant illum, qui se condemnat. Et credatur testes illum cognoscere, si notarius scribens condemnationem scripserit in ipsa condemnatione, quòd testes dixerint se cognoscere illum, qui se condemnauit. Et quòd condemnationes dicto modo factæ valeant, & quòd non sit necessarium aliquam sententiam ferri super ipsis condemnationibus voluntarijs, sed executioni mandentur, quemadmodum sententiæ diffinitiuæ.

Rubrica de alimentis, & interesse dotium. CCCXXXXVI.

ITEM statutum est, ꝙ de dotibus ascendentibus vsq; ad quantitatem quinquaginta librarũ imp. & abinde infra ratione alimentorũ, & interesse exigi possint per mulieres quatuor denarij de qualibet libra pro quolibet mense, in casu quo exactio dotis locum habeat, & non aliter, & ipsa muliere tantum suam dotem repetente, seu protestante de volendo dotem exigere per publicum instrumentum per se vel legitimum procuratorem, parte præsente, vel ad domum partis, præsente aliquo de familia dictæ partis. De dotibus autem ascendentibus vsq; ad quantitatem centum librarum imper. vel abinde infra vsq; ad quantitatem quinquaginta librarum exigi possint denarij tres tantum, pro alimentis, & interesse, pro qualibet libra, & quolibet mense, & ipsa muliere dotem repetente, vel protestante, vtsupra, per se, vel per legitimum procuratorem. A centum vero libris supra, duo denarij tantum exigi possint pro qualibet libra, & quolibet mense, & ipsa muliere tantum dotem repetente, vel protestante, vt supra, per se, vel per legitimum procuratorem. Et prædicta locum habeant pro eo tempore tantum,

quo exactio dotis fieri potest de iure. Quæ alimenta, & interesse currant à die petitionis, seu protestationis tantum. Pro tempore vero quo dos exigi non potest, mulieres possint petere alimenta, secundum formam iuris. Saluo quòd prædictam pecuniæ quantitatem superius taxatā mulieres petere non possint pro eo tempore, quo fuerint alimentatæ de bonis maritorum, seu eorum hæredum, nec pro eo tempore, quo steterint in domo, seu super bonis maritorum. Et q bona aliqua non sint obligata pro alimentis, & interesse prædictis.

Rubrica de prohibitis contractibus, & distractibus filiorum familias. CCCXXXXVII.

ITEM statutum est, quòd nullus contrahat, nec distrahat cum filijs familias, nec cum alia persona existente in aliena potestate, principaliter, vel fideiubendo, in eorum præiudicium, nisi sit talis, qui sua negocia, vt paterfamilias, gerat, uel regat, & intelligatur gerere negocia sua, si per se seorsum steterit, vel qui stando cum patre, uel auo negocia paterna, vel auita publicè, ut paterfamilias, per se administraret, uel nisi consentiente patre, uel eo, in cuius potestate est, uel nisi sit filius furiosi, uel mentecapti, maior uiginti annis. In quibus casibus ualeant, & teneant contractus cum illis facti. Et saluo quòd contractus, & omnia gesta per filiosfamilias in eorum fauorem valeant, & teneant de iure.

Rubrica de testibus, qui recipiuntur ad æternam rei memoriam. CCCXXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd quilibet possit facere recipi testes ad æternam rei memoriam, & quando testes recipiuntur ad æternam rei memoriam, recipiantur coram iudice, vel consulibus iustitiæ super capitulis intentionum porrectis, & datis à parte, quæ petierit hoc, oblata petitione, & citatis his, qui læderentur ex ipsa receptione ipsorum testium, vel facto proclamate generali super arengerio in platea maiori, & in vicinijs ciuitatis Cremonæ, ita quòd possit resistere, & contradicere ipsi receptioni, & facere interrogationes suas super ipsis capitulis intentionum, quæ fieri debeant dictis testibus, & correctæ, & examinatæ, & approbatæ, & si non fuerint porrectæ interrogationes, quòd tunc per notarios examinatores fiant interrogationes, quæ sibi videbuntur fiendæ, & his testibus sic receptis depositiones eorum publicentur, & ipsis publicatis, & prædictis seruatis probent testes perinde tam in agendo, quàm defendendo, ac si legitimè recepti essent, in quolibet iudicio. Et hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica de autenticatione testium, & instrumentorum. CCCXXXXIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd autenticatio depositionum testium, & instrumentorum, & priuilegiorum, & aliorum iurium fieri debeant hoc modo videlicet, quòd adesse debeant duo ex iudicibus dñi Potestatis Cremonæ, vel duo ex consulibus iustitiæ, qui debeant accipere depositiones testium, seu instrumentorum, qui vel quæ petuntur autenticari. Et de ipsis autenticationibus habere debeant consilium trium iudicum, & trium notariorum bonorum, & legalium, qui inspicere debeant dictas depositiones testium, instrumentorum, priuilegiorum, & iurium, vtrum in eis sit aliqua suspicio. Et si fuerint concordes, quòd depositiones testium, priuilegiorum, seu instrumentorum, vel iurium sint legales, seu legalia, & suspicione carentia, quòd tunc possit autenticari, citatis prius his, qui læderentur ex ipsa autenticatione, vel facta proclamatione generali super arengerio in platea maiori, & per ciuitatem Cremonæ. Et hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica

Rubrica de imbreuiaturis notariorum mortuorum, inhabilium, & absentium committendis, & de fide instrumentorum exinde extractorum. CCCL.

ITEM statutum, & ordinatum est ꝙ si aliquis notarius fuerit mortuus, vel absens à ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel inhabilis, Iudices, & Consules iustitiæ, & quilibet ipsorum possint, & debeant committere imbreuiaturas, & protocolla illius notarij mortui, vel absentis, vel inhabilis bono, & legali notario, & ille notarius cui commissæ fuerint dictæ imbreuiaturæ, seu protocolla, possit reficere, & facere dicta instrumenta de dictis protocollis, & imbreuiaturis, tam de mortificatis, quam non mortificatis, seu cancellatis, sicut poterat ille notarius qui scripsit dictas imbreuiaturas, seu protocolla, dum tamen alius notarius se subscribat in illo instrumento, notificando in subscriptione statum imbreuiaturæ, & citatis partibus, quas negotiũ tangit, quæ expectari debeant per sex dies, quibus elapsis possint instrumenta extrahi, seu refici de dictis imbreuiaturis, seu protocollis. Et hoc de citationibus locum habeat, quando debent instrumenta extrahi, vel refici de imbreuiaturis, & protocollis cancellatis, vel mortificatis, & notarius, cui commissæ fuerint dictæ imbreuiaturæ, debeat iurare tempore commissionis sibi factæ, ꝙ fideliter faciet, & reficiet instrumenta de dictis imbreuiaturis secundum tenorem dictarum imbreuiaturarum, & notarius cui commissæ fuerint dictæ imbreuiaturæ, & qui se debet subscribere, teneatur se subscribere, & exprimere in subscriptionibus suis millesimum, indictionẽ, & diem extractionis, & confectionis, seu refectionis dicti instrumenti, & de commissione imbreuiaturarum adhibeatur fides notario extrahenti, de prædictis facienti mentionem in sua subscriptione de instrumento commissionis ipsarum imbreuiaturarum, si dicat se vidisse, & in parte legisse. Et instrumenta sic confecta ex imbreuiaturis probent. Et ꝙ facta commissione imbreuiaturarum alicuius notarij, qui dicatur mortuus, credatur ꝙ sit mortuus, nisi contrarium doceatur, & ꝙ credatur etiam de inhabilitate, & absentia, si in instrumento commissionis, vel refectionis contineatur, nisi contrarium doceatur.

Rubrica de fide instrumentorum extractorum de imbreuiaturis à triginta annis retro. CCCLI.

ITEM statutum, & ordinatum est, ꝙ idem intelligatur, & fides adhibeatur instrumentis extractis à triginta annis retro de imbreuiaturis notariorum mortuorum per alios notarios legales, & bonæ famæ, & opinionis, quibus commissæ fuissent dictæ imbreuiaturæ, prout in subscriptionibus suis legitur, & narratur, etiam dato ꝙ instrumentum commissionis non appareat, & ꝙ in subscriptione sua non dicatur se vidisse, & legisse, cum difficile apparere posset de dicto instrumento commissionis propter conditiones transcursas, & hoc sibi locum vendicet si notarij extrahentes, & subscribentes sint mortui à triginta annis retro.

Rubrica de subscriptionibus notariorum mortuorum inhabilium, & absentium committendis. Et ꝙ in quolibet instrumento à decem libris supra adsint duo notarij. CCCLII.

ITEM statutum, & ordinatum est, ꝙ si aliquis notarius, qui se debet subscribere in testamentis, codicillis, seu inuentarijs, vel alijs instrumentis, mortuus fuerit, vel inhabilis, vel absens fuerit à ciuitate, vel districtu Cremonæ, quod Iudices seu consules iustitiæ, possint, & debeant committere subscriptionem illius notarij mortui, absentis, vel inhabilis bono, & legali notario, qui se subscribere debeat loco dicti notarij, & credatur de morte, & absentia, & inhabilitate, prout in superiori statuto continetur. Et quòd in quolibet instrumento

à decem lib ris ſupra, vel rei tanti valoris, quæ aſcendat vltra decem libras, debeant adeſſe duo notarij, quorum vnus inſtrumentum conficiat, & alius ſe ſubſcribat. Et ſaluo ꝙ hæc locum nõ habeant iu inſtrumentis tenutarũ, nuntiorum, & peremptoriorum, nec in inſtrumentis procuræ, actoriæ, & ſyndicatus, & tutelæ, & curariæ ad placita, nec in inſtrumentis appellationis nullitatis, nec contradictionis, & ſententiarum, nec in inſtrumentis extractis de actis aliquibus, nec de ſtatutis, & prouiſionibus communis Cremonæ, nec in inſtrumentis denuntiationum, & proteſtationum, nec in inſtrumentis confectis, & conficiendis in epiſcopatu Cremonæ longe à ciuitate Cremonæ per milliaria quinq; & aliter non valeant.

Rubrica de debitoribus cogendis ad extrahendum fideiuſſores ſuos ab obligationibus. CCCLIII.

ITEM ſtatutum, & ordinatum eſt, ꝙ Poteſtates, Rectores, & eorum Iudices, & Conſules Iuſtitiæ teneantur ex officio ſuo compellere debitores tã in perſona, quàm in rebus, vt extrahant fideiuſſores ſuos ab obligationibus, in quibus pro ipſis interceſſerunt cauſa mutui, & aliorum contractuum tantum, qui ad tempus facti ſunt, præterquam tutelæ, & curatiæ, ſi per annum ſteterint in fideiuſsione, & denunciauerint ipſi fideiuſſores Poteſtati, Rectori, ſeu Iudici, ſiue Conſulibus prædictis, ſeu ab eis requiſiuerint, quòd liberentur, & extrahantur à fideiuſsione per debitores eorum, vtſupra dictum eſt. Et ſuper hoc procedatur breuiter, & ſummatim, iuris ordine ſeruato, & non ſeruato, & quòd principalis non poſsit dicere vllo modo, volo ſoluere de bonis meis, & intelligatur etiam fideiuſſor, qui probare poſsit per teſtes, vel inſtrumenta, vel aliter promiſsionem ſibi factam de conſeruando ipſum indemnem.

Rubrica de ceſsione iurium fienda per creditorem. CCCLIIII.

ITEM ſtatutum, & ordinatũ eſt, ꝙ primus creditor teneatur cedere iura ſecundo creditori ſoluenti debitum totum, etiam ſi ſecundus non poſsideat, & idem locum habeat in emptoribus, donatarijs, legatarijs, & alijs conſimilibus. Saluo, quòd primus creditor, & poſsidens poſsit offerre, & ſoluere ſecundo creditori, & petere iura ſibi cedi à ſecundo creditore.

Rubrica quòd inſtrumenta poſsint tam per alios notarios etiam finiri, quàm per illos qui imbreuiauerunt. CCCLV.

ITEM cum propter pigritatem notariorum, qui non faciunt inſtrumenta, multi homines, & eorum hæredes amittant ſua iura, ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd ſi aliqua charta tractata, vel imbreuiata eſt, vel fuerit per aliquem notarium, poſsit finiri in charta publica, & compleri integrè per quemcunq; notarium. Dummodo ille, qui imbreuiauerit, ſe ſubſcribat, & dicat in ſubſcriptione ſua ſe tractaſſe, & imbreuiaſſe, & probet, & valeat, ſicut probaret, & valeret, ſi factum eſſet per manus eius notarij, qui tractaſſet, & imbreuiaſſet, & hoc locum habeat in præſentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica vſq; ad quod creditor anterior poſsit defendere de bonis debitoris. CCCLVI.

ITEM ſtatutum, & ordinatum eſt, quòd creditor quantumcunq; ſit anterior, non poſsit defen-

dere

dere de bonis debitoris, quæ possideat aduersus alios creditores vltra quantitatem debiti sui, & expensarum, facta æstimatione de ipsis bonis per duos amicos à partibus eligendos, & si in discordia fuerint, quòd tertius per Iudicem adiungatur eisdem de confidentibus partium. Qui compelli debeant per iudicem dato eis sacramento, facere æstimationem prædictam. Et quòd iudex, consul, vel officialis teneatur, & debeat compellere creditorem anteriorem ad prædicta, ad petitionem alterius creditoris, hoc petentis, & prædictam fieri facere æstimationem breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & sine aliquo libello, vel petitione. Et facta dicta æstimatione dictus officialis, uel consul teneatur anteriorem creditorem alteri posteriori facere relaxare totum id, quod reperiretur ipsum tenere de bonis ipsius debitoris sui vltra illam quantitatem sui debiti, & expensarum, & melioramenti. Et si posterior agat via ordinaria per hypothecariam actionem contra priorem creditorem, eundemq; possessorem, quòd tunc iudex, vel officialis teneatur assignare priori creditori possidenti tantum quantū ascendit id, quod habere debet, & residuum relaxari facere secundo creditori, facta æstimatione vt supra. Et hoc locum habeat in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica de successionibus ab intestato. CCCLVII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd mortuo aliquo, uel aliqua ex ascendentibus ab intestato, mulieres, & ex eis descendentes ad successionem suorum parentum ascendentium masculorum, & fœminarum non admittantur cum fratribus, nec cum masculis ex eis descendentibus, si dotatæ inueniantur, per quemcunq; dotatæ inueniantur, seu dotatæ fuerint, vel si parentum ascendentium masculorum voluntates super eis non dotatis manifestæ fuerint, quantum de suo habere voluerint. Si autem dotatæ non fuerint, vel parentum ascendentium masculorum uoluntates manifestæ non fuerint, quantum de suo habere uoluerint, tunc, si fratres, uel ex eis descendentes masculi dotare eas mulieres uoluerint secundum uires patrimonij dictorum parentum ascendentium masculorum, & fœminarum, dictæ mulieres non succedant cum eis. Si autem eas dotare euitauerint, legitimam mulieres petere possint, & habere debeant in bonis parentum ascendentium masculorum, & fœminarum, & ultra legitimam petere, & habere non possint.

Rubrica de eodem. CCCLVIII.

ET mulieres, & ex eis descendentes admittantur ad successionem matris, auiæ, & proauiæ, non extantibus masculis ex ipsis matre, auia, & proauia descendentibus secundum formam iuris cōmunis. Extantibus autem masculis descendentibus ex matre, auia, & proauia, ipsi masculi præferantur in earum successione omnibus agnatis.

Rubrica de eodem. CCCLIX.

ET nec mater, nec auia, nec aliqua alia persona ex linea materna, ascendens, uel descendens, uel collateralis præferatur agnatis coniunctis ex linea paterna, nec cum eis succedant, usq; ad quartum gradum inclusiuè, & gradus intelligatur secundum Canones. Et agnatis deficientibus usq; ad gradum prædictum, quòd mater, & aliæ personæ ex linea materna coniunctæ admittantur ad successionem cognatorum secundum formam iuris communis. Saluo si personæ ascendentes, uel descendentes, seu collaterales agnatæ essent fœminæ, usq; ad quartum gradum inclusiuè, quòd tunc mater alimenta habere debeat ex bonis filij secundum facultates bonorum, ipsa matre perseuerante in uiduitate per mortem mariti sui, patrisq; filij sui, & non exigente dotem, nec augmentum dotis suæ. Et clausula suprascripta de alimentis locum habeat in casibus, in quibus de iure cōmuni ad ipsam matrem successio spectaret.

Rubrica de eodem. CCCLX.

Et fratres coniuncti ex latere patris tantum succedant fratri sibi coniuncto ex latere patris tantum, cum fratribus vtroq; parente coniunctis in bonis ex linea masculina. Et idem seruetur in sororibus venientibus ad successionem sororum, & fratrum, decedentium sine masculis ex eodem patre tantum, cum sororibus vtroq; parente coniunctis.

Rubrica de eodem. CCCLXI.

Et quòd filij, & filiæ fratris æqualiter succedant fratri, & sorori patris cum patruo, & amita in stirpes, & non in capita. Et idem intelligatur, quando sine patruo veniunt ad successionem.

Rubrica de eodem. CCCLXII.

Et sorores, & ex eis descendentes nec fratribus, nec masculis ex ipsis descendentibus præferantur, nec cum eis succedant in qualibet successione cuiuslibet agnati, vel cognati, nisi eas secundum vires sui patrimonij dotare euitauerint.

Rubrica de eodem. CCCLXIII.

Et filij, & filiæ sororum æqualiter succedant sorori patris, vnà cum materteris, in stirpes, & non in capita, & idem intelligatur, quando sine materteris veniunt ad successionem.

Rubrica quòd maritus vxori succedat nõ extantibus liberis ex eodem matrimonio. CCCLXIIII.

Item statutum est, quod maritus non extantibus liberis ex eodem matrimonio vxori succedat. His vero extantibus dos ad liberos ex eodem matrimonio pertineat, ipsius dotis vsufructu ad maritum spectante. In alijs vero bonis ad ipsam vxorem spectantibus ultra dotem, filij ex quocunq; matrimonio succedant insolidum, absq; eo quòd pater in ipsis bonis habeat vsufructum. His uero non extantibus eius successio deuoluatur ad filios, siue ad alios descendentes ex alio matrimonio, qui extant, qnarta remanente marito. Et aliquibus filijs, uel descendentibus non extantibus ex ipsa muliere, eius successio deuoluatur ad maritum ipso iure, sine aliqna apprehensione, & aditione, uel animi declaratione. Saluo, quòd maritus posit hæreditatem nxoris repudiare, si uoluerit, & hoc uendicet sibi locum in præteritis, præsentibus, & futuris. Saluo, quod prædicta non uendicent locum in marito occidente, uel occidi faciente uxorem.

Rbrica de vltimis voluntatibus defunctorum executioni mandandis. CCCLXV.

Item cum multoties voluntates defunctorum executioni mandari non possint, ex eo, quia succedentes hæreditatem adire non volunt, Idcirco statutum est, quòd si ex parte Potestatis Cremonæ, vel eius iudicis rationis præceptum fuerit succedentibus ex testamento, uel abintestato, quòd infra terminum sibi per dictum Potestatem, uel eius iudicem rationis statuendum, debeant hæreditatem defunctorum adire, vel se hæreditati immiscere, & ipsi tales succedentes hæreditatem adire, nel se ipsi hæreditati immisceri recusauerint, uel etiam se abstinuerint, uel non renunciauerint, seu repudiauerint, legata, relicta, & quæcunq; disposita per ipsos defunctos peti, & executioni mandari possint, perinde ac si hæreditas legitimè foret adita, & hoc in bonis relictis per ipsum defunctum tantum.

Rubrica

Rubrica de lege Longobarda cassa. CCCLXVI.

ITEM statutum est, quòd lex Longobarda sit cassa in omnibus, & per omnia, & nullo modo vendicet sibi locum in ciuitate Cremonæ, nec districtu. Et hoc locum habeat in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica quòd nullus excludatur à successione, ex eo quòd non vendicauerit necem mortui. CCCLXVII.

ITEM statutum est, quòd nulla persona cuiuscunq; sexus, vel conditionis existat, vel ætatis, ea sola ratione excludatur à successione patris, vel parentis, vel alterius propinqui, pro eo, quòd non vendicauerit necem mortui.

Rubrica ꝙ possessio bonorũ transeat in hæredem. CCCLXVIII.

ITEM statutũ est, ꝙ mortuo aliquo possessio bonorũ hæreditariorũ mortui transeat in hæredẽ eius ipso iure, sine aliqua apprehensione, & si quis, qui non sit hæres, ingrediatᷣ possessionem bonorum hæreditariorum, ingressus sit ouilius momenti, & soluat pro banno centum soldos imp. Et quòd quilibet possit hæreditatem sibi delatam tam ex testamento, quàm abintestato repudiare, & ab ea abstinere.

Rubrica de beneficio cessionis bonorum. CCCLXIX.

ITEM statutum est, ꝙ debitores, qui bonis cedere volunt, admittantur ad beneficiũ cessionis, per hunc modum, vz. ꝙ teneantur comparere coram iudice rationis personaliter, & non per procuratorem, & petitionem suam inscriptis porrigere, & ꝙ citatis creditoribus ipsorum, vel proclamatione publicè facta super arengerio, & in vicinijs Cremonæ, dum tamen prius, & ante oĩa sua bona mobilia, & immobilia, & noĩa, & pronomina debitorum, & creditorum dent inscriptis ad officium iudicis, coram quo dictum beneficium fuerit petitum, & confiteantur debita, & pulsata publica concione tribus vicibus, & sono tubæ præmisso, teneatur personaliter, & non per procuratorem corã iudice rationis sedente pro tribunali die iuridica, & hora tertiarũ, vel vesperarum tangere staziã eum manibus tribus vicibus, dicendo qualibet vice alta voce, Cedo bonis meis, & factis, & seruatis prædictis, admittatur, & admissus esse intelligatᷣ ad dictum beneficium. Et facta cessione modo quo supra, debitor qui cesserit bonis de carceribus relaxetur, si in ipsis fuerit, & habeat à tempore cessionis spatium vnius anni ad standum in ciuitate, & districtu Cremonæ, & ad concordandum se cum dictis suis creditoribus. Et si non concordauerit cũ dictis creditoribus, ꝙ perpetuò stare debeat extra ciuitatem, & districtum Cremonæ. Et si inuentus fuerit postea in ciuitate, vel districtu Cremonæ, ꝙ possit capi, & detineri, & includi in carceribus, si placuerit creditoribus, seu vni ex eis, & ꝙ de dictis carceribus non possit extrahi, nisi soluerit creditoribus suis, vel dederit bonos, & idoneos fideiussores de soluendo debita creditoribus suis, & cessio, quã fecerit, habeatur pro non facta, & vlterius non admittatᷣ ad cessionis beneficium, saluo ꝙ prædicta non habeant locũ in dacijs, & gabellis cõis Cremonæ, & in oneribus, & factionibus cõis prædicti, nec in debitis mezadrorum, fictaliciorum, & laboratorum terrarũ, & huic statuto renunciari non possit, & renunciatio facta non valeat, etiam si sacramento fuerit vallata.

Rubrica de venditione bonorum illorum qui cesserint bonis. CCCLXX.

ITEM statutum est, ꝙ venditiones bonorũ eorum, qui cesserint, vel cedunt bonis, & iuribus,

posſint, & fieri debeant in hunc modum, videlicet, quòd iudex, & conſul iuſtitiæ, coram quo, ſeu quibus prædicta fuerint petita, debeant facere cridari publicè, & alta voce, ſono tubæ præmiſſo, in ſcalis palatij, & in platea maiori, & per ciuitatem Cremonæ, in locis conſuetis prædicta bona fore venalia, & quicunq; vult, veniat ad faciendum ſe ſcribi, & omnes creditores prædictarum perſonarum veniant ad faciendum ſcribi inſtrumenta ſua, & facta dicta citatione expectare debeat dictus iudex, vel conſul per dies quadraginta, antequàm vendat bona prædicta, quibus elapſis bona prædictarum perſonarum vendi poſsint generaliter, & ſpecialiter per iudicem, vel conſulem plus offerenti, dum tamen fiat venditio in platea communis Cremonæ, & ꝙ pretium dictarum rerum ſoluatur, & ſolui debeat creditoribus prædictarum perſonarum, vel deponatur penes idoneas perſonas eligendas per iudicem pro ſoluendo dictis creditoribus, nec poſsint alibi expendi, niſi in ſolutione prædicta. Et quod venditio prædicta facta dicto modo nullo modo poſsit reſcindi, nec res venditæ auocari per creditores dictarum perſonarum, vel quamlibet aliã perſonam, niſi deceptio inueniatur vltra dimidium iuſti pretij, habito reſpectu ad tempus venditionis, ſed ꝙ ſemper firma remaneant apud emptores, & eorum hæredes.

Rubrica in quibus caſibus dos exigi poteſt. CCCLXXI.

ITEM ſtatutũ eſt, ꝙ ſi maritus ceſſauerit per tres annos continuos præſtare alimenta vxori ſuæ in domo ſua, vel extra domum ipſius, & per eum ſteterit, quominus ipſa alimenta percipiat, ꝙ vxor liberè poſsit exigere dotem ſuã in bonis ipſius mariti, & quæ erant ipſius mariti tempore matrimonij contracti, vel ab eo tempore citra, & in bonis cuiuſcunq; alterius ad dotem reſtituendam obligati. Et mulieres in caſibus, in quibus dos exigi poteſt, poſsint defendere de bonis maritorum ſuorum à poſterioribus creditoribus vſq; ad dotis quantitatem, iuxta æſtimationem fiendam per duos cõmunes amicos à partibus eligendos, & ſi concordes non fuerint, ꝙ tertius eligatur de confidentibus partium per iudicem cauſæ. Et quod de cætero donationes propter nuptias non fiant, nec morgincap, nec coredum, nec quarta, ſed ſolum fiat ex parte mariti confeſsio de dote per ipſum, vel alium pro ea recepta. Et quòd mulier maritata exeat de poteſtate patris, & eius in cuius poteſtate eſt, & ſui iuris ſit, & eſſe intelligatur. Et hæc locum habeant in præſentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica ꝙ qui ſoluit fictum per decem annos cogatur ſoluere in futurũ. CCCLXXII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd qui ſoluit fictum, vel alias conditiones per decem annos continuos ſiue vna vice, ſiue in plures, ſoluere cogatur in futurum, & quòd emphyteuta non poſsit renunciare ſuo iuri emphyteutico abſq; voluntate domini, & è conuerſo dominus non poſsit auferre rem emphyteutæ, ſi ſoluerit ſecundum formam iuris, ſaluo quòd prædicta locum non habeant in fictis, in quibus præceſsit venditio.

Rubrica de inſtrumentis fictalicijs domino exhibendis. CCCLXXIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd fictalicij teneantur exhibere inſtrumenta fictalicia ſuis expenſis domino petenti, ſaluo quòd ſi iurauerit fictalicius ſe hoc non habere, nec dolo deſijſſe habere, compellatur facere domino nouum inſtrumentum, ſecundum conſuetudinem conſortum, & vicinorum ibidem adhærentium, & idem intelligatur de decimis conditionalibus. Et hóc fiat breuiter, & ſummatim per officium, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij.

Rubrica

Rubrica de retornatione fienda solutis pretio contento in instrumento venditionis, & fictis prateritis. CCCLXXIIII.

ITEM statutum est q si aliquis fecerit venditionem de aliqua re, & postea ea die, vel postea quandocunq; per illum, cui facta venditio fuerit, extiterit inuestitus de illa re ad fictum, vel ad Censum reddendum, vel ipsam rem ab illo, cui facta fuerit venditio, in locationem acceperit, q ille, cui facta fuerit prædicta venditio, & qui dictam inuestituram, seu locationem fecerit, & eius hæredes, vel qui causam habuerint ab eo, teneantur, & possint cogi facere datum, & retornationem de dicta re vendita venditori, & eius hæredi, & facere fines de fictis præteritis, soluto pretio eidem comprehenso in instrumento dictæ venditionis, & solutis fictis temporis præteriti. Et prædicta vendicent sibi locum in omnibus contractibus præsentibus, & futuris, & huic statuto renunciari non possit, & facta renunciatio non valeat, etiam si sacramento fuerit vallata.

Rubrica de instrumentis inuentariorum, & satisdatione danda per tutores parentibus. CCCLXXV.

ITEM statutum est q tutores, & tutrices teneantur exempla instrumentorum inuentariorũ, & satisdationum proximis parentibus pupillorum, si petita fuerint, dare ante ætatem completã tutela durante expensis petentium, & tutores, & tutrices, & curatores ad negotia, teneantur facere inuentaria duo eiusdem tenoris, vnum quorum remaneat penes se, & aliud ponant in sacristia maioris Ecclesiæ Cremonæ, & aliter non habeantur pro tutoribus, nec tutricibus, etiã si à testatore fuerit remissa inuentarij confectio.

Rubrica de ratione reddenda per procuratores, & similes. CCCLXXVI.

ITEM statutum est, quòd si quis steterit negociorum gestor, procurator, syndicus, vel actor alicuius vniuersitatis, seu personæ singularis, vel tutor, curator alicuius, & reddere voluerit ipse, vel hæres eius administrationis suæ rationem, & denunciabit eidem, vel hæredi eius, cuius administrationem, tutelam, vel curam gessit, vel præsidentibus negocijs vniuersitatis, de qua denunciatione appareat publicum instrumentum, facta prædictis personis personaliter, & in præsentia testium bonæ opinionis, quæ denunciatio ter debeat fieri, & in diuersis diebus, & diuersis vicibus. Quòd ille, seu illi, cuius, seu quorum negocia gesta sunt, vel tutela, vel cura, vel alia administratio gesta, & hæres eius infra annum post denunciationem rationem accipere, audire, & facere teneatur; alioquin, si non fecerint, nec audiuerint, nec receperint dictam rationem, transacto anno post dictam denunciationem dictus negociorum gestor, procurator, syndicus, aut actor, tutor, vel curator non teneantur amodo reddere rationem sui gestus, vel administrationis, sed perinde habeantur, ac si legitimè rationem reddidissent, & reliqua præstitissent, dum tamen dicta denunciatio fieri non possit per tutorem, vel curatorem, nec eius hæredes minori viginti annis, & si facta fuerit, non valeat. Et prædicti tutores, curatores, & procuratores, negociorum gestores, syndici, actores, & alij administratores possint compelli similiter reddere rationem de gestis, & omissis per eos breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, & ad restituendum compelli, & non possint allegare beneficium statuti, quod loquitur, q nullus possit detineri si voluerit satisfacere de suis bonis. Et hoc locum habeat de gestis à tempore dominationis quondam Dñi Azonis Vicecomitis citra, & ab hodie in antea gerendis.

Rubrica

Rubrica q̀ bona procuratoris sint obligata pro gestis. CCCLXXVII.

ITEM cum contingat multoties procuratores constitui per aliquos ad exigendum, & debita recipiendum, & ad vendendum bona constituentium, & procuratores ipsi vendant, & exigant, & pretia, vel debita exacta baratent, & non dent dominis, & recedant, & se absentent, sic, quòd domini semaneant detrusati, & non habeant regressum contra bona talium procuratorum. Idcirco statutum est, quòd bona talium procuratorum intelligantur, & sint obligata incontinenti post mandatum ipsis datum, & conueniri possint per dominos, & eorum hæredes personaliter, & etiam sua bona possint peti obligata à quocunq; possessore per ipsos dominos, & eorum hæredes pro exactis, & receptis per ipsos procuratores.

Rubrica de mulieribus transeuntibus ad secunda vota. CCCLXXVIII.

ITEM cum diutius consuetudo in ciuitate Cremonæ, & alijs partibus viguerit, q̀ mulieres transeuntes ad secunda vota, vel vlterius, bona sua dederint in dotem liberè, expeditè, & irreuocabiliter, absq; eo, quòd aliquid filijs primi matrimonij, vel vlterioris reliquerint, vel dederint, vel relinquere, vel dare coactæ fuerint, ideo pro cômuni vtilitate prouisum, statutum, & ordinatum est, quòd mulieres, quæ transierint ad secunda vota, vel vlterius, & bona sua dederint in dotem secundo marito, vel vlteriori, quòd illa datio fieri potuerit, attenta consuetudine prædicta, & facta valeat, & teneat inconcusè, & quòd reuocari non possit, & inuiolabiliter obseruetur. Et quòd prædictæ mulieres cogi non possint ad aliquid dandum, soluendum, & relinquendum filijs primi matrimonij, vel vlterioris, lege in contrarium loquente non obstante. Et quòd eodem modo mulieres, quæ in futurum transibunt ad secunda vota, vel vlteriora, bona sua in dotem dari possint secundo marito, & vlteriori, & quòd datio fienda per ipsas valeat, & teneat inconcusè, & quòd reuocari non possit, & inuiolabiliter obseruetur. Et quòd mulieres prædictæ non possint cogi ad aliquid dandum, soluendum, & relinquẽdum filijs primi matrimonij, vel vlteriores lege in contrarium loquente non obstante, ex eo, quòd dederint bona sua in dotem secundo marito, vel vlteriori.

Rubrica quod tutelæ, & similia possint fieri in alio loco, quàm in loco soliti tribunalis. CCCLXXIX.

ITEM cum multæ tutelæ, curæ, actoriæ, & inuentaria sint factæ, & facta, constitutæ, & decretæ, & decreta coram iudicibus, vel consulibus Cremonæ, vel aliquo eorum in alio loco, quàm vbi ius reddi consueuit per eos, vel eorum præcessores, & maiores, de quibus dubitari posset, vtrum valeant, ex eo, quòd prædicta facta nô fuerint coram iudice pro tribunali sedente in loco debito, & consueto. Ideo statutum est, & ordinatum, quòd tutelæ, curæ, actoriæ, & inuentaria occasionibus prædictis, vel aliqua earum facta, factæ, constitutæ, & constituta, decreta, & decretæ in alio loco, quàm vbi iudices, seu consules pro tribunali sedere consueuerunt, valeant, & teneant de iure, ac si facta, factæ, constituta, constitutæ, decreta, & decretæ forent in loco, vbi pro tribunali sedere consueuerunt. Et eodem modo, tutelæ, curæ, actoriæ, & inuentaria fienda, & fiendæ occasionibus prædictis, vel aliqua earum fieri possint, & decerni, & facta, & decreta ualeant per iudices, & consules, & coram iudicibus, & consulibus Cremonæ, & per quemcunq; eorum, & coram quolibet eorum, vbilibet, & in quolibet parte ciuitatis, & territorij Cremonæ. Et sic facta, facti, & factæ, & decreta valeant, & teneant de iure, ac si facti, factæ, facta, & dicta, & decreta forent per ipsos iudices, & consules, & quemlibet eorum, & coram ipsis iudicibus, & consulibus, & quolibet eorum in loco, vbi pro tribunali sedere consueuerunt, & prædicta fieri debuerunt. Insuper statutum, & ordinatum est, quòd in omni casu, vbi

vbi est necessaria auctoritas, seu decretum alicuius Iudicis, vel Consulis, quod illa, & illud interponi possit in quocunq; loco ciuitatis, & districtus Cremonæ per ipsos iudices, & consules, & quemlibet eorum, perinde, & sicut possent in loco, vbi pro tribunali sedere consueuerunt, & quolibet die tam feriato, quàm non feriato, dum tamen prius ipsum locum, vbi prædicta facere voluerint, ipsi, vel aliquis eorum eligant pro suo tribunali, quantum ad prædicta. Et si casus occurrat, quod aliquis ad prędicta citari deberet, quòd ille talis postea citetur ante interpositionem auctoritatis, vel decreti ad illum locum, dum tamen ille locus sit habilis, & non suspectus citato, vel citando.

Rubrica quòd iudicium possessorij, & petitorij, & vtilis simul possit intentari CCCLXXX.

ITEM cum diutius ex consuetudine obtentum sit, quòd possessorium retinendæ possessionis, & possessorium recuperandæ possessionis simul intententur, cum quibus ius dominij, vel quasi intentari consueuit. Ideo statutum est, quòd causa, & iudicium retinendæ possessionis, & recuperandæ possessionis, & dominij directi, vtilis, vel quasi simul, & separatim, & aliqua ex eis intentari possint, prout placuerit agenti, vel agere volenti.

Rubrica quando quis in hypothecaria præferri debeat. CCCLXXXI.

ITEM statutum est, quòd quæcunq; persona, collegium, vel vniuersitas agat, vel aget in futurum contra aliquam personam, collegium, vel vniuersitatem hypothecaria directa, vel vtili, vel si fuerit contentio inter aliquas personas prælibatas, uel aliquam earum de re, nomine, uel iure sibi obligatis tacitè, uel expressè, quacunq; de causa, seu iure quocunq;, si habeant causam ab eadem persona, uel diuersis, quæ pro vna, & eadem reputentur, Tunc, & in eo casu ius cõe seruetur. Si uero causam habeant à diuersis personis, quæ pro vna, seu eadem de iure non reputentur, tunc, & in eo casu melior sit conditio illius personæ, & illa obtineat, & præferatur, quæ probauerit debitorem suum possedisse pro sua, & tanquam sua, uel simpliciter possedisse non simularè rem petitã, nomen, uel ius, de quo, qua, seu quibus erit contentio antiquiori tempore, dum tamen tunc temporis fuerit debitor, & res, nomen, vel ius obligata, vel obligatum fuerit. Et hæc locum habeant in quæstionibus futuris tantum, & in præteritis à tempore dominationis Domini Azonis quondam Vicecomitis citra. Et consuetudo, quæ est, & fuit per tempora retro acta in ciuitate Cremonæ, quòd quicunq; probauerit, quòd debitor suus possederit rem aliquã pro sua, & tanquam suam in hypothecaria actione, vel vtili, & in quocunq; casu, vbi agatur de pignore obligato, perinde habeatur, ac si probatum foret, quod fuerit in bonis debitoris, & seruetur de cætero inuiolabiliter.

Rubrica de lege Publiciana. CCCLXXXII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd quicunq; possidet, vel quasi aliquam rem, vel aliquod ius ex iusto titulo, vel in futurum possidebit, vel quasi ex iusto titulo, vel ius habet ad aliquam rem petendam, vel ius ex iusto titulo per se, & suos auctores, à quibus habet causam ex iusto titulo, vel in futurum habebit, & contingat ipsum agere contra aliquam personam, vniuersitatem, collegium, uel corpus ad recuperationem ipsius rei, uel iuris, & ille, contra quem agitur, similiter habeat causam, uel in futurum habebit per se, uel suos auctores, si quidem agens, & conuentus habuerit titulum ab eadem persona, vel à diuersis, quæ pro eadem reputentur de iure, tunc ius cõmune seruetur. Si uero habet causam, vel habuerit à diuersis, quæ pro eadem persona non reputentur, tunc si pars conuenta habuerit titulum post præsens statutum, illa pars obtineat, quæ probauerit de antiquiori titulo, & possessione, saluis etiam contractibus, & pro-

missionibus

missionibus inter actorem, & conuentum, & eorum auctores factis, qui contractus, & promissiones possint opponi, in quantum ius cõmune permittit.

Rubrica quòd datum factum in liberos emancipatos, vel vxores non obsit creditoribus. CCCLXXXIII.

ITEM statutum est, quòd si quis liberos emancipauerit, & datum aliquod fecerit ipsis emancipatis, vel vxoribus eorum de bonis suis, uel parte ipsorum, uel aliqua re singulari, quòd ex hoc nullum praeiudicium fiat creditoribus anterioribus, siue habeant bona obligata, uel non, sed ipsis, & de illis solummodo fiat solutio, tanq̃ si à patre possideant, saluo iure, & ratione vxoris. Et praedicta locum non habeant in vsufructu remisso, & concesso per patrem filio emancipato.

Rubrica de mentione emancipationis facta in instrumento. CCCLXXXIIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd si quis ostenderit instrumentum emancipationis, de quo notarius in charta contractus fecerit mentionem, & à quo facta fuerit, non admittatur contrarium, dicendo postea se non esse emancipatum. Et intelligatur ipsum instrumentum fuisse ostensum, si notarius dicat in instrumento se uidisse.

Rubrica de stipulatione facta nomine alterius. CCCLXXXV.

ITEM statutũ est, ꝙ si aliquis alieno nomine fuerit stipulatus, uel contraxerit, siue habeat mandatum, siue non, acquiratur actio, seu ius ei, cuius nomine stipulatio, uel contractus factus fuerit sine aliqua cessione iuriũ inde facta per illum, qui stipulatus fuerit, uel contraxerit modo praedicto. Et quòd possit ipse, & eius haeres tam per se, quàm per procuratorem specialem, uel generalem, tutorem, uel curatorem, uel etiam actorem uti stipulation:, uel contractu, & comprehensis in eis, perinde ac si fuisset stipulatus, uel contraxisset. Et hoc locum habeat in contractibus praeteritis, & futuris.

Rubrica de testamentis. CCCLXXXVI.

ITEM statutum est, quòd quodlibet testamentũ nuncupatiuum ab hinc in antea, & ab hinc retro ualeat, & teneat, & probet, ac si in scriptis factum esset, dum tamen habeat subscriptiones bonorum, & legalium notariorum duorum, sine subscriptione illius notarij, qui testamentũ scripserit, habẽdo solennẽ numerũ septẽ testiũ, si factũ fuerit in ciuitate, uel suburbijs Cremonae, & si extra ciuitatem in Epatu, & districtu Cremonae quinq; testium bonae opinionis, & unius notarij qui se subscribat. Et idem intelligatur de codicillis, & qualibet ultima uoluntate. vz. ꝙ adsint quinq; testes, & subscriptio unius notarij. Et ꝙ quilibet masculus maior quatuordecim annis, & quaelibet mulier maior duodecim annis possit testamentum facere, & mutare, licèt in se non retineat arbitrium mutandi.

Rubrica quantum possit relinqui vxori. CCCLXXXVII.

vide infra Rub. 395.

ITEM statutum est, quòd nullus ciuitatis, uel districtus Cremonae siue Longobardus, siue Romanus possit aliquo modo, uel ingenio vxori relinquere, aut haeredem instituere de bonis ipsius ultra quantitatem uigintiquinq; librarum imper. Saluo, quòd possit ultra praedicta vxori relinquere pro alimentis usq; ad quantitatem uiginti librarum pro quolibet anno, ipsa muliere interim dotem, & legatum dictarum librarum vigintiquinq; imper. non petente, uel exigente. Et

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Et si ultra relinquat, sit uanum, & cassum. Et ꝙ uestes lugubres factæ per hæredes defunctorũ vxoribus ipsorum defunctorum remaneant, & restituantur ipsis hæredibus, si contingat ipsas ad secunda, vel vlteriora vota transire, si reperiantur tunc extare.

Rubrica de chartis ꝑ notarios ponendis in imbreuiaturis, & de instrumentis per eos exinde reducendis in publicã formam. CCCLXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd omnes, & singuli notarij teneantur, & debeant infra menses quatuor ponere in quaternis imbreuiaturarum suarum omnes, & singulas chartas tractatas per ipsos, & ipsas in formam publicam reducere ad instantiam illorum, quorum interest, & eis tradere, sub pœna viginti soldorum imperialium, nisi iusto impedimento steterint, quominus prædicta fecerint, & ꝙ teneantur ponere in eorum imbreuiaturis chartas procurationum ad lites de verbo ad verbum, & ad alia negotia, sub pœna prædicta. Et quòd qnilibet iudex, & officialis cum fuerit requisitus à notario, teneatur concedere licentiam, etiam non præcedente aliqua citatione de pignorando personas, quæ fecerint celebrari, seu tractari talia instrumenta pro mercede ipsius notarij, ostenso sibi prius per ipsum notarium ipso iustr̃o in forma publica.

Rubrica de pœna notariorum non scribentium in actis scripturas. CCCLXXXIX.

ITEM statutum est, qnòd notarij cuiuscunq; officij cõmnnis Cremonæ teneantur, & debeant infra tertiam diem, à die actus, vel scripturæ, seu prouisionis computandam, scripsisse in libris actorum, & prouisionum, seu alijs libris ad hoc ordinatis literas, prouisiones, reformationes, scripturas, consilia, sententias, & alia quæcunq;, quæ desiderent descriptionẽ in actis, sub pœna librarum decem imper. pro qualibet prouisione, & quolibet consilio, & sententia omissis, & sub pœna libratum quinq; imper. pro quacunq; alia scriptura, vel actu omissis, nisi fuerint iusto impedimento præpediti. Et prædicti notaij teneantur, & debeant habere omnes libros suos ad eorum officia ligatos, & affoliatos per numerum chartarum, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet libro non ligato, & non affoliato vtsupra, & qualibet vice.

Rubrica de pœna notarij non ponentis in contractu noĩa, & pronoĩa contrahentium, & patrum, & viciniæ, vel loci. CCCXC.

ITEM cum multæ quæstiones oriantur in palatio in contractibus, in quibus nominatur persona obligata, in cuius progenie erit alius sic nominatus, & eapropter contractus propter incertitudinem vitiatur. Idcirco ad euitandum tales dubitationes, & ne contractus de cætero vitientur, statutum est, quòd quilibet tabellio teneatur ponere in contractu nomina, & pronomina contrahentium, & nomina patrum eorum, & nomen viciniæ, loci, castri, terræ, vel villæ, in quo, uel qua stabunt, & habitabunt contrahentes, sub pœna notario contrafacienti soldorum centum imper. Et nihilominus contractus valeat.

Rubrica de imbreuiaturis notariorum mortuorum, & libris cõmunis Cremonæ rimandis. CCCXCI.

ITEM cum multa iura Cremoneñ. pereant ex defectu probationum, & imbreuiaturarum notariorum defunctorum, quæ non reperiuntur, vel absconditæ sunt. Icciro statutum, & ordinatum

natum est, ꝙ quilibet consul vicinlarum Cremonæ, castrorum, villarum, & locorum districtus Cremonæ infra quindecim dies à die cridæ factæ de prædictis teneantur rimari, & inqnirere per vicinos suos imbreuiaturas notariorũ mortuorum,& quoscunq; alios libros cõmunis Cremonæ, qui, & quæ erunt, vel sunt in sua vicinia, loco, terra, castro, vel villa, & dare, & restituere in scriptis domino Vicario domini Potestatis Cremonæ nomen, & pronomen illius, qui habet, vel habuerit imbreuiaturas, & libros prædictos, & datis nominibus eorũ dominus Vicarius teneat, & debeat facere nomina reduci sic habentium, in scriptis, in quodam quaterno, seu libro, qui remaneat ad bancum officij sui, siue penes notarium armarij, sic ꝙ vnus quisq; possit habere copiam de ipsis nominibus, & hoc fiat in principio cuiuslibet regiminis.

Rubrica de curreriјs eligendis ad seruiendum domino Potestati, & alijs officialibus, & de eorum salario. CCCXCII.

ITEM statutum, & ordinatum est, ꝙ in consilio nouem sapientum deputatorum super negotijs communis Cremonæ dentur ad breuia octo officia curreriorum, & qui currerij de cætero seruire debeant dominis Potestatibus, & eorum curijs,& duo alij eligantur eodem modo ad officium victualium, & duo alij eligantur ad custodiam nocturnam palatij. Qui currerij spaciare teneantur totum palatium, cum, & quando opus fuerit, & duo currerij eligantur ad officium custodiæ nocturnæ ciuitatis si opus fuerit, qui currerij eligantur singulis sex mensibus ad breuia, & habere, & percipere debeant pro eorum feudo, & salario, ad hoc ut melius seruire possint duodecim denarios pro quolibet eorum, & quolibet die de auere communis Cremonæ (exceptis curreriјs gabellæ qui nullum salarium percipiant) soluendos eisdem,& cuilibet eorum quolibet mense per thesaurarium communis prædicti.

Rubrica ꝙ mulieres in feudis succedant. CCCXCIII.

ITEM statutum est ꝙ mulieres in feudis succedant, quæ honorifica sunt, in quorũ feudorũ Inuestituris,seu instrumentis non contineatur, ꝙ vassallus teneatur domino ad aliquid seruitium personale, & hoc locum habeat in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica ꝙ mulier non possit alienare dotem nec super dote, vel alijs bonis cõdere testamentũ absq; consensu mariti. CCCXCIIII.

ITEM statutum est ꝙ nulla mulier possit vendere, vel donare coredum, quartã, donationẽ propter nuptias, neq; dotem, neq; super ipsis cõdere vltimam voluntatem absq; consensu, & voluntate mariti sui. De alijs vero rebus ad se legitimè pertinentibus possit cõtrahere liberè, & vltimam voluntatem cõdere absq; consensu mariti sui, dum marito quartam partem relinquat in vltima voluntate, & si non reliquerit, testamentum, & vltima voluntas valeat, & maritus nihilominus petere, & retinere possit in bonis prædictis quartam partem, perinde ac si esset hæres in quarta parte institutus, & hæc locum habeant de quarta marito relinquenda non extantibus filijs ex eodem matrimonio, si vero extarent filij ex alio matrimonio, quartã marito relinquat, seu soluere teneatur, & hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica ꝙ mariti non faciant donationem vxori propter nuptias, nec aliquid aliud, & ꝙ augmenta non valeant nisi appareat vera numeratio. CCCXCV.

ITEM statutum est ꝙ mariti de cetero non teneantur nec debeant facere vxoribus donationem

tionem propter nuptias, nec morglncsp, nec aliquid alind ultra promiſsionem dotis, quam acceperiut ab vxoribus, & hæc habeant locum in præſentibus, præteritis, & futuris, & quòd instrumenta augmenti dotis non valeant, niſi appareat bona, vel pecunias, quæ dicuntur eſſe data in augmentum, fuiſſe verè tradita, & aſsignata, vel numerata maritis. Et hæc locum habeant in futurum tantum.

Rubrica qualiter probetur proximitas ſanguinis. CCCXCVI.

ITEM ſtatutum eſt, ꝙ filiatio, & alia proximitas ſanguinis poſsit probari per inſtrumenta, ſeu inſtrumenta facta, & ſcripta à quadraginta annis retro, vel per probationem vocis, & famæ factam per tres teſtes bonæ famæ, & opinionis, & per inſtrumenta, quæ de cætero fient, dum tamen tempore productionis ſint confecta per quadraginta annos vtſupra.

Rubrica quòd nullus cogatur ad fictum ſoluendum pro re occupata per commune. CCC XCVII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd nullus cogatur ad aliquod fictum, ſeu penſionem præſtandam pro aliqua poſſeſsione, vel re occupata per commune Cremonæ occaſione murorum, vel foſſarum ciuitatis, vel burgorum Cremonæ, videlicet ad totum fictum, vel penſionem, ſi tota eſt occupata, & ſi pro parte, compellatur ſolum ad præſtationem ficti pro ea parte nō occupata. Si vero terra, vel res emphyteutica, vel ad penſionem data non potuit, nec poterit coli, nec habitari propter metum ipſius guerræ, & guerram, quòd durante ipſa guerra, & metu ipſius guerræ non debeat ſolui ipſum fictum, nec penſio de ipſa re. Et prædicta locū habeant pro eo tempore, quo ſtabit, & ſteterit ipſa poſſeſsio, & res totaliter, vel particulariter occupata, & quòd omnes electiones factæ, vel quæ fient pro talibus fictis, & penſionibus nō ſolutis, ipſo iure non valeant, & quicquid ſecutum ſuerit ex ipſis electionibus. Et ꝙ fictalitij prædicti, & penſionarij ipſo iure ſint reſtituti ad ipſam rem emphyteuticam, & quandocunq; dicta res potuerit, & poterit laborari ſine dicto metu guerre, tunc debeant, & incipiant currere dicta ficta, & penſiones. Et hæc omnia etiam locum habeant in perſonis non ſubiectis iuriſdictioni domini Poteſtatis, quibus negetur ius in foro noſtro ciuili, ſi peterent ficta contra hoc ſtatutum, & iudex, qui dictam perſonam non ſubiectam audiret, puniatur in libris quinquaginta imper.

Rubrica ꝙ bonæfidei poſſeſſor lucretur fructus. CCCXCVIII.

ITEM cum multi ſint creditores, & alij petentes, & agentes, qui malitioſè proſpiciunt, & differunt petere res obligatas, vel alio modo, quouſq; res ſint melioratæ, vel ſuper eis ædificia facta, iccirco ſtatutum eſt, ꝙ quilibet bonæfidei poſſeſſor, qui habeat titulum à quo petatur res, in qua fecerit ipſe, vel eius auctor melioramentū lucretur, & lucrari debeat fructus, & penſiones habitos per tempora ante litem conteſtatam, abſque compenſatione opponenda.

Rubrica de contractibus mutui, & depoſiti, & mercati intelligendis pro duplicibus. CCCXCIX.

ITEM ſtatutum eſt, quòd omnes contractus mutui, & depoſiti, & mercati, de quibus non ſint accepta bona aliqua in ſolutū per formam iuris, intelligantur duplices eſſe, dum tamen probetur creditores fuiſſe tempore dictorum contractuum publicos vſurarios, & intelligantur publici vſurarij illi, de quibus erit publica vox, & fama, quòd ſint publici vſurarij, vel tenendo, vel habendo pannum ante hoſtium, vel mutuando ſuper

contractibus publicè, vel de quibus probatum fuerit per testes bonæ famæ, & opinionis, & omni exceptione maiores. Et hæc locū non habeant in contractibus mutui facti, vel fiendi mercadriæ, vel laboratoribus terrarum.

Rubrica de pœna recusantis restituere depositum. CCCC.

ITEM statutum est, quòd quicunq; recusauerit restituere depositum, vel saximentum apud se factum, & acceptum per ipsum alicuius rei, vel pecuniæ numeratæ, seu consignatæ occasione aliqua, puniatur in libris decem imper. & cogatur præcisè restituere depositū in pecunia numerata non obstante statuto, quod loquitur, quòd nullus possit detineri, si voluerit satisfacere de suis bonis &c. nec aliquo alio statuto, & quòd de prædictis possit, & debeat per iudicem cognosci breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij. Et hoc locum non habeat in depositis fiendis, de quibus extant instrumenta, per personas quæ sint vsurariæ, & intelligantur personæ vsurariæ, de quibus probatum fuerit, secundum quòd continetur in suprascripto statuto posito sub rubrica de contractibus mutui, depositi, & mercati.

Rubrica de quæstionibus sociorum, & artificum, & artiū cognoscendis breuiter. CCCCI.

ITEM statutum est, quòd de quæstionibus, quæ orirentur inter socios alicuius societatis mercatorum, negociatorum tam ciuium, quàm forensium, seu quoscunq; alios socios occasione ipsius societatis, & negociationis, & inter artifices cuiuslibet artis Cremonæ de negotijs ipsius artis, & de quæstionibus inter vnam artem, & alteram, & quæ in futurum verterentur, & inter vnam societatem, & alteram, cognoscatur per quemlibet iudicem causarum ciuilium breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij.

Rubrica quòd alienationes prædiorum pupillorum non valeant nisi ex iusta causa. CCCCII.

ITEM statutum est, quòd alienationes prædiorū, & iurium, mobilium, vel immobilium pupillorum, & pupillarum non valeant ipso iure, nisi ex iusta causa, & legitima probata in actis, & apud acta illius iudicis, qui interponet decretum dictæ alienationi cum consensu vnius alterius ex iudicibus domini Potestatis, vel Rectoris Cremonæ, citatis prius generaliter per cridā currerij in scalis pallarij, & in platea maiori super arengerio, & ante domos ipsorum pupillorum, & pupillarum, parentibus, amicis, & consanguineis, quòd veniant ad contradicendum ipsi alienationi ad sex dies, quæ citatio, seu crida scribatur in actis penes petitionem factam prius de prædictis.

Rubrica quòd instrumenta confecta à tempore regis retro, in quibus deficit locus contractus, probent. CCCCIII.

ITEM cum multæ reperiantur imbreuiaturæ notariorum, ac etiam instrumenta, in quibus locus deficit contractus, ideo statutum est, quòd tales imbreuiaturæ, & talia instrumenta valeant, & plenissimū robur obtineant, ac si locus esset in eis, & instrumenta de ipsis imbreuiaturis extracta plenè probent, dum sint seruatæ solemnitates aliæ, quæ requiruntur ex forma aliorum statutorū. Saluo quòd si probaretur illum notarium, qui confecit dicta instrumenta, vel imbreuiaturas, fuisse hominem malæ famæ, & conditionis, tunc, & eo casu statutum non vendicet sibi locum. Et hæc locum habeant in præteritis tantum à tempore regis retro. Et quòd instrumenta, & imbreuiaturæ, in quibus locus loci deficit, valeant, & fidem faciant. Et hæc locum habeant in præsentibus, præteritis, & futuris.

Rubrica quòd fides adhibeatur instrumentis carentibus vera indictione. CCCCIIII.

ITEM cum multæ imbreuiaturæ notariorum defunctorum reperiantur vitiosæ, ex eo quia notarij in indictione computanda errauerunt, cuius computatio difficilis est secundù consuetudinem ciuitatis Cremonæ, in cuius computatione etiam periti quandoq; errant propter eius difficultatem computationem, & etiam ex eo quia in imbreuiaturis testamentorum, & codicillorum, & aliarum vltimarum voluntatu scripserunt, tales testes interfuerunt, ponendo numerū debitū, & non scribant, specialiter vocati, & rogati, quod fieri debet de iure. Et pro tanto voluntates defunctorum suu debitum nō sortiuntur effectum. Ideo statutum est, ꝙ instrumentis extractis, & extrahendis de imbreuiaturis notariorum defunctorum bonorum, & legalium plena fides adhibeatur, non obstante ꝙ careant indictione vera, & etiā instrumentis extractis, & extrahendis de imbreuiaturis notariorum Cremonæ defunctorum bonorum, & legalium, & testamentis, & vltimis voluntatibus plena fides adhibeatur, nō obstante, ꝙ in dictis imbreuiaturis, siue in inſtro idem extracto, & extrahendo non dicatur, testes specialiter vocati, & rogati, dummodo ibi sit perfectus nùmerus testium, & ꝙ alij vitio nō subiaceant. Et hoc cū tamen probetur, ꝙ notarius prædictus defunctus, qui in prædictis, vel aliquo prædictorum errauerit, fuerit bonus, & legalis.

Rubrica de priuilegijs iudicum, medicorum, & notariorum seruan. CCCCV.

ITEM statutum est, quòd omnia collegia iudicum, medicorum, & notariorum Cremonæ habeant, & habere debeant honores, beneficia, & consuetudines, & priuilegia, quos, & quæ ipsa collegia, & illi de ipsis collegijs hinc retro habere consueuerunt, & habere debent, & eisdem debeant obseruari, & ꝙ dominus Potestas, & Rectores Cremonæ vinculo sacramenti teneantur, & debeant obseruare, manutenere, & defendere iura, & consuetudines, honores, priuilegia, & res dictorum collegiorum.

Rubrica de immunitate doctoris legum, & magistrorum grammaticæ, physicæ, & chirurgicæ. CCCCVI.

ITEM cum doctores legum, & magistri grammaticæ, physicæ, & chirurgicæ, & logicæ continuè stare debeant ad docendum scholares, & discipulos instruendum, & non possint se separare, quin doceant sine maximo incommodo scholarium prædictorum, & conueniens sit ipsos inter alias personas aliquam prærogatiuam habere, ideo statutum, & ordinatum est, quòd dicti doctores, & magistri sint priuilegiati, & absoluti, & pro absolutis teneantur, & habeantur ab omnibus oneribus realibus, & personalibus, atq; mixtis, & intelligatur doctor legum actu legens, & salariatus à communi Cremonæ.

Rubrica quòd vnicuiq; liceat facere artem suam. CCCCVII.

ITEM statutum est, quòd qualibet persona cuiuscunq; conditionis, & vndecunq; sit, possit, & ei liceat facere, & exercere artem suam, & ministerium suum in ciuitate, & in qualibet vicinia, & loco ciuitatis, & districtus Cremonæ liberè, & impunè, dummodo tamen faciat benè, & legaliter, non obstantibus aliquibus statutis, seu consuetudinibus aliorum paraticorum, & dum tamen intrent paraticū illius artis, quā intendunt facere, & exercere, soluendo decem soldos imper. pro intrata, & nō vltra; & si nō reciperent ꝑ consules, & illos de dicta arte, tunc possint liberè, & impunè exercere artē suā, saluo ꝙ habitātes extra ciuitatē, & burgos Cremon. & ciues stātes, & habitantes

tantes in ciuitate Cremonæ, vendentes, vel vendi facientes vinum, vel alias res proprias non teneantur ad aliquam solutionem, nec intrare ipsum paraticum.

Rubrica de his qui possunt pro alijs offitium exercere. CCCCVIII.

ITEM statutum est, quòd quilibet, qui de cætero eligetur ad aliquod officium, teneatur ipsum officium personaliter exercere, saluo quòd pater pro filio, & filius pro patre, & frater pro fratre, & ablaticus pro auo, & è conuerso possint quodlibet officium exercere, dum tamen sint idonei, & habiles ad dictum officium exercendum, non præiudicando propterea alijs statutis, saluo quòd Potestas, qui præsens est, & pro temporibus erit, possit de voluntate habentis officiũ prædictum alicui alij idoneæ personæ, & sufficienti concedere, dum tamen nõ concedatur alicui personæ quæ non vacauerit à dicto officio sic concedendo per tantum tempus, quantum debet durare officium sic concedendum. Et quod nullus notarius possit exercere aliquod officium communis Cremonæ ad aliquod bancum alicuius officij, vbi ius redditur, nisi sit descriptus in matricula collegij notariorum Cremonæ, sub pœna librarum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de custodibus Turracij, & Turris communis. CCCCIX.

ITEM statutum est, quòd vnus bonus ciuis Cremonæ debeat custodire Turracium Ecclesiæ Cremonæ die, noctuq; expensis cõmunis Cremonæ, & pulsare horas matutini, tertiæ, nonæ, & vesperæ. Et quòd super Turri communis Cremonæ debeant stare die, noctuq; duo custodes ciues Cremonæ ad salariũ consuetum, qui teneantur pulsare campanas ad consilia, & caualcatas, arenga, & andatas, & horas ordinatas, secundum consuetudinem diutius obseruatã, & ordinatã in ciuitate, & quòd non teneantur ad aliqua onera sustinenda dicti campanarij dictæ Turris, & quòd dictus custos Turracij teneatur permittere quemlibet pulsare campanas pro mortuis, & annualibus, sine aliqua solutione.

Rubrica de vicinis non cogendis vno pro altero, nec pro sua vicinia. CCCCX.

ITEM statutum est, quòd aliquis vicinus ciuitatis Cremonæ siue sit consul, siue alia persona singularis, nõ possit, nec valeat cogi ad aliquas factiones, nec ad aliqua onera realia, vel personalia, seu mixta faciendas, vel facienda pro sua vicinia, vel quarterio, vel alia persona singulari, vel collegio aliquo, vel vniuersitate, pœna cuilibet contrafacienti qualibet vice vigintiquinq; librarũ imper. & in tantum debeat syndicari per syndicatores Cremonæ, & contra hoc statutum non possit dispensari vllo modo per aliquod consiliũ Cremonæ, nec contra ipsum fieri, nec proposta fieri, nec super ea arengari, pœna contrafacienti librarum vigintiquinq; imper. & reformata non valeant. Et quòd officialis deputatus ad exigendum dicta onera teneatur elapsis terminis statutis ad soluendum cogere realiter, & personaliter quoscunq; soluere debentes dicta onera, & curare quòd soluant ipsa onera, sub pœna librarũ uigintiquinq; imper. pro quolibet, quem non coegerit, & qualibet vice, si soluere debens sit habilis, vel idoneus ad soluendũ de facultatibus, si autem non fuerit habilis de facultatibus, ipsum debeat carcerare.

Rubrica de immunitate forensium. CCCCXI.

ITEM cum propter prauas conditiones hinc retro occurs. ciuitas, & districtus Cremonæ sit destituta, & destitutus ciuibus, & terrerijs suis, idcirco, vt dictà ciuitas, & episcopatus

patus hominibus repleatur, statutum, & ordinatum est, quòd quilibet forensis bonæ famæ, & condicionis vndecunq; sit, venire posit ad habitandum in ciuitate, & districtu, ac episcopatu Cremonæ, & sibi liceat liberè facere, & exercere artem suam iuxta formam superius traditam in statuto, quod est sub Rubrica, quòd quilibet facere, & exercere possit artem suam, & esse debeat immunis cum eius familia ab omnibus oneribus realibus, & personalibus, vsq; ad quinq; annos. Idem in quolibet forensè habitatore ciuitatis, vel districtus Cremonæ, qui in Cremona, vel districtu non habitauerit, vsq; ad quinquennium completum, etiam si artem nesciat, dum tamen sit bonæ famæ, & conditionis. Insuper liceat cuilibet forensi venire ad standum, & habitandum in terris districtus Cremonæ, pro laborando terras, & cum eius familia, & simili gaudeat Immunitate ab oneribus supradictis per idem tempus. Et prædicta non vendicent sibi locum in dacijs, & gabellis Cremonæ, & in sale. Et contra dictum statutum dispensari non posit per aliquod consilium Cremonæ. Quæ immunitates simul concessæ, amplius concedi non possint.

Rubrica de festo Beatæ Virginis Mariæ celebrando, & de oblationibus fiendis. CCCCXII.

ITEM statutum est, quòd festum Beatæ Virginis Mariæ de medio Augusto, quolibet anno honorificè celebretur, & quòd palia offerantur more solito in dicto festo ad Ecclesiam Maiorem per commune Cremonæ, & per collegia, paratica, castra, & communia locorum ciuitatis, & districtus Cremonæ more solito, secundum quòd placuerit consilio Sapientum Cameræ Cremonæ, in quo proponatur per octo dies ante ipsum festum, de celebrãdo ipsum festum, & q non sit aliqua persona, cõia, seu paraticum, quæ, vel quod audeant, vel præsumant super ipsis palijs portare, nec ponere arma, nec insignia alicuius priuatæ personæ, sub pœna lib. decem imper. pro qualibet persona, cõi, seu paratico contrafaciente, & qualibet vice, & de hoc quolibet anno fiat crida super arengerio cõis Cremonæ in vigilia dicti festi. Et quæ oblationes sint deputatæ ad reparationem, fabricã, & ornamentũ dictæ Maioris Ecclẽiæ Cremonæ. Et q quolibet anno Potestas Cremonæ cum familia sua, & sapientibus, quos secum habere voluerit, & cũ officialibus gabellæ expensis cõis Cremonæ, teneatur, & debeat offerre ad altaria beatorum confessorum Hymerij, & Homoboni, & cuiuslibet eorum in die festiuitatis cuiusq; eorum, vnum palium, habendo pro quolibet eorum vnum doplerium more solito. Quod dictum est in festiuitatibus, & solemnitatibus beatorum confessorum Himerij, & Homoboni, idem dicatur, & dictum esse intelligatur in festiuitatibus beati Facij in Maiori Ecclesia Cremonæ, & sanctorum Thomasij de Aquino in Ecclesia Fratrum Prædicatorum, & Iacobi, & Philippi in Ecclesia Fratrum Minorum, & etiam Augustini in Ecclesia Fratrum Heremitarum, & Bartholomei in Ecclesia sanctæ Mariæ de Carmelo, & sancti Gregorij martiris in Ecclesia sua, & sanctorum Petri, & Marcellini in Ecclesia sancti Thomæ, & Fratris Alberti in Ecclesia sancti Mathiæ Cremonæ, & tota oblatio fit dicti Hospitalis tantum, absque impedimento Rectoris dictæ Ecclesiæ sancti Matthiæ, nec alterius alicuius personæ, & in die sancti Lucæ ad Ecclesiam suam. Et quòd aliquis de aliquo paratico, collegio, vel vniuersitate, non possit cogi ad aliquam oblationem, nisi pro suo paratico, & quòd condemnationes aliter factæ, & fiendæ occasione prædicta non valeant. Et quòd si aliquis fuerit de pluribus paraticis, tunc teneatur facere cum illo paratico ad oblationem prædictam in quo magis vtitur, in Vicarij dñi Potestatis Cremonæ declaratione. Et quòd per commune Cremonæ singulo anno fiant ad festum Beatæ Virginis Mariæ Trumbatoribus Cremonæ duo penoncelli ad insignia cõmunis prædicti, qui apponi valeant trumbis ipsorum trumbatorum; & quòd dicti trumbatores non possint alios penoncellos portare ad alia insignia, saluo quòd si Potestas Cremonæ presens, & qui pro temporibus erit, voluerit ipsos trumbatores portare penoncellos ad insignia ipsius Potestatis, quòd ipse Potestas teneatur fieri facere dictos penoncellos suis proprijs expensis.

Rubrica de palio currendo. CCCCXIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd quolibet anno more ſolito, in die Lune poſt Paſcha Maius, curratur ad Brauia dictæ Ciuitatis, & ad Porcellam, & Gallum, expenſis dicti cõis, more ſolito.

Rubrica de non tenendo lignamina, vel impedimenta in platea, vel porticu palatij. CCCCXIIII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd aliqua perſona maſculus, vel fœmina, ciuis, vel forenſis non audeat, poſsit, vel præſumat tenere aliqua lignamina, vel aliqua alia impedimenta in platea maiori cõmunis Cremonæ, vel ſub porticu ipſius palatij, nec in dicta platea, ſeu porticu dicti palatij aliquid turpe ponere, nec aliquam artem, mercantiam, vel drapariam continuè exercere, pœnā & banno, cuilibet contrafacienti, & qualibet vice ſoldorum viginti imper. Saluo quòd tempore vindemiarum poſsit quilibet tenere, & vendere circulos in dicta platea. Et ſaluis diebus veneris, & ſabbati, quibus poſsint fieri mercata rerum, vt mos eſt. Et quolibet die poſsit fieri mercatum bladi in platea prædicta. Et quòd nullus audeat, vel præſumat habere, nec tenere in ſtrata publica, extra domum, vel ſtationem aliquod banchum, diſcum, vel tentorium, vel aliquod aliud impedimentũ, niſi per vnum brachium longè à muris domus, vel ſtationis, pœna, & banno, cuilibet contrafacienti, ſoldorum decem imper. pro qualibet vice. Saluo quòd prædicta non vendicent ſibi locum in tentorijs draperiorum, & banchis, & diſchis poſitis inter muros domorum, & ſtationes ipſorum, non affixis, ſed portabilibus tantum. Et quòd officiales victualium, & ſtratarum, & quilibet eorum poſsint, teneantur, & debeant inquirere de prædictis.

Rubrica quòd fructus feudorum cadant in obligationem pignerum. CCCCXV.

ITEM ſtatutũ eſt, quòd fructus ſeudorum, & poſſeſsiones ſeudorũ cadant in obligationem pigneris tacitã, vel expreſſam, & quòd hinc retro intelligant in obligationẽ tacitã, vel expreſſam eſſe deducti, & deductæ, & in ipſam obligationem deueniant, ſi creditor voluerit illud tenere à domino, dummodo creditor id domino faciat, ad quod tenebatur vaſallus, & ſi debitor ſoluerit in pecunia creditori, amplius non teneatur creditor domino in aliquo, ſed feudum reuertatur ad debitorem, cum ſuo onere, & quæſtiones feudorum de cætero terminentur per Iudices dñi Poteſtatis Cremonæ deputatos ad iuſtitiam reddendam.

Rubrica de ordine cridarum fiendarum, pro venditionibus. CCCCXVI.

ITEM ſtatutum eſt, ꝙ ſi qua perſona, commune, collegium, vel vniuerſitas, quibus non ſit alienatio interdicta, de iure communi, vel municipali, de cœtero voluerit vendere alicui perſonæ, communi, collegio, vel vniuerſitati Ciuitatis, aut diſtrictus Cremonæ, vel alicui habili, ad emendum, aliquam rem immobilem, quam poſsideat, & gaudere voluerit benefitio horum ſtatutórum, debeat, antequam vendat, perſonaliter, vel per perſonam ad hoc ſpeciale mandatũ habentem, coram domino Poteſtate Cremonæ, ſeu Vicario, vel eius locumtenente comparere, & in ſcriptis dare, & ſuo ſacramento firmare, ꝙ vult vendere ipſam rem immobilem, declarando illam per ſitum, ſeu locum, & contratas, & coherentias, & etiam per quantitatem, ſeu numerũ iugerum, perticarum, bubulcarum, vel circa, congrua congruis referendo, ſi ſit talis res, quæ commodè menſurari poſsit, Et ſi commodè menſurari non poſsit, eo caſu declaretur per ſitum, ſeu locum, & coherentias, ſeu fines, & declaretur res vendenda ad minus per tres coherentias,

&

& persona, cui vendere voluerit, & quantitas pretij, pro qua facere vellet dictam venditionem Et ipsam talem scripturam dimittere notarijs officij, in libro ponendam, Et facere, & procurare, quod infra tertiam diem, à die comparitionis factæ, per ipsum notarium in libro ponatur. Saluo semper vt infra dicitur. Et quod ipsa talis persona, cõmune, collegium, vel vniuersitas, quæ, vt præmittitur, vendere voluerit, & in scriptis detulerit, procuret, & faciat cum effectu, quod infra tertiam diẽ, à die comparitionis, crida, seu proclamatio, sono tubæ præmisso, fiat, mandato eius, coram quo comparuerit, ad dandum inscriptis vt supra, seu eius successore, vel locumtenentem publicè, & alta voce ad scalas palatij, vel in platea maioris communis Cremonæ hora tertiarum, seu vesperarum, ad locum vbi proclamationes solent fieri, & etiam hora sufficienti, & de die clara, in contrata illius, qui vendere voluerit, & etiam tribus vicibus, in vna ebdomoda, & diuersis diebus, videlicet, die Dominica, die Iouis, & die Sabbati, etiam si dicti dies inciderint in diem feriatam, quæ sit introducta in honorem Dei, & alijs tribus vicibus, in alia ebdomoda sequenti diuersis diebus, videlicet die Dominica, die Iouis, & die Sabbati pro vt supra, in locis prædictis, & vna alia vice, in die Dominica sequenti, in Ciuitate, terra, vel loco vbi sita sunt bona vendenda, in publica platea ipsius Ciuitatis, terræ, vel loci, & si ibi non fuerit platea, fiat in vna ex petijs terrarũ vendendis, clamando, exprimendo, & vulgarizando publicè, & alta voce effectum comparitionis factæ coram ipso domino Potestate, uel eius Vicario, vel locumtenente, & quamlibet petiam terrarum, cum coherentijs & loco, ubi iacet quælibet petia terræ, sicut illa talis persona, cõmune, collegium, vel vniuersitas dedit in scriptis, & suo sacramento firmauit, se velle vendere ipsam talem rem immobilem, cum declaratione præmissa, de loco, contrata, coherentijs, numero iugerum, bubulcarum, & perticarũ, vel circa, Et quod si qua persona, commune, collegium, vel vniuersitas est volens dicere, seu habere prætendens ius aliquod, in ipsa tali re, vel super ipsa tali re, vel parte aliqua ex ea, vel habere debere aliquid, à prædicto vendere volente, debeat infra menses tres, post ipsas omnes proclamationes immediatè sequentes, per se, vel alium eius nomine, coram ipso domino Potestate, vel eius Vicario, vel locumtenente, coram quo facta fuerit dicta comparitio de vendendo, vel coram eius successore, vel locumtenente comparere, & in scriptis dare ipsum tale ius, quod in ipsa, aut super ipsa re, vel aliqua parte ex ea habet, seu prætendit habere, & quicquid habere debet à prædicto vendere volente, dimissis inscriptis copijs ipsius proclamationis fiendæ, vna ad scalas palatij cõmunis Cremonæ, alia ad arengherium communis Cremonæ, & alia ad dictam contratam venditoris, & alia ad dictam plateam illius terræ, in qua, seu cuius territorio sunt bona prædicta, & si ibi platea non fuerit, dimittatur in vna ex petijs terrarum vendendis vt supra, quæ cridæ fiant vt supra, Et earum impositiones, & relationes fieri possint quolibet die feriato, & non feriato, nisi fuerint feriæ in honorem Dei, vel sanctorum eius introductæ per statuta communis Cremonæ, saluo semper vt infra dicetur.

Rubrica de pœna dantis inscriptis bona quæ non possideat. CCCCXVII.

ITEM quod non sit aliqua persona vendere volens, quæ audeat, vel præsumat dare in scriptis aliquam, seu aliquas petias terrarum, seu bona quæ, & quæ non possideat, sub pœna cuilibet contrafacienti Florenorum centum auri, pro qualibet petia terræ, seu re applicañ. communi Cremonæ, & restitutionis damni in duplum ei, qui exinde damnum passus fuerit.

Rubrica de eodem. CCCCXVIII.

ITEM statutum est, quod factis proclamationibus antedictis, & elapso eo termino triũ mensiũ, si qua persona, cõmune, collegium, vel vniuersitas non comparuerit, ad dandum inscriptis eius ius, quod haberet, vel habere prætenderet per se, vel alium, super dicta re immobili, aut aliqua

parte

parte eius, & id, quod habere debet à prædicto uendere uolente, eo caſu illa talis perſona, cõe, collegium, uel uniuerſitas, quæ, ut præmittitur, uendere uoluerit vt ſupra, poſsit ipſam talem rem, & quamlibet partem ipſius vendere liberè, & etiam abſque eo, quòd dare teneatur fideiuſſores, pro ipſa venditione, & emptio poſsit fieri vt ſupra liberè, & abſq; eo, quòd emptori, ſeu emptoribus, vel eius ſucceſſoribus, vel hæredibus ſuis poſsit vllo tempore aliquid peti, nec aliqua quæſtio moueri ſuper illa re, vel eius occaſione, per aliquã perſonam cõe, collegium, vel uniuerſitatem, quæ habuiſſet, vel prætẽdere poſſet ſe habuiſſe aliquod ius in ea tali re, vel aliqua parte ipſius, vel aliquid habere debere à prædicto vendere volente, & non comparuerit, & ius ſuum inſcriptis non dederit in prædicto termino, nec per eorum hæredes, ſcilicet ꝓ aliquo iure, quod habuiſſet, vel habuiſſe prætenderet, vel prætendere potuiſſet, ante dictam venditionem, immo, & iam ipſa talis res taliter vendita, eo caſu ſit, & eſſe intelligatur libera ab omni onere, & nexu obligationis, & hypothecæ, & etiam à quacunq; perſona, & perſonis, cõi, collegio, vel vniuerſitate, & irreuocabiliter fiat emptoris, ſiue emptorum, dum tamen ipſa venditio fiat infra vnum annum proximè futurum, poſt ipſas proclamationes, ita etiam, & eo intellecto, quòd ſi qua perſona, cõmune, collegium, vel vniuerſitas prætenderet, ſeu prætendere poſſet ius acquiſiuiſſe, vel ſuper ea re, vel aliqua parte ipſius, ab eo venditore, à die earum proclamationũ, vel alicuius earum, vſq; ad diem venditionis fiendæ, quòd tale ius prædictum non poſsit emptori prædicto, vel eius ſucceſſoribus obeſſe, per reſpectum ad ipſam rem venditam, modo, & forma prædictis, ſaluo ſemper iure cuiuslibet, quod haberet, vel habere prætenderet mediatè, vel immediatè tempore ipſius emptionis, & ẽt abinde in antea ab emptore, ſeu emptoribus, contra ipſum emptorem, ſeu emptores, ac etiam alia ſua bona, & ſaluo ſemper vt infra dicitur.

Rubrica de eodem. CCCCXIX.

Si vero infra tempus prædictum ipſorum trium menſium comparuerit aliqua perſona, vna, vel plures, cõmune, collegium, vel vniuerſitas, ſuo, vel alieno nomine, ad dandum inſcriptis ius, quod prætendit habere, in, aut ſuper ipſa re vendenda, vel aliqua parte ipſius, vel illud, qđ habere prætendit, vtſupra continetur, dictus comparens habeat ſpacium vnius menſis ad probandum, & probatum habendum illud, quod dederit inſcriptis, à die comparitionis per eum factæ computandum, & ſi infra dictum menſem non probauerit de iure ſuo, habeatur, ac ſi non comparuiſſet, ſi vero probauerit de iure ſuo, infra dictum menſem computandum vtſupra, tunc & eo caſu, ſi emptor comparuerit, & petat ſibi fieri venditionem de ipſa tali re, iurare debeant ipſi venditor, & emptor, coram ipſo dño Poteſtate, vel eius Vicario, vel Locumtenente, totam veram quantitatem pretij, pro qua ipſa res vendi contingat, & ꝙ ipſa venditio eſt bona, & vera, & non fictitia, nec ſimulata, nec in fraudem facta, & ſic præſtito ſacramento prædicto pronuncietur infra quinq; dies vtiles, quòd prædicta venditio poſsit fieri liberè, vt præmittitur. Et facta pronunciatione prædicta infra alios quinq; dies pretium ipſius venditionis penes aliquem ſufficientem, & bonum campſorem, vel aliam idoneam perſonam ſubiectam iuriſdictioni cõmunis Cremonæ, & cõmorantem in ciuitate Cremonæ deponatur, quod pretium, ſeu depoſitum ſuccedat loco rei venditæ, & de eo diſponatur, fiat, & diſtribuatur inter eos, qui comparuerint vtſ. prout fieri debuiſſet de iure, & ex forma ſtatutorum de ipſa re vendita, cuius pretij, ſeu depoſiti diſtributio fieri debeat infra quindecim dies à die depoſiti facti computandos, ſub pœna librarũ vigintiquinq; imper. Poteſtati, vel eius Vicario, vel eius locumtenenti, qui dictam diſtributionẽ facere teneatur, ex forma præſentis ſtatuti. Si vero emptor nominatus, & inſcriptis datus non comparuerit, nihilominus per dictum D. Poteſtatem, vel eius Vicarium, ſeu ſucceſſores vel locumtenentem, poſsit, & debeat ad inſtantiam prædictorum omnium, & ſingulorum, qui comparuerint, & probauerint vtſupra, & etiam cuiuslibet vendere volentis vtſupra, & cuiuslibet cuius intererit, vel cuiuslibet alterius eorum procedi, cognoſci, & terminari ſummariè, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, abſq; datione libelli, ſeu petitionis, & quanto ſummarius, & expeditius fieri poterit, & appellatione, & querela qualibet remota, & quolibet die feriato,

& non

& non feriato, exceptis ferijs introductis in honorem Dei, & sanctorum eius, secundum quòd supra dictum est, de iure cuiuscunq; ipsorũ, qui, vt præmittitur, comparuerit, & super præmissis omnibus taliter, & talem ordinem imponendo, & finem, quòd ipsa res vendatur liberè cuilibet comparenti vtsupra, & plus offerenti, vt de pretio, seu deposito prædicto responderi, & satisfieri possit, & debeat illi, seu illis, quibus de iure debebit, vel prout deliberabitur, & terminabitur vtsupra, & in casu quo nullus compareat emere volens ipsam rem, quòd nihilominus similiter, & eodem modo cognosci, & terminari possit, & debeat de & super ipsa re, seu rebus vendendis, vtsupra, cuicunq; prædictorum superius nominatorum, attribuendo, & declarando per sententiam illud ius suum in ipsa re competere singula singulis congruè referendo, & super prædictis pronuncietur, & fiat per ipsum dominum Potestatem, seu eius Vicarium, vel Locumtenentem, vel eius successorem, vtsupra dictum est, infra quindecim dies, computandos à die vltima dicti termini probatorij, ita etiam, & taliter, ꝙ illi, qui non comparuerint vtſ. nullum ius habeant, nec habere intelligantur in ipsa re vendita, seu uendenda, forma prædicta, nec eius pretio, saluo tamen prout infra in capitulis loquentibus de minoribus, & absentibus continetur, saluo etiam quòd partes, vel comparentes ad prædicta possint se adinuicem componere, & omnem compositionem, transactionem, & concordiam facere de prædictis, & eorum occasione, ad decisionem, expeditionem, & declarationem prædictorum, saluo tamen iure cuilibet creditori comparenti vtſ. habendi, & possendi habere, & emere rem talem, pro maiori pretio, quàm vendere volens dixerit, & iurauerit se velle uendere, quo casu ipse uolens vendere cogatur vendere ipsi creditori volenti emere, & plus offerenti. Et ita sit ipsa res libera vtsupra continetur, si ipsa uenditio facta fuerit infra annum prædictum, sed si ipsa uenditio facta non fuerit, & si comparuerit plures creditores emere uolentes, eo casu detur plus offerenti, & sit libera vtsupra. Si vero infra ipsos terminos cridarum, singula singulis referendo, comparuerit aliquis per se, vel alius pro eo, qui dixerit, & ostenderit, quouis modo rem uenditam esse suam, uel sibi pertinere iure dominij, uel quasi, uel utilis, tunc & eo casu ipsa res non uendatur, nec uendi debeat ipso tali inuito comparente, & si contra, & præter dictam formam uendita fuerit, non teneat, nec ualeat ipsa uenditio.

Rubrica de eodem. CCCCXX.

Si vero comparuerit aliquis, qui sit tutor, vel curator alicuius minoris viginti annis, uendere volens vtsupra, teneatur ipse tutor, vel curator, qui talem uenditionem facere uoluerit, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. notificare dicto domino Potestati, uel eius Vicario, uel eius locumtenenti, quòd ipse uolens dictam uenditionem facere est tutor, uel curator talis minoris. Qui dominus Potestas, vel eius Vicarius, uel locumtenens, si minor prædictus viginti annis, uel aliqua persona pro eo, uel eius nomine non cõparuerit, asserens, & prætendens ipsum minorem habere ius in ipsa re, vel aliquid habere debere à prædicto uendere volente, pro eius tutela, uel cura nondum finita, teneatur citari facere etiam ex officio suo ipsum minorem, & duos eius minoris propinquos, ex parte patris, & his deficientibus, ex parte matris, quibus notificetur parte ipsius domini Potestatis, uel Vicarij, uel eius locũtenentis, ꝙ talis venditio fieri uult. Et si dictus minor, uel aliquis ex dictis eius parentibus propinquioribus comparuerit, & protestetur ipsum minorẽ habere ius in ipsa re, uel aliquid habere debere à prædicto uendere uolente ꝓ eius tutela, vel cura, non ualeat, nec fieri possit talis uenditio in præiudicium ipsius minoris. Et uenditio contra, seu præter modum & formam prædictam facta non ualeat in præiudicium dicti minoris. Et intelligatur propinquiores dicti minoris, quos dominus Potestas, uel Vicarius dñi Potestatis Cremonæ, seu eius locumtenẽs declarauerit esse propinquiores ipsius minoris, qua declaratione facta, aliqua probatio in contrarium fieri non admittatur, nec debeat admitti.

Rubrica de eodem. CCCCXXI.

Item statutum est, quòd quilibet, qui, ut præmittitur, comparuerit ad dandum inscriptis ius

ius suum, iurare debeat quòd id non facit per maliciam, nec fraudem, nec animo impediendi maliuosè venditionem illam, cuius occasione comparuerit.

Rubrica de eodem. CCCCXXII.

ITEM statutum, & ordinatū est, quòd hoc statutum, & alia suprascripta non se extendant, nec locum habeant in persona pupillorum, & minorum decem, & octo annis, nec in persona furiosorum, vel mentecaptorum, nec per prædicta aliquod præiudicium eis fiat, & generetur, nec etiam per prædicta aliquod præiudicium fiat personis non habentibus ius agendi tempore compatitionis prædictæ factæ per vendere volentem.

Rubrica de eodem. CCCCXXIII.

ITEM statutum est, quòd hoc statutum, & alia suprascripta non se extendant, nec locum habeant ad bona data inæstimata, vel quæ darentur in dotem inæstimata, nec in bonis dotalibus inæstimatis, nec etiam ad, vel contra vxores, nurus, vel pronurus talium vendere volentium, vt supra, constante matrimonio, pro iure dotiu suarum, vel rerum parafrenalium, nec extendantur ad filios, vel alios descendentes talis vendere volentis existentes in potestate ipsius vendere volentis, tempore dictæ venditionis, quantum est pro dotibus quondam matris, vel auiæ, vel alterius ascendentis, nisi prædicta venditio fiat cum consensu legitimo, & expresso dictorum talium descendentium vxorum, nurus, & pronurus, dummodo sint maiores ætate annorum viginti.

Rubrica de eodem. CCCCXXIIII.

ITEM statutum est, quòd maiores decem & octo annis, minores vigintiquinq; & quælibet persona absens à ciuitate, & districtu Cremonæ, necnon dominæ viduæ pro iuribus dotium suarum, & rerum parafrenalium, & quilibet prædictorum, qui essent in omnibus casibus suprascriptis, vel aliquo eorum vt supra, tempore proclamationum, vt præmittitur, fiendarū, habeant, & habere intelligantur spatium quatuor mensium computandorum vt supra, ad comparendum, & inscriptis dandum ius suum per se, vel alium eorum nomine vt supra, & spatium vnius mensis computandi, vt supra dictum est, in termino trium mensium ad probandum de iure suo singula singulis, & congrua congruis referendo. Et quod sufficiat, & similiter ostendi, fieri, & procedi possit in omnibus, & per omnia, vt supra continetur. Et non intelligantur absentes, qui infra mensem à tempore dictarum proclamationum, vel alicuius earum computandum reperirentur, vel essent in ciuitate, vel districtu Cremonæ.

Rubrica de eodem. CCCCXXV.

ITEM statutum est, quod per prædicta, vel aliquod prædictorum non tollatur, nec auferatur ius aliquod Illustris Principis, & Magnifici Domini Domini nostri, & communis Cremonæ, nec alicuius eorum, nec sibi in aliquo præiudicetur, nec praiudicatum esse intelligatur.

Rubrica de solutionibus tubatorum pro cridis fiendis pro bonis immobilibus vendendis. CCCCXXVI.

ITEM statutum est, quòd Tubatores communis Cremonæ, qui requisiti fuerint occasione proclamationum venditionum fiendarum de bonis immobilibus, debeant habere solutiones prout infra, videlicet, si res vendita sit in ciuitate Cremonæ, & suburbijs, non possint habere vltra vnum florenum, si vero res vendita sit in districtu Cremonæ, non possint habere vltra

dictum

dictum florenum, nisi soldum vnum imper. pro quolibet miliari, prout res vendita distans fuerit à ciuitate Cremonæ. Et hoc sub pœna cuilibet contrafacienti soldorum centum imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de domibus mercadandiæ, & de electione, & iurisdictione, & officio consulum mercadandiæ. CCCCXXVII.

ITEM statutum est, quòd singulis diebus Veneris, & Sabbati, & alijs diebus mercati solitis, curia domus mercadandiæ debeat stare aperta, & ibi debeat, & possit fieri mercatum lanæ, casei, & carnium salitarum, & parolorum, & lebetum, secundum quod hactenus fieri consueuit. Et quòd omnes domus, & stationes mercadandiæ deueniant in commune Cremonæ. Et quòd dictæ stationes locentur prout consueuit fieri. Et quòd tres consules mercatores maiores ætate annorum triginta per sapientes Cremonæ eligantur de nouo ad officium mercadandiæ, & duo notarij quorum consulum officium duret per sex menses. Et qui semel fuerit consul nó possit amplius eligi, donec fuerit completus numerus descriptorum, & electorum per mercatores Cremonæ, qui consules possint cognoscere, & terminare debeant de quæstionibus mercatorũ, & artificum Cremonæ, & aliorum tam contra dictos mercatores, quàm pro eis, contra quos egerint ex causa mercantiæ, vel artificij. Et res intelligatur mercadandia, quæ per ementem, vel vendentem sit solita emi, & reuendi, breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, absq; datione libelli, in quæstionibus centum soldorum imper. & à centum soldis supra cognoscere debeant dicti consules secundum formam statutorum dictæ mercadandiæ, approbandorum per magnificum dominum dominum nostrum, seu per sapientes Cremonæ quæ statuta mercadandiæ de nouo fieri debeant, & approbari per præfatum dominum nostrum, seu per consilium Cameræ, in quo volumine statutorum debeant describi omnia nomina mercatorum, & qui non reperiantur esse descripti, pro mercatoribus non habeantur.

Rubrica de consulibus, & statutis paraticorum fiendis, & eligendis. CCCCXXVIII.

ITEM statutum est, quòd quodlibet collegium, & paraticũ ciuitatis, & districtus Cremonæ debeat facere cõsules in dicto suo collegio, vel paratico, qui inquirere debeant fraudes commissas per homines dicti sui paratici in arte ipsius paratici. Et quòd quælibet persona exercens artem in ciuitate, vel districtu Cremonæ debeat obedire suis consulibus de his quæ spectant ad artem suam quam exercent, siue sint descripti in ipsis collegio, & paratico, siue non, vt prædictæ fraudes inueniantur, & seruare statuta ipsorum collegiorum, & paraticorum approbata, seu approbanda, & quòd Potestas, & eius Vicarius possit cognoscere, & terminare de prædictis fraudibus, & dare auxilium suprascriptis consulibus ad puniendũ inobedientes, secundum qualitatem delicti, pœna, & banno cuilibet paratico contrafacienti soldorum viginti imper. qualibet vice. Et quòd quodlibet paraticum, corpus, vel vniuersitas ciuitatis Cremonæ, & districtus eius, teneantur, & debeant infra menses duos à die publicationis præsentium statutorum facere, & fecisse inter se statuta conuenientia arti suæ, & super his, quæ spectant arti suæ, quæ approbentur per nouem sapientes Cremonæ deputatos super negotijs communis Cremonæ, dummodo ipsa non contradicant statutis præsentis voluminis, & quòd in ipsis statutis possint pœnas apponere, prout eis videbitur, & ipsas exigere.

Rubrica de præsentis non mittendis ad domum mortui, & vestibus lugubribus non fiendis. CCCCXXIX.

ITEM statutum est, quòd de cætero ad domum alicuius mortui non audeat, vel præsumat aliquis

aliquis masculus, vel fœmina aliquid præsentum, seu aportum mittere, nisi fuerit de patrimonio defuncti, & quod nullus audeat, vel præsumat ire ad domū mortui extra viciniam tempore mortis, vel sepulchri ad comedendum, nec ad aliquod prandium faciendum, exceptis ascendentibus, & descendentibus, & colateralibus vsq; ad quartum gradum computandum secundum canones, & exceptis affinibus scilicet socero, genero, nuru, atq; socru, & cognatis, intelligendo cognatos iuxta vulgare, pœna, & banno centum soldorum imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice, & quòd nullus, & nulla posit se induere vestes lugubres propter obitum alicuius, nisi vxor defuncti, saluo quam ad funera militum, & virorum nobilium, pœna, & banno cuilibet contrafacienti soldorum centū imper. pro qualibet vice, & quòd milites domini Potestatis, & quilibet eorum teneantur, & debeant inquirere, & circare, & repertos condemnare ad pœnā prædictam, & eorum inuentionibus credatur.

Rubrica de quantitate cereorum concessa ad portandum post corpus mortui. CCCCXXX.

ITEM statutum est, quòd ad aliquod corpus, seu funus alicuius mortui non posit portari vltra duos cereos, seu doplerios, & octo ceriolos paruos cum illis de cruce, & quòd non posit ferri vltra duas cruces, nec posint, nec debeant conuitari, nec interesse, nisi sacerdos parochialis defuncti, & sacerdotes, seu fratres, vel monachi vnius alterius ecclesiæ ordinis, vel monasterij, quibus dari non posit nisi vnus ceriolus yntiarū sex, vel abinde infra, saluo quòd ad funus militū, marchionum, iudicum, vel medicorum, & vxorum eorum, vel alicuius eorum posint portari quattuor doplerij, & octo cerioli, & nō vltra, & si contrafactum fuerit, puniatur hæres defuncti florenis decem auri pro quolibet, & qualibet vice, & de prædictis fieri debeat diligens circa, casu funeris adueniente, per colaterales, seu socios domini Potestatis sub pœna librarū quinq; imper. quorum inuentionibus credatur.

Rubrica de pœna visitantium sponsas. CCCCXXXI.

ITEM statutum est, quòd aliqua domina, mulier, vel puella non audeat, nec præsumat vltra primam diem ire ad visitandum, nec ad requirendū sponsam aliquam, & quæ contrafecerit, puniatur in soldis quadraginta imper. quæ pœna mandetur executioni si fuerit maritata, quæ contrafecerit, contra maritum illius, & maritus posit detrahere de dote tantam quantitatem, & in exactione dotis compensatio fiat de dictis soldis quadraginta imper. & si fuerit filia alicuius, quæ contrafecerit, condemnatio inde facta soldorum quadraginta imper. mandetur executioni contra patrem, si patrem habuerit, & si non, contra matrem, & si non habuerit patrem, nec matrem, sed fratres secum stantes ad panem, & vinum, fiat executio contra fratres, & si fratres non habuerit, contra illos, cum quibus staret ad panem, & vinum, fiat executio, & quòd licentia contra prædicta dari non posit per dominum potestatem.

Rubrica de donis non fiendis sponsis. CCCCXXXII.

ITEM cum propter nouitates, & conditiones grauissimas hactenus supportatas per ciues ciuitatis Cremonæ, & eius districtus, Cremonenses sint in pauperi statu, qui non considerantes suam egestatem, in disponsationis dominarum plus expendant, quàm virtus patrimonij patiatur, iccirco statutum, & ordinatum est, quòd non sit aliquis, qui audeat, vel præsumat disponsare, nec disponsari facere aliquam mulierem, dominam, puellam, vel domicellam, nisi cum vno annulo tantum, qui annulus non excedat valorem florenorum quinque auri, & quod ad desponsationem mulierum, quas de cætero fieri contigerit in ciuitate, vel districtu Cremonæ, siue ad earum nuptias, nōn posit donari alicui mulieri sponsæ, vel vxoratæ vltra florenos duos, seu tot res valoris prædicti, & nihil vltra donari posit, & si contrafactum fuerit, puniatur dans in soldis

viginti

vigintiimper. & in totidem recipiens, & illud quod donatum fuerit vltra, deueniat in cõmune, & quilibet possit contrafacientes accusare, & habeat medietatem pœnæ, & teneatur celatus, & de prædictis credatur sacramento eius, possit tamen maritus in actu dictæ disponsationis donare quicquid voluerit.

Rubrica de salario doctoris legum. CCCCXXXIII.

ITEM cum reipublicæ intersit ciuitatem repleri prudentibus, & nouos informari de bonis moribus, & legali scientia, qua vniuersus orbis gubernatur, & regitur, iccirco statutum est pro honore, & vtilitate communis, & hominum Cremonæ, quòd sit, & esse debeat in ciuitate Cremonæ vnus prudens, & doctus vir in iure ciuili, ciuis Cremonæ, qui legat, & legere debeat continuè in iure ciuili in ciuitate Cremonæ audire volentibus, qui habeat, & habere debeat pro eius labore, & lectura omni anno de aneere communis Cremonæ libras centum imper. quod salarium soluatur quolibet mense pro rata temporis, & quòd præsens Potestas, & illi, qui pro temporibus erunt vinculo sacramenti teneantur facere fieri solutionem modo prædicto dicto prudenti, & docto viro.

Rubrica de libris ponendis ad armarium, & de officio, & salario notarij officij armarij. CCCCXXXIIII.

ITEM statutum est, quod omnes libri scripturarum, prouisionum, reformationum, registrorum, litterarum, inquisitionum, bannorum, accusarum, & quorumcunq; actorum, & processuum, & condemnationum officiorum quorumcunq; communis Cremonæ debeant consignari, & deponi notario armarij eligendo per consilium cameræ Cremonæ. Et hoc statim post annum à die depositionis officij numerandum, qui notarius armarij statim post publicationem præsentis statuti eligi debeat sufficiens, & legalis. Et qui notarius debeat saluare, & custodire diligenter ipsos libros, & ipsos continuè tenere in armario antedicto, & in ipsis libris, & penes acta, & processus descriptos, & descripta in ipsis libris scribere possit quæcunq; alia acta, & quæcunq; alia, quæ post dictam depositionem, & consignationem occurrent conscribenda, seu fienda, & de prædictis libris extrahere acta, processus, & sententias, & alia quæcunq; tam in forma publica, quàm in papyro, si, & quando fuerit requisitus ad instantiam cuiuscunq; personæ cuius interfit, & debeat facere, & habere vnum librum, super quo contineantur omnes libri, qui sibi consignabuntur, cum numero cartarum, & cum nomine, & pronomine consignatoris, & cum nomine, & pronomine Potestatis, & officialis, sub quo facti fuerint, & ponere libros cuiuscunq; officij, & cuiuscunq; portæ per se, & habeat, & percipere possit pro suo salario quolibet mensẽ soldos viginti imper. & vltra percipere possit tantum pro scripturis, & actis, quæ, & quas faciet, quantũ notarij ipsorum officiorum percipere poterunt, & possint vigore præsentium statutorum, seu exactionum factarum super solutionibus notariorum officiorum, & non vltra, & eius officium sit perpetuum, salno quòd si fieret inhabilis, alius sufficiens loco sui eligi debeat, & qui notarius teneatur, & debeat requirere ab omnibus notarijs officiorum communis Cremonæ prædictos libros, & scripturas actorũ debitis temporibus, & quod dicti notarij officiorũ vinculo sacramenti, & pœna, & banno soldorũ viginti imp. pro quolibet, & qualibet vice, & quolibet libro teneantur, & debeant ipsos libros, & scripturas consignare, & dare dicto notario pro reponendo in dicto armario infra tertiam diem, ex quo fuerint requisiti per dictum notariũ armarij, de qua requisitione dicto notarij armarij credi debeat, & quòd infra mensem vnũ à die publicationis præsentium statutorũ fieri debeat expẽsis dicti communis dictum armarium in palatio dicti communis cum bonis hostijs, & clauaturis pro reponendo dictos libros in loco vbi tutius, & habilius sit fieri, & similiter statim post publicationem condemnationum, & mulctarum quæ fient per potestates, & alios officiales communis Cremonæ designari debeant dicto notario armarij quaterni, & libri

dictarum condemnationum, & mulctarum pro reponendo in armario prædicto sub simili pœna, habeat etiã dictus notarius vnam ex clauibus sacristiæ ecclesiæ Cremonæ, in qua sint priuilegia, instrumenta, & iura dicti communis, & sit, & intelligatur auctoritate præsentis statuti syndicus generalis ad lites, quæ mouentur per dictũ commune seu contra cõmune. Teneatur etiã dictus notarius tractare, & cõficere omnia instrumenta spectantia dicto cõmuni, quæ de cætero tractari contingent, & pro prædictis ultra suprascriptũ salarium soldorum viginti habeat à dicto communi quolibet mense soldos quadraginta imper. prout solitum est percipi.

Rubrica de rebus communis per massarolum designandis. CCCCXXXV.

ITEM statutum est, quòd massarolus, seu rationatores communis Cremonæ teneantur in principio cuiuslibet regiminis cum duobus ex sapientibus designare rectori, & iudicibus, & officialibus, & familiæ rectoris res communis, quæ sunt, & erunt in palatio, & domibus rectoris, & in cameris eorum, & vltima septimana regiminis dicti rationatores, siue massarolus teneantur facere cum dictis duobus sapientibus scribi omnes, & singulas res eisdem designatas, quæ si non reperientur, teneatur rector ad emendationem prædictorum, & si prædicti rationatores, seu massarolus prædicta non fecerint, puniantur in libris decem imper. & ad emendationem rerum prædictarum non consignatarum.

Rubrica de officiali eligendo ad spaciandum palatia. CCCCXXXVI.

ITEM cum hinc retro palatia communis Cremonæ, & hucusq; adeo sint deuastata, & corrupta propter turpitudinem, quæ die noctuq; fit in dictis palatijs, adeo quòd boni homines non potuerunt, nec possunt morari in dictis palatijs propter dictum vituperium, & dictam turpitudinem, ad hoc vt dicta palatia mundentur omni turpitudine, quæ fieri posset in futurum, & spatientur, & ne dicta palatia remaneant incorrupta, & salus reducatur exinde hominibus, & bonis personis habitantibus in eis, communiter, & pro statu salubri statutum, & ordinatum est, quòd vnus bonus, & sufficiens eligatur per nouem sapientes cameræ communis Cremonæ, qui singulis annis sit, & esse debeat officialis quo ad suprascripta communis Cremonæ, & ad infrascripta prout continetur inferius, & pro officiali dicti communis debeat haberi, censeri, & teneri, videlicet inter alia ad spaciandum, & mundificandum de omni vituperio, & turpitudine palatia communis Cremonæ superius, & inferius sic, & taliter, quòd aliqua turpitudo intus, & superius, nec sub porticu palatiorum non remaneat, nec fiat in dictis palatijs, habendo, & percipere debendo quolibet mense in fine cuiuslibet mensis pro eius mercede, labore, & feudo soldos viginti imper.

Rubrica de noui operis nuntiatione. CCCCXXXVII.

ITEM cum sint ædificantes in ciuitate Cremonæ, & districtu, quibus apparent aliqui malitiosè denunciantes nouum opus per lapilli iactum, vel per iudicis præceptum, volentes inhibere eos ædificare, & in opere perseuerare, & de ædificio, seu opere procedendo dubia oriantur, idcirco statutum est ad declarationem talium dubiorum, quòd si ædificans præstiterit bonum, & idoneum fideiussorem corã vno ex iudicibus domini potestatis de opere demoliendo, si apparuerit eum iniustè ædificare, quòd tunc possit in opere, vel ædificio procedere, non obstante aliqua denunciatione.

Rubrica de victualibus ad ciuitatem, vel de vna terra ad aliã conducendo absq; contradictione districtualium, & datij, & alicuius oneris impositione. CCCCXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd quilibet ciuis originarius Cremonæ habens possessiones suas in castris, vel terris Cremonæ posit liberè conducere, & conduci facere, & extrahere, & extrahi facere blada sua, vinum, & res de ipsis castris, & terris. Et conducere, & conduci facere in ciuitatem Cremonæ absq; aliquo onere datij, vel solutionis impositæ, vel imponendæ per ipsos terrerios dictorum castrorum, & terrarum, & quòd non possint tales terrerij imponere aliquod onus mixtum, nec reale super rebus dictorum ciuium, & si contrafecerint, puniatur cõmunitas illius castri, vel terræ in libris centum imper. Et impositio oneris nullius sit valoris. Et quòd aliquis Potestas castrorum, villarum, vel terrarum non possit cognoscere de aliqua quæstione contra ciues Cremonæ, sed eas remittat ad iudices ordinarios Cremonæ. Et quòd statuta, & prouisiones facta, & factæ per ipsos terrerios solum habeant locum inter eos.

Rubrica de electione rectoris scholarium legum, & de eorũ iurisdictione. CCCCXXXIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd duo rectores possint elligi per scholares legum, vel vnus, secundum quod placuerit dictis scholaribus, quibus rectoribus, seu rectori teneantur, & debeant obedire omnes scholares, & omnes gaudentes priuilegio scholarium, qui fuerint in studio Cremonæ. Et qui rectores possint cognoscere de omnibus quæstionibus, causis, litibus, & controuersijs ciuilibus, vel leuium iniuriarum quæ fuerint inter scholares dicti studij. Et eas sine debito terminare. Et quòd Potestas, & quilibet alius officialis debeant, & teneantur ad requisitionem dictorum rectorum compellere remedijs opportunis omnes, & singulos scholares studij Cremonæ ad obedientiam faciendam dictis rectoribus, & executioni mandare omnes, & singulas sententias dictorum rectorum, quoties requisiti fuerint per dictos rectores, & teneantur mittere familiam suam ad omnem dictorum rectorum requisitionem contra omnes, & singulos scholares innobedientes, & ipsos realiter, & personaliter constringere, & compellere ad obedientiam faciendam.

Rubrica ꝙ doctores, & scholares possint vndecunq; venire Cremonam. CCCCXXXX.

ITEM ꝙ omnes scholares, & doctores, qui requisiti fuerint per vniuersitatem scholarium, possint venire Cremonã liberè, & securè de quacunq; ciuitate prouintia, villa, seu loco, & castro, cũ persona, libris, pannis, animalibus, & alijs arnisijs, & rebus ad se spectantibus, & eorũ familijs, dummodo nõ essent præfati domini nostri, & ciuitatis Cremonæ speciales rebelles, seu inimici, nõ obstantibus aliquibus repræsalijs, contracãbio, vel aliquo alio interdicto, nec alia ratione generali, vel speciali, & si quo casu dictis rectoribus, seu scholaribus venientibus ad ciuitatem Cremonæ, vel in Cremona aliquod damnum, seu iniuria inferretur, Potestas, & rectores, seu alij officiales, qui pro temporibus fuerint Cremonæ, teneantur breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, etiã cum semiplena probatione, vel sufficienti indicio, & sacramento doctoris, vel scholaris facere emendari damnum, iniuriam, seu robariam, illatum, & illatã dictis scholaribus per terras, loca, villas, & communia, ac singulares personas, in quorum territorio præfato domino nostro subiecto iniuria, seu robaria factæ fuerint. Et si quis fecerit insultum in aliquem scholarem, vel contra aliquem dictæ vniuersitatis, quòd vicinia, in qua delictũ cõmissum fuerit, dictũ malefactorẽ teneatur prosequi, & capere, & captum, seu captos detinere, & præsentare dño Potestati, vel eius

 iudici.

Iudici. Et gaudeant beneficio ciuium, & pro ciuibus habeantur dicti scholares.

Rubrica de pœnis duplicandis contra offendentes scholares, & coram quo scholares debeant conueniri. CCCCXXXXI.

ITEM quòd si aliqua offensa, vel iniuria inferretur alicui forensi scholari gaudenti priuilegio scholarium per aliquem Cremonensem, seu alterius conditionis personam, tunc, & in omni casu pœnæ contentæ in statutis communis Cremonæ duplicentur, & duplicatæ esse intelligantur contra ipsos offendentes, & quòd nullus ciuis, vel forensis possit conuenire aliquem scholarem ciuiliter coram alio iudice, quàm coram suo doctore, seu rectore, & ipsis doctoribus, seu rectoribus negligentibus facere ius, tunc possint conueniri coram Potestate, & alijs officialibus communis Cremonæ, & quòd eo casu quo aliquis scholaris, vel gaudens priuilegio dictorum scholarium conuenire, aliquem ciuem, vel alterius conditionis virum, Potestas, & rector Cremonæ, qui pro temporibus fuerint, sine strepitu, & figura iudicij absq; datione libelli, & iuris ordine, teneantur, & debeant cognoscere in dicta causa.

Rubrica de priuilegijs doctorum, bidellorum, scriptorum, & scholarium. CCCCXXXXII.

ITEM quòd doctores, qui fuerint in actu legendi, bidelli, scriptores, stationarij, forenses, qui fuerint scripti in matriculis scholarium ciuitatis Cremonæ, gaudeant omnibus priuilegijs scholarium.

Rubrica de immunitate scholarium. CCCCXXXXIII.

ITEM quòd omnes scholares, qui fuerint in studio Cremonæ, sint immunes ab oneribus omnibus realibus, & personalibus, atq; mixtis, datijs, pedagijs personarum, & rerum, quæ sunt pro vsu personæ suæ scilicet draporum de dorso, lecti, & librorum cuiuscunq; conditionis pro se, & famulis, & rebus eorum, & quòd scholares habeantur pro ciuibus quantum ad commoda, quantum vero ad incommoda non, & hoc in forensibus. In ciuibus autem quantum ad personalia tantum.

Rubrica de mutuis fiendis per vsurarios scholaribus super libris. CCCCXXXXIIII.

ITEM quòd omnes, & singuli vsurarij teneantur, & debeant mutuare scholaribus volentibus accipere pecuniam mutuo super libris suis, quos voluerint pigneri dare mutuando super dictis libris vsq; ad duas partes pretij dicti libri, quo dictus liber æstimatus fuerit per stationarium vniuersitatis, & quòd nullus vsurarius audeat mutuare super aliquo libro, nisi scholaris dictum librum fœneratori personaliter præsentauerit, & prædicti vsurarij, seu fœneratores teneantur, & debeant dare bonam, & idoneam fideiussionem domino Potestati, vel eius Vicario de saluandis, & guardandis libris, vel rebus sibi pigneri datis per ipsos scholares, sub pœna, & in pœna in fideiussione contenta, & quòd nullus, qui dictam fideiussionem non præstiterit vt supra dictũ est, audeat, nec præsumat mutuare, nec mutuari facere alicui scholari, vel etiam alij pro eo, vel eius nomine aliquam pecuniæ quantitatem, sub pœna amissionis debiti, & librarum vigintiquinq; imper.

Rubrica de libris legum extra ciuitatem, & districtum Cremonæ non portandis. CCCCXXXXV.

ITEM statutum est, quòd nullus possit exportare aliquem librum legum extra ciuitatem Cremonæ, & eius districtum absq; licentia, & buleta rectoris vniuersitatis, & quòd gabellatores non possint facere aliquam buletam de aliquo libro exportando, nisi ille, qui voluerit exportare, ostenderit gabellatoribus prædictis sigillum rectoris vniuersitatis scholarium, sub pœna soldorũ centum imper.

Rubrica de promissione fienda per cõmune de soluendo salarium Rectoribus scholarium. CCCCXXXXVI.

ITEM quod commune, Potestas, & Rectores Cremonæ teneantur, & debeant promittere soluere salaria rectoribus, qui eligentur, dũtamen ciues eligantur ad sedes ordinarias p scholares studij Cremonæ, & nulli alij detur salarium, nisi qui fuerint electi per prædictos scholares, & quòd commune teneatur dare salarium vni stationario eligendo per vniuersitatem.

Rubrica de consilio congregando ad requisitionem rectoris scholarium. CCCCXXXXVII.

ITEM quòd quotiescunq; rectores requisiuerint dominum Potestatem, dominus Potestas ad eorum requisitionem debeat requirere consiliũ sapientum, & etiam generale, & in eis proponi facere omnes, & singulas petitiones eis porrectas per dictos scholares, quæ cedant in vtilitatem studij Cremonæ, & q Potestates, qui pro temporibus fuerint, rectoribus studij de conseruando omnia, & singula priuilegia, & statuta scholarium vniuersitatis studij Cremonæ iurare teneantur cuilibet rectori dictæ vniuersitatis.

Rubrica de Sapientibus eligendis omni anno de mense Martij pro prouidendo super facto studij. CCCCXXXXVIII.

ITEM q omni anno de mense Martij infra octo dies dicti mensis eligi debeant per dominũ Potestatem, & sapientes Cremonæ, & illius mensis quatuor sapientes, vnus de qualibet porta, qui habeant Potestatem prouidendi super facto studij vnà cum rectoribus scholarium, quæ viderint esse vtilia pro studio, seruando semper statuta, & priuilegia studij, & illud, quod disponent dicti quatuor sapientes cum domino Potestate presente, & futuro, reducatur ad consilium centum quinquaginta. Ita tamen quòd singulis annis faciant fieri electiones doctorũ p scholares in vigilia Anunciationis, & factis electionibus dicti sapientes faciant fieri prouisionẽ salariorum competentium doctoribus electis, & dent operam quòd doctores electi veniant ad dictum studium, & habeant prouisum salarium.

Rubrica de solutione fienda campanarijs per scholares. CCCCXXXXIX.

ITEM quòd omnes scholares iuriscíuilis, & canonici, & etiam medicinæ teneantur, & debeant pro quolibet ipsorum dare duos aquilinos ante festum sancti Andreæ campanarijs, qui pulsant campanam, seu pulsari faciunt maioris ecclesiæ super Turracio, quæ campana appellatur Francæschina, seu campana scholarium, ad quam collectam, & solutionem faciendam,

feu fieri faciendam teneantur doctores, & rectores, & ipsis denegantibus, Potestas præsens, & futurus, & eius officiales.

Rubrica quòd oīa bona immobilia sint obligata p̄ oneribus, & tributis. CCCCL.

ITEM statutum est, quòd omnes res immobiles ciuitatis, & districtus, & territorij Cremonæ sint obligatæ, & hypotechatæ pro collectionibus, taleis, oneribus, & fodris impositis tempore præsentis statuti, & de cætero imponendis per commune Cremonæ, quocunq; tempore, & donec præsens statutum duret. Etiam si persona ad quam dictæ res transierint, & transeant penes eam personam sine aliquo titulo, vel quouis modo, non sint obligata pro dictis collectionibus, taleis, fodris, & oneribus, & quòd omnia bona immobilia sita in ciuitate, vel districtu Cremonæ sint, & esse debeant tributaria, & affecta onere tributorum, pro collectionibus, fodris, oneribus, & taleis impositis, & in futurum imponendis per commune Cremonæ, & quòd omnia talia bona immobilia censeantur, & intelligantur per omnes ciues, & habitatores ciuitatis, & districtus Cremonæ, & quoscunq; alios teneri à communi Cremonæ sub censu, & tributo collectarum, fodrorum, & talearum, & onerum, & quod semper in qualibet alienatione, vel testamento intelligatur exceptum huiusmodi ius Cremonæ. Saluo si possidens ea bona, seu res sustinuerit onera communis Cremonæ, & steterit, & habitauerit cum eius familia continuè pro maiori parte anni in ciuitate, vel districtu Cremonæ, quo casu sufficiat eos possidentes, seu possidentem, & stantem, & habitantem vt supra sustinere, & cogi non possit pro oneribus eorum, quorum ipsa bona fuissent. Saluo quòd hæredes vniuersales teneantur pro oneribus ad quæ tenebatur defunctus, iuxta æstimum ipsius defuncti, pro rata bonorum, quæ ad eos peruenerint.

Rubrica de pœna notariorum procurantium ad suum officium. CCCCLI.

ITEM statutum est, q̄ de cætero nullus notarius possit exercere aliquod officiū procurariæ, actoriæ, vel syndicatus, nec aduocare, nec solicitare pro aliqua persona in aliqua quæstione vertente ad aliquod officium communis Cremonæ, quod exercebit ipse notar. pœna cuilibet notario contrafacienti in qualibet vice soldorum centum imper.

Rubrica de Campsoribus. CCCCLII.

ITEM statutum est, quòd omnes campsores, thesaurarij, daciarij, exactores, & omnes aliæ personæ recipientes denarios communis Cremonæ, & qualibet aliæ personæ habentes causam à dicto communi recipere teneantur, & debeant florenos boni auri, & iusti ponderis pro soldis trigintaduobus imper. sicuti hodie valent, vel pro communi pretio, quo in futurum valebunt, & quamcunq; aliam pecuniam expendibilem cuiuscunq; maneriei sine aliquo cambio à quacunq; persona, & personis soluere debentibus dicto communi quacunq; de causa, vel habentibus causam à dicto communi, pœna cuilibet contrafacienti, & qualibet vice soldorum centum imper. cuius pœnæ medietas deueniat in cōe Cremonæ, & alia medietas applicetur cuilibet accusatori.

Rubrica de priuilegio domus fratrum Consortij Beati Facij. CCCCLIII.

ITEM statutum est, quòd minister, & rector domus fratrum capituli, & conuentus consortij Spiritus sancti, quod appellatur fratris Facij de Cremona, & ipsi fratres intelligantur miserabiles personæ, ad hoc vt gaudeant, & gaudere possint statuto loquente de egenis, & miserabilibus personis, & iuribus loquentibus de miserabilibus personis, ad hoc vt aduocatos, & procuratores

habere

habere possint gratis, & excusationem aliquam habere non possint aduocati, & procuratores ad hoc deputati, ac deputandi, & etiam gaudeant, & gaudere possint statutis communis Cremonæ, & eis vti possint liberè, & impunè, vt possunt ciues Cremonæ, & quælibet res immobiles ciuitatis & districtus Cremonæ eis possit relinqui in vltimis voluntatis, & quomodolibet acquirere possint impunè non obstantibus aliquibus statutis in contrarium editis, vel edendis. Ita tamen quòd dictæ res immobiles prædictis relinquantur, legentur, & alienentur, cum pacto, modo, & conditione, quòd ipsæ res infra annum vendantur subditis iurisdictioni communis Cremonæ, & earum pretium detur, & distribuatur pauperibus, & egenis personis, vel ad alias pias causas, prout placuerit dicto testanti, leganti, & relinquenti, vel alienanti, & hoc statutum sit amore, & pijs operibus Dei, & Beatæ virginis Mariæ, vt melius, & facilius possint intendere elemosinis suis, quæ sunt notoriæ. Idem, & per omnia fiat, & seruetur de quolibet hospitali, consortio, ecclesia, persona religiosa ciuitatis, & districtus Cremonæ.

Rubrica de bonis immobilibus non alienandis in non subditos. CCCCLIIII.

Item statutum est, quòd quælibet persona, & quodlibet commune, corpus, collegium, paraticum, & vniuersitas quælibet, quod, vel quæ, in aliquem non subditum iurisdictioni domini Potestatis, & communis Cremonæ, seu non sustinentem onera cum dicto communi alienauerit, vel quoquo titulo transtulerit, seu in futurũ alienare, seu trãsferre voluerit aliquã rem immobilẽ sitam in ciuitate, vel districtu Cremonæ, soluat, & soluere teneatur de vera æstimatione rei, quã alienauerit, seu transtulerit, seu alienat, seu alienare, vel transferre voluerit in non suppositum, & non sustinentem vt supra, de, & pro qualibet libra æstimationis ipsius rei soldos decem imper. & quòd omnes res immobiles, quæ possidentur, & quæ in posterum possidebuntur per suppositos iurisdictioni communis Cremonæ, quas in futurum in non suppositos, vel non sustinentes vt supra alienari, vel quocunq; alio titulo, seu modo transferri contigerit, vel alienatæ, vel translatæ fuerint in præteritum sine solutione dictorum soldorum decem imper. pro qualibet libra, ex tunc prout ex nunc, & ex nunc prout ex tunc, cadaut, & cecidisse intelligantur in dominiũ communis Cremonæ, & earum possessio apprehendi debeat, & possit quandocunq; nomine dicti cõmunis, non obstante aliqua præscriptione, contra quod commune nulla præscriptio cursa sit, nec currere debeat, & possideri intelligautur nomine dicti communis, quantum ad eius commodum. Et ad faciliorem probationem huiusmodi alienationis, seu translationis quæ facta dicatur contra, vel præter formam huiusmodi statutorum, intelligatur, & præsumatur rẽs esse alienata, & translata, si probetur rem immobilem, quæ consueuit teneri, vel possideri per subditum dictæ iurisdictioni, seu per sustinentem onera cum dicto communi, detineri, vel possideri per non subditum dictæ iurisdictioni, seu per non sustinentem onera cũ dicto cõi. Saluis semp alijs legitimis modis probandi, & si quis huic statuto aliquo modo, vel ingenio fraudem fecerit, seu faciet, & maxime de persona ad personam, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur ipso iure in vera æstimatione rei. Et nihilominus soluat ut supra, & quod nullus notarius audeat tractare, vel scribere aliquod instrumentum alicuius conditionis, vel testamentum aliquod, vel vltimam voluntatem per quæ contra prædicta, vel aliquod prædictorum, vel in fraudem prædictorum fieret, & si quis notarius contrafecerit, condemnetur, & condemnatus esse intelligatur ipso facto, in libris q uinquaginta imper. Et nihilominus instrumentum, testamentum, contractus, vltima voluntas, & scriptura ipso iure non teneat, & nullius sit momenti. Et hoc saluis semper contentis in suprascripto proximo statuto posito sub Rubrica de priuilegio domus, & fratrum consortij, & saluo quòd cuicunq; ciui, & districtuali cuiuscunq; ciuitatis, & terræ præfati domini nostri liceat modo iuridico dare insolutum, & accipere de bonis immobilibus cuiuscunq; debitoris sui ciuis, & districtualis sicuius alterius ciuitatis, vel terræ præfati domini, vsq; ad quantitatem debiti impunè, ita tamen quòd ipse creditor, qui de prædictis bonis insolutum acceperit, teneatur, & debeat bona per ipsum insolutum accepta vendidisse, seu alienasse alicui ciui, vel districtuali illius

illius cinitatis, vel terræ, in qua, vel ſuper cuius territorio ſituata eſſent bona prædicta, & hoc infra vnum annum, à die qua bona prædicta inſolutum accepiſſet, inantea computandũ. Quæ ſi infra annum prædictum non vendiderit, & non alienauerit in talem ciuem, vel diſtrictualem, ita quòd per eum ſteterit, quominus vendiderit, ſeu alienauerit, ipſo iure deueniant, & deueniſſe debeant in commune Cremonæ, & cecidiſſe intelligantur in commiſſum.

Rubrica de laboratoribus artium pannorum lanæ, lini, & bombicis. CCCCLV.

ITEM quòd nullus laborator maſculus, vel fœmina artium pannorũ, lanæ, lini, & bombicis, vel alicuius ipſorum artium, qui fuerit debitor alicuius magiſtri, vel facientis fieri dictas artes, vel aliquam earum, poſsit ipſum Magiſtrum, cuius fuerit debitor, relinquere pro laborando alij Magiſtro, vel perſonæ de ipſa arte, donec perſeruiuerit laborando totum id, quod receperit ab ipſo primo Magiſtro, ſub pœna ſoldorum decem imper. cuius pœnæ medietas perueniat in commune, & alia in dictum Magiſtrum primum creditorem, & ſimili pœna, quæ perueniat ut ſupra, puniatur ille, qui laboratori dederit ad laborandum, ſi ſciuerit eum debitorem ut ſupra, quæ ſcientia probetur per dictum primi Magiſtri cũ uno teſte iurato, & nihilominus compellatur laborare cum dicto primo Magiſtro prædictus laborator, donec perſeruiuerit, quod receperit à dicto primo Magiſtro, & quilibet Iudex, & officialis teneatur iu prædictis facere ius ſummariũ, & prædicta terminare, breuiter, & ſummatim.

Rubrica de rebus ponendis in æſtimo tereriorum diſtrictus Cremonæ. CCCCLVI.

ITEM ſtatutum eſt, ꝙ terrerij cuiuſlibet terræ, & loci diſtrictus Cremonæ debeant ſingulo triennio facere æſtima inter ſe ſe, in quo æſtimo non poſsint æſtimare domos, in quibus habitant cum eorum familijs, & in quibus tenent beſtias, & fœnum eorum, nec areas, nec ſupellectilia domus, nec ueſtes à dorſo, nec lectos pro ſuo uſu, & familiæ ſuæ, nec zoias, nec iocalia dominarũ ſuarum, nec arma, nec planſtra, nec aratra, nec aliqua artificia neceſſaria ad agriculturam. Et quilibet terrerius teneatur facere conſulatum, in illo loco, in quo habitat, & quòd infra vnum menſem à publicatione hornm ſtatutorum debeant feciſſe eorum æſtimum inter ſe, & quòd quilibet teneatur ad onera cum illo communi, in cuius loco habitat pro eo tempore, quo dictum æſtimum fiendum durabit, & quòd quæcunq; onera, quæ ſolui contingent per cõmunia diſtrictus Cremonæ, quomodocunq; diuidantur inter ipſa communia, hoc modo, videlicet, tertia pars pro auere, tertia pars pro capite domus, ſeu ſocolari, & alia tertia pars ſuper buccis à duodecim annis ſupra, & à ſeptuaginta annis infra, ſaluo quod viduæ non teneantur, niſi pro bonis, & buccis ſuis. Et ſaluo quòd miſerabiles perſonæ ad prædicta minimè teneantur, & intelligantur miſerabiles perſonæ illi, qui non poſſunt ſuam exercere perſonam, & nihil habent in bonis.

Rubrica de bonis, quæ habent forenſes in diſtrictu Cremonæ æſtimandis. CCCCLVII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd forenſes non ſubditi iuriſdictioni communis Cremonæ poſsint æſtimari pro bonis, quæ habent in ciuitate, vel diſtrictu Cremonæ, & ſoluere teneantur hoc modo videlicet, ſi acquiſiuerint, vel in futurum acquirent aliqua bona immobilia æſtimata cum aliquo communi, villa, ſeu terra dicti diſtrictus, pro ipſis ſoluere debeant onera cum illo communi illius terræ, villæ, ſeu loci, in quo ſoluebat ille, à quo acquiſiuit illa bona, pro ipſis bonis, ſi vero acquiſiuerint, vel in futurum acquirent aliqua bona immobilia ab aliquo ciue, ſeu nobile, teneantur prædicti acquirentes, ſeu qui acquiſiuerint ſuſtinere onera pro dictis bonis, per ipsũ acquiſitis, ſeu de cætero acquirendis cum nobilibus, ſen cum vicinis, cum quibus ille à quo acquiſiuerint, vel

acquirent,

acquirent, onera sustinebat pro dictis bonis acquisitis, vel de cætero acquirendis.

Rubrica de compromissis inter propinquos fiendis. CCCCLVIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quod cum multæ quæstiones, & lites vertantur inter fratres, & sorores, & patrem, & filium, & matrem, & filiam, & omnes alias personas coniunctas usq; ad quartum gradum, & gradus intelligantur secundum Canones, & inter oēs de eadem agnatione, & inter agnatos, & cognatos, & inter agnatam, & cognatam, & inter agnatas, & cognatas, socerum, & generum, & nurum, & socrum, ex quibus oriuntur inter eos iniuriæ, & offensiones, seu lites, ad obuiandum prædictis, & ad tollendas lites, & quæstiones inter eos, quòd de quæstionibus, quæ sunt, & in futurum oriri possent, dñs Potestas Cremonæ præsens, & qui pro temporibus fuerit, & quilibet eius iudex, & officialis teneatur tales personas prænominatas compellere præcisè se se compromittere in vnum, vel tres propinquos, vel propinquum, & si propinquos non haberent, vel haberent, & in eos compromittere nollent, ipsi, vel alter eorum, seu aliqua partium, sed potius in aliquos non propinquos, in vnum, vel tres Iurisperitos, vel amicos cōmunes p partes eligendos, qui cognoscant, & fine debito terminent tales quæstiones, & procedatur, & procedere possint, & teneantur dicti arbitri breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, diebus feriatis, & non feriatis, dum tamen non sint introducti in honorem Dei, & sanctorum, ex forma statutorum, non seruato aliquo iuris ordine in procedendo, etiam sine aliqua scriptura, saluo quòd dicta testium, qui producentur coram eis, reducantur in scriptis. Et instrumenta, & iura producantur præsente parte, vel ad hoc citata, & de iure ipsas lites, & quæstiones terminent. Et quicquid per ipsos tres, vel per duos ex ipsis in concordia, tertio præsente, vel absente, tamen ad hoc citato, sententiatum, præceptum, & arbitratum fuerit, valeat, & teneat, & executioni mandetur, secundum formam statuti loquentis de sententijs executioni mandandis. Et cogantur præcisè ipsi arbitri prædicta acceptare omnibus iuris remedijs. Et teneantur eorum arbitramenta tulisse infra terminum quadraginta dierum vtilium à die acceptationis. Et intelligantur dies vtiles etiam feriæ introductæ ad vtilitatem hominum. Et eadem per omnia vendicent sibi locum in his qui sunt, vel fuerunt affines vsq; ad quartum gradum affinitatis, & intelligantur gradus vt supra.

Rubrica de sententijs arbitrorum executioni mandandis. CCCCLIX.

ITEM statutum est, quòd postquàm facta fuerint præcepta, & arbitramenta inter ascendentem, vel descendentem, vel agnatos, vel cognatos, vel affines, vel vicinos, vlterius non possit dici iniqua, nec possit appellari, querelari, vel supplicari, nec peti reduci ad arbitrium boni viri, sed elapso termino, seu terminis contentis in præceptis, vel arbitramentis, vel elapso mense, si terminus non fuerit in eis appositus, debeant executioni mandari omnibus iuris remedijs.

Rubrica quando currere debeat tempus in arbitramentis datum. CCCCLX.

ITEM cum quottidie occurrant dubia circa sententias arbitrorum, arbitratorum, & amicabilium compositorum, cum per ipsos sententiæ ferantur in absentia partium, & fiant condemnationes per ipsos ad certū tempus, & dubitetur, an dictum tempus currat dictis partibus à die latæ sententiæ, an à die denuntiæ eis factæ inter se, Idcirco statutum, & ordinatum est, quòd si aliquis per arbitramentalem sententiam fuerit condemnatus ipso absente, & ignorante, ad dandum, & soluendum, vel aliquid faciendum alteri parti infra certum numerum dierum, etiam si dicatur proximè, vel proximis, quòd dictum tempus, seu numerus dierum currat, & currere incipiat

cipiat à die denunciationis sibi factæ tantum, & non ante, si vero fuerit condemnatus ad aliquid dandum, soluendum, vel faciendum alteri parti infra mensem, vel per totum mensem, vel annum, vel totum annum, vel ad aliquod festum, mensem, annum, vel festum specificando, vel dicendo proximè futurum, quòd cursus dicti temporis non præiudicet dicto condemnato ignoranti, sed tantundem tempus habeat, & habere debeat ad satisfaciendum dictæ condemnationi à die sententiæ, seu denuntiæ eidem factæ. Et quòd si aliqua persona ciuitari, & districtus Cremonæ condemnata fuerit ad aliquid dandum, soluendum, vel faciendum alicui personæ non habitanti in ciuitate, nec districtu Cremonæ, quòd talis persona possit denuntiare, & offerre se paratam cum effectu soluere, & facere prædicta, ad quæ fuerit condemnata coram iudice rationis domini Potestatis Cremonæ, & si talis persona de mandato domini Iudicis deposuerit penes idoneam personam per ipsum D. Iudicem eligendam quantitatem, ad quã condemnata fuerit, & obtulerit cum effectu se facturum id, quod facere tenebatur, singula singulis referendo, dicta talis persona non incurrat aliquam pœnam.

De mezadris, fictalicijs, & laboratoribus terrarum realiter, & personaliter conueniendis. CCCCLXI.

ITEM quia sæpisimè contingit mezadros, colonos, & laboratores, parciarios, massarios, fictalicios, & molinarios cum personis ausugere, & plaustris, & bestijs, & rebus dominorum, seu creditorum suorum, non solutis his, in quibus sunt debitores, & quandoq; relinquere domos, possessiones, terras, molendina, & bona immobilia, quæ ad fictum, vel ad mezadriam, vel ad laborandum, vel alio modo conduxerint, & ire ad habitandum cum alijs personis, non solutis debitis, quæ habent cum prioribus dominis suis, seu locatoribus, seu creditoribus, idcirco ad obuiandum talibus, statutum est, quod nullus mezadrus, colonus, fictalicius, laborator, parciarius, massarius, vel molinarius possit domos, terras, possessiones, molendina, vel bona immobilia, quæ, seu quas conduxerint, dimittere, vel relinquere, etiam termino conductionis elapso, nec cum alia persona ire ad habitandum, nec conducere ab alia persona aliquas terras, possessiones, domos, molendina, nec aliqua bona immobilia sine licentia prioris domini, seu prioris locatoris, vel nisi prius priori domino, seu locatori satisfecerit de toto eo, In quo esset obligatus, vel teneretur dicto priori domino, vel locatori, nec aliqua persona possit tales colonos, laboratores, fictalicios, mezadros, massarios, partiarios, socedales, vel molinarios recipere super eorum casamentis, possessionibus, terris, vel molendinis, nec concedere, seu dare talibus personis terras, domos, possessiones, nec molendina, nisi cum licentia prioris domini, seu locatoris, vel nisi prius satisfactum fuerit prout supra. Et si qua persona contrafaceret in receptando, vel locando, & eidem denunciatum fuerit per publicum instrumentum, vel in præsentia testium etiam sine scriptura per priorem dominum, seu locatorem, quòd tales personas expellat, & de cætero non receptet, vel quòd debitum talium personarum soluat ipsi priori domino, vel locatori, & si tales personas non expulerit infra mensem à die denunciationis, si post mensem vnum à die denuntiæ reperiatur, & probetur tales personas habitare, vel laborare cũ illis personis, vel de terris talium personarum, quibus sic denunciatum fuerit, teneatur illa persona, cui denunciatum fuerit, & prædicta non seruauerit, soluere, & satisfacere dicto priori domino, seu locatori sic denunciand totum id, quod dictus colonus, mezadrus, laborator, partiarius, fictalicius, vel molinarius appareret dare, & soluere dicto denunciant, facta prius fide summatim per publicũ instrumentũ, vel per testes de debito. Idem per omnia locum habeat, si quis mezadrus, colonus, laborator, partiarius, massarius, fictalicius, vel molinarius excumiatus, vel expulsus fuerit per priorem dominum, seu locatorem, & si contingat talem mezadrum, colonum, laboratorem, partiarium, fictalicium, massarium, vel molinarium deuenire mezadrum, laboratorem, colonum, partiarium, massarium, fictalicium, vel molinarium alicuius non subditi iurisdictioni communis Cremonæ, vel non sustinentis onera dicti communis, vel per aliquem non subditum iurisdictioni prædictæ,

vel

vel non sustinentem vtsupra, & super suo receptari, vel aliqua bona immobilia sibi per talem non subditum, vel non sustinentem vtsupra, locari, teneatur, & debeat talis mezadrus, colonus, laborator, partiarius, massarius, fictalicius, vel molinarius, antequam se locet cum alia persona non subdita, & non sustinente vtsupra, satisfacere prioribus dominis, vel locatoribus de omni eo, & toto, in quo obligatus sit eidem. Alioquin talis mezadrus, massarius, colonus, laborator, partiarius, fictalicius, vel molinarius non sic satisfaciens, seu qui contrafecerit, & quilibet de eius familia maior annis decem, & octo ad petitionem priorum dominorum, seu locatorũ possit, & debeat per quemlibet iudicem, & officialem facta prius fide summatim de debito per instrumentum, uel per testes, capi, & detineri personaliter, & in carceribus includi, de quibus relaxari nõ debeat, nisi prius satisfecerit prioribus dominis, vel locatoribus, de eo, quod habere debebunt vtsupra, & etiã ipsis liceat prioribus dominis, seu locatoribus facere capi, & robari tales personas de bobus, plaustris, & alijs quibuscunq; bonis, & rebus, quæ reperientur in custodia, & habitatione talis mezadri, coloni, laboratoris, massarij, fictalitij, partiarij, vel molinarij, qui conduxisset domum, terram, molendinum, vel bona immobilia talis non suppositi, vel nõ sustinentis vtsupra, vel cũ tali nõ supposito, vel nõ sustinente vtsupra, vel super suo iuisset habitatum, seu laboratum. Et quòd quilibet iudex, & officialis teneatur, & debeat concedere licentiam de prædictis, quæ bona quæ reperirentur in habitatione, vel custodia talium debitorum, præsumantur quo ad hoc esse talium personarum, seu ipsorum debitorum, nec possit fieri probatio in contrariũ per ipsum non suppositum, vel non sustinentem vtsupra, & quòd quilibet non suppositus iurisdictioni prædictæ non sustinens vtsupra, qui commiserit contra prædicta, vel aliquod prædictorum, ipso iure intelligatur esse, & sit exemptus, & alienus à protectione, & defensione communis Cremonæ, si non soluerit dictis prioribus dominis, vel locatoribus, vel in termino expulerit, vel non excumiauerit de super suo tales personas. Et quòd quilibet iudex, & officialis, producto coram se aliquo instrumento per aliquam personam, per quod instrumentũ appareat ipsam personã producentem instrumentum quicquam habere debere ab aliquo, qui sit, vel fuerit eius mezadrus, massarius, colonus, laborator, socedalis, partiarius, fictalitius, vel molinarius occasione, vel prætextu mezadriæ, massariæ, coloniæ, laborerij, ficti, vel mutui, socedi facti occasione, vel prætextu prædictorum, vel aliter facta fide de debito summariè, teneatur, & debeat ad instantiam ipsius producentis, seu domini, seu locatoris, seu creditoris, facere pignerari, & detineri tales personas debitrices, etiam non præcedente citatione aliqua, dumtamen dominus, vel locator, seu creditor prius iuret coram ipso D. Iudice, vel officiale tales personas esse suas debitrices in eo, quod continetur in instrumento, uel aliter probatum fuerit, vel in eo, pro quo petierit tales personas pignerari, & detineri debere, & de bonis talium personarũ sequestrari facere, & etiam de bobus, & bestijs aratorijs, & ipsas personas non relaxare, & bona capta, seu sequestrata non relaxari facere, donec satisfactum fuerit ipsi domino, locatori, vel creditori, & per hoc non intelligatur tolli facultas probandi contrarium omnino tales personæ pigneratæ, detentæ, vel quarum bona dictis occasionibus capta, vel sequestrata fuerint, vel essent, audiantur ad faciendum suas exceptiones, & defensiones, & etiam ipsæ relaxentur de carceribus, si in ipsis fuerint, & pignera restituantur, & sequestra relaxentur si idoneè satisdederint de iudicato soluendo, & de expensis restituendis. Liceat tamen dicto priori domino, seu locatori, & creditori, postquam dictus eius mezadrus, colonus, laborator, partiarius, fictalicius, massarius, & molinarius, & socedalis effugerit, seu dimiserit domos, terras, possessiones, molendina, vel bona immobilia, vel bestias, quæ, seu quas conduxerit vtsupra, seu postquam expulsus, vel excumiatus fuerit per dictum priorem dominum, seu locatorem, creditorẽ vtsupra, posse impunè talem mezadrum, colonũ, socedalem, laboratorem, fictalicium, partiarium, massarium, & molinarium debitorem suum receptare, & acceptare super suo, vel super possessione, & bonis suis, absq; eo quòd ipse prior dominus, seu locator, creditor vtsupra, possit, uel ualeat aliqualiter molestari per aliquibus debitis, quæ post creditum, seu credita dicti prioris domini, seu locatoris contraxisset ipse talis mezadrus, colonus, laborator, fictalicius partiarius, massarius, socedalis, molinarius cum aliqua alia persona. Et hæc omnia, & singula habeant locum tam in debitis præteritis, quam præsentibus, & futuris, & etiam

etiam in mezadris, colonis, laboratoribus, massarijs, partiarijs, fictalicijs, molinarijs, & socedalibus præsentibus, & futuris, & præteritis. Et ꝙ omnes bestiæ, & vtensilia apta ad agriculturam existentia super possesionem dictorum dominorum penes ipsos mezadros, seu massarios, præsumantur esse dominorum, quorum sint mezadri, seu massarij, nisi contrarium doceatur. Et quòd liceat dictis dominis sua auctoritate ipsas bestias, & vtensilia accipere, & accipi facere ipsis mezadris, seu massarijs.

Rubrica quòd forenses poßint detineri. CCCCLXII.

ITEM statutum est, quòd personæ forenses non subditæ dominio præfati Illustris Domini nostri posint detineri, non obstante aliquo statuto, seu decreto in contrarium loquente, & quòd decreta, & statuta loquentia, quòd nullus posit pro priuatis debitis detineri, locum non habeat in fauorem forensium non subditorum dominio præfati domini nostri.

Rubrica de vestibus, & iochalibus Dominarum. CCCCLXIII.

ITEM cùm multæ, & intolerabiles expensæ inductionibus, & suasionibus mulierum, & dominarum affectantium ferre vestes formosas, & sumptuosas, oneratas, & maspilatas auro, perlis, argento, & alijs ornamentis, vltra quàm exigat dignitas, & facultas earum, & virorum suarum, factæ sint, & fiant quotidie per homines ciuitatis, & districtus Cremonæ, quorum occasionibus persæpe consumpti remanserunt, & hodie remanent, quod non est tolerandum, ne ciuitas depauperetur, ad hoc vt talis cesset, & tollatur expensa, & pro cōmuni vtilitate hominum dictæ ciuitatis, eiusq; districtus, statutum, & ordinatum est, ꝙ nulla domina, mulier, domicella, vel puella cuiuscunq; conditionis, & status existat, audeat, vel præsumat portare, nec habere super se, vel eius vestibus in ciuitate, nec in districtu Cremonæ aurum, vel argentum, frixios auri, vel argenti, seu setam vltra valorem, seu æstimationem librarum quinq; imp. nec portare, nec habere posit super se, nec in capite, nec super vestes vllo modo aliquos vairos, vairotas, caputios, cum frixis, seu perlis, nec perlas aliquas, velutos, sindonem, seu cendale vergatū auro, vel sine, nec drapos de seta, vel auro, nec annulos auri vltra vnum. Vxores autem, & filiæ, nurus, ablaticæ, & neptes Militum, & Marchionum stantes in eorum familijs, & cuiuslibet eorum posint, & eis liceat ferre, & habere super se, & earum vestibus, de prædictis auro, argento, frixijs, perlijs, caputijs, velutis, scarlatis, & drapis auri, & setæ, & omnibus prædictis pro ipsarum libito voluntatis liberè, & impunè. Et quòd quælibet mulier, domina, domicella, & puella, quæ contrafecerit, ipso facto incurrat pœnam florenorum decem auri pro qualibet, & qualibet vice, qua contrafecerit, & quæ inuenta fuerit portare aliquod prædictorum. Et quilibet posit accusare, & credatur sacramento accusatoris cum vno teste fidedigno, & habeat medietatem condemnationis, & alia medietas applicetur communi Cremonæ, & teneatur secretus. Quæ pœna executioni mandetur contra maritum eius, quæ contrafecerit, si fuerit maritata, & si non fuerit maritata, & fuerit filia alicuius, condemnatio inde facta executioni mandetur contra patrem, vel illum, in cuius potestate fuerit contrafaciens, & si patrem non habuerit, contra eius matrem, & si matrem non habuerit, neq; patrem, sed fratres, cum quibus stet ad vnum panem, & vinum, fiat executio contra fratres, & si fratres non habuerit, contra illos cum quibus staret ad panem, & vinum. & quòd mariti, fratres, & aliæ personæ superius nominatæ talium contrafacientium, & eorum hæredes posint detrahere de earum dotibus, & patrimonijs tantum, quantum solutum fuerit pro ipsis, occasione prædicta, & illud compensare tempore exactionis dotis, vel diuisionis, & contra prædicta, vel aliquod prædictorum non posit concedi aliqua licentia prædictis dominabus, nec alicui earum per dominum Potestatem Cremonæ, nec aliquem alium officialem dicti cōmunis, sub pœna prædictis Potestati, & officiali contrafacienti librarum vigintiquinq; Imper. applicandarū Cameræ domini nostri, & data, seu concessa non valeat, & nihilominus ipso facto incursa sit in

dictam

dictam pœnam, & de prædictis, & quolibet prædictorum colaterales, seu milites dicti domini Potestatis Cremonæ, & quilibet eorum teneantur, & debeant quolibet die circare, & inquirere ad & per ecclesias, vias publicas, & super hostijs ciuium Cremonæ, & in domibus ipsorum ciuiū temporibus, quibus in eis fuerint nuptiæ, & aliæ lætitiæ, & festiuitates tantum, sub pœna cuilibet eorum collateralium, seu militum, librarum decem imper. pro qualibet uice qua fuerint negligentes circa præmissa, applicandarum vt supra, quæ pœna detrahatur, & detrahi debeat de salario domini Potestatis Cremonæ, & contra statutum hoc non possit aliquo modo, seu tempore dispensari, seu in contrarium reformari per aliquod consilium cōmunis Cremonæ, & talis reformatio, seu dispensatio non valeat ipso iure, & de prædictis fiat proclamatio ex parte dñi Potestatis Cremonæ singulis sex mensibus in platea maiori super arengerio cōmunis Cremonæ, & minutim per ciuitatem Cremonæ.

Rubrica de Aduocatis, Consultoribus, & Procuratoribus, & de eorum salario, & solutione. CCCCLXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ aliqua pars non possit habere in aliqua causa vltra duos Aduocatos, & quòd quælibet pars debeat in principio causæ penes primam comparitionem facere describi nomina, & pronomina Aduocatorum, & Procuratorum suorum, vbi aliter nō appareat partem habere Procuratorem, alioquin expensæ factæ pro ipsis Aduocatis, & Procuratoribus non taxentur parti prædicta omittenti. Et quòd Aduocati, & Procuratores siue erunt vnus, siue plures, possint petere, & exigere à personis, cōitatibus, & vniuersitatibus, in quarum quæstionibus aduocati fuerint, vel procuratores, videlicet aduocatus, vel aduocati à parte sua, si quæstio fuerit de libris centum imper. vel re tanti valoris, uel abinde infra, habere debeant Aduocati soldum vnum imper. pro qualibet libra primi centenarij, & abinde supra imper. sex pro qualibet libra, quantacunq; sit quantitas, seu ualor. Procuratores autem habere debeant à parte sua medietatem eius, quod taxatum est superius Aduocatis, siue aduocato, saluo si quæstio fuerit à viginti libris imper. infra, eo casu petere, & exigere possint à parte sua soldum vnum imper. pro qualibet libra. Et hoc quia in huiusmodi quæstionibus rarò contingit Aduocatos haberi. Et quòd dicti Aduocati, & Procuratores nihil vltra, quàm superius continetur, petere possint. Quarum solutionum medietatem habere debeant dicti Aduocati, & Procuratores in principio causæ, seu lite contestata, uel habita pro contestata, ubi contestatio requiritur. Et ubi non requiritur contestatio, dictam medietatem habere debeant, facta prima comparitione, & contradictione. Reliquam medietatem habere debeant tempore allegationum, quæ fient in diffinitione causæ, & quòd Iudex causæ ad instantiam Aduocati, vel Procuratoris teneatur cogere statim sine lite iuris remedijs partem, cuius erit aduocatus, uel procurator, facere dictas solutiones. Si uero in causa fuerit assumptus aliquis iudex ad cōsulendum, habere debeat ipse consultor pro eius salario ab ambabus partibus medietatem eius, quod taxatum est aduocatis ipsarū ambarū partium. Et hoc si assumptus fuerit ad consulendū in quæstione diffinitiua. Et si fuerit interlocutoria, tunc salarium consultoris taxetur per Aduocatos, & Procuratores partium.

Rubrica de solutionibus faciendis Notarijs pro imbreuiaturis, & confectionibus instrumentorum. CCCCLXV.

ITEM statutum est, quòd notarij, qui tractabunt, & facient instrumenta, accipere possint à partibus de quolibet instrumento emptionis, donationis, cambij, permutationis, diuisionis, transactionis, cessionis iurium quomodolibet factæ, dotis, socedi, & similium, si quantitas non excesserit libras decem imper. & abinde infra, & de una re, uel corpore, absque aliqua promissione, uel renunciatione tam alterius, quàm contrahentiū pro quolibet, & qualibet uice,

iuris adeundæ hæreditatis, soldos quatuor, & de qualibet aditione hæreditatis, soldos quatuor. Et de quolibet inuentario, si fuerit de vna re, seu corpore, tantum soldos duodecim. Et si à tribus rebus, seu corporibus supra, accipere posit dictus notarius, vltra prædictam solutionem, denarios duos pro qualibet, & quolibet, & vltra duplum eius, quod taxatum est, si de prædictis fecerit duo instrumenta, & de quolibet instrumento procuræ, & depositi inuentariorum, accipere posit, vltra dictas solutiones, soldos duos imper.

Rubrica de solutione taxanda per Consules Notariorum, ubi non reperiatur certa taxatio. CCCCLXXI.

ITEM statutum est, quòd Consules Notariorum Cremonæ debeant taxare notarijs instrumentorum, & officiorum eorum solutiones in casibus in quibus per statuta non sit expressum de certa taxatione, seu solutione.

Rubrica de solutione fienda Notarijs vniuscuiusq; officij. CCCCLXXII.

ITEM statutum est, quòd notarij cuiuscunq; officij ciuitatis, vel districtus Cremonæ per se, vel submissam personam pro aliquibus scripturis, vel actis, petere, vel recipere non possint vltra modos, & taxationes inferius annotatas, sub pœna dupli totius eius, quod receperint pro quolibet, & qualibet vice, qua fuerit contrafactum, ad quas pœnas, & quamlibet earum quilibet contrafaciens compelli posit, & debeat ex officio per quemlibet iusdicentem, & officialem cômunis Cremonæ sine aliqua cõdemnatione, & sine aliquo processu, vel scriptura. Et quilibet posit notificare, aut denunciare, vel accusare, & ei credatur cum sacramento, & vno teste iurato, Cuius pœnæ medietas perueniat in accusatorem, denunciantem, notificantem, aut conquerentem, & alia medietas in cõmune, & quòd quilibet officialis iurisdictionem habens in ciuitate Cremonæ teneatur prædicta executioni mandare ad instantiam cuiuslibet conquerentis, & etiam ex officio, sub pœna soldorum centum imper. de suo salario, & nihilominus compellantur ad restitutionem conquerenti, etiam ex officio, sub pœna soldorum centum imp. illius pluris quod receperint.

PRIMO namq; quòd notarij officiorum Ceppi, & Iustitiæ Cremonæ, & notarij officij dñi Potestatis Cremonæ, & eius Vicarij, officij Mercadandiæ, officij Gabellæ, vel alicuius officij petere, vel recipere non debeant de aliquo libello cum relatione monitionis, & citationis subsequentis, seu petitionis, in qua petitione, seu libello petatur quantitas decem librarum imper. vel abinde infra, aut res tanti valoris, vel minoris, vltra soldos duos imper. siue agatur personali, siue reali, siue qualitercunque. Si vero quantitas excesserit decem libras, vel valorem vsq; ad quinquaginta libras, vel abinde infra, soldos tres imper. Si uero à quinquaginta libris supra in quacunq; quantitate fuerit, soldos quatuor imp. Si vero in libello, seu petitione petuntur plures petiæ terrarũ, uel res ultra primam petiam terræ, uel rem, possint accipere ultra solutiones prædictas pro unaquaq; re, seu petia terræ in ipsa petitione petita, Imper. duos. Si vero vigore plurium instrumentorum aliquid petatur pro vno quoq; instrumento vltra primum, denarios quatuor. Si vero contra plures personas petatur, vel agatur, pro vnaquaq; persona contra quam agatur, vltra primam, imper. duos, ultra dictas solutiones.

De contestatione litis super libellis, seu petitionibus, si fuerit una persona, tantum imperiales duodecim, si uero plures ultra primam, duos pro qualibet.

De quolibet sacramento calumniæ facto, & scripto in actis, Imper. duos à qualibet parte.

De quolibet capitulo tam positionum, quàm intentionum, imper. duos, & ultra pro qualibet petia terræ, & re in ipso capitulo descripta, imper. duos.

De responsione cuiuslibet capituli positionum, imper. duos.

De præcepto generali quod fit parti ad accipiendum copiam intentionis & cætera, soldum vnum imper.

De productione instrumentorum iurium, de quolibet instrumento, libro, priuilegio, litera, vel alio documento, imper. duos.

De præcepto facto parti aduersæ, quòd veniat ad opponendum &c. imper. sex.

De qualibet oppositione, vel contradictione facta, & scripta in actis, imper. sex.

De sacramento cuiuslibet testis, imper. duos.

De quolibet articulo facto, & eleuato, imper. sex.

De qualibet contradictione facta articulo, imper. sex.

De qualibet cómissione facta alicui Iudici de Collegio Iudicū Cremonæ, soldum vnum Imp. à qualibet parte.

De electione notariorum ad recipiendum testes, denarios tres pro qualibet parte.

De qualibet sententia diffinitiua, vel interlocutoria, si fuerit lata de consilio alicuius Cōmissarij, notarij officij habeant medietatē totius eius qđ Cōsultor habuerit. Si vero fuerint plures consulti, habeant medietatem totius eius, quod habuerit vnus ex dictis Consultoribus.

Si vero sententia lata fuerit per Iudicem sine consilio alicuius Sapientis, si fuerit interlocutoria, & quæstio principalis fuerit de quantitate, vel valore decem librarum imper. vel infra, notarij de ipsa sententia interlocutoria recipiant pro publicatione, & scribendo in actis, soldos duos imper. Si vero à decem libris supra vsq; in vigintiquinque, soldos quinque imperialium. Si à vigintiquinque libris supra usq; ad quinquaginta, soldos octo imperialium, & si à quinquaginta supra usque ad centum, soldos duodecim imperialium, & abinde supra, soldos sexdecim imperialium.

De sententijs vero diffinitiuis latis per Iudicem sine cōsilio, habeant notarij pro publicatione, & scriptura in actis scripta duplum eius, quod supra taxatum est de sententijs interlocutorijs.

De cómissione facta alicui notario eundi ad deferendum alicui personæ sacramentum extra palatium pro scribendo cōmissionem ipsam in actis, duodecim denarios, de iuramento testis sic iurantis extra palatium, vel domos cōmunis, soldum vnum pro labore itineris notarij.

De sacramento veritatis præstito per partem aliquam quæ iurauerit iustam souere causam, vel aliud, soldum vnum.

De quolibet termino dato per Iudicem, & scripto in actis, imper. quatuor.

De prorogatione qualibet, totidem.

De qualibet securitate præstita in actis quæstionum ciuilium, soldum vnum.

De procuratoris constitutione in actis, soldum vnum imper.

De receptione cuiuslibet testis recepti sine capitulis, & interrogationibus per notariū officij, soldum vnum imper.

Et de qualibet sequestratione, seu interdicto simplici, denarios octo imper. & de quolibet sequestro, seu interdicto in quo fuerint descripta aliqua bona, seu petiæ terrarum, de quolibet capitulo, vltra solutionem prædictam, & de qualibet petia terræ, & re, denarios duos.

De qualibet licentia data capiendi, & detinendi, si quantitas fuerit quinq; librarum, vel infra, cum bullettino, denarios sex, & abinde s. usq; ad decem libras, soldum unum, & abinde supra usq; in quinquaginta, soldum unum, & denarios sex, & abinde supra quanta fuerit quantitas, soldos duos imper.

Item, q̃ notarij officij causarum Ciuilium teneantur, & debeant infra tertiam diem, postquàm libellus, seu petitio, uel scriptura data, uel producta fuerit inscriptis ipsis notarijs per partem, ponere in libro, sub pœna, & banno soldorum duorum imper. pro qualibet scriptura, & qualibet uice omissa poni in libro, & quòd Iudex uinculo sacramenti teneatur qualibet hebdemoda de prædictis inquirere, & ipsos notarios repertos prædicta cōmisisse condemnare in dictis soldis duobus pro qualibet scriptura, prout supra dictum est, sub pœna Iudici de suo salario, soldorum decem imper. qualibet uice, qua prædicta executioni mandare neglexerit, quas pœnas soluere teneantur contrafacientes absq; aliqua condemnatione, uel scriptura in continenti.

Item

Item de exemplatura cuiuslibet processus pro qualibet charta papyri, tam in vna parte, quàm in altera scripta cōpetenter, videlicet in qualibet facie, seu parte sint lineæ viginti, & in qualibet linea litteræ quadraginta, omissis titulis, & imbreuiaturis, soldum vnum.

Item de exemplando, & reducendo processus aliquos, seu acta aliqua in formam publicam more Cremonæ, accipere possint duplum eius, quod haberent pro exemplando vtsupra in papyro, saluo quòd requirentes hoc emant chartas. Et saluo quòd prædicta locum non habeant in sententijs, de quibus habere debeant, tam de sententia, quàm de processu posito in forma publica, tantum, quantum habuerint de publicatione, & positione in actis de ipsa sententia, vt moris est.

Item de petitionibus, quæ fient pro excussionibus faciendis, similes solutiones habeant notarij vtsupra dictum est de alijs petitionibus, & libellis, & de alijs processibus sequentibus idem fiat vtsupra.

De quolibet præcepto facto alicui ad allegandum & cætera imper. sex.

De qualibet tœdiali tenuta facta ex primo decreto imp. sex, & vltra de qualibet petia terræ scripta in ipsa tenuta imper. duos. &

De qualibet re mobili imper. vnum.

De quolibet autem præcepto, de quo non sit supra, vel infra facta mentio, denarios sex.

De quacunq; comparitione, vel contradictione, imper. quatuor.

De licentia vero generali, quæ fit consulibus viciniarum, aut locorum ciuitatis, & districtus Cremonæ, imper. duodecim.

De licentia generali data ad petitionem daciatiorum pignerandi, & detinendi soluere debentes eisdem & cætera, soldos quatuor imper.

De literis, quæ fiunt, & conceduntur per Rectores, aut officiales Cremonæ, alicui personæ, habeat notarius de qualibet litera quam fecerit soldum vnum, & totidem pro registrando eam.

De præceptis, quæ fient, & scribentur in actis in officijs, & processibus extraordinarijs, pro quolibet præcepto facto vni personæ, imp. sex, si duobus aut tribus, imp. sex, si abinde supra, pro vnaquaq; persona citata denarium vnum.

De qualibet citatione, & præcepto facto alicui, vt fit de ore ad os cum aliqua persona, vel aliquibus personis, denarios quatuor.

Et pro licentia data pignerandi, & detinendi, pro suprascriptis proximis duobus præceptis cum bulletino, denarios sex, si fuerit una sola persona, si duo, uel tres, denarios sex, si fuerint plures, dentur duo pro qualibet.

De condemnationibus uoluntarijs, quæ fient ad aliqua officia ciuilium causarum Cremonæ, si cōdemnatio fuerit à quinq; libris supra, usq; ad decem libras, soldum unum, & si abinde supra, usq; ad quinquaginta libras, soldos quatuor, & abinde supra, soldos sex imper. Etiam si Iudex, consul, uel officialis condemnauerit personam, quæ se condemnauerit, computato præcepto, & quod in eadem condemnatione factum fuerit.

De condemnationibus uoluntarijs, quæ fiunt à quinq; libris infra, denarios sex.

Item de cancellatura condemnationum, & scripturarum, si fuerint à quinq; libris supra, usq; ad decem libras, denarios sex, & abinde supra, usq; ad uigintiquinq; libras, soldum unum imp. & à uigintiquinq; libris supra, soldos duos.

De qualibet exceptione, & contradictione, seu oppositione, si fuerit contra instrumenta, iura, & testes partis aduersæ, soldos duos imper.

De oblationibus, & depositionibus cum electionibus depositarij quæ fuerit in quæstionibus, soldos quatuor imper.

Rubrica de solutionibus Notariorum officij Victualium. *CCCCLXXIII.*

NOTARII officij Victualium accipiant de qualibet accusa facta, aut querela, imper. sex.

De qualibet bulleta conducendi extra ciuitatem Cremonæ bladum, legumen, vel vinum, si de tribus sextarijs, vel abinde infra imper. quatuor, si vero à tribus sextarijs supra vsq; ad decem, denarios sex, & abinde supra de quolibet modio bladi denarios quatuor imper. & similiter de quolibet plaustro vini.

De licentia vero conducendi bladum extra districtum Cremonæ, si contingat eos bulletam exinde facere, accipiant imper. duos de quolibet modio.

De qualibet securitate præstita ad ipsum officium, denarios sex.

Item de consignatione bladorum de qualibet bulleta, & pro scribendo in libro, & de vno modio, & abinde infra, denarios quatuor, si vero abinde supra, vsq; ad duos modios, denarios octo, & abinde supra, denarios tres de quolibet modio, & sic pro rata.

Item de qualibet cedula consignationis bladi producta ad dictum officium, accipiant notarij, si fuerint in ipsa cedula descriptæ personæ decem, & abinde infra, soldum vnum, & abinde supra, vsq; ad vigintiquinq; soldum vnum, & denarios sex, & abinde supra, vsq; ad quinquaginta, soldos tres, & abinde supra, quotquot fuerint personæ, soldos quatuor.

De alijs vero præceptis extraordinarijs, & de licentia pignerandi, & de alijs scripturis, solutiones habeant, vt ad alia officia ciuilia ordinatum est.

Rubrica de solutionibus Notariorum officij Clausorum.
CCCCLXXIIII.

AD officium Clausorum, notarij habeant de qualibet accusa, cum factura admonitionis, & relationis soldum vnum imper.

De qualibet securitate Campariorum, denarios duodecim imper.

De alijs vero licentijs, præceptis, & processibus, accipiant vtsupra in officijs causarum ciuilium est prouisum.

Item statutum est, quòd notarij Clausorum, Victualium, & Exactionis esse[n]t per annum, & quòd notarij Clausorum non scribant manu propria accusas, & quòd eas recipiant extensas, absq; eo quod porrectæ fuerint, aliquid addatur in ea, nisi secundum formam statutorum cōmunis Cremonæ, & scribant accusas in actis ante missionem admonitionis, sub pœna soldorum viginti pro qualibet accusa. Et accusæ præter, & contra præsentem ordinem factæ non valeant, nec executioni mandentur.

Rubrica de solutionibus Notariorum officij Stratarum.
CCCCLXXV.

AD officium Stratarū de præceptis, licentijs, & pignerationibus, & alijs actibus solutiones habeant notarij, vt in alijs officijs causarum ciuilium ordinatum est.

De qualibet bulleta, vt pignus restituatur, aut quòd aliqua persona, cōmunitas, vel vniuersitas non molestetur, & cætera, imper. quatuor, & hoc si fuerit persona singularis, & si cōitas soldum vnum, & totidem de bulletino laudationis stratæ, vel arzini.

Rubrica de solutionibus Notarij officij Exactionis.
CCCCLXXVI.

AD officium Exactionis de quolibet capitulo cancellando de his qui non soluerint ad terminum taleas, denarios duos, & si inde fecerint bulletinum restituendi pignera, vltra dictos imp. duos, denarios duos.

Item de custodibus falitis, & de condemnationibus Victualium, & Clausorum, & multis, & si fuerit cōmunitas, denarios sex.

Item de condemnationibus ad maleficia, si fuerint de libris duodecim, & abinde infra, dena-

rios

dios sex, & abinde supra, vsq; ad vigintiquinq;, soldum vnum, & abinde supra, soldos duos imp.

Rubrica de solutionibus Notarij officij Dictariæ. CCCCLXXVII.

De qualibet securitate data ad officium Dictariæ per Nobiles, aut Ciues stantes in Episcopatu, denarios duodecim.

Et si cõmunitas aliqua quæ fuerit in æstimo cõis decem libras, & abinde infra, soldum vnum, & abinde supra, soldos duos.

Si contingat Consules tam ciuitatis, quàm districtus Cremonæ dare in scriptis ad officium Dictariæ, vel ad aliud officium nomina, & pronomina vicinorum suorum, vel aliud simile, notarius habeat pro receptione fettæ, seu cedulæ, & scripturæ, si fuerint personæ vigintiquinq;, & abinde infra, soldum vnum, & abinde supra, vsq; ad centum, soldos duos, & abinde supra, soldos quatuor. Et si fuerit singularis persona, quæ cõpellatur aliquid dare inscriptis, denarios sex.

De licentia pignerandi, & detinendi, vel vt aliquis relaxetur, vel non molestet, soldũ vnũ imp.

De alijs præceptis extraordinarijs, & scripturis idem vt supra dictum est.

De literis, quæ diriguntur ex parte domini, aut offi. ialium suorum ad petitionem, vel in fauorem alicuius, habeat notarius Dictariæ pro registrãdo eas soldos duos, & si habuerint inclusam, soldos tres imper.

De qualibet ꝓuisione, & reformatione facta in fauorẽ alicuius, si fuerit à decem libris supra, vsq; ad vigintiquinq;, habeat notarius Dictariæ ꝓ registrando eas, soldos duos, si fuerit abinde supra, vsq; ad quinquaginta libras, soldos tres, & abinde supra, soldos decem.

De qualibet licentia conducendi bladum extra districtum Cremonæ, si fieri contingeret per Dictatores, habeat tantum quantum superius taxatum est ad officium Victualium.

Rubrica de solutione Rationatorum. CCCCLXXVIII.

Rationatores, & exercentes officium, & coadiutor Rationatorum nihil percipiant, quia salarium præcipiunt à cõmuni Cremonæ, exceptis cancellationibus bannitorum corporaliter ad Maleficia, qui de gratia eximuntur, pro quibus habere possint soldos duos imper. pro qualibet cancellatione.

Rubrica de solutione Notarij officij Armarij. CCCCLXXIX.

Notarius Armarij habeat de quolibet instrumento, quod contingerit extrahi de libris, & actis cõmunis Cremonæ penes eum existentibus, & pro alijs actis, & scripturis vt supra taxatum est notarijs offi. iorum suprascriptorum.

Item, quòd notarij Armarij teneantur facere copiam cuilibet petenti cuius intersit de libris, & actis cõmunis Cremonæ existentibus penes eũ ad voluntatem petentium, sine aliquo salario, vt eos videre, & legere possint.

Rubrica de solutionibus Notariorum Cameræ Cremonæ. CCCCLXXX.

Notarius Cameræ, seu Camerarius teneatur, & debeat facere vnum librum ligatum, & affoliatum per numerum chartarum, in quo libro ponatur nomen Potestatis, seu Rectoris tunc Cremonæ, & nomen, & pronomen Notarij, seu Camerarij, & millesimum, indictionem, & diem principij ipsius officij in principio ipsius libri, & in quo libro describantur per notarium, seu camerarium prędictum omnia pignera, quæ eidem consignari contigerit per curretios, & baroarios Cremonæ, & nomina, & pronomina pigneratorum, & conditio, & qualitas, & signa pignerum,

pignerum, & nomina, & pronomina illorum curreriorum, qui ea pigneraverunt, & ad cuius petitionem, & nomen indicis, vel officialis, de cuius licentia iuerint, ad hoc, vt per curreriós, & baroarios, & notatios nulla fraus in dictis pigneribus possit aliqualiter cõmitti, & hoc sub pœna soldorũ decem imper. Camerario, seu notario prædicto qualibet vice qua cõtrafecerit, applicañ. cõmuni Cremonæ, quam pœnam ipso iure, & facto incurrat ipse Camerarius, & quam soluere teneatur.

Item quòd ipse Camerarius faciat duos libros de prædictis, quorum vnus remaneat penes se, & alius penes Rationatores cõmunis Cremonæ.

Prædictus Camerarius habeat de quolibet pignore eleuato, & consignato ipsi Camerario ad Cameram ad petitionem alicuius personæ singularis, si fuerit vnum pignus, imperiales duos, & si pignerauit vnam personam de pluribus pigneribus, intelligatur vnum pignus.

Item de pigneribus, quæ pignerantur ad petitionem cõmunis, & vltra dictas solutiones exigere, & recipere possit tantum quantum soluerit ipsis curreri js, vel baroatijs pro consignatione pignerum, dummodo non exigat vltra id, quod est concessum, & limitatum per statutum positũ sub Rubrica de salarijs constitutis currerijs, & baroarijs.

Quos denarios prædictus Camerarius exigere teneatur à personis exigentibus pignera prædicta, seu de denarijs incantus pignerum prædictorum tempore incantus prædicti.

Item ꝙ prædictus Camerarius finito officio suo teneatur, & debeat consignare successori suo omnia pignera penes eum existentia, & noĩa, & pronomina illorum, quorum sunt ipsa pignera.

Rubrica de solutione Notarij officij Gabellæ. CCCCLXXXI.

De qualibet securitate data per Daciarios ad officium Gabellarũ pro qualibet fideiussione, si datium fuerit, & incantus à centum libris supra quolibet mense, soldos decem, & abinde infra, soldos quinq; imper.

De alijs autem scripturis habeat, prout superius taxatum est ad alia officia.

Rubrica de solutione Notarij officij Maleficiorum. CCCCLXXXII.

Notarii Maleficiorum cõmunis Cremonæ habeant, & habere debeant de qualibet accusa, denuntia, notificatione, seu querela porrecta ad eorum officium tam per consules viciniarũ ciuitatis Cremonæ, quam locorum, villarum, terrarum, & castrorum districtus Cremonæ, quàm etiam per quamcunq; persoñã, seu personas, soldum vnum imp. saluo quòd si in aliqua accusa, denunciatione, notificatione, seu querela essent plures petiæ terrarũ, recipere, & habere possint vltra primam petiam terræ, denarios duos ꝑ qualibet petia terræ in ipsa accusa, denunciatione, notificatione, seu querela contenta, esto ꝙ in dicta accusa esset præstita aliqua fideiussio, & esto quòd plures, seu multæ personæ in dicta accusa, notificatione, seu querela essent nominatæ.

De qualibet responsione, seu litis contestatione facta cuilibet accusæ, denunciæ, inquisitioni, notificationi, seu querelæ quantæcunq; personæ nominatæ sint in dicta responsione, seu litis contestatione, etiam si securitas præstita sit in ea, soldum vnum imper.

De qualibet alia securitate, seu fideiussione data, & præstita aliter quàm supra contineatur, soldum vnum imper. licèt multæ personæ sint in ipsa nominatæ.

De quolibet capitulo, seu positione cũ sacramento calumniæ, denarios duos imp. & si in ipso capl̃o, seu positione contineañ aliquæ petiæ terrarũ vltra primã petiã terræ, alios duos denarios.

De præcepto generali capitulorum, denarios duodecim.

De qualibet responsione facta cuilibet positioni, denarios duos, & vltra de qualibet petia terræ in ipsa positione descripta vltra primam petiam terræ, alios denarios duos.

De quolibet præcepto facto alicui testi, denarios duos, & si fuerit à tribus supra, denariũ vnũ pro quolibet teste vltra prædicta.

De

De iuramento cuiuslibet testis vt supra.

De quolibet teste producto per partem, si receptus fuit summariè, denarios duodecim, & si fuerit receptus ordinariè, habeant, & habere debeant dicti notarij denarios duodecim pro qualibet carta scripta ab vtraq; parte, videlicet in qualibet facie, seu parte cartæ, si sint lineæ viginti, & in qualibet linea sint literæ quadraginta omissis titulis, & abbreuiationibus, & hoc etiã habeat locum in alijs testibus, qui recipiuntur in causis ciuilibus per quoscunq; notarios.

De quolibet teste recepto ex officio, nihil percipiant.

De qualibet alia contradictione, denarios sex.

De quolibet alio præcepto, denarios sex.

De productione instrumentorum, & iurium, soldum vnum imper.

De electione notariorum pro receptione testis, denarios sex.

De quolibet termino dato, seu statuto, denarios quatuor.

De prorogatione cuiuslibet termini, totidem denarios quatuor.

De constitutione procuratorum in actis facta, soldum vnum imper.

De alijs vero scripturis hic non nominatis, seu specificatis, habeant tantum, quantum supra de quæstionibus causarum ciuilium est taxatum.

Rubrica de salarijs constitutis currerijs, & baroarijs. CCCCLXXXIII.

ITEM cum infinitæ extorsiones pecuniarum fiant per curterios, & baroarios Rectorum, & officialium Cremonæ, Idcirco statutum, & ordinatum est, quòd si currerius iuerit ad citandum, vel bannum denunciandum, vel alio modo requirendum, vel ad præceptum faciendum tam pro parte cõis, quàm ad petitionem alicuius singularis personæ, collegij, vel vniuersitatis, si iuerit in palatio, vel platea, vel confinibus plateæ, accipere debeat pro citatione, requisitione, banno, denunciatione, vel præcepto, duos denarios tantum; Si vero iuerit extra plateam, vel confinia plateæ in alijs locis, vicinijs, vel burgis, accipere debeat denarios quatuor tantum; Si autem ire debuerit extra ciuitatem, vel burgos Cremonæ ad citandum, vel requirendum, bannum denunciandum, vel præceptum faciendum, si fuerit intra milliare, vel per vnum milliare, habeat, & habere debeat currerius denarios duodecim imp. & si vltra milliare infra duo milliaria, denarios decem & octo, & si vltra duo milliaria infra tria milliaria, vel per tria milliaria, soldos duos imp. & si vltra tria milliaria infra quatuor milliaria, vel per quatuor milliaria, denarios triginta imp, & abinde supra vltra dictas solutiones ad rationem cuiuslibet milliaris quo iuerit, sex denarios, & eadem vendicent sibi locum in currerijs, qui ibunt uel pro officio gabellæ, vel pro aliquo officiali, ad citandum, vel bannum denunciandum; si vero currerius aliquis iuerit ad faciendum aliquam exactionem, vel executionem, vel pignerationem, uel hominis captionem, vel possessionem, uel tenutam dandum, si iuerit solus sine aliquibus soldatis, vel baroarijs, si in Ciuitate, vel Burgis accipiat de quolibet pignore eleuato, si fuerit vnum pignus tantum sex denarios, si fuerint plura pignora, quator denarios de quolibet pignore, vel tenuta, vel possessione danda in ciuitate, vel burgis Cremonæ, denarios quatuor, si extra burgos de quolibet pignore eleuato, vel tenuta, vel possessione danda, si fuerit infra vnum milliare, vel per vnum milliare, denarios duodecim, & si vltra milliare infra duo milliaria, vel per duo milliaria, denarios decem & octo, & si ultra duo milliaria infra tria milliaria, soldos duos, & ultra tria milliaria infra quatuor milliaria, vel per quatuor milliaria, accipere possint denarios triginta, & abinde supra, vltra dictas solutiones, pro quolibet milliare denarios sex, & hoc si fuerit vnum pignus tantum. Si uero fuerint plura, habeant denarios sex pro quolibet pignore vltra dictam taxationem. Si uero currerius solus sine baroario ceperit hominem, tantundem habeat solutionem, vt supra terminatũ est, si vero currerius iuerit cum soldatis ad faciendum aliquam exactionem, vel pignerationem, vel hominis captionem, si fuerit in Ciuitate, vel Burgis, currerius, & soldati, seu baroarij accipere possint denarios duodecim de quolibet pignore, si fuerit vnum pignus tantum, si fuerint plura

plura pignora, denarios quatuor de quolibet pignore, quorũ medietas sit currerij, & alia baroariorum, & hoc si iuerit ad petitionem alicuius singularis personæ, collegij, uel vniuersitatis. Et si detinuerit aliquem in platea, uel etiã in palatio, uel in confinibus plateæ ad petitionem alicuius singularis personæ, collegij, vel vniuersitatis, accipere posint denarios duodecim, & non ultra. Si alibi in Ciuitate, uel Burgis, tunc accipere posint soldos duos, medietas quarum solutionum sit curreriorum, & alia medietas sit baroariorum. Si verò extra burgos, & ciuitatem Cremonæ currerius cum baroario pignus eleuauerit, vel hominem detinuerit, tunc duplicentur solutiones suprascriptæ deputatæ currerijs solis, pro computatione itineris fiendi. Si verò ad petitionem cõmunis, vel officialis aliquem detinuerit, siue ad carceres duxerit, tunc nihil accipere posint, & quòd custodes carcerum nil eis dare posint pro consignatione carcerati, nec ipsi currerij, nel baroarij quicquàm ab eo accipere posint, sub pœna soldorũ decem imper. pro quolibet, & qualibet uice, & si quicquam eis dederit, custos nihil à carcerato accipere posit, nihilominus dictã pœnam incurrat ipso facto, quam pœnam iudex, & officialis, pro quo talis detentus fuerit, exigere teneatur sine alia condemnatione, de quibus omnibus credatur carcerato, seu carceratis cum sacramento, & eodem modo, si iudex, miles, uel quis alius officialis iuerit per ciuitatem, nel burgos, uel districtũ Cremonæ, uel secũ duxerit curreriũ, uel baroariũ, nihil accipere posint pro eorum officio exequendo, nec pro aliquibus expensis cibi, & potus, nec qualitercunq;, & quòd nullus currerius, uel baroarius posit aliquem pignerare, nec detinere, nisi prius habita licentia à iudice, uel officiale, quæ scribatur in actis prius & ante omnia, & si non fuerit scripta in actis, impunè posit eis resisti, & pignerario, & detentio personæ aliter facta non ualeat, nec teneat de iure. Et ꝙ baroarius solus sine currerio non posit aliquam executionem facere pro aliquibus debitis publicis, uel priuatis, & si aliter fecerit, posit eis impunè resisti, & ꝙ currerius, & baroarius, qui ad petitionem alicuius pignerauerit aliquem, teneatur designare pignus eleuatum illi, ad cuius petitionem pignerauerit infra tertiam diem in Ciuitate, & Burgis, & infra quinq; dies in Episcopatu, si talis persona posideat immobilia in ciuitate, uel districtu Cremonæ, nel alias sit idonea de facultatibus, & facilitate conueniendi, & si non posideat, uel non sit idonea vt s. teneatur dictus currerius dictam designationem facere, si talis persona, ad cuius instantiam pigneratio facta sit, satisdederit de pignora restituendo, uel ualorem eorum, & tunc ille, qui fecerit pignerari, si pignus sibi fuerit designatum, teneatur scribi facere penes licentiam pignus eleuatum cum qualitate, & signis pignerum ad hoc, ut res pigneratæ non amittantur, nec celari posint. Quod si non fecerit, & res pigneratæ non inueniantur, teneatur ille, cui pignus designatum fuerit, ad restitutionem æstimationis fiendæ sacramento pignorati, & si dictam satisdationem non fecerit infra tempora suprascripta, dictus currerius dicta pignora designare, & deponere teneatur uni ex habilioribus uicinis uiciniæ, loci, terræ, & castri, in qua, seu quo dictum pignus fuerit pignoratum, & si currerij, & baroarij non designauerint pignus utsupra, nulla fiat eis solutio, & teneantur ad restitutionem pigneris, uel æstimationem, de qua æstimatione credatũ sacramento pignerati, & nihilominus puniatur ultra in soldis quadraginta imper. si uerò pignerauerint pro parte cõmunis, teneantur illa pignera incontinenti designare massario Cameræ, & nomina illorum, quorũ sunt pignera, quod si non fecerint, puniantur in soldis quadraginta imp. & nihilominus teneantur designare pignus, & si non reperirentur, teneantur ad restitutionem æstimationis fiendæ per sacramentum pignerati, & eodem modo teneatur massarius Cameræ ad emendationem illius pigneris, quod non reperiretur secundum sacramentum pignerati, qui quidem camerarius teneatur, & debeat satisdare coram iudice Gabellarum de saluando, & benè custodiendo pignera sibi designata, & de restituendo ipsa pignera, habita super hoc licentia à Iudice, vel officiali, mandato cuius dicta pignera fuerint pignerata, & non posit accipere massarius cameræ vltra duos denarios de pignere, & si contrafecerit, puniatur pro quolibet pignere, & qualibet vice in soldis viginti imper. & quòd dictus camerarius teneatur ad instantiam currerij consignantis talia pignera facere manu propria dicti currerij vnam scriptam, seu confesionẽ cum quantitatibus, & qualitatibus ipsorum pignorum, & quòd aliqua persona, cõmune, collegium, vel vniuersitas non posit pignerari, vel detineri sine currerio per aliquem iudicem, vel officialem.

ficialem, vel baroarium, & si fuerit contrafactum, posśint impunè eis resisti, & pigneratio, & hominis captio ipso iure nullius sit valoris, & quòd officiales, & iudices non posśint facere aliquod officium, uel executionem, vel captionem sine currerio, & notario, & si secus fecerint, ipso iure executio per eos facta nullius sit momenti, & teneatur Potestas Cremonæ, iudices, & cæteri officiales prædicta obseruare, & obseruari facere, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. & quòd quilibet currerius, vel alia persona, qui, uel quæ plus acceperit ultra formam superius limitatam, puniatur ipso facto per quemlibet iudicem in soldis quadraginta imp. pro quolibet, & qualibet vice, & priuetur officio suo per annum, & cogatur ad restitutionem eius, quod acceperit plus. Et de prædictis credatur sacramento cuiuslibet conquerentis de prædictis, & quòd quilibet currerius, & quilibet baroarius teneatur, & debeat ad petitionem cuiuslibet petentis ire ad faciendum omnia, & singula in suprascripto statuto contenta pro salario in suprascripto statuto contento, & si recusauerit, puniatur pœna prædicta, & de recusatione, & de prædictis credatur sacramento cuiuslibet conquerentis, & pœna librarum decem imper. cuilibet iudici prædicta non seruanti, & ea executioni non mandanti, quoties fuerit requisitus infra tertiam diem. Et si contentio fuerit inter currerium, & baroarium, seu baroarium, & personam pigneratam, vtrum ipsi currerij, & baroarij fecerint plures pignerationes, vel unā, credatur sacramento cuiuslibet pignerati de quantitate pignerum, & quòd currerij, qui vadunt per Episcopatum Cremonæ pro officijs, & negocijs cōmunis Cremonæ, nihil habere posśint ab aliquo cōmuni, collegio, & uniuersitate, uel singulari persona, & si contrafecerit prædicti, puniantur, & condemnentur, vt supra dictum est, & credatur sacramento conquerentis, ut supra dictum est, & iudices in prædicti negligentes, ut supra dictum est, puniantur, & quòd de cætero aliquis officialis, currerius, uel baroarius pro eo quod dicant se stetisse, uel esse in posseśsione alicuius personæ, uel cōmunitatis, nihil petere, nec exigere posśint pro eius, seu eorum mercede, nec cibo, nec potu, sub pœna librarum decem imper. pro quolibet, & qualibet uice.

Rubrica de fideiuśsione præstanda p currerios cōmunis Cremonæ, & de oneribus cōis per eos soluendis. CCCCLXXXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ quilibet currerius cōis Cremonæ singulo anno de mense Decembris teneatur, & debeat præstare bonam, & idoneam fideiusśionem de libris quiuquaginta imper. de benè, & legaliter exercendo officiū currerij, & de saluando, & guardando, & de non baratando pignera, quæ per eos continget pignerari. & de ea consignando camerario cōmunis Cremonæ, seu illis, ad quorum petitionem dicta pignera pignerabūtur secundum formam statutorum cōis Cremonæ, & de soluendo quamcunq; condemnationem, quæ de eis, uel aliquo eorum fieri continget per syndicatores curreriorum, quæ fideiusśio scribatur per Dictatores cōmunis Cremonæ in actis officij dictariæ, & quæ approbetur per Sapientes Cameræ, & ꝙ si quis currerius de dicto mense Decembris singulo anno non præstiterit fideiusśionem prædictam, ipso iure sit cassus ab officio currerie, & ulterius incurrat pœnam librarum decem imper. pro qualibet uice, qua exercuerit officium currerie, & quòd quilibet currerius teneatur ad solutionem quorumcunq; onerū cōis Cremonæ, nō obstantibus aliquibus exēptionibus, & immunitatibus huic retro eis cōcesśis.

Rubrica de solutione fienda pro bestijs quæ pignerantur, et consignantur in hospitijs. CCCLXXXV.

ITEM statutum est, quòd quælibet bestia bouina à laborerio pignerata, & reposita penes aliquem ad custodiendum, & nutriendum sit obligata soluere illi penes quem reposita fuerit ad nutriendum, & custodiendum tam in ciuitate, quàm in episcopatu Cremonæ pro mensibus, & de mensibus Marcij, Aprilis, Madij, Iunij, Iulij, Augusti, & Septembris, soldum vnum imper. pro qualibet

qualibet bestia, & pro quolibet die integra, computando noctem, & ad rationem diei, & pro alijs & de alijs mensibus Octobris, Nouembris, Decembris, Ianuarij, & Februarij, soldum vnum, & denarios sex imper. pro qualibet bestia, & qualibet die vtsupra.

Item, quòd quælibet bestia bouina à nudrumo tantum pignerata, & reposita vtsupra, sit obligata vtsupra soluere illi, penes quem reposita fuerit ad nutriendum, & custodiendum de mensibus Martij, Aprilis, Madij, Iunij, Iulij, Augusti, & Septembris, si fuerit in ciuitate, vel burgis Cremonæ, denarios octo pro qualibet bestia, & quolibet die vtsupra, & si fuerit in episcopatu, pro qualibet bestia, & quolibet die, denarios quatuor, & pro alijs, & de alijs mensibus Octobris, Nouembris, Decembris, Iannarij, & Februarij, si fuerit in ciuitate, sit obligata soluere vtsupra pro qualibet bestia, & quolibet die vts. denarios duodecim, si vero in episcopatu, denarios octo.

Item, quòd equi, & equæ, muli, & mulæ repositi vtsupra ad nutriendum, & custodiendum in ciuitate, & episcopatu Cremonæ sint obligata soluere pro omni tempore anni, soldum vnum & denarios sex imper. pro quolibet, & qualibet die.

Item, quòd asini, & asinæ repositi vtsupra ad nutriendum, & custodiendum in ciuitate, vel episcopatu Cremonæ sint obligata soluere pro toto tempore anni denarios octo imper. pro quolibet, & qualibet die.

Rubrica de officio, & iurisdictione Officialium Damnorum datorum, Stratarum, & Aquarum. CCCCLXXXVI.



IN PRIMIS statutum est, quòd vnus valens homo, & discretus Officialis eligatur, & deputetur, qui sit officialis Damnorum, & Clausorum ciuitatis, & districtus Cremonæ, & Stratarum, Dugalium, & Aquarum ciuitatis, & burgorum Cremonæ, & aliorum, quæ expedicint in ciuitate, & burgis pro officio Stratarum, qui officialis deputatus super damnis datis, & super stratis, aquis, & dugalibus ciuitatis, & burgorum Cremonæ teneatur, & debeat singulis diebus circa damna, & circa reaptationes, refectiones, & emundationes stratarum, pontium, clauicarum, & dugalium ciuitatis, & burgorum intendere, & circa alia, quæ officio stratarum ciuitatis, & burgorum Cremonæ occurrent, & rimari, & inquirere, quæ fuerint vtilia, & necessaria circa præmissa, & circa omnia, & singula, quæ continentur in infrascriptis omnibus, & alijs statutis Cremonæ facientibus ad præmissa. Qui officialis possit super damnis, & alijs ad suum officium pertinentibus, atq; teneatur & debeat ex officio suo inquirere, circare, & circari facere per familiares suos, & breuiter procedere, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij (& de suis inuentionibus sibi credatur) & mulctare, & punire facientes contra infrascripta statuta per modum condemnationum, & sententiarum per eum, seu Potestatem Cremonæ fiendarum ad arengeriũ sub porticu palatij cõis Cremonæ sono campanæ & tubæ præmissis more solito, saluo quòd in sententijs ferendis per ipsum officialem de consilio sapientis assumpti de confidentibus partium, sufficiat consilium publicari, & sententiam ferri ad bancum officij Clausorum absq; sono campanæ, & tubæ. Et quælibet persona, quæ voluerit accusare, vel agere pro damnis datis possit accusas suas facere coram dicto officio damnorum, & vti infrascripris statutis facientibus ad damna data. Et via electa, seu beneficio infrascriptorũ statutorum pro damnis datis non possit postea agi pro ipsis damnis coram iudice maleficiorum.

Rubrica quòd omnes denunciati, vel accusati debeant admoneri. CCCCLXXXVII.

ITEM statutum est, quòd omnes denunciati, inquisiti, vel accusati admoneri debeant personaliter, vel ad domum habitationis eorum ad tertiam diem stantes, & habitantes in ciuitate, & suburbijs Cremonæ, & illi de episcopatu, seu districtu ad sextum diem per bulletam admonitionis in scriptis, quæ admonitio fieri non possit nisi prius accusa, seu inquisitio fuerit in actis

scripta,

scripta, & aliter facta non valeat, saluo ꝙ si dicti de episcopatu, seu districtu Cremonæ fuerint personaliter reperti in ciuitate, seu suburbijs Cremonæ, tunc debeant admoneri ad tertiam diem vtsupra. Et ꝙ si prædicti denunciari, accusati, vel inquisiti nó habitarent in ciuitate, vel districtu Cremonæ, tunc sufficiat eos admoneri ad sex dies per curreriũ ꝑ bullettã admonitionis in scalis pallatij, vel in platea maiori super arengerio in scriptis vt supra, & quòd accusator teneatur, & debeat facere citari, & admoneri à die dictæ accusæ accusatum, seu accusatos infra decem dies à tempore dictæ accusationis. Quod si non fecerit non possit amplius procedi super dicta accusa. Et prædicta etiam locum habeant in accusis pendentibus, & factis ad dictũ officium vbi accusati non sint citati, videlicet quòd citari, & admoneri debeant infra decem dies à die publicationis præsentium statutorum. Quod si factum non fuerit non procedatur vt supra.

Rubrica de pœna dantium damnum. CCCCLXXXVIII.

ITEM statutum, est ꝙ si aliqua persona cuiusq; conditionis existat, intrauerit, vel aliquod damnum dederit sine bestijs in aliquibus terris, bladis, leguminibus, minutis, vineis, arboribus, lignis, stropellis ligatorijs, pratis, nemoribus, glareis, aquis, vel pischerijs, vel in terris, in quibus prædicta sunt, vel aliquod prædictorum, vel aliquibus iuribus, iurisdictionibus, vel rebus contra, & præter voluntatem, & scientiam dominorum, possessorum, detentorum, vel laboratorum terrarum, & aliorum suprascriptorum, condemnetur pro sua persona pro quolibet, & qualibet vice in soldis quinq; imper. dandis, & soluendis communi Cremonæ in pecunia numerata tantũ, & vltra hoc teneatur emendare damnum domino, vel possessori, seu detentori, vel laboratori, de quo damno credatur domino, vel possessori, seu detentori, vel laboratori vsq; ad quantitatem soldorum quinq; imper. sine sacramento, & cum sacramento vsq; ad quantitatem soldorum decem imper. quod quidem sacramentum possit fieri, tam in accusa, quàm in qualibet alia parte processus etiam parte absente, & non citata. Et si dominus, possessor, vel detentor, seu laborator terræ voluerit dicere damnum suum esse vltra dictam quantitatem sol. decem imp. tunc debeat illud damnum probare per vnum testem iuratum cum sacramento ipsius vt supra, vsq; ad quantitatem soldorum quadraginta imper. si vero dictus dominus, possessor, vel laborator, seu detentor terræ dicere voluerit dictum suum damnum excedere quantitatem prædictorum quadraginta soldorum imper. tunc teneatur, & debeat illud damnũ probare per duos testes omni exceptione maiores iuratos, vel per alias legitimas probationes, saluo quòd pœna soldorum viginti imper. imponatur cuilibet piscanti in aquis, vel pischerijs, nisi hoc fecerit cum voluntate, & consensu dominorum, possessorum, vel detentorũ ipsarum pischeriarum, vel aquarum, de qua voluntate appareat prout supra, si quis autem damnum dederit, vel iuerit cum bobus, vel alijs animalibus infrascriptis in prædictis terris, & supradictis omnibus, vel aliquo prædictorum siue infrascriptæ bestiæ, vel animalia alicuius personæ damnum dederint, vel intrauerint in prædictis terris, & supra dictis omnibus, vel aliquo prædictorum, condemnetur communi Cremonæ pro quolibet boue, vacca, manzio, manzia, equo, equa, asino, asina, mulo, mula, porco, porca, & pro qualibet alia bestia grossa in soldis duos imper. pro qualibet vice, & soluant pro qualibet pecude, castrono, montono, agnello, vel agnella imper. sex pro qualibet vice, & pro qualibet capra, & quolibet becco imper. duodecim pro qualibet vice, & ad emendationem damni. Et de prædictis credatur, & de damno, cum sacramento, in omnibus, & per omnia prout superius in alijs capitulis est comprehensum in præsenti statuto, & in prædictis omnibus casibus facta probatione secundum dispositionem præsentis statuti officialis deputatus ad officium clausorum debeat compellere accusatos ad emendationem damni modo prædicto, & ad soluendũ pœnas prædictas. Et credatur massario, vel possessori, seu accusatori de dominio, & possessione rei, in qua damnum datum est absq; aliqua alia probatione, & remota omni exceptione. Et si talis accusatus, denunciatus, vel inquisitus dicere velit se intrasse prædicta de voluntate, & consensu domini, possessoris, vel detentoris, vel laboratoris, hoc probare possit, dummodo de tali

voluntate, & consensu constet in actis per sacramentum dicti domini, possessoris, detentoris, vel laboratoris, quandocunq; ante condemnationem factam. Et si alia animalia damnum dederint, vel intrauerint in domibus, hortis, brolis, areis, vineis, vel terris, dominus dictorum animalium teneatur ad emendationem damni, de quo damno credatur sacramento damnum passi. Et si aliquis intrauerit sine bestijs aliquas stipulas, culturas non seminatas, sgrutias, vel aliam campaneam sterilem, siue pasculum contra voluntatem vtsupra, condemnetur pro eius persona in denarijs duodecim pro quolibet, & qualibet vice, & si cum bestijs, condemnetur cómuni Cremonæ in denarijs decem pro qualibet bestia grossa, & quolibet porco, & porca, & ad emendationem damni, de quo damno credatur vtsupra. Pro alijs vero bestijs, & animalibus minutis, in denarijs tribus pro qualibet bestia, seu animali, & ad emendationem damni, de quo credatur vtsupra, saluo si accusatus, denunciatus, vel inquisitus probauerit per testes omni exceptione maiores se, vel aliam tertiam personam posside re rem, in qua fuerit accusatus, denunciatus, vel inquisitus, quòd talis probatio præualeat alteri præsumptæ probationi ipsius denunciatoris, vel accusatoris.

Rubrica infra quod tempus poßit fieri accusa ad officium damnorum. CCCCLXXXIX.

ITEM statutum est, quòd quælibet persona, quæ voluerit accusare aliquam personam, vel bestias dedisse sibi damnum coram officiale Damnorum, teneatur, & debeat accusare infra octo dies computandos à die damni sibi dati, & quòd liceat accusatori, & sufficiat ei dicere in accusatione sibi damnum esse datū infra dictos octo dies, cui credatur absq; eo quòd ponatur dies, & nomen diei determinatè, & quòd dicti octo dies currant à die, qua sciuerit, per quem, seu quos damnum datum fuerit, de qua scientia credatur sacramento accusantis, & damnum passi, & vltra dictum tempus non audiatur per dictum officialem, quod quidem sacramentum fieri poßit in dicta accusa, etiam parte absente, & incitata. Et dicti octo dies statuti ad accusandum dantes damnum non currant, nec cucurrisse intelligātur in ferijs Natiuitatis, & Paschatis Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi.

Rubrica de pœnis duplicandis contra dantes damnum de nocte. CCCCXC.

ITEM statutum est, quòd si qua persona accusata fuerit per se, vel per bestias, vel per animalia sua dedisse damnum de nocte, quòd omnes pœnæ comprehensæ in statutis Clausorum sint, & esse debeant duplicatæ quantum ad cómune, & credatur domino, possessori, seu laboratori accusanti de damno dato de nocte, sacramento accusatoris, quod sacramentū fieri debeat, vt in alijs suprascriptis statutis superius continetur, saluo quòd si persona dans damnum de nocte fuerit inuenta per dominum, seu possessorem, uel per laboratorem rei, uel per aliquem de eius familia, in qua te damnum datum est, vel per camparium, seu custodem, dare damnum, de qua inuentione credatur, vel credi debeat sacramento domini, vel possessoris, vel laboratoris rei, uel alicuius de eius familia, uel sacramento camparij, quòd dictus accusatus sic inuentus condemnetur in soldis centum imper. cómuni Cremonæ, vltra pœnam in statutis Clausorum contentam, dummodo de dicto damno de nocte dato constet, uel per facti euidentiam, uel per alias legitimas probationes.

Rubrica de accusis falsis, & calumniosis. CCCCXCI.

ITEM statutum est, ꝙ si aliqua persona inuenta fuerit legitimè fecisse falsam accusam, uel calumniosam, officialis prædictus Clausorum poßit, debeat, & teneatur talem accusatorem condemnare qualibet uice in soldis centum imper. Et quòd dicta accusatio intelligatur esse

calumniosa, si probetur de voce, & fama, quòd accusator voluerit facere trabutare accusatum, vel appellauerit eum de aliquo sibi dando, nisi ratione damni sui, vel si ꝓbetur saltem per vnum testem, & cum iuramento accusati, qnòd ipse accusator eidem accusato minatus fuerit de accusando eum, nisi sibi trabutauerit, vel sibi quicquam det, nisi hoc petierit sibi dari ratione damni sui, vel aliter probetur dictam accusam esse calumniosam, vel si per facti euidentiam appareat, vel apparere possit damnum non esse datum, qnòd dicta accusa intelligatur esse calumniosa, dum tamen hoc locum nonhabeat in vineis, pratis, hortis, nec brolis, nec in aquis, seu pischerijs. Et quòd officialis Cla usorum, seu Damnorum datorum ad requisitionem accusati, & eius expensis teneatur, & debeat ire, seu mittere personam idoneam, cuius relationi credatur cum iuramento, ad videndum si damnum apparet fore datum, vel non, infra tertiam diem, ex quo dictus officialis fuerit requisitus, sub pœna decem librarum de suo salario, & quòd prædicti sic accusati, vel denunciati teneantur, & debeant hoc opponere, seu petere infra tempus admonitionis eorum, & aliter non intelligantur dictæ accusæ calumniosæ, nec super eis procedi ad instantiam alicuius accusati, seu denunciati possit.

Rubrica de pœna dantis damnum, vel intrantis in hortis, brolis, vel vineis ciuitatis Cremonæ. CCCCXCII.

ITEM statutum est, quòd nullus ciuis, vel forensis audeat, nec præsumat intrare de die, nec de nocte contra voluntatem alicuins ciuis, vel habitantis in ciuitate Cremonæ in aliquod hortũ, brolum, seu vineam positam in ciuitate, seu suburbijs Cremonæ, nec in eis aliquod damnum dare, vel facere, sub pœna soldorum quadraginta imper. pro quolibet, & qualibet vice, & quòd teneatur iu carceribus donec soluerit, cuius pœnæ medietas sit cõmunis, alia medietas accusatoris, & quilibet possit accusare, & credatur ei cum sacramento,

Rubrica de pœna custodum portarũ accipiẽtiũ ligna de super plaustris. CCCCXCIII.

ITEM statutum est, ꝙ cum custodes portarum ciuitatis Cremonæ continnè accipiant ligna de snper plaustris, quòd custodes portarum dictæ ciuitatis, seu soldati, qui stant ad dictas portas, seu alibi non possint, nec debeant ponere manus ad plaustra super quibus conducuntur ligna, vel aliæ res in ciuitate Cremonæ, vel burgis, vel aliquid petere, nec accipere desuper ipsis plaustris, nec aliter contra voluntarem ipsorum conducentium, vel portantium, pœna, & banno cuilibet contrafacienti soldorum quadraginta imper. pro qnolibet, & qualibet vice, quæ pœna detrahatur, & detrahi debeat de paghis ipsorum, quam pœnam teneatur Potestas, & Capitaneus Cremonæ facere venire in cõmune Cremonæ, & nihilominns tales contrafacientes teneantur ad emendationem, seu ad restirutionem dictarum rerum sic acceptarum vtsupra, & teneatur Connestabilis portæ ad pœnam prædictam pro socijs suis, & Potestas, & Capitaneus prædicti remissi in prædictis, puniantur in libris decem imper. pro quolibet eorum, & qualibet vice, qua negligentes fuerint, & de prædictis debeant syndicari.

Rubrica de custodibus portarum. CCCCXCIIII.

ITEM statutum est, ꝙ dñus Potestas, & Capitaneus Cremonæ, & quilibet eorum præcipere debeant custodibus portarũ ciuitatis Cremonæ, ꝙ obseruari faciant ad porta ciuitatis Cremonæ omnia statuta Clausorum, & qnòd non permittant intrare intra dictas portas aliquas personas facientes contra prædicta, & infrascripta statuta, & si intrabunt contra voluntatem dictorum custodnm, teneantur illi tali custdoes tales personas contrafacientes ea die, vel sequenti denunciare officiali Damnorum, & in hoc dicti custodes teneantur, & debeant dictis Potestati,

& capitaneo, & cuilibet eorum, sub pœna soldorum quinquaginta imper. cuilibet custodi contrafacienti, & qualibet vice.

Rubrica quòd dominus teneatur pro famulis in damnis datis. CCCCXCV.

ITEM statutum est, quòd si aliquis famulus, vel famula alicuius personæ dederit damnum contra formam statutorum Clausorum, quòd dñs, seu dña, cum quibus starent tempore damni dati, teneantur ad pœnas ipsorum statutorum, ac si dictum damnum dedissent, nisi cósignauerint coram officiali Clausorum personam, quæ dedisset damnum. Et idem intelligatur de filio, & filia, ꝙ pater teneatur pro eis, si stent secum ad panem, & vinum, & saluo quòd dominus, & domina habeant regressum contra famulum suum, & famulam, & sibi posint de salario suo, & mercede detrahere, & detinere tantum, quantum soluerit pro dictis famulo, seu famula.

Rubrica ꝙ quilibet requisitus debeat dicere nomen suum, & de pœna mutantis sibi nomen. CCCCXCVI.

ITEM statutum est, ꝙ si aliqua persona, vel officialis Damnorum inuenerit aliquam personam dantem sibi damnum tam cum persona, quàm cum bestijs, teneatur ad requisitionem dicti officialis, vel illius, qui inuenerit sibi dari damnum, & cuislibet de eius familia, dicere nomen suum, & nomen illius, cuius sunt dictæ bestiæ, & viciniæ in qua habitant, sub pœna soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice, & si mutauerit sibi nomen, vel pronomen, vel viciniam, soluat pro banno soldos viginti imper. & quilibet posit accusare, & habeat medietatem pœnæ, & credatur accusatori cum sacramento de celatione, & mutatione nominis, & licitum sit inuentori penes se retinere, & accipere de dictis bestijs, donec fuerit sibi satisfactum de dicto damno suo sine aliqua licentia alicuius officialis, & quòd persona, quæ acceperit, vel retinuerit aliquam de dictis bestijs, debeat ipsas bestias præsentare infra secundam diem dicto officiali, aliter talis capiens incurrat pœnam librarum decem imper. pro qualibet bestia, & qualibet vice. Et nihilominus teneatur ad restitutionem bestiarum, vel æstimationem earundem, de qua æstimatione credatur sacramento illius, cuius fuerint, seu fuerit tales bestiæ, seu bestia, & idem intelligatur, si aliquæ bestiæ fuerint inuentæ intrasse sine custodia aliquos agros, vel prata, quo casu dñus, vel possessor, vel laborator posit impunè accipere dictas bestias, ipso eas designante vtsupra. Quod si non fecerit puniatur pœna suprascripta.

Rubrica de satisdatione præstanda per non subiectos habentes bestias. CCCCXCVII.

ITEM statutum est, quòd omnes personæ non subiectæ iurisdictioni cómunis Cremonæ habentes bestias, quæ vadant ad pasculandum, teneantur, & debeant dare, seu facere dari coram officiali Clausorum bonam, & idoneam securitatem, quòd dictæ bestiæ, & eorum famuli non debeant damnum alicui personæ dare, & si dederint, de emendando dicta damna passo, & soluere pœnam, & damnum secundum formam suprascriptorum, & infrascriptorum statutorum, quam securitatem si facere recusauerint infra tertiam diem, ex quo fuerint requisiti ex parte officialis, non teneatur, nec debeat ipse officialis aliquas eorum defensiones recipere, nec aliquam rationem eis, vel alijs pro eis facere de aliquibus damnis datis eisdem in aliquibus suis rebus, & iuribus, & quòd custos, seu famulus talium personarum teneatur in totum ad pœnas comprehensas in omnibus, & singulis suprascriptis, & infrascriptis statutis, & qualibet persona posit dictas bestias impunè offendere, si prædicta facere recusassent, & si contingat plures personas insimul habere in vno, & eodem loco in cómunitate, & societate vnam malgam de suprascriptis

bestijs

bestijs superius specificatis, & habere custodes, & famulos, qui ipsas custodiant, quòd sufficiat, & sufficere debeat, quòd vnus ipsorum sociorum pro se, & socijs, & famulis suis satisdederit, & securitatem præstiterit de dicta malga, prout in dictis statutis continetur, & quòd alij socij, siue custodes,& famuli non possint compelli casu prædicto ad faciendum aliquam aliam satisdationem, & quòd notarij officij clausorum habere debeant soldum vnum imper. & non vltra pro dicta satisdatione, seu fideiussione, & ꝙ si aliquis ex prædictis fuerit accusatus de damno dato, & fuerit absens à ciuitate, & districtu Cremonæ, & securitatem fecerit proutsupra, quòd tunc, & eo casu fideiussor talis accusati citari debeat eo modo,& forma, quo citari deberet talis accusatus, si præsens esset, secundum formam præsentis statuti.

Rubrica de arboribus, cesis, & fratis incidendis. CCCCXCVIII.

ITEM statutum est,ꝙ omnes personæ habentes arbores non portantes fructus de sui natura ex eis nascentes comestibiles ab hominibus versus meridiem, & mane, & fratas, seu cesas altiores tribus brachijs in ciuitate, vel districtu Cremonæ, teneantur,& debeant infra octo dies, à die præcepti eis facti ex parte dicti officialis clausorum incidere,seu incidi facere eas arbores positas inter se, & vicinum suum tantum, tam super stratis, quàm super ripis fossatorũ, pœna, & banno soldorum quinq, imper. cuilibet contrafacienti,& qualibet vice,& nihilominus teneantur dictas arbores, seu fratas incidere, seu incidi facere, & dictus officialis teneatur, & debeat facere fieri dictum præceptum ad petitionem cuiuslibet requirentis tantum, infra tertiam diem, & si quas etiam habuerit arbores portantes fructus inter se, & aliquem suum vicinum, quæ arbores pendeant super terram, seu solũ dicti sui vicini, ꝙ ille talis habens dictas arbores teneatur,& debeat infra tertiam diem à tempore requisitionis, & præcepti sibi facti de prædictis incidere, seu incidi facere omnes ramos dictarũ arborum pendentium super solo, seu terra dicti sui vicini, sub pœna prædicta tam in ciuitate, quàm in episcopatu, & districtu Cremonæ.

Rubrica de pœna ducentis bestias per viazolas vicinales. CCCCXCIX.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona non possit, nec debeat, neq; audeat ire, nec conducere aliquam bestiam grossam,nec minutam per aliquam viazolam vicinalem,quæ sit uicinorũ habentium campos,& terris,& quæ non sit uia publica cõmunis,& qui contrafecerit, soluat pro banno cõmuni Cremonæ pro eius persona, soldos quinq; imper. & pro qualibet bestia grossa, soldos duos imp. & pro qualibet bestia minuta, imperiales sex, & pro quolibet porco,& porca, imp. duodecim, & nihilominus soluat damnum passo secundum formam statntorũ Clausorum, & quilibet habens terras, quibus seruit dicta viazola, possit accusare oẽs tales contrafacientes, & credatur accusatori in probatione prædictorum secundum formam statutorum prædictorum.

Rubrica de solutione Notariorum officij Clausorum. CCCCC.

ITEM statutũ est,ꝙ aliquis notarius dicti officij,non possit,nec debeat accipere ab aliquo accusatore de qualibet accusa cum monitione,& relatione,vltra denarios duodecim,& de qualibet responsione, & securitate cuiuslibet accusati, vltra imp. sex, & de remissione cuiuslibet accusæ, denarios duodecim, & quòd licitum sit notario dicti officij accipere solutionem accusationum sibi porrectarum per Camparios de remissione, & accusatione data per Camparios ad computũ suprascriptum,& si notarius acciperet pro prædictis accusis,responsione, remissione,vltra quantitatem suprascriptã superius limitatã, cõdemnetur in sol. quinq; imp. pro quolibet,& qualibet vice. Et de prædictis credatur illi, cui accepisset notarius prædictus prædictam quantitatem

pecuniæ vltra prædicta cum sacramento, & intelligatur vna accusa tantū, si de vno damno facta fuerit accusa de pluribus personis.

Rubrica de pœna dantis damnum in terris aghisatis. CCCCCI.

ITEM statutum est, quòd nulla persona audeat, vel præsumat dare aliquod damnum cum personis, nec cum bestijs in aliquo campo aghisato, seu terra aghisata, nec in aliquo prato, nec deuastare, neq; mouere dictas ghissas de dictis terris, campis, & pratis, & si quis contrafecerit, soluat pro banno pro persona, & bestijs cōmuni Cremonæ, sicut in statutis Clausorum superius continetur, & quòd de dictis campis, & pratis aghisatis, & ghissarum remotione credatur dño, seu possessori, & familiæ suæ, & laboratori suo cum eius sacramento.

Rubrica de mense, die, & nocte ponendis in accusis Campariorum. CCCCCII.

ITEM statutum est ad hoc vt accusationes calumniosæ non fiant per custodes Clausorum, quòd custodes clausorū in accusationibus per eos faciendis, debeant ipsi ponere mensem, diem, & noctem, si de nocte fuerint inuentiones damni dati, & locum confinatum, in quo damnum datum fuerit saltem de duobus confinibus, & aliter dictæ accusationes non valeant ipso iure.

Rubrica de accusis in actis scribendis antequam monitio mittatur. CCCCCIII.

ITEM statutum est, quòd omnes accusationes, seu denunciationes, quæ fient secundum formam suprascriptorum, & infrascriptorum statutorum Clausorum, poni, & scribi debeant per notarium officij in vno libro ligato, & affoliato per numerum chartarum, ad hoc specialiter deputato, antequam aliqua admonitio mittatur prædictis sic accusatis, vel inuentis, ita ꝙ possint videri dictæ accusæ, & aliter non valeant, nec debeant executioni mandari, & quòd notarius non seruans præsens statutum non ponendo dictas accusas in actis, teneatur ad damnum, & vltra ad pœnam soldorum decem imper. pro qualibet vice.

Rubrica de maniclis, palis, & perticis non portandis in ciuitatem. CCCCCIIII.

ITEM statutum est, quòd custodes portarum non permittant aliquam personam portantem maniclos, palos, seu perticas à vineis super dorso intrare ciuitatem Cremonæ, & possint liberè accipere eis ipsas perticas, maniclos, & palos, saluo quòd facta vindemia possint prædicta conducere, & conduci facere super plaustris, bestijs carrettis, seu nauibus, habita prius licentia officialium Clausorū, & in actis scripta. Et eo saluo ꝙ si accusatus probauerit se eleuasse dicta ligna de aliquo suo campo, vel quem laboraret, quòd talis accusa nullius sit valoris, & momenti. Et hoc statutum locum habeat in episcopatu, & districtu Cremonæ, quæ probatio fieri possit per vnum testem idoneum, & iuratum.

Rubrica de eodem. CCCCCV.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona non possit, nec debeat portare, nec portari facere in ciuitate Cremonæ aliqua ligna de opio, nec palos, perticas, seu maniclos vinearum, nec aliquorum fructuum super dorso, pœna, & banno soldorum duorum imper. pro quolibet, & qualibet vice, & nihilominus teneatur emendare damnum passo, & quilibet possit accusare, & ei

credatur

eredatur cum sacramento, saluo ꝙ si accusatus probaoerit se dicta lligna eleuasse de aliquo suo campo, vel quem laboraret, ꝙ talis accusatio nullius sit valoris, & momenti. Et hoc statutum locum habeat similirer in episcopatu Cremonæ, quæ probatio fieri possit saltem per vnũ testem idoneum, & iuratum.

Rubrica de pœna explanantis zapellos, et ducentis plaustra per campos alienos, & viazolas vicinales. CCCCCVI.

ITEM statutum est, quòd quilibet bubulcus, & quælibet alia persona conducens, vel conduci faciens plaustra, carriolas, vel bestias aliquas, & etiam quælibet persona iens, & rediens personaliter cum bestijs, vel sine bestijs, teneantur ire, & tenere per stratas publicas, & assuetas, & nõn audeat ire, nec transitum facere per vias, nec viazolas aliquorum, nec campos, nec vineas, vel prata, vel terras aliorum, nec audeant explanare zapellos aliorum, & qui contrafecerit, puniatur ꝓ quolibet, & qualibet vice in soldis decem imp. & ad emendationem damni, & interesse domini, vel possessoris terræ, de quo damno, & interesse stetur sacramẽto domini, vel possessoris, vt continetur in statuto posito sub Rubrica de pœna dantis damnum, & quilibet possit contrafacientes accusare, & habeat medietatem pœnæ, & hoc etiam habeat locum vltra sex milliaria per terras laboratas, & quòd famulus domini, vel possessoris accusare possit similiter, sicut dñi, vel possessores accusare possunt. Si vero iuerit cum persona tantũ, condemnetur in soldis quinq; imper. tantum, & quòd quilibet bubulcus, & quælibet alia persona conducens plaustra, vel carriolas vtsupra, teneatur, & debeat ire pedes per ciuitatem Cremonæ, & suburbia, & non super plaustra, & carriolas ascendere, & tenere manum ad timonem, pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de bestijs non subiecti detinendis. CCCCCVII.

ITEM statutum est, ꝙ cum multæ personæ iurisdictioni cõmunis Cremonæ non supposita reperiantur habere bestias, & damnum dare in terris, & possessiouibus ciuium Cremonæ, & se excusent à iurisdictione prædicta, quòd si inuentæ fuerint bestiæ prędictarum personarum dantes damnum alicui personæ per officiales Clausorum, vel per custodes clausorum, vel si fuerint accusatæ, oel denunciatæ, quas aliqua persona uelit defendere, & euitare iudicium seculare, quòd custodes bestiarũ detineri, & puniri, atq; cõpelli debeant per officiales clausorum ad solutionem pœnæ, & emendationem damni. Et quòd si dictæ bestiæ non haberent cnstodem, quòd licitum sit domino, vel possessori, seu laboratori ipsas bestias capere, & detinere donec sibi fuerit satisfactum de damno suo, absq; aliquã licentia alicuius officialis, & liberè, & impunè, & eisdem personis euitare volentibus iudicium officialis prædicti Clausorum non fiat ius si aliquod damnum eis fieret, donec satisfecerint de damno dato per bestias earum, dum tamen prædicti ea die, vel sequenti notificauerint, vel præsentauerint officiali Clausorum, prout in alio statuto supra posito loquente de possendo accipere, & retinere bestias impunè, continetur.

Rubrica de camparijs eligendis per cõmunia. CCCCCVIII.

ITEM statutum est, quòd quælibet villa, castrum, terra, vel locus, qui, quæ, vel quod est extra tria milliaria in episcopatu, & districtu Cremonæ, & in quo, vel qua stent vltra decem familiæ, teneantur quolibet anno facere camparios, qui custodiant blada, prata, & alia laboreria à personis, bestijs, & cæteris auibus, & animalibus tam domesticis, quàm saluaticis, & denuncient damna dantes. Qui camparij, siue custodes teneantur, & debeant denunciare prædicta coram Potestatibus dictorum clausorum, terrarum, & locorum, & si Potestates non haberent, coram officiali clausorum, seu damnorum. Qui Potestatcs, vel officiales incontinenti teneantur, & debeant

beant videre, cognoscere, & examinare talia damna data, & facta per homines, & personas sua iurisdictionis tantum, & infra tertiam diem facere emendari dicta damna passo, seu passis, & exigere pœnas inter se ordinatas, quas teneantur ordinare inter se dicti Consules, & homines dictarum terrarum, castrorũ, villarum, & locorum, quod si non fecerint, tunc dicti Camparij teneant, & debeant prædicta denunciare officiali Clausorum, seu Damnorum. Qui officialis Damnorũ teneatur tunc procedere contra dictos denunciatos per ipsos Camparios, & eos punire, & condemnare secundum formam statutorum Clausorũ Cremonæ. Et villa, terra, castrum, vel locus teneatur facere dictos Camparios infra dies quindecim à tempore cridæ factæ super areogerio, quam cridam officialis Clausorum prædictus fieri facere incontinenti teneatur post publicationẽ huius statuti, pœna, & banno cuilibet castro, villæ, terræ, vel loco soldorum centum imp. si non fecerint dictos Camparios, & dicti Camparij teneantur ad emendationem damni, si non denunciauerint damnum dantes, & non credatur alijs Camparijs, seu Custodibus electis, & eligendis per singulares personas, nec aliter procedatur, quàm in hoc statuto contineatur. Et ad tollenda dubia statutum est, quòd cõmunia infrascripta, & loca, non teneantur ad dictos Camparios eligendos, quia in eis non habitat numerus familiarum prædictus.

Quorum Cõmunium, & locorum nomina sunt hæc, vz.

De Porta Pertusij.

Commune Grimoni.
Commune Burgi noui de Capellis.
Commune Manchapani.
Commune Cauallariæ.
Commune Bibiaticæ.
Commune Sancti Columbani.
Commune Costæ Rauaroli.
Commune Rauaroli.
Commune Castri noui Ghirardi.
Commune Lerni, & Carobij.
Commune Crucis de Badalinis.
Commune Terre mattæ, & Pisenoltæ.
Commune Sancti Geruasij.
Commune Gussoli.
Commune Cignoni.
Commune Curtis de Curtisijs.
Commune Campagnolæ.
Commune Ville nouæ Alghisini.
Commune Brazolorum, & Domorum de Blanchis.
Commune Muredelarum.
Commune Dossi Baroardi.
Commune Cantaranæ.
Commune Sancti Viti, & Quadrorum.
Commune Aquæ longæ Badoni.
Commune Castri noui Conradi.
Commune Licenghi.
Commune Casalis rosij.

De Porta Ariberti.

Cõe Casanouæ, & S. Nicolai de Murbasso.
Cõe Tigocij.
Cõe Olzani.
Cõe Sanctæ Luciæ.
Cõe Mathusche, & Picinenghi.
Cõe Albaræ de Fondulis.
Cõe Farfenghi.
Cõe Zanenghi.
Cõe Curtatani.
Cõe Fenghi.
Cõe Aquæ Nigræ.
Cõe Sanctæ Marthæ.

De Porta Natali.

Cõmune Stagni, & Mesclosolæ.
Cõmune Sancti Ioannis in Regona.
Cõmune Teziarum.
Cõmune Burgheti.
Cõmune Solaroli de Ferrarinis.
Cõmune Turris de Bel locla.
Cõmune Burgi noui de Gaidoldis.
Cõmune Burgi noui Douariensium.
Cõmune Tinacij.
Cõe S. Petri, & Gastelleti, ac Turris d' Pugnellis

Cõmune

Cõmune Castri veteris.
Cõmune Sancti Iuliani.
Cõmune Butalenghi.
Cõmune Domorum de Fustinis, & Domorum de Panicijs.
Cõmune Insulæ de Conradis.
Cõmune Castelleti de Arcimboldis.
Cõmune Mezani de Cauallis.
Cõmune Balenæ.
Cõmune Plombij.
Cõmune Quatuor Domorum.
Cõmune Sachæ.
Cõmune Comesadij.
Cõmune Brugnoli.
Cõmune Corizij viridis.

De Porta Sancti Laurentij.

Commune Cellæ.
Commune Campanæ.
Commune Turris dñi Copini de Burgo.
Commune Ardolarum.
Commune Domorum de Squarzamanticis.
Commune Mottæ de Moiettis.
Commune Domus Mattæ.
Commune Sancti Petri in Medicate.
Commune Fossæ.
Commune Longi paiarij.
Commune Pontiroli.
Commune Broli Pasini.
Commune Dormagni.
Commune Domorum de Bonauolijs.
Commune Domorum de Vsbertis.
Commune Siluellæ.
Commune Omnium Sanctorum.
Commune Domorũ de Vairanis, & Coatuli.
Commune Costæ Ripæ Ollij.
Commune Solaroli Raynerij.
Commune Caretoli.
Commune Bonomertij, & Concioli.
Commune Visnadelli.
Commune Carpanetæ.
Commune Sancti Silli.
Commune Barbesellarum.
Commune Vilaschi.
Commune Pelagiæ.
Commune Conæ.
Commune Castri noui de Aspice.
Commune Monticellorum Ripæ Ollij.
Commune Domorum de Maynardis.
Commune Turris Anzelini de Surdis.
Commune Ronchæ.
Commune Casamarzæ.
Commune Mottæ de Armerijs.
Commune Canserij.
Commune Sidoli.
Commune Domorum de Gazanis.
Cõmune Domorum de Baytis.
Cõmune Gadeschi.
Cõmune Sancti Iacobi de Campo.
Cõmune Louariæ.
Cõmune Ronchi, & Concordiæ.
Cõmune Domorum de Chatis.
Cõmune Domorum de Alemanis.
Cõmune Sancti Ambrosij in Striuatore.
Cõmune Turris Gracini de Pescharolo.
Cõmune Dossi Fratrum.
Cõmune Castelleti de Celanis.
Cõmune Rabuanæ.
Cõmune Feudi.
Cõmune Domorum de Curtis.
Cõmune Mottaiolæ dñi Copini de Burgo.
Cõmune Plebis Gurratæ.
Cõmune Casalorcij de Geroldis.
Cõmune Sancti Laurentij de Longonerdore.
Cõmune Caruberti.
Cõmune Sancti Laurentij de Airoldis.
Cõmune Cornalis.
Cõmune Cingle de Agoclarijs.
Cõmune Sancti Laurentij in Curtibus.
Cõmune Sancti Iacobi de Opio.
Cõmune Persichelli.
Cõmune Persici.
Cõmune Bertanæ, Bozedæ, & Ceresellarum.
Cõmune Aspicis de Souinatis.
Cõmune Malongolæ.
Cõmune Vigoli.
Cõmune Sancti Florani.
Cõmune Bredelarum.
Cõmune Garani.
Cõmune Daniattæ.
Cõmune Curtis Ruptæ.
Cõmune Gambinæ.
Cõmune Paloschi.
Cõmune Curtis Monad.

Rubrica

Rubrica quòd camparij teneantur ad emendationem damnorum. CCCCCIX.

ITEM statutum est, quòd si damnum datum fuerit alicui personæ, de quo damno credatur sacramento domini, vel possessoris, & non reperiatur quis dederit ipsum damnum, ꝙ custodes clausorum teneantur ad emendationem damni ipsius,& si dictum damnum fuerit de nocte datũ, quòd ville circumstantes, & habitantes in eis propè per vnum milliare teneantur ad emendationem damni sui prædicti, de quo damno credatur sacramento dñi, vel possessoris, secundum formam aliorum staturorum Clausorum. Et quòd camparij, & custodes teneantur de damno dato in territorio suæ campariæ tantum.

Rubrica quòd credatur camparijs. CCCCCX.

ITEM statutum est, ꝙ credatur camparijs,& custodibus Clausorum,& villarum,castrorum, & locorum episcopatus, & districtus Cremonæ cum eorũ sacramento in accusationibus per eos fiendis, quemadmodum dominis, vel possessoribus terrarum,seu laboratoribus,vel eorũ nuntijs, vel familiaribus, dum tamen dicti camparij accusas suas iurent cũ voluntate dominorũ possessorum, seu laboratorum dictarum terrarum.

Rubrica de pœna ponentis ignem. CCCCCXI.

ITEM statutum est, ꝙ si aliquis posuerit ignem in aliquam stipulam, arbores, vel res, per quem ignem vicini eius, vel aliqua alia persona damnificaretur,teneatur ad emendationẽ damni, & credatur de impositione ignis, & personæ imponentis, & damno dato, cũ sacramento damnificati, & cum vno teste iurato saluis semper pœnis contentis in statutis de incendijs.

Rubrica de pœna dantis damnum in signa feni, stopijs, vel lignario. CCCCCXII.

ITEM statutum est, ꝙ si aliquis damnum dederit cum bestijs, vel sine, in aliqua signa feni, vel in paleis, vel stopijs cum persona, vel bestijs, cum plaustris, vel plaustro, accipiendo, vel exportando fenum, vel paleas, vel ligna de lignario, vel alio loco, vel couas bladorũ, vel stopiã, condemnari debeat in soldis quadraginta imper. pro qualibet vice, & ad emendationem damni de quo credatur sacramento damnum passi.

Rubrica de pœna scorzãtis,vel incidẽtis arbores fructiferas,vel ab ope. CCCCCXIII.

ITEM statutum est, cum multi malitiosi appareant, qui vadunt ad scorzandum arbores fructiferas, & non fructiferas, seu eas incidendum, ꝙ quicunq; scorzauerit, seu inciserit aliquam arborem, si fuerit fructifera, puniatur, & condemnetur in soldis centum Imper. si vero nõ fuerit fructifera, & fuerit arbor grossa ab opere, condemnetur in soldis viginti imper. pro qualibet arbore,de cuius arbore scorzatura,seu incisione,& damno dato credatur sacramento accusatoris, seu denuntiatoris.

Rubrica de pœna vindemiantis vuas aliorum. CCCCCXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ cum multi malitiosi appareant, qui vadunt tempore vindemiarum, & ante, de nocte ad accipiendum vuas, & ad vindemiandum vineas, & pergolas aliorum cum

solijs

folijs, & corbellis, quòd quilibet posit accusare coram officiale Clausorum talia cōmittentes, & credatur accusatori cum sacramento de damno, usq; ad quantitatem soldorum uiginti imper. & abinde supra cum eius accusatoris sacramento, & uno teste iurato usq; ad quantitatem soldorum quadraginta imper. de damno, & à dicta quantitate supra legitimis probationibus factis. Et si fuerit inuentus per custodem, seu camparium, credatur sacramento inuentoris absq; aliqua alia probatione, & condemnetur talis delinquens in totidem cōmuni Cremonæ.

Rubrica quòd non subditi accusantes non audiantur nisi satisdederint. CCCCCXV.

ITEM statutum est, quòd officialis Clausorum, seu Damnorum non audiat aliquem non subiectum iurisdictioni dñi Potestatis, & cōmunis Cremonæ accusantem, uel denunciantem, nisi tempore dationis accusæ, seu denunciationis satisdederit coram officiale prædicto de iudicio sisti, & iudicato soluendo, & de expensis restituendis, & accusationes aliter non valeant ipso iure, & sint nullius ualoris, & momenti.

Rubrica q accusator non posit accusari p accusatum pendente accusa accusatoris sine licentia iudicis, vel nisi probet per testes. CCCCCXVI.

ITEM, quòd si contigerit aliquam accusam fieri per aliquam personam ad dictum officium, quòd accusatus, nec aliquis de sua familia non posit dictum accusatorem accusare de aliquo damno durante processu dictæ accusæ, & ei nō currat aliquod tempus, saluo si accusatus uoluerit ipsam accusam probare per probationes legitimas, quòd tunc, & eo casu audiatur, & si probauerit legitimè, procedatur ad condemnationem, secundum formam statutorū dicti officij, saluo quòd si uidebitur officiali, posit concedere licentiam accusandi, & tunc accusatio fieri posit, & teneatur dictus officialis concedere licentiam accusandi, si ille, qui uoluerit accusare, iurabit coram officiale damnum sibi datum esse. Et quod de uno, & eodem damno, & una, & eadem persona non posit fieri nisi una accusa tantum, & si plures fierent, quòd non posit procedi nisi super una tantum accusa.

Rubrica de numero bestiarum quæ possunt teneri in ciuitate, & burgis, & infra duo milliaria. CCCCCXVII.

ITEM statutum est, q nullus audeat, uel præsumat tenere, uel teneri facere aliquas capras, nec hircos, nec oues, nec uaceas à lacte ultra duas, nec aliquam porcam à rozio in ciuitate Cremonæ. In Burgis uero, & districtu infra duo milliaria quilibet habens terras, seu possessiones infra dicta duo milliaria proprias, uel conductas à iugeribus octo terræ supra, posit tenere, & teneri facere de dictis bestijs, usq; ad numerum decem bestiarum de quolibet genere bestiarum prædictarum, & non ultra, pœna & banno soldorum quinq; imp. pro quolibet, & qualibet uice, & quolibet animali de prædictis, saluo quòd quis posit tenere unam capram ad plus, & nō ultra in ciuitate, & quòd non posit quisquam capram, quam teneret in dicta ciuitate, cum alijs capris congregare insimul, sub pœna prædicta, pro quolibet contrafaciente, & nullus forensis per se, uel per alium posit tenere aliquas oues in ciuitate, nec burgis ultra tres dies. Et saluo, q die mercati quilibet posit ducere bestias prædictas causa uendendi ad ciuitatem Cremonæ, & si non uendiderit ea die, uel sequenti, teneatur eas ducere extra dicta confinia. Et saluo, quòd quilibet becharius publicus posit tenere bestias ad occidendum pro becharijs, & carnibus faciendis, quas teneant ad pasculandum, siue facere teneri debeant in Moxia, & non alibi, pœna, & banno cuilibet

cuilibet contrafacienti vt fupra dictum eft, & non intelligantur beftiæ pro becharijs, & carnibus faciendis, de quibus recipiatur lana, lac, cafeus, & ꝙ dictæ beftiæ dictorum becharioru non pofsint exire ciuitatem Cremonæ, nec redire, nec intrare, nifi per portam Moxiæ, & aliter inuentas pofsit quilibet aufferre impunè, & eas confignare infra fecundā diem officiali prædicto. Saluo ꝙ quælibet perfona de menfibus Nouembris, Decembris, Ianuarij, Februarij, & de menfe Martij vfq; ad medium dicti menfis pofsit tenere beftias à lacte infra dicta duo miliaria quotquot voluerit pro fiuernando. Et ꝙ nullus fub pœna prædicta teneat dictas oues, & beftias in ciuitate in ftratis publicis, quando venerint de pafcuis, fed eas teneant de nocte, & de die in domibus fuis, & curijs cuiuflibet eorum, & non faciant, neç teneant ftabulum, nec barchum in ftratis publicis, & quòd milites, feu colaterales domini Poteftatis inquirant facientes contra prædicta, & eos puniant pro vt fupra.

Rubrica de citatione generali fienda pro damnis ad allegandum. CCCCCXVIII.

ITEM cum multa dubia occurrant de condemnationibus fiendis ad officium, vel pro officio claußorum, quas aliqui volunt dicere nullas pro eo quòd non citantur accufati, vel inquifiti ad fententiam audiendam. Iccirco ad tollendum talia dubia ftatutum, & ordinatum eft, quòd non fit aliqua citatio fpetialis ad fententiam audiendam neceffaria, fed officialis claußorum, feu damnorum fub pœna librarum decem imper. pro qualibet vice faciat fieri proclamationem generalem fuper arengerio in platea communis Cremonæ, quælibet feptimana quòd quilibet accufatus, denunciatus, vel inquifitus, contra quem proceffum eft, veniat coram ipfo officiali ad allegandum, feu allegari faciendum de iure fuo infra terminum ftatuendū per ipfum officialem, vel Poteftatem, & elapfo dicto termino tunc pofsit liberè dictus Poteftas, vel officialis procedere ad fuas fententias, & condemnationes quacunq; die, & hora voluerit, & aliter condemnatio facta non valeat.

Rubrica de pœna dantis damnum in terris, rebus, & iuribus pofitis, & iacentibus in alieno diftrictu. CCCCCXIX.

ITEM ftatutum, eft ꝙ fi aliqua perfona habitans in ciuitate, vel diftrictu Cremonæ intrauerit, vel aliquid damnum dederit cum beftijs, vel fine. Et fi beftiæ alicuius perfonæ intrauerint, & damnum dederint in aliquibus terris, bladis, vel leguminibus minutis, vineis, pratis, nemoribus, arboribus, lignis, ftropellis ligatorijs, glareis, aquis, vel pifcherijs, vel in terris, in quibus prædicta fint, vel aliquod prædictorum, vel in aliquibus iuribus, iurifdictionibus, & rebus pofitis, & iacentibus in alieno diftrictu, quæ teneantur, & pofsideantur per aliquem fubiectū iurifdictioni communis Cremonæ, contra, & præter voluntatem, & fcientiam detentoris, feu poffefforis, condemnetur, perinde ac fi pofitæ effent, vel iacerent in ciuitate, vel diftrictu Cremonæ, ac credatur de dominio, poffefsione, detentione, & damno dato accufatori, prout & ficut in fuprafcriptis ftatutis continetur. Et omnia fuprafcripta ftatuta habeant locum in accufis, quæ fierent pro introitu, & damno dato in prædictis pofitis, & iacentibus vt fupra.

Rubrica quòd facramentum pofsit fieri per accufatorem in accufa, & in quacunq; parte proceffus. CCCCCXX.

ITEM cum in pluribus ftatutis fuper damnis datis, factis, dictum, & ftatutum fit, ꝙ credatur facramento accufatoris, feu denunciatoris ftatutum, & ordinatū eft, quòd tale facramentum fieri pofsit tam in accufa, quàm in quacunq; parte proceffus etiam parte abfente, & non citata.

Rubrica

Rubrica quòd principales comparere debeant ad iurandum accusam esse veram, si per partem fuerit petitum. CCCCCXXI.

ITEM si quòd contingat aliquem accusari per procuratorem alicuius, posśit talis accusatus petere quòd principalis personaliter veniat ad iurandum accusam nomine eius factam esse verã infra sex dies à die præcepti facti dicto procuratori per officialem, vel eius parte, & si petitum fuerit, & iuratum non fuerit vt supra, non posśit supee dicta accusa procedi, saluo ꝙ si principalia fuerit mulier, officialis teneatur ire, vel mittere vnum ex notarijs suis ad domum habitationis dictæ mulieris ad deferendum, & eecipiendum sacramentum prædictum.

Rubrica infra quod tempus processus damnorũ debeant terminari, & ꝙ à sententijs latis super damnis poßit appellari. CCCCCXXII.

ITEM statutum est, quòd officialis prædictus teneatur, & debeat omnes processus, & omnes quæstiones diffinire, terminare, & condemnare, & absoluere secundum formam suprascriptorũ statutorum infra viginti quinq; dies vtiles à die litis contestatæ tacitè, vel expresè, seu à die termini relationis admonitionis computandos, & condemnare ad decem dies, sub pœna librarũ decem imper. Et nihilominus processus benè valeant. Et à sententijs latis super damnis datis, & eorum occasione appellari posśit, & personæ appellatæ, & syndici communis ad causas, & aduocati communis prædicti citari debeant quando libellus appellationis porrigitur.

Rubrica quòd condemnationes non fiant pro vno, & eodem damno, nisi ex forma vnius statuti imponentis minorem pœnam. CCCCCXXIII.

ITEM statutum est, quòd pro vno, & eodem delicto, seu damno ipse officialis non posślt aliquem condemnare, nisi ex forma vnius statuti, & non plurium, & non nisi secundum formam illius statuti, quod imponat pro ipso delicto, seu damno minorem pœnam, saluo quòd si accusa remissa fuerit per accusatorem ante sententiam de voluntate accusati, tunc dictus officialis non posśit supee ea amplius procedere, nec condemnare. Et pars communis etiam remissa esse intelligatur, & sit. Et si contentio esset inter notarios dicti officij, & accusatum de remisśione dictæ accusæ quòd credatur accusato, & accusanti cum eorum sacramento de remisśione ipsius accusæ tã post condemnationẽ, quàm ante. Et si condemnatio facta esset de accusato, cui remissa esset accusa ante condemnationem teneantue notarij dicti officij ad solutionem dictæ condemnationis, & damni, & interesse exinde passorum per dictum accusatnm.

Rubrica de platea non impedienda. CCCCCXXIIII.

ITEM cum platea maior cõmunis Cremonæ continuè impediatnr per tricolos, & tricolas, & reuenditores, sic quòd non poteſt fieri transitus à dicta platea ad stratam de Archidiaconis, Iccirco statutum, & ordinatum est, quòd tricoli, & tricolæ, & alij venditores fructuũ, & herbarũ de cætero stare debeant, & teneantur propè portam Ecclesiæ maioris Cremonæ, quæ appellatue porta anserum, ibi circum ruperem ibi positam, & sibi vendere, & mercatum facere debeant, aut super mercadello, seu ante murum dictæ maioris Ecclesiæ inter Turratium, & portam ficuum pœna, & banno soldorũ quinq; imper. cuilibet contrafacitnti, & qualibet vice, qua contrafactũ fuerit.

STATVTVM cõmunis Cremonæ loqnens de damnis datis &c. corrigatur, & moderetur taliter, scilicet, quòd quicunq; accusare volentes vigore dicti statuti, teneantur, & debeant eorum accusas, quas voluerint dare, dedisse, & porrexisse infra octo dies proximè futuros à die damni dati, & in eis declarare diem damni dati, causam, & qualitatem damni, & personæ, vel bestiarum dantium damnum, & etiam terræ, vel locum cũ veris, & proximioribus coherentijs, in qua, vel quo damnum datum fuerit, & aliter non admittantur, nec super eis procedatur. Et quod si constiterit quod damnum sit datum, & non aliter, stetur sacramento accusatoris tam de persona, quæ dedit damnum, & etiam de persona cuius esset bestia, quæ dedit damnum, quàm de quantitate damni vsq; ad quantitatem soldorum decem imper. & non vltra, & à dicta quantitate supra vsq; ad quantitatem soldorum quadraginta imper. stetur sacramento accusantis cum vno teste fidedigno. Abinde vero supra, fiat probatio plena, & per legitimas probationes, & quod ab eadem persona de eadem persona, & de eadem re, siue causa non possit dari nisi vna accusa in die quam solum velit probari per sacramentum, vel per sacramentum cum vno teste tantum.

Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum
Imperialis Vicarius Generalis.

Egregio Militi dño Potestati, necnon
Referendario nostris Cremonæ.

VISIS literis vestris nostris responsiuis, & differentijs adiunctorum deputatorum super negotijs cõmunis nostri Cremonæ circa factum statuti veteris dicti nostri cõmunis positi sub Rubrica Damnum Dantium &c. Subditorumq; nostrornm indemnitati prouidere cupientes, volumus, & decernimus tenore præsentium, quòd in qualibet accusa damni dati vsq; ad quantitatem soldorum decem imp. vel abinde infra credatur verbo accusantis cum sacramento ipsius, & non aliter. Et quòd aliqua persona pro damno dato in eadem re, & eadem die, nisi semel non valeat accusari cum beneficio dicti statuti. Quòdq; quilibet accusans de damno dato teneatur exprimere in accusa diem damni dati. In alijs vero dictum statutum roboris firmitatem volumus obtinere prout iacet. Dat. Papiæ die XIII. Februarij M CCC LXXXXIIII.

Iohannes.
Petrus.
Thomas.

Rubrica de officio, & iurisdictione officij stratarum, & arzinorum, & aquarum. CCCCCXXV.



TEM statutum est, quod officialis stratarum, arzinorum, & aquarũ teneatur, & debeat singulis diebus intendere circa reaptationem, & mundationem viarum, stratarum, arzinorum, pontium, clauicarum, & dugaliũ publicorum, & aquæ Nauilij cõmunis Cremonæ, & aliarum aquarum, & inquirere, & rimari quæ sint vtilia, & necessaria pro prædictis. Qui officialis possit super his, quæ ad suum officium pertinebunt inquirere, & circare, & circari facere per familiares suos, & procedere breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, diebus feriatis, & non feriatis, & de suis inuentionibus credatur sibi, & mulctare, & punire debeat facientes contra statuta communis Cremonæ, in pœnis contentis in ipsis statutis, & non possit vllo modo transgredi pœnas, & formas contentas in ipsis statutis. Et hoc per modum condemnationum, & sententiarum ferendarum per ipsum ad arengerium communis Cremonæ, sono campanarum, & tubæ præmisso, more solito, saluo quod in sententijs ferendis per dictum officialem de consilio sapientum assumpti de confidentibus partium sufficiat consilium publicare, & sententiam ferri ad bancũ officij stratarum absq; sono campanæ, & tubæ, & facere ipsas condemnationes, & mulctas ad decem dies. Et habeat pro suo officio exercendo duos currerios expensis dicti communis, qui eligantur more solito, quorum quilibet habeat pro suo salario quolibet mense de condemnationibus, quæ fient per dictũ officialem, soldos triginta imper. Qui currerij debeant seruire dicto officiali, & facere omnes citationes, quæ fient parte ipsius officialis ex officio in ciuitate absq; alia solutione inde percipienda, extra vero ciuitatem, & burgos percipere possint vltra dictum salarium tantum quantum continetur in statuto posito sub rubrica de salarijs constitutis currerijs, & baroarijs. Et debeat dictus officialis terminare omnes quæstiones, & controuersias, quæ vertentur coram eo, infra vigintiquinq; dies vtiles à die litis inceptæ, & notificatæ parti, vel à die contradictionis, vel querelæ factæ parti, sub pœna librarum decem imper. pro qualibet vice. Et nihilominus processus benè valeant.

Rubrica de reaptatione stratarum Cremonæ, & clauicarum. CCCCCXXVI.

ITEM quod quælibet persona cuiuscunque conditionis existat, teneatur, & debeat reficere stratas in ciuitate, & suburbijs Cremonæ, videlicet quilibet iuxta domos, & sedumina, quæ, & quas habent, seu tenent penes dictas stratas, & tantum quantũ tendunt ipsæ domus, & sedumina videlicet quilibet vsq; ad medium dictarum stratarum, & mundas, & benè aptatas manutenere omni luto, obstaculo, lignamine, & letamine, & borras dictarũ stratarum, si quæ essent, implere de prætamine, & calcinacio, sic quod aquæ pluuiales liberè decurrere possint ad dugalia, & clauicas, & sic quod possit liberè pertransiri eques, & pedes, & carezari per ipsas stratas. Et hoc sub pœna soldorũ quinq; imper. pro quolibet contrafaciente, & inobediente, & qualibet vice. Et quælibet vicinia, & quælibet persona, cuius interest, & ad quam redundat commodum, vel incommodũ ex dictis clauicis, teneatur ad manutenendum, & reaptandum, & purgandum dictas clauicas, sub pœna prædicta, saluo quòd quilibet, qui portari fecisset aliquod letamen, lignamen, terrenũ, vel aliud impedimentum super dictis stratis, seu in dictis clauicis, debeat talia remouere, & aliò portari facere infra tertiam diem à die præcepti sibi facti, sub pœna soldorum decem imper. Et quod nõ sit aliqua persona cuiusuis status existat quæ audeat, vel præsumat ponere proijcere, nec tenere in aliquibus stratis, & vijs ciuitatis Cremonæ, nec penes muros domorum, & casamentorum aliquarum personarum in ciuitate Cremonæ aliquod rudum, spaciaturas, aliquas fecias, terraciũ, vel aliquod vituperium, sub pœna soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et vltra teneatur ad remouendum, & aliò conducendum prædicta ad terminũ per dictũ officialem statuẽ. sub pœna prædicta.

Rubrica per quos debeat remundari lectus Cremonellæ. CCCCCXXVII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd ad remundationem, & purgationem lecti fluminis Cremonellæ diſcurrentis per ciuitatẽ Cremonæ, teneantur conſerre inſcaſcriptæ perſouæ pro inſraſcripta rata, videlicet domini molendinorũ ſitorũ in dicto flumine pro medietate totius expenſæ occurrentis in remundando, & purgando dictum flumen, domini ædificiorum, & ſeduminum exiſtentiũ ſuper ripis dicti fluminis pro quarta, confectores, & exercentes artem confectariæ pro alia quarta.

Rubrica de reaptatione, & remundatione dugaliũ ciuitatis, & burgorũ, CCCCCXXVIII.

ITEM ad hoc, vt aquæ pluuiales more ſolito decurrere poſsint, & ne domus, ſedumina, & ſtratæ propter pluuias ſuffocentur, ſtatutum eſt, quòd omnia dugalia, & foſſata publica, & ſcholatoria ciuitatis Cremonæ, & burgorum cauentur, & mundentur, ac expediantur omni terreno, impedimento, per tenentes, ſeu habentes terrena, & ſedumina penes dicta dugalia, & foſſata, eorũ expenſis, vt decurſum liberũ habeant, & omnes cluſas, & omnia impedimenta deuetantes, & deuetantia dicta dugalia, & foſſata decurrere per loca antiqua, teneatur quilibet, qui eas, vel ea feciſſet, vel fieri feciſſet, remouere, vel remoueri facere ſuis expenſis, & cuſtis, infra tertiam diem à die præcepti, vel cridæ facti, vel factæ de prædictis, ſub pœna ſoldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de vijs vicinalibus, puteis, ſtrictis, & cloacis reaptandis. CCCCCXXIX.

ITEM ſtatutum eſt, ꝙ cũ multæ viæ, & viazolæ tam in ciuitate, quàm in diſtrictu Cremonæ ſint clauſæ, & ſtrictæ, & occupatæ, ꝙ quilibet, qui aliquam viam, & viazolam, per quam ſolitum fit iri antiquitus, vel à quinquaginta annis citra in ciuitate, vel diſtrictu, clauſam, vel occupatam detinuerit, vel occupauerit, aſtrinxerit, vel laborauerit, vel in ſuum campum reduxerit, teneatur, & debeat tales vias, & viazolas reduxiſſe ad priſtinũ ſtatum, & reficere, & reaptare, & ab vtraq; parte ipſius viæ facere, & cauare foſſata ipſius viæ infra dies quindecim à die præcepti facti, vel cridæ factæ ex parte dicti officialis, ſub pœm ſoldorum centum imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et nihilominus prædicta facere teneatur, & ad probationẽ prædictorũ ſufficiant duo teſtes, qui deponant dictam viam, & formam dictæ viæ vidiſſe, & per eam iri, & etiam ſufficiat vnus teſtis cum publica voce, & fama. Et etiam ſufficiant inſtrumenta facta à viginti annis retro, in quibus fiat mentio de ipſa via. Et etiam ſufficiat publica vox, & fama cum aliquo inditio, & præſumptione, & quilibet poſsit accuſare, & habeat medietatem condemnationis ipſo probante quòd dicta via fuerit via, & forma viazolæ. Idem, & per omnia fiat, & ſeruetur in ſtrictis ſedilium, & cloacarum, & in ſeriolis, & buchetis eorũ in ciuitate Cremonæ exiſtentibus vt purgentur, & expediantur per eos, quorum intereſt, vt defluant more ſolito, & murentur ſtrictæ ſedilium, & cloacæ ſtrictarum de verſus ſtratas publicas per brachia ſeptem de ſupra terram de bonis lapidibus, & calzina, ſic ꝙ fætorem exinde non reddant, & idem etiam ſeruetur in puteis, & locis ſecratis, & in dugalibus occupatis per aliquam perſonam, ſaluo ꝙ prædicta locum non habeant in vijs, vel viazolis proprijs.

Rubrica de ſeriola Marchionis reaptanda. CCCCCXXX.

ITEM ſtatutum eſt, quòd ſeriola cõmunis Cremonæ, quæ appellatur ſeriola Marchlonis, quæ ſolita eſt decurrere per ciuitatem Cremonæ, reaptetur, mundetur, & manuteneatur

per

per habentes, seu tenentes sedumina, seu domos super ipsa feriola, vel penes ripas ipsius feriolæ à molendino supra, abinde vero infra per dñum molendini, vel possidentem, seu tenentem dictum moleudinum, sic quòd possit decurrere, & labi more solito, & antiquo.

Rubrica de pontibus, & dugalibus districtus Cremonæ reaptandis. CCCCCXXXI.

ITEM ad hoc, vt aquæ decurrant more solito, & territoria discolentur, & non suffocentur propter pluuias, nec alias aquas, statutum est, quòd omnia dugalia, & fossata publica scholatoria existentia in Episcopatu Cremonæ cauentur, mundentur, & expediantur per habentes, vel tenentes, vel possidentes terrena, & sedumina penes dicta dugalia, & fossata, vt aquæ decurrant, & habeant liberum decursum per hunc modum, videlicet, quòd omnes personæ habentes, vel tenentes, vel possidentes terras, & sedumina penes dicta dugalia teneantur, & cogi debeant statim post publicationem huius statuti cauare, remundare, & expedire dicta dugalia, & fossata omni lignamine, & turpitudine, & impedimento, sic ꝙ ipsa dugalia, & fossata sint lata in fundo ad minus brachia quinq; & vltra, si expediens fuerit, & saluo ꝙ si solita essent esse magis lata, in suo statu manuteneantur, & quòd aquæ habeant liberum decursum per ipsa dugalia, & fossata, & deinde similiter teneantur ad prædicta singulis quinq; annis. Si vero per dicta dugalia, vel fossata ducerentur, vel ductæ essent aquæ de Nauilio cōis Cremonæ, vel aliunde causa adaquādi, vel macinandi, uel aliter quacunq; causa scolandi, vel fugam dandi ipsius aquis, eo casu statim post publicationem huius statuti homines, & personæ habentes, vel tenentes, vel possidentes feriolas per quas aquæ de Nauilio, vel aliunde decurrent in dicta dugalia, vel fossata, teneantur, & cogantur ad remundandum, cauandum, & expediendum dicta dugalia, vel fossata singulis quinq; annis suis expensis. Si vero per dicta dugalia, & fossata non conducerentur aquæ de dicto Nauilio, vel aliunde, tunc dicta dugalia, & fossata remundentur, cauentur, & sgurentur statim post dictam publicationem in totum per homines, & personas habentes, & tenentes, vel possidentes terras, & sedumina penes dicta dugalia, & fossata, & sic deinde singulis quinq; annis, & in casu quo per dicta dugalia, vel fossata sic sgurata, cauata, & expedito per ipsos habentes, vel tenentes, vel possidentes terras, & sedumina penes ea, aliquam ducere vellent aquam de dicto Nauilio, vel aliunde, tunc dicti conducere volentes dictas aquas per dicta dugalia, & fossata, possint aquam ipsam ducere, ipsis soluentibus dictis, qui cauauerunt, expedierunt, & sgurauerūt dicta dugalia, & fossata, totam expensam per eos factam in prædictis, de qua expensa credatur sacramento illius, qui dictā expensam fecerit, seu fieri fecerit, quam solutionem facere teneanť antequàm ponant aquā in dictis dugalibus, vel fossatis scholatorijs, vel deponere penes idoneū, qui dictam solutionem faciat singulis personis, quæ dictā expensam fecerint pro rata, sub pœna soluendi dictam expensam in duplo. Et ꝙ pontes super dugalibus publicis, per quæ non ducunť aquæ de dicto Nauilio, fiant, & reficiantur de lapidibus, & calcina, & manuteneantur per cōia terrarū, & locorum, quorum hoīes, & personæ in dictis locis, & terris habitantes transitū faciunt super ipsis, & per Nobiles ipsarum terrarum, & locorū pro rata æstimi vniuscuiusq;. Et ꝙ officialis prædictus teneatur intendere, inquirere, & statim circare de prædictis post publicationem præsentis statuti, & postea quolibet anno, sub pœna dicto officiali librarum decem imper. qua negligens fuerit, & ꝙ debeat omnes clusas, & impedimenta deuetantes, & deuetantia dicta fossata, & dugalia decurrere per loca antiqua, remoueri, deuastari, & cauari facere expensis illorū, qui dictas clusas fecerint, & quilibet possit dicta obstacula, & clusas deuetantia vtś. sua auctoritate deuastare, & quòd officialis prædictus habeat plenam bailiam, & potestatem fieri faciendi, & executioni mandandi prædicta, & quodlibet prædictorum, & inobedientes condemnandi, vsq; ad quantitatem soldorum quadraginta imper. pro qualibet singulari persona inobediente pro parte sibi contingente, & qualibet vice, & vsq; ad quantitatem soldorum centum imp. pro qualibet cōmunitate inobediente, & qualibet vice.

Rubrica de pontibus fiendis ſuper ſtratis, & vijs per ducentes aquas de Nauilio. CCCCCXXXII.

ITEM ſtatutum eſt, quòd habentes, vel tenentes, vel poſsidentes, & qui habebunt, tenebunt, vel poſsidebunt ſeriolas, per quas decurrat aqua de Nauilio cōis Cremonæ, per diſtrictum Cremonæ, & tranſuerſantes ſtratas publicas, maſtras, & dugalia publica, & vias priuatas, teneantur, & debeant ſuper dictis ſtratis publicis, ſeciſſe pontes longos tantum quantum ſint latæ ipſæ ſtratæ de lapidibus, & calcina, & ipſos pontes manutenere in bono ordine, & etiam pontes factos ante ſeriolæ conſtructionem, ſeu aquæductus reficere, & manutenere vt ſupra, videlicet illi qui dictas aquas duxerint per annum per dictum territoriū ad tranſuerſum dictas ſtratas, & vias infra ſex menſes à die publicationis præſentis ſtatuti. Et illi qui dictas aquas non duxerint per dictum tempus, teneantur prædicta ſeciſſe infra ſex menſes computandos à die completi anni, quo cœperint ducere dictas aquas, ſuper alijs vero vijs publicis, ſeu dugalibus publicis, vel vijs priuatis teneantur ſacere pontes longos tantum quantum eſt lata via, vel eſt latum dugale, de lapidibus, & calcina, ſiue de bono lignamine, & ipſos manutenere in bono ordine, & aquæductus per quos ducent dictas aquas, taliter cauare, & arzinare, & in bono ordine apponere, & manutenere, taliter quòd aquæ, quæ decurrent per dictos aquæductus, nullum damnum faciant aliquibus perſonis, ſeu terris aliquarum perſonarum. Et etiam ſic & taliter, quòd dictæ aquæ non inundent, nec deuaſtent ſtratas, & vias, ſub pœna damni dati applicanda damnum paſſo, de quo damno credatur damnum paſſo vſq; ad quantitatem ſoldorum centum imper. pro quolibet, & qualibet vice, & ad emendationem damni, de quibus omnibus, & ſingulis credatur damnū paſſo cum ſacramento cum vno teſte fidedigno. Et nihilominus teneantur ad factionem, & refectionem dictarum ſtratarum, pontium, & viarum. Et prædicti habentes, & tenentes, vel poſsidētes ſeriolas, vel aquæductus, per quas, ſeu quos dicta aqua decurrat, teneant, & debeant dare finem, & ſugam, & decurſum dictis aquis ad loca habilia ad recipiendum, & gubernandū dictas aquas, taliter quòd propter decurſum aquarum terræ aliquarū perſonarum, ſeu ipſæ perſonæ, & ſtratæ publicæ, & priuatæ non inundentur, nec ſuffocentur, & damnum aliquod non patiantur. Et hoc ſub pœna ſimili, & ad refectionem damni vt ſupra, de quibus credatur vt ſupra. Et ꝙ omnes ducentes ipſas aquas in dugalibus publicis ſcholatorijs teneantur conſerre ad expenſas cauandi, expediendi, purgandi, ſgurandi dicta dugalia ſcholatoria, prout ſupra in ſtatuto, quod incipit, Item ad hoc vt aquæ &c. continetur, ſaluo quòd ſi dictæ aquæ, & aquæductus plurium perſonarum ducerentur per dugalia prædicta, ipſi omnes ſic ducentes ꝓ rata vntiarum, quas vnusquiſq; ducet, teneantur ad prædicta.

Rubrica de ſeriolis nō fiēdis in diſtrictu Cremōæ à ſtrata Platinæ infra. CCCCCXXXIII.

ITEM cum experientia doceat ſeriolas, quæ decurrunt per diſtrictum Cremonæ à ſtrata Platinæ infra, multa damna intuliſſe, quia liberum decurſum non habent, nec habiliter habere poſſunt, iccirco ſtatutum, & ordinatum eſt, ꝙ de cætero nullus audeat ducere aliquam ſeriolam, nec aliquem aquæductum ſacere à ſtrata Platinæ infra, & hoc ſub pœna florenorum centū auri applicañ. cōmuni Cremonæ, & vltra teneatur ad explanandum dictam ſeriolā, & aquæductum, & ad emendationem damnorum paſſorum occaſione dictæ ſeriolæ, & aquæductus, de quibus damnis credatur ſacramento damna paſſorum, & quòd habentes, tenentes, vel poſsidentes ſeriolas, vel aquæductus iam conſtructus in dicto diſtrictu, quæ decurrant à dicta ſtrata Platinæ infra, debeant, & teneantur dare talem ſugam dictis ſeriolis, & aquæductibus, & ſic & taliter quòd dictæ aquæ quæ decurrent per dictas ſeriolas, vel aquæductus, ſiue dictæ aquæ fuerint pluuiales, vel naturales, vel aliter alio nomine nuncupentur, non dent damnū alicui perſonæ aliquo tempore, & hoc ſub pœna damni dati applicanda damnum paſſo, de quo damno credatur ſacramento

mento damnum passi vsq; ad quantitatem librarum quinq; imper. & abinde supra vsq; in libris vigintiquinq; imper. cum sacramento damnum passi cum vno teste.

Rubrica de cauis non fiendis in aliquo campo, vel terra per quem aqua non defluat ad partes non subiectas. CCCCCXXXIIII.

ITEM cum reperiantur esse multi fontes, & fortilitia aquarum naturalium in territorijs loci Zermignati, & loci Fontanellæ, Barbatæ, & loci de Isse, & in multis alijs partibus territorij Cremonensis, quæ possent reduci, & deriuari in alienis districtibus, & partibus, iccirco statutũ est, quòd nulla persona possit conducere, nec deriuari facere, nec tenere, nec fieri facere aliquã cauam in suo campo, vel terra, per quam deriuetur, & fluat aliqua aqua districtus, vel territorij Cremonæ ad aliquas partes, vel territoria, quæ non subiaceant, & non obediant dicto cõmuni Cremonæ, & quæ non distringantur per dictum cõmune, sub pœna librarum centum imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice, & vltra ad arbitrium dicti dñi Potestatis.

Rubrica quòd in sponda muri ædificata super confinibus ædificari possit per conuicinum. CCCCCXXXV.

ITEM statutum est, quòd quilibet vicinus possit, & ei liceat in sponda muri ædificata super confinibus domus, seu soli conuicini, & quæ sponda incipiendo in fundo, & deueniendo sursum, per aliquam partem ipsius spondæ sit, vel appareat esse cõmunis, per fenestrellas, palumbaria, siue signa, facere & ædificare, & tigna, & alia ædificia in ipsa sponda immittere, etiam in illa parte, quæ non appareret cõmuniter facta, sed per alterum tantum ipsorum vicinorum, & hoc ipso soluente, vel offerente soluere cum effectu medietatem eius, quod æstimabitur constitisse dicta pars spondæ, quæ non appareret cõmuniter facta.

Rubrica de stratis mastris Episcopatus Cremonæ reaptandis. CCCCCXXXVI.

ITEM statutum est, quòd omnes stratæ mastræ Episcopatus Cremonæ inferius denotatæ, & quælibet earum reaptentur, & manuteneantur, modis, & ordine infrascriptis, videlicet, quòd officialis stratarum, simul cum sapientibus Cameræ eligantur pro qualibet infrascriptarum stratarum quatuor bonos viros habẽtes facere super ipsis stratis, quorum duo sint habitatores Cremonæ, reliqui vero de Episcopatu, dum tamen sint ciues Cremonæ, cum quorum cõsilio faciat in vno libro scribi omnes villas, terras, & loca, quæ correspondent, & vacuantur ad quamlibet ex ipsis stratis, veniendo ad Ciuitatem: Et subsequenter describi faciat in præsentia dictorum quatuor sapientum, ad quamlibet villam, & terram summam æstimi cuiuslibet cõmunis dictorũ locorum, terrarum, & villarum, per se, & summam æstimi Nobilium, seu Ciuium habitantium in ipsa villa, per se, quod tunc seruabitur, & vigebit, super qua summa æstimorum prædictorũ debeat compartiri quamlibet stratam, & onus reaptationis cuiuslibet stratæ inter cõia dictarum villarum, & locorum correspondentium ad ipsam stratam, dando, & assignando cuilibet cõitati, tam Nobilium, quàm terrarum dictorum locorum legaliter suam partem, iuxta & propè suam villam, & terram, quàm plus poterit, videlicet, pro tot libris æstimi prædicti tot capitia dictæ viæ, quot capiet computatio de prædictis fienda per dictum officialem, & quatuor sapientes prædictos, & plus, & minus, prout eis videbitur cõuenire, habendo respectum ad bonitatem stratæ, vbi erit plus bona, de qua plus assignetur, & ad malam stratam, seu ruptam, uel deuastatam, de qua minus assignetur, vt conuenire videbitur, & ponendo terminos distinguentes, & denotãtes partem cuiuslibet cõmunitatis, ac incipiendo compartitionem prædictam ad fossam burgorum

Cremonæ.

Cremonæ: Et ſtratæ maſtræ intelligãtur infraſcriptæ,videlicet,ſtrata Montecellorũ de Vnginis, ſtrata Caſalis Maioris, & ſtrata Parmæ incipiendo ad ſorcellum Summi vſq; ad arzinum, ſtrata Soſpiranea, ſtrata Platinæ, ſtrata Montecellorum Ripæ Olij, ſtrata Binæ nouæ, ſtrata Robechi, ſtrata Ripæ Nauilij, ſtrata Soncini, ſtrata Caſtrileonis, & ſtrata Piceleonis. Bubulci vero ciuitatis, & burgorum Cremonæ teneantur reaptare, & manutenere, & in bono ordine reaptatãs tenere dictas ſtratas, videlicet, illi de vna porta, ſtratas ſuæ portæ tantum, quantum capiunt burgi ſuæ portæ. Et ad tollendum omnia dubia, ſtatuitur quòd terræ, & villæ, quæ ſunt inter duas ſtratas debeant conferre ad illam ſtratam, ad quam ſunt proximiores. Aliæ vero viæ, quæ non ſunt maſtræ reficiantur, & reaptentur per habentes campos tenus, ſeu penes dictas vias. Et quòd quælibet cõmunitas,& quælibet perſona ſingularis teneatur.infra terminum in ſtatuto contentum, ſeu infra terminum aſsignandum per officialem ſtratarum, ſeu per cridam, vel præceptum ſui parte factum, vel factam, feciſſe, & reaptaſſe partem ſtratæ, & viæ ſibi contingentis, ſub pœna ſoldorũ centũ imper.cõmunitati,& ſoldorum viginti imp.ſingulari perſonæ, & qualibet vice, & nihilominus ad prædicta teneatur. Et quòd ripæ Nauilij ab vtraq; parte reficiantur, & manuteneantur per cõmunia locorum, ſuper quorum territorijs ipſæ ripæ ſunt ſitæ.

Rubrica de foſſatis cauandis apud ſtratas. CCCCCXXXVII.

ITEM, quòd quælibet perſona teneatur cauare, ſeu cauari facere omnia foſſata, quæ habet apud ſtratas maſtras, & alias vias publicas, iuxta campum ſuum, infra tertiam diem, à die præcepti facti, parte dicti officialis, ampla, per vnũ brachium ad minus in fundo, & deſuper ampla, per brachia quatuor ad minus, & alta prout placuerit officiali, & medietatem terræ ſuper ſtrata proijcere, & leuare omnes zapellos campi ſui, nec zapellos ibi tenere, ſed ſolum pontem, & ipſa foſſata manutenere ſic cauata, & pendentia, & ordinata, & expedita, quòd aquæ diſcolentur ad pontes ipſius ſtratæ, & dugalia antiqua, vel ad alia loca pendentia, & hoc ſub pœna ſoldorum quadraginta imp. pro quolibet contrafaciente in aliquo caſuum prædictorum, & qualibet vice, & nihilominus ad prædicta teneantur.

Rubrica de terreno foſſatorum cauatorum reducendo, & explanando per ſuper ſtratas. CCCCCXXXVIII.

ITEM, quòd debentes aptare dictas ſtratas teneantur, & debeant reducere, & explanare terram dictorum foſſatorum æqualiter per dictas ſtratas, culmando ipſas in medio, ſic ordinatè, quòd pendeant, & aquæ pluuiæ diſcolari ſubito poſsint ad foſſata prædicta, & ſi terra dictorum foſſatorum non ſufficeret ad aptandum benè, & ſufficienter dictas ſtratas, quòd poſsint impunè accipere de terra propinquorum vicinorum agrorum pro aptatione prædicta.

Rubrica quòd vicinus inferior poſsit cogi ad cauandũ, quando ſuperior cauare voluerit. CCCCCXXXIX.

ITEM ſtatutum eſt, vt campi faciliter diſcolentur, per foſſata ſcholatoria ad dugalia ſolita, ꝙ quotiens aliquis vicinus ſuperior cauare voluerit foſſatum campi ſui, vt diſcoletur, teneantur vicini inferiores cauare foſſata ſuorum agrorum, infra terminum eis aſsignandum per officialem prædictum, ad petitionem dicti ſuperioris vicini, ſub pœna ſoldorum decem imper. Et etiam nihilominus facere teneantur.

Rubrica

Rubrica de via danda vicino per, & super campum vicini. CCCCCXXXX.

ITEM statutum est, ꝙ si dominus, vel possessor alicuius campi non habeat viā habilem, vel consuetam implendi, & vacuandi ipsum, ꝙ vicini propinqui teneantur eidem dare viā sufficientē, & habiliorē super campos suos, cū minori damno, ipso soluente, vel soluere offerente cū effectu, terram dictæ viæ in duplo, plusquàm valeat, secundum æstimationem, & dispositionem dicti officialis, & duorum bonorum virorum eligendorum per eum de confidentibus partium.

Rubrica de vijs tortuosis, vel inutilibus dirigendis, vel mutandis. CCCCCXXXXI.

ITEM statutum est, quòd si aliqua via, vel viazola esset tortuosa, vel alias inutilis, & vicini vtentes ea, aut habentes prædia, vellent eam dirigere, vel mutare, vel tollere, aut in melius reformare super campos aliquos, ꝙ hoc facere possint, & hoc dū placeat dominis, vel possessoribus dictorum camporum, & idem intelligatur in viazolis ciuitatis, & burgorum Cremonæ.

Rubrica quòd Ripæ Nauilij intelligantur esse strata mastra. CCCCCXXXXII.

ITEM statutum est, ꝙ Ripæ Nauilij cōmunis Cremonæ ab vtraq; parte ipsius intelligantur esse stratæ mastræ cōmunis Cremonæ, & reficiantur, & manuteneantur, vt supra de alijs stratis mastris dictum est. Et ꝙ manuteneantur amplæ per sex brachia ad minus, & fiant amplæ tot brachijs, vbi non sunt. Et conducentes, & extrahentes aquam de dicto Nauilio, vel etiam reducentes scholaturas, vel aquas in ipsū Nauiliū teneantur facere, & manutenere ibi clauicas, seu pontes, secundum amplitudinem dictarū riparum, de bonis lapidibus, & calcina, suis proprijs expensis, sic ꝙ possit equester, & pedester inde liberè pertransiri. Et quòd dictæ stratæ expediri lignaminibus debeant, & impedimentis, & fieri, & refici debeant fossata ad ipsas ripas, inter ipsas, & campos vicinorum, per habentes campos ibi, prout superius de alijs stratis mastris dictū est. Et si quis per ipsa fossata aquam ducere voluerit, causa adaquandi hoc facere possit, faciendo tamen expensam cauandi, & sgurandi fossata prædicta, vbi expediret, dicta de causa.

Rubrica quòd possit duci aqua per fossata, & dugalia, & etiā per agros soluendo terrenum. CCCCCXXXXIII.

ITEM statutum est, quòd volentes ducere aquam per districtum Cremonæ, possint eam ducere per fossata camporū cuiuslibet personæ, cauando, & ampliando dicta fossata, suis proprijs expensis, & per quæcunq; dugalia, & possint etiam per ipsos campos ducere, cum minori tamen damno ipsorum camporum, soluendo terrenum, quod capient occasione dicti ductus quem facerent per campos, & occasiōne ampliationis, quam de dictis fossatis facerent illis, quorum essent dicti campi, secundum æstimationem fiendam per duos bonos viros eligendos per partes, aut per officialem prædictum, & si in dicto æstimo essent discordes æstimatores prædicti, quòd tunc dictus officialis sit pro tertio ad faciendum prædictam æstimationem.

Rubrica de claudendis fiendis inter vicinos, & de terminis non amouendis, nec ponendis. CCCCCXXXXIIII.

ITEM cum multæ quæstiones oriantur inter vicinos de claudendis fiendis, & reformandis, Idcirco

Idcirco statutum est, quòd vicinus possit compellere vicinum ad faciendam claudendam, si de parietibus, fiat de parietibus, si de lapidibus, fiat de lapidibus, si de sepibus, vel fratis, fiat de sepibus, vel fratis, & hoc breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iudicij, sine aliquo libello, vel petitione, saluo si vicini fuerint concordes, quòd fiat claudenda murorum, siue solita sit esse ibi claudenda murorum, vel non in ciuitate, vel fuerint vicini boni, & idonei de facultatibus ad claudendam murorum, quòd tunc fiat claudenda murorum. Et quòd nulla persona audeat, vel præsumat amouere, nec ponere, nec moueri, nec poni facere terminos aliquos inter se, & conuicinum, nisi super hoc habuerit licentiam à præfato officiali, vel nisi hoc fecerit de voluntate conuicinorum suorum, in quorum præiudicium talis amotio, vel positio redundaret. Et hoc sub pœna librarum decem imper. per quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de medietate terræ fossatorum cauatorum propè vias publicas proijcienda super ipsis vijs. CCCCCXXXXV.

ITEM statutum est, quòd qualibet persona, quæ cauari fecerit aliqua fossata in districtu Cremonæ propè aliquas vias, teneatur proijcere medietatem terræ, quæ extrahetur de dicto fossato, super ipsis vijs publicis, & quòd de prædictis quilibet officialis cõmunis possit inquirere, & punire contrafacientes in soldis decem imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et quilibet possit accusare.

Rubrica de clauicis, seu buchetis fiendis per extrahentes aquam de Nauilio. CCCCCXXXXVI.

ITEM statutum est, quòd omnes habentes potestatem extrahendi aquam de Nauilio cõmunis Cremonæ teneantur, & debeant facere fieri suis proprijs expensis infra sex menses de lapidibus, & calzina vnam clauicam, seu buchetum, per quem, seu per quam possint extrahere aquam eis concessam, & debitam, & non vltra. Ita quòd bucca dictæ clauicæ dictæ feriolæ, sit & esse debeat talis, tanta, & ita parua quòd vltra quantitatem debitam, & concessam vt supra, aqua extrahi non possit, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. Et vltra dictum terminum sex mensium aquam de dicto Nauilio extrahere non possint, donec dicta clauica facta fuerit, & idem fiat, & seruetur per illos qui extrahunt aquam de aqua Caue olij communis Cremonæ, sub pœna prædicta.

Rubrica de pœna extrahentium aquam de foueis ciuitatis. CCCCCXXXXVII.

ITEM statutum est, quòd nulla persona tam ciuis, quàm forensis, & cuiuscunq; alterius conditionis existat de cetero audeat, vel præsumat extrahere, nec extrahi facere de aqua fonearum, nec redefossorum ciuitatis Cremonæ pro adaquando, absq; speciali licentia, & mandato præfati Magnifici domini nostri, sub pœna librarum decem imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice.

Rubrica quòd per campos existentes penes vias non reaptatas iri possit impunè. CCCCCXXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd qualibet persona impunè possit transitum facere pedester, & equester, & cum bobus, plaustris, & carris, per & super campos personarum, quæ penes ipsos campos non reaptauerint viazolas, & hoc penes, seu tenus viazolas, quæ respatæ non essent.

Rubrica

Rubrica de reaptatione stratæ burgi sancti Donini. CCCCCXXXXIX.

ITEM statutum est, ad hoc vt mercatores melius venire possint de contrata burgi sancti Donini, & de versus illas partes ad ciuitatem Cremonæ, & de Cremona ad partes prædictas iri, statutum, & ordinatum est, quòd strata de qua itur de Cremona ad locum burgi sancti Donini, debeat per dictum officialem aprari, & refici, alzari, & eleuari in illis partibus, in quibus fuerit opportunum, sic quòd aqua Longinæ nō noceat ipsi stratæ, nec submergat, transeat, vel ascendat ipsam stratam, nec ei nocere possit à ponte de Lecho supra, vsq; vltra terram Busseti. Et quòd ad prædicta omnes de vltra padum teneantur, quorum interest. Et prædicta fiant eo tempore, & sic, & prout videbitur officiali conuenire.

Rubrica de arzino fiendo, qui incipiat ad Toresellam burgi sancti Michaelis, & tendat vsq; ad arzinū Mosiæ. CCCCCL.

ITEM statutū est, quòd fiat arzinus vnus, qui incipiat ad Toresellam burgi sancti Michaelis, siue Pupiæ, & sancti Laazari, & tendat à dicta Toresella tenus Pupiam vsq; ad arzinum Mosiæ, & qui arzinus Mosiæ tendat à Toresella, siue fossis burgi Mosiæ vsq; ad pontem fornacis Martini de Albrisijs, & debeant ipsi arzini manuteneri, saluari, & reædificari ad defensionem terrarum, & pratorum existentium intus dictum arzinum per homines, & personas, quorū sunt dictæ terræ in hunc modum. Quòd una quæq; persona habens intra dictos arzinos terram, pratum, seu campū aliquem, uel aliquam, quæ vel qui inundetur propter crescenti à Padi teneatur, & debeat manutenere, & reædificare dictos arzinos, ad voluntatem, & libitum officialis prædicti, & duorū massariorum habentium facere intus dictos arzinos, eligendorū per D. Potestatem, seu Rectorē Cremonæ, seu offitialem, ad instantiam, & requisitionem hominum habentium ibi terras suas, seu alicuius eorum, vt ipsæ terræ, prata, & possessiones defendi, & saluari possint ab omni crescentia fluminis Padi, in quibus omnibus dictus officialis habeat plenū arbitrium, & bailiam procedendi ad factionem, & reædificationem dictorum arzinorum, & inobedientes dicta de causa puniendi, vel condemnandi vsq; in soldis viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et post factionem, & reædificationem dictorum arzinorum, si qua persona habens terras suas intra dictos arzinos, vel etiam non habens ibi terras, deuastauerit, diminuerit, vel detraxerit ibi, in parte, vel in totū de dictis arzinis condemnetur, & condemnari debeat in libris vigintiquinq; imper. & ad restaurationem arzini prædicti, & credatur vni soli testi producto per aliquem, seu aliquos habentes facere intra dictos arzinos tantum, cum publica voce, & fama. Et quòd ad reædificationem dictorum arzinorum teneantur domini, & fictalicij perpetui dictarū terrarum, & non alij. Et quod fiat vnus pons lapidis, & calzinæ cum foratorio ad Toresellam Mosiæ cum catenis, & duobus paratorijs expensis communis Cremonæ. Et facto dicto ponte, & foratorio modo, & forma prædictis manuteneatur dictum foratorium, & aliud foratorium quod est in caput arzini Mosiæ iuxta fornacem prædicti Martini, expensis eorum qui facere habent in dictis contratis, intra dictos arzinos. Et quòd nullus audeat carezare cum plaustro, bobus, & caretta super dictis arzinis, sub pœna cuilibet contrafacienti soldorū viginti imper. pro qualibet vice. Et quòd in constructione, & refectione dicti arzini fiendi tenus dictam Pupiam possit quilibet liberè, & impunè accipere de terreno, quod erit ibi propè à quocunq; detineatur, & possideatur, semper cum minori damno camporum prædictorum.

Rubrica

Rubrica de operibus fiendis per quodlibet caput familiæ communium, quorum territoria per crescentias Padi inundatur ad arzinos meliorandos. CCCCCLI.

ITEM statutum est, quòd communia, & homines cuiuslibet terræ, villæ, & loci districtus Cremonæ, quarum terrarum, villarum, & locorum territoria in totum, vel in parte inundantur, suffocantur, & destruuntur per aquam Padi tempore crescentiarum, teneantur quolibet anno facere ꝑ quolibet capite familiæ operas quatuor, in meliorando, & reficiendo arzinos, videlicet operas duas de mensibus Ianuarij, & Februarij, & de mense Aprilis vnam operam, & de mense Augusti vnam operam, vel alijs temporibus, secundum ꝙ requirerentur ex parte dicti officialis, & infra terminum statuendum sibi per dictum officialem, seu ex parte D. Potestatis Cremonæ sub pœna soldorum quinq; imper. pro qualibet opera non facta, & nihilominus facere teneantur dictas operas, sub pœna prædicta, ad terminum sibi dandum per dictum D. Potestatem, vel officialem prædictum, quæ pœna exigi debeat condemnatione facta, & deueniat in vtilitatem arzinorum tantum, cum quibus communibus, & terris ciues habitantes continuè in dictis locis, & terris, nõ facientes factiones in ciuitate Cremonæ, sicut alij ciues faciunt, conferre teneantur. Et hoc nõ obstante aliqua immunitate concessa, seu concedenda, & ꝙ dictus officialis teneatur, & debeat fieri facere dictas operas quolibet anno, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. de suo salario, & quòd de prædictis debeat syndicari.

Rubrica de quadro fiendo pro arzinis Padi. CCCCCLII.

ITEM ad hoc vt si fierent ruptæ in dictis arzinis per aquam Padi, & per sui crescentias citra Padum, vel vltra Padum, ipsi arzini fieri, & refici possint, statutum est, quòd terræ, vineæ, & prata existentia in terris super quibus decurrat aqua Padi, propter defectum ipsarum ruptarum, reducantur in scriptis, & de eis fiat quadrũ per officialem antedictum, super quibus terris, vineis, & pratis diuidantur omnes expensæ fiendæ occasione alicuius refectionis arzinorum, propter ruptas prædictas, scilicet citra Padum super terris, quæ sunt citra Padum, & vltra Padum super terris, quæ sunt vltra Padum, quas expensas soluere teneantur domini, seu possessores ipsarum terrarum, vinearum, & pratorum, scilicet duplum pro terris, & vineis, & simplum pro pratis. Et quòd fictalicij perpetui teneantur ad prædicta soluenda, pro ipsis terris, & pratis, & non domini, saluo quòd prædicta locum non habeant in terris, vineis guastis, saluo quòd tempore diluuij aquæ Padi quod contingeret, & tempore magnæ crescentiæ, etiã alia cõmunia, & homines terrarum, villarum, & locorum districtus Cremonæ citra Padum teneantur adiuuare prædictas terras, cõmunia, & villas, & cum ipsis terris, villis, & locis conferre ad prædicta omnia onera, & diluuium, & crescentia intelligatur si expensæ refectionis ipsorum arzinorum excesserint quantitatem librarum mille imper.

Rubrica de operibus fiendis in arzinis ꝑ forenses: CCCCCLIII.

ITEM statutum est, quòd forenses habentes terras, & possessiones in dicto districtu non habitantes in ciuitate, nec in districtu Cremonæ, pro quolibet teneantur fieri facere vnam operã in dictis arzinis, pro quolibet iugere terræ, & plus ad voluntatem dicti officialis, & eorum mezadri, & laboratores teneantur ad prædicta, pro suis dominis, seu possessionibus, ad pœnam soldorum quinq; imper. pro qualibet opera, prout supra continetur.

Rubrica

Rubrica de non tenendo nemora penes stratas mastras. CCCCCLIIII.

ITEM statutum est, quòd nulla persona audeat, vel præsumat habere, nec tenere penes stratas mastras, per vigintiquinq; capitia ab vtraq; parte, aliqua nemora, sub pœna librarum decem imper. & quilibet posit talia nemora incidere, & incidi facere impunè, & linga accipere, & aliò conducere pro suo libitio uoluntatis, & quòd quælibet persona habens campos, vel prata penes, seu tenus ipsas stratas mastras, seu vias, vel viazolas publicas, teneatur, & debeat incidire, & incisas manutere fraias, & lignamina quæ sunt iuxta suos campos, vel sua prata, penes, seu tenus dictas stratas, vias, seu viazolas, usq; in terram. Et hoc locum non habeat in salicibus, nec arboribus fructiferis, nec in cesis pigatis, & hoc sub pœna soldorũ uiginti imp. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de arzinis Ollij. CCCCCLV.

ITEM statutum est, quòd omnes terræ, & omnia loca, quæ percipiunt damnum ex inundatione aquæ Ollij propter ruptas arzinorũ dictæ aquæ Ollij, teneantur ad factionem, & refectionem dictorùm arainorum, eo modo, & forma, quibus fiunt & reficiuntur arzini Padi propter ruptas dictorum arzinorum Padi, & prout continetur in suprascripto statuto, quod incipit, Item ad hoc, vt si fierent ruptæ in dictis arzinis.

ITEM quòd quadra terrarum citra Padum sint deputata ad refectionem & custodiam arzinorum citra Padum; & quadra terrarum de vltra Padum ad custodiam, & refectionem arainorum de vltra Padum modo infrascripto videlicet.

Cõmune Polexeni Sancti Vid
Cõmune Insulæ de Bozardis — Ad custodiam, & refectionem arzinorum Polexeni, & dictæ terræ Insulæ.

ITEM quadrum eius ad refectionem ruptarum arzini dictorum locorum.

Cõmune Sanctæ Crucis
Cõmune Zibelli
Cõmune Parasachi — Ad custodiam arzinorum Zibelli, & Parasachi, & quadrã eorum ad refectionem ruptarum arzinorum Padi, super dictis territorijs tantum deputata sit.

Cõmune Plebis eodem modo ad arzinos territorij Plebis, & vltra clauicam vsq; ad secundum bodrium, quod est penes arzinum Regazolæ tantum.

ITEM quadrum eius sit deputatum ad arzinum dictæ Plebis, vsq; ad dictum bodrium tantũ.

Commune Regazolæ, & eius quadrum sit deputatum ad suos arzinos tantum.
Commune Tolaroli ad custodiam, & refectionem suorum arzinorum tantum.
Commune Stagni, & Fossæ ad custodiam refectionis arzinorum Stagni tantum.

Commune Poleaeni Mamphredi, ad custodiam, & refectionem suorum arzinorũ tantum.
Commune Meaani de Piao
Commune Mezani vltra Tatum — Ad refectionem, & custodiam arzinorum Mezani de Pizo, & Meaanini.

ITEM quadra terrarum Tolaroli, Stagni, Fossæ, & Polexeni Mamphredi, Mezani de Pizo, & Meaanini ad arzinos ipsarum terrarum Tolaroli, Stagni, Polexeni, Mezani, & Meaanini, videlicet quadrum cuiuslibet terræ ad refectionem arzini suæ terræ.

Commune Guastallæ faciat, & reficiat, ac custodiat suos arzinos.

Q Infrascriptæ

Infrascriptæ sunt deputationes terrarum, & locorum debentium custodire arzinos tempore crescentiarum, ad infrascriptas partes, sub pœna arbitrio officialis.

Cõmnne Caretoli, Concioli, & Bonomertij Cõmune Sancti Florani Cõmune Farisenghi Cõmune Lacus Scuri	Ad custodiam arzini noui Farisenghi vsq; in capite dicti arzini tempore crescentiarũ Padi.
Cõmune Straconcoli Cõmune Sospiri	Debeant custodire arzinum Straconcoli vsq; ad capitium.
Cõmune Gambini Cõmune Burgeti	Debeant custodire à capitio vsq; ad bodrium branchi.
Cõmune Summi Cõmune Portus Cõmune Insulæ de Pescarolis	Debeant custodire arzinum Summi.
Cõmune Mesclosolæ, & Stagni Cõmune Plebis S. Giminiani,& totius plebatus Cõmune Tidoli	Debeant custodire arzinũ Stagni, & Mesclosolæ vsq; ad arzinum Straconcoli.
Cõmune Sancti Danielis Cõmune Sancti Saluatoris Cõmune Fontanæ Cõmune Pugnoli, & Fendi Cõmune Solaroli de Ferrarinis	Debeant custodire arzinos Sancti Danielis, Solaroli de Ferrarinis de foris,& intus si fuerit necesse.
Cõmune Rabuanæ Cõmune Casteleti de Celanis Cõmnne Dossi Fratrum Cõmune Vedeseti Cõmune Solaroli de Monasterio	Debeant custodire arzinum Solaroli de Monasterio intus, & extra.
Cõmune Mottæ de Baruffis Cõmune Turris Domini Petri de Belotis	Debeant custodire arzinum Mottæ.
Cõmune Cantonorum Cõmune Cinghe, & Casaligij Cõmune Turris Domini Iacopini Gõmune Sancti Martini de Lacu	Debeant custodire arzinum Gozis.

Cõmune Scandolariæ Ripæ Padi debeat custodire suos arzinos, & arzinellum.

Alia Cõmunia ad quæ tangit incommodum propter aquam Padi custodiant arzinos suos.

Rubrica

Rubrica de officio, & iurisdictione Officialis Victualium. CCCCCLVI.



Item statutum est, quòd Officialis deputatus ad Victualia teneatur, & debeat singulis diebus intendere circa ea, quæ spectant ad suum officium, & circare, & inquirere contra statuta spectantia ad dictũ officium cõmittentes, & contra omittentes, & negligentes facere ea, quæ continentur in ipsis statutis, & de suis inuentionibus credatur sibi, & quòd possit inquirere, & procedere ex officio suo summariè, & de plano sine strepitu, & figura iudicij, & ommissis omnibus solemnitatibus, & substantialibus iuris, & statutorum cõis Cremonæ, & quòd ipse officialis teneatur, & debeat saltem omni mense ire per districtum Cremonæ ad circandum, & inuestigandum committentes contra ipsa statuta, & contra omittentes facere ea, quæ in dictis statutis continentur.

Rubrica de Tabernarijs, & forma Bozolæ. CCCCCLVII.

Item statutum est, ꝙ omnes, & singuli vendentes vinum ad minutum teneantur, & debeant vendere cum bozola de vitro, larga à parte inferiori, & stricta desuper, & si contrafecerint, condemnentur in soldis viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de guaitonibus non tenendis. CCCCCLVIII.

Item statutum est, quòd si tabernarij tenuerint aliquos guaitonos, ne familia eos inueniat, puniantur guaitoni in soldis quadraginta imper. & tabernarij in totidem, qualibet vice, qua contrafactum fuerit. Et quòd officialis Victualium habeat plenam bailiam contra omnes, & singulos guaitonos inquirendi, & procedendi, & etiam cum vno teste iurato puniendi.

Rubrica de prædictis Tabernarijs. CCCCCLIX.

Item statutum est, quòd omnes, & singuli tabernarij, seu vinum vendentes ad minutum in ciuitate, & suburbijs Cremonæ, teneantur, & debeant benè, & iustè mensurare quamlibet bozolam vini, pœna, & banno decem soldorum imp. pro quolibet bozola vini malè mensurati, saluo quòd si aliqua bozola vini inuenta fuerit per familiam dñi Potestatis Cremonæ, vel per officialem Victualiũ, vel familiã eius alicui personæ, & ille talis, cui inuenta fuerit dicta bozola, suo sacramento iurare velit se sparsisse de vino dictæ bozolæ, ꝙ credatur sacramento illius, qui dictum vinum accepisset. Et tabernarius, vel massarij, qui dictã bozolam vini mensurassent non teneantur ad aliquam pœnam, occasione dictæ bozolæ. Si vero inueniatur aliquis vinũ vendens cum aliqua bozola falsa, seu non iusta, condemnetur in soldis centum imp. pro quolibet, & qualibet vice, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur celatus, & credatur cum sacramento accusatori. Et si contigerit plures bozolas fuisse repertas in aliquo vase, quarum vltima sit scarsa, & defectiua, condemnetur de vltima bozola tantum, & de pluri inspecta quantitate vini deficientis, & qualitate fraudis in arbitrio Officialis, seu Rectoris.

Rubrica de Tabernarijs. CCCCCLX.

Item statutum est, quòd nullus tabernarius, nec aliqua persona tam ciuis, quàm forensis debeat vendere, nec vendi facere vinum adaquatũ, nec tenere aquam in domo sua, seu taberna, aut canepa, vbi sit vinum, quod venditur, pœna, & banno soldorum quadraginta imper. pro qualibet vice, & credatur familiæ Rectoris, seu prædicto Officiali.

Rubrica de eodem. CCCCCLXI.

ITEM, quòd dicti tabernarij non debeant tenere aliquod discum, nec aliquod impedimentum ante hostium domus, seu in qua venditur vinum, nec propè hostium per duo brachia ab vno capite tantum, ita quòd quilibet possit intrare liberè dictam domum, tabernam, seu canepam, pœna, & banno soldorum decem imper. pro qualibet vice.

Rubrica de eodem, CCCCCLXII.

ITEM, quòd nulla persona de prædictis vendens vinum ad minutum audeat, vel præsumat tempore quo vendit vinum, tenere aliquam spinam, canellum, brochetam in aliqua alia vegete canepæ vbi dictum vinum vendit, nisi solum in illa vegete, de qua aspinauit dictum vinum, nec dare vnum vinum pro alio, nec etiam nisi de vna sola vegete, sub pœna soldorum decem imper. pro qualibet vice, qua contrafecerit, & credatur, & stetur officiali de inuentionibus suis, in suprascriptis duobus proximis casibus.

Rubrica de eodem. CCCCCLXIII.

ITEM statutum est, quòd quilibet tabernarius teneatur tenere coopertos solios in quibus tenet aquam quando spinat vinum, pœna soldorum quinq; imper. & quilibet possit eos accusare, & credatur cum sacramento cum vno teste iurato.

Rubrica quòd portatores vini portent solios, & brentas coopertas. CCCCCLXIIII.

ITEM statutum est, quòd portatores vini teneantur, & debeant portare, & habere cooperculum magnum, & non desforatum super solio, seu brenta, quando portant vinum, pœna, & banno soldorum quinq; imper. cuilibet, & qualibet vice.

Rubrica de tabernarijs. CCCCCLXV.

ITEM, quòd suprascripta statuta loquentia de tabernarijs, etiam habeant locum contra tabernarios districtus Cremonæ.

Rubrica de pœna bechariorum vendentium carnes fœmininas pro masculinis, & quòd becharij non vendant de duabus carnibus super eodem bancho. CCCCCLXVI.

ITEM statutum est, quòd nullus becharius, nec aliqua alia persona audeat, vel præsumat vendere carnes de porca pro carnibus porci, & intelligatur esse de porca si non sit cum menzabulo, pœna decem soldorum imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et quilibet possit contrafacientes accusare, & habeat medietatem banni. Et credatur familiæ rectorum, seu officialium victualium. Et idem intelligatur de carnibus pecudis, & castroni. Et quòd nullus becharius audeat tenere super eodem bancho carnes suprascriptas fœmininas cum masculinis propè per duo bracchia, sub pœna prædicta. Et si vendidisset carnes de porca non castrata pro porco, vel masculo, vel pro castrata duplicetur ei supracripta pœna. Et quòd nullus becharius audeat renere aliquas carnes de porcabus cum alijs carnibus super vno, & eodem bancho suprascripta pœna.

Rubrica de modo, & forma eleuandi calmerium de carnibus. CCCCCLXVII.

ITEM statutum est, quòd quilibet Potestas, seu Rector Cremonæ teneatur, & debeat ter in anno, videlicet ad Pascha Resurrectionis, & de mense Septembris, & de mense Decembris ante festum Natiuitatis eligere tres bonos viros, & legales omnes de Cremona, qui teneantur, & debeant facere calmerium more solito omnium carnium, quæ venduntur ad banca bechariorũ, & secundum dictum calmerium omnes becharij teneantur vendere carnes suas, & non vltra, pœna, & banno decem soldorum imper. pro quolibet, & qualibet vice, & habere carnes ad sufficientiam quolibet die, sub pœna prædicta, qualibet vice, & quòd aliquibus diebus Paschalibus, Natiuitatis, Circuncisionis, nec diebus Carnis priuij, nec alliquibus alijs diebus, nec aliquibus alijs vigilijs aliquorum festorum possint vendere carnes vltra calmerium vtsupra, sub pœna prædicta. Et contra hoc statutum dispensari non possit, & dispensatio non valeat, & officiales Domini Potestatis, & Rectoris teneantur ire per ciuitatem Cremonæ, & inquirere, si vltra dictum calmerium vendunt. Et quòd pro qualibet libra quæ reperiretur, condemnetur ille becharius, qui vendiderit, in pœnam suprascriptam, & toties pœna commitatur, quoties contrafactum fuerit. Et si dictum calmerium dictis temporibus non fuerit datum, remaneat firmũ vetus calmerium quousq; eis datum fuerit. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur celatus, & credatur accusatori, cum sacramento, pœna librarum vigintiquinq; imper. cuilibet Rectori prædicta facere negligenti.

Rubrica de carnibus vendendis ad iustam pensam, & de pœna contrafacien. CCCCCLXVIII.

ITEM quòd quilibet vendens carnes debeat vendere ipsas carnes ad iustã pensam cõmunis Cremonæ, sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, qua repertus fuerit contrafecisse.

Rubrica quòd becharij non audeant sconflare carnes, nec pelare aliquã porcam, nec scorticare lardonem, & quòd non vendatur cum ossibus, & intestinis. CCCCCLXIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus becharius, nec alia persona audeat, vel præsumat insufflare, vel boffare, vel sconflare per se, vel aliquam aliam personam aliquam bestiam grossam, uel minutam, nec tenere aliquod corium, vel pellem alicuius bestiæ pro salando, vel siccando in aliqua via publica, & q nullus becharius audeat pelare aliquam porcam cum aqua calida, quæ porca non sit castrata, sed eam strinare cum igne, & quòd nullus becharius audeat, vel præsumat scorticare aliquas carnes, nec lardonem eleuare, qui se teneat ad dictas carnes, sed teneatur incidere, & dare petentibus, & emere volentibus vbicunq; & à quocunq; latere voluerint emptores, & in qua quantitate voluerint in vna libra, & abinde s. sine pedibus, auricula, & ossibus, & intestinis, vel aliqua alia iuncta, & sine figado, milcia, vel corada, & cannarucio, quæ omnia, & singula teneatur separare à carnibus, & per se vendere, sub pœna sol. decem imp. pro quolibet, & qualibet vice. Et oẽs, & singuli becharij teneantur, & debeãt tenere ad bestias signa masculorum, & singula suprascripta teneantur, ac debeant omnes, & singuli becharij volentes vendere carnes salsas obseruare, & non contrafacere directè, vel per obliquum, pœna, & banno soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & credatur ei cum sacramento, & teneatur celatus.

Rubrica de pœna vendentis carnes vnam pro alia. CCCCCLXX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus becharius de cætero vendat carnes aliquas vnam pro alia, pœna, & banno cuilibet bechario, & qualibet vice soldorum decem imper. Et quòd nō audear facere aliquas carnes, nec vendere infra vnum annum pœna, & banno librarum decem imper. à tempore quo tepertus fuerit sic vendidisse vnam pro alijs, salua, & reseruata semper omni maiori pœna contra vendentes carnes de porca non castrata, pro castrata, vel pro porco, contenta in statuto, quod est sub Rubrica de pœna becharij vendentis carnes fœmininas pro masculinis.

Rubrica quòd hostia bechariorum pateant quando interficiunt, & scorticant carnes. CCCCCLXXI.

ITEM statutū est, quod quilibet becharius teneatur, & debeat tenere hostiū suæ becharię apertum quando occidit carnes, & ipsas scorticat, ad hoc vt ipse officialis possit intrare domum, seu bechariam, pœna, & banno cuilibet bechario, & qualibet vice soldorum decem imper.

Rubrica de carnibus morticinis, & morbosis non tenendis ad becharia. CCCCCLXXII.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis becharius, qui audeat portare, & portari facere aliquas bestias morticinas, vel morbosas ad domum suæ becharię, nec eas tenere ad suam bechariam, nec in aliqua alia parte ciuitatis Cremonæ, pœna, & banno soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de eodem. CCCCCLXXIII.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis becharius, qui audeat, vel præsumat vendere aliquas bestias morticinas, morbosas, vel gramignosas, pœna, & banno soldorum centum imper. cuilibet contrafacienti, & qualibet vice.

Rubrica de capitibus bechorum, caprarum, montonorum, castratorū, & pecudum non separandis. CCCCCLXXIIII.

ITEM statutum est, ꝙ non sit aliquis becharius, qui audeat separare aliqua capita aliquorū bechorum, vel caprarum, nec cornua incidere à capitibus ipsarum bestiarum, donec carnes illorum fuerint venditæ, pœna, & banno soldorum decem imper. pro quolibet bechario, & qualibet vice. Et quòd becharij teneantur, & debeant quiliber relaxare capita montonorum, castronorum, & pecudum integra cum vno ex mezenis, sub pœna prædicta.

Rubrica de corezia non facienda aliquibus carnibus fœmineis. CCCCCLXXV.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis becharius, qui audeat facere corezíam aliquam aliquibus carnibus alicuius porcæ fœmininæ, nec super pecorinis, nec tenere super ipsis aliquod signum alicuius porci masculi, vel castroni, pœna, & banno quadraginta soldorum imper. cuilibet bechario, & qualibet vice.

Rubrica

Rubrica de pœna tenentis de duabus carnibus super vno, & eodem banco. CCCCCLXXVI.

ITEM statutum est, quòd aliquis becharius, seu vendens carnes non teneat de duabus carnibus, videlicet de masculo, & fœmina super vno, & eodem banco, pœna contrafacienti soldorum viginti imper. pro qualibet vice.

Rubrica de pœna pensantis ad macium, & cetera, & non tenentis altas balancias. CCCCCLXXVII.

ITEM statutum est, quòd omnes becharij vendant carnes suas ad balanciam tantum, & non ad macium, & si vendiderint ad macium pro quolibet bechario puniantur, & qualibet vice in soldis viginti imper. & non teneant macium ad becbariam, & si tenuerint, intelligantur ad macium pensasse, & puniantur in soldis decem imper. pro quolibet bechario, & qualibet vice, & amittant macium, & ꝙ teneāt balancias altas à banco per vnum semisse ab vno capite tantū, sub pœna prædicta, & balanciæ ambæ sint supra bancum, sub dicta pœna.

Rubrica ꝙ quilibet possit facere, & vēdere carnes vbicunq; nō obstantē ꝙ non sint de paratico becharıorum. CCCCCLXXVIII.

ITEM statutum est, ꝙ quilibet possit liberè, & impunè facere carnes recentes, & vendere in qualibet parte ciuitatis, & burgorū Cremonæ non obstante ꝙ non sit in paratico bechariorū, seruando semper omnia suprascripta statuta, & alia infrascripta statuta cōmunis Cremonæ.

Rubrica ꝙ becharij non audeant ponere retes super agnis, & capretis, nec super aliquibus alijs carnibus. CCCCCLXXIX.

ITEM statutum est, quòd nullus becharius audeat ponere aliquas retes super agnis, & capretis, nec super aliquibus alijs carnibus, & quòd becharij teneantur vendere capretos sine aliquibus pedibus, & dare ad libram cuilibet petenti secundum calmerium, pœna cuilibet contrafacienti soldorum quinq; imper. pro qualibet vice, & quòd retes dentur cum menusellis.

Rubrica quòd becharij debeant stare intus banca sua. CCCCCLXXX.

ITEM quòd omnes becharij debeant stare intus banca sua ad vendendum carnes, & non extra dicta banca, & quòd non debeant tenere banca sua extra murum vltra mensuram declarandam per officiales Victualium.

Rubrica ꝙ becharij teneātur aliò facere exportari sanguinem bestiarū. CCCCCLXXXI.

ITEM statutum est, quòd quilibet becharius, & qualibet alia persona quæ scannauerit, vel occiderit aliquam bestiam ad aliquam becharíam teneatur eodem die facere portari extra stratas publicas sanguinem. Et quòd nullus becharius audeat proijcere, vel proijci facere in aliquibus vijs publicis ciuitatis Cremonæ aliquam turpitudinem, nec aliqua intestina vacuare, pœna contrafacienti

trafacienti, & qualibet vice soldorum decem imper. & quòd nulla persona audeat dare sanguinem aliquarum bestiarum ad bibendum, vel comedendum aliquibus porcis, vel porcabus, sub simili pœna.

Rubrica de sepo confectoribus non vendendo. CCCCCLXXXII.

ITEM statutum est, quod quilibet becharius, & quælibet alia persona nó possit vendere sepum aliqnibus confectoribus, nec alijs extrahentibus, vel extrahere volentibus extra ciuitatem Cremonæ, pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet libra sepi.

Rubrica de pœna vendentium capita bestiarum quæ non stupauerint. CCCCCLXXXIII.

ITEM, quòd nullus becharius, uel alia persona uendens carnes ad minutū audeat, uel præsumat uendere aliqua capita manziorum, nec aliquarum bestiarum bouinarum quæ stupauerint, uel dicta capita incidere quominus uideri possint dentes, donec & quousq; uendiderint carnes prædictorum manziorū, & bestiarum, sed prædicta capita tenere palàm super banco, & super capitibus tenere calmerium, ut ab omnibus uideri possint. Et hoc sub pœna soldorum decem imp. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de pœna becharij non dicentis ementi quantitatem librarum, & unciarum carnium, quas uendiderint. CCCCCLXXXIIII.

ITEM, quod quilibet becharins, & quælibet alia persona uendens carnes ad minutum debeat dicere cuilibet ementi carnes ab ipso, quot libræ, & unciæ fuerunt carnes, quas uendunt, & pensauit tali ementi carnes, & hoc sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet uice, & de prædictis credatur, & stetur sacramento ementis, uel carnes portantis.

Rubrica quòd becharij nō vendant carnes ante sonum campanæ diei. CCCCCLXXXV.

ITEM statutum est, quòd nullus becharius, nec aliqua alia persona ciuis, nec forensis audeat, nec præsumat incidere, nec uendere carnes ad suas becharias, nec alibi alicuius maneriei ante sonum campanæ diei, quæ pulsatur in mane, nec post sonum campanæ pacis, quæ pulsatur de sero pro Aue Maria super turrim cōis Cremonæ, pœna & banno pro qualibet libra, qua fuerit inuenta per officialem Victualium soldorum qninq; imper. siue per eius familiam: & quilibet possit accusare contrafacientes, & habeat medietatem banni, cum sacramento, & teneatur celatus, & quòd nullus becharius audeat, nec præsumat occidere, nec scorticare aliquam bestiam grossam, nec minutā, nisi ad becharias suas, ubi ipsi uendunt carnes, pœna, & banno vtī.

Rubrica quòd becharij non faciant lucanicam. CCCCCLXXXVI.

ITEM statutum est, quòd non sit aliqnis becharius, nec aliqua alia persona, quæ audeat, nec præsumat facere, nec fieri facere lucanicam, seu salsiciam, nisi de carnibus porci masculi, uel castrati, quæ nunquam lactauerit, sub pœna soldorum quadraginta imper. pro quolibet, & qualibet uice, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Rubrica...

Rubrica de figado bestiarum viuarum vendendo.
CCCCCLXXXVII.

ITEM, quòd omnes becharij, & aliæ personæ vendentes carnes ad minutum alicuius manentiei non posint accipere de libra figadi cum rete sufficienti ad dictum figadum, vz. de porco, vel castrata, quæ sic castrata inueniatur vltra sex denarios, & tantum minus, quantum fuerit eis calmerium datum super carnibus prædictis, & de vitulo, & manzio, agnello, & capreto, nisi illud precium quo vendunt dictas carnes, & hoc pœna, & banno soldorum viginti imper. & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Rubrica quòd Becharij non posint condemnari de insufficientia carnium pro die Iouis. CCCCCLXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd becharij non posint condemnari de insufficientia carnium si non fuerint eis inuentæ carnes ad sufficientiam diebus Iouis post vesperas.

Rubrica quòd becharij teneantur pro filijs, socijs, & famulis.
CCCCCLXXXIX.

ITEM, quòd patres bechariorum teneantur, & obligati sint pro filijs eorum stantibus cum eis ad panem, & vinum, etiam quilibet becharius teneatur pro socijs, & famulis, & pro quolibet vendente carnes ad suam bechariam. Et quòd quilibet becharius posait, & debeat cogi facere dictam artem bechariæ per totum annum, quo incœperit facere dictam artem, & annus intelligatur incœptus, quando incipit dacium scanaturæ.

Rubrica de non tenendo carnes pecudinas, vbi venduntur carnes castronorum. CCCCCLXXXX.

ITEM, quòd nullus becharius, nec aliqua alia persona vendens carnes ad minutum audeat, vel præsumat vendere, habere, nec teuere carnes pecudum, vel caprarum, seu beccorum, vel montonorum, tosellorum, vel tosellarum, ad bancum, seu bechariam, ad quam vendunt carnes castronorum, nec in illa domo, seu statione bechariæ vbi vendunt carnes castronorum habere, nec tenere aliquas carnes pecudum, montonorum, caprarum, seu beccorum, tosellorum, seu tosellarum, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, & amisionis carnium inuentarum contra prædictam formam, quæ carnea sic inuentæ statim mittantur carceratis. Et de prædictis, & quolibet prædictorum credatur, & stetur inuentioni officialium Victualium, & cuilibet de sua familia, & credatur accusationi cuiuslibet personæ cum sacramento.

Rubrica de pœna becharij vendentis sepum non netum, & purum.
CCCCCLXXXXI.

ITEM, quòd dicti becharij teneantur, & debeant sepum, qnod vendunt, seu dabunt candelarijs, dare netum, & purum, sub pœna suprascripta, & de prædictis credatur candelario accusatori, seu denunciatori, cum sacramento. Et quòd antequam dictum sepum laboretur, si aliqua fraus reperitur in ipso sepo, ipse candelarius teneatur hoc officiali prædicto denunciare.

Rubrica

Rubrica de pœna vendentium carnes, nisi primo sint visa per Officialem, & vendentium carnes calidas, & proijcientium aquam super carnibus. CCCCCLXXXXII.

ITEM statutum est, quòd aliquis becharius, nec aliqua alia persona cuiuscunq; conditionis, & status existat, non audeat, nec præsumat vendere, vel vendi facere in ciuitate, vel suburbijs Cremonæ aliquas quantitates carnium, nisi primo fuerint, & sint visæ, & examinatæ per officialem victualium, & sibi datum calmerium dictarum carnium sic visarum per dictum officialem, pœna, & banno contrafacienti soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, ac qualibet bestia, ac etiam tales sic vendentes, non audeant, vel præsumant vendere aliquas carnes calidas, nec super dictis carnibus proijcere aquam pro faciendo dictas carnes frigidari pœna, & banno vtsupra dictum est, & quòd officialis victualium possit circare quoscunq; contrafacientes, & punire quoscunq; inuenerit contrafacere in prædictis. Et quilibet possit esse accusator de prædictis, & sibi credatur cum sacramento, & habeat medietatem condemnationis, & teneatur celatus, saluo quòd dictum capitulum de carnibus calidis non habeat locum de mense Aprilis, Madij, Iunij, Iulij, & Augusti, ita quòd non possit fieri aliqua condemnatio dicta de causa per dictum officialem de dictis mensibus sic specificatis, & per hanc prouisionem non derogetur alijs prouisionibus super hoc æditis.

Rubrica de pœna tenentis in domibus, vel becharijs bestias, vel carnes absconditas. CCCCCLXXXXIII.

ITEM, quòd aliquis becharius, nec aliqua alia persona, non audeat, vel præsumat tenere, nec teneri facere in eorum domibus, seu becharijs aliquas bestias mortuas, nec carnes absconditas, vel occlusas in aliqua parte, seu parte loci, sed eas bestias, & carnes tenere palàm ad rastellos bechariarum suarum, vt dictæ bestiæ, & carnes à quibuscunq; personis emere volentibus videri possint, & non intelligantur absconditæ si fuerint in eorum becharijs, & hostia fuerint aperta, sic quòd videri possint per personas in strata dictæ becharíæ existentes, ac etiam quòd dicti becharij, & tales sic vendentes non debeant ponere, nec tenere aliquam grassam super carnes, nec reficere rognonos de grassa alicuius bestiæ modo aliquo, vt videantur pinguiores, quàm sint, pœna, & banno soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice, qua contrafactum fuerit per aliquem in prædictis, & per hanc prouisionem non derogetur alijs prouisionibus super hoc æditis.

Rubrica de pœna pistorum habentium panem minus pensa. CCCCCLXXXXIIII.

ITEM statutum est, quòd omnes pistores ciuitatis Cremonæ, qui faciunt panem pro cómuni Cremonæ, & qui facient in futurum, & quilibet eorum debeant facere bonum panem, album, coctum, & asasonatum, & debeant facere ad pensam sibi datam per cóe Cremonæ, seu dandam per Iudicem Victualium, vel quæ in futurum daretur per cómune Cremonæ prædictum, & per dictũ Iudicem, & quòd dictus Iudex, seu alter de familia dñi Potestatis, vel Rectoris specialiter ad hoc deputatus possit, & debeat vinculo sacramenti qualibet hebdomada ad minus ire, & circare in platea, & alibi, vbi panis venditur, & ad furnos eorum pensare dictum panem si fuerit ad iustam pensam sibi datam per cómune Cremonæ, & malè coctus, & asasonatus, & tantum plus, quantum videbitur eis, & si aliquis dictorum pistorum, vel de familia eorum fuerit inuentus in dictis plateis, vel ad eorum furnum, vel alibi, habere, vendere, aut tenere panem contra dictam formam, soluat pro quolibet, & qualibet vice, & pro quolibet pane sic inuento denarios sex, &

amittat

amittat panem sine aliqua admonitione, vel defensione, nec aliqua alia defensio detur eis, vel ei, & dictus panis sic amissus detur carceratis, pœna officiali prædicta facere negligenti librarum decem imper. imminente, & quòd pistores prædicti teneantur, & debeant habere, & tenere de quolibet pane super plateis ad sufficientiam, sub pœna cuilibet pistori soldorum quinq; imper. pro qualibet vice.

Rubrica de pistono eleuando. CCCCCLXXXXV.

ITEM statutum est, quòd Potestas, seu rector Cremonæ, seu iudex victualium vnà cum sapientibus, quos secum habere voluerit, teneatur, & debeat vinculo sacramenti in qualibet hebdomada ire semel in mercato bladi, & secundum pretium quod valebit bladum, facere calmerium, siue pastonum pistoribus secundum formam statuti facti super calmerio panis facto, & inserto in præsenti volumine, & eodem modo, & forma quibus inuenerint fieri facere panem venalem, sub pœnis contentis in præmisso superiori statuto, pœna officiali prædicta fieri non facienti librarum decem imper. imminente pro qualibet vice.

Rubrica de pistoribus massariæ, & furnarijs. CCCCCLXXXXVI.

ITEM statutum est, quòd pistores, qui coquunt panem massarijs, vel massariabus, ea die, vel sequenti, qua sibi dictum, vel requisitum fuerit, coquant eisdem, pœna, & banno decem soldorũ imper. pro quolibet, & qualibet vice si non coquunt, & prædictus pistor debeat bene coquere, & asasonare panem, & non stringere vnum cum altero, pœna, & banno decem soldorum imper. pro quolibet, & qualibet vice, & de prædictis, & quolibet prædictorum quilibet possit esse, & sit accusator, & credatur soli verbo accusatoris, & quòd habeat, & accipere possit pistor de quolibet sextario panis, quem coquerint, denarios duodecim computato dazio, & nihil vltra accipere possint, & quòd quilibet pistor teneatur coquere cuilibet petenti, sub pœna prædicta, & credatur vtsupra, & debeat coquere ad modum sextarij communis Cremonæ, & quòd dictus officialis victualium teneatur facere rimari per ciuitatem Cremonæ quid dederit de sextario, quibus credatur cum sacramento, & si inuenerit pistorem contrafecisse, faciat illud, quod recepit pistor, restituere, & vltra eum condemnet pœna suprascripta, & quòd pistores possint retinere panem cuilibet personæ non soluenti, donec eis solutum fuerit de eorum mercede, & quòd pistores, quorum furni, seu quos furnos tenent, sunt proximiores habitationibus Massariorum, & massariarum, teneantur ad coquendum modo, & forma prædictis, & non alij longinquo.

Rubrica de pœna pistoris non impastantis, vel coquentis panem, vel non reportantis ea die, vel sequenti. CCCCCLXXXXVII.

ITEM, quòd pistores coquentes panem debeant ire ad impastandum, & impastare debeant, si requisiti fuerint, & ire ad accipiendum panem coquendum, & panem coctum reportare ea die, vel sequenti, qua coctus fuerit, sine aliqua alia solutione, quàm superius est taxatum, & hoc, sub pœna soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica de calmerio panis. CCCCCLXXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd ordo, & forma calmerij panis, qui venditur, & vendi debet pro communi Cremonæ, fieri debeat modo infrascripto pistoribus soluentibus omnes expensas, quæ fient occasione prædictorum more solito, videlicet.

Quando

Quando valet sextarius frumenti sol. tribus imper. potest fieri pania de onz. xviij. & quartis iij.
Quando valet sol. quattuor imper. potest fieri de onz. xvj. & quartis ij.
Quando valet sol. quattuor cum dimidio potest fieri de onz. xv. & quartis ij.
Quando valet sol. quinq; imper. potest fieri de onz. xiiij. & quartis iij.
Quando valet sol. quinq; cum dimidio potest fieri de onz. xiiij.
Quando valet sol. sex imper. potest fieri de onz. xiij. & quartia j.
Quando valet sol. sex cum dimidio potest fieri de onz. xij. & quartia ij.
Quando valet sol. septem imper. potest fieri de onz. xij.
Quando valet sol. septem cum dimidio potest fieri de onz. xj. & quartis ij.
Quando valet sol. octo imper. potest fieri de onz. xj.
Quando valet sol. octo cum dimidio fieri potest de onz. x. & quartia ij. & med.
Quando valet sol. nouem imper. fieri potest de onz. x. & quartia j.
Quando valet sol. nouem & dimidio fieri potest de onz. ix. & quartia iij. & med.
Quando valet sol. decem imper. fieri potest de onz. ix. & quartis ij.
Quando valet sol. decem, & dimidium fieri potest de onz. ix. & quartis j.
Quando valet sol. vndecim imper. fieri potest de onz. viij. & quartis iij. & med.
Quando valet sol. vndecim cum dimidio fieri potest de onz. viij. & quartis ij. & med.
Quando valet sol. duodecim imper. potest fieri de onz. viij. quartia j. & med.
Quando valet sol. duodecim cum dimidio potest fieri de onz. viij.
Quando valet sol. tredecim imper. potest fieri de onz. vij. quartia iij. & med.
Quando valet sol. tredecim, & dimidio fieri potest de onz. vij. quartia ij. & med.
Quando valet sol. quatuordecim imper. fieri potest de onz. vij. quartia j. & med.
Quando valet sol. quatuordecim, & dimidio potest fieri de onz. vij. quartis j.
Quando valet sol. quindecim imper. potest fieri de onz. vij.
Quando valet sol. quindecim, & dimidium fieri potest de onz. vj. & quartis iij.
Quando valet sol. sexdecim imper. fieri potest de onz. vj. & quartis ij. & med.
Quando valet sol. sexdecim, & dimidium fieri potest de onz. vj. quartis ij.
Quando valet sol. decem, & septem fieri potest de onz. vj. & quartia j. & med.
Quando valet sol. decem, & septem cum dimidio fieri potest de onz. vj. & quartia j.
Quando valet sol. decem, & octo imper. fieri potest de onz. vj.
Quando valet sol. decem, & octo, & dimidium fieri potest de onz. vj. aliquid minus.
Quando valet sol. decem, & nouem imper. fieri potest de onz. v. quartia iij.
Quando valet sol. decem, & nouem, & dimidium potest fieri de onz. v. quartia ij. & med.
Quando valet sol. viginti imper. potest fieri de onz. v. quartis ij.
Saluo quod si aliquae expensae adderentur vltra morem solitum, tunc calmerium mutetur per sapientes Camerae ciuitatis Cremonae.

Rubrica de molinarijs. CCCCCLXXXXIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd omnes molinarij teneantur, & debeant omni hebdomada semel ad minus ire ad domum cuiuslibet massarij, & massariae, & ab ipsis accipere bladum in grano, si dare voluerint, & illud pensare ad domum massarij, vel massariae hoc modo videlicet, quòd sextarius grani frumenti, vel filiginis, qui dabitur ipsi molinario, sit pensium trium, & quinq; librarum cum sacco, & ipsum bladum, seu granum sic pensatum incontinenti per rectam viam, & sine aliquo interuallo portare ad casellam, & ibi ad dictam casellam pensari facere dictum bladum, scribi, & bullari per officialem deputatum ad dictam casellam, faciendo scribi diem, in quo portauerint dictum bladum, & nomen eius, cuius fuerit dictum bladum, & quantitatem ipsius bladi, & ad Molendinum portare, & macinare, & reddere, & cum fuerit macinatum ipsum bladum, ipsum portare ad casellam per rectam viam sine aliquo interuallo, & facere ipsum pensari, bullari, & cancellari de libro, & quòd nullus molinarius audeat facere aliquod

aliquod signum de carbone, vel aliter super aliquo sacco, nec super sacco habere aliquod signũ, nisi breue vnum, super quo sit scriptum nomen eius, cuius fuerit dictum bladum, quod breue teneatur habere super quolibet sacco bladi, & etiam farinæ, & quòd nullus molinarius audeat, vel præsumat tenere in molendino suo balancias, pisas, trabuchellos, mazios, vel aliquod instrumentum ad pensandum, buratos, stamina, sedacios, cribella, scopellos, vel alia osiuilia similia prædictis, sub pœna infrascripta, & reddere, & portare benè macinatam, & benè seruitam, videlicet vnum sextarium culmum de farina aburatata, & decem libras remularum de quolibet sextario, ad domum massarij, vel massariæ, à quo acceperint, infra tertiam diem ex qua acceperint dictum bladum. De alijs vero granis habeant ad pensam, & reddant ad pensam, & habeant de quolibet sextario libras quinq;, & hoc pœna, & banno soldorũ quinq; pro quolibet eorum, & qualibet vice, & in quolibet prædictorum capitulorum. Et nihilominus teneantur reddere farinam, quam tenuissent massario, vel massariæ, infra tertiam diem, postquam lamentatio facta fuerit de prædictis, vel aliquo prædictorum de ipsis molinarijs, & de prædictis omnibus teneantur massario, & massariæ nulla citatione facta, & nulla defensione data de contractatione, & retentione bladi, seu farinæ, & sacci, cuilibet conquerenti de prædictis. Et teneantur molinarij in principio introitus cuiuslibet regiminis cuiuslibet Rectoris dare bonam securitatẽ de obediendo mandatis officialis prædicti, & de attendendo prædicta. Et teneantur molinarij pro familiaribus suis, & alijs, qui iuerint pro eis ad accipiendum grana, & blada, si aliquid cõmiserint contra formam statuti Victualium, & quòd ipsi molinarij, vel sui familiares, vel alij non audeant sub pœna prædicta caualcare super farina, vel granis, & teneantur portare super asino vnam copertam, super quam ponant, & portent bladum, & farinam, sub pœna prædicta. Et prædicti molinarij non audeant, nec præsumant vendere, nec vendi facere aliquam farinam modo aliquo, vel ingenio per se, uel alium, nec aliqua persona ab eis emere, pœna, & banno soldorum viginti imp. pro quolibet, & qualibet vice ementi, & vendenti, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur celatus, & insuper de hoc capitulo credatur sacramento illius, qui accusaret. Et quòd Potestas, & eius officiales, qui fuerint deputati officio Victualium, possint, & debeant eos circare, & inuentos culpabiles punire, & condemnare, & quòd dñi molendinorum teneantur pro molinarijs ipsorum molendinorum, qui non idoneè satisdederint secundum formam præsentis statuti absq; aliqua excussione, & processu, & quòd similiter fideiussores molinariorum teneantur, & cogi possint pro ipsis molinarijs ad prædicta omnia, & singula, sine aliqua excussione, & processu.

Rubrica quòd D. Potestas Cremonæ teneatur accipere securitatem à dominis molendinorum. CCCCCC.

ITEM statutum est, quòd dñs Potestas Cremonæ, vel officialis Victualium teneantur mittere per dños molendinorũ habentes molendina extra ciuitatem Cremonæ, in burgis, & suburbijs, ac districtu Cremonæ, ac etiam per molinarios macinantes ad eorum molendina, & accipere securitatea idoneas ab eis, quòd bladum quod conducetur per ipsos molinarios ad molendinum ipsorum, conducent, seu conduci facient ad ciuitatem Cremonæ, seu ad locum vnde leuauerint dictum bladum in farina. Si autem fuerint molendina posita in districtu Cremonæ longè à ciuitate Cremonæ, tunc dent securitatem domini, & molinarij, quòd non permittent conduci bladum, neq; farinam suo posse extra districtum Cremonæ contra formam statutorum cõmunis Cremonæ, & si sciuerint, denunciabunt dño Potestati, vel officiali Victualium infra tertiã diem, & hoc intelligatur de molendinis existentibus in fluminibus Ollij, Abduæ, Padi, & alibi in districtu Cremonæ, & accipiatur securitas idonea de libris quinquaginta imper. à dñis molendinorum, & à molinarijs molendinorum, & teneantur domini pro ipsis molinarijs, pœna autem non præstanti dictam securitatem sit arbitrio dñi Potestatis.

Rubrica de bulletino tenendo super saccis. C C C C C C I.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis Molinarius, qui audeat, vel præsumat portare, vel portari facere, tenere, vel teneri facere ad eorum molendinum, uel casellas, vel in aliquo alio loco aliquod bladum, vel farinam, nisi fuerit super sacco talis bladi, vel farinæ vnum bulletinū chartæ pecudia, in quo sit descriptum nomen, & pronomen, & vicinia illius, cuius erit dictum bladum, uel farina, pœna, & banno pro quolibet contra faciente pro quolibet sacco, & qualibet vice qua reperti fuerint contra prædicta facere, & quodlibet prædictorum, soldorum quinq; imper. per officiales Victualium, & familiam dñi Potestatis præsentis, & futuri.

Rubrica de accusis fiendis de Molinarijs. C C C C C C I I.

ITEM, quòd quilibet massarius, & qualibet massaria cuiuscunq; status, & conditionis existat, tam ciuis, quàm forensis, quæ ab hinc in antea accusare voluerit aliquem molinarium, vel petere voluerit alicui molinario aliquam quantitatem farinæ retentæ, vel aliquid occasione alicuius farinæ retentæ, tenestur, & debeat talem accusam, seu petitionem dedisse, & porrexisse in scriptis officiali Victualium, videlicet illi de ciuitate, & burgis Cremonæ infra triginta dies, & illi de Episcopatu infra quadraginta dies, ex quo dicti molinarij habuerint ab aliquibus personis frumentum, uel aliquod aliud bladum ad macinandum, & quòd qualibet persona, quæ ab hinc in antea accusare voluerit aliquos molinarios, uel aliquid petere ab aliquibus molinarijs occasione suprascripta, teneantur, & debeant in ipsa accusa, seu petitione dicere, quòd tales molinarij accusati à triginta diebus citra retinuerunt sibi farinam, videlicet illi de Ciuitate, & à quadraginta diebus citra illi de Episcopatu, & aliter dicta petitio, seu accusa non valeat facta dictis molinarijs. Et elapsis dictis terminis, accusa, seu petitio aliqua fieri non possit de aliquibus molinarijs occasione alicuius farinæ retentæ, nec de aliquibus contentis in prouisione, seu statuto præsenti, & de prædictis fiat crida.

Rubrica de saccis farinæ non tenendis in terra. C C C C C C I I I.

ITEM, quòd omnes molinarij ciuitatis, & suburbiorum Cremonæ modo aliquo macinantes, seu macinari facientes in eorum molendinis aliquod bladum, teneantur, & debeant habere, & tenere in eorum molendinis assides amplas, & idoneas, & super dictis assidibus tenere saccos bladi, & farinæ sic existentes in eorum molendinis, & non tenere ipsos saccos in terra aliquo modo, pœna, & banno cuilibet molinario pro quolibet sacco bladi, & farinæ, & qualibet vice sic eis repertis soldorum decem imper.

Rubrica de Pullarolis. C C C C C C I I I I.

ITEM statutum est, quòd aliqua Pullarola, nec aliqna persona consueta emere pullos, uel oua, vel saluaticinas pro reuendendo, non audeat, nec præsumat emere, nec emi facere aliquos pullos, osellos, uel lepores, uel aliquas saluaticinas, nec oua in Cremona, nec extra propè ciuitatem per quinq; milliaria, nisi prius sonatis nonis ad Ecclesiam Maiorem, & ipsis sonatis emere possint in mercato pullorū, quod fit iuxta domum dñi Potestatis Cremonæ, & non alibi, & hoc pœna soldorum viginti imper. pro quolibet emente, & vendente, & perdendi omnia, quæ emissent, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni, & teneatur celatus, & quilibet possit accipere omnia, quæ emissent, vel emi fecissent contra prædictam formam, & prædictæ venditrices, sub pœna prædicta non possint stare in dictis mercatis, nisi sonatis nonis vtā. nec propè mercatum per quinquaginta capitios. Et vltra prædictam pœnam Potestas, vel eius officialis Victualium teneatur, & debeat prædictas personas repertas commisisse contra prædicta,

vel

vel aliquod prædictorum poni facere ad berlinam, siue ad cathenam, vbi stent per totam diem, sub pœna librarum decem imper. de suo salario, & qualibet vice, & cridetur singulis sex mensibus præsens statutum.

Rubrica de pœna ementis fruitas. CCCCCCV.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd aliqua persona solita reuendere non debeat emere in ciuitate Cremonæ aliquas fruitas, nec herbas, causa reuendendi, aliqua die, nec ire ad emendum in mercato, nisi sonatis nonis ad Ecclesiã maiorem, nec vendere herbas, zuecas, melonos, caputios, rapas, nec aliquas alias herbas pro aliqua persona, nec ad postulationem alicuius personæ aliqua hora, pœna, & banno facienti contra prædicta, vel aliquod prædictorum decem soldorum imper. ementi, & totidem vendenti, & perdat herbas, & fructus pro qualibet vice, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni prædicti, & teneatur celatus, & credatur sacramento accusatoris, & prædictæ personæ reuenditrices teneantur vendere cuicunq; emere volenti de herbis, quas vendent, in vno denario, vel pluribus, prout petitum, & requisitum fuerit, sub pœna prædicta.

Rubrica quòd Piscatores possint vendere pisces in piscaria. CCCCCCVI.

ITEM statutum est, quòd Piscatores non possint, & eis liceat quocunq; die vendere pisces in aliquo loco ciuitatis Cremonæ, saluo quàm in curia piscariæ Cremonæ tantum, & contrafacientes puniantur in soldis decem imper. pro quolibet, & qualibet vice, & teneantur stare dicti Piscatores intra lapides marmoreos, positos in dicta curia piscariæ ad vendendũ pisces, & absq; assidibus, & alijs lignaminibus subtus pedes, & capellis in capite, pœna decem soldorum imper. pro quolibet, & qualibet vice, more antiquo.

Rubrica de pœna ementis pisces, vel gambaros in ciuitate, vel propè per quinq; milliaria pro reuendendo. CCCCCCVII.

ITEM statutum est, quòd nullus audeat emere pisces frischos, vel gambaros in ciuitate Cremonæ, nec propè ciuitatem per quinq; milliaria pro reuendendo, & intelligatur emere pisces, & gambaros pro reuendendo ille, de quo erit publica vox, & fama, quod emerit pro reuendendo, & qui contrafecerit, puniatur in soldis viginti imper. pro qualibet vice.

Rubrica de pœna tenentis aquam in conchis. CCCCCCVIII.

ITEM statutum est, quòd Piscatores, quando vendunt pisces, non audeant tenere aquam in conchis, & qui contrafecerit puniatur in soldis decem imper. pro qualibet vice qua contrafecerit.

Rubrica de pœna retroportantis pisces. CCCCCCIX.

ITEM statutũ est, quod nullus Piscator, nec aliqua alia persona, qui, vel quæ portauerit pisces, vel gambaros in suprascriptis locis ad vendendũ, audeat, vel præsumat ipsos retroportare, nec retroportari facere, nec mouere, nec moueri facere de loco prædicto, nec ponere, nec poni facere in aliqua domo, vel statione, & qui contrafecerit puniatur in soldis viginti imper.

pro qualibet vice, qua contrafecerit, & idem intelligatur de receptatore, & quòd dicti piscatores vendentes pisces teneantur, cum applicuerint in locis prædictis, incidere qnemcunq; piscem, quem portauerint ibidem excedentem pondus librarum quatuor, super schena, vsq; ad medinm dicti piscis, sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet piscatore, & quolibet pisce non incisio vt supra, & teneantur habere pisces ad sufficientiam, pœna soldorum decem imp. pro quolibet, & qualibet vice, & vendere secundum calmerium eis datum per Potestatem, vel officialem Victualium Cremonæ, sub pœna proximè dicta.

Rubrica de securitatibus Piscatorum dandis. CCCCCCX.

ITEM statutum est, q̃ Piscatores ciuitatis, & totius districtus Cremonæ in principio cuiuslibet regiminis cuiuslibet Rectoris teneantur, & debeant dare bonam, & idoneam securitatem de stando, & obediendo mandatis dñi Potestatis Cremonæ, & eius officialis Victualium, & de seruando statuta cõmnnis Cremonæ, & de forniendo piscariam, & loca consneta piscibus, & gambaris horis tertiarum, & vesperarum, ita vt homines ciuitatis, & episcopatus Cremonæ habere possint, vt mos est, pœna, & banno pro quolibet, qui fuerit, est, & erit Piscator, tam in ciuitate Cremonæ, quàm episcopatu, decem soldorum imper.

Rubrica de pœna tenentium balantias, vel osiuilia falsa. CCCCCCXI.

ITEM, quòd nulla persona audeat, vel præsumat vendere cum balantijs, vel osiuilijs falsis, mensuris, marchis, & lapidibus, nec pensare, nec mensurare, nec prædicta tenere cum pensis falsis seu non iustis, nec falsitatem aliquam cõmittere in arte aliqua, nec in aliqua re, pœna, & banno centum soldorum imper. pro quolibet, & qualibet vice, & intelligatur balantia falsa si vna pars dictæ balantiæ non fuerit æqualis alteri parti dictæ balantiæ per vnum quarterium, vel plus vnius onziæ.

Rubrica de pensis tenendis de bronzio, ferro, ramo, vel vitro. CCCCCCXII.

ITEM statutnm est, quòd omnes personæ cuiuscunq; condicionis sint vendentes victualia, & omnes aliæ personæ vendentes cum balantijs aliquas alias res, teneantur, & debeant ad earum stationes, & bancas ad quas vendunt aliqua victualia, & alias res tenere instrumenta cum quibus pensant, de bronzio, ferro, ramo, uel vitro, & si super prædictis pensis, seu instrumentis additum fuerit stagnum, vel plumbum, debeant dictæ pensæ bullari super plumbo, vel stagno addito pro pensando dicta victualia, vel alias res, & hoc locum habeat vsq; ad quantitatem vnius ponderis, & vnius quartironi, & hoc pœna, & banno pro qualibet pensa, & qualibet vice soldorum quinq; imper. & teneant altas balantias à banco per vnum semisse ab vno capite tantum, sub dicta pœna, & ambæ balantiæ sint supra bancum, & si semel fuerint bullatæ signo cõmunis, quòd amplius non teneantur bullare, dum tamen sint iustæ, & officialis Victualium teneatur quolibet mense rimari de prædictis.

Rubrica de Fœnarolis. CCCCCCXIII.

ITEM statutum est, quòd quilibet vendens fœnum ad minutum possit vendere ad vnum, & duos penses, & quatuor, dum tamen iustam teneat pensam, & contrafaciens condemnetur in soldis quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, & amittat fœnum.

Rubrica

Rubrica de eodem. C C C C C C XIIII.

ITEM statutum est, quòd omnes fœnaroli, & qualibet alia persona uendens fœnum ad minutum debeant tenere fasses ligatos pro uno centenario centū quatuor libras, cum stroppis, & pro medio centenario quinquaginta duas libras cum stroppis, & non aliter, nec alio modo tenere audeant, & qui contrafecerit, puniatur qualibet vice in soldis quinq; imper.

Rubrica de mensuris, & passis bullandis. CCCCCC XV.

ITEM statutum est, quòd quælibet personæ teneantur, & debeant mensuras vini, bladi, & lactis, cum quibus mensuratur, & uenditur, & passos, cum quibus passatur, & mensuratur, singulis regiminibus ipsos, & ipsas facere assazari, & bullari, & etiam præsenti tempore post publicationem præsentium statutorum infra terminum statuendum à D. Potestate, uel officiale Victualium, & assazari, & bullari facere teneantur, & debeant, pœna, & banno soldorū decem imper. pro quolibet contrafaciente. Et quòd uendentes acetum, & lac teneantur, & debeant mensurare cum bozola recta onz. quatuordecim, sub pœna prædicta. Et quòd bullator cōis Cremonæ, qui debet prædicta bullare, detur ad breuia in consilio Cameræ, qui bullator possit esse de qualibet porta, & quòd uendens lac ad minutum debeat uendere lac purum, & non adaquatum, sub pœna amissionis lactis, & duodecim imper. pro qualibet bozola.

Rubrica de signis, seu marchis insculpendis super laborerio auri, & argenti. C C C C C C XVI.

ITEM statutū est, quòd quilibet aurifex teneatur facere eius laborerium legaliter, & benè, & in nullo fraudem aliquam cōmittere, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet uice, & ultra quilibet contrafaciens priuetur ab arte sua, sic quòd non possit stationem tenere, nec ipsam artem aliqualiter exercere in ciuitate Cremonæ, nec eius districtu, & quòd quilibet aurifex teneatur ponere, seu sculpere signum suum, seu marchum super singulo laborerio, seu opere quod faciet, sub pœna librarum quinq; imper, pro quolibet laborerio, super quo non fuerit positum, seu sculptum dictum suum signum, seu marchum, & qualibet vice, ita quòd dictū signum, seu marchum super singulo laborerio, seu opere clarè uideri possit, & decerni, & ꝙ quilibet aurifex teneatur vti balancijs, & marchis iustis, quæ balanciæ habeant linguellam longam, integrā, & tectam, & quòd non audeat tenere, nec uti aliqua alia balancia, sub pœna librarum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice qua contrafecerit.

Rubrica de balancijs, et marchis dandis ꝑ aurifices officiali Victualiū. C C C C C C XVII.

ITEM statutum est, quòd per paraticum dictorum aurificum, & costis ipsius paratici, dentur officiali Victualium dñi Potestatis Cremonæ infra vnum mensem à die publicationis præsentium statutorum, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. consulibus dicti paratici, balanciæ iustæ cum linguella recta, & integra, & longa, cum marcho iusto, quæ quidem balanciæ, & marchum remanere debeant penes dictum officialem, ad hoc ut ipse officialis possit pensare laborerium, & inquirere possit, & reperire si aliquis ipsorum aurificum commiserit aliquam fraudem in dicta arte.

Rubrica de fraudibus artificum singulo mense rimandis. CCCCCCXVIII.

ITEM statutum est, quòd officialis Victualium singulo mense adminus, & etiam qualibet die, qua sibi videbitur, teneatur circare in stationibus fabrorum, confectorum, & aliorum artificum, si cómittunt aliquam falsitatem, vel aliquid aliud, quod sit contra statuta præsentis voluminis. seu contra statuta paraticorum suorum. Et repertos facere falsitates aliquas, vel facere contra dicta statuta, punire,& condemnare in pœnia contentis in dictis statutis, pœna dicto officiali in prædictis negligenti librarum decem imper.

Rubrica de consignatione bladorum. CCCCCCXIX.

ITEM statutum est, quòd tota blada, quæ conducentur pro consignatione fienda in ciuitate Cremonæ,ex officio officialis Victualium debeant gubernari super solarijs Cremonæ,ad voluntatem illorum, quorum sunt, & erunt dicta blada, dum tamen dicta blada fuerint visa per officialem Victualium, & tres alios officiales, elligendos per Sapientes Cameræ singulo anno de mense Iunij, qui tres officiales sint maiores annis quinquaginta, & qui sint bonæ conditionis,& famæ, & scripta, & consignata ad officium Victualium Cremonæ, & quilibet blada sic consignata possit vendere pro libito uoluntatis, & quilibet possit bladum uendere sine aliqua meta, & quòd nullus possit compelli ad uendendum pro aliquo pretio limitato, vel limitando per aliquem officialem cómunis Cremonæ, & contra præsens statutú non possit dispensari per aliquod Consilium, & quòd Potestas Cremonæ, & eius familia teneantur præsens statutum obseruare, sub pœna librarum ducentum imper. quam ipso facto incurrant.

Rubrica de non conducendo bladum extra districtum Cremonæ. CCCCCCXX.

ITEM statutum est, quòd nulla persona audeat, vel præsumat conducere, uel conduci facere aliquod bladum, legumen,uel farinam, nec aliqua alia victualia extra districtum Cremonæ, ad partes non subiectas dominio Magnifici Dñi nostri, & qui contrafecerint, puniantur in soldis viginti imper. pro quolibet sextario, & in amisione bladi, & aliarum rerum, bobum, plaustrorum, & aliarum bestiarum, & nauium, super quibus ducerentur, saluo quòd pœna centum lib. imper. cum amisione bladi, nauium, bobum, plaustrorum, & aliarum bestiarum imponatur cuilibet personæ, quæ conduceret, uel conduci faceret, uel portaret victualia alicuius conditionis ad partes inimicorum, saluis semper maioribus pœnis appositis, uel apponendis per statuta, uel prouisiones aliquas cóis Cremonæ,seu ꝑ decreta præfati Dñi nři. Ad partes uerò subiectas præfato Dño nřo licitè quilibet possit códucere,cú bulleta tamen D.Potestatis,seu eius officialis,soluendo datiú ordinatú,& aliter conducere non possit,sub pœna sol.viginti imp.ꝑ quolibet sextario,& in amisione bladi,bobú,planstrorú,uel aliarú bestiarú, & nauiú, super quibus ducerentur,saluo quòd quælibet persona, quæ uolnerit ire ad macinandum ad aliquod molendinum, possit conducere ad molendinum duos modios bladi mondi,& aptati,& ultra duos modios non possit conducere ad macinandú,nec ab eodem molendino eundo ad locú, à quo acceperit dictú bladum, eundo uersus extra districtum Cremonæ, sine bulleta, vt in suprascripto statuto continetur, saluo ꝙ hæc locum non habeant in his, qui conducerent bladum ad ciuitatem Cremonæ de uersus ipsam ciuitatem, recta uia, & si quis inuentus fuerit in confinibus districtus Cremonæ, uel propè confines per medium milliare, habendo terga uersus ciuitatem, portare, seu conducere bladum aliquod ultra dictá quantitatem sine bulleta, intelligatur ire,& iuisse extra districtú Cremonæ, & facere contra formam præsentis statuti suprascripti, & saluo quòd prædicta non vendicent sibi locum in his, qui conducunt de una terra districtus Cremonæ ad aliam terrá dicti

districtus,

districtus, dummodo habeant licentiam dñi Potestatis, seu officialis Victualium, quam sibi concedere teneatur, & quilibet possit contrafacientes accusare, & conducere in forciam cõmunis Cremonæ, & habeant medietatem banni, bladi, bestiaminis, nauium, & plaustrorum, saluo quod dictæ pœnæ non habeant locum contra personas, quæ iuerint ad macinandum ad flumina Padi, Ollij, Abduæ, & Serij.

Rubrica de pœna conducentis bladum extra Ciuitatem: CCCCCCXXI.

ITEM statutum est, quòd nulla persona andeat, uel præsumat sine bulleta conducere, nec conduci facere aliquod bladum, legumen, seu farinam extra ciuitatem Cremonæ, nisi fuerit farina excussa de frumento. Et saluo quòd de blado, quod aliquis conduxerit in ciuitate Cremonæ causa macinandi, tunc dñs officialis teneatur facere fieri bulletam de prædictis, vsq; ad quantitatem sextariorum sex, dum tamen eidem officiali de prædictis facta fuerit fides, & si de cætero aliquis conducere noluerit in ciuitate Cremonæ aliquod bladum, causa macinandi, quòd possit conducere, & extrahere, dum præsentauerit ipsum bladum, & scribi fecerit, hoc saluo, quòd si opus fuerit temporibus opportunis conducere, aut conduci facere aliquod bladum, aut legumen, causa seminandi, quòd concedatur tunc extra Ciuitatem posse conduci de uoluntate officialium, & cum eius bulleta, & vsq; ad eam quantitatem, quæ eidem officiali uidebitur necessaria, recepta prius per ipsum officialem probatione congrua de prædictis eius arbitrio, & qui contra prædicta, uel aliquod prædictorum inuentus fuerit, uel fecerit, puniatur in amissione bladi, & saluo quòd tempore seminationis quilibet portare possit unum sextarium bladi, causa seminandi, etiam sine bulleta, extra ciuitatem Cremonæ.

Rubrica de impositione, & consignatione bladi quolibet anno fienda. CCCCCCXXII.

ITEM statutum est, quòd quolibet anno de mense Iunij fieri debeat per Sapientes Cameræ una impositio de frumento cõsignando in ciuitate Cremonæ, per cõmunia districtus dictæ ciuitatis, qui Sapientes debeant eligere de dicto mense duodecim ualentes, & sufficientes personas, possidentes terras in dicto districtu, quæ personæ debeant esse de diuersis portis, uidelicet tres de qualibet porta, quæ quidem personæ sic electæ diuidere debeant inter cõmunia districtus prædicti, quæ sunt ultra tria milliaria, quàm æqualius eis uidebitur, summam frumenti impositã per dictos Sapientes, & facta dicta diuisione inter dicta cõmunia, debeant ipsi electi infra decimum diem mensis Iulij dare compartitionem quam fecerint, officiali Victualium in scriptis. Qui officialis statim debeat mittere in scriptis consulibus ipsorum cõmunium, per curterios cõis Cremonæ officio suo seruientes quantitatem frumenti unicuiq; cõi impositam, & assignatã, & quod dicti consules requisitis ad hoc personis, quæ illo anno habent blada in locis, & territorijs dictorum cõium, tam ciuibus, & nobilibus, quàm terrerijs, debeant compartire inter ipsos summam frumenti unicuiq; cõmuni assignatam, & portare in scriptis per totum mensem Iulij nomina, & pronomina personarum, inter quas cõpartiuerint impositam ipsam, cum quantitate, quam ipsis terrerijs, ciuibus, & nobilibus, & alijs, qui in locis prædictorum cõium frumentum collexerint, assignabunt, pœna cuilibet consuli omittenti portare in scriptis dictam diuisionem soldorum viginti imper. & quòd notarij Victualium teneantur per totum mensem Augusti posuisse in uno libro ligato, & affoliato per numerum cartarum compartitiones, quæ sibi per consules prędictos portabuntur, sub pœna soldorum vigintiquinq; imper. pro qualibet compartitione non posita vtsupra, & de tali requisitione credatur consuli, cum vno teste idoneo, & quòd quælibet persona cui facta fuerit dicta assignatio de dicta impositione, teneatur, & debeat consignasse in ciuitate Cremonæ in platea maiori, coram dicto officiali Victualium, & alijs tribus officialibus eligendis per Sapientes Cameræ, prout in statuto posito sub Rubrica de consignatione bladorum continetur,

tinetur, vsq; per totum mensem Septembris, quantitatem frumenti sibi impositi, & tangentis, & si ad dictum terminum dicta consignatio facta non fuerit, condemnentur debentes, vel restantes consignare in soldo vno imp. pro vno quoq; sextario frumenti omisso consignari, & nihilominus teneantur consignare, quæ condemnatio fieri debeat cum conditione, nisi consignauerit per totum mensem Octobris subsequentem. Et pro quolibet sextario frumenti consignandi, consignari possit sextarius vnus siliginis, uel duo sextarij speltæ, & quòd quilibet, qui consignauerit, possit bladum consignatum vendere in platea cõmunis Cremonæ, si ei placuerit, quandocunq; voluerit, uel gubernare in domo habitationis suæ, uel penes idoneam personam commorantem in dicta Ciuitate, & subditam iurisdictioni dñi Potestatis, & cõmunis Cremonæ, & postquam gubernauerit, possit ipsum bladum uendere, quandocunq; voluerit, dummodo vendat in dicta platea communis Cremonæ, & possit quilibet retinere de blado, quod consignauerit, & gubernauerit illam quantitatem, quæ sit sufficiens, & necessaria pro victu ipsius, & familiæ suæ pro vno anno, & cogi non possit ad vendendum illam quantitatem, quæ pro dicto victu sibi, & familiæ suæ fuerit necessaria, & quòd nulla persona colligens, seu habens bladum intra tria milliaria, uel per tria milliaria propè ciuitatem, audeat, nec præsumat consignare bladum aliquod pro alio, seu alijs, cui, seu qu bus facta fuerit impositio, sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet modio, & abinde supra, & abinde infra, pro rata, & quilibet possit accusare, & ei credatur de prædictis, cum sacramento, & habeat medietatem condemnationis.

Rubrica de notarijs ad portam eligendis pro descriptione cõsignationis. CCCCCCXXIII.

ITEM statutum est, quòd per Sapientes Cameræ eligantur quolibet anno de mense Iunij duo notarij ad quamlibet portam dictæ Ciuitatis legales, & sufficientes, maiores triginta annis, & immobilia possidentes, qui stare debeant ad dictas portas, & scribere in vno libro, omnes quantitates bladorum, quæ conducentur pro consignando, examinando, & extimando bona fide, & legaliter dictum bladum, & nomen conducentis, & consignare volentis, & viciniæ, & loci vbi habitat ipse conducens, & consignans, & qui facere debeant dicto conducenti, seu consignare volenti vnum bulletinum scriptum, & subscriptum manu propria ipsius notarij, in quo bulletino contineatur nomen, & pronomen conducentis, & consignare volentis, & quantitas bladi conducti, & locus vnde conducitur, & penes quem gubernari, & deponi debet ipsum bladum, & in quo contineatur, seu fiat mentio, quòd uelit ipsum bladum vendere in platea, si uendere uoluerit, & gubernare, si gubernare uoluerit, & tale bulletinum tradere dicto conducenti, seu consignare volenti, sine aliqua pecunia exinde extorquenda. Qui conducens, seu consignare volens, debeat dictum bulletinum consignare cum blado, quod conduxerit, officiali prædicto, super platea cõmunis Cremonæ, qui officialis debeat examinare si bladum consignatum est tantum quantum continet bulletinum, & qui officialis ipsum bulletinum, si iustum videbitur, bullare bullo suo ferreo debeat, & facere ipsum bladum sic consignatum scribi, per unum ex notarijs Victualium in libris dicti officij, quod scribere ipsi notarij teneantur, & de dicta designatione, & descriptione facere ipsis consignantibus vnum bulletinum, scriptum manu propria notarij Victualium, qui notarius officij Victualium accipere possit pro dicta descriptione, & bulletino tantum quantum continetur in taxationibus factis notariorum, descriptis in præsenti volumine statutorum, & ultra nihil petere, nec accipere possit, sub pœna, & pœnis in dicta taxatione contentis, & quòd dicti notarij portarum habeant pro eorum salario pro quolibet, & quolibet mense, quo dictum officium exercebunt soldos quadraginta imper. quod officium incipiat in Kalen. mensis Iulij, & duret vsq; per totum mensem Septembris.

Rubrica quòd nullus posßit cogi ad portandum, & vendendum bladum in platea, durante blado gubernato pro consignatione, seu imposta. CCCCCCXXIIII.

ITEM statutum est, quòd durante blado gubernato in domibus habitationum consignare debentium, vel penes alias personas, quod sit de blado consignationis, non possit aliqua persona cogi ad portandum, vel vendendum bladum, quod non sit de dicta consignatione, in platea cómunis, & si contingerit totum bladum consignatum esse venditum in platea, & bladum non portari sufficienter ad vendendum in dicta platea, eo casu Potestas Cremonæ possit, & debeat facere circari per domos, & loca Ciuitatis, & Burgorum, vbicunq;, & penes quemcunq; fuerint blada, & facta dicta circa debeat facere describi in uno libro nomina, & pronomina personarum, quarum erunt ipsa blada reperta, cum summa bladi reperti vnicuiq;, & ordinem dare, quòd sufficiens quantitas bladi omni die portetur in dicta platea, pro vendendo, incipiendo cogere ad prædicta habentes maiorem summam bladorum, & cogendo quæmlibet, pro rata bladi sibi reperti, ita tamen, quòd cuilibet relinquatur tanta quantitas bladi, quanta pro victu ipsi, & familiæ suæ pro vno anno necessaria fuerit.

Rubrica de reuenditoribus Lini: CCCCCCXXV.

ITEM statutum est, quòd non sit aliqua persona tam masculus, quàm fœmina reuenditor, vel reuenditrix lini, qui, vel quæ audeat, vel præsumat emere, vel emi facere aliquam quantitatem lini, in ea die in qua sit mercatum in ciuitate Cremonæ, nisi primo sonatis nonis ad Ecclesiam maiorem Cremonæ, pœna cuilibet cótrafacienti, & qualibet vice soldorum viginti imper. & in amissione dicti lini, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem lini, & teneatur celatus, & omnia alia perueniant in cómune Cremonæ.

Rubrica de lino non vendendo cum cauedella. CCCCCCXXVI.

ITEM, quòd non sit aliqua persona ciuis, vel forensis, quæ audeat, vel præsumat vendere aliquod linum in ciuitate, & districtu Cremonæ, cum cauedella, sub pœna soldorum decem imp. pro quolibet pense, & in amissione dicti lini, & quilibet possit esse accusator, & credatur ei cum sacramento, cum vno teste, & lucretur linum, & de prædictis officialis Victualium teneatur inquirere, & circare, saluo quòd liceat cuilibet personæ posse conducere, seu conduci facere in ciuitate Cremonæ quamlibet quantitatem lini, tam cum cauedella, quàm sine, soluendo conductori dicti dacij soldum vnum imper. pro quolibet pense.

Rubrica de balantijs Monetarum coæquandis. CCCCCCXXVII.

ITEM statutum est, quòd dñs Potestas Cremonæ, vel officialis Victualium teneantur, & debeant facere coæquari balantias, & campionos florenorum campsoribus, & mercatoribus pro florenis pensandis, & teneantur, & debeant campsores tenere balantias coæquales in granos, & medios granos pro pensando, & si quis contrafecerit, condemnetur in soldis viginti imper.

Rubrica de Confectoribus. CCCCCCXXVIII.

ITEM statutum est, quòd Confectores teneantur, & debeant in galarijs tenere coria pro salando pet duodecim menses continuos ad minus, si fuerit de valania, vel de gala, vz. per primos

sex

sex menses in prima gala, vel valania, & per alios sex menses in secunda gala, vel valania, ita quòd ipsa coria sint benè confecta, pœna, & bannis decem librarum imper. & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni. Altera vero coria teneantur, & debeant benè conficere. Et quòd de prædictis teneatur, & debeat officialis Victualium, cum duobus habentibus notitiam de prædictis, inquirere, & circare semel, & pluries, prout ei videbitur, quolibet mense. Et quemlibet de prædictis culpabilem punire, & condemnare in pœna prædicta, pro quolibet Confectore, contrafaciente, & pro quolibet corio, & qualibet vice, & amittat coria vltra prædicta.

Rubrica de pœna Confectorum ementium sepum, & vendentium sepum confectoribus. CCCCCCXXIX.

Item, quòd nullus Confector audeat emere aliquam quantitatem sepi à Becharijs, nec ab aliqua alia persona, nec vti in arte sua modo aliquo sepo, pro conficiendo coramina, sub pœna soldorum decem imper. pro qualibet libra sepi, & in amissione dicti sepi. Et eadem pœna puniantur vendentes, seu alienantes sepum dictis Confectoribus.

Rubrica de coramine non ponendo, nec extrahendo de galario absq; præsentia officialis, & trium deputatorum. CCCCCCXXX.

Item statutum est, quòd dicti Confectores possint, & eis liceat ingalare, & in quocunq; galario ponere, & exinde extrahere quamcumq; coraminis quantitatem, ac pelles cuiuscunq; conditionis, absq; præsentia aliquorum deputatorum, seu sapientum, & officialis Victualium, saluo quòd quando desgalatur, seu de galario coramen extrahi debet vltima vice, quòd tunc adesse debeat solummodo officialis Victualium prædictus, & duo consules dictæ artis confectorum, & duo consules artis calegariorum, qui consules calegariorum non sint confectores. Et si per ipsos omnes consules in cõi concordia in præsentia dicti officialis fuerit laudatum, & approbatum dictum galarium, seu coramen dicti galarij, quòd tunc ille confector, cuius fuerit dictum galarium sic laudatum, & approbatum, possit, & ei liceat extrahere dicta coramina de ipso galario laudato vtsupra, absq; præsentia alicuius personæ, & pro eius libito voluntatis. Et si quis de aliquo galario non laudato vtš. extraxerit aliquod coramen, nisi prius fuerit visum, & laudatum vtsupra, vel coramen aliquod, quod non sit visum, & laudatum vtsupra, vendiderit, incurrat pœnam librarum vigintiquinq; imper. cuius pœnæ medietas sit cõmunis Cremonæ, & alia medietas sit accusatoris, & teneatur ipse accusator secretus.

Rubrica de Stationarijs olei, casei, lardi, candelarum, & aliarũ rerum. CCCCCCXXXI.

Item statutum est, quòd stationarij, & lardaroli vendentes ad minutum non possint vendere oleum, caseum, & lardum, candelas, carnes salatas, & sonzias, vltra illud quod vendentur, res prædictæ per conductores, & venditores, vltra vnum denarium pro qualibet libra. Et si aliquis fuerit inuentus, vel conuentus facere contra prædicta, vel aliquod prædictorum, puniatur pro qualibet libra, & qualibet vice, qua contrafecerit in soldis decem imper. Et quòd factores candelarum sepi non possint accipere de libra, vltra duodecim denarios, sub pœna vi-

Rubrica

Rubrica de formagiarijs, & reuenditoribus carnium salitarum. CCCCCCXXXII.

ITEM statutum est, quòd formagiarij, & reuenditores carniũ salitarum, in diebus mercati, vel aliquibus diebus, ire non debeant ad loca, vbi venduntur carnes salitæ, & caseus, donec elapsa fuerit hora nonæ, & elapsis dictis horis tunc possint ire liberè, & emere carnes, & caseum ad suam liberam voluntatem, pœna cuilibet contrafacienti in soldis viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice. Et idem habeat locum contra quascunq; personas ementes, & reuendentes victualia aliqua comestibilia. Saluo q; etiam possint morari, & stare ad vendendũ dictis diebus ante nonas, & post nonas in platea communis Cremonæ, sicut consueuerunt, ad reuendendum, & retaliandum ad minutum impunè, dum non emant ante nonas.

Rubrica de pœna vendentis cum macijs. CCCCCCXXXIII.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona, tam ciuis, quàm forensis vendens ad minutum carnes salatas, mascherpas, & oleum, tam in platea, quàm in statione per ciuitatem, teneantur, & debeant pensare cum balantijs tantum, & non cum macijs, pœna soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica quòd stationarij, nec alij vendentes ad minutum, nec hospites possint, nec debeant emere oleum oliuæ ea die qua conducitur. CCCCCCXXXIIII.

ITEM, quòd stationarij, lardaroli, & aliæ personæ vendentes ad minutum, ac etiam hospites, non audeant, nec præsumant emere oleum oliuæ ea die, qua conducitur in ciuitatem Cremonæ, nec die sequenti, per se, nec submissam personam, sub pœna soldorum viginti imper. pro qnolibet pense, & quilibet possit accusare, & denunciare, & habeat medietatem pœnæ, & teneatur celatus.

Rubrica de pœna proijcientis aquas à balconis, & fenestris. CCCCCCXXXV.

ITEM statutum est, quòd non sit aliqua persona, quæ audeat, vel præsumat proijcere aquam alicuius conditionis, spazaturas, nec aliquod turpe, ab aliquo balcono, fenestra, vel stadiolo in stratis, sub pœna soldorum decem imper. pro qualibet persona, & qualibet vice. Et quòd nulla persona possit tenere aliquod seclarium correspondens in stratis, quod non sit coopertum, vel clausum assidibus, vel lapidibus, sub pœna prædicta, vsq; ad terram.

Rubrica de pœna laborantis diebus Dominicis. CCCCCCXXXVI.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona non possit, nec debeat laborare, nec laborari facere, nec carezare, nec carezari facere diebus Dominicis, nec alijs festiuitatibus Apostolorũ, & Beatæ Mariæ Virginis, nec alijs festiuitatibus principalibus, pœna cuilibet contrafaciend soldorum decem imper. excepto in casu mescadandiarum, & pro temporibus messium, & vindemiarum, & segationum fœni.

Rubrica

Rubrica de pensis. CCCCCCXXXVII.

ITEM statutum est, quòd lapides pensarum, si fuerint inuentæ minus medio quarterio, pro qualibet libra, debeant condemnari habentes prædictos lapides, & tenentes qualibet, & qualibet vice in soldis decem imper. & abinde supra pro rata.

Rubrica de pœna tenentis aliquod impedimentum in vijs publicis: CCCCCCXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd non sit aliqua persona alicuius conditionis artem aliquam faciens, quæ audeat, vel præsumat tenere, nec teneri facere banchum, vel discos, vel aliquod aliud impedimentum in vijs publicis, vel sub porticu eorum, vltra voltas hostiorum, stationum, vel murorum, vltra vnum brachium, pœna, & banno soldorum viginti imper. pro quolibet contrafaciente. Et prædicti tales habentes, seu tenentes dictas banchas, seu discos, teneantur, & debeant ipsos, & ipsas tenere incatenatos ad murũ stationum, vel voltarum, cum catena ferri, pœna, & banno suprascripto. Saluo quòd prædicta non habeant locum in tinctorijs, & discis draperiorũ, campsorũ, fabrorũ, merzadriorũ, & bechariorũ. Saluo tamen quòd ipsi merzadri, & aliæ personæ non possint tenere in dictis vijs, & porticibus, extra domos, & stationes, cordas, nec perticas, cũ aliquibus rebus apensis, p quas impediat liberũ, & expeditũ iter, sub pœna prædicta.

Rubrica de pœna tenentis porcos sine annulo. CCCCCCXXXIX.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis de ciuitate Cremonæ, vel aliunde, qui audeat, vel præsumat tenere, vel teneri facere aliquem porcum, vel porcam in ciuitate, vel burgis Cremonæ, sine annulo, pœna, & banno soldorum decem imper. pro quolibet, & qualibet vice, qua fuerint reperti, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem banni.

Rubrica de pœna extrahentis sepum extra ciuitatem, & districtum Cremonæ. CCCCCCXXXX.

ITEM statutum est, quòd aliqua persona vndecunq; sit, nõ audeat, nec præsumat extrahere, nec extrahi facere sepum aliquod extra ciuitatem, & districtum Cremonæ, sub pœna amissionis dicti sepi, & soldorum quinq; imper. pro qualibet vice.

Rubrica de pœna facientis candelas de sepo nõ clarificato, vel in eis immiscentis lardum, vel sonziam. CCCCCCXXXXI.

ITEM statutum est, quòd quælibet persona faciens candelas de sepo, in ciuitate, & districtu Cremonæ, non possit ponere ad faciendum dictas candelas, nisi sepum benè clarificatum, & quòd non debeat immiscere, nec ponere ad faciendum ipsas candelas, lardum, nec sonziam, nec aliud vituperium, & hoc pœna, & banno soldorum viginti imper. pro qualibet libra. Et quilibet sit accusator, & habeat medietatem condemnationis.

Rubrica de eodem. CCCCCCXXXXII.

ITEM, quòd facientes candelas de sepo possint vendere candelas sepi, pro denarijs duodecim pro qualibet libra, & non vltra, sub pœna soldorum quinq; imper. pro qualibet libra, reuenditores autem ipsarum candelarum possint accipere vltra prædicta denarium vnum pro qualibet libra, & non vltra, sub pœna prædicta.

Rubrica de sepo præsentando officiali Victualium per becharios Cremonæ. CCCCCCXXXXIII.

ITEM ad hoc, vt copia candelarum sepi vberiosè haberi possit in ciuitate Cremonæ, statutum est, quòd omnes, & singuli becharij artem becharie facientes, & exercentes, singulis diebus Dominicis teneantur, & debeant coram officiale Victualium comparere, & vinculo sacramenti totam illam quantitatem sepi, quam fecerint qualibet bebdomoda, ipsi officiali denunciare, & præsentare, pœna, & banno cuilibet contrafacienti, & qualibet vice soldorum centum imper. Et ipse officialis Victualium, pœna florenorum decem auri, teneatur, & debeat ipsos becharios ad prædicta astringere, & arctare, & facta dicta præsentatione, & consignatione, conuocare omnes exercentes artem candelarum sepi, & eisdem exercentibus dictam artem pro rata distribuere dictum sepum, ad computum soldorum sexdecim imper. pro quolibet pense, soluendo per ipsos candelarios becharijs antedictis, saluo quòd si ipsi becharij se conuenerint cum factoribus candelarum prædictarum, de vendendo eis sepum, dictus officialis non debeat dictos becharios ad prædicta arctare, & nihilominus quolibet anno, de mense Nouembris fiat calmeriũ tam sepo, quàm candelis sepi per tres bonos viros super hoc eligendos, de dicto mense Nouembris, per Sapientes Cameræ Cremonæ, & quòd becharij, & factores candelarum prædictarum teneantur vendere sepum, & candelas sepi, secundum calmerium, quod fiet, & non vltra, sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice.

Rubrica quòd campsores teneantur cambiare florenos. CCCCCCXXXXIIII.

ITEM statutum est, quòd aliquis campsor, vel mercator recipere non possit pro cambiando aliquem florenũ in aliqua moneta vltra duos imperiales, pro quibus duobus imperialibus ipsum cambiare teneatur, & vltra recipere non possint, sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet floreno.

Rubrica quòd vasa de ramo vendantur sine ferro. CCCCCCXXXXV.

ITEM statutum est, quòd vendentes parolos, & vasa rami non vendant modo aliquo manicos ferri, cum vasis rami, sed separata per se vendant vasa de ramo, à manicis, sicut separata sunt vasa de ramo veteri, sine manicis, & per se vendant manicos de ferro, & non cum vasis rami, & quòd omnia vasa de ramo habeant auriculas de ramo, & non de ferro, & qui contrafecerit, soluat pro banno, pro quolibet, & qualibet vice, soldos viginti imper.

Rubrica de pœna currentis equos per ciuitatem, & sagittantis cum balistris, & de bubulcis euntibus super plaustro. CCCCCCXXXXVI.

ITEM cum multi casus occurrerint propter currentes equos in ciuitate Cremonæ, quibus multi pueri, & homines mortui sunt, ideirco statutum, & ordinatum est, quòd aliqua persona siue sit ciuis, siue sit forensis, non audeat, nec præsumat facere currere aliquem equũ, vel equam per ciuitatem Cremonæ, per stratas publicas, excepto mercato bouum, pœna soldorum centum imper. contrafacienti. Et quòd nullus bubulcus audeat ire super plaustro per Ciuitatem, sed semper stet ante boues, vel equos, vel equas, vel alias bestias ad timonũ. Et si contra prædicta, vel aliquod prædictorũ fiat, puniatur pro qualibet vice in soldis decem imper. Et nihilominus

si aliquis perirèt sub equo, vel equa, vel plaustro, vel careta puniatur secundum iura communia, saluis semper statutis, & decretis Magnifici D. nostri. Et quòd nullus debeat sagittare de balistra, vel arcu in ciuitate Cremonæ, pœna cuilibet contrafacienti soldorum viginti imper. Et quòd Potestas faciat cridari hoc statutum quolibet mense per ciuitatem Cremonæ.

Rubrica de coppis, & quadrellis. CCCCCCXLVII.

ITEM statutum est, quòd omnes Fornasarij teneantur facere coppos, quadrellos, & tauellas crudas, & crudos ad calmerium consuetum à viginti annis retro, quod est scalptum in lapide sito in curia Domini Episcopi, pœna cuilibet contrafacienti soldorum viginti imper. pro quolibet milliari, & in amissione cuiuslibet laborerij non legalis, & quòd officialis Victualium teneatur quolibet mense circare fornaces saltem bis, pœna, & banno librarum decem imper. incurrentium dicto officiali, qualibet vice qua contrafecerit.

Rubrica quòd Spetiarij possint vendere diebus festiuis. CCCCCCXLVIII.

ITEM statutum est, quòd Spetiarij ciuitatis Cremonæ diebus festiuis vendere possint candelas ceræ, medicinas, confectiones, & alia necessaria pro vsu, & victu personarum, cum aliquando casus accedat necesse habere de dictis rebus, propter infirmitates hominibus occurrentes, ipsis tenentibus hostia clausa, solo hostiolo aperto.

Rubrica de mensura lignorum venalium. CCCCCCXLIX.

ITEM, quòd quilibet conducens de cœtero ligna pro vendendo, in ciuitate, & burgis Cremonæ super plaustris. Et etiam facientes ligna pro vendendo. Et etiam vendentis ligna ad songas, & aliter, dum non sint saxinæ, teneatur habere dicta ligna, & facere longa per brachia sex ad minus, sub pœna soldorum quinq; imper. pro quolibet plaustro, & qualibet songa, & qualibet vice. Et hoc statutum cridetur in principio cuiuslibet reginimis.

Rubrica de non mingendo in palatio cõis Cremonæ. CCCCCC L.

ITEM statutum est, ꝙ non sit aliqua persona, cuiuscunq; conditionis, & status existat, quæ audeat, vel præsumat mingere, vel aliquod vituperium facere in palatio cõis Cremonæ, nec super dicto palatio, sub pœna sol. duorum imp. pro quolibet, & qualibet vice, & ꝙ quilibet baroarius dñi Potestatis, & quælibet alia persona possit liberè, & impunè auferre caputium, seu biretum de capite cuilibet personæ facienti contra prædicta, & non teneantur restituere dictum caputiũ, seu biretum, nisi soluerit ei, sic aufferenti sol. duos imp. & ꝙ officialis Victualiũ dñi Potestatis Cremonæ teneaẽ, & debeat ẽt de prędictis inquirere, & cõdemnare facientes ꝫ prędicta in dictis soldis duobus imp. & ꝫ eos, quibus non fuerit ablatum caputium, vel biretum, & hoc statutum cridetur singulis duobus mensibus super arengerio, & scalis palatij cõmunis Cremonæ.

Rubrica ꝙ per pracedentia statuta nõ derogetur in totum, vel in parte decretis D. nostri &c. CCCCCCLI.

ITEM Statuerunt, & ordinauerunt, quòd per præcedentia statuta, nec per confirmationẽ de eis factam, vel faciendam, non derogetur, nec derogatum esse intelligatur in toto, nec in parte alicui decreto, nec ordinamento prælati Magnifici Domini, seu eius mandato facto, seu confirmato, edito, vel edendo.

M. CCC.

M C C C L X X X V I I I. Indictione vndecima, die tertio Augusti.


ONVOCATIS, & more solito congregatis infrascriptis Deputatis super intratis, & expensis cõmunis Cremonæ, & infrascriptis additis, de mandato, & in præsentia Egregij Militis dñi Copini de Suardis honorabilis Potestatis Cremonæ, necnon dñorum Borioli de Bosis Referendarij, & Gulielmi de Inzignerijs legum doctoris Vicarij præfati dñi Potestatis, pro infrascriptis specialiter explicañ.

Quorum nomina sunt hæc, vz.

D. Egidiolus de Gulferamis.
D. Egidiolus de Cagauitellis.
D. Bartholomeus de Puteo.
D. Ioanninus de Vassis.
D. Raphaynus de Persico.
D. Ioannes de Bressanis.
D. Simoninus de Malfiastria.
D. Mamphredinus de Alia, pro D. Copino de Maffis.
D. Egidius de Riparijs.
D. Fedrighinus de Persichello.
D. Petrus de Foliatis.
D. Gratiolus de Stauolis.

Nomina additorum.

D. Bartholomeus de Scurtaris.
D. Gulielminus de Mozanica.
D. Bartholomeus de Melijs.
D. Gulielminus de Sfondratis.
D. Antonius della Fossa.
D. Luchinus de Castroleone.
D. Ioanninus de Sordis.
D. Vgolinus de Regazola.
D. Antoniolus de Diuiciolis.
D. Ambrosius de Picenardis.
D. Franciſchinus de Alegris.
D. Henricus de Conradis.
D. Laurentius de Regacijs.
D. Luchinus de Gualterio.
D. Abraminus de Ponzonibus.

INter quos Deputatos, & additos præf. dñs Potestas legi fecit litteras præf. Dñi nostri, tenoris infrascripti, vz. Dñs Mediolani &c. Comes Virtutum, Imperialis Vicarius Generalis, Nobili Militi dño Potestati nostro Cremonæ, Remittimus vobis præsentibus alligata statuta nostri cõmunis Cremonæ, quæ approbauimus, confirmauimus, & laudauimus, dummodo ipsa statuta non sint contra ordines, & decreta nostra, Retinendo tamen in nobis bailiam, & potestatem ipsa moderandi, corrigendi, & reformandi, ac ipsis addendi, & diminuendi, sicuti cognouerimus expedire. Dat. Mediolani die xxx. Iulij. M CCCLXXXVIII.

Comolus.

QVIBVS litteris lectis, & apertis, ac visis dictis statutis cõmunis Cremonæ, quibus ipsæ litteræ alligatæ erant, & sigillatæ, & lectis, & publicatis eis per me Mamphredinum de Alia Dictatorem cõmunis Cremonæ, in præsentia suprascriptorũ DD. Potestatis, Referendarij, & Vicarij, necnon dictorum Deputatorum cõmunis Cremonæ, & aliorum suprascriptorum additorum, præfati Deputati, & additi, concorditer prouiderunt, ꝙ omnia suprascripta statuta cõmunis Cremonæ approbata per præfatum Dñm nostrum, prout in suprascriptis litteris continetur, publicata sint, & ex nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc pro apertis, & publicatis habuerunt, post octauam festi Sancti Michaelis proximè futuri, & vsq; ad dictum terminũ non, & quòd elapso dicto termino dictæ octauæ festi prædicti, & ante non, quilibet posit ipsis statutis, & eorum iuribus vti, vigore suprascriptorum statutorum, in casibus in ipsis statutis contentis, & comprehensis, & prout expediens fuerit, & hoc vt infra dictum terminũ dicta statuta describi possint in carta pecudina in litera formata, & vnusquisq; qui velit copiã habere posit.

HAEC est prima publicatio facta de statutis primò factis, quæ postea correcta fuerunt vigore litterarum Dñi emanatarum, vt infra.

Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum Imperialis Vicarius Generalis.

Nobili viro Potestati, & Sapientibus ciuitatis nostræ Cremonæ præsentibus, & futuris.

STATVTA cõmunis nostri Cremonæ, quæ sunt capitula CCCCCCLI. his alligata vobis remittentes, quæ pro communi bono ciuium, & districtualium nostrorum ciuitatis nostræ Cremonæ, secundum ꝙ expedire cognouimus, videri, ac corrigi fecimus, & examinari, Statuta eadem præsenti serie approbamus, laudamus, & confirmamus, obseruariq; ipsa debere ad literã, sicut iacent iubemus, & mandamus, arbitrio, potestate, & bailia corrigendi memorata Statuta, ipsisq; addendi, & diminuendi, ac ea emendandi, & interpretandi, prout nobis videbitur, & placebit, in nobis tamen retentis, Non intendentes propterea, quòd ex hoc præiudicetur in aliquo decretis nr̃is factis, vel fiendis. Dat. Mediolani die quintodecimo Nouembris. M. ccc LXXXX.

Comolus.

Inceperunt Statuta prædicta obseruari secunda die Decembris. M. CCCLXXXX.

STATVTA

STATVTA MERCATORVM CIVITATIS CREMONÆ.



NFRASCRIPTI sex electi per vniuersitatem Mercatorum Cremonæ, compillauerunt, & fecerunt infrascripta Statuta, & ordinamenta pro officio Mercadandiæ ciuitatis Cremonæ, tempore Consulatus Sapientum, & discretorum virorum Dominorum Nicolini de Sfondratis, Luchini de Casttoleone, & Comini de Arigonibus Consulũ Mercadandiæ prædictæ, anno Domini Millesimo trecentesimo octuagesimo octauo, indictione vndecima, & de mense Maij dicti anni.

Quorum electorum nomina sunt hæc, videlicet.

D. Bertolinus de Regazola.
D. Petrus de Bozulo.
D. Petrus de Farsengho.
D. Ioannes de Raymondis.
D. Maphæus de Sfondratis.
D. Antonius de Offredis.

Rubrica de libro Matriculæ Mercadandiæ Cremonæ. I.



RIMO ordinatum est, q fiat vnus liber autenticus, cũ assessellis, de carte pecudinis, affoliatus, super quo scribantur omnia nomina, & pronomina omniũ Mercatorũ approbatorum, & qui approbentur per tres Consules Mercadandiæ, cũ duodecim Mercatoribus dictæ ciuitatis, vel maiori parte ipsorũ eligendis, vt infra, videlicet, cũ eorũ signalibus, cũ quibus faciunt bullã super eorũ mercantijs, & cũ bullis, quæ fiunt super capitibus petiarũ pignolatorum, & aliorũ laboreriorum bombicis, ad hoc, ne fraus cõmitti possit in dictis bullis per aliquã personã, sub nomine alicuius Mercatoris habentis tale bullum, & si quis reperiretur contrafacere bullum alicuius Mercatoris, teneantur Consules Mercadandiæ immediatè facta eis notitia, siue querela per talem Mercatorẽ, præcipere talĩ vtenti tali bullo alterius Mercatoris, q non debeat vti ipso bullo, sub pœna cõtenta in statutis præsentis voluminis. Et de terminatione quã facient dicti Consules de tali quæstione talis bulli, primo habeant deliberationem cum dictis duodecim electis, vel cum maiori parte eorum. Qui liber permanere debeat penes Consules dictæ Mercadandiæ.

Rubrica de Marchis. II.

QVIA q plores Mercatores vtentes ad portus p stratas, & ad alias ciuitates, siue prouincias, ac conducentes petias pignolatorũ, & aliorũ laboreriorũ bombicis, vltra primum bullum, quod faciunt super petijs pignolatorũ, & aliorum laboreriorum bombicis, vtuntur certis marchis quas faciunt super petijs pignolatorũ, & aliorũ laboreriorũ prædictorũ bombicis, tam super capitibus ipsarũ petiarũ, & laboreriorũ, q extra ipsas petias, statutũ, & ordinatũ est, q quicunq; Mercator, seu societas vtens, vel vti volens talibus marchis, teneatur, & debeat ipsas marchas inscriptis dare, & scribi, & designari facere in libro suprascripto, penes nomen illius Mercatoris, seu societatis, aliter vti nõ possit ipsis marchis. Et q nullus Mercator, siue societas vti possit marchis alienis. Et si reperiretur aliquẽ vti marcha alterius Mercatoris, vel societatis, absq; eius speciali licentia, & voluntate, siue similẽ marchã facere illi quã faceret alius Mercator, & quæstio inter eos veniret in dicta marcha, q huiusmodi quæstionem suprascripti Consules, & Electores, siue maior pars ipsorum cognoscere, & terminare possint, & debeant, & condemnare, & effectualiter facere, quòd ille, qui minori tempore vsus fuerit dicta marcha, quòd ipsa marcha vlterius non vtatur,

& quòd hæredes dictorum talium Mercatorum vti possint bullis, marchis, & signalibus ipsorum Mercatorum prædecessorum suorum, nec aliquis alius Mercator, siue societas, audeat, vel præsumat vti ipsis bullis, marchis, vel signalibus, sine speciali licentia prædictorum hæredum, & quilibet Mercator, siue societas, & quælibet alia persona, qui, vel quæ prædictis, vel alicui prædictorũ contrafecerit, incidat, & incurrat pœnam librarum viginti quinq; imper. cuius pœnæ medietas perueniat in Mercadandiam Cremonæ, & alia medietas in accusatorem.

Rubrica de electione cõsulũ. Et q̃ cõsules possint describere mercatores. III.

ITEM ordinatũ est, q̃ omni anno de mense Decembris Consules Mercadandiæ Cremonæ, qui tunc erunt, congregari faciant in domibus Mercadandiæ prædictæ Consilium generale Mercatorum, & ex Mercatoribus descriptis in libro suprascripto, in quo consilio intersint, & interesse debeant ad minus triginta sex Mercatores, & in ipso Consilio eligantur, & eligi debeant duodecim Electores Mercatores ciues Cremonæ, ex his, q̃ aptiores, & sufficientiores videbuntur congregati in consilio prædicto. Qui Electores possint nominare, & eligere illos Mercatores, quos crediderunt sufficientes esse ad officium consulatus, & q̃ Consules tunc existentes facere debeant partitas cum bussolis, & balottis inter dictos Electores, de quolibet sic nominato, & electo per ipsos Electores, vsq; quo ad sex sic nominatos fuerint in concordia, & illi sex nominati, & electi vt supra, de quibus maior pars ipsorum Electorum fuerit in concordia, prius factis partitis cum bussolis & balottis inter eos per dictos Consules, siue vnum ex dictis Consulibus, esse debeant Consules dictæ Mercadandiæ anno proximè subsequenti, videlicet tres ex ipsis primis mensibus sex incipientibus in calendis mensis Ianuarij proximè tunc venturi, & finituris die vltimo Iunij subsequentis, & alij tres secundis sex mensibus inchoandis die primo Iulij, & finiendis vt sequitur, dando dictos Electores ordinẽ, qui tres ex dictis electis debeant primis sex mensibus, & reliqui tres secundis sex mensibus in dicto Consulatus officio residere, & iurare debeant omnes dicti Consules in manibus Consulum veterum facere suum officium benè, & legaliter, & obseruare statuta, & ordinamenta dictæ Mercadandiæ, & stare & superesse ad dictum officium eorum diebus, & horis debitis, & reddere rationem cuilibet Mercatori petenti secundũ formam statutorum, & ordinamentorũ Mercadandiæ prædictæ, qui Consules habeant, & habere debeant pro suo salario singulis sex mensibus libras quatuor imper. pro quolibet eorum. Et durante eorum Consulatu ipsi Consules, & notarij, & seruitores dictæ Mercadandiæ non possint, nec debeant compelli per aliquos officiales cõmunis Cremonæ, pro aliquo exercitu, siue caualcata facienda per cõmune Cremonæ, seu eius officiales, nec in ipso exercitu, seu caualcata ire, nec mittere, nec pro aliquo alio impedimento personali cõmunis Cremonæ, molestari, nec grauari, sed teneatur continuè stare in dicta Ciuitate Cremonæ, pro dicto eorum officio exercendo.

ITEM quòd Consules Mercadandiæ, & duodecim Electores vt supra, & maior pars ipsorũ, in quantum in futurum appareat aliquos Mercatores, tam ciues, quam forenses, exercentes artem Mercadandiæ, qui non essent descripti super suprascripto libro cum alijs Mercatoribus, possint, & eis licitum sit describere, & describi facere tales Mercatores non scriptos in libro prædicto, facto tamen prius partito ad bussolas, & balottas inter ipsos Consules, & Electores prædictos, vtrum describendi sint, vel ne.

Rubrica de modo tenendo in recipiendo in Matriculam Mercatores Cremonæ. IIII.

ITEM ordinatum est, quòd Consules Mercadandiæ Cremonæ, & Electores, siue Consiliarij Mercadandiæ prædictæ, qui de cætero recipient, & scribi facient aliquem forensem pro Mercatore in libro prædicto, teneantur, & debeant ante dictam receptionem sacramentum deferre

deferre tali volenti se scribi facere in libro prædicto, si ipse volens se scribi facere vti vult, aut facere Mercadandiam per se solum, siue cum aliqua societate, vel alieno nomine pro aliquo alio Mercatore forense, tamquàm factor, socius, vel famulus talis Mercatoris. Et si suo nomine facere velle iurauerit, recipiatur per ipsos Consules, & Electores, seruatis solemnitatibus præsentium statutorũ. Et si cum aliqua societate, vel alieno nomine vt supra, teneatur, & debeat dictus volens se scribi facere dare inscriptis dictam societatem, vel illum magistrum, pro quo facere voluerit, vel intendit dictam Mercadandiam. Et facere, quòd tales personæ, quæ essent de eius societate, siue ille Magister, pro quo ipsam Mercadandiam faceret, aut facere vellet, veniant ad confitendum coram dictis Consulibus, & Electoribus ad dictam receptionem deputatis, qualiter sunt socij, vel Magistri talis volentis se scribi facere in libro prædicto. Et hoc si fuerint in ciuitate, vel districtu Cremonæ. Et facta dicta confessione, & scripta in actis dictæ Mercadandiæ dicti socij, & magistri, & eorum bona teneantur, & obligati, ac obligata sint, pro quibuscunq; promissionibus, & obligationibus factis occasione Mercadandiæ per dictos eorum socios, famulos, vel factores, quemadmodum si ipsi socij, vel magistri fecissent promissiones, & obligationes prædictas, aut facere, quòd tales socij, vel magistri, si ipsi socij, vel magistri essent absentes à ciuitate, vel districtu Cremonæ constituant, faciant, & ordinent ipsos socios, famulos, vel factores per publicum instrumentum eorum procuratores specialiter ad Mercandum, emendum, & vendendum, & quæcunq; alia faciendum, quibus talis volens se scribi facere vti voluerit in arte Mercadandiæ pro dictis socijs, vel magistris. Et promittant de attendendo, adimplendo, & obseruando omnia, ad quæ per dictos eorũ familiares, socios, vel factores, pacta, promissa, gesta, & agitata fuerint occasione cuiuscunq; Mercadandiæ, siue litteræ cambij, cum quacunq; persona, obligantes omnia eorum bona præsentia, & futura, pro attendendis, & obseruandis prædictis faciendis per dictos eorum famulos, socios, vel factores, nomine eorum, occasionibus antedictis. Quod instrumentũ dicti socij, famuli, vel factores, antequã recipiantur, vt supra, coram dictis Consulibus, & Electoribus deputatis vt supra, ad receptationem prædictam, præsentare teneantur, & debeant, & si videbitur dictis Consulibus, & Electoribus dictos famulos, factores, vel socios plenũ mandatũ habere, ad prædicta, illud instrumentũ recipiant, & registrari faciant de verbo ad verbum ad dictum officium Mercadandiæ, sic quòd quilibet, ad quẽ spectat tale instrumentum, valeat intueri. Quo, siue quibus dicto modo, & ordine recepto, vel receptis, dicti eius, vel eorum magistri, siue socij, insolidum teneantur, & obligati sint ad prædicta omnia facta, & facienda prædictorum occasione per dictos eorum socios, famulos, vel factores quemadmodum tenerentur, & obligati essent, si ipsimet socij, vel magistri ipsa debita, & obligationes personaliter contraxissent.

Rubrica de electione Consilij dictæ Mercadandiæ. V.

ITEM ordinatum est, quòd prædicti duodecim Electores, sint, & esse debeant consiliarij, & de consilio dictæ Mercadandiæ, durante tempore dictorum sex Consulum electorum per ipsos, & speciali sacramento, & pœna, & banno soldorum duorum imper. pro quolibet eorũ, & qualibet vice, teneantur venire ad consilia ipsius Mercadandiæ, toties quoties fuerint requisiti ex parte dictorum Consulum, nisi iustam causam haberent, de qua facerent fidem ipsis Consulibus. Saluo quòd si quis eorum esset absens ab ipsa ciuitate Cremonæ, vel haberet iustum impedimentum, quòd loco illius talis absentis, vel impediti venire possint ad prædicta consilia, pater, frater, filius, vel socius, dum tamen prædicti frater, pater, filius, vel socius sint Mercatores approbati, vel descripti, secundum formam confirmationis, & approbationis præsentium statutorum, & dicti electi de consilio, vel illi qui loco eorum, vel alicuius eorum absentium, vel impeditorum subrogabuntur vt supra, conuocentur ad dictum officium occasione negociorum ad Mercadandiam spectantium, qui duodecim electi, vel maior pars eorum de dicto consilio vnà cum dictis Consulibus possint, & valeant reformare, facere, ordinare, & prouidere, & statuere omnia, & singula, quæ ipsi electi viderint, & cognouerint esse vtilia,

& necessaria

de dicto consilio vnà cum dictis Consulibus possint, & valeant reformare, facere, ordinare, & prouidere, & statuta omnia, & singula, quæ ipsi electi viderint, & cognouerint esse vtilia, & necessaria pro dicta Mercadandia, & omnia, & singula, quæ ipsi Electores, & Consiliarij, siue maior pars eorum, cum dictis Consulibus fecerint, & ordinauerint vt supra, habeant plenam auctoritatem, & bailiam, & valeant, & teneant, sicut, & quemadmodum per totam vniuersitatem, seu communitatem Mercatorum ipsius Mercadandiæ forent facta, & ordinata, quod consilium durare debeat per vnum annum inchoandum die primo mensis Ianuarij proximè subsequentis post electionem ipsorum.

Rubrica quòd aliquis, qui non vtatur mercadandia, non possit exercere aliquod officium Mercadandiæ. VI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd aliquis, qui non sit Mercator descriptus, & approbatus vt supra, & qui nō vtatur mercadandia per se, vel cum auere suo In ciuitate Cremonæ, in burgis, & suburbijs non possit habere, nec exercere aliquod officium dictæ Mercadandiæ, nec esse de consilio dictæ Mercadandiæ.

Rubrica quòd Consules non dimittant eligere in Consulem aliquem suum patrem, filiū, nec fratem; nec habētes sortem possint se eligere. VII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd Consules qui erunt, non dimittant ponere in partiis, ad eligendum, nec dimittere eligi Consules in sequenti electione aliquem suū patrem, fratrem, filium, nec aliquem stantem secum in eadem familia, & si contrafactum fuerit, electio sit nulla.

ITEM, quòd aliquis ex dictis electis non possint eligere se ipsum in Cōsulem, nec aliquem de eius familia secum habitantem in vna, & eadem domo.

Rubrica quòd Consules teneantur se coadunare semel omni mense in domo Mercadandiæ. VIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd Consules Mercadandiæ Cremonæ teneantur, & debeant pœna, & banno soldorum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice omni mense sui consulatus se coadunare semel in domo Mercadandiæ pro tractandis negocijs dictæ Mercadandiæ, nisi iusto impedimento remanserint.

Rubrica quòd auere Mercadandiæ non donetur alicui. VIIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd auere Mercadandiæ non donetur, detur, nec concedatur alicui, nec donari, concedi, nec dari possit alicui personæ cuiuscunq; status, vel conditionis existat, & quilibet Officialis, seu Mercator contrafaciens teneatur restituere illud, quod dederit, concesserit, vel donauerit de auere ipsius Mercadandiæ in quadruplum de suo auere nomine pœnæ dictæ Mercadandiæ, quam pœnam Consules, qui tunc erunt in dicta Mercadandia teneantur exigere ante exitum sui officij, saluo quòd Consules, qui sunt, vel per tempora erunt, possint expendere de auere dictæ Mercadandiæ in faciendo, & tractando negotia, & vtilitatem ipsius Mercadandiæ, & pro oblationibus faciendis constitutis per commune Cremonæ tantum, cum deliberatione Consiliariorum Mercadandiæ prædictæ, vel maiori parte eorum.

Rubrica

Rubrica quòd Messeti se scribi faciant in libro Mercadandiæ. X.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd omnes Messeti se scribi faciant in libro, seu matricula Messetorum penes officium dictorum Consulum, & iurare ad sancta Dei Euangelia facere, & exercere dictum suum officium benè, & legaliter, & antequam aliquis recipiatur pro Messeto, approbetur per Consules Mercadandiæ, & per suprascriptos duodecim Electores, vel maiorem partem eorum, si fuerit sufficiens, & idoneus ad faciendum dictam messetariam, & esse Messetus dictæ Mercadandiæ. Et si videbitur Consulibus, & dictis Electoribus sufficiens, primò satisdet de libris centum imper. & tunc recipiatur, & iuret ad sancta Dei Euangelia facere dictã messetariam bona fide vt supra, aliter dicti Messeti non possint exercere dictum officium, sub pœna soldorum centum imper. applicandorum Mercadandiæ prædictæ.

Rubrica de pœna Messetorum vendentium eorum mercadandias sub specie, seu nomine alterius Mercatoris. XI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus Messetus non possit, nec valeat vendere, nec vendi facere aliquam eius mercadandiam, sub specie, seu nomine alterius Mercatoris, sub pœna librarum quinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, & quilibet possit accusare, & habeat medietatem pœnæ, & aliam medietatem Mercadandiæ prædicta.

Rubrica ꝙ Messeti debeant manifestare nomen vẽditoris, et emptoris. XII.

ITEM, quòd quilibet Messetus, quando faciet aliquod mercatum, teneatur manifestare emptori nomen venditoris, & venditori nomen emptoris, & manifestare partibus veritatẽ pretij, & denarium dei dare, seu aliquid aliud nomine arræ, & dato denario dei, mercatum firmum sit, nisi voluntate partium ipsum mercatum reuocetur. Et si de prædictis oriatur aliquod dubium, deferatur sibi sacramentum per Consules Mercatorum prædictorum.

Rubrica de mercatis Messetorum scribendis. XIII.

ITEM ordinatum est, ꝙ Messeti teneantur, & debeant scribere eorũ manu, vel scribi facere oĩa mercata, quæ fieri facient à vigintiquinq; libris imp. supra, si non facta fuerit solutio integra, & hoc præsentibus partibus, & absentibus, in vno libro, qui sit ad officiũ Mercadandiæ penes Consules, & qui emat de auere ipsius Mercadandiæ, declarando noĩa, & pronomina emptoris, & venditoris, rem venditã, & pretiũ ipsius rei, & terminũ soluẽdi, ꝓ dictis rebus venditis, & hoc facere teneant infra octo dies à die, quo mercatũ factũ fuerit, sub pœna libr. duarũ imp. pro quolibet, & qualibet vice, cuius pœnæ medietas sit accusatoris, & alia medietas Mercadandiæ prædictæ, & quilibet possit accusare tales cõtrafacientes. Et teneatur etiam quilibet Messetus habere vnũ librum penes se ligatum, & affoliatum, & in fine cuiuslibet libri ipsorũ Messetorũ in vltimo folio Consules Mercadandiæ se subscribant, in qua subscriptione specificent numerum foliorum talis libri, in quo etiam scribat talis Messetus, seu scribi faciat mercata suprascripta, infra terminum suprascriptum, sub pœna suprascripta, & de dictis Mercatis scriptis vt supra, stetur, & credatur suprascripto libro posito ad officium Mercadandiæ, nisi contrarium doceretur.

Rubrica de canzelando scriptas per Messetos. XIIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd Messeti Mercadandiæ Cremonæ teneantur canzelare, vel canzelari facere rationem scriptam cuilibet Mercatori, super libris ipsius Mercadandiæ ad posta-

ad postulationem debitoris, & voluntatem creditoris, & aliter non debeant canzelare, & talis canzelatio vim solutionis debeat obtinere.

Rubrica de eo quod debent habere Messeti de messet aria sua. XV.

ITEM statutum, & ordinatum est, quod Messeti debeant habere pro messetaria sua, de quolibet sacco bombicis, soldos duos imper. à qualibet parte. De qualibet petia fustanei, denarios tres imper. à qualibet parte. De qualibet petia vergata, denarios sex imper. à qualibet parte. De qualibet petia panni lanæ, soldos duos imper. à qualibet parte. De quolibet centenario lanæ, denarios sex imper. à qualibet parte. Et de quolibet centenario ceræ, zucheri, piperis, pulueris, & aliarum specierum minutarum, rami, bronzij, stagni, coraminis laborati, denarios sex imper. à qualibet parte. De quolibet centenario ferri, plombi, olei, sonziæ, sepi, saponis, moscadicij, carnium salitarum, rosij, guadi, & aliarum rerum grossarum, denarios quatuor imper. à qualibet parte. De qualibet stora vallaniæ, soldos duos imper. à qualibet parte. De quolibet mezarolo anguillarum, soldum vnum imper. à qualibet parte. De quolibet centenario pellium à pelizaria, cordarum, & confectarum, soldum vnum imp. à qualibet parte. De qualibet petia panni lini, denarios duos à qualibet parte. De quolibet centenario caneuacij, denarios sex imper. à qualibet parte. De qualibet duodena capretorum, montaninarum, & soatorum, denarios duos imper. à qualibet parte. Item de qualibet re supra non specificata habere debeant vsq; ad summam librarum vigintiquinq; imper. soldum vnum imper. à qualibet parte. Abinde vero supra, vsq; ad libras centum imper. soldos duos imp. à qualibet parte. Similiter abinde supra de quolibet centenario, soldos duos imper. à qualibet parte, & non vltra, & contra prædicta prædicti Messeti facere non præsumant, pœna soldorum viginti imper. pro quolibet, & qualibet vice, cuius pœnæ medietas sit accusatoris, & alia medietas Mercadandiæ prædictæ.

Rubrica quòd nulla pensa vtatur in ciuitate Cremonæ. XVI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nulla persona cuiuscunq; conditionis existat, audeat de cætero, nec præsumat vti aliqua statera, nec pensa in damnum, nec præiudicium, seu fraudem stateræ pensæ Mercadandiæ prædictæ, causa ponderandi aliquam mercadandiam emptam, seu venditam à decem pensibus supra, nisi solum pensa dictæ Mercadandiæ, sub pœna soldorũ viginti quinq; imper. cuilibet contrafacienti, & qualibet vice, qua contrafecerit, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem pœnæ, & alia medietas veniat in Mercadandia Cremonæ, & credatur accusatori cum sacramento, & vno teste fide digno. Et nihilominus teneatur emptor soluere pensatutam de re pensata, vendita vt supra.

Rubrica quòd mensuratores, seu passatores, & pensatores faciant securitatem Consulibus. XVII.

ITEM ordinatum est, quòd pensatores stateriarum, passatores, & mensuratores pannorum lanæ, & lini teneantur facere bonã securitatem Consulibus dictæ Mercadandiæ de libris viginti-quinq; imper. & de faciendo benè, & legaliter officia sua.

Rubrica de iustando staterias. XVIII.

ITEM, quòd omnes pensatores stateriarum teneantur singulo mense facere instare staterias suas, faciendo tamen, antequàm eas iustari faciant, notitiam semper de prædictis Consulibus Mercadandiæ prædictæ, pœna soldorum decem imper. pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice, applicañ. Mercadandiæ prædictæ.

Rubrica

Rubrica quòd quatuor paßatores eligantur omni anno. XIX.

ITEM ordinatum est, quòd quatuor passatores pannorum lanæ, & lini eligantur per Consules omni anno ad sortem, qui constringantur passare pannos bona fide, & habere debeant de qualibet petia longa panni lanæ soldos duos imp. de qualibet petia panni lini denarios quatuor imper. de quolibet centenario caneuatij denarios quatuor imper. & soluatur ipsis mesuratoribus per venditorem.

Rubrica ꝙ omnes ligatores scribantur in libro Mercadandiæ. XX.

ITEM, quòd omnes ligatores scribantur in libro prædictæ Mercadandiæ Cremonæ, & faciant iuramentum, & securitatem in manibus Consulum de libris decem imper. pro quolibet, de faciendo officium suum bona fide, & seruare statuta dictæ Mercadandiæ. Et hoc quolibet annorum semel ad minus.

Rubrica quòd Mercatores seruent præcepta Consulum. XXI.

ITEM, quòd omnes Mercatores teneantur obseruare præcepta Consulum, facta eis causa Mercadandiæ. Et quòd Consules possint condemnare Mercatores non obseruantes præcepta eorum, in soldis viginti imper. pro quolibet, & plus, & minus ad arbitrium Consulũ, inspecta qualitate facti, & personarum, & ꝙ possint pignerare, & pignerari facere statim omnes inobedientes Consulibus, ad arbitrium, & voluntatem Consulum, de dictis soldis viginti imper.

Rubrica quòd Consules teneantur tueri Mercatores. XXII.

ITEM, ꝙ si aliquod dacium auferretur alicui homini in ciuitate Cremonæ, vel districto, cõtra ius Consulum Mercadandiæ Cremonæ, teneantur, & debeant tueri eum, & facere eis expensas de auere cõitatis Mercadandiæ Cremonæ, & Mercator teneaẽ manifestare Consulibus prędictis.

Rubrica ꝙ Consules prouideant, ꝙ Mercatores habeant stratã securã. XXIII.

ITEM ordinatum est, quòd Consules Mercadandiæ infra primum mensem sui officij teneanẽ eligere decem Sapientes Mercatores de illis, qui vtuntur extra districtum Cremonæ, cum suis mercimonijs occasione tractandi, & prouidendi quòd omnes Mercatores districtus Cremonæ habeant stratam securam eundi, & redeundi cum suis mercimonijs, & quòd omnes represaliæ suspendantur vbiq; & specialiter per ciuitatem, & terras circumstantes, nõ derogando in aliquo statuto, & prouisioni cõmunis, & populi Cremonæ factis, & faciendis circa prædicta, quæ oia, & singula teneantur reducere ad officium suo possę.

Rubrica de non faciendo aliquid in detrimento Mercadandiæ. XXIIII.

ITEM ordinatum est, ꝙ aliquis Mercator Cremonæ, vel districtus non audeat, nec præsumat dicere, nec facere aliquid indebitè, quod vergat, seu vergere posset in detrimentũ, seu damnum Mercadandiæ, seu contra statuta, & ordines, & honores ipsius Mercadandiæ, nec placidum, nec quæstionem facere, nec mouere cum prædicta Mercadandia, seu contra ipsam Mercadandiam, & qui contra fecerit, condemnetur, & condemnari debeat in soldis centum imper. applicandis Mercadandiæ prædictæ. Et nihilominus priuetur, & priuatus sit ipso iure, & facto omnibus beneficijs, & priuilegijs dictæ Mercadandiæ, & de ipsa cõitate dictæ Mercadandiæ aboleatur, & can-

& canzeletur, in qua nunquam recipiatur, donec soluerit dictam condemnationem in duplum.

Rubrica quòd officiales Mercadandiæ Cremonæ obseruent statuta pertinentia ad sua officia. XXV.

ITEM ordinatum est, quòd omnes officiales Mercadandiæ teneantur sacramento seruare oĩa statuta pertinentia ad eorum officia,& facere,& exercere benè,& legaliter sua officia,& Cõsules officij Mercadandiæ teneãtur exigere omnia banna,& condemnationes bona fide suo tempore.

Rubrica ꝙ Consules noui teneantur eligere Examinatores. XXVI.

ITEM ordinatum est, quòd Consules noui, infra octo dies sui consulatus teneantur eligere Examinatores, qui debeant examinare Cõsules veteres, si exigerunt banna, & cõdemnationes factas tempore officij eorum, etiam videre, & examinare si dicti Consules veteres fecerunt contra dicta statuta Mercadandiæ, seu aliquid ommiserunt facere, quod debuerint,& si aliter inuentum fuerit,tunc Consules veteres teneantur,& debeant dicta banna,& condemnationes soluere de suo auere, nihilominus incurrant pro quolibet eorum in pœnam soldorum quinq; imper. pro qualibet vice, & speciali sacramento teneantur obseruare illud statutum.

Rubrica de superlucris Mercadandiæ dispensandis. XXVII.

ITEM ordinatum est,ꝙ Consules Mercadandiæ prædicti, qui per tempora erunt, & residebunt primis sex mensibus in officio proutsupra, teneantur,& debeant reddere rationem Consulibus secundorum sex mensium successoribus suis de auere Mercadandiæ, quod ad eorũ manus peruenerit tempore eorum officij, & si quid supererit eis de auere prædictorum, illud cõsignare teneantur, & debeant dictis successoribus suis, qui successores Consules secundorum sex mẽsiũ de illo superlucro eis consignato vtsupra, & de alio auere dictæ Mercadandiæ, quod etiam ad eorum manus peruenerit tempore consulatus eorum, aut exitum eorum officij per octo dies, teneantur, & debeant reddere rationem Electoribus, qui tunc erunt, qua ratione visa, ipsi Consules vnà cum dictis Electoribus,vel maiori parte eorũ, teneãt,& debeant illud,quod superererit ipsis Consulibus de auere Mercadandiæ prædictæ, dispensare in pauperes Christi, siue aliter, prout melius eorum discretioni videbitur.

Rubrica ꝙ Consules teneantur stare ad banchũ rationis. XXVIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd Consules Mercadandiæ Cremonæ, seu aliquis eorum sacramento præcisè, de quo nõ possint petere absolutionem, nec sibi dari possit licentia, seu absolutio aliqua, teneantur,& debeant venire ad banchum cõmunis Mercadandiæ prædictæ horis debitis, & consuetis, pœna, & banno vnius soldi imper. pro qualibet vice, & quolibet eorum, & reddere rationem cuilibet petenti, pœna cuilibet contrafacienti sold. duorum imper. pro qualibet vice, quæ pœna veniat in dicta Mercadandia.

Rubrica de pœnis imponendis officialibus Mercadandiæ. XXIX.

ITEM. ꝙ Consules Mercadandiæ,qui sunt,vel per tempora erunt habeant plenum arbitriũ, & potestatem imponẽdi pœnas pecuniarias,& banna pensatoribus,& seruitoribus, siue curerijs dictæ Mercadandiæ, si ipsi officiales non exercuerint,& gesserint eorũ officio benè, & diligẽter, legaliter, & sufficienter, & non superstent dicto eorum officio, & quòd ipsi Consules possint remouere, & mutare dictos officiales, & quemlibet, vel aliquem eorum, qui non gesserint

legaliter,

legaliter, & diligenter dictum suum officium, & non obseruauerint præcepta Consulum. Et quòd prædicta banna per ipsos imposita prædictis officialibus exigantur, & exigi debeant in pecunia numerata, quæ pœna perueniat in Mercadandiam prædictam.

Rubrica de salario pensatorum. XXX.

ITEM ordinatum est, quòd pensatores stateræ Mercadandæ Mercatorũ Cremonæ habeant, & habere debeant pro pensatura omnium infrascriptarũ mercadandiarum, infrascriptas pecuniæ quantitates, videlicet, primò de quolibet pense speciariæ, rami, ferri, bronzij, plombi, stagni, olei, mellis, casci, carnium salitarum, & omnium aliarũ rerum non specificatarum in præsenti statuto medianũ vnũ pro quolibet pense per venditorem. De quolibet sacco bombicis, soldos quattuor imper. videlicet duos per emptorem, & duos p venditorem, sed teneatur ille qui habebit pensam, seu stateram conducere, vel conduci facere bombicem ad domũ emptoris, sine aliqua solutione.

Rubrica de Nautis. XXXI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus Nauta audeat, vel præsumat noctis tempore nauigare, cũ aliqua mercadandia, seu aliqua alia re alicuius personæ, quæ vndecunq; conduceretur Cremonæ, seu de Cremona aliò conduceretur, & si contrafecerit, & ei occurrerit aliquid sinistri, in præiudiciũ alicuius Mercatoris, seu alterius personæ, qui, vel quæ conduci faceret de Cremona ad aliquem alium locum, siue de aliquo alio loco Cremonam, aliquam rem, vel mercadandiam vtsupra, patronus Nauis teneatur ad emendationem damni, expensarum, & interesse damnum passo, & intelligatur tempus noctis, ab occasu solis, vsq; ad solis ortum.

Rubrica de defectu Nautarum nauigantium. XXXII.

ITEM, & etiam si defectu Nautarum nauigantium de die, cum prædictis mercadandijs, & rebus, aliquid ocurreret ipsis Nautis, propter quod aliquis Mercator, seu aliqua alia persona conduci faciens vtsupra, damnum aliquod pateretur, patronus ipsius Nauis teneatur ad emendationem damni, expensarum, & interesse, damno passo, vtsupra, & dicti Nautæ temporibus pluuiosis teneant, & debeant dictas mercadandias tenere cohopertas, & eas saluare, dũmodo eis storæ datæ sint ad sufficientiam, pro cohoperiendo ipsas mercadandias, per facientẽ eas conduci.

Rubrica de Mulaterijs. XXXIII.

ITEM ordinatum est, quòd Mulaterij venientes de Ianua, & Pisis Cremonam, siue euntes de Cremona ad aliquem ex dictis locis, cum aliquibus mercadandijs, teneantur, & debeant æstiuo tempore, & tempore hyemali infra quindecim dies, ex quo leuauerint mercadandias prædictas, de quolibet ex dictis locis, ipsas consignasse in Cremona, siue Ianua, vel Pisis, secundum quòd eis extiterit ordinatũ, in illis forma, & gradu, quibus eas leuauerint Mercatoribus mercadandias conduci facientibus, siue illis ipsas personis, quibus per ipsos conduci facientes ordinatũ fuerit eis, & quòd eas Mercadandias debeant consignare, & si eas nõ consignauerint in gradu, & forma prædictis, teneantur ipsi Mulaterij ad emendationem damni, damnum passis, & vltra sub pœna soldorum viginti imper. pro quolibet Mulo, & qualibet alia bestia soldos decem imper. cuius pœnæ medietas sit Mercatoris, & alia medietas mercadandiæ prædictæ. Et prædicta dicti Mulaterij adimpleuisse teneantur, infra terminũ suprascriptum, sub pœna suprascripta, nisi iusto impedimento remanserint, de quo impedimento Consules Mercadandiæ Cremonæ cognitionẽ habeant, ac ipsius impedimenti quæstionem decidere, & terminare possint, summatim, secundũ quòd eis videbitur, qualitate facti, & personarum inspecta.

Rubrica de Careterijs. XXXIIII.

ITEM ordinatum est, quòd Careterij venientes Cremonam vndecunq;, & quocunq; euntes de Cremona cum aliquibus mercadandijs, teneantur, & debeant ipsas mercadandias temporibus pluuiosis cohoperire cum floris, vel aliter, sic quòd Mercatores ipsas conduci facientes ex dictis pluuijs non patiantur aliquod detrimentū, si eis datæ fuerint floræ, vel aliud, pro cohoperiendo dictas Mercadandias per facientes eas conduci, quòd si non fecerint, teneantur ipsi Careterij ad emendationem damni, damnum passis.

Rubrica de eodem. XXXV.

ITEM, quòd quilibet Careterius veturalis habitans in ciuitate Cremonæ, & eius districtu, teneatur omni anno de mense Ianuarij, dare bonam securitatem, coram Consulibus Cremonæ, de libris quinquaginta imper. causa saluandi, & custodiendi Mercadandias sibi consignandas, & quas conduxerunt de loco ad locum. Et hoc, sub pœna librarum quinq; imper. quæ pœna perueniat in Mercadandiam prædictam, & quilibet possit accusare, & habeat de prædictis denarijs soldos decem imper.

Rubrica de Curatoribus, Amanganatoribus, & Pigatoribus, & eorum officio, & de his, quæ facere tenentur, & quæ sunt eis prohibita. XXXVI.

ITEM statutum est, ꝙ Consules teneantur facere venire coram se, super palatio Mercatorū in quo fiunt consilia, Curatores, & Amanganatores, & Pigatores pignolatorum, & facere sibi iurare eorum præcepta, & Curatores securitates facere, secundum quòd in statuto continetur, & si euitauerint venire ad iurandū præcepta Consulū, ꝙ Consules auferant ab eis pro banno quinq; soldos imper. pro quolibet, & pro prima citatione, pro secunda soldos decem imper. & pro tertia soldos viginti imper.

Rubrica de eodem. XXXVII.

ITEM statutum est, quòd Consules teneantur sacramento præcipere illis de mangano, quòd nō mittent, nec dimittent mitti in aliqua balla pannos plenos, qui sint manganati, vel vastati, vel bugadati de mala cinere, & si sciuerint, quòd manifestabunt illis quorum erunt dicti panni.

Rubrica de eodem. XXXVIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus Curator audeat, nec præsumat accipere pro curatura alicuius petiæ pignolati plus ab vno Mercatore, quàm ab alio, sub pœna soldorum duorum imper. pro qualibet petia pignolati, cuilibet Curatori contrafacienti aufferendorū, cuius pœnæ medietas sit dictæ Mercadandiæ, & alia medietas accusatoris, & quilibet accusare possit. Et hoc tantum locum habeat in petijs pignolati Cremonæ.

Rubrica de eodem. XXXIX.

DE capitijs vero, & petijs, quæ conducentur de alienis ciuitatibus, & districtibus, liceat eis Curatoribus accipere pro eorum curatura illud, de quo fuerint in concordia cum Mercatoribus, facientibus eas curare.

Rubrica de eodem. XXXX.

ITEM statutū est, quòd omnes Curatores Cremonæ teneantur, & debeant omni anno, vsq; ad mediū mensem Ianuarij venire coram Consulibus Mercadandiæ, ad iurandum eorū præcepta, & ad faciendū bonā, & idoneā securitatē, ad Mercadandiā Cremonæ Consulibus Mercadandiæ Cremonæ, nomine, & vice omnium, & singulorum, quorum intererit, & pro ipsa Mercadandia pro quolibet eorū, de quinquecentum libris imper. de qualibet caldera, de curando, & faciendo artem curariæ, per se, & laboratores, & familiam suam, benè, & legaliter, secundum formam statutorum Mercadandiæ Cremonæ, & de soluendo, & guardando, ac reddendo in integrum omnes pigniolatos, pannum lini, & omnia alia, quæ eis, vel nuntijs, vel laboratoribus suis, vel alicui de sua familia darentur ad curandum, sine aliqua corruptione, vel vastatione, & attendere, & obseruare omnia alia, & singula, quæ in statutis dictæ Mercadandiæ continentur, loquentibus de eorum officio, & arte. Et qui non venerint ad dictum terminum, ad iurandum præcepta Consulum Mercadandiæ, & ad præstandam dictam securitatem coram eis, non debeant curare abinde in antea, donec dictam securitatem præstauerint, pœna, & banno denariorū duodecim imper. pro qualibet pecia pigniolati, & panni lini, quam curarent, vel quæ inuenirentur in domo sua ad curandum. Teneantur, & debeant dicti Curatores, & quilibet eorum se scribi facere in libro Mercadandiæ prædictæ, & iuxta nomen eorum designari, seu pingi facere signum eorum, quod facere debent super tesseris eorum, sub pœna soldorum quadraginta imper. applicanda Mercadandiæ prædictæ, & quòd aliqua persona nō debeat eis dare ad curandum à dicto termino in antea, donec dictam securitatem præstiterint, & se scribi fecerint vt supra, sub pœna soldorum viginti imper. qui contrafecerit, & Consules teneantur modis omnibus, sicut eis melius videbitur prædicta inquirere, & procurare, quòd seruentur in totum, & ipsa banna, & pœnas exigere, sine aliquo remedio, & ad noticiam prædictorum, omni anno prima die, vel secunda, vel tertia mensis Ianuarij facere omnia prædicta præconizari per ciuitatem, & suburbia Cremonæ, & in illis locis, vbi expedierit prædicta patefieri. Et si Consules in prædictis, vel aliquo prædictorū negligentes fuerint, vel remissi, computentur in eis in fraudem, & cadant in pœnam librarum decem imper. pro quolibet, quæ pœna perueniat in Mercadandiam prædictam vt supra, quæ quidem securitates approbari debeant ad balottas per maiorē partem ad minus suprascriptorū duodecim Electorū.

Rubrica de eodem. XXXXI.

ITEM, ꝙ fideiussores aliquorū Curatorum non possint cogi pro aliquibus denarijs mutuo datis, vel alio quouis modo, alicui Curatori, nisi solummodo pro laborerijs sibi datis ad curandū.

Rubrica de eodem. XXXXII.

ITEM statutum est, ad euidentiam alicuius Mercatoris, quòd prædictū capitulū singulis sex mensibus legatur in consilio generali Mercadandiæ, & Consules, qui pro tempore erunt, teneanē sibi legi facere in principio sui officij.

Rubrica de eodem. XXXXIII.

ITEM statutū est, ꝙ aliquis Hosterius non habeat aliquā societatē cum aliquo Curatore, & Tinctore, de arte curandi, & tingendi, pœna, & banno librarū vigintiquinq; imper. & quilibet sit accusator, & habeat medietatē suprascripti banni, & alia medietas sit Mercadandiæ, & accusator teneatur celatus.

Rubrica de eodem. XXXXIIII.

ITEM statutū est, ꝙ si aliquis Curator curauerit aliquem pigniolatum, aút acordolatum, vel

valistum, alicui personæ, & dilacerauerit aliquem soluat pro quolibet pignolato, siue acordolato, vel valisio dilacerato, pro petia, pro qualibet vice Mercadandiæ Cremonæ soldum vnum imper. & retineat in se Curator pignolatum, seu acordolatum, dilaceratum, & soluat illi cuius fuerit, & qui dederit eum ipsi Curatori ad curandum, precium ipsius, quod datori constiterit, stati cum dilaceratus fuerit, & vltra soldos quinq; imper. pro qualibet petia pignolati, acordolati, vel valisij, & ille cuius fuerit pignolatus, aut acordolatus, vel valisius dilaceratus teneatur, & debeat manifestare Consulibus Mercadandiæ statim, cum sciuerit, illum Curatorem, qui dilacerauerit, & si omiserit facere, soluat pro quolibet, & qualibet vice, & quolibet pignolato, acordolato, vel valisio dilacerato soldum vnum imper. qui perueniat in Mercadandiam vt supra.

Rubrica de eodem. XXXXV.

ITEM statutum est, quòd illi, qui colligunt pignolatos in pratis, non colligant modo aliquo aliquem pignolatum, acordolatum, vel valisiū dilaceratum, & qui contrafecerint, soluant pro pœna pro quolibet, & qualibet vice, & quolibet capitio pignolati, acordolati, & valisij, soldum vnum imper. quæ perueniat vt supra.

Rubrica de eodem. XXXXVI.

ITEM statutū est, quòd nullus Mercator, aut Ligator audeat, vel præsumat ponere in aliqua balla aliquam petiam pignolati, vel valisij, siue vergatam à lecto, quæ non sit bullata bullo Aquilæ Mercadandiæ Cremonæ. Et in prædictis non intelligantur petiæ pignolati, vel valisij tinctæ. Et hoc sub pœna soldorum trium imper. pro qualibet petia, & quolibet contrafaciente.

Rubrica de eodem. XXXXVII.

ITEM statutum est, quòd prædicti Curatores, & Amanganatores, & Ligatores semel in annó prædicta omnia, & singula, modo dicto, debeant iurare, attendere, & obseruare.

Rubrica de eodem. XXXXVIII.

ITEM statutum est, quòd de prædictis omnibus, & singulis quilibet sit accusator, & de prædictis petijs fustaneorum, & valisiorum specificatorum Mercadandia habeat medietatem, & accusator, qui accusauerit, aliam medietatem.

Rubrica de eodem. XXXXIX.

ITEM statutum est, quòd si aliquis Curator, qui curauerit, seu curabit pannum lini, siue stoppæ, dilacerauerit aliquem pannum, sibi Curatori datum ad curandum, soluat pro pœna, pro quolibet, & qualibet vice, & qualibet petia soldos duos imper. & soluat pretium panni, siue valimentum, & emendet damnum illi, cuius fuerit pannus dilaceratus incontinenti, de quo damno credatur sacramento illius, cuius fuerit pannus.

Rubrica de mensura fustaneorum. L.

ITEM statutum, & ordinatum est, per suprascriptos Sapientes, quòd fustanei fiant de brachijs quinquaginta, sine aliquo tirare intus zanellas positas, & mensuratas ad banchum ordinatum, & bancha fiat de brachijs vigintiquinq; & teneatur, & sit, aut in vicinia sancti Vincentij, aut sancti Siluestri, aut sancti Lucæ, aut sancti Appolinaris, & in alijs locis non possit esse dicta bancha.

Rubrica

Rubrica de eodem. L I.

ITEM statutum est, quòd bancha dictæ mensuræ esse, & stare debeat in vno ex locis suprascriptis, & quòd ibi portentur omnes petiæ, quæ fient in ciuitate Cremonæ ad mensurandum.

Rubrica de eodem. L I I.

ITEM ordinatũ est, quòd omnes petiæ pignolatorum, vergatæ à lecto fiant,& fieri debeant, de brachijs quadraginta septem, pro quolibet, & debeant bullari de bullo suprascripto Aquilæ, & in casu, quo dictæ petiæ non essent dictæ longitudinis, incidi debeant per dictos Bullatores in duobus capitijs, vno videlicet de brachijs decem, altero de residuo. Et solnatur pro bulla denarius vnus de qualibet petia, & quòd laboratores, qui laborabunt dictas petias, teneantur, & debeant implere, & laborare ipsas petias, quemadmodum laborantur,& implentur aliæ petiæ strictæ, sub pœna cuilibet contrafacienti soldorum viginti imper. quæ pœna veniat in Mercadandiam suprascriptam, & quilibet possit accusare contrafacientes, & habeat medietatem dictæ pœnæ.

Rubrica de eodem. L I I I.

ITEM, quòd quilibet faciens, seu fieri faciens aliquam petiam, conditionis, & qualitatis cuiuscunq;, vel valisij, teneantur, & debeant facere, seu fieri facere duas zanellas tantũ cuilibet petiæ, & non vltra, videlicet vnam à quolibet capite cuiuslibet ex dictis petijs tessuram in ipsis petijs, sub pœna soldi vnius imper. pro qualibet zanella omissa fieri, & pro qualibet facta vltra prædictas duas sic ordinatas vt supra, quæ pœna perueniat in incantatorem dictæ bullæ, & teneatur nihilominus incantator tales petias bullare, dummodo sint longæ, si autem fuerint curtæ ipsas incidere possint, & pœnam exigere secundum formam præsentis statuti.

Rubrica de eodem. L I I I I.

ITEM, quòd Bullatores, siue Mensuratores, qui incantauerint bullam Aquilæ Mercadandiæ, habere debeant vnum medianum pro qualibet petia, pro bulla, à massario, qui fecerit dictam petiam, & non plus.

Rubrica quòd nullus de arte pignolatorum possit incantare bullam Aquilæ. L V.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus Mercator faciens, vel fieri faciens artem pignolatorum, nec aliquis forestierius incantare possit bullam Aquilæ, quo bullantur, & signantur pignolati, sub pœna pro quolibet contrafaciente, librarum vigintiquinq; imper. applicanda pro medietate Mercadandiæ prædictæ, & pro alia medietate accusatori.

Rubrica de eodem. L V I.

ITEM, quòd si aliqua petia inuenta fuerit curta per dictos Bullatores, seu Mensuratores, quòd dicta petia debeat incidi in duobus capitijs, videlicet vno de brachijs decem, & altero de residuo, & quòd massarius, qui fecerit dictam petiam, in soldis quinq; imper. condemnetur, & quòd dictæ condemnationes peruenire debeant in incantatorem dictæ bullæ.

Rubrica de eodem. LVII.

ITEM, quòd si aliqua petia inuenta fuerit longior mensura suprascripta, suprascriptorum brachiorũ quinquaginta, illud plus longitudinis prædictæ nõ possit auferri per dictos bullatores, seu mensuratores, nec incidi vllo modo, sed petia remanere debeat integra cũ xanellis, nec fraus aliqua committi possit in petijs suprascriptis, sub pœna soldorum quinq; imper.

Rubrica de eodem. LVIII.

ITEM, quòd dictus Bullator teneatur, & debeat bullare, & bullari facere cuicunq; personæ quamlibet petiam pignolati, in qua sint & intrauerint libræ duodecim bombicis, & abinde supra, quãquàm sit curta, & calet dupla ad bullam, & ad iustam mensuram, per quartam dimidiam, & non vltra, quemadmodum si esset longa bracchiorum quinquaginta vt supra.

Rubrica de eodem. LIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd dictus Bullator non audeat, nec præsumat bullare aliquam petiam pignolati suprascripto bullo Aquilæ, nisi primò dicta petia bullata fuerit bullo massarij, qui eam fieri fecerit, sub pœna soldorum quinq; imper. pro qualibet petia, & qualibet vice qua contrafecerit. Quæ pœna perueniat in Mercadandiam prædictam.

Rubrica de eodem. LX.

ITEM, quòd suprascripti Bullatores, seu Mensuratores, qui bullabunt, seu mensurabunt dictas petias, teneantur, & debeant sic mensurare dictas petias, tam per transuersum, quàm per longũ, & quòd si dictæ petiæ inuenirentur strictæ, sit pœna denariorum sex imper. pro quolibet dente, vsq; ad quattuor dentes, & de dentibus quinq;, quòd tunc Consules Mercàdandiæ, & bullatores, seu mensuratores suprascripti teneantur, & debeant dictam petiam facere comburri, & condemnare massarium in libris tribus imper. & texitorem, qui dictam petiam fecerit, in soldis decem imper. Et quòd dicti passatores teneantur prædicta suo sacramento Consulibus Mercadandiæ denunciare in illo die, vel sequenti, quo inuenerint dictam petiam strictam, & si non denunciauerint, vt supra dictum est, quòd dicti bullatores, seu mensuratores condemnentur in soldis centum imper. Quarum pœnarum medietas sit Mercadandiæ, & alia medietas denunciatoris, seu accusatoris.

Rubrica de eodem. LXI.

ITEM statutum est, quòd aliquis Curator, siue Curatrix non debeat adaquare aliquas petias pignolatorum, seu valisiorum, nisi prius bullatæ fuerint de bullo prædicto Aquilæ, & si aliqua petia reperta fuerit alicui ex dictis Curatoribus, per officiales Mercadandiæ prædictæ quòd accipiantur ei pro pœna soldorum decem imper. & massario cuius fuerit dicta petia accipiantur pro pœna soldorum decem imper. & dicta petia incidatur in duobus capitijs prout supra, quæ pœna veniat in Consules Mercadandiæ, qui inuenerint dictam fraudem.

Rubrica de eodem. LXII.

ITEM statutum est, quòd non sit aliquis Caraator, nec Caraatrix, quæ audeat, nec præsumat carzare aliquos pignolatos, nisi fuerint bullati de suprascripto bullo, & hoc sub pœna, & banno soldorum trium imper. si reperta fuerit ei in domo, & etiam accipiantur massario, cuius fuerit dicta petia, soldi quinq; imper. pro banno, & incidatur dicta petia per officiales in duobus capitijs vt supra, quæ pœna veniat in Consules suprascriptos.

Rubrica

Rubrica de eodem. LXIII.

ITEM statutum est, quòd aliquis Tinctor non debeat tingere aliquam petiam, nec tenere in domo, nisi prius bullata fuerit de bullo suprascripto, & hoc sub pœna, & banno soldorum trium imper. si reperta fuerit ei in domo, & etiam accipiantur massario, cuius fuerit dicta petia, soldi quinq; imper. pro banno, & incidatur dicta petia in duobus capitijs, per officiales Mercadandiæ vt supra, quæ pœna veniat vt supra.

Rubrica de pœna apposita Consulibus &c. LXIIII.

ITEM, quòd Consules Mercadandiæ teneantur singulo mense visitare bis omnes suprascriptos Curatores, Carzatores, & Tinctores, occasione prouidendi fraudibus suprascriptis, pœna soldorum viginti imper. pro quolibet eorum, & qualibet vice.

Rubrica de tesseris Curatorum. LXV.

ITEM ordinatum est, quòd Curatores, Amanganatores, Carzatores, & Tinctores, facientes tesseras cum aliquo Mercatore, & signantes rationes suas in dictis tesseris, debeant infra vnum annum, ex quo ceperint facere dictas tesseras, saldasse, & fecisse rationes suas signatas in ipsis, cum dictis Mercatoribus, alioquin elapso termino dicti anni nulla fides adhiberetur prædictis tesseris, nec ei fieret ius aliquod de contentis in ipsis.

Rubrica de eodem. LXVI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd quilibet Curator, Amanganator, Carzator, & Tinctor faciens tesseras cum aliquibus vt supra, teneatur, & debeat habere vnum signũ ferreum, qualitatis, & conditionis, quæ sibi videatur, cum quo signet omnes tesseras, quas faciet vt supra, affogando ipsum signum, & imprimendo eum super dictis tesseris, sic quòd medietas signi, siue bullæ ex eo fiendæ remaneat, appareat, & videatur super illa parte tesseræ, quæ remanebit penes Curatorem, Amanganatorem, Carzatorem, & Tinctorem, & alia medietas super illa parte, quã dabit Mercator, siue persona, qui, vel quæ faciet secum tesseras antedictas. Et hoc, sub pœna librarum quinq; imper. applicanda Mercadandiæ prædictæ, quibus tesseris sic signatis vt supra, adhibeatur fid es plenaria de eo, quòd in eis signatum fuerit, si pars Curatoris, Amanganatoris, Carzatoris, & Tinctoris, cum illa Mercatoris inuenta fuerit concordari.

Rubrica de Vsurarijs. LXVII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd nullus Vsurarius, nec aliqua alia persona audeat, vel præsumat mutuare alicui personæ, super lana filata, vel desilata, & bombice filato, & desilato, in cauellis ab vno pense infra, sub pœna soldorum viginti imper. & amisionis denariorum mutuatorum super dictis lana, & bombice, & vlterius ad restitutionem suprascriptorum lanæ, & bombicis compellantur cũ effectu, & quilibet accusare possit tales contrafacientes, & habeat medietatem dictæ pœnæ, & teneatur in credentia, & alia medietas pœnæ prædictæ perueniat in dictam Mercadandiam.

Rubrica de iurisdict.one DD. Consulum Mercadandiæ Cremonæ. LXVIII.

CONSVLES Mercadandiæ Mercatorum Cremonæ, qui sunt, vel in futurum erunt, & quilibet eorum iurisdictionem habeant, & possint, & debeant audire, cognoscere, & diffinire de

omnibus causis, & quæstionibus vertentibus, vel quæ mouerentur inter aliquos negotiatores, & Mercatores, vel fideiussores alicuius ipsorũ negotiatorum, & Mercatorum, in aliquo contractu, vel mercato, infrascriptis de causis, vel aliqua earum, vel alios quoscunq; contrahentes cum eis, vel aliquo eorum, ex infrascriptis causis, vel aliqua earum, in ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel aliundè, etiam qui in ciuitate Cremonæ, vel eius comitatu reperirentur, videlicet occasione negotiationis, seu Mercadandiæ lanarum, pannorum, bombicis, fustaneorum, armorũ, ferri, & cuiuslibet manetiei, metalli, speciariæ, pelatariæ, coraminis, tinctoriæ, setæ, guadi, olei, lini, vini, bladi, bestiarum, rolij, sonziæ, casei, & valaniæ, & de connexis, & dependentibus ab eisdem, & cuiuslibet alterius Mercadandiæ, quæ exercetur per Mercatores solitos, vtentes, vel mittentes per litratas, & pro aliqua remuneratione, seu mercede, eis occasionibus, vel aliqua earum debita, vel promissa, & pro depositis, vel recomendationibus factis, vel fiendis alicui Mercatori, vel campsori, seu penes eos, vel occasione cambiorum, quæ fient de loco ad locum. Et intelligantur Mercatores illi, qui sunt descripti, & approbati, & in futurum describentur, & approbabuntur, secundum formam approbationis, & confirmationis præsentium statutorum, & etiam illi, qui vtuntur, & vti faciunt litratis Mercadandiarum, pro ipsis Mercadandijs, & negociationibus gerendis. Et si quod dubium de prædictis oriretur, stetur declarationi Consulum dictorum Mercatorum, cum quatuor ad minus ex dictis duodecim Electoribus, & quòd de quacunq; causa, pro prædictis, vel aliquo prædictorum agatur, vel agetur in futurum, coram ipsis Consulibus, debeant ipsi Consules omnes quæstiones, etiam quæ orirentur ex prædictis, vel aliquo prædictorum, cum omni velocitate, prout melius poterunt, cognoscere, determinare, & diffinire etiam summariè, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, & sine datione libelli, & sine litis contestatione, & quòd processus facti coram eis, vel altero eorum valeant, & teneant, ac si rigor iuris esset solemniter obseruatus, & quòd pro prædictis omnibus, & singulis ipsi Consules, & quilibet eorum possint bannire condemnare, & processus facere, & executioni mandare, quemadmodum possent alij iusdicentes ciuitatis Cremonæ, & quantũ plus est potestas eis data, vigore præsentium statutorum, & quòd de prædictis omnibus, & singulis possint etiam tale ius reddere Mercatoribus forestierijs, quemadmodum in eorum terris redditur nostratibus, & quòd pro executionibus fiendis prædictorũ occasione per Consules Mercadandiæ Potestas Cremonæ, qui nunc est, & per tempora erit, teneatur, & debeat cum eius familia auxilium, & fauorem præstare Consulibus prædictis, prædictorum occasione.

Rubrica quòd dicti Consules teneantur summariè cognoscere de causis, si de debito constet. LXIX.

Si quis fuerit debitor, vel fideiussor alicuius, occasione Mercadandiæ, seu ex causis in præcedenti capitulo appositis, quod incipit Consules Mercadandiæ Mercatorum Cremonæ &c. de quo debito constet per cartam condemnationem, vel scripturam manu debitoris factam, vel eius manu subscriptam, vel alio modo appareat debitor, seu constet de debito, teneantur, & debeant dicti Consules, & quilibet eorum summariè, & sine libelli datione mandare executioni illam cartam, condemnationem, vel scripturam, & summariè sine strepitu, & figura iudicij, vel aliqua petitione, seu declaratione suæ intentionis, & sine dilatione aliqua, cogere debitorem, etiam per captionem personæ, & omnibus remedijs iuris, ad solutionem fiendam, nec ipsi debitori detur dilatio aliqua, ad aliquam exceptionem opponendam, seu defensionem, vel probationem fiendã, nisi prius deponat id, de quo videbitur idoneum esse, quo deposito facto creditor, ad requisitionem debitoris, iurare teneatur, quantum in veritate habere debet, vt solummodo quantitas, de qua iurauerit, recipiatur ex ipso deposito, & si iurauerit de maiori quantitate, condemnetur per ipsos dominos Consules in soldis centum imper. & vltra in tanta quantitate, quanta plus iurauerit, cuius pœnæ dimidietas sit communis Cremonæ, & alia medietas dictæ Mercadandiæ, & locum habeat dictum statutum, tam in contractibus factis, quàm fiendis, saluo quòd quilibet,

qui

qui habebit dictum scriptum manu debitoris factum, debeat illud petere, infra annos quatuor a tempore confectionis illius scripti, & si steterit per annos quatuor, quòd non petierit per illud scriptum, quòd illud scriptum sit nullius valoris, & momenti, & præsumatur illud scriptum esse solutum, & hoc statutum habeat locum, tam in scriptis hinc retro factis, quam de cetero fiendis, & quòd non admittatur appellatio, vel querela, per Potestatem Cremonæ, seu aliquem eius officialem in ciuitate Cremonæ, aduersus aliquem processum, qui fiet per dictos Consules, contra aliquem debitorem, vel scriptum pro debitore, secundum formam præsentis statuti, & quòd captiones dictorum debitorum possint fieri, non obstante quòd captiones generaliter per Commune Cremonæ essent suspensæ, & interdictæ, & etiam si specialiter hoc statueretur, nec etiam detur aliqua dilacio ad opponendum exceptiones, nec exemplum cartæ, vel probandum solutiones, nec ad excludendum, nec impediendum aliqualiter directè, vel per indirectum intentionem creditoris, nisi prius facto deposito sufficienti vt supra.

ITEM statutum est, quòd Consules Mercadandiæ possint, & debeant cognoscere de omnibus quæstionibus, & causis vertentibus coram eis, & eas finire, & terminare, non obstantibus aliquibus statutis Mercadandiæ in contrarium loquentibus.

Rubrica quòd non currat terminus in quæstionibus vertentibus coram Consulibus. LXX.

ITEM ordinatum est, quòd in causis, seu quæstionibus vertentibus coram Consulibus Mercadandiæ ad officium ipsius Mercadandiæ, non currat terminus quadraginta dierum vtilium contentis in decreto Magnifici domini domini nostri, nec etiam aliquis alius terminus, sed causæ, & quæstiones prædictæ per Consules prædictos decidi, & terminari possint quandocunq; & infra quæmcunq; terminum, ad ipsorum Consulum arbitrium, & liberam voluntatem.

Rubrica quòd quæstio mota corã Consulibus Mercadandiæ Cremonæ non possit ad alium iudicem trahi. LXXI.

POSTQVAM quæstio, causa, vel lis aliqua mota fuerit, vel incepta ex illis causis, quæstionibus, & litibus, de quibus dicti Consules cognoscere possint, etiam si aliud, quàm citatio, non sit facta coram Consulibus dictorum Mercatorum Cremonæ, nullus possit de eis, seu earum aliqua se intromittere, nec in ea procedere, nec aliquid agere, nec ab interlocutorijs eorum Consulum valeat aliquo modo ad alium iudicem appellari.

Rubrica quòd nullus possit recusare iudicium dictorum Consulum. LXXII.

NVLLVS debitor, vel fideiussor alicuius, ex causis antedictis, vel ex pretio alicuius rei emptæ, vel venditæ in ciuitate, vel districtu Cremonæ, vel aliundè, possit recusare iudicium dictorum Consulum, vel ab eis appellare, & qui contrafecerit condemnetur per ipsos Consules in soldis quadraginta imper. Nihilominus cogatur summariè ad ea facienda, quæ debebit, ex prædictis causis, & alicuius appellatio non admittatur, nec valeat, & hoc statutum locum habeat in contractibus celebratis, & celebrandis, tam in ciuitate Cremonæ, quàm extra ciuitatem, vbiq;, & hoc statutum locum habeat de concessis secundum iurisdictionem dictorum Consulum.

Rubrica quo casu debitor teneatur ad damna, & interesse pro negociatione. LXXIII.

STATVITVR, quòd quicunq; ex causa Mercadandiæ, vel depositi, vel recomendationis steterit post terminum, vel postquam petitum fuerit, per mensem vnum, & non soluerit creditori debitum, compellatur debitor soluere damna, & interesse in quantitate, de qua creditor iurare voluerit, dum tamen illud damnum, & interesse non possit excedere soldos duos imper. pro libra in anno.

Rubrica de Mercatore debitore personaliter capiendo. LXXIIII.

SI quis Mercator ciuitatis Cremonæ, & districtus, siue sit sui iuris, siue sit filius familias, obligatus, vel per confessioné condemnatus sit, vel de cetero fuerit principaliter, vel secundario, vel aliquo alio modo, occasione negociationis alicuius, vel cambij, vel alia occasione, in præcedentibus capitulis nominata, teneantur Consules non obstante collatione prefatum, seu captionum, & non obstantibus aliquibus statutis, reformationibus, vel prouisionibus, vel consilijs in contrarium factis, nec fiendis, nec aliquibus ferijs, capere, seu capi facere illum debitorem vel capra, personaliter, & captum detineri facere donec soluerit creditori, vel nisi prius deponat id, de quo videbitur debitor, exceptis tamen solemnibus ferijs introductis in honorem Dei, & prædicta locum habeant in debitis contractis, & contrahendis, & contra eos procedatur, & procedi possit secundum formam statuti præcedentis, quod incipit, Si quis fuerit debitor, vel fideiussor ex causa Mercadandiæ, & cætera, sed non possit aliquis capi, nisi sit suspectus de fuga, & suspectus intelligatur si non vult satisdare, si hoc fuerit requisitum ab eo, per creditorem suum, & eo casu possit in dictis ferijs solemnibus capi.

Rubrica de iure reddendo pro denarijs mutuatis. LXXV.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd Consules Mercantiæ possint sic ius facere cuilibet Mercatori, & magistro cuiuslibet artis de denarijs mutuatis, & solutis per eosdem laboratoribus, & pro laboratoribus suis, quemadmodum possint Mercatoribus, habere debentibus aliquid, causa mercati alicuius Mercadandiæ.

Rubrica de laboratoribus non accipiendis per aliquem. LXXVI.

ITEM ordinatum est, quòd nullus Mercator, vel Magister alicuius artis ciuitatis Cremonæ, audeat, vel præsumat accipere ad standum, siue laborandum secum, vel pro se ipso aliquem Laboratorem alicuius Mercatoris, vel Magistri, qui sit debitor dicti talis Mercatoris, vel Magistri à quo recessisset, nisi fuerit debitum primitus persolutum dicto Mercatori, vel Magistro, & teneatur ille talis Mercator, vel Magister, qui talem laboratorem acceperit ad standum secum, vel laborandum pro eo, soluere debitum dicti talis laboratoris, si ipsum laboratorem à se non expulerit, infra dies octo, ex quo sibi denunciatum fuerit per creditorem dicti laboratoris, & hoc sub pœna librarum decem imper. pro quolibet contrafaciente, perueniendo pro medietate in creditorem laboratoris, & pro alia medietate in Mercadandiam suprascriptam, & sufficiat facere denunciationem prædictam oretenus in præsentia testium, & facta modo prædicto valeat, & teneat de iure, ac si rigor iuris esset solemniter obseruatus.

Rubrica

Rubrica quòd fiat ratio summariè cuilibet campsori, qui deposuerit vel accomodauerit pecuniam alicui. LXXVII.

STATVITVR, quòd cuilibet campsori ciuitatis Cremonæ, qui sine carta pecuniam alicui accõmodauerit, vel mutuo dederit, vel pro aliqno se depositarium, vel soluturum constituerit, fiat inde libera, & summaria ratio, per quemlibet iudicem, in ciuitate Cremonæ, ad quem recurrere voluerit, absq; libelli dacione, & sine strepitu, & figura iudicij, & per captionem, & per detentionem personæ debitoris, non obstante collatione causarum, & captionum, quandocnnq; constet de debito per confessionem debitoris, vel alio legitimo, & summario modo. Et viceuersa cuiuslibet personæ, quæ sine carta pecuniã alicui campsori accõmodauerit, vel mutuo dederit, vel recomendauerit, fiat similiter inde libera ratio, & summaria, per quemlibet iudicem in ciuitate Cremonæ, ad quem recurrere voluerint, absq; libelli datione, & sine strepitu, & figura iudicij, & per captionem, & detentionem personæ debitoris, non obstante collacione causarum, & captionum quandocunq; de debito constet per confessionem debitoris, vel alio legitimo, & summario modo, vtsupra.

Rubrica ꝙ Potestas, & eius iudices, & omnes alij iusdicentes teneãtur, & debeant mandare, executioni prædicta statuta. LXXVIII.

POTESTAS ciuitatis Cremonæ, & eius Iudices, & quicunq; alij officiales, & iusdicentes in dicta ciuitate Cremonæ, præsentes, & futuri, & Consules dictæ Mercadandiæ, qui præsidere debent, & debebunt pro temporibus regimini ipsorum Consulum, teneantur, & debeant executioni mandare prædicta omnia statuta, & ordinamenta dictæ Mercadandiæ Cremonæ, sub pœna librarum decem imper. quas de suo feudo, seu salario amittant pro qualibet vice, qua contrafecerint, seu prædicta non obseruauerint, & quilibet possit liberè, & impunè eis denunciáre, quòd ea statuta, & ordinamenta, & quodlibet ipsorum obseruent, & executioni mandent, & habeant, & teneant statuta Mercadandiæ Cremonæ, eandem vim, qùam haberent si facta essent per consilium maius cõmunis Cremonæ. Et de prædictis syndicari possint, & debeant, & teneantur satisdare cum bonis fideiussoribus de parendo iuri, & prædicta locum habeant, lege, vel statuto aliquo non obstante.

Rubrica quòd de debito liquido fiat præceptum. LXXIX.

ITEM, ꝙ de debito facto occasione Mercadandiæ liquido, & personali, per confessionem rei, vel instrumentum, vel per libros vtriusq; Mercatoris concordantis in idem, scilicet actoris, & rei, vel per librum actoris, in quo reperiatur scriptum debitum per manum rei, fiat præceptum per ipsos Consules, vel aliquem eorum ad decem dies ipsi reo de solnendo dictnm debitum, cum damno, & expensis, & si debitor non soluerit creditori ad terminum sibi datum vt supra, tunc Consules, qui sunt, vel per tempora erunt, possint mittere officiales dicto debitori, ad exigendũ illud, de quo sibi factum fuerit præceptum, cum damno, & expensis, tanquam si fuisset in continnacia per sex dies cum dictis Consulibus Mercadandiæ, saluo quòd si actor fuerit Mercator forensis, qui stet in hospitio, & conquestus fuerit coram dictis Consulibus de aliquo suo debitore, quòd Consules Mercadandiæ ad postulationem ipsins Mercatoris possit compellere quemlibet debitorem vtsupra, ipsius Mercatoris forensis ad soluendum sibi sine aliqua dilatione sibi debitori fienda, aut ꝙ ipse debitor teneatur reficere dicto Mercatori forensi expensas, quas fecerit in hospitio, legittimè taxandas per Consules, occasiõne more quam faceret pro credito suo supra nõ soluto ad terminũ constitutum per ipsos officiales secundum formam dicti statuti.

Rubrica

Rubrica de ratione fienda de bonis debitorum. LXXX.

ITEM, quòd si aliquis Mercator conquestus fuerit de aliquo Mercatore occasione mercandandiæ coram dictis Consulibus, & fecerit ipsum citari per seruitorem dictæ Mercadandiæ, seu currerium cōis Cremonæ, & citatus non venerit, & steterit in contumacia per tres dies, si stabit in ciuitate, & per sex dies, si stabit in comitatu Cremonæ, tunc quilibet Consul teneatur facere intromitti de bonis debitoris ad postulationem creditoris vsq; ad quantitatem debiti, & damnorum, & expensarum, & si debitor citatus non venerit, & steterit in contumacia vtsupra, proinde habeatur, ac si bannitus esset, & contra eum procedi possit ad solutionem fiendam de debito cum damno, & expensis.

Rubrica de precepto per Consules facto. LXXXI.

ITEM, si factum fuerit præceptum per Consules, vel aliquem eorum ad decem dies, vel ad alium terminum alicui reo, vtsupra dictum est, ille cui præceptum factum est voluerit aliquid probare in defensionem sui iuris, possit infra dictum terminum probare quicquid poterit, & voluerit ad defensionem sui iuris.

Rubrica quòd detur probatio volenti probare debitum esse liquidum. LXXXII.

ITEM, si debitum non esset liquidum secundum aliquem de prædictis modis, & creditor dicat se velle probare debitum, tunc quilibet Consul debeat dare dilationem decem dierum continuorum tam actori, quàm reo ad docendum de iure suo, & maiorem, & minorem, prout Consuli, vel Consulibus videbitur, inspecta qualitate facti, & personarum, & succumbens vincenti condemnetur in expensis per ipsos Consules, vel Consulem vtsupra.

Rubrica quòd Consules possint deferre sacramentum in modica causa. LXXXIII.

ITEM, quòd si In modica quantitate, videlicet quadraginta soldorum imp. & abinde infra possint prædicti Consules, & quilibet eorũ deferre sacramentum tam reo, quàm actori, secundũ q eis melius, & iustius videbitur conuenire, inspecta conditione, qualitate, & legalitate partium.

Rubrica de publico Mercatore. LXXXIIII.

ITEM, quòd quilibet, qui sit publicus Mercator, & maior decem & octo annis sit habilis ad agendum inter Mercatores, non obstante aliqua exceptione iuris paternæ potestatis, vel aliqua alia in contrarium allegata, vel quæ allegari possint.

Rubrica de sententijs, seu præceptis latis per Mercatores. LXXXV.

ITEM, quòd sententiæ, seu præcepta cuiuslibet Consulis latæ, & lata inter Mercatores super quæstionibus ipsorum vertentibus coram eis, sint firmæ, & firma, & debeant inuiolabiliter obseruari, nec ab eis aliquis se appellare possit, nec restitutionem in integrũ postulare, nec aliquid aliud opponere per quod dicta sententia, seu præceptum possit infirmari, anichilari, seu anullari, saluo quòd ille, contra quem sententia lata foret, vel præceptum factum fuisset per aliquem ex dictis Consulibus, possit supplicare ad Consulem, seu Consules prædictos infra tertiam diem, ex quo factum fuerit præceptum, vel sententia contra eum fuerit lata, quæ supplicatio diffiniatur

infra decem dies, ex quo dicta supplicatio fuerit interposita, alioquin dicta supplicatio, nisi fuerit infra dictum tempus terminata, vtsupra dictum est, ipso iure dictũ præceptum, & dicta sententia sit firma, ac si dicta supplicatio interposita non fuisset, nulla allegatione, vel exceptione obstante.

Rubrica quòd Consules mandent executioni declarata superius. LXXXVI.

ITEM, quòd dicti Consules, & quilibet eorum teneantur, & debeant post terminum in ipsis sententijs, seu præceptis contentum, dicta præcepta, seu sententias executioni mandare in rebus mobilibus, & se mouentibus superius declaratis, incantatione prius facta coram Consulibus ad eorũ licentiã, quousq; creditor plenariè fuerit satisfactus, nisi fuerit à sententia supplicatũ, vel à præcepto, & si per potentiam condemnati non possunt ipsi Consules, seu aliquis eorum dictas sententias, seu præcepta executioni mandare, tunc Consules debeant implorare auxilium dñi Potestatis Cremonæ, vel eius vicarij, & hoc incessãter quousq; creditor fuerit plenariè satisfactus.

Rubrica quòd Consules possint facere intromitti de bonis debitorum ad postulationem creditoris. LXXXVII.

ITEM, quòd Consules Mercadandiæ possint facere intromitti, & sequestrari de bonis mobilibus cuiuslibet debitoris contumacis, vel banniti occasione Mercadandiæ vtsupra, ad postulationem creditoris, & illa bona incantari facere ad bancbum officij dictorum Consulum, & dare, & vendere insolutum creditori, non obstante contradictione dicti contumacis, saluo ꝙ dictus contumax non bannitus possit illa bona recuperare infra quintam diem ab emptore ex quo vendita fuerit, & lapsis dictis quinq; diebus nulla sibi fiat ratio de prædictis.

Rubrica quòd Mercator condemnatus manifestet sua bona. LXXXVIII.

ITEM, quòd quilibet Mercator, qui fuerit condematus, vel cui facta fuerint præcepta, vel præceptum teneatur sacramento ad postulationem creditoris, vel Consulis bona sua mobilia, & immobilia, & se mouentia, & nomina debitorum manifestare, & in scriptis dare, & quilibet alius, qui melius nouerit veritatem ad postulationem creditoris, similiter teneatur manifestare prædicta. Et ꝙ aliqua persona tam ciuis, q̃ forensis, cuiuscunq; conditionis existat non audeat, nec præsumat celare, nec denegare aliqua bona mobilia, vel immobilia alicuius debitoris ex causa Mercadandiæ, sed eas denunciare, & manifestare teneatur Consulibus dictæ Mercadandiæ infra decem dies à die condemnationis, vel præcepti facti tali debitori, sub pœna librarum decẽ imper. applicandarum dictæ Mercadandiæ, & quilibet possit tales delinquentes accusare, & habeat medietatem dictæ pœnæ.

Rubrica quòd quilibet tam actor, quàm reus respondeat petitionibus Consulum. LXXXVIIII.

ITEM, quòd quilibet tam actor, quàm reus respondere teneatur eodem die quo fuerit citatus personaliter, seu vterq; eorum ex parte dictorum Consulum petitionibus adinuicem sibi factis, vel ẽt per Consules, vel Consulem occasione quæstionis inter se adinuicem vertentis, & quòd quilibet eorum teneatur obedire mandatis dictorum Consulum cõis Cremonæ pro dictis intromissionibus præsentandis, & solutionibus fiendis vtsupra, pœna, & banno, vt in statutis cõmunis Cremonæ continetur.

V Rubrica

Rubrica de eodem. LXXXX.

ITEM, quòd quilibet, tam actor, quàm reus statim antequàm se separet à bancho consulatus Mercadandiæ Cremonæ, etiam non habito consilio alicuius, teneatur respondere omnibus interrogationibus, & positionibus, quæ sibi fierent per Consules Mercadandiæ, vel aliquem eorum ad voluntatem ipsorum Consulum, & hoc sub pœna soldorũ decem imper. applicandorũ Mercadandiæ prædictæ.

Rubrica quòd Mercator exhibeat librum suum coram Consulibus, si opus fuerit. LXXXXI.

ITEM, quòd quilibet Mercator sacramento teneatur exibere librum suum Mercadandiæ, & rationum suarũ integrum coram Consule, vel Consulibus, quotiens opus fuerit, ad postulationẽ illius, cum quo litigauerit, vel etiam Consulum, vel Consulis. Et hoc sub pœna librarũ quinq; imper. auferendarum à quolibet contrafaciente. Et applicandarum Mercadandiæ prædictæ.

Rubrica quòd Consules posśint bannire, & condemnare personas non obedientes. LXXXXII.

ITEM, quòd quilibet Consul posśit bannire, punire, iudicare, pignorare, capere, & detinere personas inobedientes Mercatorum occasione quæstionum vertentium coram eis, vel aliquem eorum pro factis Mercadandiæ, & occasione alicuius præcepti eis facti per Consules Mercadandiæ Cremonæ.

Rubrica quòd nullus Mercator debeat prohibere pignus officialibus Mercadandiæ. LXXXXIII.

ITEM, ꝙ nullus Mercator debeat prohibere pignua seruitoribus, vel curreriis Mercadandiæ cõmunis Cremonæ euntibus ad pignerandũ de voluntate alicuius Consulis dictæ Mercadandiæ, & occasione Mercadandiæ tantum, & qui contrafecerit puniatur in duobus soldis imper. primò, & si secundò probibuerit pignus, puniatur in tribus soldis imper. & si tertiò in soldis quinq; imp. & si in dicta contumacia perseuerauerit augeatur pœna arbitrio Consulum, dũ pœna nõ excedat soldos quadraginta imper. quæ pœna perueniat in dictam Mercadandiam vt supra, quam teneanẽ Consules exigere à contrafacientibus quotiens fuerit contrafactum, pœna Consuli soldorum viginti imper.

Rubrica quòd Consules Mercadandiæ stent ad locum deputatũ ad reddendum iura. LXXXXIIII.

ITEM, quòd vnus ex Consulibus Mercadandiæ ad minus, & similiter vnus ex notariis dictæ Mercadandiæ teneantur stare ad locum deputatum in domo Mercadandiæ ad rationes fiendas diebus, & horis debitis sacramento præcisè, nisi iusto impedimento remanserint.

Rubrica quòd debitor nõ poßit se defendere de pracepto sibi facto per Consules. LXXXXV.

ITEM, quòd si factum fuerit præceptũ alicui, sub Consulibus dictæ Mercadandiæ, occasione mercimonij, quòd postea debitor non posit aliquo modo se defendere, quòd non sit Mercator, & quòd non teneatur facere rationem sub Consulibus Mercadandiæ, & secundum formam statutorum prædictæ Mercadandiæ.

Rubrica quòd aliquis Mercator, tam ciuis, quàm forensis non faciat signum alterius Mercatoris. LXXXXVI.

ITEM, quòd aliquis Mercator, tam ciuis, quàm forensis non faciat, nec facere debeat signũ alterius Mercatoris, nec simile vnum alteri aliquo modo, vel ingenio, pœna, & banno decem librarum imp. & amittendi dictas mercadandias sic signatas, vel bullatas altero bullo, vel signo, auferendarũ per Consules dictæ Mercadandiæ cuilibet contrafacienti, & qualibet vice, quæ perueniat vt supra.

Rubrica quòd Mercatores poßint sibi satisfacere de bonis debitoris. LXXXXVII.

ITEM statutum, & prouisum est, quòd quicunq; Mercator ciuitatis Cremonæ, & districtus dederit, vel dabit aliquam rem pertinentem ad Mercadandiam alicui Mercatori, vel Mercatrici in credentia, posint sibi satisfacere in bonis debitoris sui, & teneantur Consules Mercadandiæ sibi dare insolutum de rebus dicti sui debitoris pro dicto suo debito, seruata solemnitate aliorum statutorum Mercadandiæ Cremonæ. Et quòd mariti teneantur de credentijs vxorum, quas acceperint dictæ vxores de consensu maritorũ suorum, & quòd in rebus venditis per Mercatores præferantur cæteris alijs creditoribus, si repertæ fuerint penes debitores.

Rubrica de non dicendo, nec faciendo contumeliam officialibus Mercadandia. LXXXXVIII.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd aliqua persona cuiuscunq; conditionis existat, non audeat, nec præsumat dicere, nec facere aliquod dedecus, seu aliquam contumeliam, vel iniuriam alicui Consuli, seu officiali dictæ Mercadandiæ, exercenti aliquod officium ipsius Mercadandiæ, pœna, & banno cuilibet contrafacienti pro qualibet vice librarũ decem imper. & plus, & minus ad voluntatem dictorum Consulum, inspecta qualitate, & conditione facti, & personarum, quæ pœna perueniat in prædictam Mercadandiam. Et si aliquis litigans ad banchum Mercadandiæ dixerit alicui verba iniuriosa ad banchum prædictum, puniatur in quinq, soldis imper. & plus, & minus ad arbitrium Consulum, inspecta qualitate, & condictione facti.

Rubrica de salario notariorum ad officium consulatus. LXXXXIX.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd notarij, seu notarius deputatus ad exercendum officium consulatus dictæ Mercadandiæ posint, & valeant accipere pro solutione, seu salario scripturarum, & articulorum, quos, & quas scriberent in actis, & tempore dicti sui officij, tantũ quantum accipere posint, & valeant notarij consulatus iustitiæ, cepporum, & coblarum

Cremonæ secundum formam statutorum, & prouisionum communis Cremonæ, & non vltra, pœna, & banno cuilibet notario contrafacienti de decem soldis imper. pro qualibet vice, & eodẽ modo fiat solutio seruitoribus, & currerijs dictæ Mercadandiæ, de ambasciatis, & intromissionibus, & pro alijs negotijs per eos factis, prout fit, & fieri debet secundum formam statutorum, & prouisionum suprascriptarum, ad quas expensas notarij, seruitorum, & ministralium barqariorũ domini Potestatis communis Cremonæ, & aliorum officialium Mercadandiæ teneantur dicti debitores, & ipsis creditoribus reficere compellantur, & etiam ad damnum, & interesse.

Rubrica de pœna, & banno creditoris facientis aliquem citari, & non comparentis. C.

ITEM, si aliquis conquestus fuerit de aliquo coram dictis Consulibus dictæ Mercadandiæ aliqua de causa, & non comparuerit ille ad cuius postulationem citatus fuerit, soluat, & soluere debeat dicto citato, qualibet vice duos soldos imper. de qua citatione constet per acta notariorũ Consulum Mercadandiæ prædictæ, seu per relationem seruitoris, seu currerij Mercadandiæ communis Cremonæ.

Rubrica de bonis fugitiuorum. CI.

ITEM statutum, & ordinatum est, quòd quæcunq; bona habuerit fugitiuus per menses sex, antequàm fugeret, sua esse præsumantur, & si quis diceret se ex aliquo titulo acquisiuisse, in fraudem alienata esse præsumantur, vnde in eis habeant creditores ius pigneris, vel hippothecæ, alienatione aliqua non obstante.

Rubrica de creditore fugitiuorum ponendo summariè in possessione, & tenuta bonorum eius. CII.

ITEM, quòd si aliquis debitor ex causa negociationis, vel cambij, vel pecuniæ cõmodatæ, seu ex precio alicuius rei mobilis fugam fecerit, & se absentauerit, statim postquàm de fuga, seu absentatione constiterit, & constare intelligatur, si nõ comparuerit corã Consule, ex quo citatus fuerit; vel si comparuerit, & non satisdederit de soluendo vtsupra, Consules Mercatorum teneantur, & debeant creditores ipsius fugitiui, & quemlibet eorũ petentem, & volentem, & de credito suo fidem ostendentem, seu facientem summariè ponere in possessionem, & tenutam bonorum, & rerum dicti fugitiui, quæ per eum, vel eius nomine, seu per aliquem, vel aliquam de sua familia, vel nomine alicuius de sua familia, quicunq; de familia sit, siue seruiens, siue domicellus, siue alius, vel alia quæcunq; persona tenebantur, & possidebantur tempore fugæ, seu absentiæ ipsius, vel per sex menses ante nomine ipsius fugitiui, etiã sine banno, vel alia solemnitate, & in ea tenuta, & possessione eos manutenere, & defendere, & quòd possint summariè sine alicuius libelli datione, & sine strepitu iudicij cognoscere, & procedere contra quemlibet, qui diceretur ex aliquo simulato contractu velle defendere dicta bona in præiudiciũ, vel damnũ creditorum, & diffinire summariè, & sine strepitu iudicij omnes processus, omnesq; quæstiones, quæ prædictis occasionibus mouerentur, donec venerit ad satisdandum idoneè de soluendo. Et habeant locũ, tã in contractibus iam celebratis, cũ illis, qui fugerint, vel fugerit, quàm in futurũ celebrandis, & in causis, tã præteritis, q̃ præsentibus, & futuris, & hoc aliqua lege nõ obstante.

Rubrica quòd fugitiui vbiq; possint capi, & robari. CIII.

ITEM, quòd tales fugitiui vbiq; reperiantur capi, & detineri possint, & bona eorum robari, etiam

etiam ſine aliquo banno, & hoc non obſtantibus aliquibus ciuitatibus cauſarum, vel capiendi & capti detineantur, niſi ſoluant creditoribus, vel idoneam ſatiſdationem præſtent, arbitrio Conſulum de debito, vel iudicato ſoluendo.

Rubrica de bonis fugitiuorum inter creditores æqualiter diuidendis. CIIII.

ITEM ſtatuerunt ꝙ quicquid repertũ fuerit, & haberi, & conſequi poterit ex bonis alicuius fugitiui, vel quæ tenebat, & poſsidebat tempore fugæ, vel per ſex menſes ante, compartiantur æqualiter inter omnes creditores, vel qui tunc comparuerit p cartã publicã, vel condemnationẽ quantum ad bona fugitiuorum, vt inter tales creditores non ſit cauſæ, nec temporis priuilegiũ, & ſi quis ex ipſis creditoribus peteret vltra quàm in rei veritate recipere deberet priuetur, & ipſo iure priuatus ſit omni ſuo iure totius crediti, & nihil ex ipſis habeat, & inſuper condemnetur in libris decem imper. quæ pœna ſit Mercadandiæ Cremonæ, & hoc ſtatutũ habeat ſolummodo locum inter Mercatores publicos vteres, & exercentes Mercandadias, & non contra alios creditores qui non ſint publici, & vſitati Mercatores Mercandandiam exercentes.

Rubrica de ſuſpectis de fuga. CV.

ITEM, quòd ſi quis debitor, vel fideiuſſor alicuius ex cauſis ſupradictis, vel aliqua earum dicatur, vel præſumatur perſona fugitiua, & non ſecura, ſeu non ſoluenda, & inteligatur ille debitor fugitiuus, qui non fuerit paratus ſatisdare, vel non ſatiſdederit cum bonis fideiuſſoribus de debito ſoluendo, Conſules ad petitionem creditorũ, teneantur, & debeant, etiam ſine aliquo banno facere capi, & robari, & captum detineri ipſum debitorem, vel fideiuſſorem, vſq; ad ſolutionem debiti, vel quouſq; ſatiſdederit de debito, vel iudicato ſoluendo, etiam infra terminũ debiti ſoluendi, in quo caſu Conſules recepta dicta ſatiſdatione prorogent terminum debitori, & fideiuſſori vſq; ad menſes duos, nec poſsit opponere fideiuſſor primò conueniendum fore principalem, quàm fideiuſſorem, ſed ſit arbitrio creditoris conueniendi quẽ velit primò, non obſtante aliqua lege in contrarium loquente.

Rubrica de inſtrumento producto in fraudem creditorum fugitiui. CVI.

ITEM, quòd ſi quis produxerit inſtrumentum condemnationis, vel ſcriptum, in quæſtione exiſtente de rebus, vel ſuper res talium fugitiuorũ, ꝙ dicatur, vel videatur Conſulibus, & iuditio ſuo fore ſuſpectum, vel ſimulatum, vel maioris quantitatis in præiuditium creditorum, Conſules ſummariè, & modis omnibus inquirere poſsint de ſuſpitione, vel ſimulatione contractus, vel condemnatione, vel ſcripti, & ſacramentum recipere à producente de veritate dicenda, & eum condemnare in libris vigintiquinq; imper. ſi poſt ſacramentum præſtitum dixerit per illud inſtrumentum, vel condemnationem, vel ſcriptum debere recipere ab illo debitore fugitiuo, vel ex rebus eius, id quod in veritate recipi non debeat, vel ſi aliter denegabit poſt præſtitum ſacramentum, & inſuper pro volendo ſilentium imponere ipſi producenti in ipſo inſtrumento condemnationis, vel ſcripto producendo, quòd dominus Poteſtas, & eius iudices poſsint inquirere fugitiuos per illationem tormentorum, quòd poſsint, & debeant ſub pœna librarum ducentarũ imper. inquiri per dictum Poteſtatem Cremonæ, & eius iudices, & quemlibet eorum contra fugitiuos, tã præteritos, videlicet, qui fugã fecerint, quàm futuros, ſeu, qui in futurũ fugerent per omne genus tormentorũ omnibus alijs modis, quibus melius poterit, & ſubſtantia, & ſolemnitate iuris, ſeu iudicij, & non obſtante, quòd legitima iudicia, & coniecturæ non proceſſerint, dum tamen primò conſtet de fuga, per publicam famam, & non obſtante aliqua appellatione, vel proteſtatione, vel alia allegatione, quæ dici, vel excogitari poſsit, & ꝙ prædicti inquirentes de

nullo grauari possint de processu quem fecerint qualitercunq; fuerit, nec syndicari, nec sub syndicatoribus respondere, sed pro solutis ex nunc habeantur, & reputentur.

Rubrica de personis quæ obligati sunt creditoribus fugitiuis ex causa ipsius fugitiui. CVII.

ITEM, quòd patres, & fratres, & filij, & vxores talium fugitiuorum, & fratres, & socij, & omnes ascendentes, & descendentes, & qui cum eis stant ad vnum panem, & vinum teneantur, & obligati sint insolidum creditoribus eorum fugitiuorum, & contra eos, & quemlibet eorum possit, & debeat procedi, quemadmodum contra fugitiuos potest procedi.

Rubrica de banniendo ipsos fugitiuos. CVIII.

ITEM statutũ est, quòd postquàm tales fugitiui requisiti fuerint corã Consulibus negotiatorum Cremonæ, vel alio sufficiente de maleficio, & fuga, & persona suspecta, & fugitiua, si comparuerit teneatur satisdare de debito, seu iudicato soluendo, & si non comparuerit, vel si comparuerit, & non satisdederit vtsupra, banniatur de maleficio, & fuga, & persona suspecta, & fugitiua, in quo banno prætereant octo dies, & de quo banno non eximantur, nec eximi possint, nisi prius infra dictum terminum fecerint prædictam satisdationem, & quòd bannum tale sit, quòd non admittatur ad petitionem sui iuris vllo modo, & omnis iniuria facta, & data in personam, & rebus talis banniti perpetuò remaneat impunita, excepto homicidio.

Rubrica quòd fugitiui, & eorum patres, & fratres prædicti, & filij, & factores, & sotij à decem octo annis supra, habeantur pro bannitis de maleficio. CIX.

ITEM, quòd prædicti fugitiui, & patres, & fratres prædicti, & filij, & factores, & socij, & alumni, & descendentes talium fugitiuorum à decem octo annis supra, habeantur pro bannitis maleficij, & fugæ, & ipso facto intelligantur, & sint banniti maleficij, & fugæ de ciuitate, & districtu Cremonæ.

Rubrica de fugitiuis non receptandis. CX.

ITEM, quòd aliquis de ciuitate, & districtu Cremonæ, vel aliunde non audeat, nec præsumat tales fugitiuos, vel patres, vel fratres, vel factores, vel socios, vel eorum ascendentes, vel descendentes albergare in persona, vel rebus domibus suis, vel alijs, nec dare eis, nec alicui eorum in persona, vel rebus auxilium, consilium, nec fauorem, nec allegare, nec aduocare pro eis, & qui contrafecerit puniatur, & condemnetur in libris centum imp. pro qualibet vice, & nihilominus talis receptator, & factor teneatur ad omnia debita dictorum fugitiuorũ, & quòd prædicti Potestas, & eius iudices, & Consules Mercatorum melius possint, & debeant, sub pœna prædicta librarũ centum imper. sui salarij in prædictis vtĩ. processum facere ipsis scientibus eos esse fugitiuos.

Rubrica quòd fugitiui, & eorũ fratres qui stant ad vnũ panem, & vinũ, & filij vbicunq; possint capi, & robbari. CXI.

ITEM, quòd vnusquisq; creditor talis fugitiui possit vbicunq; capere, & detinere, & capi, & detineri facere illum talem fugitiuum, & patrem, & fratres qui secum stabunt tempore fugæ

ad

ad vnum panem, & vinum, & filios, & de bonis eius accipere, & robbare, & insolutum retinere sua auctoritate, cum banno, & sine banno, & cum seruitore, & sine.

Rubrica quòd liceat creditori fugitiui sua auctoritate eum capere, & detinere. CXII.

ITEM, quòd quilibet creditor fugitiuorum, vel eius nuncius possit, & sibi liceat impunè sua auctoritate, sine banno, & seruitore, vel nuntio iudicis capere, & detinere, & capi, & detineri facere ipsos fugitiuos, & captos detinere, & consignare in fortiam communis Cremonæ, vel Consulum Mercadandiæ, & quòd possit petere auxilium, consilium à cõmunibus, & hominibus Burgorum, locorum, & terrarum districtus Cremonæ teneantur, & debeant dare ipsi creditori ex nunc consilium, auxilium, & iuuamen ad capiendum tales fugitiuos, sub pœna librarum ducentarum quinquaginta imper. pro qualibet vice, & illud facere possint creditores de bonis fugitiuorum.

Rubrica quòd in causis fugitiuorum stetur dicto Mercatorum qui adhibiti fuerint per iudicem. CXIII.

ITEM, quòd contra tales fugitiuos stetur dicto Mercatorũ, qui adhibiti fuerint per iudicẽ, vel Consules ad terminationẽ quæstionum taliũ fugitiuorum, & etiam si de credulitate dixerint, quòd iudex, vel Consul teneatur infra dies decem accipere Mercatores idoneos, secundum quòd eis videbitur ad huiusmodi inquisitiones faciendas, sub pœna librarum duodecim cum dimidia imper. pro qualibet vice.

Rubrica si fugitiui fuerint in concordia cũ creditoribus suis infra duos menses postquàm fecerint fugam, quòd eximantur de omnibus bannis. CXIIII.

ITEM, si tales fugitiui se concordauerint cum creditoribus suis infra duos menses postquam fecerint fugam, quòd eximantur de omnibus bannis, & pro exemptis habeantur. Nihilominus tamen semper sint infamati à Mercadandia Cremonæ, & nunquam possint habere officium, vel beneficium pro Mercadandia, neq; à communi Cremonæ.

Rubrica quòd fugitiui nõ possint stare in iudicio per procuratorem. CXV.

ITEM, quòd tales qui tenentur, & habentur pro fugitiuis non possint stare in iudicio per procuratorem, nisi ipsi procuratores bonam, & idoneam satisdationem fecerint de debito suo, & iudicato soluendo arbitrio Consulum Mercatorum, & nihilominus quæstio mota terminetur ex vigore, & tenore præsentiũ capitulorum quantũ ad decisionem, nõn tamen quantum ad pœnas.

Rubrica de fugitiuo qui in forciam communis peruenerit puniendo, & condemnando, & quòd omnes iniuriæ remaneant impunitæ. CXVI.

STATVITVR quoq;, quòd quicunq; negociator, vel campsor in futurum fugerit, vel se

absentauerit fraudulenter, de quo sit, vel fuerit notorium pro eo, quòd non venerit respondere creditoribus suis, vel non respondeat postquam fuerit requisitus corã dictis Consulibus bannitus de fuga, & Maleficio puniatur, & condemnetur arbitrio dñi Potestatis. Si in fortiam cõmunis Cremonæ peruenerit, & omnis iniuria, vel offensa facta in personam, vel rebus ipsius perpetuò remaneant impunita, excepto de homicidio, nec amplius recipiatur, vel habeat, vel tractetur per commune Cremonæ, tanquàm suus ciuis, & districtualis, & hoc non obstante aliqua solemnitate statutorum communis Cremonæ loquentium in contrarium, qua obseruata fuerint, vel non seruata.

Rubrica quòd nulla pax, vel remißio prosit fugitiuis. CXVII.

ITEM statuitur, quòd aliqua pax, vel remissio, seu finis non prosit tali fugitiuo, nisi placuerit communitati creditorum.

Rubrica quòd omnia bona quæ tenebantur per sex menses antequam fugeret, intelligantur esse eius. CXVIII.

ITEM statuitur, q̃ omnia bona, quæ dictus fugitiuus, vel alius pro eo habebat, vel tenebat, vel possidebat, per sex mensis ante, intelligantur fuisse, & esse ipsius fugitiui, & q̃ sui creditores ex suis negotiationibus, vel alia de causa ponantur in possessionem ipsorum bonorum per commune Cremonæ, vel Consules Mercadandiæ, & quòd ipsi creditores possint facere de ipsis bonis, tanquam de suis proprijs quicquid voluerint.

Rubrica quòd quilibet fugitiuus poßit capi, & detineri in persona, non obstante dilatione præfarum præsente, vel futura. CXIX.

ITEM quòd quilibet fugitiuus possit capi, & detineri in personam, non obstante dilatione præfatum præsente, vel futura.

Rubrica quòd per dominum Potestatem Cremonæ detur opera, quòd fugitiui vbicunq; capiantur. CXX.

ITEM statuitur, quòd per dominum Potestatem, & commune Cremonæ, detur opera cum effectu cum communibus, & rectoribus cuiuslibet castri, seu terræ, quòd prædicti Mercatores, & campsores fugitiui capiantur, & detineantur in personis, & rebus in suis partibus, & transmittantur Potestati Cremonæ, & quòd non permittantur stare, vel morari, seu habitare in ciuitate, castro, vel terra, & super his fiant pacta, & conuentiones cum alijs ciuitatibus, castris, & villis, sicut melius videbitur.

Rubrica quòd Potestas, & eius iudices teneantur inquirere contra fugitiuos. CXXI.

ITEM statuitur, quòd Potestas Cremonæ, & eius iudices, & milites teneantur, & debeant, sub pœna librarum centum imper. Potestati, & libris vigintiquinq; imper. cuilibet iudici, & militi, de suo proprio ære, vel salario suo, inquirere contra fugitiuos, tam præteritos, qui olim fugam fecerunt, quàm futuros, seu qui fugam fecerint in futurum omnibus modis quibus melius

poterint

ptuerint, non obstante ordine, vel substantia iuris non seruata, vel quòd conditio non processerit, dum tamen primò constet de fuga per publicam famam, & nó obstante aliqua appellatione, vel protestatione, & omnia alia allegatione, quæ dici, vel excogitari posset, & quòd prædicti inquirentes de nullo grauari posint de processu, quem fecerit, qualiscunq; ille fuerit, nec syndicari, nec sub syndicis respondere, sed pro absolutis ex nunc habeantur, & reputentur, & etiã intelligatur esse probatum de fuga plenè, hoc ipso quòd nó satisdederit plenè, & idoneè de iudicato soluendo, & hoc dummodo fiant inquisitionem, secundum formam statutorum presentium.

Rubrica quòd socij, & defensores fugitiuorum teneantur ad debitum illorum fugitiuorum. CXXII.

STATVITVR quoq;, quòd socij, & defensores talium fugitiuorum teneantur ad debitũ suum, & illi qui sunt socij illius negociatoris, & intelligantur defensores ad hoc, & teneantur ad debitum fugitiui, seu fugitiuorum illi qui præstant eis auxilium, consilium, vel fauorem, ne ipsi fugitiui capiantur, & quæ impedirent, ne ipsi fugitiui caperentur, vel eorum bona, vel eos receptarentur.

Rubrica quòd prædicta statuta locũ habeant tantum in Mercatoribus, & campsoribus fugitiuis. CXXIII.

ITEM, quòd prædicta omnia statuta loquentia contra fugitiuos, tantum locum habeant in Mercatoribus, & campsoribus fugitiuis, qui fugam facerent cum alieno ære, siue cum eo in quo cum alijs tenebantur.

Rubrica de instrumento suspecto producto super bona, et iura fugitiuorũ. CXXIIII.

ITEM statutum, quòd si aliquis vteretur aliquo instrumento aduersus bona, iura, & actióes quæ erant tempore fugæ ipsorum debitorum, vel infra sex menses à tempore fugæ, quæ eis competebant aliquo dictorum debitorum, quod instrumentum videatur suspectum Potestati, vel eius iudici, vel Consulibus Mercatorum Cremonæ, & quòd prædicti Potestas, & iudices, & Consules posint, & debeant, sub pœna librarum centum imper. sui salarij, inquirere de tali suspitione per eorum officiales, per testes, vocem, & famam, vel alijs modis quibus melius ad inueniendum ipsam suspitionem poterunt, & inuentos punire tanquam pro falsitate, & nihilominus teneantur ad debita fugitiuorum in ea quantitate, quam peteret per illud instrumentũ.

Rubrica Quòd patres, & fratres fugitiuorum stantes seorsum teneantur ad debita eorum. CXXV.

ITEM, quòd patres, & fratres talium fugitiuorum teneantur ad debita ipsorum fugitiuorũ, etiam si starent seorsum à talibus fugitiuis, nisi ostenderint diuisionem factam inter eos per publicum instrumentum, & non aliter, quod instrumentum factum sit per sex menses ante fugã, vel starent, vel stetissent seorsum per decem annos substinendo onera, & factiones cómunis sui quilibet per se, hoc acto, quòd hoc statutum sit derogatorium alijs statutis loquentibus in contrarium, & secundum hoc statutum debeant intelligi alia statuta circa hoc loquentia.

Rubrica

Rubrica quòd omnia statuta loquentia contra fugitiuos locum habeant in fugitiuis præteritis, & futuris. CXXVI.

[Item], quòd omnia ſtatuta loquentia contra ſugitiuos locum habeant, & ſeruentur in fugitiuis, tam præteriti temporis, quàm præſentis, & futuri, & quòd quilibet debitor, tam fugitiuus, quàm non, ex cauſa negotiationis, & Mercadandiæ teneatur ſoluere debitum in pecunia numerata, & quòd quilibet debitor, vel fideiuſſor ex cauſa negociationis, ſeu Mercadandiæ, vel geſtionis alicuius negociationis, vel cambij, de[illegible]iti, vel recommendationis factæ alicui Mercatori, ſeu penes eum aliqua occaſione ex prædictis orta, vel ſecuta, dum conſtet debitum per cartam, vel condemnationem, vel per ſcripturam manu debitoris ſactam, vel aliqua earum, etiam ſi carta debiti non ſit appoſita in illa ſcriptura, vel alio modo appareat debitor, ſeu conſtet de debito, termino ſoluendi debitum elapſo, teneatur, & debeat ſoluere creditori in pecunia numerata tantum, & non in alia re, & niſi ſoluerit debitum in pecunia numerata capiatur perſonaliter, & captus detineatur, nec exire poſsit de carcere, niſi ſoluerit debitũ in pecunia numerata, vel ſe concordauerit cum creditore, & hoc ſtatutũ locum habeat in contractibus præteritis, præſentibus, & futuris, & ſi aliquod ſtatutum in aliqua ſui parte ſoret, vel eſſe reperiretur aliqualiter in fauorem alicuius fugitiui, vel ſuorum coniunctorũ de quibus ſupra facta eſt mentio, habeatur, & intelligatur pro non facto, nec intelligatur ſore factum, nec valere, quod aliqualiter videretur in fauorem, vel cõmodum eorum ſugitiuorum aliqualiter redundare.

Rubrica quòd omnia statuta in hoc volumine comprehenſa locum habeant. CXXVII.

Item, quòd omnia ſtatuta in hoc volumine comprehenſa locum habeant, tam in caſibus, & cauſis præteritis, quàm præſentibus, & futuris.

Rubrica quòd statuta, & reformationes vniuerſitatis Mercatorum, ſint firma, & ſeruentur. CXXVIII.

Statuta, & reformationes vniuerſitatis Mercatorum ciuitatis, & diſtrictus Cremonæ facta, & fienda debeant de cætero coram quocunq; habente iuriſdictionem in ciuitate, & diſtrictu obſeruari, & rata, & firma ſint, tanquam ſi forent ſtatuta, & reformationes cõmunis Cremonæ.

Littera Domini approbationis dictorum statutorum.

Nos Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum, Imperialis Vicarius generalis, Recepta ſupplicatione tenoris inſraſcripti, videlicet, Illuſtriſs. D. V. humiliter, & deuotè ſupplicat veſtra vniuerſitas Mercatorum veſtræ ciuitatis Cremonæ, quòd cum ipſa vniuerſitas commiſerit certis Mercatoribus ciuitatis iam dictæ correctionem, & examinationẽ ſtatutorum Mercadandiæ dictæ ciuitatis, Ipſaq; correxerint prout eis melius, & vtilius viſum fuit pro honore Illuſtriſs. D. V. & communi bono, & vtilitate Mercatorum prædictorũ ſecundum quòd continetur in quaterno annexo ſupplicationi præſenti, & ipſorum correctio placeat vniuerſitati prædictæ, dignetur præfata Illuſtriſs. D. V. ipſa ſtatuta laudare, & approbare, cum propter lites vertentes ad officiũ Mercadandiæ prædictæ opponatur ſtatutis prædictis, quòd per præfatam Illuſtrem D. V. non ſunt laudata, ex quo non poteſt petentibus iuſticiam miniſtrari, & ſic quàmplures Mercatores damna enormia patiuntur; viſis etiã, & diligenter examinatis ſtatutis prædictis, quæ ſunt numero centum viginti octo, deſcripta in quaterno præſentibus alligato, tenore præſentium ſtatuta

prædicta

prædicta laudamus, approbamus,& confirmamus, & hoc dummodo non sint contra ordines, & decreta nostra, Retinentes in nobis bailiam,& potestatem statuta supra lata remoderandi, corrigendi, emendandi,& reformandi, ac ipsis addendi,& diminuendi, sicuti cognouerimus expedire, In quorum testimonium, præsentes fieri iussimus,& registrari nostriq; sigilli munimine roborari. Dat. Mediolani die quartodecimo Iulij, Millesimo trecentesimo octuagesimo octauo, Indictione vndecima.

Franciscolus.

Decretum de modo, & ordine seruando interposita appellatione à sententia consulum.

ITEM, quia contra Consules Mercatorum dictæ ciuitatis nostræ coram nobis querimonia publicè fuit exposita, quod Consules Mercatorum dictæ ciuitatis nostræ in causa principali, in qua ab ipsis iudicatum fuit, similiter cognoscunt, & decidunt, si ab eorum sententia prouocatum fuerit, quòd ab omni honestate alienum est, & est iuri contrarium, idcirco ad abolendam hanc corruptelam, & vt indemnitati subditorum nostrorum succuratur, statuimus, decernimus,& iubemus, quòd in causis appellationum præsens ordo noster inuiolabiliter obseruetur, videlicet, quòd eligantur in Calendis mensis Ianuarij proximè futuri per eos, qui tunc præerunt officio consulatus Mercatorum, Mercatores quinquaginta bonæ reputationis, legales, & prudentes, qui in vna bussola ponantur, & occurente casu, quòd a sententia Consulum appellatio interponatur, quæ sit admittenda, tunc de dicta bussola ad sortem extrahantur per Consules, qui tunc erunt, tres, qui reponantur in vna alia bussola, & sic fiat successiuè occurrente casu appellationis interpositæ, quæ bussolæ teneantur in vna capsa sub duabus diuersis clauibus, quarum vna stet penes vnum ex prædictis consulibus antiquiorem, alia penes vnum ex Mercatoribus prædictis imbussolatis, qui ambo præsentialiter intersint ad aperiendam dictam capsam pro prædictis fiendis, nisi legitima causa infirmitatis, vel absentiæ eos, vel alterum eorum teneretur, quo casu possint mittere vnum ex suis filijs, vel alium, de quo confidant ad aperiendum dictã capsam, qui tres sic extracti per præsentes auctoritatem habeant cognoscendi,& terminandi, ac procedendi secundũ formam statutorum dictorum Mercatorum.

Millesimo trecentesimo octuagesimo, Indictione duodecima, die Mercurij vltimo mensis Iunij. Sapientis,& discreti viri dñi Bartholinus de Regazola, Bartholinus de Bonetis,& Luchinus de Ioannis Consules Mercadandiæ Cremonæ, existentes in palatio communis Cremonæ ad bancum, & officium Mercadandiæ situm, & positum in palatio prædicto, visa, & diligenter examinata per dictos consules quadam prouisione facta per Consilium Mercadandiæ, & vniuersitatis Mercatorum dictæ ciuitatis, ac vigore, & virtute ipsius prouisionis, quæ est tenoris infrascripti, videlicet, Millesimo trigentesimo octuagesimo octauo, Indictione duodecima, die xxj. Ianuarij, conuocato, & more solito congregato in capitulo, & loco capituli Fratrum Prædicatorum Cremonæ consilio Mercatorum, & Mercadandiæ Cremonæ de mandato sapientum, & discretorum virorum dominorum Bartholini de Regazola, Bartholini de Bonetis, & Luchini de Ioannis, consulum dictæ Mercadandiæ Cremonæ, in quo quidem consilio interfuerunt præfati domini Bartholinus de Regazola, & Bartholinus de Bonetis consules prædicti, necnon dominus Luchinus de Castroleone, Andriolus de Calignano, Fedrighinus de Persigello, Zuchellus de Zuchis, Laurentius de Regacijs, Ioannes de Raimundis, & Antonius de Offredis consiliares dictæ Mercadandiæ, asserentes, & protestantes se esse maiorem partem consiliatiorũ Mercadandiæ, & quòd faciebant, & præsentabant totum consilium Mercadandiæ prædictæ renunciando ne aliter dicere valeant, & omni exceptioni, doli, mali, & in factum, præfati domini Consules proposuerunt in dicto consilio, & inter consiliares prædictos, quòd ipsi Consules, & consilium, & vniuersitas Mercatorum pro eorum consilijs, ac prouisionibus, & alijs necessarijs dictæ mercadandiæ fiendis, scribendis, & ordinandis egebant vno notario, qui prædicta faceret

faceret, conscriberet, & ordinaret, & quòd Albertus de Montanaria notarius ipsis Consulibus, consiliaribus, & vniuersitati dictæ Mercadandiæ pluribus mensibus iam elapsis seruiuerat, qui pro eis bonus,& sufficiens esset, & quòd placeret ipsis consiliarijs deliberare, si volebant,& contentabantur de dicto Alberto pro prædictis adimplendis, quia ipse contentus esset, dummodo placeret eis,& si de eo contentabantur illud dicere deberent,& ipsi Alberto taxarent vnum salarium condecens, propter quod prædicta facere posset. Qui cōsiliares omnes vnanimiter nemine excepto dixerunt,quòd contentabantur de dicto Alberto,& eis placebat quòd esset ad prædicta, & sic ipsum elegerunt, & eligunt, ac cōmiserunt, & cōmittunt, & licentiam dederunt, & dant dictis DD. Bartholino de Regazola, & Bartholino de Bonetis ibi præsentibus, vnà cū Luchino de Ioannis etiam Consule dictæ Mercadandiæ, quòd ipse Albertus habeat, & habere debeat annuatim de auere dictæ Mercadandiæ in festo Beatæ Mariæ Virginis de mense Augusti, secundum ꝙ ipsis Consulibus videbitur esse conueniens, taxauerunt, & taxant, ac dixerunt, & dicunt, & volunt,quòd dictus Albertus de Montanaria notarius in festo Beatæ Virginis Mariæ de mense Augusti proximè futuro, & sic deinde annuatim in festo prædicto habeat, & habere debeat de auere,& pecunia dictæ Mercadandiæ Cremonæ pro suo salario,& mercede pro prædictis in dicta prouisione contentis faciendis, scribendis, & ordinandis, florenum vnum auri, & hoc præsente dicto Alberto,& præsentibus Leonardo de Casanoua,& Bono de Maganzijs testibus ibi vocatis, & rogatis.

Ego Franciscus de Bombecharijs ciuis Cremonæ, publicus Imperiali auctoritate notarius, ac notarius officij Mercadādiæ Cremonæ prædictæ, de mandato Consulum prædictorū prædictā taxationem, & pronunciationem scripsi, & in præmissorum testimonium me subscripsi.

Illvstris Princeps, & Magnifice, & Excelse Domine. V. D. cum reuerentia notificamus, ꝙ D. Potestas vester Cremonæ misit pro nobis Consulibus Mercadandiæ Cremonæ, vt coram eo comparere deberemus,ad quod præceptum comparuimus coram eo,& cum ibi fuimus, nobis ostendit quasdam litteras parte D. V. sibi emanatas, cum quadam supplicatione cuiusdam Ioannis Maligauatiæ, in quibus litteris. V. D. continetur, quòd præhabita informatione de narratis in supplicatione prædicta Ioannis nobis præcipiat, quòd nō intromittamus nos de pertinentibus ad datia, iniungendo nobis, quòd omne damnum, quod eidem Ioanni consequi contingeret, faceretis nobis resarciri &c. Quodq; dominus Potestas volens informationē habere de narratis in supplicatione prædicti Ioannis iuxta tenorem dictarum vestrarum litterarum dictū Ioannem coram se habuit, & interrogauit, de quibus quæstionibus nos intromisimus, & intromittimus, quæ spectant ad officium Gabellæ tantum, & ad datia, & quæ sunt illæ quæstiones, sed tanquā homo, qui contra veritatem. V. D. Supplicauit, dicto domino Potestati ostendere non potuit, nec sciuit, cum in rei veritate nos non intromiserimus,nec intromitteremus,nisi de quæstionibus spectantibus ad officium Mercadandiæ Cremonæ, secundum formam statutorum dicti officij per V. D. approbatorum ibidem vigentiū, quare dignetur dominatio prælibata edicere, & mandare quòd non obstantibus aliquibus litteris, ius reddere possimus secundum formam statutorū dicti officij Mercadandiæ, & similiter Iudici Gabellæ Cremonæ, quo casu nemini fiet iniuria. Notificantes vobis, quòd dictum officium Mercadandiæ,quod exercetur per notarios ibidem,sic est intrata. D. V. sicut dictum officium Gabellæ, & soluerunt notarij, qui dictum officium incantauerunt, thesaurario vestri communis Cremonæ datium ordinatum.

	Meliolus	de	Segasenis	
Vestri	Eustachius	de	La fossa, &	Consules Mercadandiæ vestræ ciuitatis Cremonæ.
	Guidotus	de	Crema	

Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum Imperialis Vicarius Generalis.

Nobilibus Viris Potestati, & Referendario nostris Cremonæ.

Copiam litterarum nobis transmissarum pro parte Consulum Mercatorum ciuitatis nostræ Cremonæ mittimus vobis his inclusam, volentes quòd litteras nostras aliàs vobis emanatas, & de quibus litteræ dictorum Consulum mentionem faciunt, obseruetis, & obseruari faciatis, sanè

sanè intelligendo, hoc est si fuerit quæstio de daciario ad daciariũ occasione datij, aut de daciario ad mercatorem, vel aliam singularem personam, quæ datium ipsis datiarijs soluere recusaret, vel ꝙ ipse daciarius ab ipso mercatore, vel personis extorsisset, vel extorquere vellet vltra limitatã solutionem comprehensam in dato datiorum suorum, in istis casibus volumus cognitionem, & diffinitionem quæstionum debere fieri per iudicem nostrum gabellarum, si vero esset quæstio de mercatore ad mercatorem, aut de mercatore ad aliam quamcunque personã occasione mercati inuicem contracti pro aliquibus mercadandijs, aut pro eo quòd denarij pretij non fuissent soluti in terminis inter eos conuentis, hoc volumus debere cognosci, & terminari per Consules mercatorum dictæ nostræ ciuitatis, & non per iudicem gabellarum, non intendentes propterea per has nostras litteras derogare, nec derogatum esse in aliquo statutis, & ordinamentis dictæ nostræ ciuitatis aliàs per nos reformatis. Dat. Mediolani die xij. Septembris. M.ccclxxxix.

Nicolaus Ioannes.

EGO Albertus de Montanaria ciuis Cremonæ, publicus Imperiali auctoritate notarius, ac vniuersitatis Mercatorum, & Mercadandiæ Cremonæ notarius mandato Consulum dictæ Mercadandiæ suprascriptas litteras scripsi, & me subscripsi.

M.CCCLXXXIX. indictione tertiadecima die sextodecimo Ianuarij.

CONVOCATO, & more solito congregato consilio duodecim Electorum dictæ Mercadandiæ prædictæ, In domibus Maphei de Sfondratis, mandato Sapientum, & discretorum virorum Dñorum Maphei de Sfondratis, & Luchini de Castroleone, & Petri de Bozulo Consulum dictæ Mercadandiæ, in quo quidẽ consilio interfuerunt dicti D. Consules, & Consiliares infrascripti vz.

D. Nicolinus de Sfondratis.
D. Bertholinus de Bonetis.
D. Ioannes de Regio.
D. Antoniolus de Castroleone.
D. Bartholomæus de Pusterla.
D. Gulielmus de Redenasco.
D. AEgidius de Surdis, loco D. Ioannis patris sui.
D. Bertholinns de Regazola.
D. Vgolinus de Foliatis.

SVPRASCRIPTI omnes Dñi Consules, & Consiliares in communi concordia videntes, & cognoscentes infrascripta esse vtilia, & necessaria pro dicta mercadandia prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt, ꝙ omnes libri officij mercadandiæ prædictæ, tã veteres, & temporis præteriti, quàm noui, & temporis futuri stare debeant ad officium mercadandiæ prædictæ, & gubernari in capsono posito in turri, cuius capsoni Consules mercadandiæ habeant claues, & non ad aliquod aliud officium ciuitatis Cremonæ, ad hoc vt Consules dictæ mercadandiæ de contentis, & de scriptis in ipsis libris mercatoribus dictæ ciuitatis Cremonæ valeant habilius iustitiã ministrare.

M.CCCLXXXXI. indictione quinta die vigesimo mensis Septemb.

CONVOCATO, & more solito congregato consilio duodecim Electorum mercadandiæ Cremonæ mandato Sapientum, & discretorũ virorum Dñorum Federighini de Persichello, Andrioli de Calignano, Bartholomæi de Pusterla Consulum mercadandiæ prædictæ in domibus cambij Maphei de Sfondratis sitis in vicinia maiori Portæ Pertusij Cremonæ, vbi Consules, & consiliũ prædictũ dictæ mercadandiæ congregantur, & soliti sunt congregari pro negotijs dictæ mercadandiæ peragendis, & maximè propter infrascripta, in quo quidem consilio interfuerunt prædicti D. Consules, necnon consiliarea infrascripti de dicto consilio duodecim Electorum vz.

D. Gulielmus de Sfondratis.
D. Guidinus de Farsengho.
D. Ioannes de Alliprandis.
D. Andreas de Foliatis.
D. Raimundinus de Candilis.
D. Guidottus de Vicomercato.
D. Stephanus de Ponzonibus.

Exposito per suprascriptos Dominos Consules Mercadandiæ Cremonæ consiliarijs antedictis, & in dicto consilio quòd ad eorum aures peruenerat, quòd per aliquos Mercatores, & Artistas dictæ ciuitatis Cremonæ in ipsa ciuitate,& eius districtu fiebant infinitæ petiæ pignolatorum, in quibus ponebant paruissimas bombicis quantitates, quæ petiæ pignolatorum mittebantur ad portus, & exteras nationes,& quòd iam pignolati de Cremona talibus de causis in multis locis sperni cœperant, nec cursu solito poterunt expediri, sic quòd ars pignolatorum, quæ est melius membrum omnium mercantiarum, quæ fiunt in Cremona nisi prouideretur defectui prædicto de salubri remedio, erat ad nihilum deuentura, & petito per ipsos Dominos Consules super prædictis prouideri debere.

Suprascripti Domini Consiliares vnà cum Dominis Consulibus antedictis habito prius inter ipsos colloquio, & deliberatione matura super expositione prædicta, & volentes huiusmodi obuiare delicto, ac videntes, & cognoscentes infrascripta esse vtilia, & necessaria pro dicta Mercadandia pro bono, & vtilitate Mercadandiæ prædictæ, & vniuersitatis Mercatorũ ciuitatis, & districtus Cremonæ omnes in communi concordia prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt quòd petiæ pignolatorũ fiant, & fieri debeant in ciuitate, & districtu Cremonæ,de quantitatibus bombicis infrascriptis, videlicet.

Primo, quòd quælibet petia pignolati,quæ fiet pro carzando, fiat, & fieri debeat de libris octo bombicis boni ad minus.

Item, quòd qualibet petia pignolati panzeti, & spessini, fiat,& fieri debeat de libris octo bombicis per transuersum ad minus.

Item, quòd quælibet petia pignolati rasa, & quælibet petia pignolati acordolata à duabus, & à tribus cordis, fiat, & fieri debeat de libris septem, & ontijs sex bombicis per transuersum ad minus.

Item, quòd quælibet petia valisij acordolati, fiat,& fieri debeat de libris septem bombicis per transuersum ad minus.

Item, quòd quælibet petia valisij plani fiat, & fieri debeat de libris quinq; & ontijs sex bombicis ad minus.

Item, quòd quælibet petia pignolati vergati à lecto fiat de libris decem, & octo bombicis inter album, & nigrum ad minus.

Item prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt dicti Domini Consules, & Consiliares in cõmuni concordia quòd quælibet persona quæ in ciuitate, vel districtu Cremonæ faciet,vel fieri faciet aliquã petiã pignolati, vel valisij, in qua intret minor quantitas bombicis, quàm superius taxatum est, incidat, & incurrat pœnam soldorum viginti imper. pro qualibet petia pignolati, & quilibet laborator,qui fecerit aliquam ex petijs prædictis, incidat,& incurrat pœnam soldorũ decem imper. pro qualibet, quarum pœnarum medietas perueniat in artem pignolati, & alia in inuentorem, siue accusatorem, saluo quòd si dictus laborator denunciauerit officialibus super hoc deputatis, seu deputandis infra secundam diem, ex quo fecerit dictam petiam pignolati, vel valisij personã quæ fieri fecerit ipsam petiã pignolati, vel valisij de minori quantitate bombicis, quàm superius taxatũ sit, ꝙ eo casu dictus laborator sit absolutus à dicta pœna,& talis persona, quæ fieri fecisset talem petiam pignolati,vel valisij, teneatur soluere dictas pœnas soldorum viginti, & soldorum decem imper. Et si dictus laborator non denunciauerit vtsupra, soluere teneatur, & debeat ipse laborator ambas dictas pœnas, quæ pœnæ perueniant vt supra.

Item, quòd si aliqua ex dictis petijs pignolati,& valisij minoris quantitatis vtsupra inuenta fuerit per officiales super hoc deputatos, & deputandos in domibus, seu casamentis, & curis aliquorum Carzatorum, Tinctorum, Amanganatorum, & Curatorum ciuitatis, & Episcopatus Cremonæ, teneantur, & debeant ipsi Carzatores, Tinctores, Amanganatores, & Curatores denunciare dictis officialibus ad ipsorum officialium requisitionem nomen talium personarum, quarum essent dictæ petiæ pignolatorum, & valisiorum, sub pœna soldorum decem imper. pro qualibet petia pignolati perueniendа vtsupra.

Item, quòd quælibet petia pignolati, & valisij, quæ inuenta fuerit de minori quantitate bombicis

bombicis vtsupra incidi, & scapizari debeat in tribus capitijs.

ITEM, quòd aliqui Messeti, nec aliqua alia persona non audeant, nec præsumant emere pro se, nec pro alio aliquam ex dictis petijs pignolari, vel valisij in qua sit minor quantitas bombicis vtsupra, pœna soldorum viginti imper. pro qualibet petia, peruenienda vtsupra.

ITEM, quòd qualibet persona, quæ non permiserit circari in domibus, casamentis, & curis suis occasionibus suprascriptis, incidat, & incurrat pœnam soldorum viginti imper. pro qualibet vice, perueniendæ vtsupra.

ITEM suprascripti Dñi Consules, & Consiliares in cõmuni concordia, quia frustratoriũ esset leges cõdere, nisi esset qui eas executioni mandaret, elegerunt, & deputauerunt pro officialibus ad prædicta à præsenti die in antea vsq; ad festũ Natiuitatis Dñi Nři Iesu Christi proximè futurũ ad vnum annum infrascriptos, videlicet, Marchisinum de Bochacijs, Ioannem de Bunetis, & Aghinorium de Aqualonga.

ITEM prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt dicti Dñi Consules, & Consiliares in cõmuni concordia, quòd Sapientes Mercadandiæ Cremonæ teneantur, & debeant omni anno completo officio dictorum officialium tempore electionis Consulum Mercadandiæ Cremonæ, eligere tres officiales ad prædicta de sufficientioribus dictæ artis.

ITEM, ꝙ dicti officiales teneantur, & debeant inquirere de prædictis, bis ad minus quolibet mense, per domos quarumcunq; personarum facientium artem prædictam pignolarorum, & ad cuias, Carzarias, Tinctorias, & ad Manganos, & quòd officiales prædicti possint, & valeant, ac teneant, & debeant punire quoscunq; cõtrafacientes vtsupra, pœnis prædictis, & modo prædicto, & omnia prædicta exequi, & executioni mandare, vt superius continet, & exigere dictas penas.

EGO Albertus de Montanaria ciuis Cremonæ publicus imperiali auctoritate nec nac notarius vniuersitatis Mercatorũ, & Mercadandiæ Cremonæ, prædictis ꝓuisionibus editis super dicta arte pignolatorum, dum sic peragerentur, interfui, & ipsas prouisiones mandato suprascriptorũ Dñorum Consulum, & Consiliariorum scripsi, & in testimonium præmissorum me subscripsi.

M.CCCC. XX. indictione tertiadecima die XVI. Iunij.

CONGREGATIS, & conuocatis infrascriptis Sapientibus, seu Consilijaris, & Electoribus Mercadandiæ Cremonæ in camera noua dictæ Mercadandiæ sita in Pallatio cõis Cremonæ de mandato prudentum virorum Dominorum Bernardi de Zacharijs, Iacobi de Cauagnolis, & Iacobi de Bochacijs Consulum dicti officij Mercadandiæ Cremonæ pro infrascriptis specialiter peragendis, & pertractandis, spectantibus dictæ Mercadandiæ.

Quorum nomina sunt hęc videlicet.

D. Rizardus de Malumbris.
D. Iacobus de Multisdenarijs.
D. Leonardus de Bredellis.
D. Ioannes de Maynardis.
D. Ziliolus de Anghinulsis.
D. Rafainus de Riboldis.
D. Pelegrinus de Pizo.
D. Ioannes de Ronchadellis.
D. Antonius de Alia, quondã D. Bertolini.
D. Bonusantia de la Manna.
D. Antonius del Zeno.

IPSI omnes superius congregati, qui sunt de numero duodecim Sapientũ, seu Consiliariorũ, & Electorum dictæ Mercadandiæ Cremonæ, & qui sunt maior pars ipsorũ. Considerantes, quòd aliàs per certos tinctores, & alias diuersas personas reuocatum fuit, & reuocabatur in dubium, ꝙ certæ prouisiones, quæ alias factæ fuerunt ꝓ euidenti vtilitate cõmunis, & vniuersitatis dictæ Mercadandiæ, & aliorũ quorumcunq; Mercatorum forensium, & aliarũ quarumcunq; personarũ quarũ negotiũ tangebat, & in futurũ tunc tangere poterat nõ valebant, nec tenebant de iure, & executioni mandari nõ debebant, quia factæ, & cõditæ fuerãt tempore D.D.Cabrini Fonduli &c.

Ideo ipsi omnes volentes tollere talia dubia, & volentes, & intendentes, quòd id quod tendit, & tendere potest ad cõem vtilitatem oium personarũ occasione tincturæ, de qua infra fit mẽtio, debeat obseruari, & executioni mandari, in cõmuni concordia eorum nemine discrepante, omni modo, via, forma, iure, officio, & bailia, quibus melius potuerunt, & possunt, & prout de iure melius potuerunt, & possunt, in præsentia tamen, & cum consensu, & deliberatione dictorum trium Consulũ dicti officij Mercadandiæ, & ipsi tres Consules cum eis concorditer, & deliberatione, & consilio, ordinauerunt, & fecerunt de nouo infrascriptas prouisiones, & ordinamenta, cum cæteris alijs additionibus seruandas, & seruanda per omnes, & singulas personas, ad quas hoc negociũ tangit, & tangere poterit quomodolibet in futurũ, sub pœnis, modis, & formis inferius annotatis, videlicet.

PRIMO prouiderunt, q aliquis Tinctor, seu alia persona ciuitatis, & burgorum Cremonæ non audeat, vel præsumat tingere, seu tingi facere aliquã petiam pignolati, seu valisij in bruna guadi, nisi prius sit, seu fuerit azura guadi, & sigillata sigillo officialis, seu officialiũ super hoc deputatõ. alioquin si reperta fuerit esse tincta in colore brunæ, & nõ sigillata dicto sigillo, non intelligatur talem petiam esse tinctam in guado, & talis petia vendi non possit, nec debeat per aliquem pro petia tincta in guado, & talis Tinctor non possit recipere solutionem pro tali petia sic tincta, & non sigillata vt s. nisi pro petia tincta in guado, quæ sigillata non fuerit, & teneatur ad restitutionem eius, quod recepisset, & cadat in pœnam soldorum quinquaginta imper pro qualibet petia sic reperta vtsupra, & sic pro rata, cuius pœnæ medietas sit accusatoris, seu repertoris, & altera medietas dictæ Mercadandiæ.

ITEM, quòd non sit aliqua persona qui audeat, vel præsumat vendere, vel vendi facere tam ad retalium, quàm in grosso in dicta ciuitate, vel burgis Cremonæ, vel extra dictam ciuitatem ad aliquas partes transmittere aliquas petias pignolatorum, vel valisiorum tinctas in bruna pro petijs tinctis in guado, nisi fuerint sigillatæ dicto sigillo, & in casu quo reperiatur aliqua persona contrafacere, cadat in pœnam prædictam soldorum quinquaginta imper pro qualibet petia integra, & sic pro rata, & vltra intelligatur dictam petiam, seu capitium non sigillatam, seu non sigillatum vtsupra, non esse tinctam, seu non tinctum in guado.

ITEM, q in petijs, seu capitijs hinc retro factis, & tinctis in bruna, quæ, & qui tempore Infrascripto proclamationis erunt in dicta Ciuitate, seu eius burgis hẽat locũ infrascriptum capitulũ, vz. q qualibet persona, quæ tempore dictæ proclamationis fiendæ, habuerit in dicta Ciuitate, seu burgis aliquas petias tinctas in bruna, teneaẽ eas, & quoscũq; capitios tinctos in bruna ostendere, & manifestare infra decẽ dies à die dictæ proclamationis de his fiendæ in antea numerãdos, officialibus infrascriptis ad hæc specialiter electis, & ipsi officiales eorum sacro eis deferendo per dños Consules Mercadandiæ, prædictæ, teneantur, & debeant de & es illis, quæ, & qui sibi præsentabuntur declarare, & specificare illas petias, & illos capitios tantũmodo, quas, seu quos cognouerint eorũ recto iudicio esse tinctas, seu tinctos in guado, & illas, & illos, quas, seu quos cognouerint esse tinctas, seu tinctos in guado, sigillare debeant in concordia dicto sigillo, ad hoc vt ab alijs non tinctis in guado hic & alibi cognosci possint, & quòd qualibet persona, quæ vendiderit, vel transmiserit aliquas petias, seu capitius pignolatorum, seu valisiorum à die publicationis huius ordinis in antea per se, vel alios eius nomine de petijs, seu capitijs hinc retro factis tinctis in bruna, pro petijs, seu capitijs tinctis in guado, quæ, & qui sigillatæ, seu sigillati non fuerint vtsupra, cadat, & cecidisse intelligatur in similes pœnas, de quibus in suprascripto primo capitulo fit mentio, perueniendas vt in ipso primo capitulo continetur, & intelligantur, & habeantur dictæ petiæ, seu capitij sic non sigillatæ, & non sigillati pro non tinctis in guado.

ITEM præfati superius congregati vtsupra, cum consilio, & deliberatione dictorum Consulum, & ipsi Consules cũ ipsis oibus sic congregatis vtsupra, pro executione oium præmissorũ in dictis ordinibus, & prouisionibus contentorum in communi concordia elegerunt, & deputauerunt pro officialibus infrascriptos circumspectos viros in talibus expertos, quibus debeant præsentari, manifestari, & ostendi infra dictum terminum decem dierum dictæ petiæ, & dicti capitij tinctæ, & tincti in bruna, vt in suprascripto proximo capitulo continetur, & qui declarare

& speci-

& specificare debeant eorum sacramento illas petias, & illos capitios, quos, & quaa cognouerint eorum recto iudicio esse tinctas, & tinctos in guado, vt in dicto proximo capitulo continetur, & qui etiam deputati sint ad sigillandum petias, & capitios, quæ, & qui tingi debebunt in guado. quorum officium durare debeat vsq; per totum mensem Decembris proximè futurum, quibus solui, & prouideri debeat de eorum salario pro dicto eorũ officio exercendo, prout alijs officialibus, qui hinc retro simile officium exercuerunt, est solitum solui, & prouideri, & p illos, & per illum modum, prout hactenus extitit obseruatum. Prouidentes, ac prouiderunt in concordia vtsupra, ꝙ omnes tinctores, Mercatores, & aliæ quæcunq; personæ teneantur ad eorũ officialiũ requisitionem aperire quælibet hostia domorum, & stationum eorum, & earum, & eis ostendere, & manifestare omnes petias pignolatorum, & valisiorum, & capitios tinctas, & tinctos in bruna pro dicto eorum officio exercendo, sub dicta pœna soldorum quinquaginta imper. pro quolibet eorum, & earũ, qualibet vice, qua fuerit contrafactũ, quæ pœna perueniat in dictã Mercadandiã, & de prædictis credi debeat ipsis infrascriptis officialibus cum sacramento.

Quorum officialium nomina sunt hæc, vz.

Ioannes de Mainardis. Iacobus de Zapaterdis.

Ego Paulus de Taiabobus ciuis Cremonæ publicus Imper. auctoritate Notarius prædictis omnibus prouisionibus, & electioni dictorum officialium, & omnibus, & singulis suprascriptis, dum sic peragerentur, interfui, & de prædictis omnibus rogatus fui publicũ conficere instrumentum, sub anno Dominicæ Incarnationis. M. cccc. xx. Indictione xiij. die, & loco suprascriptis, præsentibus sapientibus, & discreto viro domino Gulielmo de Mozanica in iure ciuili licentiato, Iacobo de Platea, & Ioanne de Albrigonibus testibus ad prædicta omnia vocatis, & rogatis, qui dixerunt sese cognoscere omnes suprascriptos Consules, & sapientes, seu Consiliarios, & in testimonium præmissorum me subscripsi, & signum meum apposui consuetum.

Die sextodecimo Iunij suprascripto, retulit Bartholinus de Todeschis tubator publicus communis Cremonæ mihi prædicto notario se ex parte suprascriptorum dominorũ Consulum, & vigore commissionis de hoc factæ per dictos dominos Consules iuisse in plateam maiorem cõmunis Cremonæ ad arengerium, & super arengerio communis Cremonæ, & ibidem publicè, & alta voce sono tubæ præmisso cridasse, & præconizasse, & publicasse suprascriptas omnes prouisiones, & electionem dictorum officialium, & præcepisse, & commisisse in omnibus, & per omnia, vt in ipsis capitulis, & quolibet eorum continetur, & fit mentio.

Reperitur in quodam libro prouisionum factarum per tunc Consiliares Mercadandiæ Cremonæ tempore Consulatus dominorum Vgolini de Regazola, & Zucbelli de Zuchis tunc Consulum officij Mercantiæ in anno M. ccclxxxxviij. die xxviij. Decembris, sic inter alia fore scriptum, & prouisum vt infra videlicet.

Item suprascripti omnes Consules, & Consiliares in cõmuni concordia vtsupra, pro euidenti cõmodo, & vtilitate cõmunitatis prædictæ prouiderunt, statuerunt, & ordinauerunt, ꝙ de cætero quilibet vendens aliquam quantitatem rosij, quæ sit pensarum duarum cum dimidia, ac abinde supra, soluere debeat incantatori stateræ Mercadandiæ prædictæ pro qualibet pensa rosij, quæ pensa intelligatur, & sit, ac esse debeat de pensibus quatuor, medianum vnum, vbi solitum erat solui medianum vnum pro quolibet pense rosij prædicti, & ad prædictam solutionem teneatur tam emptor, quàm venditor, & vnus pro altero.

Ego Paulus de Taiabobus ciuis Cremonæ publicus Imperiali auctoritate not. ac notarius cõmunitatis Mercatorum Cremonæ dictam prouisionem in dicto libro descriptam, & insertam vtsupra ab originali libro dictarum prouisionum fideliter exemplaui, & hic descripsi, nil addito, vel omisso, quod sensum mutet, vel variet intellectum, præter litteram, uel syllabam, & in testimonium præmissorum me subscripsi, & signum meum apposui consuetum.

ILLVSTRI D. V. humiliter, & reuerenter exponitur, per parte delli vostri fidelissimi seruitori Consoli della Mercantia, & del Collegio de' Mercanti della cittade vostra di Cremona, che lo Illustre Principe S. D. vostro padre nell'anno M. C C C X X X V I. à supplicatione, e lettere del Consilio generale della detta vostra citiade reuocò vno certo statuto della Mercantia, ilquale obbligaua le dotte delle donne à ciascun debito delli suoi mariti fugitiui, la qual reuocatione hauesse loco solamente nel tempo futuro, che la S. V. nouamente à petitione dell'herede che fu d'vn Camundino di Raimondi figlio fu de Fachino, & etiandio à petitione di Catarina mogliere di Stefano figliolo che fu del detto Fachino fugitiui, ha mandato per duoi rescritti al Podestà di Cremona, che contra certi Mercadanti, li quali per sententia data gia longo tempo per l'officio delli detti Consoli haueuano appreso delli beni delli detti quondam Fachino, & figlioli fugitiui, seruata la forma, e l'vsanza delle loro rasoni, & liquali beni gli erano dati per lo detto officio solennemente in pagamento, hauendo all'hora loco el detto statuto, per li quali rescritti si venne à tollere manifestamente la rasone delli detti Mercanti, laqual cosa non credono sia stata, ne sia de vostra intentione, ma solamente che'l detto statuto non habbia loco dal tempo in quà chel fu reuocato, & percioche la detta sentenza gia era passata in rem iudicatam, dalla quale secondo la forma d'vn'altro statuto non se può appellare, querelare, ne nulla dire, se de nouo se douesse rendere, e specialmēte per Iudici ordinarij sarebbe à generare grande scandalo, e detrimento alli detti Mercadanti, dreto alla quale molte altre seguirono, che sono in simile caso, Onde molti altri Mercadanti stanno con l'animo suspeso, supplicano alla S. V. se degni de reuocare li detti vostri rescritti, specialiter doue dicono nō obstante statuto, & altre cose in contrario, e mandare de nouo, che le sentenze date per l'officio predetto de' Mercanti fino alla reuocatione del detto statuto habbiano loco, seruata etiam la forma del detto statuto, in le altre dapoi in qua habbia loco la reuocatione del detto statuto, perche nullo preiudicio se puo pretendere à alcuno de rasone, & si degni ancora de fauorizare quanto sia possibile li detti Mercadanti per bonificatione delle sue intrate, & vtile de tutta la Cittade.

ITEM perche li detti Mercanti fanno suoi trafichi, e mercantie sotto certe conditioni, statuti, & ordini longamente vsati, & approbati per lo Illustre Principe Signore primo Duca, e suoi successori continuamente, supplicano se degni la S. V. li detti statuti, & ordini della detta Mercantia similmente di nono approbare, e confirmare per sue lettere opportune, & mandare al Podestade vostro in Cremona, & à ciascheduno vostro officiale presente, & futuro, che li detti statuti debbiano seruare, & far seruare, & non attentare per alcun modo contra de quelli, sotto pena de vostra desgratia, & nientedimeno che tutto quello fosse fatto contra li detti statuti per loro sia irrito, e nullo, & di niuna efficatia, e valore, facendo in tutte queste cose iustitia, e gratia alli detti supplicanti.

FRANCISCVS Sforcia Vicecomes &c. dñs Cremonæ &c. Si preces veritate nitantur, contentamur, & mandamus dicta rescripta nostra emanata derogatoria, & contraria dictis statutis reuocari, & nulla iudicari, & quæcunq; alia gesta vigore dicti statuti, dum vigebat, in suo robore stent, nō intendētes infringere, nec inualidare. Gesta vero post reuocationem dicti statuti vigore dicti statuti, si qua sunt, penitus annullamus, & illud capitulum statuti volens dotes mulierum obligatas pro debitis maritorum fugitiuorum, tanquam iniquum durare nullum, & dictam reuocationem eius, etiā quo ad alios casus in dicto capitulo comprehensos potiri viribus suis. Cetera verò statuta dictorum Mercatorum in volumine dictorum statutorum comprehensa ex certa nrã scientia confirmamus, & approbamus, prout hactenus fuerunt de consuetudine in iudicijs obseruata, & non aliter. Reseruata tamen in nobis potestate moderãdi, corrigēdi, supplendi, & derogandi in casibus contentis in dictis statutis prout nobis placuerit. Ex Castro nostro Cremonæ, die octauo Iannarij. M. C C C C L X I I. Augustinus.

EGO Lombardinus de Burgo ciuis Cremonæ publicus Imperiali auctoritate not. ac notarius ad officium officij Mercantiæ Cremonæ ab originali extraxi dictam supplicationem cum dicto rescripto Illustris dñi dñi nostri die martis quinto mensis Maij, anni M. C C C C X L IIII. & in præmissorum testimonium me subscripsi.

Franciscus

Franciscus Sforcis Vicecomes &c. Spect. dilectis nfis Mercatoribus collegij ciuitatis nostræ Cremonæ.

DIlletti nostri. Inteso quanto per Stefanello de Monghis ambassatore della città di Cremona per parte del vostro Collegio ce ha esposto,& primò quanto ad alcuni desiderano essere de' Consoli per seruire a' loro amici,& non essercitano mercantie; Respondemo che siamo cōtenti che nessuno, el qnale non essercita, ò sa essercitare per altri in suo nome mercantia, possa essere eletto Console delli detti Mercadanti, ne subrogato per alcuno altro fosse eletto, non obstante che sia scritto per Mercadante, & se per l'auenire se farà lo contrario,volemmo tale elettione sia nulla ipso inre. Secundò alls secunda parte ce ha domandato che si debbia dar fede a' libri Mercantili sin'alla somma de dieci libre; Respondemo che a' libri de ciascuni Mercadāti essercitanti mercantia,e fidedegni, cioè de' principali mercadanti,& de ciascheduno cōpsgno, essendo libro ordinato in bona forma come si richiede, se li de dare fede fino in soldi cento, & qnesta lettera habeat vim decreti. Ex ciuitate nostra Exina die 28. Maij 1445.

Ego Ziliolus de Piperarijs ciuis Cremonæ publicus Imperiali auctoritate notarins,sc notarius cōitatis Mercatorum Cremonæ suprascriptas litteras ab originali extraxi, & exemplaui, & hic descripsi,& in testimonium præmissorum me subscripsi, & signum meum apposui consuetum.

M. CCCCXXXVI. Indictione 14 die 24. mensis Februarij.

NOrum sit omnibus, & singulis præsens scriptnm inspectnris, quòd die, mense, & millesimo suprascriptis emanauerunt Ducales lr̄æ directæ dn̄is Potestari, Referendario, & Deputatis præsidentibus negocijs cōmunis Cremonæ. Dat. Mediolani die 6. Februarij 1436. approbantes, & confirmantes inter cæters quandsm prouilionem, seu deliberationem factam per dn̄os Consiliarios consilij generalis Cremonæ tenoris infrascripti, videlicet.

CVm ad officium notariæ Mercatornm ciuitatis Cremonæ vigeat quoddsm statutum, quo cauetur, ꝙ dotes mulierum sint obligatæ pro debitis, quæ mariti descripti pro mercatoribus contrahunt, absq; eo, quòd dictæ mulieres pro ipsis debitis præstent parabolam, vel consensum instrumentis, & contractibus pro debitis huiusmodi, quod statutum contra omnis iura conditū est, quia omnia iura fauent dotibus mulierū, & pro qnibus debitis sæpe, & sæpius perdunt dotes suas, & ordinauerunt, partito obtento vt supra, ꝙ dictnm statntum de cætero locum non habeat quoad dotes mulierū. Tenor vero præsstarum lr̄arum Ducalium illam approbantium talis est.

Dux Mediolani &c. Pspiæ, Angleriæq; Comes, ac Ianuæ dn̄s. Nobilibus, & prudentibus Viris Potestati, Referendario, & Præsidentibns negocijs ciuitatis nostræ Cremonæ.

VIsis litteris uestris cum prouisionibus hic infra descriptis factis quemadmodum scribitis in Consilio generali illius nostræ ciuitatis Cremonæ, contenti sumus, quòd prouisiones ipsæ, quæ conuenientes visæ sunt, locum habeant,& eas tenore præsentium confirmamus. Dat.Mlni. die 6. Februarij 1436.

Franchinus Ioannes.

Præsentatæ, & publicatæ litteræ suprascriptæ die suprascripto inter Deputatos, & ad arengerium, & positæ ad portas palscij ad abundantem cautelā die 6. Martij, cnm pronisione prædicta.

Ego Abraminus de Zuchis ciuis Cremonæ, ac notarius, & dictstor cōis Cremonæ præfatas Ducales litterss cum prouisione prædicta ab originali proprio fideliter manu propris sumpsi, extraxi, scripsi, & exemplaui, & in præmissorum fidem me subscripsi.

Rubrica de pœna habētiū petias nimis curtas, q̄ cōtineatur in statutis.

M. CCCCXL. die veneris xxx. Decemb. in libro prouisionū in fo.125. reperitur prout infra, vz.

ITEM, suprascripti Consules in præsentia,& voluntate vt supra, prouiderunt, qnòd quælibet persona,

persona, quæ de cætero continget,& reperietur habere, tam ad curas, quàm alibi aliquā petiam pignolati, valisiorum, & aliquod opus contextū bombice nimis curtam, vel curtum, quàm contineatur in statutis, & ordinamentis, ac prouisionibus dicti officij Mercadandiæ, cadat in pœnam soldorum viginti imper. pro qualibet petia, & quolibet opere contexto vtsupra.

Consilium factum pro excludendo Procuratores à foro Mercatorum.

M.CCCCLVII. Indict. sexta, die mercurij primo mensis Martij.

Connocatis, & more solito congregatis de mandato infrascriptorum duorum Consulum præsentis officij Mercadandiæ Cremonæ, videlicet, dñorum Maladobati de Sūmo, & Egidij de Gadio infrascriptis dñis Electoribus, seu Consiliarijs dictæ Mercadādiæ in camera sita propè, & tenus salam, in qua ius redditur per dños Consules dicti officij sit. in vicinia maiori Pischariæ dictæ ciuitatis Cremonæ, in qua præfati DD. Consules, & electores soliti sunt congregari, & congregantur pro similibus, & alijs negotijs dictæ Mercadandiæ tractandis, & peragendis, & maximè propter infrascripta.

Quorum quidem Electorum nomina sunt hæc, videlicet.

D. Christoforus de Zenarijs.
D. Daniel de Alia.
D. Bartholomeus de Bodolis.
D. Pasquinus de Guacio.
D. Nicolinus de Runchadellis.
D. Antonius de Mussis, loco Thomæ eius fratris.
D. Nicolaus de Motaris.
D. Ioannes de Stropis.
D. Philippus de Orsonibus.

Expositum fuit per præfatos dños Consules præfatis dominis Electoribus, seu consiliarijs, quòd credunt iam pluribus annis elapsis ipsis dominis Electoribus, & ceteris Mercatoribus, & negotiatoribus ciuitatis, & districtus Cremonæ apertissimè innotuisse officium consulatus Mercantiæ fuisse repertum, & ordinatum ad iura reddendum, Mercatoribus, & negotiatoribus, & alijs personis qui, & quæ ad dictum officium recursum habent secundum formam staturorum, & ordinum ac prouisionum dicti officij, ad hoc vt quæstiones, lites, altercationes, & differentiæ vertentes, & quæ oriuntur, & vertuntur dietim inter ipsos Mercatores, & negociatores, & quoscunq; contrahentes cum eis, vel aliquo eorum rigore, & subtilitate iuris remouerentur, & per terminos, & dilationes iuris, decretorum, & statutorum cōmunis Cremonæ cum cauillationibus non ducerentur in longum, immo cum omni, qua esset possibile celeritate deciderentur, & terminarentur more Mercantili, quia terminos, & subtilitates iuris Mercatores, & negotiatores ipsi penitus ignorant, & negotia Mercantias, & eorum trafica faciunt, & exercent secundum eorum consuetudines, quæ valdè à iuris ciuilis ordine, & solemnitatibus eius distant, quamplures tamen cupientes contra bonos mores viuere apparuerunt coram ipsis dominis Consulibus, qui contra statuta, prouisiones, ordines, & cōsuetudines bona, sancta, & iusta, ac bonas, sanctas, & iustas dicti officij nituntur agere, & qui ꝑ se ipsos dato ꝙ bonū animū habeant, nesciunt quod velint exprimere, & comparent cum procuratoribus, & personis qui, & quæ eos dirigunt, viam veritatis occultando per modum, ꝙ quæstiones, lites, causas, altercationes, & differentias prædictas veritate distracta, & occulta celeriter terminare nō possunt, sed in longū protrahunt contra bonos mores Mercantiles, & officij prædicti, frustrando partes laboribus, & expensis. Et quòd pro euidenti bono cōmodo, & vtilitate dictæ Mercadandiæ, ac Mercatorum, & negociatorum, nec non aliarum personarum, quæ ad dictum officium habent recursum, & ipsius officij honore videretur eis, quòd prouideretur, & ordinaretur, quòd nullus Procurator, nec aliqua alia persona possit comparere cum aliquo, qui agendo, vel defendendo comparere habeat, neq; etiam per Procuratorem coram Consulibus dicti officij, sub aliqua pœna pecuniaria, & petitiones, vel responsiones, nec aliquid dictum per tales comparentes ꝓ clientulis suis, seu litigantibus, vel altercantibus

nibus, non admittantur, nec in actis dicti officij scribatur, tanquam non dictum, & nulliter dictum, & probatum, & tantummodo principalium personarum comparentium vt supra, dicta, perita, & prolata verba scribantur, & scribi debeant in actis dicti officij, saluo quàm in casibus, & pro personis, quibus videbitur dñis Consulibus, qui pro tempora præerunt prædicto Consulatus officio, dicti Procuratores possint comparere, quibus licentiam concedant comparendi, quæ appareat, & scribatur in actis dicti officij, & petierunt apparere dictorum dñorum Electorum, seu Consiliariorum exprimi.

Qua proposta, seu exquisitione audita, & intellecta per præfatos dños Electores, seu Consiliarios, & diligenter, & maturè ventilata inter eos consuluerunt, & dixerunt, quòd apparere eorũ est, q ponatur partitũ cum bussolis, & balottis inter præfatos DD. Consules, & Electores, seu Consiliarios ipsos, vt videatur vtrum omnibus placeat, & ab oibus approbetur, an ne dicta prouisio, & ordo huiusmodi sub tenore videlicet.

Quòd nemo cõducat Procuratorem ꝓ eo corã Consulibus Mercadan.

PRAEFATI dñi Consules, & Electores, seu Consiliarij in cõmuni concordia prouiderunt, & ordinauerunt pro euidenti bono, cõmodo, & vtilitate Mercatorum, & negociatorum, ac mercadandiæ ciuitatis, & districtus Cremonæ, & contrahentium cum eis, vel aliquo eorum, ad hoc vt veritati locus sit, & lites, quæstiones, causæ, altercationes, & differentiæ, quæ agitari, & verti contingent coram DD. Consulibus dicti officij Mercadãdiæ Cremonæ, qui sunt, & per tempora erunt, cum omni, qua sit possibile, celeritate, & velocitate terminentur, cum causæ prædictæ in longum deduci non debeant, quòd nullus Mercator, vel negociator, nec aliqua alia persona, tam in agendo, quàm in defendendo pro aliqua lite, quæstione, causa, altercatione, vel differentia vertente, vel quæ verti, seu agitari, vel moueri contingeret coram DD. Consulibus dicti officij, qui sunt, & per tempora erunt, possit ire cum aliquo Procuratore, vel aliqua alia persona, seu conducere cum eis aliquem Procuratorem, vel aliquam aliam personam, qui, vel quæ pro eo, seu ea petat, seu respondeat, vel aliquid dicat, sub pœna soldorum decem imper. pro qualibet vice, quæ pœna irremissibiliter statim exigatur per præfatos DD. Consules à quocunq; contrafaciente, & applicetur Mercadandiæ prædictæ, & quòd petitio, seu responsio aliqua, nec aliquid dictum, vel prolatum per dictum Procuratorem, vel per dictam personam sic comparentem cum dicto comparente in agendo, vel defendendo vt s. non admittatur per ipsos DD. Consules, nec in actis officij scribatur, tanquam dictum, & prolatum à persona priuata nulliter, saluo quàm in casibus, & pro personis, quibus videbatur præfatis DD. Consulibus, seu Consuli qui sunt, & per tempora erunt dicti Procuratores, & personæ possint comparere, quibus licentiam concedant, seu concedat comparendi, quæ licentia scribatur, & appareat in actis dicti officij.

Et ipsa prouisione ordinata, & facta vt s. præfati DD. Consules posuerunt partitũ inter ipsos DD. Consules, & Electores, seu Consiliarios in hunc modum, & prout infra, videlicet, q quicunq; vult, & eidem placet, quòd prouisio ordinata, & facta vt supra locum habeat, & obseruetur inuiolabiliter in futurum, ponat balottam suam in bussola gialda, & qui vult oppositum ponat in bussola rubea. Quo partito facto, & reperto quòd in bussola rubea non erat nisi vna balotta, & in bussola gialda erant balottæ decem, ex quo dictum, & obtentum fuit partitum prædictum, ideo dictam prouisionem, & omnia, & singula in ea contenta præfati DD. Consules, & Electores, seu Consiliarij approbauerunt, laudauerunt, & confirmauerunt, & prouiderunt, & ordinauerunt inuiolabiliter obseruari, prout iacet, & hoc omni modo, via, forma, & iure, arbitrio, & bailia, ac statuto, quo, qua, & quibus fieri, & esse potest.

EGo Henricus de Conradis ciuis Cremonæ publicus Imperiali auctoritate not. ac notarius de Collegio Notariorum Cremonæ, necnon notarius vniuersitatis Mercatorum, & Mercadandiæ Cremonæ prædictæ prouisioni, & oibus, & singulis suprascriptis dum sic, vt præmittitur, peragerentur, & fierent, interfui, & iussu præf. DD. Consulum, & Consiliariorum scripsi, & in testimonium præmissorum me subscripsi, cum appositione signi mei tabellionatus consueti.

Rubrica

Rubrica quòd sub offitio Dominorum Consulum comprehenditur mercatum feni.

M.CCCCLXIX indictione secunda die Sabbati vigesimo secundo Aprilis. Constitutus coram præfatis Dñis Consulibus pro tribunali sedentibus, & coram eis Dñus Marchinus de la Manna dixit, & exposuit eisdem Dñis Consulibus, & corã eis, præsentibus, audientibus Petro, & Ioanne fratribus de Porris, quòd de anno M.cccclxvij proximè præterito ipse D. Marchinus vendidit, & mercatũ fecit cũ suprascriptis fratribus de Porris de tanta quantitate feni, quæ ascendit ad summã librarũ quinquagintanouẽ, & soldorũ sexdecim imp ad rationem librarũ septem imper. pro quolibet plaustro, quod fenũ debebat comedi, & cõsumari facere in loco Caualariæ, in fenili Thomæ de la Manna, & quòd dicti fratres per se, vel eorũ alterũ, vel aliũ, vel alios eorũ nomine comedi, & consumari fecerunt per eorum bestias in loco, & fenili prædictis, & ita dicti fratres tam dicto tempore, quàm post in diuersis locis præsente, & instante dicto D. Marchino, & in præsentia testiũ aliquando, & aliquando ipso absente, & præsentibus testibus, prout supra verum esse dixerunt, & confessi fuerunt, quas libras quinquagintanouẽ, & soldos sexdecim imper. tempore dicti mercati soluere promiserunt modis, & terminis infrascriptis, vz. medietatẽ earũ ad festũ S. Michaelis, & reliquã medietatẽ ad festũ Natiuitatis anni M.cccclxviij tunc proximè futurum, & pro tunc licet pluries interpellati cessauerunt &c. Quare petit &c. presentibus dictis fratribus de Porris dicentibus præfatos DD. Consules nõ fuisse, nec esse iudices competentes in prædictis, cũ fenũ nõ sit de rebus mercantilibus, de quibus præfati Dñi Consules iurisdictionẽ habeant, & ideo non posse de hac causa cognoscere. Præsente dicto D. Marchino dicente præfatos Dños Consules in hoc fuisse, & esse iudices competentes ex forma statutorũ præsentis officij, in quibus, & si nõ expressè, tamen ex illa clausula, & cuiuslibet alterius Mercadandiæ &c. & etiam aliorum statutorũ, fenum comprehendi possit, & comprehenditur in rebus mercantilibus, de quibus præfati Dñi Consules iurisdictionem habeant, quàm ex antiqua, & antiquissima consuetudine hactenus obseruata ad dictum officium, de qua etiam si dubitari contingat offert se paratum fidem facere.

Qui Domini Consules sedentes pro tribunali, & visis omnibus suprascriptis, ac participato consilio cum Sapientibus suis, ac statutis officij Mercantiæ Cremonæ, & attenta consuetudine hactenus seruata &c. videndis pronunciauerunt, & declarauerunt se se ipsos Consules fuisse, & esse in hoc iudices competentes, & fenũ comprehendi in rebus, de quibus præfati Dñi Consules iurisdictionem habent.

EGO Constantinus de la Fossa ciuis Cremonæ publicus imper. auctoritate notarius, ac de Collegio notariorum Cremonæ, necnon notarius officij Mercantiæ Cremonæ prædictis interfui, & in testimonium præmissorum me subscripsi.

M.CCCCLXVI. die vigesimo Decembris.

Modus exigendi pro mercantijs, quæ pensantur pro datio Gabellæ Mercantiarum Cremonæ.

PRIMO, quòd per commune Cremonæ eligatur vnus bonus vir, & sufficiens, qui non sit daciarius, nec particeps in aliquibus datijs, ad pensandum omnes mercantias pro datio Gabellæ, pro quibus requisitus fuerit, tã à datiarijs, q̃ à mercatoribus ad pensandũ, modis, & pactis infrascriptis.

ITEM, quod teneatur tenere claues datij Gabellæ Mercadandiæ Cremonæ, diluculo aperire, & post Aue Mariam serotinam claudere, nisi requisitus fuerit à datiarijs, causa necessitatis, alia hora aperire, & reddere bonã rationẽ de rebus sibi cõmissis, & in dicta Gabella sibi assignatis.

ITEM, quod de omnibus rebus mercantijs sibi assignatis in dicta Gabella teneatur, & habere debeat denarios duos pro qualibet soma. Quas etiam mercantias teneatur pensare, tam ad requisitionem datiariorum, quàm mercatorum.

ITEM, quod de mercantijs, quæ conducent, & pensabuntur tam ad Gabellam, quàm in ciuitate

Cremonæ, pro quibus requisitus fuerit vt supra habeat denarium vnum pro qualibet soma.

Item de omnibus mercantijs, quas pensabit, tam ad flumen Padi, quàm alibi, extra portas, quæ conduci debeant per transitum, vndecunq; conducantur pro quibus ad pensandū requisitus fuerit, habeat à viginti somis, & infra denarios duos pro soma, & abinde supra denarium vnum pro qualibet soma. Et intelligantur pensatæ esse, quotiensc unq; aliqua pars pensata fuerit, & hoc quando datiarij, & mercatores pro reliqua parte remanserunt concordes, & non defectu ipsius pensatoris.

Item, quòd de rebus quas non pensauerit, nec requisitus fuerit nihil habere debeat. Et quòd si ciues, & alij habitantes in ciuitate, vel districtu Cremonæ conducerent, vel conduci facerent aliquas res, & seu mercantias pro quibus solui debeat datium Gabellæ, quòd ipsi ciues, vel de episcopatu dummodo sint concordes cum datiarijs dicti datij possint per se pensare absq; aliqua solutione dictæ pensæ.

Item, quòd ad exactionem alicuius staterę, seu pensæ se intromittere non valeat, nec per se, nec aliam personam, nec eam habere ab aliquo conducente &c. vt mercantijs pensandis melius vacare posit.

Item, quòd si repertus fuerit dictum pensatorem aliquod fraudum commisisse in pensando teneatur ad duplum damni illi cui damnum dederit, & priuatus sit ipso offitio, & si exegerit aliter, quàm superius annotatum est, priuatus sit, & puniatur in duplum.

Item, quòd fiant tres pensæ expensis mercantias conducentium, quæ tres pensæ stent in Gabella communis Cremonæ, & exerceantur pro dictis mercantijs pensandis, & non aliter, quæ sint, & esse debeant cõmunis Cremonæ, & à prima vice vltra, teneantur iustari facere per dictū pensatorem electum, & hoc de tribus mensibus in tres menses dando iustatori, id quod taxatum fuerit per Consules Mercantiæ Cremonæ, & pro prima vice nihil habere debeat.

Subscriptiones notariorum Francisci de Zuchis, & Matthei de Cauutijs dictatorum communis Cremonæ.

EGO Franciscus de Zuchis ciuis Cremonæ publicus imperiali auctoritate notar. ac notarius de collegio notariorum Cremonæ, & dictator dictæ communitatis suprascripta capitula modi exigendi pro mercantijs quæ pensantur ꝓ datio Gabellæ Cremonæ descripta, & registrata in libro registri offiτij Dictariæ sig. b. in fo. cxxxxj. at. cum infrascripto Mattheo de Cauutijs etiam notario, & dictatore vidi, legi, & auscultaui, & ipse mecum vidit, legit, & diligenter auscultauit. Et quia in omnibus, & per omnia reperi concordare. Ideo in testimonium præmissorum, & fidem me subscripsi.

EGO Mattheus de Cauutijs ciuis Cremonæ publicus imperiali auctoritate notar. ac notarius de collegio notariorum Cremonæ, & dictator dictæ communitatis suprascripta capitula modi exigendi pro mercantijs, quæ pensantur ꝓ datio Gabellæ Cremonæ descripta, & registrata in libro registri offitij Dictariæ sig. b. in fo. cxxxxj. at. cum suprascripto Francisco de Zuchis notario, & dictatore vidi, legi, & auscultaui, & ipse mecum vidit, legit, & diligenter auscultauit. Et quia in omnibus, & per omnia reperi concordare. Ideo in testimonium præmissorum, & fidem me subscripsi.

Decretum contra fugitiuos, & fidem fallentes.

GALEAZ Maria Sfortia Vicecomes Dux Mediolani &c. Papiæ, Angleriæq; Comes, ac Ianuæ, & Cremonæ Dominus. Sicuti recti Principis est officium, cõmuni populorū suorum saluti, tranquilitatiq; per omnem iustitiæ, ac benegubernandi regulam consulere, ita, & priuatim capescere subditorum ne quid eis per aliorum fraudem detrimenti afferatur à bono identidem Principe est alienum. Nos autem, qui post exemplum genitoris nostri obitum subditorum nostrorum commodis, & vtilitatibus libentissimè semper fauimus. Non ignorantes quanta his

saepenumero

sæpenumero ex perfidia mercatorum, & aliorum fidem fallentium damna obueniant, qui nulla permoti conscientia dum priuatorum pecunias, & bona sub spe fidei congesserint, & fidem fallunt ipsam, & aufugientes alio nouas artes, dolosq; & commota in vtilitatem propriam, æs alienum creditorumq; pecunias conuertunt, ad hoc ipsum ne longius huiusmodi crescat abusus opportune instituimus prouidere, quo circa per huius nostræ constitutionis auctoritatem. Ex certa scientia animo maturè deliberato, & de nostræ plenitudine potestatis etiam absolutæ, volumus, & declaramus quòd quicunq; in dominio nostro mercator in mercatorum numero, matriculaq; descriptus, & quilibet negotiator, & artifex, vel à mercatura, seu negociatione dependentia habens vtsupra priuatorum pecunias, & bona in mercaturis exercens per fugam actualem è dominio nostro à fide defecerit, & iccirco creditoribus suis non satisfecerit nisi nobis de aliquo fortassis eius infortunio, vel de legitima fraudandæ fidei causa constiterit. Ipso facto post fidem fraudatam, & prædicta secuta noster, & status nostri rebellis factus sit, & censeatur, & rebellium quorumcunq; aliorum pœnam incurrat perinde, ac si ob quamcunq; maiorem, altioremq; causam rebellis noster existimari, & esse mereretur, iuribus tamen creditorum, & legitimè ascendentium, & descendentium in huiusmodi fraudibus, & mercantijs nos interueniendum semper saluis, mandantes officialibus nostris omnibus ad quos spectauerit, vt ad quamcunq; creditorum ipsorum, vel nunciorum requisitionem eiusmodi fidem fallentes vtsupra, constito tamen eis prius de credito, sine mora personaliter capiant, aut capi iubeant, captosq; diligenter custodiendo detineant anteaquàm, & rebellionem huiusmodi purgauerint, & creditoribus ipsis satisfecerint, vel concordes cum eisdem remanserint, quinimo quantum euenire interdum posset, quòd mercatores ipsi fidem fraudantes vtsupra alicubi reperirentur, vbi, vel officiales non essent, & tardiores quòd intentionis nostræ non est, concedimus vltro liberam licentiam, & facultatem quibuscunq; creditoribus ipsius fidem fallentes vtsupra, vt ipsis met post fidem ab illo læsam eundem propria auctoritate liberè, ac impunè personaliter capere possint in potestatem deinde iuris consignandum, quam quidem captionem, tam per creditores ipsos, quàm per officiales in omnibus dominij nostri locis quibuscunq; diebus, tam feriatis, quàm non feriatis vbicunq; fuerit, vel in foro, vel in ecclesia, etiam in domo propriæ habitationis nullo locorum habito respectu, etiam in propria camera nostra, & residentiæ nostræ fieri posse decernimus, declarantes prædicta quo ad captionem, & loca tantum etiam locum in his habere, qui sui copiam dolosè non fecerint, vel aliter pro fugitiuis haberentur, ne sub fallentium vobis creditores aliquo pacto simpliciter decipiantur, & hæc omnia, & singula non obstantibus aliquibus legibus, decretis, statutis, ordinibus, constitutionibus, & consuetudinibus, aut alijs quibusuis in contrarium facientibus, quibus omnibus, & singulis in hac dumtaxat parte ex certa scientia, & vtsupra derogamus, & derogatum esse volumus, & iubemus, mandantes magistris vtriusq; cameræ nostræ, vt has nostras quas vim, & robur legis, & decreti habere volumus in volumine aliorum decretorum, & constitutionum nostrarum inseri, & registrari, ac per omnes ciuitates, & loca dominij nostri publicari, omnibusq; officialibus, gubernatoribus, & iusdicentibus nostris faciant intimari, atq; eas ipsas, & hanc mentem nostram obseruent, iubeantq; inuiolabiliter obseruari, in quorum testimonium præsentes fieri, & registrari iussimus, nostriq; sigilli munimine roborari, ac insuper nostra propria manu subscripsimus.

Dat. Papiæ xij. Februarij M.CCCCLXXIII. Cicus

Galeaz Maria Sfortia Vicecomes manu propria subscripsi, sigillaui vero sigillo Ducali in cera alba vt moris est.

Ziliolus. Emanuel.
Ioannes. Antonius.

Dux Mediolani &c.

DILETTI nostri, ve mandiamo incluso questo nostro decreto, quale hauemo fatto p il bene, & vtile delli sudditi, & popoli nostri, & per obuiare alle malitie, & inganni de Mercadanti

per li

per li essempij molti che hauemo veduti de quelli quali dolosè, & fraudulentemente hanno fallito, & sono fuggiti con li dinari, & robbe de' loro creditori, senza hauere respetto ne all'honore, ne alla conscienza, onde molti, & molti sono poi stati ingannati, e disfatti, & non gli hanno potuto prouedere per essersi prima fidati in la fede de quelli mercadanti hanno poi fallito maliciosamente, el qual decreto volemo che facciati registrare, & ponere nel numero delli altri nostri decreti, & constitutioni, & intimare similmente alli mercadanti, & ordinare che loro il faciano registrare tra gli altri loro ordini, & poi mandarlo à tutti quelli officiali, & per tutte le Città, & luoghi del dominio nostro, e che vi pareta esser conueniente, ita che sia publicato per tutto, & bene inteso da cadauno. Dat. Papiæ die xij. Febuarij. M. CCCC. LXXXXIII.

Signata Cicus.

Ater. Nobilibus, & Sapientibus viris, & magistris intratarum extraordinar. nostris dilectis.

Ziliolus. Emanuel.
Ioannes. Antonius.

Ducales litteræ contra requisitionem Collegij DD. Iudicum petentium causas mercantiles terminari consilio Sapientis, & quòd ordines, & consuetudines antiquæ obseruentur &c.

Galeaz Maria Sfortia Vicecomes Dux Mediolani &c.

Dilecti nostri. Cum acceperint mercatores ciuitatis illius nostræ allatas fuisse nobis literas Collegij Doctorũ Iudicum ciuitatis ipsius, quibus concedi postularunt causas ibi mercantiles non nisi assessione, & consilio Iurisperiti assumpto audiri, & decidi in posterum licere, verentes ne forte aliquid petitioni huiusmodi indulgendum duceremus, quod priscis eorum ordinibus, & antiquæ consuetudini aduersaretur, miserunt ad nos supplicationem, his insertam. Nos verò, licet petitionem, & litteras Collegij prædicti non omnino ineptis rationibus suffultas intellexerimus, volumus tamen, & ita declaramus esse mentis nostræ, vt ordines ipsi, & antiquæ consuetudines absq; alia inouuatione in posterum obseruentur, atq; ita opportunè prouideatis, vt quemadmodum disponunt ordines, & consuetudines illiusmodi seruentur, nihilq; contra nitantur, aut valeant innouare. Dat. Mediolani die quarto Augusti 1474.

Vincentius.

Ater. Egregio, & nobilibus viris Cõmissario militi, & Potestati nostris Cremonæ dilectis.

Illustrissime, & Excellentissime Princeps. Ad notitiam fidelissimorum seruitorum vestrorum vniuersitatis Mercatorũ ciuitatis vestræ Cremonæ peruenit, quòd licèt retroactis temporibus causæ mercantiles dictæ ciuitatis decidi, & cognosci consueuerint per Consules ipsius vniuersitatis, tamen nuper parte Collegij DD. Iurisperitorum eiusdem ciuitatis scriptum fuisse dicitur D. V. requirendo, quòd ipsæ causæ mercantiles amodo decidi debeant cum eorum, seu alicuius eorum consilio, & non aliter &c. vt in eis litteris contineri reperiatur. Et quamuis ipsi Mercatores certos se reddant D. V. hac in re, vt in cæteris solet, non nisi maturè processuram, tamen notum faciunt, quòd si hoc cis Iureconsultis concederetur, cederet maximo damno, non modo ipsis Mercatoribus, verum etiã toti ciuitati, & intratis vestris, quia causæ valde prolixæ, & quasi immortales efficerentur, si deduci deberent per apices iuris, quod Mercatoribus non conuenit. Ideo supplicant, vt his attentis, etiam attento, quod mercantiles causæ hactenus cognitæ, & decisæ fuerunt, & deciduntur per Consules Mercatorum ipsorum seruatis ordinibus, & statutis suis cum maxima maturitate confectis, concessis, & confirmatis, dignemini dictis Iureconsultis repulsam dare, & permittere, quòd causæ ipsæ tam motæ, quàm mouendæ more solito, & iuxta stylum mercantilem decidantur, eos ordines, & quæcunq; sibi concessa, de nouo confirmando.

Ego Henricus de Conradis ciuis Cremonæ, publicus Imperiali auctoritate not. ac notarius de Collegio notariorum Cremonæ, litteras Ducales suprascriptas, cum supplicatione suprascripta in eis inserta ab originalibus ipsarum litterarũ, & supplicationum manu propria sumpsi, & exemplaui, & in præsenti libro statutorum ad perpetuam rei memoriam habendam manu

propria registraui, & in fidem præmissorum omnium, & singulorum me subscripsi, & solito signo tabellionatus signaui.

Rubrica ꝙ omnia mercata à libris vigintiquinq; imper. supra, subscribi debeant manu debitoris, & si debitor nesciret scribere manu vnius Consulis.

ITEM prouiderunt, statuerunt, ordinauerunt, deliberauerunt, ac reformauerunt, ꝙ omnia mercata à vigintiquinq; libris imper. supra, postquam scripta sunt in libro messettariæ existente ad officium præfatorum DD. Consulum, secundum formam statutorum dicti officij Mercantiæ, subscribantur, & subscribi debeant manu debitoris in dicto libro, sub infrascripta, vel simili serie verborum litteraliter, seu vulgariter. Ego talis coofitcor me esse verum debitorem suprascripti talis, de suprascriptis libris, tot prout erunt, imper. vel de tot ducatis, ex causa suprascripta, & in fidem præmissorum manu propria me subscripsi. Et si talis debitor nesciret litteras, seu nesciret scribere, tunc vnus ex Consulibus, qui præerit officio prædicto Consulatus, posiit, & valeat, ac cum requisitus fuerit debeat in dicto libro pcoes dictum officium Mercantiæ se subscribere loco, & vice talis debitoris nescientes litteras, vel scribere literaliter, vel vulgariter, sub infrascripta, vel simili serie verborum, videlicet ego talis Consul officij Mercantiæ Cremonæ loco, & vice, ac de cōsensu, & voluntate suprascripti talis de talibus, qui se dixit debitorē suprascripti talis de suprascriptis libris imp. vel ducatis ex causa suprascripta nescientis litteras, vel nescientis scribere me subscripsi in fidem, & testimonium oīum præmissorū, & quòd de cætero mercatis taliter scriptis, & subscriptis fides plenaria, & indubitata adhibeatur, ac exequutioni mandentur per præfatos DD. Consules, qui sunt, & per tempora erunt contra quoscunq; debitores in ipsis mercatis descriptis, & nulla defensio, exceptio, vel oppositio admittatur per dictos DD. Consules contra aliquod mercatū taliter scriptum, & subscriptū, nisi seruata forma statuti dicti officij Mercantiæ, quod incipit, Si quis fuerit debitor, vel fideiussor alicuius &c. Et mercatis à dictis libris viginti quinq; imp. supra aliter scriptis, & nō subscriptis vt supra nulla fides adhibeatur, saluo si mercata ipsa aliter scripta reperirent vt putà manu debitoris scripta, vel subscripta facta fide de prædictis mercatis, seu de prædicto mercato, & ꝙ scriptura, seu subscriptio sit manu debitoris, vel scripta, vel subscripta, vel manu testium de voluntate debitoris, tunc dicti DD. Consules qui sunt, & in futurum erunt ius faciant secundum formam statutorum, & ordinamentorum dicti officij, & ministrent requirenti, seu requirentibus.

DECRETA

DECRETA FRANCISCI SFORTIÆ PRIMI.

FRANCISCVS SFORTIA Vicecomes Dux Mediolani &c. Papiæ, Angleriæq; Comes, ac Cremonæ Dominus. Semper eò, veluti ad inocciduũ ſydus cogitatus omnes, cõſiliaq; & vota noſtra direximus, vt labores noſtri, quorum teſtis eſt Italia, in qua varijs bellorum, & temporum conditionibus, diu ac mulrum defatigati ſumus, poſitis tandem, quæ iuſtè, ac neceſſariò ſumpſeramus, armis, ad pacem, & tranquillitatem verterentur, vbi in populos noſtros nullo diſcrimine, iuſtitiam, æquitatem, humanitatem exercere poſſemus. Contigit antem, vt noſtris temporibus, omni pacata Italia poſt longa diſsidia, varioſq; belli turbines omnipotentis Dei gratia, res demum, & fortunas noſtras in ipſius pacis, & quietis porrum redegerimus. quod vtiq; tempus omnibus benè viuere optantibus, acceptabile eſt, ac ſalutiferum. Itaq; ſoluti longis præteritorum temporum curis, atq; laboribus, & tanto cœleſti bono nobis indulto fruentes, nil magis optamus, quàm ſubditis, & populis noſtris benè eſſe, quàm illorum quieti, ſalutiq; conſulere, quàm in omnes iuſtitiam miniſtrare. Inter cæteras verò ditionis noſtræ vrbes, quarum principatum diuina clementia obtinemus, Cremonam vtiq; dileximus ſemper, & amauimus, & quantum dici poſsit omni ſtudio proſequimur, hæc enim principatus noſtri initium, hæc ianua ad conſequenda huins Dominij noſtri iura, hæc ad victoriam inſtrumentum, hæc deniq; in medio rerum ardore ſubſtentaculum nobis fuit, cuius conſtantiſsimam fidem, & animi integritatem omni officio, in omni fortuna ſumus experti. quo ſit vt de ea præcipuam gerere curam debeamus. Cum igitur varijs multorum eius vrbis querimonijs, & re ipſa intellexerimus ortas eſſe inter ipſas nõnullas cõtẽtiones, & diſcordias diuerſis ex cauſis, propterea qnòd noſtra, & Illuſtriſsimorum Principum prædeceſſorum noſtrorum decreta, & ſtaruta ad benè, pacificèq; viuendum hic ordinata minus obſeruantur, creueritq; quorumdam prauitas, & nequitia, qui ea inturbare conantur, ex quo ſæpenumero illicita cõmittuntur, cõtumeliæ, & rixæ, ſimultateſq; & odia ingignuntur. quæ profectò nobis ingrata, & moleſta fuerunt. Volentes quantum meditatione, & opere aſſequi poſſumus, quieti, paci, ac bono publico huius ipſius ciuitatis noſtræ conſulere, facimus ordinamenta, & conſtitutiones infraſcriptas, quas ad litteram, prout iacent perpetuò, & inconcuſsè pro lege, & ſtatuto ſeruari volumus, & iubemus. Mandantes ipſa, & ipſas publicè, & alta voce in locis conſuetis diuulgari, inſeriq; & regiſtrari in volumine ſtatutorum huius ipſius præclaræ ciuitatis noſtræ Cremonæ, ne ſub velamine ignorantiæ aliquis ſe excuſare poſsit, iniungẽtes deniq; Poteſtati Cremonæ, cæteriſq; Poteſtatibus, Vicarijs, & officialibus ipſius Ciuitatis, & diſtrictus præſentibus, & futuris, quatenns ipſa ordinamenta, & ipſas conſtitutiones, prout vnumquemq; tangit, obſeruent, & adimpleant in omnibus, remotis omnibus animi paſsionibus, & iuſtitiam indifferenter miniſtrent, & circa hæc omnia ſolerti cura, & ſtudio inuigilent, nec ea in contemptum deduci patiantur, ſub pœnis in ipſis appoſitis, & in alijs ordinibus noſtris contentis, quorum quidem ordinamentorum, decretorum, ſtatutorum, & conſtitutionum noſtrarum tenor ſubſequitur. In quorum teſtimonium præſentes fieri iuſsimus, & regiſtrari, noſtriq; ſigilli munimine roborari. Dat. in Caſtro Sanctæ Crucis ciuitatis noſtræ Cremonæ die nono Nouembris M.CCCCLVII.

INPRIMIS ſtatuimus, decernimus, & declaramus noſtræ firmæ intentionis eſſe, & ſic volumus, & inbemus obſeruari, ꝙ in hac Inclyta ciuitate noſtra fiat, & ſit Conſilium generale hominum centum quinquaginta prudenrum, & honeſtorum, ac pacificorum, per quos gubernentur, & reganrur negotia cõmunis Cremonæ, habeantq; plenum arbitrium, & generalem bailiam ſuper omnibns negotijs dicti cõmunis ſecundum formam decretorum, & ſtatutorum dictæ Ciuitatis noſtræ, ſcilicet illorum centum qui de præſenti ſunt, & aliorum qninquaginta eligendorum per

ſex ciues dictæ ciuitatis ex commiſsione noſtra eligendos, & hoc quia aliàs dictum conſilium generale erat, & fuit hominum centum quinquaginta, & vt plures ciues ſint participes honorum dictæ ciuitatis, & etiam vt dicta Reſpub. cum maiore prudentia gubernetur, cum hæc ciuitas ſub regimine, & principatu noſtro hominibus, & facultatibus amplificata exiſtat, prout ſemper optauimus, nam, vt dicit Philoſophus, quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur.

Item ſtatuimus, decernimus, & iubemus, quia hactenus fuerunt ex dictis ciuibus decem deputati præſidentes ad negotia dicti communis, quòd in futurum addantur duo ex illis conſilij generalis, ita vt numerus deputatorum conſiſtat in duodecim.

Item vbi per tempora præterita remanebant ex antiquis Deputatis ſolum duo, ſtatuimus, decernimus, & iubemus, quòd remaneant in futurum tres, qui eligantur ad ſortes per Vicarium Poteſtatis dictæ ciuitatis Cremonæ, pœna imminente dictis Vicario, & Deputatis ſi neglexerint, & qualibet vice prædicta ſeruare librarum decem imper. pro quolibet eorum eis auferenda, & cameræ noſtræ ipſo iure, & facto ſine aliqua declaratione applicanda.

Item ſtatuimus, decernimus, & iubemus, quòd ſi in futurum contigerit aliquid proponi in conſilio generali, vel inter Deputatos, partita omnia ponantur ad buſſolas, & balottas ſecundum formam ſtatutorum, aliter facta prouiſio, & deliberatio ſit nulla, nulliusq; valoris, & momenti, Dictatorq; non valeat, neq; audeat ipſam ſcribere, & vlterius ſub pœna cuilibet contrafacienti qualibet vice librarum decem imper. cameræ noſtræ applicanda. Volumusq; etiam, & decernimus, quòd duæ partes dictarum ballottarum vincant, ſi propoſita, quæ per dictum Vicarium fiet, contineat rem pertinentem communitati, vel ſingulari perſonæ, non autem nobis.

Item vt omnia procedant cum optima deliberatione, & ſine aliqua ſuſpitione, & cũ bono ordine, volumus, ſtatuimus, & iubemus, quòd Dictator dicti communis nõ poſsit alicui dare, nec ſigillare aliquam litteram, ſi antea omnia non fuerint ordinata, impoſita, & approbata à duabus partibus dictorum Deputatorum in dicta camera legitimè conuocatorum, & exiſtentiũ, quòdq; teneatur dictus Dictator omnes litteras ordinatas vtſupra regiſtrare in vno libro tenendo in dicta camera, & non audeant, neq; præſumant dicti deputati nomine communitatis prædictæ imponere, nec conducere, nec mittere extra Dominium noſtrum aliquas litteras ſine noſtri ſpeciali licentia, ſub pœna dicto Dictatori, ſi prædicta non ſeruauerit, qualibet vice librarum vigintiquinq; imper. applicanda vtſupra, & prædictis Deputatis, ac Dictatori ſi prædictas litteras emiſerint pœna contenta in decreto condito de anno M.CCCLXXXVI. die ſecundo Iunij.

Item pro obſeruantia boni, & antiqui ordinis dictæ ciuitatis noſtræ, qui per tempora retroacta obſeruabatur, ſtatuimus, decernimus, & iubemus, quòd ſigillum dicti communis ponatur in vna capſa, quæ claudatur cum duabus diuerſis clauibus, quarum vna conſignetur Poteſtati prædicto, & penes ipſum ſtet, alia verò penes antiquiorem Deputatum pro tempore ſuo, & ſic ſucceſsiuè de tempore in tempus, & adueniente caſu ambo interſint perſonaliter ad aperiendum dictam capſam, quas claues publicatis dictis ordinibus illico volumus prædictis conſignari, & prædicta obſeruari, ſub pœna librarum decem imper. cameræ noſtræ applicanda pro quolibet, & qualibet vice.

Et occurrente caſu quòd deputati dictæ ciuitatis velint nobis aliquid ſcribere de officialibus noſtris, liceat eis ſcribere, & cum alio ſigillo, quàm cum ſigillo communis litteras ipſas ſigillare, dummodo litteræ ipſæ fuerint ſubſcriptæ de manu duarum partium dictorum Deputatorum.

Item vt auferatur omnis via ſuſpicionis, & murmurationis, & vt omnes ciues de dicto conſilio tempore debito de honoribus, & officijs dictæ communitatis participent, neue alius poſsit occupare locum, & honorem alterius, ſed omnes ciues dicti conſilij æqualiter tractentur: Statuimus, & decernimus, quòd in capſa in qua tenetur buſſola Deputatorum ſtent tres diuerſæ claues quarũ vna teneatur per Poteſtatem, aliæ verò duæ penes duos ex Deputatis extrahendos ad ſortem ex numero octo Deputatorum nouorum, hoc modo videlicet, non ponatur ad ſortem antiquior, quia habet clauem ſigilli, nec in remanentes pro tempore præterito excepta prima vice, qua ponantur ad ſortem omnes, excepto antiquiore, ſub pœna librarum decem imper. applicanda vtſupra.

Item

ITEM sequendo antiquam dispositionem statuti, vt in rebus vtilibus, & honorabilibus expendatur pecunia dictæ cõmunitatis, & sine complacentia alicuius priuatæ personæ statuimus, & decernimus, quòd Deputati non possint expendere, nec alienare, nec prouidere expendendo, & alienando de ære, & bonis dicti communis Cremonæ pro vno facto, vel negotio vltra quantitatem librarum decem imper. & quòd omnis prouisio à decem libris supra vsq; ad summam librarum quinquaginta fieri possit per ipsos Deputatos cum participatione vigintiquatuor additorum, seu adiunctorum, & plurium si ipsis Deputatis videbitur in dicta camera congregatorum. Qui adiuncti extrahantur de numero consilij generalis, saluo quòd in rebus ad nos pertinentibus dicti Deputati à se ipsis possint prouidere, & agere sicut ipsis videbitur adhibendo, vel non adhibendo adiunctos, & omnis prouisio aliter facta sit ipso iure nulla, & contrafacientes incurrant pœnã librarũ dec. imp. cameræ nostræ applicandam pro quolibet, & qualibet vice.

ITEM pro extrahendo dictos adiunctos statuimus, decernimus, & iubemus quòd accipiantur duæ bussolæ, in vna quarum ponantur dicti ciues centumquinquaginta consilij generalis, & de dicta bussola extrahantur dicti adiuncti vigintiquatuor, vel plures si casus occurrerit, & ponantur in vna alia bussola, & occurrente casu faciendi, vel requirendi alios adiunctos extrahantur de dicta bussola in qua sunt illi consilij generalis: & sic successiuè fiat vsq; quò erit extractus totus numerus hominum centumquinquaginta, qui omnes extrahendi ad sortes extrahantur, vt omnis fraus, & suspicio cesset, & his peractis, & completis à capite incipiatur, & dicti omnes homines centumquinquaginta in sua prima bussola ponantur, quæ bussolæ stent in capsa in qua repositæ erunt bussolæ Deputatorum, & sub eisdem clauibus, sub pœna suprascripta.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus quòd Deputati ciuitatis Cremonæ teneantur per totum mensem Decembris proximè futurum fieri fecisse vnum armarium sicut disponitur ex forma statuti, debeantq; eligere notarios duos fideles, & idoneos quibus præstetur conueniens salarium per communitatem nostram Cremonæ, qui notarij præsint custodiæ dicti armarij, & saluent omnes scripturas, & libros dictæ communitatis, ac filcias actuum, qui, & quæ in eo reponentur, & quilibet notarius, qui à modo tradet, & conficiet aliquod instrumentum protestationis, venditionis, permutationis, renuntiationis, vel confessionis, vel alterius contractus, siue distractus, teneatur consignare copiam talis instrumenti extensam in ea substantia, & forma, in qua debet publicè dari, infra mensem vnum si instrumẽtum fuerit rogatum in hac ciuitate nostra Cremonæ, & si in Episcopatu, infra dies quadraginta, videlicet notarijs dicti armarij, & sine aliqua &c. & etiam sine aliqua solutione capienda ab aliqua priuata persona pro ipsa copia, saluo quòd dicti notarij non teneantur dare copiam testamentorum, codicillorum, & alterius vltimæ voluntatis vsq; quo testator mortuus nõ fuerit, aut de ipsius testatoris voluntate processerit, & eo casu infra mensem in ciuitate, & infra dies quadraginta extra ciuitatem, & notarij dicti armarij teneantur registrare prædicta oĩa instrumenta, & vltimas voluntates infra mensem, pro quo registro, & custodia dictorum instrumentorum, filciarum, librorum, & aliarum scripturarum debeant habere, & percipere dictum salarium conueniens à dicta cõmunitate, & non vltra, Teneantur quoq; dicti notarij facere inuentarium in vno libro de omnibus, & singulis instrumentis eis consignatis, quòdq; finito eorum officio teneantur per inuentarium reconsignare eorum successoribus. Huncq; ordinem seruari deliberauimus, ac fieri, vt nemo audeat aliquas scripturas falsificare: & vnusquisq; quieto, & securo animo viuat, nec pertimescat fraudem vllam posse committi, vtq; etiam omnis amputetur murmuratio, quæ cõmuniter solet fieri de notarijs, sicut de præsenti nobis à multis relatum fuit, quem ordinem seruari volumus per quoscunq; notarios tam incolas dictæ ciuitatis Cremonæ, quam cõmorantes in Episcopatu, siue habitent in districtu Cremonæ, siue extra districtum, dummodo sint de dicto Episcopatu Dominio nostro subiecto. Quod quidem graue nemini apparere debet, videlicet, quòd dictum registrum fiat, quoniam contractus, qui fient super bonis immobilibus, de quibus instrumenta conficiuntur, occultari non possint, si verò de rebus mobilibus fiunt, & licito modo, non debent aspernari, nec ægrè ferre, quòd vnusquisq; id sciat: & si contractus de re illicita fortè fieret, per hanc viam datur materia à talibus abstinendi, vt euitetur infamia, & periculum animæ, quæ cunctis est præferenda; & hoc

registrum deliberaulmus omnino fieri pro bono publico prædictorũ ciuium nostrorum, sub pœna dictis notarijs, qui omiserint dare copiam dictis notarija registri dictorum instrumentorum, lib. vigintiquinq; imper. si contractus fuerit de summa librarum trecentarum,& infra, imper. Si verò fuerit maioris summæ librarum quinquaginta Cameræ nostræ applicandarum pro quolibet, & qualibet vice, pro quolibet instrumento non dato in forma prædicta, & termino suprascripto; & etiam notarij dicti registri, qui omiserint, & neglexerint registrare in dicto libro dicta instrumenta, librarum decem imper. si fuerit instrumentum continens summam, & valorem librarum tercentatum imper. Si verò fuerit minoris summæ, vel valoris, librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, Cameræ nostræ applicandarum, qui negligentes fuerint, & remissi in prædictis, & obseruatione prædictorum. Respectu verò inuentariorum, quæ fient de bonis minorum, vendicet sibi locum statutum disponens, quòd inuentaria portentur ad Sacristiam, nec etiam compromissa intelligantur in præsenti ordine.

ITEM statuimus, decernimus,& præcipimus, quòd nullus notarius, qui non sit de Collegio Notariorum, & in dicto Collegio approbatus possit esse rogatus, aut conficere aliquod instrumentum in ciuitate, nec in territorio, sed benè possint esse secundi notarij, & extrahere de cõmissione notarij rogati, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. Cameræ nostræ applicandarum pro quolibet, & qualibet vice, & quod contractus, siue instrumentum per ipsum confectum nullius sit valoris,& dictis instrumentis nulla penitus adhibeatur fides in iudicio, vel extra iudicium.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, vt ciues nostri secundum quòd incõmoda sustinent suis temporibus, ita percipiant de honoribus, & cõmodis dictæ cõmunitatis nostræ, & vt etiam materia detur dictis ciuibus nostris, se se virtuti,& bonis operibus accõmodare, cum scribatur, Diuitiarum, & fortunæ gloria fluxa, & fragilis est, Virtus verò clara, æternaq; habetur, & virtus beatos efficit, Quòd Dictatores, & Rationatores, Notarijq; dicti armarij, & quicunq; alij notarij,& officiales cõis Cremonæ non stent, nec stare possint in aliquo officio vltra spacium vnius anni, incipiendo terminum dicti anni in Cal. mensis Ianuarij proximè futuri: prout etiam cauetur, & disponitur ex forma nostri decreti, & statuti dictæ Ciuitatis. Reuocantes ex nunc omnem concessionem de dictis officijs per nos,& Illustrem D. Consortem nostrã factam contra dispositionem præsentium ordinum. Reseruatis Ioanne de Schitijs Rationatore, & Abramino de Zucchis Dictatore, quos pro longa experientia, & Informatione quam habent de dictis officijs,& etiã respectu virtutum suarum, prædictis attentis contenti sumus in eorum vita, & donec poterunt exercere dicta eorum officia, ad ipsa remanere, dummodo Ipsa exerceant per se ipsos tantum; & post eorum mortem reseruamus nobis facultatem conferendi dicta officia prout nobis placuerit, ac etiam facultatem mutandi,& dimittendi eos, qui prædictis officijs præsunt. Reseruamus etiã nobis arbitriũ cõcedendi officiũ syndici Cameræ nostræ prout nobis videbitur.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, ne vnus sit de Deputatis pluribus vicibus,& alij suo debito tempore vocem suam non habeant, sed quòd cum æqualitate vnusquisq; de consilio generali deputetur, quando sors cadit super eo: & quod locus suus per alios non occupetur, quòd quando aliquis ex Deputatis extractis de bussola non posset dicto officio Deputati interesse, & illud exercere propter absentiam, infirmitatem, aut aliã causam, eo casu substituatur vnus alius de parentela sua per Deputatos nouos, qui substituendus, sit in illo gradu quem requirit forma statuti: & si in eo gradu non reperiretur aliquis, tunc extrahatur vnus alius de bussola Deputatorum, & In locum sui ponatur, cum hoc, quòd vnus non possit durante vna bussola in loco suo, aut in loco alterius Deputati esse Deputatus vltra vnam vicem, sub pœna librarum decem imp. cuilibet contrafacienti, & qualibet vice applicanda vtsupra.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus quòd Vicarius dicti Potestatis semper præsens sit omni prouisioni quæ fiet in dicta Camera, & quòd ipse sit ille qui faciat propostas, aliter omnis prouisio quæ fiet nullius sit valoris, vel momenti, & quòd Dictator non possit, nec audeat ipsam scribere pro prouisione, nec ponere in libro prouisionum, sub pœna etiam librarum decem imp. applicanda vtsupra: & quòd ipse Vicarius extrahat propria manu bulletinos Deputatorum, & adiunctorum, & eorum qui debent tenere claues, ac etiam illorum trium Deputatorum veterũ,

qui

qui debent remanere cum nouis ad officium, nec aliquis alius possit nomine prædicto extrahere, saluo si dictus Vicarius foret absens, vel infirmus, tunc & eo casu Potestas prædictus id facere possit, sub pœna dicto Vicario librarũ decem imp. applicãda vt s. si prædicta facere neglexerit.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, vt officiales nostri Cremonæ reddantur attenti, & diligentes ad benè regendum, & gubernandum dictam ciuitatem, & non tantum ipsi, sed etiã cuncti ciues, & alij habeant plenam notitiam nostrorum statutorum, & decretorum pertinentiũ ipsi cõmunitati, ita vt sub velamine ignorantiæ se se excusare non valeant, quòd Deputati præsentes, & illi qui deputabuntur de mense Decembris proximè futuro prouideant cum effectu, & sine aliqua mora scribi facere in carta membrana omnia statuta dictæ ciuitatis, ac omnia decreta nostra, ac prædecessorum nostrorum dictæ ciuitati pertinentia: & sic successiuè Deputati teneantur omnia statuta, & decreta, si qua de nouo fient, & hæc publicanda mittantur registrari facere in ipso volumine; Quod volumen consignari volumus, & stare debere penes dictum Potestatem; & quòd omnis persona casu occurrente possit videre, & legere in ipso volumine, quæ statuta, quæue decreta sibi placuerint. Quòdq; Dictator qui per tempora erit teneatur decreta, & statuta subitò cum præsentata fuerint in Camera registrare in dicto volumine, ac ipsa facere publicari in locis, & cum modis consuetis: Et similiter teneatur dictus Dictator registrari, & publicari facere præsentia decreta, & ordinamenta nostra, quod volumen decretorum, & statutorum consignari volumus per inuentarium dicto Potestati; qui eo die quo suum deponet officium illud volumen consignare teneatur successori suo, sub pœna librarum vigintiquinq; imper. ipsi Potestati, & librarum decem imper. dicto Dictatori prædicta facere negligentibus.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd Potestas Cremonæ, Referendarius, officialis bullettarum, & quilibet alij officiales in Cremona obseruent, & obseruare debeant plenariè omnia decreta, & statuta nostra, & prædecessorum nostrorum, & statuta dictæ cõmunitatis, & specialiter præsentia decreta, statuta, & ordinamẽta nostra; vt hæc ciuitas nostra benè, & iustè, & cum bonis ordinibus gubernetur, & regatur, sicuti est nostræ intentionis firmæ, sub pœna dictis officialibus ipsa obseruare negligentibus, in dictis decretis, & statutis cõminata.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus: ne mulieres non maritatæ inducantur ad faciendum contractus, obligationes, renunciationes, iuriũ suorũ, vel confessiones ex quibus lædantur, cum non intelligant quid faciant, propter quod multæ deceptæ, & fraudatæ fuerunt, sicuti informati fuimus, quòd aliqua mulier non maritata territorij nostri Cremonen. siue in ciuitate ipsa habitans non possit aliquem ex prædictis contractibus facere, nec etiam aliquem distractum, nisi interueniente consensu duorum affinium ex proximioribus: & si affines non habuerit, vel interesse noluerint, duorum vicinorum bonæ discretionis, & famæ cum consensu, & autoritate Vicarij Potestatis Cremonæ; Nullusq; notarius audeat, nec præsumat aliquem contractum, nec distractum ex prædictis facere ad instantiam dictarum mulierum, nisi interueniente solemnitate prædicta, & aliter factus sit nullius roboris, vel momenti, & ipse notarius incurrat pœnam librarum decem applicandam vt supra

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd quilibet maritus volens relinquere vxori in vltima voluntate aliquam partem vsusfructus bonorum suorum, ipsa habitante in domo cum filijs, si ipsos habuerit, vel ipsis non existentibus cum hæredibus, ipsa stante vidua, & lectum viri sui, & honorem suum honestè custodiente, possit, & ei liceat, non attenta forma statuti in contrarium disponentis, ei relinquere quartam partem vsusfructus dictorum bonorum suorum: & si in domo dicti viri sui stare non potuerit cum filijs, vel alijs hæredibus, tunc, & eo casu possit etiam sibi relinquere dictum vsumfructum, quem dicti filij, seu alij hæredes eidem mulieri dare teneantur, & ad ipsum præstandum per Potestatem Cremonæ omnibus iuris remedijs cogantur sine litigio, cum non conueniat iuri, nec honestati, quòd viduæ per litigia deducantur, & quòd mariti, qui morte vxoris dotem lucrantur, nõ valeant vxori suæ relinquere nisi lib. vigintiquinq; imper. quod quidem periniquum est, & ab omni honestate dissonum, attentò quòd ipsæ mulieres obsequia marito suo plurima præstiterunt, & subiectæ fuerunt partus periculo, & laboribus multis pro educandis liberis, vndè æquum, dignum, & iustum est æqualitate pensata, quod pro recom-

pensatione

penſatione obſequiorũ, & laborũ ſuorum à viris ſuis aliquid conſequantur, vnde poſsint honeſtè viuere,& non habeant cauſam per alienos lares ambulare mẽdicando præcipuè quando modicã vel nullam habent dotem; hoc declarato, quòd poſsint mariti etiam relinquere eorum vxoribus libras vigintiquinq; prout diſponitur ſtatuto prædicto, vltra prædictum vſumfructum.

ITEM quia informati ſumus moré eſſe in hac ciuitate noſtra,quòd aduocati,& procuratores vnà cum principalibus qui litigant, vadunt ſæpenumero ad palatium cum multitudine gentium vtendo arrogantia, & inſolentia, ac cum modica reuerentia comparent coram officialibus noſtris, ſuntq; interdum cauſa multorum inconuenientium, & ſcandalorum. Ad obuiandum itaq; prædictis, ſtatuimus, volumus, decernimus, & iubemus, quòd à modo in antea nullus aduocatus, aut procurator, aut principalis alicuius litigij, aut alia quæuis perſona cuiusuis ſtatus, & conditionis exiſtat audeat,vel præſumat ire ad palatium, neque comparere cũ alijs perſonis, quàm cum litigantibus pro quibus illa hora ſit neceſſe cõparere coram aliquibus ex officialibus noſtris Cremonæ, & tunc honeſtè, & pacificè, acta ſua faciant, aut comparitiones, honeſtèq; & cum debita reuerentia, coram officialibus ipſis habeant ſe, ſub pœna florenorum vigintiquinq; cuilibet prædictorum aduocatorũ, & procuratorũ, ac principali litiganti dictam multitudinem gentium ſecum conducenti auferenda, & cameræ noſtræ applicanda.

ITEM ſtatuimus, decernimus, & iubemus,quòd conſules collegij notariorum teneantur, & debeant examinare omnes, & ſingulos notarios deputatos ad officia, & ad tradendum inſtrumenta,qui ſunt in eorũ matricula deſcripti,& eos quos cognouerint, & approbauerint eſſe idoneos, & ſufficientes patiantur, & permittant exercere eorum officia, & conficere inſtrumenta, eos verò quos cognouerint ad prædicta inſufficientes ſuſpendant à prædictis exercitijs,& præcipiant eis, & cuilibet eorum quatenus non ſe intromittant de prædictis,ſub pœna librarum vigintiquinq; imper. pro quolibet, & qualibet vice, & hoc vſq; quo docti, & ſufficientes approbati fuerint: & ſi prædicti conſules negligentes fuerint ad prædicta,incurrant pœnam librarum viginti imper. eis auferendam, & Ducali cameræ applicandam pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice; nec nos prædicta ordinanda,& decernenda, leuis mouet cauſa, quia querimonias varias de erroribus, qui in dies cõmittuntur, per aliquos ex notarijs dicti collegij; & quia magnæ eſt authoritatis tabellionatus officium, quod non eſt omnibus concedendum, ſed viris tantummodo doctis, & expertis, quia ſcribitur, vbi maius eſt periculum, ibi cautius eſt agendum.

ITEM ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſinguli Notarij omnium officiorum Cremonæ in fine cuiuſlibet anni teneantur conſignare fideliter, & cum integritate Notarijs armarij, omnes, & ſingulas filcias, libros, & vachetas actuum, & ſcripturarum quæ fiunt ad officia vbi erunt Notarij; ſingula ſingulis congruè referendo; & quòd non præſumant extrahere, nec extrahi facere, nec permittere extrahi de filcijs eorum aliquas ſcripturas, poſtquam in actis redactæ ſunt, niſi id proceſſerit de partium voluntate; ſub pœna cuilibet notario contrafacienti, vel permittenti vt ſupra librarum decem imper. pro qualibet vice auferenda, & applicanda vt ſupra. Ad hoc nos mouet quia intelleximus à fidedignis, multas fraudes in prædictis fuiſſe cõmiſſas, & etiam vt periculis quæ accidere poſſent, & fraudibus obuietur.

ITEM quòd Notarij officiorum bancorũ teneantur regiſtrare in libro omnia acta quæ fient ad dicta officia ſecundũ quòd cauetur ex forma ſtatutorum,& prouiſionum cõmunis Cremonæ, ſub pœna in dictis ſtatutis contenta.

ITEM quia multiplicibus querelis aures noſtræ propulſatæ fuerunt à ciuibus & diſtrictualibus noſtris, quòd currerij huius noſtræ ciuitatis multas cõmittunt robarias, & extorſiones maiorem mercedẽ accipiendo dictis ſubditis noſtris, quàm requirat iuſtitia,& honeſtas,ac forma ſtatutorũ huius ciuitatis noſtræ. Volumus, ſtatuimus, decernimus, & iubemus, quòd per Deputatos vnà cum Referendario ſtatuatur, & ordinetur quantũ dicti currerij pro eorum mercede poſsint, & debeant accipere; & quòd prouideant ordinationem ſuam executioni mandari faciendo ſuper hoc prouiſionẽ;quæ ſcribatur in libro ipſarũ prouiſionum;& ſi dicti currerij cõtrafecerint, pœna quæ per ipſos deputatos, & Referendarium imponetur irremiſsibiliter exigatur.

Item

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd in cognitione, & expeditione causarum criminalium seruentur statuta formam dantia super processibus dictarum causarum, ac etiam seruetur decretū super huiusmodi materia editū, quod fuit compositū de anno M.CCCC.XLIIII. die XXIIII. Octobris.

ITEM quia sentimus notarios, qui rogantur ad tractandū, & conficiendū instrumenta laxatis habenis honestatis petere, & requirere, ac sæpenumero extorquere, sub colore mercedis, vltra id quod debitè habere debent, propterea statuimus, decernimus, & iubemus, quòd dicti Notarij nihil petere, nec accipere possint, nec debeant, vltra id quod à forma statuti dictæ nostræ ciuitatis taxatum, & ordinatum est; & hoc sub pœna quadrupli eius quod taxatum fuerit, & habitum contra formam dictorum statutorum; cuius pœnæ medietas perueniat in eum, cui dicta pecunia accepta, vel extorta fuerit, alia verò medietas perueniat in cameram nostram. In quam pœnam toties incurrisse intelligatur ipso iure, & facto, & absq; alia declaratione superinde fienda, quoties contrafactū fuerit, excepto tamen quòd dicti Notarij vltra dictam taxā à statuto factam, possint accipere debitam mercedem pro copia instrumenti, quæ portatur ad registrū. Declarantes per præsentes, quòd Notarij dicti armarij non debeant dare copiam instrumentorum, quæ registrabuntur, partibus, sed ipsas remittant ad notariū qui rogatus fuerit de dicto instrumento, quoniā non esset æquum, nec cōueniens, quòd dictus notarius sua honorātia, seu cōmoditate priuaretur, & idem seruetur in hæredibus notariorum.

ITEM vt vnicuiq; deputatorum, & adiunctorum sit libera dicendi, & consulendi facultas super ijs quæ in camera deputatorum aguntur, eo videlicet tempore, quo ibi congregati sunt, statuimus, decernimus, & iubemus, quòd nemo, sit qui velit, audeat, vel præsumat ibi stare, tempore quo inter eos fient ventilationes, & declarationes super ijs quæ ibidem agenda sunt, nisi hoc processerit de ipsorum deputatorum voluntate; & hoc sub pœna cuilibet contrafacienti librarum decem imper. qualibet vice vtsupra applicanda.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd quando tractatur aliqua causa, vel aliquod negotium tangens alicui ex deputatis, tunc, & eo casu talis deputatus, de cuius interesse agitur, exeat de dicta camera, & similiter exeat affinis eius, si q inter dictos deputatos esset, sub pœnas̄ scripta.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd omnes, & singulæ prouisiones quæ fient à Deputatis scribantur, & legantur per Dictatorem, qui ipsas scripserit, antequàm illinc recedant, & hoc vt omnis fraudis suspicio tollatur, & vt consultius, & maturius res cōmunitatis agantur, sub pœna prædicta.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd in fine cuiuslibet anni illi, qui reperient se esse Deputatos, videlicet de mense Decembris cuiuslibet anni, teneantur, & debeant eligere tres ciues idoneos, & bonæ conscientiæ, qui non fuerint ex canepariјs, vel ipsorum caneparioru affines Fabricæ Ecclesiæ maioris Cremonæ, qui simul cum rationatoribus dicti cōmunis videant, & diligenter examinent rationes dictæ Fabricæ vz. intratas, & expensas, & prout inuenerint nos auisent, quia nostræ est intentionis fraudibus, quæ committuntur in præiuditium Ecclesiarum, aliorumúe piorum locorum, obuiare, & prouidere.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd Dictator, siue Dictatores teneantur auisare Deputatos, si senserint aliquid ab ipsis fieri, vel tractari, quod sit contra statuta, vel prouisiones dictæ ciuitatis, & hoc sub pœna librarum decem imper. dicto Dictatori qualibet vice.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd prædicti tres vnà cum rationatoribus intelligant, videant, & examinent expensam factam in logia nouiter facta ad palatium communis Cremonæ tempore Iacobi de Castiliono, videlicet vnde processerunt pecuniæ, & per manus cuius, vel quorum exbursatæ sunt, & etiam quot pecuniæ pro prædicta causa exactæ fuerunt, & si in dictam causam sunt conuersæ, similiter videant rationes dicti communis, & si penes aliquos ciues sunt aliquæ pecuniæ dicti communis, vel alia iura, quæ occultæ, & occulta teneantur, & nos auisent vtsupra.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, quòd Dictatores teneantur, & debeant legere, & publicare in singula intrata Deputatorum, vz. quando intrabunt ad dictum officium præsentes ordines

ordines nostros, ad effectum quòd ipsos sciant, & intelligant, ac obseruent, ita quòd non possint ignorantiam aliquam prætendere de ipsis, cum sit nostræ firmæ intentionis, quòd ab omnibus obseruentur, pœna dictis Dictatoribus prædicta facere negligentibus librarum decem imper. cuilibet ipsorum qualibet vice auferenda, & applicanda vtsupra.

ITEM quia contra Consules Mercatorũ dictæ ciuitatis Cremonæ grauis corã nobis querimonia publicè fuit, proposita, ꝙ consules Mercatorũ in causa principali, in qua ab ipsis iudicatũ fuit similiter cognoscunt, & decidunt, si ab eorum sententia prouocatum fuerit, quod ab omni honestate alienum est, & etiam iuri contrarium, Idcirco ad abolendam hanc corruptelam, & vt indemnitati subditorum nostrorum succurratur, statuimus, decernimus, & iubemus, ꝙ in causis appellationum præsens ordo noster inuiolabiliter seruetur, vz. quòd eligantur in Calẽdis mensis Ianuarij proximè futuri per eos qui tunc præerunt officio Consulatus mercatorum, Mercatores quinquaginta bonæ reputationis, legales, & prudentes, qui in vna bussola ponantur, & occurrente casu, quòd à sententia Consulum appellatio interponatur, per Consules qui tunc erunt extrahantur tres qui reponantur in vna alia bussola, & sic fiat successiuè occurrente casu appellationis interponendæ, quæ bussolæ teneantur in vna capsa sub diuersis duabus clauibus, quarum vna stet penes ex prædictis Consulibus antiquiorem, alia penes vnum ex Mercatoribus prædictis imbussolatis, qui ambo præsentialiter intersint ad aperiendum dictam capsam pro prædictis fiendis, nisi legitima causa infirmitatis, vel absentiæ eos, vel alterum eorum tenuerit, quo casu possint mittere vnum ex suis filijs, vel alium de quo confidant ad aperiendum dictã capsam, qui tres sic extracti per præsentes habeant autoritatem cognoscendi, & terminandi, ac procedendi secundum formam statutorum dictorum mercatorum.

ITEM ob reuerentiam omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis Mariæ matris suæ desiderio magno desiderauimus hospitale sanctę Mariæ de Pietate in hac inclyta ciuitate nostra constructum, cum diligentia, & fide gubernari, ita vt bona dicto hospitali spectantia in subuentione pauperum, & non aliorum dispensentur, sanctæq; constitutiones ipsius causa factæ, obseruentur, statuimus, volumus, decernimus, & iubemus, quòd gubernatores dicti hospitalis obseruent bullã Summi Pontificis in omni sui parte, & specialiter in regendo, & gubernando dictum hospitale, secundum quòd gubernantur hospitalia ciuitatum Florentiæ, & Sennarum, prout in ipsa bulla Apostolica continetur, remota omni fraude, & priuata vtilitate, sub pœna librarum decem imp. pro quolibet, & qualibet vice contrafacientibus applicanda vtsupra.

ITEM vt vnusquisq; certus reddatur, quòd bona, & fructus dicti hospitalis solum dispensentur, & distribuantur in pios vsus, & non conuertantur in vtilitatem priuatam, quòd nullus ex ipsis aliquid lucri indebitè faciat, statuimus, decernimus, & iubemus, quòd thesaurarius dicti hospitalis, qui de præsenti, est rõnem reddat administrationis suæ, incipiendo in Cal. Ianuarij proximè futuri, & sic successiuè fiat per alios thesaurarios de anno in anoum, quæ rationes videantur, & examinentur per Rationatores cõmunis Cremonæ, & per illos ciues, quos eligent gubernatores dicti hospitalis singulo anno in mense Ianuarij, & prædicta fieri volumus omni exceptione postposita, ad effectum etiam vt vnusquisq; inuitetur ad benè agendum, & bona sua legandum dicto hospitali, quod libentius agitur, quando vnusquisq; certus est bona sua in subuentione pauperũ conuerti, sub pœna librarum decem imper. cuilibet contrafacienti, & prædicta non seruanti pro quolibet, & qualibet vice applicanda vtsupra.

ITEM ne de bonis dicti hospitalis fiant expensæ non opportunæ, & vt omnia bona dicti hospitalis conuertantur in vsus pauperum, sicut nostræ firmæ intentionis fuit, & est, statuimus, decernimus, & iubemus, quòd per gubernatores dicti hospitalis non possit teneri, nec eligi Aduocatus, nec Procurator aliquis continuò cum salario, aut sine salario, sed solum eligantur quando dictum hospitale necesse haberet mouere aliquam causam, vel se defendere, & solum durante dicto tempore, Notificantes gubernatoribus dicti hospitalis nostræ esse intentionis, quòd non faciant principium alicuius litigij, nisi pro defensione bonorum dicti hospitalis, & pro causa rationabili, & vtili, & quòd non temerè dispensetur in Aduocatis, & Procuratoribus, & alijs personis ex iniusta causa, quia semper intendimus suscipere clypeum defensionis dicti hospitalis,

alio-

aliorumúe locorum piorum nostro Dominio suppositorum, sub pœna librarum decem imper. applicanda vtsupra, pro quolibet, & qualibet vice prædictis contrafacienti, etiam Aduocato, & Procuratori acceptanti aliquam electionem aduocationis contra formam præsentis decreti.

ITEM statuimus, decernimus, & iubemus, q bona dicti hospitalis non possint, nec valeant quouis modo alienari contra formam, & dispositionem dictæ bullæ, & iuris cõmunis, aliorumúe iurium municipalium, ac decretorum, si quæ essent, quæ huic formam darent, & specialiter iubemus quòd non possit fieri aliqua alienatio, aut datio in emphiteusim, vel permutatio, aut ad nouennũ, aut ad aliud tempus, nisi primò & ante omnia fiat incantus publicè, & alta voce sono tubæ ad arengeriũ Cremonæ præmisso tribus vicibus in diuersis diebus mercati cũ intercluforio dierum quindecim inter vnum incantũ, & alium, Qua solemnitate seruata plus offerenti facere bonam conditionem ipsi hospitali, detur, habita prius bona, & idonea cautione de satisfaciendo in terminis debitis dicto hospitali, benè aduertendo q gubernatores dicti hospitalis sibi præcaueant ne agere habeant cum personis exosis, & quæ non possent faciliter conuciuri prætextu eorum potentiæ, vel alia causa, & prædicta non vendicent sibi locum pro quottidianis eleemosinis, & expensis dietim incumbentibus, dicto hospitali fiendis solum pro pia causa miserabilibus personis.

LECTA fuerunt suprascripta decreta coram Illustrissimo Principe, ac Excellentissimo dño Francisco Sfortia Duce Mediolani in Castro magno Sanctæ Crucis Cremonæ, in aula superiori nnua, pñtibus multis ciuibus de Cõsilio gñali, & pluribus alijs ibi vocatis, die 9. Decemb. 1457.

EGo Cichus Symoneta de Calabria prælibati D. Ducis Secretarius de mandato Excellentiæ suæ præsentes constitutiones, ordinamenta, & decreta scribi feci, ac Ducali magno sigillo sigillaui, & manu propria subscripsi in fidem, & robur præmissorum. Cichus.

EGo Matthæus de Cauucijs ciuis Cremonæ publicus Imperiali auctoritate not. ac notarius de Collegio notariorum Cremonæ, & Dictator, & Cancellarius cõitatis Cremonæ prædicta decreta edita per Illustriss. D. N. D. Ducem Mediolani &c. & vnumquodq; eorum de mandato Mag. D. Antonij de Lantis de Senis, in hac parte dumtaxat Ducalis Cõmissarij &c. vidi, legi, publicaui, & viua voce vulgarizaui sono tubarum præmisso, vt moris est, ad omnium ciuium ibi astantium, & congregatorum claram intelligentiam super arengerio cõmunis Cremonæ, ideo in præmissorum testimonium me subscripsi sub 1457. Indictione sexta die Dominico vndecimo mensis Decembris præsentibus præfato Magn. D. Antonin de Lantis sedente pro tribunali sub portico palatij veteris Cremonæ audiente, & intelligente, ac DD. Mastino de Amatis, Ioanne de Picenardis d. Biasoli, Petro de Granellis, Thebaldo de Picenardis, Io. Marco de Zucchis, Bartholomeo de Cauucijs, & Bartholomeo de Fodris, & alijs innumerabilibus personis audientibus, & intelligentibus, testibus &c.

CVM



VM per statuta communis Cremonæ merces notariorum pro confectione instrumentorum adeo vilis taxata sit, quòd notarij ex ipsa mercede viuere non possunt, & in ciuitatibus Papiæ, Parmæ, & Mantuæ, dictæ solutiones multo plus taxatæ sunt, quàm inferius taxatum est, & quia iuxta dictum euangelij dignus est mercenarius mercede sua, attento etiam quòd tempore quo statutum de solutione, & mercede notariorum conditum fuit, conditio fuit, & erat melior in duplum quo ad monetam, quàm sit hodierna die, & instrumenta breuius conficiebantur cum satis minori labore, quàm de præsenti fiat, & attento etiam quòd alij artifices eorum præmia, & solutiones auxerunt, & vt peccandi materia tollatur, in quam incurrunt tabelliones propter præmij paucitatem, statutũ, & ordinatũ est quòd notarij, qui tractauerunt, ac de cætero tractabunt, & facient instrumenta accipere posśint à partibus de quolibet instrumento emptionis, donationis, transactionis, cesśionis iurium quomodolibet facta: Dotis, foedi, promisśionis, depositi, obligationis, confesśionis, & finium, & similium, si quantitas fuerit de libris viginti imper. & abinde infra, soldos duodecim imper. si vero quantitas fuerit de libris quinquaginta imper. sol. sexdecim imper. & abinde infra pro rata, & si quantitas fuerit de libris centum imper. sol. viginti imper. & abinde infra pro rata, à centum vero libris supra vsq; in quinquecentum, soldos decem imp. pro quolibet centenario, à quinquecentum vsq; in mille, soldos sex imper. pro quolibet centenario, & abinde supra quanta fuerit quantitas accipere posśint soldos quatuor imper. pro quolibet centenario, & ad rationem cuiuslibet centenarij in quolibet casuum prædictorum: De instrumentis vero cambij, permutationis, & diuisionis accipere posśint tertium plus, quàm supra taxatum est in alijs instrumentis, & si in eis instrumentis fuerint à tribus petijs terrarum, seu corporibus supra accipere posśint vltra prædicta denarios sex imper. pro qualibet petia terræ, seu corpore, & vltra pro qualibet mentione instrumenti, quæ fieret in ipsis instrumentis soldos quatuor imp. & vltra pro qualibet promisśione, consensu, constitutione pro altero, pacto, rñtiatione, vel fideiusśione, si instrumentum fuerit de libris ducentum, & abinde infra, soldos tres imp. & abinde supra vsq; in quinquecentum, soldos quinq; imper. & abinde supra quantacunq; fuerit quantitas, soldos octo imper. & vltra accipere posśint si contrahentes, seu distrahentes fuerint minores, & instrumentum fuerit de libris centũ imper. & abinde infra, soldos duos imper. pro renuntiatione beneficij restitutionis in integrum. & si quantitas fuerit à centum libris supra quantacunq; fuerit quantitas, soldos quatuor imper. pro rñtiatione prædicta. Et si contrahentes, seu distrahentes essent mulieres accipere posśint notarij de renuntiatione ipsarum mulierum auxilij Senatus consulti tantum quantum, & prout supra taxatum est de benefitio restitutionis in integrum, Item de quolibet instrumento inuestituræ, & locationis accipere posśint à partibus similes solutiones prout supra taxatũ est, habendo respectũ ad ficti summam totius temporis quo dicta inuestitura, seu locatio durabit, saluo quòd de inuestitura in perpetuum accipere posśint duplum eius, quod accipere possent, seu possunt de inuestituris, quæ fiunt ad nouem annos, secundum quòd supra taxatum est, & similiter etiam de testamentis, codicillis, donationibus causa mortis, & vltimis voluntatibus, ac legitimationibus, habeant, & habere debeant, & accipere posśint dicti notarij duplum eius, quod supra taxatũ est, respectu valoris hæreditatis, & rerũ quæ donantur, & seu legatorum in testamento, seu codicillis descriptorum, & hoc locũ habeat quando hæreditas non transit in descendentes: Si vero transit in descendentes tunc posśint accipere tantum quantum de alijs instrumentis superius est taxatũ.

ITEM de quolibet instrumento ad lites vz. procuræ, accipere posśint soldos sex imper. si factum fuerit in platea, seu palatio communis Cremonæ, & si extra plateam, vel palatium, soldos octo imp. & de quolibet instrumento curariæ cum apprehensione hæreditatis, & pronuntiatione maioris, vel minoris ætatis, & fideiusśione præstita accipere posśint soldos sexdecim imp. & de quolibet instrumento procuræ ad negotia, si in eo fuerit vna sola specialitas, accipere posśint soldos decem imper. & vltra pro qualibet alia specialitate soldos quatuor imper. & de quolibet instrumento actoriæ soldos sexdecim imper.

ITEM quia in alienationibus rerum ecclesiasticarum interueniunt tractatus, & aliquando consensus presbyteri, vel rectoris quando alienantur melioramenta facta in terris ecclesiasticis,

& solutio

& ſolutio fictorum, cum pactis cōibus, accipere poſsint notarij prædicti vltra ſolutiones ſuperius taxatas ſoldos ſexdecim imp. pro quolibet tractatu quantuſcunq; fuerit valor rei venditæ, & pro conſenſu, promiſsione ficti, & pactis cōmunibus, ſoldos octo imper. quantacunq; fuerit quantitas melioramenti alienari.

ITEM de denuncijs quæ fiunt de ſententijs, & alijs, accipere poſsint pro qualibet carta proceſſus fact. modo de quo infra fit mentio, ſoldum vnum imper. pro copia quæ dimittitur, & pro Imbreuiaruris, & pro reducendo eas denuntias in publicam formam, ſoldos duos imper. pro qualibet carta proceſſus facti modo prædicto.

ITEM de qualibet tutela, ſatiſdatione ipſius tutelæ cum authoritate iudicis, ſoldos triginta duos imper. & vltra de quolibet inuentario adeundæ hæreditatis, & de qualibet apprehenſione hæreditatis, ſoldos decem imper. & de quolibet inuentario, ſoldos viginti imp. ſi fuerit de quatuor petijs terrarum, & abinde ſupra, denar. ſex imper. pro qualibet petia terræ, & totidem pro quolibet capitulo crediti, ſeu debiti in ipſo inuentario poſiti, & deſcripti, & vltra pro quolibet capitulo rerum mobilium, denat. duos imp. & ſi contingat dictum inuentarium finiri bis, habeat pro ſecundo inſtrumento duas partes triū partium primæ taxationis ſupraſcriptæ, & de quolibet inſtrumento procuræ ad deponendum inuentaria, & de quolibet inſtrumēto depoſitionis inuentariorum accipere poſsint vltra prædictam ſolutionem, ſoldos decem imp. & de quolibet inſtrumento emancipationis, ſoldos viginti imper. ſaluo quòd ſi in ipſa emācipatione eſſet aſsignatio bonorum, notarij ultra dictos ſoldos viginti imper. habeant ſolutionem reſpectu valoris bonorum prædictorum prout ſupra taxatum eſt.

ITEM de quolibet inſtrumento compromiſsi accipere poſsint à qualibet parte pro faciendo ipſum inſtrumentum, ſoldos vigintiquatuor imper.

ITEM ſtatutum, & ordinatum eſt, ꝙ notarij qui de cætero conficient, & tractabunt inſtra ſententiarum, & arbitramentorum habere debeant, & accipere poſsint pro lectura ipſarum ſententiarum ab ambabus partibus tantum quantum de teſtamentis reſpectu valoris eius de quo compromiſſum fuerit, & pro ipſis finiendo totidem à qualibet parte, & pro renuncijs, quæ fiunt pro ipſis compromiſsis accipere poſsint à qualibet parte ſoldos octo imper.

ITEM cum ſæpiſsimè contingat duos notarios tractare, & conficere inſtrumēta compromiſsi, & de eis rogare vnum ex eis, & altero inſcio, & incitato tractare, & conficere inſtrumentum, ſeu inſtrumenta, ſententiæ in præiudicium alterius notarij ad obuiandum prædictis, & ad tollendū omnes differentias, quæ oriri poſſent inter dictos tales notarios, ſtatutum & ordinatum eſt, ꝙ ſi contingat vnum ex prædictis notarijs, qui ſic inſimul tractaſſent inſtrumēta compromiſsi de per ſe tractare, & conficere inſtrumētum, ſeu inſtrumenta ſentētiarum altero notario inſcio, & incitato, quòd alius notarius ſic de per ſe tractans inſtrumentum, ſeu inſtrumenta ſententiarum cogi poſsit, & debeat præcisè, realiter, & perſonaliter per D. Poteſtatem Cremonæ, vel eius Vicariū, vel per Conſules Collegij notariorū Cremonæ ad dandum, & ſoluendum alteri notario inſcio, & incitato vtſupra, medietatem lecturæ ſententiæ ad computum ſupraſcriptum caſu quo recceperit ſolutionem dictæ lecturæ à partibus, & caſu quo non recepiſſet ſolutionem prædictā, quòd alter notarius qui non ſuiſſet præſens ſententiæ arctare poſsit illum, vel illos ad quorum petitionem tractaſſet inſtrumentum compromiſsi prædicti ad faciendum ſibi ſolutionem de medietate lecturæ ſententiæ prædictæ.

ITEM, quòd ſi contingat Arbitratorem confici facere inſtrumenta ſententiarum, & arbitramentorum ſuorum per alios notarios, quàm per ſupraſcriptos, qui confeciſſent, vel tractaſſent inſtrumentum compromiſsi in eos facti, quòd dicti notarij, qui confeciſſent, vel tractaſſent inſtrumenta compromiſsi prædicti habere debeant à prædictis notarijs, qui dicta inſtrumenta ſententiæ, ſeu ſententiarū, & arbitramentorum tractaſſent, & confeciſſent medietatem lecturæ ſententiæ, ſeu ſententiarum prædictarum ad computum ſupraſcriptū, caſu quo appareret dictos notarios, ſeu dictum notarium qui ſic tractaſſent, ſeu tractaſſet inſtrumentum, ſeu inſtrumenta ſententiæ prædictæ, ſeu ſententiarum prædictarū recepiſſe ſolutionem lecturæ prædictæ, & caſu quo non recepiſſet, quòd alij notarij qui dictum compromiſſum tractaſſent, & non interfuiſſent

sententiæ prædictæ arctare possint illos, vel illum ad quorũ petitionem dictum compromissum tractassent ad eis satisfaciendum de medietate lecturæ sententiæ prædictæ, & hoc si defectu partium, vel Arbitratorum dicti notarij non fuerint requisiti congruo loco, & tempore.

ITEM, quòd dicti notarij tempore stipulationis instrumentorum de quibus supra fit mentio habeant, & habere debeant pro eorum mercede scribendi in eorum notis, seu prothocollis, & stipulandi ipsa instrumenta, soldos tres imper. à qualibet parte si in palatio, & si extra palatium, vel plateam soldos quinq; imper. à qualibet parte, & hoc si fuerint plures partes, & si fuerit vna sola pars habeant ab ipsa soldos quatuor si in palatio, & si extra palatium soldos sex imper. & ꝙ tractans, seu stipulans instrumenta prædicta habere debeat à parte, seu partibus ad quam, seu quas spectabunt dicta instrumenta ꝓ extendendo ipsa instrumenta de verbo ad verbum in eorũ imbreuiaturis medietatem eius quod supra taxatum est ꝓ finiendo ipsa instrumenta, & hoc pro instrumentis quorum merces est de soldis viginti imper. & abinde infra pro finiendo ipsa instrũa, pro alijs vero instrumentis tertiam partem, qua medietate, seu tertia parte habita per ipsos notarios teneantur ipsi notarij instrumenta prædicta, & etiam procuras ad lites de verbo ad verbũ extendere in eorum imbreuiaturis infra vnum mensem, & etiam ante si opus fuerit, & si pars, seu partes cessarent, seu cessaret, vel recusaret, aut omitteret, seu negligeret, seu omitterent, aut negligerent dare, & soluere ipsis notarijs dictã medietatem, seu dictam tertiam partem, eo casu, & casibus, & quolibet eorum non teneantur, nec obligati sint ipsa instrumenta extendere in eorum imbreuiaturis, & ipsis notarijs aliquid imputari non possit pro eo quòd dicta instrumenta in eorum imbreuiaturis non extendisset, seu extenderent.

ITEM statutum est, quòd si contingat aliquos soluere dictis notarijs pro dictis instrumentis imbreuiaturis, & extensis vt supra dictam medietatem, seu dictam tertiã partem eius quod supra taxatum est pro ipsa finiendo, & ipsos velle instrumenta prædicta in publicam formam, eo casu dicti notarij teneantur, & debeant compensare eisdem dictam medietatem, seu dictam tertiam partem per ipsos notarios habitam in solutionem facturæ instrumentorum prædictorum iuxta tenorem taxationum prædictarum de quibus supra fit mentio, cum hoc quòd partes prædictæ dicta instrumenta requirentes emant capretos pro finiendo ipsa, & si ipsa instrumenta vellent solum in papiro, & non in publicam formam, eo casu dicti notarij copiam dictorum instrumentorum dare debeant liberè, remanente ipsis notarijs medietate, seu dicta tertia parte quam habuissent pro ipsa instrumenta extendendo, & si volentes dicta instrumenta in papiro, postea ipsa vellent in publicam formam, dare, & soluere teneantur ipsis notarijs pro ipsis instrumentis finiendis tantum quantum supra taxatũ est, nulla amplius sibi facta compensatione de dicta medietate, seu tertia parte.

ITEM, quòd notarij qui recipiunt, seu recipient testes, recipere possint de qualibet charta testium, soldum vnum imper. & hoc si fuerint duo notarij, & si vnus solus notarius, denar. octo imper. & si tres notarij, denar. decem & octo imper. & in qualibet pagina cuiuslibet chartæ dictorũ testiũ sint, & esse debeãt lineæ 12. & in qualibet linea literæ 30. cõputata vna cũ altera.

ITEM de qualibet charta processus habere debeant, & recipere possint dicti notarij denar. duodecim imper. & in qualibet pagina cuiuslibet chartæ processus sint lineæ viginti, & in qualibet linea literæ 36. computando vna cum altera.

ITEM statutum est, ꝙ pro quibuscunq; alijs instrumentis de quibus supra mentio facta non est, notarij habere debeant, & recipere possint tantum, quantum supra taxatum est de alijs instrumentis facta debita comparatione instrumenti ad instrumentum respectu laboris, & valoris, & si contentio aliqua orietur inter notarios, seu notarios, & alias personas occasione solutionis, seu solutionum alicuius instrumenti quod supra expressum non sit, quòd Consules dicti Collegij possint, & debeant dictas differentias cognoscere, & terminare, & quòd terminationi ipsorum Consulum, vel duorum ex eis in concordia stetur, & stari debeat de prædictis.

ITEM statutum, & ordinatum est, ꝙ non sit aliquis notarius, qui audeat, vel præsumat accipere alicui personæ aliquid vltra solutiones prædictas, sub pœna dupli eius qđ plus acceperit, cuius medietas perueniat in illum, cui plus acceptum fuerit, & alia medietas in dictum Collegium.

Item

Item statutum est, q non sit aliquis notarius, qui audeat, vel præsumat à modo in antea rogare, vel tractare aliquod instrumentum in diebus Dominicis, Apostolorum, Natiuitatis dñi nři Iesu Christi, Paschæ Resurrectionis eiusdem, Ascensionis, Corporis Christi, Assumptionis B. virginis Mariæ, nec aliqua dictorum dierum, sub pœna soldorũ quadraginta imp. pro quolibet, & qualibet vice, & quilibet sit accusator, & habeat medietatem dictæ pœnæ, & alia medietas perueniat in dictum Collegium, saluo quòd possint conficere testamẽta, codicillos, donationes causa mortis, & quascunq; vltimas voluntates, ac instra pacis, & matrimoniorum quolibet die dierum prædictorum.

Item statutum est, q nullus notarius audeat pacisci, vel pactum, seu cõpositionem aliquam facere cũ volẽte, seu volẽtibus rogari, seu tractari facere instra de mercede ipsius notarij rogãdi, & conficiendi ipsa instra, & hoc ante rogationem, seu tractationẽ ipsorum instrorum, & hoc sub pœna, & in pœna soldorum quadraginta imp. pro quolibet, & qualibet vice, & quilibet possit accusare, & habeat medietatem dictæ pœnæ, & reliqua medietas perueniat in dictum Collegiũ.

Item statutum est, quòd præsentia statuta, & quodlibet eorum vendicent sibi locum, & exequutioni mandentur, non obstantibus aliquibus statutis, seu ordinibus cõmunis Cremonæ in contrarium disponentibus.

Franciscvs Sfortia Vicecomes Marchio &c. suprascripta statuta, & ipsorũ quodlibet cum omnibus, & singulis clausulis in eis expressis, quæ tum quia examinari fecimus, & æqua, & iusta fuere reperta, tum etiam quia litteris Locumtenentis, & Potestatis illius ciuitatis nostræ constat nobis illa grauibus, & doctis viris illius ciuitatis condecentia, & conuenientia fuere uisa confirmatione, & approbatione, Mandamus officialibus quibuscunq;, & Deputatis dictæ ciuitatis, q ipsa obseruent, & faciant inuiolabiliter obseruari, non obstantibus quibuscunq; in contrarium facientibus, quibus per præsentes, ex nostra certa scientia derogamus, & derogatum esse mandamus. In quorum fidem hæc scribi fecimus per infrascriptũ Auditorem nostrũ, & subscribi sua propria manu, & nostri in talibus sigilli soliti impressione muniri. Ex ciuitate Esina die 15. Octobris 1444.

ORDO DE ESTIMIS AMOVENDIS.

Carolus V. Roman. Imperator semper Augustus &c.



Antequam voluerimus deuenire ad approbationem ordinationis recitatæ in supplicatione Præsidentium cõmunitatis nostræ Cremonæ, cuius & dictæ ordinationis tenor talis est, vz. Serenissime Imperator. Quia in ciuitate Cremonæ interueniunt multæ lites, eò quia aliqui Ciues habent estimum suum in vna vicinia, & habitant in alia, & hoc faciũt dolosè, vt grauamina, quæ effectualiter ab ipsis perferri debent, effugiant, & in conuicinos suos exonerent, ideo per DD. Præsidentes ciuitatis Cremonæ facta fuit ordinatio, cuius copia exhibetur, & supplicant M.V. vt eam approbare dignetur prout iacet, non obstantibus aliquibus in cõtrarium, quibus M.V. derogare dignetur, quod &c. Cum multæ, & diuersæ in dies in hac ciuitate lites insurgant respectu Estimi de vna in aliã viciniã transportandi, & maximè cum sint complures, qui habent Estimum suum in vna vicinia, & habitant in alia, ex quo fit, vt vicini illi, vbi illud Estimum sit, portent onera pro dicto Estimo, nec possint effectualiter distribuere onera in dictos nõ habitantes, præsertim vbi interueniunt allogiamenta militum, & similia, sed postea vicini ipsi ad consequenda damna sua cogantur litigare, & expensis fatigari, Ideo volentes Magn. DD. Præsidentes cõitatis prædictæ Cremonæ litium anfractus amputare, priuatæq; ac publicæ vtilitati consulere, ordinauerunt q vnusquisq; ciuis Cremonæ, & obligatus vigore Decretorum habitare in ciuitate prædicta, teneatur habitare vt supra, & habere domum, & habitationem certam in aliqua vicinia præfatæ ciuitatis, eamq; habere fulcitam, & munitã tam rebus necessarijs ad victum familiæ, quam supellectili idonea, & in dicta domo,

& habitatione portare, & habere Estimum suum, & pati onera, & grauamina iuxta vires eius Estimi, ita quòd si contigerit eundem habitationem mutare, & in aliam viciniam domicilium transferre, pari modo teneatur secum dictum Estimum suum transferre. Ita quòd semper Estimum personā, & habitationem personæ in ciuitate sequatur, similiterq; fulcire, & munire domū vtsupra ad satisfactionem vicinorum, seu idoneè fideiubere de sustinendis oneribus, etiam apposita pœna scutorum centum auri applicanda vicinis in casu inobseruationis vtsupra, & quòd Dñi Præsidentes dictæ ciuitatis, qui per tempora erunt, habeant plenam auctoritatem transferendi dicta Estima ciuium iuxta diuersitatem habitationum prout supra dictum est, & prouidendi circa prædicta, prout expedierit, & opportunum erit, & de prædictis omnibus petatur confirmatio à Cæsarea Maiestate, seu eius Reuerendissimo Senatu Mediolani.

Dedimus litteras Spectabili Senatori Prætori nostro Cremonæ, vt adhibitis secum agentibus ipsius cōmunitatis, ordinationeq; ipsa benè examinata, quid sibi pro bono publico expediens videretur, nobis significaret. A quo cum per eius litteras edocti essemus rei publicæ interesse, vt ordinatio prædicta confirmetur, cum declaratione tamen, de qua in recitatis literis, quarum tenor talis est, vz. Serenifs. Imper. Dñe Dñe mi semper singularissime. Habitis literis M. V. diei 28. Februarij proximè decursi, coram me habui agentes Mag. cōitatis Cremonæ, & cum eis adamussim examinata ordinatione, quam Præsidentes præfatæ cōitatis à Maiestate V. confirmari petierunt, visum est expedire pro bono publico, vt memorata Præsidentium ordinatio confirmet prout iacet, excepta illa clausula, in qua dicitur, similiterq; fulcire, & munire domum vtsupra ad satisfactionem vicinorum, seu idoneè fideiubere de sustinendis oneribus, etiam apposita pœna scutorum centum auri applicandorum vicinis in casu inobseruationis vts̄. Cui clausulæ visum est hanc declarationem conuenire, vz. & vbi inter transferentem domicilium, & Estimum, & vicinos, in quorum vicinia talis translatio fieret, contingeret disputari super fulcimentis, & munimentis domus, vel fideiussionis idoneitate, ꝙ DD. Præsidentes negocijs præfatæ cōmunitatis, qui per tempora erunt, habeant declarare an tale munimen suppetat, vel an talis fideiussio, quæ præstaretur, sit idonea, compertum est enim vicinos ægrè ferre, ꝙ domicilia noua in sua vicinia habeantur, & propterea omnibus viribus, omnibusq; conatibus huiusmodi translationem impugnare, tamen omnia remittuntur prudentissimo M. V. iudicio, cui me humiliter commendo. Dat. Cremonæ die 15. Martij 1536. Subscr. eiusdē M.V. humillimus seruus Franciscus Crassus.

Propterea omnibus diligenter perpensis illam cum dicta declaratione præsentibus nostris approbamus. Ita tamen quòd cum ipsis Præsidentibus interueniat etiam Prætor Cremonæ. Dat. Mlni sub nostri fide sigilli 27. Martij 1536. Sigillata &c. Subscr. Bartholomeus Landrianus.

Si quis in audientijs; vel precum intimatione nil à Senatu obtine..., in expensis condemnatus censeatur.

CVRAVIT semper omni studio Senatus, vt, quantum liceret, lites coarctaret, verum animaduertit nonnullos coloratis precibus quandoq; obtinere, vel partes ad Senatum euocari, vel preces cum supersedentia intimari, & hoc pacto, & lites protelare, & expeditiones impedire, cum ob ingruentem negociorum molem non pōssint omnia ita promptè, vt Senatus cuperet, expediri. Et quamuis nonnulla hactenus remedia adhibita fuerint, tamen ad comprimendas magis atq; magis calumniantium terginersationes, Senatus ordinat, & edicit, quòd quicunq; recitatas euocationes, aut intimationes impetrauerint, vbi nihil à Senatu obtineant, censeantur omnibus impensis condemnati per secretarium taxandis, nisi expressè à Senatu fuerint absoluti. Quod si supplicantes tales fuerint, qui verisimiliter, quid petēdum sit, ignorent, Senatus animaduertet in eos, in quos animaduertendū iudicauerit. Iacobus Catanæus. 1543. 27. Nouemb. publicatum Cremonæ.

Declarationes super Decreto gratioso anni 1544.

1544. 7. Nouembris.

Consvltvs Senatus Cæſareus ſtatus Mediolani quid ſeruandum ſit in executione gratiæ generalis factæ ob conceptam publicè lætitiam propter ſanctiſsimam pacem, in caſibus homicidiorum, in quibus & ſi aderant indicia qualitatis animi deliberati, tamen, quoniã adeo clara non erant,vt qualitas illa per iudicem apponi potuerit, formari contigit propterea inquiſitionem præmiſſa narratione facti, reſpondit iudicia, ſi qua ſunt qualitatis animi deliberati, facta prius perſonali conſtitutione in forcijs Iudicis,coram quo contigerit inſtrumenta remiſsionis produci, & declarationem peti, ſeruatis ſeruandis purganda eſſe, &, quod ſequetur,ei ordini referri, ſcribendumq; eſſe omnibus iuſdicentibus ſtatus, vt iſta ſeruent, & exequantur. B. Patellanus.

Per eos, qui capitaliter, aut in pœnam corporis afflictiuam condemnati ſunt, ſeu per agentes pro eis contigit à Senatu poſtulari, vt declaretur illos in gratia compræhendi. Et lectis eorum precibus dicitur ipſos ſe ſe conſtituere debere,antequàm aliud decernatur. Hi tamen conſtitutionem differentes, & ſubterfugientes rem in longũ trahunt, vt poſt aliquod tempus ſub adumbrata,& veriſimili aliqua cauſa Senatum moueant ad concedendum abſq; conſtitutione id, quod primò negatũ fuerat. Senatus huiuſcemodi ſubterfugijs,& decipulis prouidere volens, decreuit eos,quibus dicitur,vt ſe ſe conſtituant,terminum menſis ad conſtituendum habere. quo decurſo, & conſtitutione non ſequuta, vlterius audiri non debere. Ia. Catanæus.

1544. die 24. Nouembris.

Decretum gratioſum ſuperioribus diebus editum in executione ſanctiſsimæ pacis, inter cæteros excipit eos, qui in officio deliquerunt, ad cuius beneficium admitti non vult. Hæſitatum eſt à pleriſq;, an notatij,qui in inſtrumentis falſitatem cõmittunt,dici debeant ab eius decreti beneficio,nec ne,excluſi,& excepti. Re propoſita in Senatu,& cõſiderata,maturèq; diſcuſſa, Is ordo declarauit notarios ipſos in decreto ipſo compræhenſos cenſeri non debere, ſed ab eius beneficio exceptos. Et ita mandamus omnibus officialibus, & iuſdicentibus ſtatus, vt ſeruent, & ſeruari faciant. B. Patellanus.

De ſcripturis à notarijs gratis edendis miſerabilibus.

1544. die 23. Aprilis.

Cvm in Senatu propoſitum eſſet à multis dubitari, an Conſtitutio de cauſis perſonarum miſerabilium facta ſcribas, & notarios grauet ad ſcripturas, etiam ſine ſolutione laborum tradendas, eo quòd ad omnia ferè tribunalia abuſus iam inoleuerit, vt pro ſcripturis confectis pretium laboris exigatur.

Senatus viſa verborum formula, ſub qua Conſtitutio eſt concepta,dixit non eſſe dubitandum, quin reſcripta, literæ, ſcripturæ, & omnia acta gratis, & ſine ſolutione laborum miſerabilibus edenda ſint, & ita cenſuit eſſe ſeruandum. Mandauitq; & tenore huius ordinationibus mandat omnibus Magiſtratibus, & Iuſdicentibus, vt abuſum, qui dicitur inoleuiſſe, prorſus tollant, & hanc declarationem omnino ſeruari faciant, ſub pœna, quæ in ea Conſtitutione interminata eſt.

Fr. Petranigra.

De cauſis criminalibus breui expediendis.

1544. die vltimo Iulij.

Certior factus eſt Senatus, & perquirendo cognouit multorum cauſas, qui ex criminalibus delictis in carcere cuſtodiuntur, diutius,quàm conueniat, procraſtinari, non ſine graui eorum impenſa,& corporis, atq; animi maceratione,cui morbo,vt ſalubre remedium adhiberet, facta conſultatione, maturè cenſuit,oẽs iudices, ad quos cauſæ criminales tractabuntur, ſi aliqui in eorum poteſtate nexi erunt, teneri quanta fieri poterit diligentia expedire, & lapſis viginti diebus, ſi intra id tempus diffinitæ non fuerint, die ſtatim ſequenti cauſas Senatui reſcribere, &

adducere, quare ad eam diem expeditæ non sint, deinde hac relatione facta omnem diligentiam adhibere, vt intra tempus quadraginta dierum, quod à nouis Constitutionibus datum est causis criminalibus expediendis, si breuiori termino terminari non poterunt omnino expediantur, sub pœna scutorum centum auri, quoties prædicta non obseruauerint, Cæs. Fisco adiudicandorum, & alia grauiori arbitrio ipsius Senatus infligenda. Fr. Petranigra.

De fossatis non æstimandis in ductione aquarum.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

DILECTISS. noster. Intelleximus in ista ciuitate dubitari an nostra Constitutio loquens de terrenis soluendis, quæ in ducendis aquis occupantur, discrepet à statuto Cremonen. in eadem materia edito, quo cautum est, vt in æstimatione terreni occupati facienda deducantur fossata. Noster autem Senatus, cum hanc difficultatem motam audiuisset, nullam habuit hæsitationem, quin fossata in soluendo pretio terreni minimè compræhendantur. Quare, vt omnis controuersia, quæ oriri posset, tollatur, vobis dicimus, & declaramus nostram Constitutionem statuto non repugnare, & ideo seruandum esse ipsum statutum. Mediolani 23. Febr. 1544. D. Prætori Cremonæ.

De Notarijs.

QVO magis per ingenia callida, & dolosa multa excogitantur, quæ subditis in causis agendis damnum, & laborem indebitè afferunt, eò anxius, & efficacius p Senatum elaborandū est, vt materia peccandi malis præcidatur, ne & volentes peccare possint, nam cum in cognitionem eius peruenisset plura, & enormia sequi ex mandatis, & instr̄is procurationum, in quibus, cum fiunt, nomina, & cognomina procuratorum, seu mandatariorum, vel syndicorum non scribuntur, sed dicitur ponantur nomina prout dabuntur, necnon cum instrumentis venditionum, & alijs, in quibus bona describi debent, soleat scribi, ponantur bona, prout dabuntur, ac in instrumentis cessionum, in quibus requiritur iuramentum qualificatum, soleat apponi clausula, qua dicitur, & iurant secundum formam statutorum, vel constitutionum &c. Ex quibus innumeræ lites proueniunt, vt omnibus in cōmune consulcretur, visum est Senatui expedire, vt Collegia DD. Doctorum, & Notariorum ciuitatis Mediolani omnia intelligerent, & quid etiam sentirent, scripto dicerent. Consideratis deinde omnibus Senatus statuit nomina, & cognomina illorum, qui procuratores, seu mandatarij, vel syndici deputabuntur, describi debere in matrice instrumenti (imbreuiaturarum appellant) eò tunc, cum instrumentum scribitur, & fit, nec post rogitum apponi posse. Et quòd bona pariter in instrumentis venditionum, & vtr̄. describantur per situm, & cohærentias, nec postea scribi possint, etiam q̄ adesset clausula qua concederetur de partium voluntate facultas describendi bona toties quoties per contrahentes, seu per alteram partium, aut per aliam personam dabuntur, etiam si de ijs notarius in specie rogatus esset. Quò verò ad cessiones statuit notarios huiusmodi instrumenta facturos, in ipso actu confectionis, & priusquàm interrogent partes an contententur, quòd instrumentum faciant, debere scribere in matrice instrumenti iuramentum per verba requisita, & ad id ordinata. Quod si quis non fecerit, auferentur scuti centum dandi cameræ Cæsareæ, & vlterius afficientur alia pœna arbitrio Senatus, maximè vbi non esset modus soluendi talem pœnam, & instrumenta irrita erunt, tenebiturq; ad resartionem damni p contrahentes passi. Prædicta autem omnia vim Decreti inuiolabilis habere, & in locis consuetis publicari statuit. quod effectum sortiri vult incipiendo post duos menses à die publicationis ipsius numerandos. Iacobus Catanæus. 1545. 19. Aprilis publicatum Cremonæ.

Quòd

Quòd Forenses possint succedere in mobilibus, & nominibus debitorum.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

FRanciscus Gratiadeus obtulit nobis preces exempli sequentis, vz. Serenisſ. Cæsar. Decessit D. Ioannes Scalcus I. C. oriundus ciuitatis Maliæ Dominij Serenisſ. Ducis Venetiarum, qui per multa tempora in ciuitate Mediolani commorabatur, & erat vnus ex Vicarijs generalibus, cuius ab intestato hæreditas Francisco Gratiadeo spectauit, & spectat, vigore etiam ordinationũ factarum per Prætorem dictæ Ciuitatis, nec non & per Magn. Prætorem ciuitatis Mediolani. Videtur autem nomine Fisci M. V. facta esse quædam proclamata, vocantia quoscunq; prætendentes ius in hæreditate, & bonis præfati Scalci, & ad illud exhibendum termino in eo proclamate descripto, in quo nomine præfati hæredis contradictum fuit, & deducta sunt iura sua, quibus opponi videtur per Fiscum, ex forma nouarum Constitutionum in tit. de pœnis diuersorum criminum, §. collegijs, in fin. caueri, quòd non subditi Dominio alicui subdito ab intestato succedere non possint. Et quamuis opponatur dictum ordinem respicere tantum immobilia, non autem mobilia, & credita, seu nomina debitorum, replicatur verbum succedere, comprahendere omne genus bonorũ, quod videtur nimis rigorosum, cũ forsan noua Constitutio comprahendat decedentes ciues, & subditos, non autem forenses origine, qui domicilium contrahunt in hac ciuitate, & dñio, saltem respectu bonorum mobilium, & creditorum, quia aliàs hac via forenses detinerentur ad habitandum in hoc dominio, cum domiciliũ originis nunquàm mutari possit. propterea quia hoc negocium pendet ab interpretatione nouarum Constitutionum, Magnifici DD. Quæstores hæsitant super prædictis, & cbari pendent, quidnã agendũ sit, à M.V. decerni, ad quam recurrunt noĩe prædicti Gratiadei hæredis vt supra. Humiliter supplicando, vt illa dignetur mandare prædictis DD. Quæstoribus, quòd allegata exceptione non obstante, respectu dictorum bonorum mobilium, & creditorum supplicantem vlterius non molestent, attenta natura causæ, & personarum, & quia res est pusilli momenti, & omnia ferè prædicta bona pro excluendo ære alieno relicto in hæreditate, & boñis dicti Scalci consumpta sunt, & sgentes pro supplicante steterunt super hospicijs Mediolani per menses quatuor, vel aliter ꝓuideatur. Super quibus, vt consultius deliberaremus, voluimus rem cum Quæstoribus nostrorum redditũum cõmunicare, pariterq; voluimus intelligere, si quid procuratores Fisci nostri ꝓ Iure nostro prætenderent. Audito itaq; vno ex aduocatis Fisci nostri, Quæstorum, & suam referente sententiam, omnibusq; in Senatu nostro maturè discussis, Censuimus ortam difficultatem, & hæsitationem esse tollendam. Harum igitur serie declaramus dictam constitutionem nostram, qua non subditi huic dominio alicui subdito ab intestato succedere prohibentur, esse intelligendam secundum verba in principio ipsius Constitutionis apposita, quibus interdicitur venditio, & alienatio alicuius rei immobilis, aut annui redditus, vel eorum vsusfructus, fieri in personam huic dominio non subditam. Et ideo ipsum supplicantem contra formam dictæ Constitutionis, & præsentis declarationis molestari non posse, nec debere. Mandantes &c. In quorum &c. Signat. Crassus, & Ioannes Nouarieñ.

De Subhastatione bonorũ in casib. in quib. bona in solutũ dari nequeũt.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

DILECTE noster. Ex ordine Senatus nostri, eoram quo lectæ fuerunt preces fratrum de Bonettis, vobis dicimus non esse hæsitandum, diminutionem tertiæ partis æstimationis bonorum, quæ sub hasta ponuntur, non habere locum in casibus in Constitutionibus exceptuatis, in quibus cauetur pecuniam realiter solui debere. Mediolani 23. Febr. 1545. Panizonus. D. Vicario Præt. Cremonæ.

Serenisſime Cæsar.

IN nouellis M. V. Constitutionibus sancitum reperitur sub Rub. de bonis in solutum dandis, quòd in omnibus casibus, exceptis tamen ibi comprehensis, in quibus debitor pacto, vel aliter teneatur

teneatur ad soluendum in pecunia, possit dare de bonis in solutum creditori deducta tertia parte veri pretij, & veræ æstimationis, & licèt, vt creditur, mentis sit M. V. quòd in illis casibus exceptis omnino debitor in pecunia soluere debeat, & nisi soluat, quòd eius bona ad hastam vendi valeant eo pretio, quo licitata fuerint, etiã quòd ad duas partes veræ æstimationis non ascenderent, etenim hoc suadent genera debitorum ibi memoratorum, inter quæ connumerantur debita datiaria, & literarum cambij pro quibus nemini dubium est, quòd bona subhastari possunt cum vilissimo pretio, & ita èt censendum est de alijs ibi recitatis, cum hic oẽs casus æqniparati intelligantur. Nihilominus ex quorundam interpretatione in foro Cremonen. hæc obseruantia, aut potius abusus introduci velle videtur, quòd scilicet in ipsis casibus exceptis, etiam pretium bonorum ad hastã venditorum reduci debeat ad duas partes veræ æstimationis, quod profectò si verum, & obseruãdum foret, hi casus frustra excepti essent, & parum ab alijs differrent, paruoq; admodum priuilegio gauderent, quinimo vt plurimum deterioris conditionis essent, etenim difficilè reperirentur licitatores, qui bona ad hastam emere vellent, vbi locus esset iam dictæ reductioni, & sæpe numero necesse foret creditori ea bona in se retinere, cum nullus appareret licitator, & ita ea exceptio non priuilegiũ, sed præiuditiũ pareret. Hinc est, quòd Bartholomeus, & fratres Bonetti, qui creditores sunt Io. Petri Gariboldi ex causa expensarum litis, quod debitum in recitatis casibus exceptis comprehẽditur, & sciunt quòd Gariboldus obstinatissimus litigator omnia dicet, & faciet vt ipsis supplicantibus omni cum eorum dispendio, & incommodo satisfiat, ad M. V. etiam pro aliorum omnium communi vtilitate, & vt altercationes tollantur, quæ ea de causa in diea oriuntur in foro Cremonen. confugere proposuerunt.

Humiliter supplicãdo vt rescribere dignetur D. Vicario Prætorio Cremonæ, à quo supplicantes pro recitato credito exequutionẽ contra Gariboldum obtinuerũt, quod vbi bona Gariboldi, aliusúe debitoris ex recitatis causis in memorata Constitutione exceptuatis ad hastam poni contingat, eo pretio, quo licitata fuerint, vendi valeant, non admissa reductione iam dicta, etenim hoc modo debitores creditoribus in pecunia satisfacere curabunt, & ita supplicantes sibi persuasum habent mentis M. V. esse.

Declaratio cõstitutionis Mediolãi c. porrecta tit. de publica. et vectiga.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

DILECTE noster. Cum mentis nostræ sit memoratam in occlusis precibus Causidicorum Cremonæ constitutionem esse intelligendam, quòd procedi non possit de aliqua fraude vectigalis extra tempus limitatum ex forma ipsius constitutionis, nisi ad solutionem vectigalis, ideo mentem hanc per te seruari volumus. Mediolani 2. Decemb. 1546. Princiuallus. D. Referendario Cremonæ.

Inuictissime Cæsar.

CONSTITVTIO Cæs. in tit. de vectigalibus expressè prohibet procedi posse super aliqua fraude vectigalis, nisi intra decem dies à die factæ fraudis. Mense vero Maij prox. præterito euenit quendam Opilionem alienigenam fuisse imputatum de fraude vectigalis bestiarum viuarum Cremonæ, quæ pauci momenti erat, facta vsque de mense Martij, quò fit vt imputari videatur extra tempus limitatum ex forma recitatæ Constitutionis. propterea molestari non debeat. quod ægreferentes publicani Magnificos DD. Quæstores adiuere, à quibus generalem prouisionem reportarunt contra expressam formam recitatæ Constitutionis. scilicet illam constitutionem intelligi debere à die scientiæ fraudis, ita publicanis iurantibus. Hinc ad preces opilionis perpensis omnibus, & maximè Constitutione, ac literis magistralibus allegatis, & facto etiam verbo iussu M. V. in Magnifico Magistratu, mediante Magnifico Cacia Fiscali M. V. Iuditio illius Excell. Senatus deuenit in hanc sententiã scilicet non posse procedi de aliqua fraude vectigalis extra tempus limitatum ex forma recitatæ Constitutionis, nisi ad solutionem vectigalis tantum, non autem ad aliquam pœnam. Verum huiuscemodi declaratio, licèt nota sit, tamen inscriptis non est redacta. propterea publicani non cessant quotidie ex eorum nimia petulantia,

auctoritate

auctoritate memoratarum literatum magistralium indebite infestare infinitas personas contra has Constitutionem, & declarationem allegatas. Vnde inter causidicos ciuitatis semper hac de causa iurgia, & contentiones super lris Magistralibus, & Constitutione iā allegatis oriuntur in maximam litigantium perniciē. Quare vt circuitus litigiorum, & infinitæ expensæ, quæ proinde ea de causa proueniunt, pro bono publico tollantur.

Supplicatur M. V. vt dignetur per suas ad æternam rei memoria mandare præfato Referendario, vt Constitutionem, & declarationem allegatam seruet, & seruari faciat.

Declaratio super proclamationibus etiam in oppidis publicandis.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

CVM vos reuoluti postea actis criminalibus fateamini Ascanium Cauallerium, & socios malè inquisitos fuisse ob portationem archebusiorum, & hastilium in loco vbi edictum non erat publicatum, superest vt ipsos hac de causa non molestetis. Verum, ne in futurum euadant impuniti, qui huiusmodi arma deferunt, mandabitis edictum armorum prohibitorū, in eo quoq; oppido publicari. Mediolani 16. Iunij 1547. Fr. Petranigra. D. Prætori Cremonæ.

De causis appellationum à sententijs Iudicum Pheudatariorum non cognoscendis ab eorum Auditoribus.

1548. die 11. Ianuarij.

DEVENIT ad notitiam Senatus, quòd, quando contingit appellari in causis, quæ determinant per Prætores terrarū, & locorum DD. Pheudatariorum status Mediolani, huiusmodi appellationum causæ vsurpantur per ipsorum Pheudatariorum Auditores. Huiusmodi abusus, sicuti multis de causis displicuit, ita occurrere volens Senatus statuit mandandum esse, sicuti mandat omnibus Pheudatarijs, ne posthac audeant, sub pœna priuationis Pheudi, pati, nec tolerare, ipsas appellationum causas cognosci, nec decidi per Auditores suos, nec in eis vllo pacto se intromittere, sed permittant causas Iudicibus ad quos deuolui debent, cognoscendas, & determinandas. Mandatq; omnibus Prætoribus ciuitatum, vt ordinationem hanc intimari faciant omnibus, & singulis Pheudatarijs existentibus in iurisdictione prouinciæ suæ. quos monet, vt si quid in contrarium habebunt, termino dierū quindecim post intimationem deducant in manu subsignati Secretarij. secus verò elapso termino, & eis nihil producentibus, quod releuet, ordinationem effectū suum sortiri debere. B. Patellanus.

Ordo seruandus in visitatione Carceratorum.

CENSET Senatus capitali crimine detentos, quorum processus, & causæ plenè fuerint instructæ, illico, prout exigunt iura, condemnandos esse, vel absoluendos. Si vero nec adhuc fuerint diffiniti processus, quàm celerius fieri potest, instruendos esse. Hi autem, qui pro alijs delictis tenentur, vbi talia sint, vt ad torturam deueniendum non sit, & quibus pecuniaria pœna veniat imponenda, facto examine, idoneaq; præstita fideiussione de soluendo pœnam, vel de redeundo ad carceres post festa Dominicæ Natiuitatis, relaxentur.

Pro detentis ex debito, si quidem publicum sit, sermo habeatur cum his, qui causam agunt publicā, studendo alicui compositioni, vt mediāte idonea cautione aliqua saltem festis Natalibus absoluantur. Si vero priuatum sit debitum, sub fideiussione de soluendo, aut ad carceres post ea festa redeundo dimittantur.

In his qui non reperiunt fideiussorem, ea sit lex, vt si pauperes sint, nullum omnino habentes modum nec soluendi nec fideiubendi, præstita iuratoria cautione liberentur. Si vero diuites fuerint, si carceres exire volūt, fideiussorē curēt habere. Verum si in vltimandis detentorū causis difficultas aliqua emerserit, quæ digna Senatus decisione videatur, eam Senatui referant, & Senatus ipse prouidebit.

De Carceratis indebitè sine impensa dimittendis.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

CVM in Senatu nostro expositum fuisset sæpè euenire, vt aliqui indebitè detineantur, & deinde cum relaxandi veniăt, retineri pro sumptibus capturæ,& alijs,quos detenti fecerint, ad quos soluendos quisquam inhabiles sint, diu incarcerati remanent. Quod impium,& iniustum censentes ex ipsius Senatus iudicio decernimus, & ordinamus, vt quicunq; indebitè detentus repertus fuerit, relaxari absq; impensa debeat, salua actione his, quibus eiusmodi impensæ debebuntur,agendi contra eos,qui de iure ad solutionem ipsarũ impensarum tenebuntur. Mandantes omnibus, & singulis officialibus nostris, vt hanc mentem, & ordinem nostrum seruent inuiolabiliter, ac seruari, & registrari in locis opportunis, & solitis faciant. Dat. Mediolani 15. Aprilis 1538. Signat. Princiuallus.

De rebus sacris non oppignorandis.

1538. die Veneris 17. Maij.

FACTO verbo in Senatu de particulari casu quarundam rerum, quibus Sacerdotes in officijs diuinis vtuntur, Iudæo pignori datarum, pro quibus agebatur coram Iudice Ecclesiastico ordinario ad earum restitutionem, visoq; capſo Iudæis concesso, & confirmatione de eo per Senatũ facta,existimatũ est expedire,vt prouisio generalis super huiusmodi casibus declarãda fieret, Ideo

Ordinauit Senatus quòd Iudæi non valeant pecuniam mutuare super quibusuis rebus sacris, aut ad ornatum altaris, Sacerdotum, & aliarum personarum in sacris ordinibus constitutarũ cum diuina celebrantur,designatis. Quam ordinationem publicari vult per omnia status Mediolaneñ. loca,vt ad ipsorum,& aliorum subditorum notitiam deuenire possit. Subscr. Iacobus Catanæus. Publicata Cremonæ die 27. Maij 1538.

De actis criminalibus non asportandis per actuarios.

1549. die Mercurij 10. Aprilis.

INNOTVIT amplissimo Senatui Mediolaneñ. complures notarios rerum criminalium tam in vrbibus, quàm in oppidis officium exercentes, cum ab officio recedunt, solere omnia acta criminalia à se ipsis confecta secum asportare in maximum iustitiæ,ac Reipub. & Fisci tam Cæsarei, quàm Pheudatariorum detrimẽtum. Cui abusui volens salubri remedio occurrere facta diligenti consultatione.

Senatus ipse censuit, & ordinauit notarios rerum criminaliũ quocunq; in loco officiũ huiuscemodi exercentes, teneri, cum ab officio discedunt, omnia acta criminalia dimittere penes officiũ, & tribunal, ad quod ea confecerint, illaq; tradere, & per inuentarium consignare notario in sui locum successuro, sub pœna, si non paruerint, arbitrio Senatus irroganda, mandans tenore præsentis ordinationis omnibus Prætoribus,& officialibus, ad quorum tribunalia ipsi notarij se exercebunt, vt sub pœna supradicta hunc ordinem seruari inconcussè faciant. Sign. Fr. Petranigra.

Dicere al dispetto di Dio esse atrocem blasphemiam.

Carolus V. Rom. Imperator &c.

DILECTISSIME noster. Significauit nobis Spect. D. Marlianus, qui istius vrbis nuper Prætor fuit,eam blasphemiam ad vestrum tribunal rerum criminalium pro leui hactenus habitam fuisse,quæ profertur,cum quid, Deo etiam inuito, agi,vel fieri velle dicitur, quæ vulgari sermone enunciatur, Al dispetto di Dio, qua de re nõ mediocriter mirati sumus. Vnde ex nostri Senatus sententia vobis dicimus, vt hoc genus blasphemiæ posthac inter atroces connumeretis. Dat. Mediolani 14. Ianuarij 1550. Subscr. Fr. Petranigra. A tergo Sp. D. Præt. Cremonæ.

Declaratio

Declaratio super Decreto gratioso anni 1559.

1559. die 23. Septembris.

CVM in generali criminum abolitione nuper promulgata prohibiti sint Magistratus, & Ius-dicentes super criminibus, vel delictis non delatis,etiam si occulta forent, procedere, modo termino trium mensium, postquàm delati fuerint, & contra eos procedi cœptum sit, legitimam remissionem in actis producant, dubitatum est an prima dispositio ipsius abolitionis, quæ sonare videtur in delictum, seu crimen, an vero secunda, quæ cantat in personam delinquentium, sit attendenda, & sic an tempora criminis delati, an vero delinquentium detectorum respici debeant. Hæc difficultas cum ad Senatum relata esset, & diligenter discussa.

Senatus censuit in ipsa abolitione comprehendi eos omnes qui delati non fuerunt, licèt delicta ipsa contra alios iam ad notitiam deuenissent. subscrip. Franc. Petranigra.

Quod originalia acta partibus non tradantur.

1554. die Veneris vltimo Augusti.

INNOTVIT nuper Excellentiss. Senatui plerosque tribunalium dominij Mediolanensis notarios acta causarum recipientes, eorum originalia parti aduersæ, vt eis respondere possit, commodato dare consueuisse. quod, & si subditis vtile esse prima facie videatur, tamquam factum ad minnendas impensas, & vt celerius respondeatur, tamen, cum sit indecens, vt quispiam aduersarij sui scripturas originales in sua potestate habeat, præsertim cum & falsitas, & vitia commiti aliquando possent, & alia præindicialia in causis vltra eorum actorum amissionem optimum iudicat Senatus huic periculo quamprimum occurrere Maturè itaque superinde habita deliberatione.

Ordinauit, & ita seruari mandat, vt nullus notarius, aut scriba actuarius cuiuslibet tribunalis, & officij in toto dominio audeat posthac originale aliquod actorũ alteri parti tradere, sed copiã, sub pœna priuationis officij, & alia grauiori pœna arbitrio Senatus ipsius. Subscrip. Annibal Cruceius.

Literæ Prætoriæ quib. Consulitur Senatus super pœna abusus armorum, & alijs.

Inuictissime Cæsar.

FORMATA inquisitione contra Magnificum D. Raynoldum iuxta morem in huiusmodi causis consuetum, nec non contra cœtetos ipsius officiales, ac notarios, & statutis terminis in Constitutionibus præfixis, publicatis edictis, nullus nedum de ipsis querimoniam proposuit, verum nec aliqua suspitio contra quempiam oborta fuit. quinimo, & publicè, & priuatim ipse mirificè commendatus fuit, & nullo dissentiente ciuitate donatus. scrutando etiam libros rerum criminaliũ nihil reprehensione dignum comperi. Adest tamen hic consuetudo, quæ amborum iudicio non esset amplius admittenda. Nam vsu receptum est, vt si quis telo, hasta scilicet, aliũ percuit, nisi punctim ictum vibranerit, absque pœnam euadat; Itidem si capulo ensis etiam euaginati, aut ense non euaginato, vel ensem enaginet, sed ad ictum aliquem non deueniat. Quid igitur in prædictis posthac seruandum sit, M. V. decernere dignabitur. Adest etiam condemnatio facta contra Christophorum Ziletum de effossione oculi cum cicatrice in vultu iuxta formam statutorum,omissa grauiori pœna, etiam corporali arbitrio iusdicentis, imposita à nouis constitutionibus,quam iuxta personarum, & facti qualitatem arbitrabor, si ita M. V. placuerit. Cremonæ die Iouis 16. Decembris 1553.

Littera Senatus quibus ad Consultationem præmissam respondetur.

Carolus V. Rom. Imp. & c.

DILECTISSIME noster. Iucundum nobis est, quoties intelligimus probatas nostrorum magistratuum actiones, quemadmodum de Sp. Senatore D. Io. Baptista Raynoldo, qui hinc Præturam per biennium gessit, vos litteris vestris renuntiastis. Quare cum nullus de eo conquestus fuerit, & publico consilio sit ista ciuitate donatus, par est, vt & à nobis comendetur. Itaque illum, eiusq; Vicarium, & Iudicem Maleficiorum, notarios, baricellum, collateralem, & vniuersam familiam ab inquisitione generali absoluetis, eundemq; D. Raynoldum de Prætura benè administrata cum laudis præfatione commendabitis. Quod vero pertinet ad eos, qui telo, siue hasta non tamen punctim percutiunt, quiq; capulo ensis stricti, aut tecti feriunt, vel ensem educunt, non tamen ictum inferunt, nobis placet vsum hactenus receptum seruari. De eo vero, qui effodit alteri oculum, & cicatricem in vultu fecit, cum iam sit in pœnam legis municipalis damnatus, censemus quidem illum non esse molestandum, In omni tamen casu decernimus posthac & constitutionem recipi. quod vt ad successores deueniat, iubebitis has nostras in acta publica referri. Datas Mlñi die 30. Decemb. 1553. Franc. Petranigra. Proprætori Cremonæ.

De non transmittendis nisi mutuis responsis, quando dantur litteræ in forma intimetur.

Carolus Quintus Romanorum Imper. &c.

DILECTISSIME noster. Et si alias recordemur vobis scripsisse, sufficere, cum quid intimari iubemus, quòd admittantur dumtaxat supplicatio intimanda, responsio, contraresponsio, & replicatio; tamen tanta est, vel partiũ importunitas, vel notarij, qui huiuscemodi apud tribunal vestrum præest prouinciæ, cupiditas, vt non solum quatuor superius descriptas supplicationes à partibus accipiat, sed & compaririones, & diuersa acta, ita vt, cum secretarijs nostris redduntur, transeant in magnum volumen, & aliquando, quod peius est, interlocutoriæ etiam addantur, & plerunq; litteræ manu vestra subscriptæ nō sunt. Hæc nobis displicent, cũ quòd extra propositũ sunt, & partibus impensæ, & Senatui nostro, coram quo leguntur, tædio, & fastidio, tum quòd in eis legendis frustra tempus teritur. Propterea iteratò committimus vobis, ne plus quam quatuor prædictæ supplicationes admittantur, scribatisq; iusdicentibus iurisdictionis vestræ, vt ita & ipsi seruent, & seruari faciant. Dirigendo semper litteras ad illius manus secretarij, per quẽ subscripta fuerint rescripta nostra. Dat. Mediolani die 29. Maij 1545. signat. B. Patellanus. A tergo Sp. L. C. Prætori Cremonæ nostro dilectissimo.

Priuilegium ciuilitatis non prodesse nisi caput familiæ cum maiori parte familiæ in ciuitate habitet.

Carolus V. Rom. Imp. &c.

DILECTISSIME noster. Cum Io. Maria Brocardus imputatus de insultu hastili facto sibi persuaderet virtute priuilegij ciuilitatis iniustè molestari à Prætore S. Ioannis in Cruce, ipsi Prætori scripsimus, vt ad nos rescriberet, quarè Brocardum ipsum molestaret, cuius relatione demum accepta, & in Senatu lecta, is ordo censuit dictum priuilegium Brocardo absq; reali habitatione non opitulari, & vobis committendum esse, prout committimus, vt super eiusdem Brocardi habitatione in ciuitate ista vocatis partibus cognoscatis, & iustitiam faciatis, nulla habita ratione sententiæ per præcessorem vestrum in hoc negotio latæ, cum causa in Senatu penderet. Mediolani die 24. Nouemb. 1568. D. Prætori Cremonæ.

Dilectiss. noster. Ppropositis in Senatu nostro occlusis precibus nomine Io. Mariæ Brocardi, nobis

nobis porrectis, consideratisq; diligenter in eis expositis, dicimus vobis mentis Senatus fuisse realem habitationem intelligi iuxta formam ordinum, vbi scilicet realiter fuerit translata ad ciuitatem maior pars familiæ. Sic igitur obseruari curabitis. Mediolani die 4. Martij 1569. D. Præt. Cremonæ.

Dilectissime noster. Lectis in Senatu precibus Prætoris Sancti Ioannis in Cruce, ac literis Senatus, & omnibus bene consideratis, dicimus vobis mentis Senatus non fuisse per secundas literas nostras præiudicare literis primo loco datis, sed quòd caput familiæ cum maiori parte familiæ transtulerit habitationem, non autem familiam sine ipso capite. Mediolani die vltimo Martij 1569. D. Prætori Cremonæ.

Quid seruandum in concedenda non subdito ciuilitate.

Philippus Hispan. &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTISSIME noster. Intelleximus Decuriones Ciuitatum huius status aliquando creare ciues etiam non subditos, sine appositione clausulæ, quòd teneantur habitare in dominio hoc. Ideo volentes dicti status indemnitati prouidere, vobis scribendum duximus, mandantes, vt Decuriones istius Ciuitatis moneatis, quòd in futurum aduertant, ne alicui non subdito ciuilitatem faciant, nisi addita lege, vbi contingat bona immobilia acquirere, quòd in dominio Mediolani habitare teneantur, & si habitare desierint, bona Fisco applicata esse censeantur. Alioqui concessio nulla sit, ac si facta non esset, & de huiuscemodi monitione dictum Senatum certiorem faciatis literis vestris dirigendis ad subsignatum Secretarium. Dat. Mediolani die 29. Maij 1557. subscripta Panizonus. A tergo Spect. I. C. D. Prætori Cremonæ. Senatori nostro dilectissimo.

Quæ nam causæ criminales possint sine relatione expediri.

Carolus V. Rom. Imper.

SP. Dilectissime noster. Multa referuntur per vos ad Senatum, quibus non solum is ordo à magnis, & necessarijs negotijs distrahitur, verum etiam subditis nostris, & detrimento, & laboribus, impensisq; maximis esse animaduertimus. Vtrunq; tollere volentes vobis cõmittimus, vt exceptis casibus, in quibus mors, membri mutilatio, & bonorum confiscatio ingeritur, & in ijs, in quibus ex ordinibus, nouisq; constitutionibus pœna arbitrio Senatus nostri reseruatur, aut aliter consulendus est is ordo, nihil ad Senatum referatis, sed expediatis, & iustitiã faciatis, & de harum nostrarum receptione nos admonebitis. Mediolani die 3. Martij 1546. B. Patellan. D. Prætori Cremonæ.

Subditi qui in aliena iurisdictione banniti sunt, si gratiam à Principe loci delicti habuerint, hic ea non iuuantur.

Philippus Angliæ &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTISSIME noster. Qui vestræ iurisdictioni origine sunt subiecti, & ab alio etiã alieno magistratu damnati, si in gratiam à Principe, & domino loci, in quo deliquerunt, recepti fuerint, non poterunt ea gratia se iuuare in vestra iurisdictione, quare si qui ex ijs in vestram potestatem venerint, sententiam contra eos latam illico exequemini, nulla Senatui relatione facta vbi delictum in rixa non fuerit patratum. Mediolani 9. Nouembris 1556. Fr. Petranigra. D. Prætori Cremonæ.

Quid seruandũ in condemnationibus in casu incertitudinis faciendis.

DILECTISSIME noster. Quod exquiritis sententiam Senatus de condemnationibus in casu incertitudinis faciendis, ea est ipsius Senatus sententia, vt si plures in rixa percusserint, & ignoretur quis letale vulnus intulerit, aut plures insultum fecerint, & ignoretur, quis vulnerauerit,& occiderit, omnes in contumatiam capitaliter cũ bonorum publicatione condemnentur, quemadmodum & binis iam literis istis prætoribus mandatum fuisse, vos monuistis, atq; in futurum ita seruari decernimus. Idem fieri volumus de pecuniarijs condemnationibus, vnica tamen condemnatione sufficiente. Mediolani 8.Ianuarij 1558.Fr.Petranigra.D.Propræt.Crem.

Quod dispositio nouarum const. §. porrecta, de publicanis, locum non habeat in vectigali tracta Gualdorum.

Philippus Hisp. &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTE noster. Lectis in Senatu nostro inclusis precibus Raymundi Ripæ, & responsionibus Bernardi Castcletti, ac Fiscalis istius Ciuitatis quas Spectabilis iste Prætor ad nos misit, auditoq; vno Fiscalium generalium, cui onus datum fuerat vt omnia prædicta videret, & de allegato stylo se informaret etiam à Quæstoribus, & alijs, demum omnibus consideratis, vobis mandandum duximus vt sublata dicta exceptione §. porrecta, de publicanis, & vectigalibus, quem Senatus declarat locum non habere in materia tractæ Gualdorũ iustitiam faciatis. Mediolani 13. Iulij 1569. Landrianus. D. Referendario Cremonæ.

De fossatis, per qua aqua iure seruitutis ducitur, mensurandis in venditionib. & locationibus.

1570. die 15. Aprilis.

LECTIS in Excellentiss. Senatu Mediolani precibus nonnullorum posidentium prædia in Agro Cremonensi vnà cum voto Consilij Generalis ipsius Ciuitatis Cremonæ tenoris infrascripti, videlicet. Serenissimè Rex. Cum à Constitutionibus cautum sit licere ducentibus aquas eas ducere per Agros, & possessiones cuiuslibet, soluentibus tamen per prius pretium terræ quæ in his occupanda erit, & quartam partem vltra veri pretij, & damnum quod inferri continget. Idemq; cautum sit à statutis Cremonæ, & à prouisionibus Nauigij Magnificæ Communitatis eiusdem, cum hac clausula; Item liceat, & per fossata cuiuslibet, ea etiam ampliando, soluendo terrenum pro ampliatione occupandum vtsupra. Et si posset commodè duci per fossata, non ducatur per Agros, quæ exhibentur; Cumq; iura subditorum M. V. supplicantium habentium prædia in Agro Cremonensi enormissimè lædantur ex eo quòd post introductionem aquarum in dictis fossatis non mensurantur per Agrimensores in venditionibus, & locationibus fossata, quæ prius cum prædijs mensurabantur, allegando ita solitum esse seruari, quod iniquum, & iniustum videtur; Cum non liceat alterum cũ alterius iactura locupletiorem fieri, quòd in maximum damnum supplicantium fit, qui non solum iuribus suis priuantur, sed etiam onera per Principem imposita pro ea parte soluere coguntur, vt ante occupationem solebant. Ideo ad M. V. confugere decreuerunt. Humiliter supplicando dignetur literis, & decretis suis declarare, ant ducentes aquas fossatorum occupatorum teneri soluere pretiũ tanq̃ damnum illatum, aut in alienationibus, & locationibus, fossata ipsa mensurari debere, consuetudine hactenus seruata non attenta, cum clarè ex Constitutionibus appareat consulendum esse indemnitati priuatorum, & ita fieri speratur &c. Io Lazaro Zucchello, Iulio Coletta, Iacomo Roma, Io Vincentio Osio, Io Hieronimo Cantio, Io Gio. Battista Sfondrato, Io Iacomo Antonio Platina, Io Gio. Battista Manna, Francesco Piperaro, Lanfranco Mozzo, Martir

V golano,

Vgolano, Io Galasio Amidano affermo quanto di sopra. Io Carlo Paderno, Nicolo Gerenzano, Antonio di Maestri, Gio. Battista Goldono, Pancratio Palletto, Giouanni Pauarello, Vincentio Zudes, Io Gio. Steuen Aselli, Io Francesco Tartesο, Io Battista Nicola, Nicolo Roma, Camillo Pesso.

ITEM in libro prouisionum præfatæ Magnificæ Cõmunitatis anni 1569. existente ad Officiũ prædictum Dictariæ in Congregatione Magn. Consilij Generalis eiusdem Ciuitatis facta sub die Martis quinta mensis Aprilis 1569. inter alia sic fore scriptum reperitur fo. 35. videlicet.

LECTIS literis Excellentissimi Senatus datis ad preces nonnullorum nobilium habentium prædia in Territorio Cremonensi, mandantibusq; Illustr. D. Prætori, vt exquirat votum Magn. Consilij Generalis super petitis, & supplicatis per ipsos Nobiles, & demum lecta supplicatione prædicta porrecta præfato Excell. Senatui, inclusaq; in memoratis literis, quæ nobis Cancellarijs traditæ fuerunt legendæ per Magnificum D. Iudicem Maleficiorũ in præfato Consilio Generali, loco Magnifici D. Vicarij Prætorij, sedentem pro tribunali, & quæ fuerunt lectæ per Egregium D. Cæsarem Politium Ordinum Conseruatorem ad plenam prædictorũ Magnificorũ Dominorũ Consiliariorum intelligentiam, & de quibus omnibus in filcia præfatæ Magnificæ Cõmunitatis, ad quæ omnia &c. Quibus intellectis, & demum habito superinde colloquio, & tractatu, req; diligenter tractata; Placuit præfatis Magnificis D. Consiliarijs pro exequutione præfatarum literarum declarare votum suum, quòd de cætero fossata mensurentur, iuxta formam petitionis factæ, consuetudine in contrarium non attenta, posito, & obtento partito per omnes, demptis quinq;.

ET omnibus maturè consideratis, Ordinatũ fuit; Quòd fossata per quæ Aqua iure seruitutis ad irriganda prædia deducitur, in futurum, in alienationibus, & locationibus prædiorum quibus dicta fossata adhærent, mensurentur, iuxta etiam Consilij Generalis votum, allegata inueterata consuetudine non attenta. Mandatq; idem Senatus omnibus ad quos spectat, & spectabit, vt ita seruent, & seruari curent. Et vt ad omnium notitiam deueniat, ordinationem præsentem publicari faciant.

Locus † Sigilli.

Io. M. Cattaneus, Pro D. Facio.

PROVISIONES NAVIGII.
MAGNIFICÆ COMMVNITATIS *CREMONÆ.*

Registrata in registro præfata Magnifica Communitatis anni 1552. à Natiuitate signato NN. folio 180. existente in Cancellaria eiusdem, quarum prouisionum originale est in superiori Archiuio Ecclesia Cathedralis dicta Ciuitatis.



AROLVS V. Romanorum Imperator semper Augustus &c. Decurrit ex Ollio flumine per agrum Cremonensem Nauigium à Magn. Cõitate Cremonæ multis ab hinc annis manufactum, quo prædia, & latifundia irrigantur, vnde rerum copia, atq; vbertas mox prouenit, fossæ quoq; ciuitatis aquarũ immissione replentur, & ciuitas duobus aquæductibus ab immunditijs purgatur, præter alia cõmoda, quæ ex ipso Nauigio percipiunt, multoq; ampliora succedēt, si nauibus fiat permeabile, ad huius aũt Nauigij opus conseruandum, oportuit non modo ordines, & prouisiones edere, sed eos etiam, quos præsens ætas non recipiebat, emendare, & ad horum temporum mores reducere. Eos itaq; ordines cum ipsa communitas in vnum corpus collectos Senatui nostro porrexisset, & ab eodem approbari petijsset: Placuit in re præsertim, non parui momenti, exquirere sententiam non solum Consilij Generalis, sed etiam Spectab. D. Prætoris Cremonæ: Quod cum factũ esset, & ipse D. Prætor accuratè rescripsisset, insurrexerunt Ven. Præpositus, & Canonici Scalenses, Nobiles Lucia, & Margarita sorores Triultiæ, Magnificus D. Mutius Sfortia, & Nob. Mar. Antonius, ac fratres Casteletti, suo & exterorum Mediolanensium nomine, qui aquis ipsius Nauigij vtuntur, multasq; obiectiones contra ipsos ordines proposuerunt, & iura quæ prætendunt, tum scripto, tum viua voce, semel atq; iterũ deduxerunt, & allegarunt: Demum demandata vni ex nostris Senatoribus prouincia, vidit ille, & diligenter reuoluit ordines, tam veteres, quàm nouos, & ea, quæ tã contra ordines, quàm pro ordinibus dicebantur, summa cura considerauit, partesq; inter se dissidentes sæpissimè audiuit. Demum omnia in Senatu nostro recitauit, cui cum summa discussione (vt in rebus arduis facere conuenit) singula pertractasset, & partium aduocatos audiuisset, visum est in his ordinibus aliqua mutare, quædam tollere, & non nulla addere. Ita quòd ordines Nauigij Cremonensis à Senatu nostro in hunc modum, & tenorem reformati sunt. An tamen Canonici Scalenses, & Triultiæ sorores ad purgationē Nauigij teneantur, Senatus ipse re plenius cognita deliberabit; Quo tempore etiam de iudice Scalensium decernet.



VOLIBET biennio de mense Decembris per Consilium Generale Ciuitatis Cremonæ, eligantur sex ciues, quorum saltem quatuor ius habeant in Nauigio Communis Cremonæ, inter quos omnes, duo adsint ex veteribus Deputatis præcedentis biennij; Adsitq; inter eos vnus Iuris peritus de Collegio Dominorũ Iudicum Cremonæ, qui vna cum Commissario, seu Officiale Nauigũ eligendo vt infra, habeant omnimodam auctoritatem circa negotia dicti Nauigij, & aquarũ, & aquæductuũ, eisq; & eorum ordinationibus, & proclamationibus, circa ea pareatur, illisq; in his quæ officiũ suum concernunt quilibet iusdicens, & officialis requisitus, auxilium, & brachium impartiri teneatur.

ELIGATVR eodem modo, & tempore vir probus, diligens, & expertus, vel ex numero Deputatorum

Deputatorum biennij præcedentis, vel extra illum numerũ prout videbitur his, qui electionem facient, in Commissarium, seu Officialem dicti Nauigij, cum salario librarum quatuor centum Imperial. in anno, soluendarum quolibet mense ad ratam, computatis libris centum de quibus infra in trigesimo quarto capitulo, qui per se non per substitutum exerceat officium, cuius cura, & officium erit, diligentiam, solertiamq; circa dictum Nauigium, & aquas eiusdem, & contenta in præsentibus ordinibus, & prouisionibus adhibere, inquirere contrafacientes ordinibus, & prouisionibus, & contra eos procedere, tam ad denuntiam, & delationem alterius, quàm ex officio, & eos punire, & condemnare. Item cognoscere de omnibus contentis in prouisionibus, & quibuscunque causis occurrentibus occasione contentorum in eis, & ab eis dependentibus, & connexis, easq; decidere, & terminare, procedendo summariè, de plano sine strepitu, & figura iuditij, & sola facti veritate inspecta, & quocunq; tempore, tam feriato, quàm non, modo non in honorem Dei, cum consilio tamen præfati iuris periti. Qui Commissarius antequam in officio se intromittat, iurare teneatur, & idoneè fideiubere pro summa scutorum centum se bona fide officium exerciturum, & ordines seruaturum, & syndicatui pariturum.

Eligatur, & Cancellarius eodem modo, & tempore Notarius collegiatus Cremonæ, cum salario librarum decem in mense, qui prouisiones, & acta ad officium prædictum scribat, & computa teneat, & alia incumbentia faciat, qui iurabit officium suum bona fide facturum.

Horum sic electoru officium incipiat in Klen. Ianuarij, eodemq; mense Ianuarij, aut saltem Febrnarij cuiuslibet anni saltem duo ex eis Deputatis vna cum officiale prædicto teneantur expensis tamen Nauigij visitare totũ Nauigium à principio ad finem, tam prouenienş à flumine Ollij, quàm Isii, & Barbatæ, nec non Murbassum, & Cauum, & diligenter examinare vbi indigeant reparatione, excauatione, vel alia prouisione, & deinde re cum alijs participata, vel discussa simul omnes, vel eorum maior pars possint, & debeant circa ea prouidere, & ponere quascunque taxas superinde necessarias, tam pro expensis circa prædicta, quàm pro soluendis salarijs officiali, & alijs personis deseruientibus dicto Nauigio, vbi ad satisfactionem dictis salarijs non suppetant pecuniæ condemnationum, nec non pro alijs quibuscunque quæ circa illud, vel illius occasione fieri contingent, & eas exigere tantummodo, seu exigi facere à quibuscunque extrahentibus aquas dicti Nauigij, & Caui congruè referendo ad ratam vntiarũ, vel aliter, prout eis conuenire videbitur, eosq; qui aquas extrahunt aliter, quàm ad vntias, si qui sunt, vel qui alias commodum immediatè sentiunt, taxare, & arbitrari possint prout eis conueniens videbitur.

Nullus ab impositionibus prædictis immunis sit, siue collegiũ, siue vniuersitas, siue singularis persona, tam ecclesiastica, quàm secularis, tam forensis, quàm subdita, quacunque præfulgeat dignitate, nulliusq; priuilegij, etiam cum titulo oneroso, aut possessionis non soluendi, aut alterius cuiusuis iuris allegatio admittatur.

Imposita taxa aquis extrahentibus, seu eis vtentibus, publicetur per proclama super arengherio Communis Cremonæ, nomine præfati Commissarij, & Deputatorum, cum termino soluendi: Quo elapso possint contra non soluentes fieri exequutiones in forma cameræ, absq; alia citatione, vel vlteriori monitione, nisi Mediolanenses (qui aquis Nauigij vtunť) deputauerint aliquem in ciuitate Cremonæ, eorum nomine monendum.

Et quia dilatio solutionis multum præiudicialis est, vt facilior sit exactio, & tempore opportuno possint fieri expensæ necessariæ, statutum est posse, vel vni ex participantibus in qualibet seriola fieri exequutionem, vel colonis, vel molendinarijs ea vtentibus, quibus si pro solido, vel portione alterius contingat soluere, regressus detur contra debitores in eadem forma cameræ, breuiter, & summatim, sine strepitu, & figura iuditij, diebus feriatis, & non feriatis vt supra, ita tamen quòd illis, qui comperientur suam portionem soluisse, vel eorum colonis, seu molendinarijs non fiat exequutio pro portione aliorum; possint quoq; hi ex participantibus, qui pro alijs soluerint, si voluerint, vti portione aquarum, & iurium ad non soluentes spectante, quousq; integram satisfactionem fuerint consequuti. Non soluentes tamen priusquam eorum aquis priuentur, personaliter, vel ad domum solitæ habitationis moneantur, vt infra triduum

omnino soluant. Posit etiam Commissarius, seu officialis prædictus non soluentium bucca lapso termino obturare, quæ nisi prius soluto debito cum interesse, & expensis, aperiri non possint, sub pœna per eum statuenda, seu comminanda scutorum decem pro qualibet vice applicanda reparationi, seu beneficio dicti Nauigij soluenda per eos, ad quorum commodum aquam labi continget. Possint etiam officialis, & Deputati prædicti, si sibi videbitur negotium dilationem non recipere, pecunias accipere ad cambia, & recambia, vera tamen, & realia periculo, & damno debitorū, eis tamen prius in specie admonitis contra quos fiant exequutiones, tam pro sorte, quàm pro cambijs, & recambijs vtsupra, & interesse in forma vtsupra, possintq; qualcunque taxas imponendas cuicunq; exigendas concedere, seu vendere ad publicū incantū, modis, & pactis, prout sibi magis expedire videbitur.

PECVNIAE tam taxarum, quàm condemnationū, vel aliter occasione Nauigij percipiendæ, in manibus Thesaurarij ad id Deputati, sin minus Thesaurarij Cōmunitatis Cremonæ soluant, nec ad alios conuerti possint vsus, quàm concernentes Nauigium prædictum, qui Thesaurarius quandocunque fuerit requisitus, vel saltem in fine anni, rationē reddat in manibus Deputatorū, vel maioris partis eorum, & libros rationum, aliasq; scripturas suæ Thesaurariæ finito officio suo, dimittat ad officium Nauigij.

SVPER libro per Cancellarium ad id deputatum scribantur data, & recepta, debitoresq; & creditores. Nullusq; pro aliqua quantitate soluta, creditor describatur, nisi in manibus Cancellarij exhibeat, & præsentet, scripturam receptionis (quam recipiat appellant) manu Thesaurarij subsignatam, quæ per Cancellarium retineatur, & Thesaurarius exinde debitor fiat. Nullus item creditor ex causa expensarum, vel operum, vel mercedis promeritæ, vel salarij, vel quacunque ratione describatur, nisi præcedat prouisio de consensu maioris partis Deputatorum facta, & super libro ad id deputato per Cancellarium registrata, vel manu maioris partis eorum subscripta, Thesaurarius etiam nemini soluat, nec per Cancellarium creditor describatur, nisi habuerit mandatum soluendi, seu buletam subscriptam, tam à Cancellario, quàm à maiori parte Deputatorum, quæ penes se remaneat, vsq; ad redditionem rationis suæ, Thesaurarij, & Cancellarij contra prædicta facientis, pœna erit soluendi de proprio.

ACTA omnia, prouisionesq; & processus, scribantur super libris ad id deputatis, prout fit ad officium criminalium, omnesq; libri, acta, scripturæ, & filtiæ, remaneant ad officium prædictū, etiam finito officio Cancellarij, prout fit ad officium prædictum Maleficiorum.

QVOLIBET biennio eligatur custos portarum, non tamen confirmetur, nisi cum interuentu Magnifici D. Prætoris; ad quod officium eligi, seu confirmari possit, etiam illemet, qui idem officium antea exercuit, si sufficiens, & aptus videbitur, cuius cura erit, inuigilare die, noctuq; vt tempore excrescentiarū, Porta Nauigij claudantur, tempore vero irrigationum copiosior aqua defluat, quàm fieri possit. Et ad hunc effectum fabricare possint Deputati, & tecte domunculam apud dictas portas, si & prout eis videbitur. Adsint etiā Camparij, seu custodes Nauigij quatuor non habentes interesse in Nauigio, nec ipsi, nec illi, cum quibus habitant, quibus diuidatur custodia per Deputatos, & officialem, vel maiorem partem eorum. Hiq; suas inuentiones denuntient infra decem dies à die inuentionis, & credatur duorum ex eis relationi, vel vnius, cum vno teste iurato. Adsit & curterius pro negotijs dicti Nauigij: Horum omnium electio ad Deputatos Nauigij vna cum officiale, & vtsupra pertineat; Qui etiam secundum exigentiam possint eligere architectum, seu ingenierium, vnum vel plures, & omnibus prædictis mercedem constituere, & eos ab officio amouere, si & prout eis videbitur. Prædictis omnibus facta eorum electione, deferatur iuramentum de rectè, & fideliter se gerendo, & officium suum exercendo, & superinde debeant præstare fideiussores pro summa arbitrio dictorū Deputatorū, & officialis vtsupra, pœna campariorum fraudantium, vel extorquentium, & custodis portarū, erit scutorum decem pro quolibet applicandorum vtsupra, vel fustigationis, arbitrio vtsupra, & priuationis officij.

TENEATVR Cōmissarius, seu officialis prædictus, suis expensis, quolibet mense, semel saltem, sub pœna amissionis salarij, visitare Nauigium totum à principio ad finem, vnà cum

notario

notario, si adesse poterit, vel saltem adhibito campario ad quæcunq; loca deputato. (Camparij, si admoniti, non adsuerint, amittant salarium duorum mensium pro qualibet vice) & diligenter inuestigare fraudes, & contrauentionea ordinibus si quas fieri contingat, & inuenta aliqua contrauentione eam describi facere, & procedere contra eos, contra quos procedendum fuerit; & de omnibus inuentionibus per ipsum officialem repertis cum notario, vel cum campario, & alio teste fidedigno, ac iurato, eidem credatur. Quod si testis fidedignus, & iuratus non aderit, res ad arbirrium Magnifici D. Prætoria deducatur, contrariumq; probari posit.

TENEANTVR etiam Deputati eligere, & transmittere expensis Nauigij, duos ex se ipsis his saltem tempore irrigationũ, qui visitent Nauigium, & referant si quid agendum esse sibi videbitur; & si quas fraudes, contrauentionesúe ordinibus, vel abusus inuenerint, omnia ad officium Nauigij deferant, vt prouideri posit, duorumq;, vel vnius ex eis dicto, credatur semper tamen cum vno teste fidedigno, iurato vtsupra.

OFFICIALIS prædictus, necnon Deputati, Cancellarius, custodes, currerij, & deniq; omnes, qui circa Nauigium officium gerent, in fine biennij syndicentur, & etiam ante finem biennij, si desides, vel negligentes sint, vel aliter minus probè se gerant, amoueri posint, & amoueantur; amotio tamen extraordinaria, & ante tempus, non fiat, nisi cum interuentu Magn. D. Prætoria.

INVIGILABVNT omnes prædicti circa obseruationem ordinum, necnon vt aqua pro omnibus ius habentibus sufficiens labatur, & ad hunc effectum posint nouos aquæductus construere, habita tamen participatione cum Magnifico D. Prætore, & cũ DD. Deputatis Magnificæ cõmunitatis, per tempora existentibus, & alias prouisiones facere pro augmento aquarum, expensis Nauigij prædicti, seu omnium ius in eo habentium, & ex eo commodum sentientium: Quod si contingat aquam omnibus ius habentibus non sufficere, posint deputati simul cum officiali, & ingenierio, seu architecto compartitum aquarum facere, & ad hoc vt omnes ius habentes, commoditatem percipiant ad ratam, ita agere, & prouidere, prout opus fore, seu expedire censuerint, & si quis obedire noluerit, incurrat pœnam cõminandam, vsque ad summã scutorum vigintiquinq; applicañ. reparationi, & manutentioni dicti Nauigij vtsupra. Buccæ tamen canonicorũ Scalensium, & sororum Triultiarum pro feriola Renata restringi non posint, facta modulatione Scalensium scilicet ad vntias quadraginta, pro feriola Castri Vicecomitis, & Triultiarum, pro feriola Renata, ad vncias vigintiquatuor. Hoc idem seruetur in alijs, qui termino dierum decem, postquam de diminutione, seu restrictione aquarum sibi facta reclamauerint, docuerint se esse in pari casu cum dictis Scalensibus, & Triultijs: Quod si in termino prædicto non fecerint, exequutio compartiti non retardetur, sine præiuditio iurium partium.

OFFICIALEM, Deputatos, Cancellarium, Camparios, & Custodes, dũ visitationi Nauigij, rugiarum, dugaliumq;, & alijs officium suum concernentibus, incumbunt, nullus offendat, aut offendi faciat, nec impediat officia sua exercere, sub pœna scutorum centum; quo ad officialem, Deputatos, & Cancellarium, quo vero ad Camparios, & Custodes, quinquaginta, applicanda pro dimidia Fisco, & pro alia reparationi, & manutentioni vtsupra, & etiam corporali arbitrio Senatua imponenda.

OMNES, & singulæ Buccæ feriolarum cuiusuis sint, moderentur secundum formam infrascriptam, incipiendo à Buccis superioribus pro prima vice, & descendendo gradatim ad inferiores, & ita modulatæ manuteneantur: Nulluaq; in contrariũ allegare posit consuetudinẽ, vel obseruantiam quantumuia longissimam, quæ modulatio fiat cum interuentu, & assistentia officialis, & ingenierij, & aliqnorum ex Deputatis prædictis, qua facta ad formam infrascriptam, nullus audeat eam amouere, vel mutare, sub pœna scutorum vigintiquinque pro qualibet vice applicanda reparationi, & manutentioni Nauigij vtsupra. Quod si mutata, vel alterata inueniatur, vltra pœnam contrafacientibus impositam, reducatur ad debitum modũ, & formam de qua infra.

AQVAEDVCTVVM Buccæ, seu Incilia moderentur; Et fiant in formam infrascriptam, fiat

murua

murus ſecus ripam Nauigij de lapidibus, & cemento, rectus prout tendit ripa, longitudinis brachiorum duodecim, altitudinis prout ordinatum fuerit per Commiſſarium prædictum, & Deputatos, in cuius medio adſit lapis marmoreus, ſeu ſiliceus perforatus (modellum dicunt) nullo pacto ſe intra alueum Nauigij protendens, tot vnciarum quot ius eſt extrahendi, altitudinis vnciarum decem; qui modellus ſit ita à fundo Nauigij eleuatus, vtſupra ſe non habeat niſi vnciam aquæ, vt dicitur, pro batitura, habito reſpectu ad altitudinem aquæ, quæ communiter adeſſe ſolet, ſed nullo vnquam caſu ſit profundior, ſeu pedem, aut cardinalem non habeat profundius fundo Nauigij. A dicta bucca, ſeu modello prædicto, fiant ſuæ (vt dicitur) ſpallæ recta linea tendentes, de lapidibus vtſupra, inter ſe diſtantes tantum quantum eſt latitudo incilis, ſeu modelli prædicti, longitudinis brachiorum decem, in modum canalis prædictæ latitudinis in cuius extrema parte, ſeu fine dictorum brachiorum decem aliud adſit cardinale ligneum, ſeu marmoreum eiuſdem latitudinis, eiuſdemq; altitudinis, ſeu æqualitaris. Ita quòd dictum brachiorum decem ſpatium, nullam habeat (vt dicitur) decadutam; ſupet ædificetur el pons lapideus ad vſum tranſeuntium, longitutidinis brachiorum ſex, vel ſeptem, adeo vt ab vtraq; parte dimittatur vacuum ſpatium brachiotum duorum, aut vnius cũ dimidio; Poſtmodù per capitia vigintiquinque, in alueo aquæductus, & ad eius tranſuerſum, adſit ſubſtentaculum, ſeu aliud (vt dicitur) cardinale lapideum, ſuſtinens curſum aquarum vnica tantũ vncia demiſsius, ſeu profundius, fundo bucheti, ſeu incilis præfati latum non vltra tantumdem cum dimidio, quàm ſit buchetus prædictus. Supradicta bucca ad ripam Nauigij exiſtens, ita fiat, vt claudi poſsit, & ei apponi hoſtium, ſeu paratorium, ad eam obturandam iuxta exigentiam temporum, & ordinum.

Nvllvs facta modulatione, quantumuis ius habens extrahendi, poſsit extrahere aquam, per buccam non modulatam iuxta formam ordinum, & ſi contrafecerit puniatur in pœna ſcutorum vigintiquinque qualibet vice applicanda vtſupra, & vlterius poſsit officialis eam obturare, & replere, & intelligantur contrafeciſſe illi, ad quorum vtilitatem, aquam labi compettum fuerit, niſi ab alio factum doceant.

Non habentes ius extrahendi, non esttahant aquam ex Nauigio, Murbaſſo, & Cauo ſub pœna ſcutorum vigintiquinque qualibet vice, applicanda vtſupra, intelligatur contraueniſſe is in cuius aquæductum aquam labi continget, vel cuius terra, ex aqua prædicta reperiatur irrigara, vel aliter ex ea commodum ſentire, niſi doceat ab alio factum contra ſuam voluntaté.

Concessione ſibi facta, vel iure ſibi competente abutentes, in maiori ſcilicet quantitate, vel diuerſo tempore, vel ad alium vſum, quàm eis conceſſum ſit, incurrant pœnam ſcutorum decem pro prima vice applicanda vtſupra, & ſi ſemel moniti non deſtiterint, vel iterum abuſi fuerint, duplicetur pœna, pro tertia vero vice ius amittant.

Impedimenta omnia in alueo Nauigij omni exceptione remota tollantur: Nullusq; in eo impedimenta aliqua, ſeu reſtarias facere, aut obſtaculum ponere, aut poſitum tenere audeat, vel in eo quicquam immittere, vel immiſſum tenere, aut aliquid facere, vel tentare, quominus aqua libere defluat, nec etiam cauſa maſarandi linum, vel piſcandi, contrafacientes puniantur pœna ſcutorum decem pro quolibet, & qualibet vice, applicanda vtſupra, & intelligatur contrafeciſſe is, in cuius commodum, vel vtilitatem tale quid cederet. poſsintq; cogi omnibus vijs, & remedijs, etiam per pœnas, & mulctas, & etiam per perſonalem detentionem in priſtinũ reducere.

Nvllvs ripas deſtruat, vel alueum coarctet, ſub pœna ſcutorum decem, nec in ripis quicquam plantet, ſub pœna ſoldorum quadtaginta Imper. pro qualibet planta applicanda vtſupra. Quilibet etiam propria auctoritate, impedimenta, reſtarias, ſeu obſtacula, tollere, plantata incidere, ſeu extirpare, & immiſſa amouere poſsit.

Nvllvs pedes, eques, vel cum iumentis, aut plauſtro, per alueum Nauigij tranſeat, niſi per pontes, præterquam in locis ſolitis, ſub pœna; ſi pedes fuerit, ſoldorum viginti pro qualibet vice, ſi eques quadraginta, ſi cum plauſtro, & bobus aurei vnius, ſi fuerint alia animalia de per ſe ſoldorum decem pro quolibet applicanda vtſupra. Qui modum non habuerint ſoluendi in ære,

luant

nant in corpore arbitrio Magnifici D. Prætoris, & Deputatorum; credatur quo ad transeuntes vtsupra Campario, vel Deputato, vel salariato, rebus Nauigij deseruienti, vel cuicunque alij accusatori cum iuramento, & vno teste iurato fidedigno.

Qvilibet etiam, qui non sit Officialis, Deputatus, vel Salariatus, accusare possit contrauenientes præsentibus ordinibus, lucreturq; quartam partem pœnæ.

Qvia ad pontem, seu pontes lapidis, existentes super Nauigio prope ciuitatem, aqua diuiditur, & pars, quæ ingreditur ciuitatem appellatur Cremonella: altera vero pars rursus diuiditur, & pars appellata Marchisana ciuitatem ingreditur, ideo nullus audeat destruere, aut amouere cardinalia, seu partitoria, in locis prædictis quibus aquæ diuiduntur, aut in eis impedimenta apponere, sub pœna scutorum decem pro qualibet vice applicanda vtsupra, & is intelligatur contrafecisse, ad cuius commodum aqua ob prædictam destructionem, mutationem, vel impedimentum decurret, & vlterius, omnibus iuris remedijs; etiam per pœnas, & mulctas applicandas vtsupra; cogatur in pristinum restituere. Quilibet accusare possit, & lucretur, vtsupra.

Omnes aquæductus ius habentes extrahendi aquas, & item buccheti intra duo miliaria ius habentes vtsupra, describantur in præsenti libro prouisionum, seu statutorum, cum eorum nominibus, & iure quod habent, seu quantitate vnciarum, quam extrahendi Ius habent, & loco præcise, in quo buccæ sitæ sunt: non descriptæ, nullum ius habere censeantur; debeantq; de concessione legitima docere, hi, de quorum aquæductibus, seu iure extrahendi non constet ab anno 1510. retro, per libros publicos, vel instrumenta, de eis saltem mentionem facientia, alias tanquam ius non habentes, non describantur, nisi edicto publico moniti, ius suum intra mensem ostenderint.

Qvi de cætero nouam buccam construere ausus fuerit, ad aquam extrahendam, aut iam constructam de loco ad locum; sine licentia Consilij Generalis mutare, incurrat pœnam scutorum quinquaginta applicandam vtsupra, & quilibet ex officialibus Nauigij eam destruere possit.

Bvccae non sint maioris latitudinis vnciarum vigintiquatnor, & si qui ius habent maiorem quantitatem extrahendi, plures bucchetos faciant, separatos, separatimq; aquam extrahant; exceptis canonicis Scalensibus.

Vncia aquæ intelligatur vna in lato, & decem in alto, ad rationem brachij lignaminis Cremonensis, quo ad contenta in præsentibus prouisionibus, etiam inter priuatos, nisi aliter inter eos conuentum sit.

Bvcchetti propè ciuitatem intra duo miliaria, non sint maioris latitudinis vnciarum sex, & aperiri non possint; nisi à vesperis diei Sabbati vsque ad vesperas diei Dominicæ, sub pœna de qua supra in vigesimo capitulo.

Non solum extrahentes aquam ex Nauigio, sed etiam in eo aquam diuertentes, seu reducentes, pontes lapideos construere, & manutenere debeant in ripis Nauigij, latos, & longos arbitrio officialis, & Deputatorum, & ad id rogantur omnibus promptioribus Iuris remedijs; etiam per pœnas, & mulctas applicandas vtsupra; idem etiam de omnibus aquæductibus: vbi vias publicas transeant, ita tamen quod pontes super vijs publicis fiant longitudinis brachiorum decem ad minus.

Nvllvs audeat fontanonos facere, aut excauationes, pro aquis fortilitijs congregandis, & deriuandis, per capitia vigintiquinq; propè ripas Nauigij, sub pœna scutorum decem applicanda vtsupra, & omnia in pristinū restituat, & quilibet ex officialibus Nauigij tantum, propria auctoritate destruere possit. Fontanoni tamen, aut excauationes facti, vel factæ non tollantur, nisi vocatis his de quorum iure agitur.

Qvaelibet bucca extrahens aquā à ripa sinistra Nauigij, descendendo à flumine, tempore excrescentiarū claudatur cum paratorijs; & item tempore hyemali, vz. à mense Septemb. ad festum Annuntiationis, exceptis his, super quibus adsunt molendina, diligenter tamen Cōmissarius, & Deputati aduertant, ne exinde damnum alicui sequatur, & non nisi tantam conce-

dant

dant aquam, quanta ſufficiat ad vſum molendinorum, quo ad alias buccas extrahentes aquas ex altera ripa, officialis præfatus, & deputati faciant, & iubeant prout; ſecundum exigentiam temporum expedire duxerint: pœna contrafacientium erit ſcutorum decem pro qualibet vice applicanda vtſupra; vltra damna quæ intulerint exſoluenda damnum paſsis; ad quorum condemnationẽ procedatur breuiter, ſummariè, ſine ſtrepitu, & figura iudicij; ad hunc effectum quælibet bucca habeat custodem, ſeu Campariũ, deſcriptũ ad officiũ Nauigij, qui ſi negligens fuerit, puniri poſsit arbitrio Commiſſarij præfati.

Non conducatur aqua ex Nauigio pro irrigando, vel macinando ad alienum diſtrictum, & loca non ſubdita, niſi cum licentia Magnifici D. Prætoris, & Deputatorum Nauigij, ſub pœna ſcutorum quinquaginta applicanda vtſupra. Nullusq; permittat ſuper ſuo fieri aquæductum, pro conducendo extra diſtrictum; ſub pœna prædicta, & ſi prohibere non poſsit, denuntiet ad officium prædictum.

Cvra etiam prædictorum Deputatorum Nauigij, & aquarum, & Commiſſarij, ſeu officialis præfati, erit, circa aquæductus vndecunq; prouenientes, vt debitos pontes, clauicas, aggeres, foratoria, fugas, ſeu exitus habeant: Ita vt damnum alicui perſonæ, communi, collegio, vniuerſitati; nec etiam vijs, tam publicis, quàm priuatis inferant, de damno autem, & quantitate damni, credatur ſacramento damnũ paſsi, cũ vno teſte fidedigno, vſque ad libras vigintiquinque imper. contrariumq; probari poſsit. Item circa taleatam, quæ diſcurrit ſecus viam Platinæ, & circa impedimenta tollenda, & omnia alia ad conſeruationem dictæ taleatæ neceſſaria, ſeruentur ea omnia quæ præſentibus prouiſionibus diſpoſita ſunt circa Nauigium, ſaluo quo ad expenſas circa eam fiendas, quæ fieri debeant per eos ad quos ſpectat, per quos etiam ſoluantur libræ centum imper. ex libris quatuor centum ſalarij officialis ſupra conſtituti, vbi deficiant condemnationes occaſione taleatæ, & dugalium, ex quibus pro dictis libris centum ſatisfiat. Item circa omnia dugalia vtſupra, excauentur per eos, ad quos ſpectat, & debitam fugam habeant. Item circa pontes, & clauicas, tam ſuper feriolis, quàm ſuper dugalibus, poſsintq; & debeant cogere omnes ad quos ſpectat, ſiue ſingularis perſona ſit, ſiue vniuerſitas prædicta, & alia neceſſaria, & opportuna facere, & adimplere omnibus promptioribus vijs, & remedijs, etiam per pœnas, & mulctas, vſq; ad ſummam ſcutorum vigintiquinq; pro quolibet, & qualibet vice, & per prohibitionem eis vtendi, inobedienteſq; punire, & mulctare, vltra emendationem damni arbitrio Magnifici D. Prætoris, & Deputatorum, vſq; ad ſummam aureorum decem applicandorum prouinciæ Nauigij, aquarum taleatæ, & dugalium congruè referendo, & vlterius poſsint, & debeant pontes, clauicas, & alia facienda, quæ terminis per eos ſtatuendis, facta non reperiantur, facere expenſis eorum ad quos ſpectat, vel pecunias ad hunc effectum ad cambia, & recambia vtſupra accipere, & omnem quantitatem expenſæ, & cambiorum vtſupra exigere, ſeu exigi facere in forma cameræ, ab his, qui tenentur, præmiſſa tamen in ſpetie monitione debitorum. Non propterea cenſeatur derogatum iuriſdictioni officialis ſtratarum, nec etiam alicuius alterius officialis.

Omnibvs habentibus ius aquæ ducendæ, vel ex Nauigio, vel aliter quomodocunque liceat aquam ducere per agros, & poſſeſsiones alienas, vbi alias à ſtatutis prohibitum non ſit, cum minori tamen damno, ſoluendo prius pretium terræ, & quartam partem vltra, & damnum, quod inferri continget, arbitrio duorum expertorum ad formam conſtitutionum. Idem liceat, & per foſſata cuiuſlibet, ea etiam ampliando, ſoluendo terrenum pro ampliatione occupandum vtſupra, & ſi poſſet commodè duci per foſſata, non ducatur per agros, ſeu campos, item liceat duci ſupra, & ſubtus rugias aliorum faciendo ædificia, & alia ad formam conſtitutionum. Hoc declarato, quòd ſi, ſalua ratione liuelli, rugia nuper conſtruenda poſſet, tam ſupra, quàm ſubtus aliam antiquiorem tranſire, ſtetur electioni, ſeu declarationi domini anterioris rugiæ, quomodo poſterior tranſeat, quod ſi adeo ſit eleuata antiquior, vt nuper conſtruenda non poſſet niſi ſubtus tranſire, poſsit antiquæ rugiæ dominus, ſi ei placuerit, ita ſuam profundam facere, & demiſſam, vt noua ſupra ſuam tranſeat.

Nvllvs ex aliena rugia aquam extrahat, præter voluntatem Dominorum, nec damnum

aliquod inferat rugiæ, bncheto, nauatijs, partitorijs, paratorijs, ripis, clauicis, vel pontibus, aut aliquo modo impediat, qnominus liberè fluat, dato quòd per prædia, seu secus prædia contrafacientis flueret, sub pœna scutorum quinque applican. illi cui damnum illatum fuerit, vltra damna, & interesse, eidem persoluenda, is teneatur, ad cuius commodum factum doceat, Idem etiam locum habeat, si vnus ex socijs, vel participantibus, damnum intulerit vtsupra, contra voluntatem aliorum, saluis tamen conuentionibus, si quæ adessent inter eos.

Si contingat plures habere ius in eodem aquæductu, quorum aliqui sint diligentes in eum, & eius ædificia reparando, & faciendo impensas, quæ circa illud fieri contingent; aliqui vero renitentes, vel negligentes, eo casu diligentes posśint vti aqua, & iuribus negligentinm, qui negligentes non posśint socios diligentes impedire, ant eos turbare, sub pœna arbitrio officialis comminanda, & applican. vtsupra, donec soluerint portionem suam impensarum, credaturq́; circa quantitatem expensarũ in reparando, & alia faciendo circa dictos aquæductus, sacramento illorum, qui expenderint, eo amplius si negligentes steterint per annum, qnòd non soluant partem suam expensarnm, inre suo priuentur, & priuati intelligantur si id Magnifico D. Prætori videbitur, inspecta facti, & personarũ qualitate, & illnd ius diligentibus, qui expensas fecerint, accrescat, & quilibet iusdicens eos tueatur, & defendat prædicta tamen circa amisśionem iuriũ dicta procedant, & intelligantur, si & postquam tales negligentes fuerint requisiti ad contribnendum per socium, vel socios diligentes, seu volentes reformare, seu reficere vtsupra, per denuntiam, sen interpellationem inscriptis, parte Domini Prætoris, vel eius Vicarij, vel dicti Commissarij, vel officialis de qua in actis officij eorũ iusdicentiũ constet, vel ẽt extraindicialiter per denuntiam, seu interpellationẽ, de qua constet per instrumentum publicum, renitentesq́; seu negligentes intelligantur, qui requisiti vtsupra, termino dierum decem non soluerint, vel comparuerint coram vno ex præfatis iusdicentibus, seu officialibus cum pecunia parata eam realiter deponendo penes eligendnm per iusdicentem, seu officialem prædictum, qui si minus idoneum, aut ad conueniendum difficilẽelegerint, seu acceptanerint, de suo teneantnr.

Si ignorentur hæredes defunctorum participantium in aquæductibns, vel aliquos contingat esse absentes, sufficiat citare, & requirere, ad domum solitarum habitationum defunctorum dum viuebant, vel dictorum absentium, earum vero personarum, quæ habitationem solitam non habent in ciuitate, vel districtu, vel aliter absentes, vel forenses sint, citationes sufficiat fieri ad domos, & casamenta posseśsionum suarum, ad quas aquis vtuntur, quòd si posseśsiones non habeant, sed eis vtantur ad molendina, citatio fieri posśit ad domum molendini, si aliquis ibi inueniatnr, sin minus in Platea maiori Cremenæ; ad arengherium Communis Cremonæ, incertarum vero personarum citatio, vel quando generaliter aliquid præcipitur, sufficiat fieri per proclamata publica, super arengherio Cremonæ. in proceśsibus, & negotijs concernenribus aliquam rugiam, seu omnes in ea participantes sufficiat citare, seu admonere duos ex participantibns, habentibus ius maius in dicto aquæductu, alijs in genere citatis, vel monitis in platea vtsupra, ad publicum arengherium Communis Cremonæ.

Commissarivs, seu officialis præfatus, intra decem dies à die innentionis, denunciationis, vel accusationis ad officium scriptæ, incipiat procedere citando, vel monendo accusatos, denuntiatos, vel requisitos, seu illos, qui inuenti dicantur ordinibus contrafecisse, & quanto citius causas expediat condemnando, mulctandoúe, aut absoluendo, saltem intra bimestre à die termini primæ citationis; sub pœna arbitrio Magnifici D. Prætoris irroganda pro qualibet causa non expedita, quæ nihilominus expediri, & terminari valeat, lapsu prædicto non obstante.

A condemnationibus, & sententijs officialis Nauigij non posśit appellari, vel de nullitate dici, vel quo qnomodo qnerelari, nec in causis coram eo vertenribus consilium sapientis peti.

Nvllvs, qui præsentibus ordinibus contrafecerit condemnari posśit, vel pecnniaria, vel corporali pœna, nisi re cum Magnifico D. Prætore communicata.

Aliae hinc retro factæ prouisiones, in materia Nauigij tantum, abolitæ sint, & censeantur, posśint tamen sex Deputati cum officiali, nouos ordines facere, factos corrigere, necnon addere, diminuere, & declarare, data tamen notitia in Consilio Generali Cremonæ, & dummodo

sequatur

sequatur approbatio Principis, vel Senatus.

Cvm autem ij ordines summa consultatione, & matura deliberatione confecti fuerint, nos quoque laudantes, eos approbamus, & confirmamus, approbatosq; & confirmatos esse decernimus, & volumus, atque vt suum effectum sortiantur, mandamus omnibus, & singulis magistratibus, officialibus, iusdicentibus, & subditis nostris, cæterisq; alijs ad quos spectat, & spectabit, vt ordines ipsos firmiter seruent, & exequantur, seruariq; & exequi inconcusse faciant, in quorũ fidem, præsentes sigillo nostro munitas fieri iussimus. Dat. Mediolani die 22. Decembris 1551. Signat. Franciscus Pe. Nigra, & sigillat. solito sigillo in cera rubea.

Declaratio Prouisionis Nauigij super citationibus faciendis.

Havendo supplicato à S. M. Ces. li Magnifici Signori Officiali, & Deputati dil Nauiglio della Magnifica Communità di Cremona, dimandando declaratione di vna Prouisione sopra esso Nauiglio la qual dispone, che nelli negocij, ò processi concernenti alcuna ragione, ò tutti li participanti in essa, basti che siano citati doi di essi participanti quali habbiuo maggior ragione in essa, dubitando essi Signori Officiali, & Deputati che detta Prouisione non hauesse loco se non nanti li prefati Signori Officiali, & Deputati del Nauiglio è solo nella Città di Cremona, hanno ottenuto lettere patenti da S. M. del tenore infrascritto.

Carolus V. Romanorum Imperator semper Aug. &c.

Nomine Officialium, & Deputatorum Nauigij Cremonæ nobis supplicatum fuit in hunc modum vz. Inuictissime Cæsar in ordinibus Nauigij Cõmunis Cremonæ approbatis per M. V. circa citationes fiendas, cautum est quod in processibus, & negocijs concernentibus aliquam rugiam, seu omnes in ea participantes sufficiat citare, seu admonere duos ex participantibus habentibus maius ius in aquæductu, alijs etiam in genere citatis, vel monitis in platea, vel ad publicum arengherium Communis Cremonæ quod ea ratione factum fuit ad tollendum difficultatem, & impensam, quæ aliàs esset in citandis omnibus singularibus personis participantibus in vna seriola. Quæ prouisio licèt posset dubitari tantummodo habere locum coram Officiali ipsius Nauigij, & in concernentibus iurisdictionem ipsius Officialis, tamen cum semper militet eadem ratio, videtur esse intelligenda vt habeat locum vbicunq; & coram quibuscunq; iusdicentibus, delegatis M. V. attamen ad tollendum omnem hæsitationem, & cauillationes, ac vt litium anfractus superinde tollantur, decreuerunt M. V. serui Officialis, & Deputati ipsius Nauigij electi à Communitate Cremonæ confugere ad M. V. humiliter supplicando dignetur per suas litteras declarare mentis suæ fuisse, & esse, vt ea prouisio circa citationes locum habeat in quibuscunq; causis, & processibus coram quibuscunq; iudicibus, & delegatis, tam in præteritum, quàm in presens, & in futurum, & vbicunq; in dominio Mediolani, vel saltem de nouo concedere, quod attenta difficultate citandi omnes participantes in vna seriola, qui vt plurimum plures, & fere infiniti reperiuntur, & ad euitandas expensas sufficiat in processibus, & negocijs expediendis etiã in ciuitate Mediolani aduersus participantes in quibuscunq; seriolis duos ius habentes citare seruato etiã, si M. V. videbitur in ciuitate Mediolani statuto Mdiolaneñ. de citationibus peremptorijs, ꝙ scilicet illi duo in citatione peremptoria citentur personaliter, vel ad domum eorum habitationis.

Qvibvs perpensis, & attenta multitudine prætendentium ius in recitatis aquæductibus supplicantium petitioni annuendum censuimus. Et ita his nostris concedimus, & dispensamus, quod ordo in supplicatione memoratus dans formam citandi obseruetur etiam in vrbe hac nostra, modo edictum publicetur in ciuitate Cremonæ quod tamen non noceat nisi habitantibus in agro nostro Cremonen. mandantes his ad quos spectat vt ita exequantur, & faciant obseruari. In quorũ fidem præsentes sigillo nostro munitas fieri iussimus. Dat. Mediolani 24. Martij 1553. Signat. Benedictus Parellanus, & sigillat. solito sigillo imper. in cera rubea.

Pero

Pero accioche niuno posi pretendere ignoranza di tal ordinatione, & acciò per l'auenire detto modo di citare alcuni de i participanti posi esser messo in essecutione non solamente nanti al Signore Officiale di detto Nauiglio, ma nanti à ciascuno iusdicente, non solo in la Città di Cremona, ma in ciascuno loco del dominio di Milano senza contradittione di alcuno, si fa la presente publicatione. In quorum fidem &c. Cremonæ die 17. Aprilis 1553.

Supplicatio, & litteræ Cæsareæ pro moderatione buccarum super quibus lis non pendet, etiam quòd sint de inferioribus.

Carolus V. Rom. Imper. &c.

Dilectissime noster. Ab honestate abhorrere nobis visa non est petitio contenta in occlusa supplicatione Deputatorum Nauigij istius nostræ vrbis. Iccirco mandamus vobis, vt permittatis quod supplicantes moderari faciant buccas, super quarum moderatione lis non pendet, non obstantibus ordinibus in ipsa supplicatione narratis. Dat. Mediolani 1. Iulij 1553. Signat. Franc. Petranigra. A tergo Sp. I. C. Præt. Cremonæ senatori nostro dilectiss. & sigillat. solito sigillo imperiali in cera rubea.

Inuictissime Cæsar.

Ex prouisionibus Nauigij communis Cremonæ cauetur omnes, & singulas buccas seriolarũ cuiusuis sint esse moderandas, incipiendo à buccis superioribus pro prima vice, & descendendo gradatim ad inferiores. Vnde cum pro executione memoratarum prouisionum fideliss. M. V. serui, & subditi Deputati super ipso Nauigio operam darent, vt per Magnificos D. Franciscum, & Firmum de Siccis habentes buccas suarum seriolarum in partibus superioribus huiusmodi moderatio fieret, hoc negocium reductum est litigiosum, & pendet coram Magnifico Senatore Varahona. adeo quod pendente ea controuersia cessat moderatio aliarum buccarum, & quia decisio ipsius litis forte longius protrahetur, & nunc imminet tempus faciendi huiusmodi moderationes, quæ non sunt retardandæ saltem in partibus inferioribus ex pendentia litis buccarum existentium in partibus superioribus, præfati Deputati operæ pretium esse duxerunt non retardare moderationem aliarum buccarum, & ne sibi obijci possit incipiendũ esse à buccis superioribus ad formam memoratarum prouisionum, decreuerunt confugere ad M. V.

Humiliter supplicando dignetur præmissis attentis scribere, & mandare Magn. Prætori Cremonæ quod præfatis supplicantibus permittat aliarum buccarũ moderationem fieri exceptis memoratis Siccis pro eorum buccis pro quibus lis pendet vt supra non obstantibus memoratis prouisionibus in contrarium, & quod omnes etiam non suppositos iurisdictioni Cremonæ vno, & eodem tempore ad dictam moderationem possint cogere, & inobedientes, & renitentes per pœnas, & mulctas applicandas Fisco cogere, & eisdem supplicantibus in omnibus ope, & fauore assistat. prout speratur &c.

Modus condemnandi contrafacientes ordinibus.

Philippus Hispaniarum &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

Dilecti nostri. Cum nobis oblatæ fuissent occlusæ vestræ preces, & fuissent in Senatu nostro propositæ, in eam venimus sententiam habita omnium diligenti consideratione vobis concedendum esse, prout per præsentes concedimus, vt in casu destructionis modulorum, vel riparum, contrauentionumue, de quibus in ipsis precibus, possitis omnes participantes in seriola, in qua aquæ ex contrauentione labentur (seruata forma in procedendo à prouisionibus tradita) condemnare in pœnis in eisdem prouisionibus contentis, executionem faciendo contra singulos participantes pro portione contingenti habita ratione ad partem quam quilibet ipsorũ in dictis seriolis habebit. Reseruato tamen iure condemnato, ac soluenti summariè consequendi omne id quod soluerit, vnà cum damnis, & expensis legitimis contra eum qnem destructionis, seu contrauentionis auctorem fuisse, vel eisdem destructioni, aut contrauentioni occasionem præsti-

tisse apparuerit. Dat. Mediolani die 15. Aprilis 1564.

Serenisime Rex.

Ex dispositione prouisionum Nauigij fid. Communitatis Cremonæ à Senatu Excellentissimo approbatarum inflicta est pœna diuersimode his, qui ad præiudicium Nauigij delinquunt, aut impedimenta in eiusdem alueo apponendo, aut ripas destruendo, aut modulos seriolarum ex eo aquas haurientium rumpendo, vel alterando, aut aliter contraueniendo ipsis prouisionibus, prout in eis. diciturq; ibi eos ad pœnam teneri, ad quorum commodum tale factum succedat, vel ad quorum vtilitatem aquam labi compertum fuerit, aut in alia verba æquipollentia, prout in eis quæ exhibentur. Hoc idem etiam dictum est in sententia Ill. D. Mazentæ lata in re restrictionis, vbi imponitur pœna frangentibus, vel alterantibus aptationes factas pro ipsa restrictione. sed oritur dubium quomodo agendum sit, quando comperitur ex contrauentione aliquam rugiam commodum sentire, vt pote quia ex ea causa in eam vberior aqua influat. nam si contra omnes dirigatur actio, allegant singuli commodum nō sensisse, aut quia aqua intercipi potuerit per alios in alueo eorum seriolæ, antequam deueniat ad eorum prædia, aut quia tali die eis non pertinuerit aqua. Et si dicatur posse Commissarium, & Deputatos, ac Camparios, dum visitationi Nauigij vacant, vbi aliquas seriolas deliquisse compererint, ipsas seriolas insequi, & videre, ad quorum commodum aqua ipsa tendat, hoc ex vsu compertum est non posse aliquo pacto saltē in aliquibus exequi, quia ex seriolis haurientibus aquas Nauigij aliquæ reperiuntur, quæ per admodum longum iter aquas deducunt vt quadraginta milliaria excedant, aliæ in tot partes, seu bucchetos diuiduntur, vt inextricabiles reddantur, ex quibus fit, vt huiusmodi contrauentiones impunitæ remaneant. Vnde postea omnia in confusionem deducuntur. pro quo morbo sanando Deputati, & Officialis ipsius Nauigij ad M. V. confugere proposuerunt.

Humiliter supplicando dignetur corrigendo, seu declarando ipsas prouisiones, & sententiam, aut eis addendo, edicere quod in casibus prædictis possit agi contra omnes participantes in genere ipsius seriolæ, in quam aquæ ex contrauentione labentur, seruata forma in citando, quæ tradita est ex ipsis prouisionibus, & demum eosdem in pœnis contentis in illis condemnare, dirigendo executionem contra omnes participantes pro portione dictæ condemnationis contingenti, habita ratione ad partem quam singuli habent in ipsis seriolis. Ita tamen quod quicunq; qui aliquid soluerit pro ipsa pœna, id omne consequi possit summariè contra eum, cui die contrauentionis aquam pertinuisse docuerit. Nam antiquitus dum aliæ prouisiones vigebant, quæ tamen sub eisdem verbis conceptæ erant, hoc idem seruabatur, prout patet per publica documenta, quæ exhibentur, & alias M. V. in alijs tamen materijs declarauit, prout in parte concernente modulationem seriolarum, & solutionem taxarum, & modum in citando. Et hac via prouisum erit rei ipsius Nauigij, quæ aliter perditū ibit. quod non creditur esse mentis M. V.

PROVISIONES

PROVISIONES VICTVALIVM MAGNIFICÆ CIVITATIS CREMONÆ *NOVITER REFORMATÆ.*



HILIPPVS Dei gratia Hispaniarũ, vtriusque Siciliæ &c. Rex, & Mediolani Dux &c. Decuriones Ciuitatis nostræ Cremonæ, cum ordines quosdam ad res venales circa victum pertinentes edidissent, eosq; à Senatu nostro petijssent approbari, supplicationẽ exempli sequentis nobis porrexerunt videlicet, Serenissime Rex. Decuriones ciuitatis Cremonæ grauati per Consilium Generale ipsius ciuitatis ad obtinendam approbationem à M. V. infrascriptorum ordinum pro bono publico ipsius ciuitatis per ipsum Consilium Generale confectorum ad M. V. recurrunt ei humiliter supplicando, vt præfatos ordines approbare dignetur, Mandareq; Magnifico D. Prætori ipsius ciuitatis, vt eos in ipsa ciuitate publicare faciat, ac quòd ita publicati in posterũ ab omnibus inuiolabiliter obseruentur, non obstantibus quibuscunq; litteris pœnas ad maiorem summam reducentibus; ac alijs in contrarium facientibus. Qua perpensa, & ipsis ordinibus diligenter reuolutis, ac discussis, placuit aliqua delere, nonnulla mutare, & quædam addere, quemadmodum è re publica esse visum fuit. Demum eos ordines reformatos in tenorem sequentem esse describendos videlicet.

PLACVIT Magnificis DD. Consiliarijs declarare infrascriptos ordines cedere ad publicã vtilitatem, ipsosq: obseruandos esse ad vnguem, prout iacent, dummodo de eis obtineri possit approbatio, & confirmatio ab Illustrissimo, & Excellentissimo Principe, vel à Reuerendissimo Senatu M̃ri, pro qua approbatione, & confirmatione obtinenda, & impetranda grauauerunt, & grauant Magnificos DD. Deputatos Magnificæ Cõmunitatis Cremonæ tã præsentes, quàm futuros posito, & obtento partito per omnes, demptis sex. Qui ordines sunt videlicet.

CVM quotidie fieret querela penes DD. Deputatos Magnificæ Communitatis Cremonæ propter diuersos abusus in re victualium existentes, attenta maxime modicitate pœnæ, & deficentia aliquarũ prouisionum, per electos à præfata Magnifica communitate considerati, & confecti fuere infrascripti ordines ad tollendos abusus, & euitandas fraudes vigentes in re prædicta victualium. Qui ordines sunt infrascripti videlicet.

PRIMO quòd quolibet anno per Magnificam communitatem Cremonæ eligantur duo nobiles, qui vnà cum D. Vicario prouisionis siue vno ex Dominis officialibus victualium eiusdẽ per tempora futura, nec non & cum Thesaurario præfatæ Magnificæ communitatis facere habeant calmerium carnium manziorum appastatorum, & vitulorum per binas vices videlicet de mense Decembris, & ad festum Paschatis Resurectionis Dominicæ, & iuxta calmerium per eos fiendum, omnes Beccarij teneantur vendere carnes suas, & non vltra, sub pœna soldorum decem Imper. pro qualibet libra carnium venditarum, vltra dictum calmerium, & si dictum calmerium dictis temporibus non fuerit datum, quòd remanere habeat firmum vetus calmeriũ quousq; eis datum fuerit nouum, sub pœna prædicta soldorum decem Imper. pro qualibet libra carnium quæ venderentur vltra dictum calmerium vetus.

ITEM quòd per D. Vicarium prouisionis, vel per vnum ex DD. officialibus victualium quolibet anno eligen. per præfatã Magnificam communitatem fiat calmerium carnibus grossis non appastatis, iuxta qualitatem ipsarum carnium, & eo facto Beccarij teneantur ponere cedulam super dictis carnibus, continentem calmerium earundem quæ cedula videri possit per quemcunq;, nec amoueri possit, nisi vendita tota carne. Beccarij contrafacientes prædictis omnibus, vel in aliqua parte, puniantur in libris tribus Imper. qualibet vice, & teneantur dicti Beccarij vendere dictas carnes iuxta dictum calmerium, & non vltra, sub pœna sol. decem Imper. pro qualibet libra carnium venditarum vltra dictum calmerium.

ITEM quòd per ipsum D. Vicarium prouisionis, vel per vnum ex ipsis DD. officialibus victualium præfatæ Magnificæ communitatis de mense Septembris fiat calmerium carnium

ouium,& castronorum,ac similium, quod calmerium seruari debeat per vendentes tales carnes, sub pœna sol. decem Imper. pro qualibet libra carnium venditarum vltra dictum calmerium.

ITEM quòd bestiæ grossæ cuiuscunque conditionis sint, & qualitatis non possint vendi, nisi prius visæ fuerint per vnũ ex ipsis DD.officialibus victualiũ prelatæ Magnificæ cõmunitatis, ad hoc, vt super eis facere possit calmerium, vbi iudicauerit tales bestias non esse appastatas, pœna Beccarijs vendentibus carnes dictarum bestiarum antequam videantur vtsupra librarum trium Imper. pro qualibet bestia sic vendita, & qualibet vice

ITEM quòd quilibet Beccarius teneatur vendere ipsas carnes ad pensam communis Cremonæ, & si quis male pensauerit, seu malam pensam dederit de vntijs sex, & abinde infra, condemnetur in sol. decem Imper. pro qualibet vice, qua fecerit dictam malam pensam, & à dictis vntijs sex supra condemnetur in sol. viginti Imp. qualibet vice, qua repertus fuerit dedisse malam pensam,de qua mala pensa vbi incontinenti post emptionem carnium de ea tractari contingat, stetur sacramento cuiuslibet, qui in eo actu iurauerit emisse carnes pro maiori summa, quàm repertæ fuerint dictæ carnes, & possit ipse D. Vicarius prouisionis, vel vnus ex ipsis DD. Officialibus cogere quemlibet ad iurandũ, & renitentes ad iurandum amittant carnes, quarum tertia pars sit Officialis facientis inuentionem, & aliæ duæ partes pauperum carceratorum, & si emptor,vel portator interrogatus de pensa, dixerit se nescire pensam, sed quòd soluit carnes pro tanto iuxta petitionem Beccarij,quòd facto computo per officialem,si repeiiatur emptor dedisse de pluri pro summa vnius denarij pro qualibet libra, eo in casu condemnetur Beccarius in pœnã vendentis carnes vltra calmerium. Si vero reperiatur dedisse de pluri, sed non pro summa vnius denarij pro qualibet libra, condemnetur pro mala pensa vtsupra, possit tamen ipse Beccarius probare contrarium eius, quod per dictum emptorem iuratum fuerit, & vbi emptor conuictus fuerit falsum iurasse, condemnetur ad emendationem damni versus Beccarium, & vlterius in duplum versus ipsam communitatem.

ITEM quòd Beccarij non possint vendere, nec pensare carnes vitulorum cum alijs carnibus grossis, nec è conuerso, sed vendere vitulos de per se,& carnes manziorum appastatorum de per se, & similiter alias carnes iuxta dictum calmerium, sub pœna librarum trium imper. qualibet vice, qua reperti fuerint pensasse carnes manziorum cum vitulis, & alias carnes prout supra.

ITEM quòd Beccarij non possint incidere, nec vendere schinchos, & capita bestiarũ grossarũ cum carnibus earundem bestiarũ, sed eos statim mortuis manzijs, vitulis, & alijs bestijs portare, seu portari facere in platea ad locum depntatum ad vendendum ipsa capita, ac schinchos, & ibi ea, & eos vendere,& non in aliquo alio loco, sub pœna librarum trium imper. qualibet vice,qua comperti fuerint eos schinchos, vel aliquam partem eorundem habere, & tenere in macellis,vbi venduntur aliæ carnes.

ITEM quòd Beccarij teneantur incidere, & dare petentibus, & emere volentibus de dictis carnibus, quas venales habuerint vbicunq; & à quocunq; latere voluerint emptores, & in qua quantitate voluerint in vna libra, & abinde supra sine aliqua adiuncta, sub pœna libr. triũ imper. qualibet vice, qua requisiti fuerint, vt vendant dictas carnes dicto emptori emere volenti, & requirenti vt supra, & ipsi recusauerint eas carnes statim facta requisitione vendere dicto emere volenti, & quod requisitio possit fieri per plures vices à quocunque, & quoties Beccarij recusauerint, incurrant pœnã prædictam dictarum librarũ triũm pro qualibet vice, & de numero requisitionũ factarum stetur sacramento dicti requirentis cum vno teste fidedigno.

ITEM quòd quilibet, qui denunciauerit D. Vicario prouisionis, vel vni ex DD. officialibus cum attestatione vnius testis fidedigni aliquos Beccarios vendidisse carnes vltra calmerium, vel contrafecisse in aliquo statutis, & ordinibus officij prædicti victualium, lucretur carnes per eum emptas à dictis Beccarijs, & statim ipse D. Vicarius prouisionis, vel D. officialis teneatur fieri facere executionem per curretium dicti officij pro tanta summa, quantã important dictæ carnes, vt fiat dicto denuncianti restitutio pecuniarum per eum solutarum dicto Beccario pro pretio dictarum carnium.

ITEM vbi dato calmerio ipsis Macellarijs pro omnibus carnibus vendendis in ciuitate illi Macellarij

Macellarij nollent amplins in futurum vendere carnes, ne ciuitas patiatur respectu deficientiæ carnium, quòd omnes Macellarij, qui anno tunc elapso vendiderint carnes teneantur, & sic cogi posśint ad facień. de carnibus ad sufficientiam per bimestre subsecuturum, computandnm à die denunciationis solemniter per ipsos Macellarios transmittendæ DD. Deputatis Magnificæ Communitatis, ad hoc, vt eo bimestre durante ciuitas posśit prouidere de personis, quæ faciant carnes ad sufficientiam pro vsu totius ipsins ciuitatis, & vbi recusauerint facere carnes, quòd ipsi Macellarij antiqui recusantes condemnentur, & condemnari debeant in pœna scutorũ duorum pro singulo pro quolibet die, quo recusauerint carnes sufficienter tenere, & vendere.

ITEM ꝙ Beccarij non audeant habere, nec tenere aliquas carnes absconditas quomodolibet in aliquo bancho, aut retro, vel intus aliquod discum, & nec in aliquo alio loco, præter quam in apotheca, & loco dictæ apothecæ taliter patenti, ꝙ omnes carnes videri posśint à quibuscunq; videre volentibus, sub pœna librarum trium Imper. qualibet vice, qua inuenti fuerint habere dictas carnes absconditas, & amiśsionis dictarum carnium, quarum tertia sit officialis, tertia inuentoris, siue denunciatoris, qui teneatnr secretus, & alia tertia pauperum carceratorum.

ITEM quòd Beccarij teneantur habere, & tenere qualibet die carnes ad sufficientiam, & intelligatur ipsos Beccarios non habere carnes ad sufficientiam quotiescunq; qualibet die, & qualibet hora eiusdem nõ habuerint inter ipsos omnes carnes venales pro pretio saltem scutorũ quindecim auri, & hoc sub pœna lib. quinq; Imper. pro singulo ipsorum pro qualibet vice qua reperti fuerint defecisse, & idem intelligatur pro die Iouis vsque ad horam prandij, sed lapsa hora prandij non posśint condemnari de insufficientia respectu residui ipsius diei.

ITEM quòd omnes carnes, quæ fuerint in apothecis intelligantur venales, & de eis prout supra Beccarij teneantur, & debeant vendere statim petentibus, sub pœna sol. viginti Imper. qualibet vice, qua recusauerint, nec posśint excusari, quòd dictas carnes alijs vendiderint, aut promiserint.

ITEM quòd per eligendos qnolibet anno per præfatam Magnificam Communitatem fiat calmerium candelarum sepi bis in anno, videlicet de mense Aprilis, & de mense Nouembris, & iuxta illud candelarij teneantur, & debeant vendere quibuscunq; emere volentibus dictas candelas, pœna librarum trium Imper. pro qualibet libra candelarum vendita vltra dictum calmerium, & vbi dictis temporibus calmerium nouum non fuerit datum, quòd remaneat firmum vetus, & iuxta illud vendant dictas candelas sub pœna prædicta.

ITEM quòd dicti candelarij vendere debeant candelas de sepo puro, & clarificato, nec posśint, aut debeant in eo sepo ponere lardum, sonziam, butirum, nec aliud vituperium, sub pœna librarum trium Imper. pro qualibet libra sepi non clarificati, & teneantur DD. officiales, seu vnus ex eis de eis candelis facere experimentum quolibet mense saltem, & condemnare dictos candelarios habentes de candelis sepi non clarificati in pœna prædicta librarum trium Imper. pro qualibet libra.

ITEM quòd reuenditores lini, Pollaroli, & proxonetæ similium rerum nõ posśint stare super plateis, aut mercatis ante nonas, nec emere, aut emi facere aliquas res ante dictum tempus, sub pœna librarum quinq; Imper. pro quolibet, & qualibet vice qua contrafecerint prædictis, vel alicui prædictorum, & quilibet sit accusator, & lucretur medietatem pœnæ, & teneatur pater pro filio, & dominus pro famulis.

ITEM quòd nullus audeat conducere ad plateam vini aliquod vinum mixtum cum aqua ad vendendum, sub pœna librarum decem Imper. pro qualibet vegete, seu carrario, aut vezzolo, & amiśsionis ipsius vini, & nullus brentifer audeat portare aliquam quantitatem vini alicui personæ de, & ex vinis venalibus existentibus super plaustris, nisi illud vinum conducatur ad dictam plateam vini in qua vinum vendi debet, sub pœna cuilibet brentifero librarum decem imper. qualibet vice, in quam tamen pœnam non incurrant quando totum vinum carrarij, aut vegetis venditum fuerit soli personæ tantum.

ITEM quòd in casu deficientiæ panis venalis ad plateas communis Cremonæ, quæ deficientia visa fuerit per ipsum D. Vicarium prouisionis, vel per aliquem ex DD. officialibus victualium

præfatæ Magnificæ Communitatis vnà cum duobus testibus, præfatus D. Vicarius prouisionis, vel D. officiales teneantur, & debeant statim absque aliquo processu condemnare vniuersitatem pistorũ in libris ducentũ Imper. qualibet vice, quæ pœna exigatur contra Massarios, & Consules dictæ vniuersitatis, data eis facultate faciendi similem executionem contra omnes pistores ad ratã, qui deinde agant via iuris contra illos, qui defecerint, ita quòd illi, qui defecerint cogantur resarcire illis, qui non defecerint, ratam dictæ condemnationis, & omnes alias expensas, & omnia damna, quorum cognitio spectet præfato D. Vicario prouisionis, & D. officialibus, vel maiori parti eorum.

ITEM quòd quilibet Furnarius teneatur, & debeat facere bonum panem, album, coctum, & assasonatum, & iuxta calmerium sibi dandum iuxta solitum per commune Cremonæ, & si aliquis habuerit, tenuerit, aut vendiderit panem contra dictã formam, condemnetur pro quolibet pane sic reperto valoris denariorum sex per ipsum D. Vicarium prouisionis, vel per D. officialem in sol. duobus Imper. & amittat dictum panem, qui detur carceratis; saluo quòd possint Furnarij vendere panem coctum ante calmerium per totam diem sequentem post illam diem, qua fuerit datum calmerium.

ITEM quòd circa omnia spectantia ad officium victualium credatur cuicunque accusatori iuranti cum vno teste fidedigno.

ITEM quòd quilibet requisitus per D. Vicarium prouisionis, vel vnum ex D. officialibus victualium teneatur permittere dictũ D. Vicarium, vel officialem videre, examinare, & pensare facere res cuiuslibet generis, quas emisset sub pœna soldorum centum Imper pro quolibet, & qualibet vice, & quòd Dominus teneatur pro famulis, & pater pro filio, & dicti requisiti teneantur dicere nomen, & cognomen suũ, & viciniãm, in qua steterit, ac nomen, & cognomen patroni sui congruè referendo sub pœna prædicta.

ITEM quòd in quocunq; casu D. Vicarius prouisionis, & seu D. officiales victualium, vel aliquis eorum inuenerit, seu inuenerint aliquas fraudes, quæ commissæ fuerint per quamcunque personam contra dispositionem præsentium statutorum, quod statim, & seu eamet die teneatur denunciare in scriptis cũ iuramento in manibus notarij officij victualiũ qualitatem inuentionis, & personas committentes, & quas inuenerit commisisse fraudes contra formam præsentium ordinum, & deinde in fine quorumlibet duorũ mensium, seu trium ad plus facere suas condemnationes, quæ fieri debeant citata prius parte iuxta solitum per ipsum D. Vicarium prouisionis, & per duos D. officiales victualium, & seu plurium si interesse voluerint.

ITEM quòd statuta officij victualium aliàs edita, quæ sunt contraria his ordinibus, & statutis antiquata sint, & esse intelligantur, nec vllo modo attendantur.

ITEM quòd Magnificus D. Prætor Cremonæ, & eius Vicarius, nec non, & omnes alij officiales eiusdem ciuitatis teneantur, & debeant quoriescunque fuerint requisiti per D. Vicariũ prouisionis, aut D. officiales victualium præstare eis omne brachium, auxilium, & fauorem in concernentibus ipsorum iurisdictionem.

ITEM quòd quolibet anno eligantur per præfatam Magnificam communitatem duo Sindicatores, qui sindicare habeant ipsum D. Vicarium, & officiales victualiũ illius anni, ac notarios, & curterios, & si aliquis putauerit officialem quid iniustè contra eũ egisse, agat contra præfatos D. Vicarium prouisionis, & officiales, & vtsupra coram præfatis D. Sindicatoribus ad damna exinde passa.

HAEC autem omnia cum summa deliberatione confecta esse sciamus, non dubitanlmus ea confirmare. Atq; ita tenore præsentium ipsos ordines eo modo, quo supra descripti sunt, approbamus & confirmamus. Mandantes spectabili Prætori, alijsq; Magistratibus, & subditis nostris Cremonen. vt ipsos ordines seruent, & exequantur, seruariq; & exequi faciant bis quæ contraria forent non obstantibus, quibus in hac parte tantum derogamus. In quorum fidem præsentes fieri iussimus, & registrari, nostriq; sigilli impressione muniri. Dat. Mediolani die 16. Decembris 1562.

Franc. Petranigra.

PROVISIONES

PROVISIONES AGGERVM, ET DVGALIVM AGRI *CREMONENSIS.*



HILIPPVS Dei gratia Hispaniarũ, vtriusq; Siciliæ &c. Rex, & Mediolani Dux &c. Deputati Aggerum Agri nostri Cremonensis preces, & ordines exempli sequentis nobis obtulerunt vz.

SERENISSIME Rex, biennio elapso, cum propositum fuisset in Consilio Generali fidelissimæ M.V.Ciuitatis Cremonæ, eam regionem Agri Cremonensis secus quam labuntur flumina Padi, Olij, & Abduæ, quæ non modica est, & quandam aliam partem Agri Cremonensis in partibus inferioribus multoties à modico tempore citra inundatam, & fructus eiusdem deuastatos fuisse, tam ab aquis ipsorum fluminum, quam à pluuialibus, & irrigatorijs exuberantibus, & in dies magis subiacere periculo ipsarum inundationum, tum ob exiguam curam Aggerum in partibus ipsis existentium, tum ob renitentiam, & pertinatiam quorundam habentium ibi prædia, qui vel recusant cum cæteris concurrere ad coostructiones Aggerum in partibus in quibus desunt, vel si consentiunt cum cæteris tamen recusant portionem suam taxarum superinde impositarum persoluere, tum quia Clauicæ, & Dugalia, & præcipuè Caui Rubecchi, & Taleatæ, non solum non extant expurgata, sed quodammodo quasi repleta, & quòd propterea ingentia damna illata sunt, & facillime inferri possunt ex ipsis inundationibus, tam dominis ipsorum prædiorum, & eorum colonis, quàm vniuerso Cremonensi populo, cum ipsa Regio de sui natura sit vberrima, & fæcundissima, & si ab aquis inundantibus tueatur, præstet tot, & tantos fructus, quod inter cætera non est timendum de aliqua annonæ penuria dicto populo Cremonensi, vbi vero inundetur, quasi necessario penuria ipsa, & calamitates infinitæ publicæ, & priuatæ sequerentur, quod etiam cedit maximo Fisci M. V. damno, & propterea conueniens, & necessarium esse, vt aliqua ijs malis excogitaretur digna prouisio; Ipsum Consilium re optimè discussa, in sententiam venit; nullam posse superinde excogitari meliorem medelam, quàm erectionem Magistratus, qui circa prædicta præcipuam, & diligentem curam adhibeat, ad similitudinem Magistratus Nauigij eiusdem Ciuitatis Cremonæ, Quapropter imposuit non nullis nobilibus eiusdem Consilij inter quos etiã aderat iurisperitus, vt diligenter excogitarent, qui ordines, & prouisiones in hac re Aggerum opportunæ viderentur, casq; compilarent pro dicto Magistratu erigendo. Hi itaq; electi, consideratis ordinibus, & statutis superinde disponentibus, & de negotio huiusmodi optimè edocti, qua potuerunt cura, & diligentia ipsos ordines condiderunt, quos cum nuper in eodem Consilio proposuissent, & de verbo ad verbũ legi mandassent, post debitas disceptationes, placuit ipsi Consilio eos approbare in forma quæ M. V. exhibetur, & postmodum ordinare, quòd cura Dugaliũ existentium à strata Rubecchi infra, inter quæ præcipuè sunt dicti Caui Rubecchi, & Taleatæ, quæ omnia erant sub cura, & Magistratu prædicto Nauigij Cremonensis, ab ipso Magistratu abrogaretur, & demandaretur eidem net Magistratui Aggerũ, quia Magistratus ipse Nauigij multis alijs est impeditus negocijs, quibus non parum est diligenter vacare posse, tum quia ipsa Dugalia sunt in parte inferiori Agri Cremonensis, & sic in diuersa regione à dicto Nauigio, & propterea commodiora prouinciæ prædictæ Aggerum, tum etiam quia magis conuenire visum fuit, vt alter Magistratus scilicet dicti Nauigij gerat omnem curam introductionis aquarum irrigatoriarum in Agrum Cremonensem. Alter vero scilicet Aggerum prædictorum tueatur Agros inferiores ab inundationibus; Et sperandum est ipsum Magistratum Aggerum huic negotio magis intendere debere, non solum rationibus prædictis, sed etiam quia ex forma ordinũ suprascriptorum saltem duo ipsorum eligi debent ex habentibus prædia inundationibus subiecta, & frustra esset ea tueri ab aquis fluuialibus, nisi etiam tueantur ab exuberantia aquarum irrigatoriarum, & Dugalium prædictorum, quæ fortasse magis, & facilius ob locorum situm nocere possunt, quàm fluuiales prædictæ,

prædictæ, postremo placuit etiam eidem Consilio nominare præfectos eidem Magistratui erigendo, quibus curam dedit, vt à M. V. debitam approbationem ordinũ, & omniũ prædictorũ peterent, prout humillimè petunt, quam se obtenturos sperant, tanquam æquam, necessariam, & valde proficuam, & nemini nocituram, quod & si &c.

In congregatione Magnifici Consilij Generalis diei primi Februarij 1565. Ab Incarnatione per Magnificos Dominos Consiliarios reperitur inter cætera factas fuisse ordinationes tenoris infrascripti videlicet.

Placvit prædictis Magnificis Dnminis Consiliarijs eligere, & ita elegerunt, & eligunt Magnificos DD. Philibertũ Laudam Iur. Cons. Io. Baptistam Persicbellum Cap. Ioan. Baptistam Celanum, & Pe. Ioan. Ferrarium, qui compilare habeant ordines, pro quibus erigendus est Magistratus super Aggeribus, tam fluminis Padi, quàm Olij, & Abduæ, in quibuscunq; partibus Cremonensis Agri, qui deinde in primo Consilio videantur, & approbentur, & hoc viua voce.

Eligantvr per Consilium Generale dictæ Ciuitatis de mense Decembris, Sex Nobiles, quorum vnus sit Iurisperitus de Collegio Dominorum Iur. Consultorum dictæ Ciuitatis, quorũ saltem duo habeant aliqua bona supposita inundationi fluminis Padi, vel Abduæ, seu Olij, qui vnà cum Commissario, seu officiali eligendo (vt infra) omnem habeant authoritatem circa negotia Aggerum Padi, & Clauicarum eorundem, & Pontium super ipsis Clauicis existentium, tam supra, quàm infra Ciuitatem, eisq; & eorum ordinationibus, & proclamationibus circa prædicta pareatur; Quibus quilibet Iusdicens, aut Magistratus, & officialis requisitus auxilium, & brachium impartiri teneatur.

Eligatvr eodem modo, & tempore vir probus, diligens, & expertus in Commissarium, seu officialem Aggerum, & vtsupra cum salario librarum tercentum Imperialium singulo anno soluendarũ, & quolibet mense, in principio cuiuslibet, ad ratam, qui per se, & non per substitutũ exerceat officium, eius cura erit, & officium, diligentiam circa Aggeres, Clauicas, & alia contenta in præsentibus ordinibus, & constitutionibus adhibere, & contrafacientes inquirere, & contra eos procedere, tam ad denunciationem alterius, quàm ex officio, & eos punire, & condemnare, item cognoscere de omnibus contentis in prouisionibus, & quibuscunq; causis occurrentibus occasione contentorum in eis, & exinde dependentibus, & connexis; Easq; decidere, & terminare, cum Consilio tamen dicti Iurisperiti, procedendo summariè, de plano, sine strepitu, & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, & quocunq; tempore, tam feriato, quàm non, modo non sit in honorem Dei, qui cõmissarius antequã se in dicto officio intromittat iurare teneatur, quòd bona fide officium suum exercebit, & ordines seruabit, idoneèq; fideiubere teneatur.

Eligatvr eodem modo, & tempore Notarius Collegiatus Cremonæ, in Cancellarium cum salario lib. centum viginti Imper. singulo anno soluendarum, & singulo mense ad ratam, & in principio cuiuslibet mensis, qui prouisiones, & acta ad officium prædictũ scribat, & computa teneat, & alia incumbentia faciat, qui antequam se in aliquo intromittat, iurare teneatur in manibus DD. Deputatorum, quòd bona fide officium suum exercebit.

Horvm sic electorum officium incipiat in calendis Ianuarijs, duretq; habeat per biennium, quo exacto, duo ex veteribus Deputatis remanere debeant, ad dictum officium, & eligantur quatuor alij, Commissarius vero, seu officialis, & Cancellarius nullo modo confirmari possint, sed exacto biennio alij de nouo eligantur, & si contingeret aliquem ex dictis Deputatis, vel officialem, aut Cancellarium durante dicto biennio decedere; Si intra decem dies à defuncti morte Consilium Generale haberi poterit, eligantur alij per dictum Consilium, sin minus, hæc electio fiat per Dominos Deputatos mensis negocijs Ciuitatis præfectos.

Hi sic electi, de mense Martij, aut saltem Aprilis, & de mense Septembris curare teneantur, quod saltem duo ex ipsis vnà cum officiali prædicto (expensis tamen officij prædicti) Aggeres, Clauicas, & vtsupra visitent, tam supra, quàm infra Ciuitatem, diligenterq; inuestigent, an aliquid sit quod reparatione, vel refectione, vel aliqua alia prouisione indigeat, & deinde re cum alijs participata, omnes simul, vel eorum maior pars possint, & debeant circa ea prouidere, &

poterε

ponere quascunque taxas superinde necessarias, tam pro expensis circa prædicta faciendis, quàm pro soluendis salarijs dicto officiali, & alijs dictæ prouinciæ deseruienribus, vbi tamen ad dictorũ salariorum satisfactionem pecuniæ condemnationum non sufficerent, Nec non pro alijs quibuscunque, quæ circa dictos Aggeres, & vtsupra, vel eorum occasione fieri contigerit, & eas exigere ab omnibus sentientibus commodum ex ipsis Aggeribus, & eorum prouisione, mediatè, siue immediatè, & in dictis taxis præfati DD. Deputati vnà cum officiali prædicto habeant omnimodam authoritatem taxandi, & arbitrandi pront eis conuenire videbitur, & si quas fraudes, contrauentiones ordinibus, vel abusus inuenerint, omnia ad officium referant, & de abusibus, & contrauentionibus duobus ex eis credatur, uel uni tantum, cum uno teste fide digno, & iurato.

NVLLVS ab impositionibus prædictis immunis sit, cuiuscunque conditionis existat, in omnibus, & per omnia, iuxta formam prouisionum Nauigij, nulliusq; priuilegij etiam cum titulo oneroso, aut possessionis non soluendi, siue alterius cuiuslibet iuris allegatio admittatur.

IMPOSITA taxa, omnibus sentientibus commodum ex prouincia prædicta, publicetur uoce præconis proclama super arengherio communis Cremonæ, nomine præfati Commissatij, & Deputatorum, cum termino soluendi, quo elapso possint contra non soluentes fieri executionea in forma Cameræ absq; alia citatione, uel ulteriori monitione, & quia dilatio solutionis multum præiuditialis est, ut facilior sit exactio, & tempore opportuno expensæ necessariæ fieri possint. Statutum est, quod vni ex quocunq; communi fieri possit executio, siue domini, siue coloni, aut fictabiles sint, modo commodũ sentiant vtsupra. Detur tamen eis regressus pro solido aduersus debitores in eadem forma Cameræ, summariè, simpliciter, breuiter, sine strepitu, & figura iudicij, diebus feriatis, & non feriatis vtsupra. Ita tamen quòd illis, qui comperientur suam portionem soluisse, vel eorum colonis, ant fictabilibus, non fiat executio pro portionibus aliorum &c. Possit tamen etiam Commissarius prædictus, & Deputati (si eis videbitur negotium dilationem non recipere) pecunias accipere ad cambia, & recambia, vera tamen, & realia, periculo debitorũ, & eorum damno, eis tamen prius nominatim, & in specie monitis contra quos fient executiones, tã pro sorte, quàm pro cambijs, & recambijs, & interesse in forma vtsupra. Possintq; quascunque taxas imponendas cuicunq; exigendas concedere, seu vendere ad publicum incantum, modis, & pactis, quibus eis conuenire videbitur.

PECVNIAE, tam taxarum, quàm condemnationum, ant alia occasione dictæ prouinciæ percipiendæ soluantur Thesaurario ad id nominatim deputato ꝑ electos, sin minus Thesaurario Magnificæ Communitatis Cremonæ, quæ tamen ad alios vsus conuerti non possint, quàm concernentes prouintiam, cuius causa, vel occasione dictæ taxæ impositæ fuerint. Qui Thesaurarius quandocunq; fuerit requisitus, vel saltem in fine anni, rationẽ reddat præfatis Dominis Deputatis, vel eorum maiori parti, & libros rationum, aliasq; scripturas Thesaurariæ, quos libros finito officio suo dimittat ad officium prædictum.

HABEAT Cancellarius libros ad id deputatos pro dicta prouintia, in eisque scribantur dicta, & recepta, debitoresq; & creditores, nullusq; aliqua quantitate soluta creditor describatur, nisi in manibus ipsius Cancellarij exhibeat, & præsentet scripturam receptionis solutæ quantitatis manu Thesaurarij subsignata, quam (vulgo recipiat appellant) quæ per Cancellariũ retineatur, & exinde eius quantitatis Thesaurarius debitor fiat, Nullus itẽ creditor fiat ex causa expensarũ, vel operarũ, vel mercedis promeritæ, vel salarij, vel quacunq; ratione describatur, nisi præcedat prouisio de consensu Deputatorum, vel eorum maioris partis facta, & super libro ad id deputato per Cancellarium registrata, vel manu maioris partis eorum subscripta, Thesaurarius etiam nemini soluat, nec per Cancellarium creditor describatur, nisi habuerit mandatum soluendi, seu buletam descriptam, tam à Cancellario, quàm à Deputatis, vel maiori parte, quæ penes se remaneat, vsque ad redditionem rationis suæ. Thesaurarij, & Cancellarij contrafacientis, & prædictam formam non seruantis, pœna erit soluendi de proprio.

ACTA omnia, prouisionesque, & processus describantur super libris ad id deputatis, prout fit ad officium criminalium, omnesque libri, acta, scripturæ, & filciæ, remaneant ad officium prædictum

prædictum etiam finito officio Cancellarij.

HABEAT etiam dictus Cancellarius librū vnum, vel plures, in quibus descripta sit quantitas terrarum, quæ inundationibus Padi subiectæ sint, vel propter Aggeres commodum sentiunt, & hac de causa per præfatos Dominos Deputatos posit ad mensuras deueniri, pro comperiendo, quæ sint terræ subiectæ inundationi prædictæ.

HABEAT prædictus Cancellarius librum vnum, in quo descriptæ sint Clauicæ omnes ipsorū Aggerum vnà cum suis nominibus, & dominis confinantibus, nec non etiam Aggeres publici, quos magistros vocant, qui describantur per singula cōmunia cum nominibus, & cognominibus participantium, nec non etiam Arginelli priuati, quorum etiam cura sit præfati officij, expensis, tamen commodum sentientium.

ELIGANTVR singulo biennio custodes singularum clauicarum per Dominos Deputatos, qui tamen confirmari non possint nisi re participata cum Magnifico D. Prætore, quorum cura sit inuigilare die, noctuque, vt tempore excrescentiarum Padi portæ dictarū clauicarū claudantur, cum vero decrescere cæperit, paulatim aperiantur, & ad hunc effectum possint Deputati (vbi opus fuerit) apud dictas clauicas vulgo casulas, seu casottos facere ex pecunijs prouinciæ Aggeris, in quibus dicti custodes stare teneantur ad custodiam tempore dictarū excrescentiarum; Hique etiam custodes, seu Camparij Aggerū sint, eisque distribuatur custodia Aggerū per Deputatos, & officialem, vel maiorem partem eorum; Hique suas inuentiones denuntient infra decem dies à die inuentionis, & relationi duorum ex eis credatur, vel vnius cum vno teste iurato; Quorum etiam cura sit, sub pœna amissionis salarij monere officium quotiescunque Padus excrescere cœperit.

ADSIT & curretius pro negocijs dictæ prouinciæ, pluresque (si opus fuerit) quorū omnium electio spectet ad prædictos deputatos vnà cum officiali, qui etiam (secundum exigentiam) possint architectum, seu ingeniarium, aut plures eligere, & omnibus prædictis mercedem constituere, & eos ab officio amouere (si & prout eis videbitur) quibus omnibus, facta electione, sacramentum deferatur, de rectè, & fideliter se gerendo, & officium suum exercendo, & insuper fideiussionem præstare teneantur pro summa arbitrio Deputatorum, & officialis. Prædictorum custodum non rectè, & fideliter officium suum exercentium, vel extorquentium, aut quolibet modo defraudantium, pœna erit aureorum decem, vel fustigationis arbitrio Ill. D. Prætoris Cremonæ, & Deputatorum, & officialis, & priuationis officij.

COMMISSARIVS, seu officialis teneatur suis expensis quolibet mense semel visitare Aggeres Padi, sub pœna amissionis salarij, vnà cū notario, qui notarius teneatur equitare cum cōmissario quotiescunque requisitus fuerit ab eo, expensis tamen officij, vel saltem adhibitis camparijs ad quæcunque loca deputatis, qui si admoniti, non iuerint, amittant salarium duorum mensium pro qualibet vice, & diligenter inuestigare fraudes, & contrauentiones ordinū (si quas fieri contingat) & inuenta aliqua contrauentione eam describi facere, & procedere contra eos, contra quos procedendum fuerit, & de omnibus inuentionibus per ipsum officialem repertis cum notario, vel cum campario, & alio teste fide digno, ac iurato, eidem credatur, qui si non aderit, res ad arbitrium D. Prætoris vindicetur, contrariumque semper probari possit.

OFFICIALIS prædictus, nec non Deputati, Cancellarius, Custodes, Curretius, & denique omnes, qui circa prædictam prouintiam officium gerent, in fine biennij sindicentur, & etiam ante finem biennij, si minus probe se gerant, tam in omittendo, quàm in committendo, & etiam amoueri possint, cum interuentu tamen Magnifici D. Prætoris.

INVIGILABVNT omnes prædicti circa obseruationem ordinum, nec non vt Aggeres manuteneantur, & hac de causa operæ, quas annuales vocant, curent, vt cum effectu dispensentur quolibet anno, & hac de causa fieri debeat per eum cum interuentu Deputatorū compartitum dictarum operarum, & singulo communi eius portio assignetur, appositis etiam terminis, vt vnumquodq; cōmune sciat, quàm partem dictorum Aggerum, tam intus, quàm foris conseruare teneatur iuxta dispositionem statuti veteris incipientis. Item statutum est, quòd omnes terræ, & euenientibus excrescentijs Padi, singula communia facta monitione consuli ipsius communis,

excubiss

excubias facere, & opportuno tempore opportunas prouisiones adhibere teneantur, sub pœna soldorum viginti pro singula opera, quam cõmune soluere teneatur vbi tempore excrescentiarũ venire cessaret, in alijs vero casibus, soldorum decem, & hac de causa teneatur Commissarius antedictus tempore excrescentiarum suis expensis equitare Aggeres, & facere opportunas prouisiones adhibitis etiam secum aliquibus Deputatis, si res matura prouisione egere videbitur, expensis tamen dictæ prouinciæ.

OFFICIALEM, Deputatos, Cancellarium, & omnes, prædictæ prouinciæ inseruientes, dum eorum prouinciæ, & officio incumbent, nullus offendere audeat, vel offendi faciat, sub pœna scutorum centum, quo ad Officialem, Deputatos, & Cancellarium, quo vero ad custodes, & alios, aureorum quinquaginta, pro dimidia Fisco, & pro alia dictæ prouinciæ applicanda, & etiam corporali arbitrio Senatus.

CLAVICAE Aggerum fiant ex lapidibus, & calce prout à Commissario, & Deputatis fuerit ordinatum.

NVLLVS facta modulatione clauicarum possit eas amouere, aut alterare, sub pœna scutorum quinquaginta, & etiam corporali arbitrio Magnifici D. Prætoris, & DD. Deputatorum, nec eas claudere, vel aperire, nisi per eos, qui ad dictarum clauicarum custodiam deputati fuerint, & si aliquis contrafecerit, puniatur pœna aureorum vigintiquinque, dicto officio applicandorum, & etiam corporali arbitrio Senatus, & contraueniße præsumatur ille, ad cuius beneficium clauica aperta, vel obturata fuerit, nisi ab alio factum fuisse doceatur.

QVAELIBET etiam clauica consistens in Aggeribus priuatis, modo quo supra dictum est, claudatur vtsupra, & similiter aperiatur vtsupra, & proutsupra, & hac de causa officialis, & Deputati aduertant, ne exinde damnum alicui sequatur, cogatque dominos particulares, camparios, & custodes ad id eligere, qui tamen subiecti sint officiali prædicto, & fideiubeant pro summa scutorum quinquaginta.

SI contingat nouos Aggeres fieri, aut veteres reparari, id fieri debeat per dictum officialem, & Deputatos, adhibitis peritis, & cum participatione præfati Magnifici Domini Prætoris, & facta ordinatione, quo in loco fieri debeant, nullus reclamare possit, & proinde imponere possint quascunque taxas, omnibus sentientibus commodum, possitque pro constructione, aut reparatione prædicta accipi terrenum (si extra Aggeres commode haberi non poterit) intra ipsos Aggeres, cum minori tamen damno dominorum modo inter Aggeres, & locum, vbi terrenum accipietur, sit interuallum brachiorũ sex, & si oportuerit nouos Aggeres magistros construere possit accipi terrenum pro ipsis Aggeribus construendis, absque aliqua solutione super quo construendi erunt Aggeres.

AGGERES publici, in parte inferiori, pro singulo brachio altitudinis, sint latitudinis brachiorũ sex, & in superiori parte brachiorũ trium, & ita semper ad ratam perficiantur, vsque ad perfectã altitudinem, quæ intelligatur esse ad pelum aquæ, & ab infima parte vsq; ad superiorem sint pleni, & fiant apud eos banchæ necessariæ altitudinis, & longitudinis prout Magnificis DD. Deputatis videbitur.

NVLLVS posthac possit describi facere aliquos Aggeres priuatos pro magistris, sine licentia Consilij Generalis, neque eos Aggeribus publicis afligere, sine licentia officialis, & Deputatorũ, quorum cura erit, ne ob id Aggeres publici aliquod damnum sentiant.

ARBORES omnes, sepes, arbusta, spinatæ, & omnia quæcunque alia in Aggeribus plantata, vel nata euelli, & eradicari debeant, nullusque de cætero aliquid plantare audeat, sub pœna soldorum quadraginta pro qualibet arbore, omnesque habentes prædia vicina Aggeribus, debeant eos mundos tenere.

VT Aggeres facilius conseruentur, ordinatum est, ne sint aliqua fossata, aut aliquæ cauernæ in ipsis Aggeribus, vel prope ipsos Aggeres, per brachia duodecim, sub pœna soldorum decem pro singula cauerna, & soldorum quadraginta pro singulo capitio fossati; Nullusque pro aliquibus zapellis faciendis possit Aggeres explanare, sub pœna scutorum decem applicandorũ vtsupra, & facti tollantur, sub eadem pœna, Nec etiam possit construi, neque fieri, etiam per breuissimum

breuissimum temporis spacium fornax aliqua penes dictos Aggeres, nec prope eos per tria capitia, sub pœna scutorum quinquaginta contrafacienti.

QVONIAM aliquando contingere posset Aggeres Padi impetum sustinere non posse, & hac de causa opus esset eis adminicula, seu pontellos adhibere, idcirco ordinatum est, quòd in tribus, vel quatuor locis, secus Aggeres, conducantur domus, quarum pensio ex pecunijs dictæ prouinciæ solui debeant, in quibus reposita sint diuersa instrumenta ad ponrellandum apta, nec non ad Aggeres aptandos, vt asides, trabelli, barellæ, maciæ, secures, ligones, funes, & alia ad id instrumenta necessaria, & item quantitas lucernarum (vulgo lanternoni appellantur) vt tam die, quàm nocte ture iri posit per ipsos Aggeres, & cerni singula, & quacunque hora, Padi excrescentiæ, vt opportunæ prouisiones adhiberi possint, eaque omnia consignentur penes custodes Aggerum, vel alias personas ad id deputandas, quæ tamen fideiubeant de eis bene custodiendis, & de earum ratione reddenda ad omnem requisitionem præfati officialis, & Deputatorum, quòdq; posit accipi terrenum vbique, sine tamen solutione, & cum minori damno, & etiam arbores incidi, modo tamen earum pretium soluatur.

SI ignorentur hæredes defunctorũ commodũ sentientium ab Aggeribus, vel eos contingat esse absentes, sufficiat citare, & requirere ad domum solitarum habitationum defunctorum, dum viuebant, vel dictorum absentium, eorum vero, qui habitationem non habent in Ciuitate, vel districtu, vel aliter sunt absentes, vel forenses, citatio sufficiat fieri ad domos, & casamenta possessionum subiectarum Aggeribus.

COMMISSARIVS, seu officialis prædictus intra decem dies à die inuentionis, denuntiationis, vel accusationis ad officium scriptæ procedere incipiat citando, vel monendo, accusatos, denuntiatos, vel inquisitos, seu illos, qui inuenti dicuntur, ordinibus contrafecisse, & quanto citius causas expediat, condemnando, mulctandoúe, aut absoluendo saltem intra bimestre à die termini primæ citationis, sub pœna arbitrio Magnifici D. Prætoris irroganda pro qualibet causa non expedita, quæ nihilominus expediri, & terminari valeat lapsu prædicto non obstante.

A condemnationibus, & sententijs officialis prædicti non possit appellari, vel de nullitate dici, vel quoquomodo querelari, aut restitutio in integrũ peti, nec in causis corã eo vertentibus, consilium sapientis peti.

NVLLVS, qui præsentibus ordinibus contrafecerit condemnari possit pœna pecuniaria, vel corporali, nisi re cum Magnifico Domino Prætore communicata.

ALIAE prouisiones præsentibus ordinibus repugnantes abolitæ censeantur, & sint, possintq; sex Deputati cum officiali prædicto nouos ordines facere, & factos corrigere, nec non addere, diminuere, & declarare data prius notitia, & obtenta licentia à Consilio Generali Cremonæ, & modo sequatur approbatio Principis, vel Senatus, & præsentibus ordinibus vtsupra factis, & faciendis subijci debeant Aggeres Abduæ, & Olij facti, vel faciendi.

In Congregatione Magnifici Consilij Generalis diei 22. Decembris 1567. Reperitur sic fore scriptũ vz.

PLACVIT Præfatis Magnificis Dominis Consiliarijs exquirere per suffragia an debeant approbari ordines compilati pro erigendo Magistratu Aggerum, & lecti præfatis Magnificis Dominis Consiliarijs modo quo stabiliti fuerunt, & reformati per ipsos Dominos Consiliarios, vel ne, & ideo qui volunt, quòd approbentur vtsupra ponant suffragia in bussola alba, qui vero nolunt, ponant in rubea, & sic datis, & collectis suffragijs comperta fuere in bussola alba suffragia nonaginta sex, & in rubea quatuor. Adeo quòd

OBTENTVM fuit partitum, quòd approbentur, & sic approbata fuerunt capitula prædicta modo quo supra præmissa tamen prius iterata protestatione per præfatos Magnificos Madium, Aliam, & Maynardum in actu suffragationis ipsorum modo quo supra dictum fuit.

In

In consilio diei 22 Decemb. 1567, Suprascrip. reperitur sic esse scriptũ.

MAGNIFICI Domini Ludouicus Madius I. C. & Capitaneus Io. Petrus de Alia, ac Leonardus Maynardus habentes de prædijs in territorijs locorũ Gussolæ, & Martignanæ districtus Cremonæ dixerunt quòd quatenus deueniatur ad aliquã approbationẽ suprascriptorũ capitulorum non intendebant sibi fieri aliquod præiudicium, nec iuribus suis, quandoquidem possidentes prædia in regione Gussolæ, & Martignanæ non tenentur ad confectionem, nec refectionem dictorũ Aggerum, nec ad aliquas expensas propterea faciendas stantibus sententijs in fauorem dicti communis latis, & alijs iuribus dicti communis, & quòd ob id protestabantur, quòd non consentiebant neque consentiũt capitulo prædicto, nec aliquibus alijs per quæ inferri possit præiudicium eis, & communibus prædictis, cui tamen protestationi non consenserunt alij Magnifici D. Consiliarij, immo de nullitate protestati fuerunt, & protestantur.

SVCCESSIVE facta approbatione, & balotatione suprascriptorũ capitulorum præfatus Ill. Dominus Syndicator dixit, quòd postquam facta fuit approbatio ordinum prædictorum circa Aggeres, & iam inter præfatos D. Consiliarios disceptatum fuit an iurisdictio Dugalium Rubecchi, & Taleatæ, & aliorum Dugalium debeat applicari suprascripto nouo Magistratui Aggerum, vel relinqui Commissario, & Deputatis Nauigij, ideo sibi videtur ponendum esse partitum circa hoc, & discutiendum apparere præfati Consilij, an debeat dari nouo Magistratui, vel relinqui Nauigio prout supra, attento quòd iudicio multorum ex dictis Consiliarijs videtur pro beneficio publico hanc prouinciam demandari debere nouo Magistratui Aggerum, super quibus iterum inter præfatos Dominos Consiliarios habito colloquio tandem.

PLACVIT præfatis Magn. Dominis Consiliarijs exquirere per suffragia an debeat dari cura Dugalium Taleatæ, & Caui Rubecchi; Nec non aliorũ Dugaliũ Agri Cremonẽsis à strata Rubecchi infra, nouo Magistratui erigendo pro Aggeribus, cum hoc quòd dicta Dugalia non intelligantur magis esse de publico, quàm iuris sint, vel debeat relinqui cura dicto officiali, & Deputatis Nauigij, prout disponitur in prouisionibus Nauigij. Et qui ideo volunt, quòd dicta Dugalia de quibus supra comprehendantur in dicto nouo Magistratu Aggerũ, ponant suffragia in bussola alba, qui vero nolunt, sed quòd relinquatur officiali, & Deputatis Nauigij in rubea, & sic datis &c. comperta fuere in alba quinquaginta nonem, & rubea quadraginta vna adeo quod.

OBTENTVM fuit partitum, quòd Dugalia applicẽtur Magistratui Aggerum vt supra. Eis autem in Senatu nostro lectis, ac mature, & diligenter examinatis, ex Senatus ipsius iudicio supplicantium petitioni annuendum duximus, itaque præsentium tenore, ordines ipsos vti leguntur confirmamus, & approbamus, ea tamen moderatione vz. vbi in secundo capite dicitur. Quorum saltem duo habeant aliqua bona supposita &c. dicatur saltem quatuor, quod autem attinet ad caput vigesimum tertium de nouis Aggeribus construendis, ac vltimũ in quo de Olij, & Abduæ Aggeribus tractatur, quia de notabili priuatarum personarum interesse tractatur Deputati nihil omnino exequantur, nisi ex voto, & sententia spectabilis D. Prætoris Ciuitatis nostræ Cremonæ. Quod vero attinet ad Ludouicum Madium, Io. Petrum Aliam, & Leonardum Maynardum, qui ad aliquas expensas non teneri prætendunt, vt ex eorum protestatione colligitur, nec non & Nob. Mar. Antonium Guspertum, qui prætendit ius respectu officij stratarum, & Aggerum, vt exemplo priuilegij exhibito apparere videtur. Declaramus mentis nostræ non esse, præiudicium aliquod iuribus eorum (si quæ habent) per horum ordinum approbationem afferre. Mandamusq; omnibus ad quos spectat, spectabitve, vt eos ordines, iuxta præsentem confirmationem, & approbationem nostram inuiolate obseruent, & obseruari faciant. In quorum fidem præsentes sigillo nostro munitas fieri iussimus. Datum Mediolani 13. Martij 1568. Signat. Annibal Cruceius, sigillatæ solito sigillo R. D. magno in cera rubea.

1567. Ab Incarnatione, Indictione vndecima die Mercurij vigesima quarta mensis Martij in vesperis publicati fuerunt prædicti ordines per Io. Baptistã Moronum Tubatorem Magnificę Cõmunitatis Cremonæ, super arengerio Cõmunis Cremonæ, astante multitudine personarũ, & sono Tubæ præmisso, vt ipse retulit mihi Mercurio Petrasotto Cancell. ad officiũ prædictũ &c.

ORDINES AD FAVOREM MISERABILIVM.

De debitoribus suspectis de fuga.

M. D. LVI. Die XV. Iunij.



SOLENT creditores detineri facere in carcere debitores suos suspectos de fuga, nulla præuia citatione, iuxta formam Constitutionum, & etiã litterarum quæ concedi solent, quibus etiam cauetur, quòd citatis debitoribus ipsis, verificare debeant creditores ipsorum debitorum fugam, fugæue suspicionem, & si non fecerint, teneantur ad omnes impensas, & vlterius condemnentur in florenis vigintiquinque Cameræ applicandis. Et quia vsu compertum est creditores hoc non obseruare, idq; euenire eorum dolis, & fraudibus, tum etiam quia sæpenumero debitores sibi consulere non possunt ob eorum impotentiam, vel inopiam, quo fit vt diuturno carcere, & varijs impensis multoties afficiantur, quibus omnibus occurrere volens Senatus.

STATVIT quòd debitoribus ipsis detentis, teneãtur creditores termino dierum quatuor verificare coram iudicibus ordinarijs fugam ipsam, fugæue suspicionem, & eo termino elapso, si non fecerint illico, detentos relaxari debere, censeanturq; condemnati in impensis, quas detenti fecerint, & in dictis florenis vigintiquinq; iuxta ipsarum litterarum dispositionem.

B. Patelanus.

Philippus Hispaniarum &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTISSIME noster. Conquerentibus miserabilibus carceratis istius ciuitatis se sine nullo iuris ordine seruato detineri, eo sub prætextu, quòd suspecti de fuga dicerentur, Senatus noster iudicauit rem esse dignam prouisione; Proptera antequàm super eorũ precibus aliquid statueret, votum vestrum requisiuit, quo habito, & omnibus consideratis, illi adhærere nobis placuit, quare per præsentes declaramus quatriduum Indultum impetrantibus capturas cõtra suspectos de fuga ipso iure, & absq; aliqua interloquutoria à die capturæ currere debere. Iudices autem capturas aliquas concedere non debere, nisi prius per illas petentes iusiurandum in eorũ manibus præstitum fuerit, alias captura nullis sit momenti, volumus præterea impetrantes capturas teneri ante earum concessionem, vel die immediatè sequenti deponere realiter penes custodem carcerum aureum vnum carcerato in creditum ipso iure computandũ, vbi de credito intra dictum quatriduum constiterit, vbi vero non constiterit, eidem pro expensis, & damnis dandum in actu relaxationis, vbi impetrans ordines ad ungnem non seruauerit, saluis tamen ipsi capto alijs eius iuribus contra impetrantẽ capturam, qui impetrans die statim sequenti capturã ipsam, copiam relationis, die vero immediatè sequenti dictũ quatriduum fidem perfecti examinis omnium testium super ipsa fuga, fugæue suspicione à notario de ea rogato cum iuramento subscriptam penes eundem custodem carcerum pro minori impensa relaxasse, ne diucius, quàm par sit captus detineatur, posteaq; & debere carceratorum Protectores illico absq; alio, nulla prorsus exceptione admissa, monito tamen impetrante, detentos præmissis ad vnguem non seruatis relaxari facere, quare mandamus uobis, vt ita exequamini. Dat. Mediolani XXVI. Nouembris M.D LXXIIII. Subscrip. Facius, & sigillata solito sigillo in cera rubea.

A ter. Spect. I. C. D. Prætori Cremonæ Sen. nostro dilectiss.

Ordo de carceratis alendis, & non alendo relaxandis.

Philippus Hispaniarum &c. Rex, & Mediolani Dux, &c.

DILECTISSIME noster. Lecta in Senatu nostro supplicatione Cæsaris Donelli Procuratoris miserabiliũ carceratorũ istius ciuitatis ijs occlusa, dictũ fuit, quòd si creditores debitoribus detentis

detentis postquàm citati, & moniti fuerint, ad eis præstandum alimenta, vbi sint in casu, quòd eis teneantur alimenta præstare, si per triduum cessauerint ab alimentis præstandis, possint facta in actis per custodem carcerum hac de re fide, absq; alia citatione, aut monitione à præfatis DD. Protectoribus relaxari, & quòd hic ordo per proclama publicetur, quare vobis dicimus, vt ita exequamini, & exequi faciatis. Mediolani XXX. Aprilis M.D.LXX. Subscrip. G. Roccha, & sigillata solito sigillo in cera rubea. A ter. Spect. I.C. Prætori Cremonæ Senatori nostro dilectiss.

Ordo quod pauperum causæ instantiam non habeant.

M.D.XLVIII. Die XI. Iunij.

CVM in decreto causas ad Iudices ordinarios remittente sancitum sit, quòd causæ pauperum in quibus actores ipsi sunt instantiam non habeant, dubitatum est, an causæ appellationum, quæ in huiusmodi causis interpositæ sunt, vel interponentur instantiam habere debeant, Senatus omnibus consideratis, & maturè discussis.

DECLARAVIT causas pauperum instantiam non habere, quando onus sustinendi instantiam ad ipsos pauperes spectat, quod vult locum habere non solum in causis futuris, sed etiam in pendentibus in quibus adhuc instantia ipsa subest.

Iacobus Cattaneus.

M.D.XLIIII. Die XXIII. Aprilis.

CVM in Senatu propositum esset à multis dubitari an constitutio de causis personarum miserabilium facta scribas, & notarios aggrauet ad scripturas, etiam sine solutione laborum tradendas eo quòd ad omnia ferè tribunalia abusus iam inoleuerit vt pro scripturis confectis pretium laboris exigatur.

SENATVS visa verborum formula sub qua constitutio est concepta dixit non esse dubitandũ quin rescripta, litteræ, scripturæ, & omnia acta gratis, & sine solutione laborum miserabilibus edenda sint, & Ita censuit esse seruandum, mandauitq; & tenore huius ordinationis mandat omnibus Magistratibus, & iusdicentibus, vt abusum qui dicitur inoleuisse prorsus tollant, & hanc declarationem omnino seruari faciant, sub pœna, quæ in ea constitutione interminata est.

Subscrip. Franciscus Petranigra.

Philippus Hispaniarum &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTISS. noster. Cum in Senatu nostro lecta fuisset inclusa supplicatio nomine miserabilium carceratorum in ista vrbe oblata, iudicauit is ordo exposita opportuna prouisione egere, quare committimus vobis vt omnino prouideatis, ne Baricellus, & satellites eius, illos quos capere continget, bonis, quæ secum habere repererint, priuent, nec penes se retineant, sed ea capto dimittant, si vero arma, vel alia ceperint, statim consignent, aut Iudici Maleficiorum, aut notario causæ, restituenda cui de iure, idq; ad vnguem seruent, sub pœna trium ictuum funis, publicè eis irroganda, quod verò attinet ad petitam declarationem de bonis reorum per Fiscum apprehensis nihil decernimus, verum pro casuum contingentia eam prouisionem adhibebimus, quam rei qualitas postulabit, Quoniam autẽ sæpe fit, vt notarij, & actuarij difficiles se præbeant in edendis processibus gratis, & sine solutione, quando agitur de causis personarũ miserabilium, volumus, vt facta fide per aliquem ex Protectoribus de paupertate statim edant processus quoscunq; sine mercede, & ordines ad fauorem carceratorem factos adamussim seruent, nisi pro euitandis laboribus malueritis ordinare, quòd actuarij processus originales exhibeant Aduocatis miserabiliũ inspiciendos, prout in ciuitate hac fieri solet. Dat. Mediolani die 26. Nouemb. 1574.

Subscrip. Io. M. Catt. & sigillata solito sigillo Reg. Duc. in cera rubea.
A ter. Spect. I. C. D. Prætori Cremonæ Sen. nostro dilectiss.

De carceratis remittendis ad carceres communis.

Philippus Hispaniarum &c. Rex, & Mediolani Dux &c.

DILECTISSIME noster. Conquerentibus agentibus istius Communitatis, ac Protectoribus carceratorum eiusdem vrbis Pauperes, & Miserabiles detentos expensis victus, & capturæ indebitè grauari, ac propterea diutius quàm par sit carceri mancipari, visū est nobis prius quàm deliberemus super re huiuscemodi has litteras ad vos dare, quibus mandamus vt exemplum inclusæ supplicationis intimari faciatis custodi carcerum, qui biduo respondeat, si quid habet quo minus petita concedi non debeant. Quod vero attinet ad eos qui petunt duci ad carceres Communitatis, cum honestatem in se continere videatur hæc petitio, ordinamus, vt expedito processu offensiuo detenti pauperes illico ad eos carceres transmittantur, vbi id ab ipsis, vel eorū agentibus fuerit postulatum, hocq; perpetuo seruari volumus, modo carceres illi tuti, & benè custoditi sint. Dat Mediolani 5. Nouembris 1573.

Subscrip. Annib. Cruceius, & sigillata &c.

Publicati fuerunt suprascr. ordines per Io. Bapt. Moronum Tubator. Magnificæ Cōmunitatis Cremonæ die Iouis 30. Decemb. die Lunæ 3. & die Martis 4. Ianuar. in vesper. super arengh.

Alex. Lam. Cancell.

ORDINI

ORDINI DEL GOVERNO DELLA CITTA DI CREMONA.



HILIPPVS Dei gratia Hispaniarũ, vtriusq; Siciliæ &c. Rex, & Mediolani Dux &c. Agentes Cõmunitatis Cremonæ preces nobis obtulerunt,quæ sequuntur videlicet, Serenifs. Rex. Decuriones Magnificæ ciuitatis Cremonæ fidelissimi Maiestatis V. serui, qui publicas res æquè, ac priuatas semper curarunt, matura præcedente consultatione condiderunt nuperrimè ordines quosdam, quibus sibi ipsis legem, ac normam eius, quod agere habent in Reipublicæ rebus benè administrandis, ac gubernandis præscripserunt, hos autem per Consilium generale totius Ciuitatis iam approbatos,quò maiorẽ etiam authoritatem consequantur, M. V. exhibẽt, humiliter exorando, vt eos videre, & vbi libuerit, approbare, & confirmare dignetur, quod si &c.

Ordini trattati, & stabiliti per il Magnifico Consilio generale della città di Cremona, circa il buon gouerno d'essa.

PERCHE l'origine,& fondamento di tutti gli ordini consiste in buona parte in ritrouar modo, & forma, per la quale i Magnifici Sign. Deputati, che saranno di mese in mese vengano alle Congregationi à tempo debito, così nei giorni ordinarij, come straordinarij, si ordina, che per l'auuenire siano cauati à sorte secondo il solito gli Sig. Deputati del mese seguente in numero di vintiquatro, tra quali sieno doi togati, quali saranno legitimamente auisati con vn precetto à stampa di non partirsi dalla Città per attender à gli negotij publici, con questo però che dodeci congregati possino espedir i negotij della Città conforme à gli statuti, & di mese in mese se ne estraheranno sei per Deputati vecchi, ne occorrerà estrahere surrogati, eccetto in luogo di assenti dal distritto,& de gli infermi. I giorni ordinarij della Congregatione saranno Martedì,& Venerdì subito finito il suono della Campana, che hauerà à durar per vna hora almeno, hora la mattina, hora dopo il desinare secondo i tempi, & voler delle piu parti, le straordinarie saranno quando occorrerà il bisogno della Città, ne si puotranno dimandar senza il parere almeno di sei de gli Sign. Deputati. In ciascuna di dette Congregationi, inanzi si comincia à trattar alcuna cosa si habbi da estraher à sorte del numero de gli congregati vno, il qual habbia cura d'assistere à numerare, & scriuere i voti, si faranno in detta Congregatione, & ancora di contradir à tutti gli partiti saranno proposti, & in particolare doue si tratterà di donare, ò in qual si voglia modo alienar di quello della città; Ne puossino detti congregati far alcuna alienatione,ò concessione di beni stabili della detta Città, sotto qual si voglia pretesto, senza il consenso de Mag. Consilio generale, ne ancora scriuer lettere per conseruatione d'alcuno Giusdicente, senza ordine del Magnifico Consilio generale, sotto pena d'esser priuo dell'officio dil Consigliero, ne mandar Ambasciatori à Milano,ò in altra parte senza l'interuento d'i Sig. Conseruatori del Patrimonio, ò la maggior parte d'essi.

Del Consilio generale.

NEL fine di ciascuno mese, se così sarà giudicato ispediente dalli Sign. Deputati, si dimandi vn Consilio generale, & sieno i Signori Consiglieri auisati per tre giorni inanti che il giorno preciso, finito il suono della Campana, che hauerà di durare per spacio d'vn'hora, come di sopra, si habbino à ritrouuare nella sala à questo deputata, & ritrouuandosi vnito il numero sufficiente per far detto Consilio si vaddi à leuare il Sig. Officiale, & esso intrato si serri la porta d'essa sala, & si mettino le chiaui sopra il tribunale di detto Sign. Officiale, ne si ammetti più alcuno in detto Consilio per leuare le confusioni che sogliono per questa causa occorrere.

 L'istesso

L'istesso si habbi à seruare ancora nelle Congregationi di Sign. Deputati, accioche con questa via si facciano li Sig. Consiglieri in vn caso,& nell'altro piu diligenti à venir alle Congregationi à hora debita. In essi si habbino à trattar prima li negotij toccanti al seruitio della Città, ne si puossi proponere nuouo negotio, fino sia espedito il primo proposto, & finiti gli negotij publici auantiando tempo, s'attendi poi all'espeditioni di particolari, & per fuggire ogni sorte di confusione, non si ammetti alcuno à parlare, che non vaddi alla Cathedra à questo destinata, & se sia possibile, ogn'uno habbi il suo luogo particolare da sedere secondo il tempo, che sarà entrato nel detto Consilio, ò almeno vi sieno banche particolari per li Sign. Dottori, & li Sign. Deputati del mese separate dall'altre, & inanzi si tratti alcuna cosa si caueranno à sorte per il Sig. Officiale due del numero de'congregati, quali habbino d'assistere al numerar, & scriuere le ballottationi si faranno nel detto Consilio.

Dell'officio delli Contradicenti.

NEL primo Conseglio si farà del mese di Gennaro d'anno in anno siano eletti due Contradicenti del numero de gli Sign. Consiglieri vno togato, l'altro di cappa curta. Detti cosi elletti insolidum siano obligati per debito dell'officio loro contradire à tutti li partiti saranno proposti in detti consiglij, & particolarmente quando occoresse trattar di conceder, ò in qual si voglia maniera alienar delli beni d'essa Città stabili, ò mobili acciò non si passi partito, sopra il quale non sia stato discorso maturamente, & duri il loro officio vn'anno.

De gli eletti à qualche officij, ò commissioni della Città.

QVELLI che saranno eletti à qual si voglia officio, ò commissione della Città, sieno subito auisati in scritto dal Conseruatore de gli ordini, & dopo detto auiso in termine di tre giorni vadano ad accettar l'officio, ò commissione hauuta, & à giurar in mano de gli Magnifici Sign. Deputati, di qual giuramento ne sarà rogato detto Conseruatore, ò Cancell. d'essercirlo lealmente da Christiano, & secondo gli statuti, salui i legittimi impedimenti, al giudicio delli Sign. Deputati, & non altrimente, gli quali constando, si hauerà da far nuoua elettione.

Dell'officio del Conseruatore delli ordini.

L'OFFICIO del Conseruatore de gli ordini sarà biennale,& in fine del biennio saranno per essi Signori Deputati nominati tre idonei, & sofficienti à tal carico,del numero dil Consiglio se sia possibile, aggrauando in questo le conscienze loro, quali insieme con detto Conseruatore sieno Balottati, & di quali quatro se ne elega vno ch'habbi ad essercire detto officio. Sua cura principale serà d'esser assistente à tutti i consiglij generali, & à tutte le congregationi de gli Sig. Deputati saluo se da essi non hauerà licenza in scritto per qualche giusta causa sotto pena di perder il salario d'vn mese.

NON mancherà di raccordar à gli Sig. Deputati che non facciano cosa contra gli ordini, ne spesa superflua,della quale non sij stata hauuta cōsideratione nel bilancio della tassa,& renedera tutte le scriture, & ordinationi della Città, ne si puotranno dar fuori se non saranno sottoscritte di sua mano, acciò sieno conformi à gli originali. Il medemo sara in quelle si manderanno in Ragionaria. Non potrāno gli Cancellieri espedir lettere senza sua saputa sotto pena di perder il salario d'vn mese, qual non puossi essergli rimessa senza ordine del Mag. Consilio generale. Sarà diligente in far metter in essecutione tutte le ordinationi si faranno di tempo in tempo tāto per il Magnifico Consiglio generale, quanto per gli Signori Deputati, & per mercede, ò recognitione di sue fatiche hauerà lire trecento l'anno di prouisione, & sarà sindicato nel fine del biennio di negligenza, & dara securtà di star à ragione, ne participarà in alcuna impresa della Città.

Dell'officio

Dell'officio de' Conseruatori del Patrimonio, & suo Comissario.

PER conseruatione del Patrimonio della Città s'habbino à elegere per il Magn. Consilio generale del numero delli Signori Consiglieri sei persone de buona mente, di maturo giudicio, & amoreuoli al seruitio di sua patria, vno de quali sia togato. Questi haueranno titolo di Conseruatori del Patrimonio della Città, & si congregarãno nella stanza che gli sarà consignata per li Sign. Fabriceri almeno ogni settimana vna volta. Sarà sua cura di trattar principalmente della conseruatione, & augumento del Patrimonio della Città, & ꝑ poter questo far facilmente, per l'istesso Magn. Consiglio generale sarà eletto vno Commissario à detto officio con salario di lire trecento ogn'anno, il quale sia presente à tutte le congregationi si faranno per detti Conseruatori, & per non multiplicar nella creatione de tanti Magistrati si potrà per l'auuenir lasciar di eleger quelli delle liti, & poi ch'il defender le liti concerne il Patrimonio sarà bene applicar detta cura à questo nuouo Magistrato insieme con ogni autorità gia datta à quelli delle liti. Et perciò il Solecitatore sarà obligato anch'esso seruir à questo officio, & dar conto insieme con il Sindico à detti Conseruatori, & suo Commissario di tutto quello occorrerà in dette liti. Oltra di questo per attender più accommodatamente al beneficio publico, saranno per l'auuenir obligati gli Raggionatti essercir l'officio loro nella medema stanza de li Signori Conseruatori, & obedir à quanto per loro sarà imposto. Procureranno gli soprascritti, che tutti gli crediti della Città vadino in Tesoreria in effetto, & non le Bolette sole, & perciò non puotrà pagare alcuno denari in Tesoreria se il Recipiat nõ sarà sottoscritto di mano de due d'essi Conseruatori. Ne il Tesoriere pagarà Boletta alcuna che non sia parimente da essi sottoscritta, & le Bolette, & Recipiat saranno tutte segnate con gli suoi numeri, acciò nõ se ne smarisca alcuna. Vseranno diligenza di far riscuotere ogni sorte di credito della Città così di tutte le condemnationi come altrimente, & in particolar prouederanno che l'introduttione della Imposta sij regolata fedelmente, & che la pena de gli inobedienti à detta Imposta applicanda alla Magnifica Communità non vaddi in sinistro, & che gli denari vaddino in Tesoreria. Habbino auttorità di mandar l'essecutioni à gli renitenti, & di constringer quelli haueranno hauuto denari dalla Città ad rationem reddendam à renderne in mani sue il conto distinto, & chiaro nel termine d'vno mese dopò essequita l'impresa che hauerãno à far, sotto pena di pagar l'importanza di tutto il denaro receputo, ne puossino esser admessi dopò passato detto termine à dar detti conti senza licenza del Consiglio generale, e dil Senato Eccellentiss. Procureranno in fine dell'anno d'hauer dal Magnifico Oratore di Milano la notta del debito hauerà la Città per l'anno seguente, acciò se ne sappi conto chiaro quando si farà il bilanzo della tassa, qual faranno instanza che si faccia il mese di Nouembre di ciascuno anno, & s'incanti detta tassa il mese seguente, mettendo i termini à tempo, che non vi sij bisogno di molta scorta, perche ciò sarà gran giouamento all'impresa, ne la Città patirà essecutioni come molte volte ha fatto. Faranno similmente veder al medesimo tempo gli conti di tutti gli debitori, & creditori della Città acciochè il bilanzo si puossa far giusto, & con debito ordine. Haueranno perciò auttorità d'entrar sempre che vorranno nelle congregationi de gli Signori Deputati, & di tutti gli magistrati, & officij della Città così per racordar il beneficio publico, come per leuar gli abusi con ogni via possibile doue ne ritroueranno. Non habbino però in esse voce, ne voto, ma puossino semplicemente dire il parer loro, & bisognandogli per l'vtile commune si faranno mostrar in detti magistrati, & officij qual si voglia sorte di scritture, libri, & filcie, & perche questo sarà il principal magistrato di questa Città, & dal qual dependerà il beneficio vniuersale nõ puotendoci per breuità dire tutto quello sarà bisogno in questa materia. Gli primi eletti habbino facoltà di compilar ordini per dar forma al loro officio, & ꝑ regolar la Ragionaria che da essi douerà depender conforme alle prouisioni che sono all'officio del Nauiglio con fargli poi approbar dal Consiglio generale, & Senato Eccellentiss. Il loro officio insieme con quello del Commissario sarà biennale, doueranno eleggersi del mese di Decembre, & ve ne restaranno sempre due di vecchi per informar gl'altri, ne puotrà detto Commissario participar in alcuna impresa della Città, & dia sicurtà vtsupra, & sia sindicato vtsupra.

Di

Di riporre le scritture della Città.

Le scrittute della Città s'haueranno à riponer ne gli armarij della Camera si fanno far à questo effetto deputata, ma prima sieno registrate per ordine separatamente d'anno in anno distinguendo gli libri dalle filcie. Detti armarij saranno serrati con due chiaui differenti, vna delle quali starà presso il Sign. Dottore dil mese, l'altra presso il Conseruatore de gli ordini, & hauendosi à veder alcuna d'esse per interesse publico, ò priuato nõ si puossa far senza interuento almeno d'vno di loro.

De quelli saranno eletti per Consiglieri.

Nivno per l'auuenir che sia eletto per Consiglier puossa entrar nel Magnifico Consiglio generale, ò Congregatione delli Signori Deputati se prima dopò la confirmatione hauuta dal Prencipe non anderà à prestar giuramento in mano de Signori Deputati del mese d'esser fidele subdito à sua Maestà Catholica, di venir à tutto suo puoter à tutte le Congregationi generali, & patticolari, & io esse procurare sempre il seruitio del Rè nostro Sign. & della patria, & di questo ne saranno rogati gli Conseruatori, ò Cancelleri della Città.

De gli officij della Città.

Nivno ch'habbi hauuto qual si voglia officio della Città, intendendo sempre de gli officij che hanno salario, & emolumento, puossi esser di nuouo eletto al medemo officio se prima non hauerà vacato da quelli per cinque anni almeno, & puossano quelli, che noo sono del oumero del Consiglio hauer ancho essi officij dalla Città saluo ne i casi prohibiti p gli ordini soprascritti, & infrascritti, & oon puossino durare detti officij più d'uno biennio.

Dell'officio delle strade della Magnifica Communità.

L'officio delle strade, cioè quella parte che è della Città doueria essere riscuossa dalla Magnifica Communità secondo l'ordine gia dato per il Consiglio generale il che fatto si hauerà da essercitar per gli Sign. Decoratori à quali accrescendo fatica si puotrà accrescere il numero fino à sei in tutto, & all'hora gli Sign. Deputati vsaranno diligenza in eleger persone che sieno accommode alle strade maestre del Cremonese acciò più facilmente puossano essercir l'officio loro Detti s'haueranno à congregar nel luogo assignatogli come disopra insieme con il Notaro di detto officio, & iui tratteranno tutto quello sarà espediente per beneficio, & conseruatione delle strade cosi del Contado come della Città, & caualcaranno almeno due di loro à tempi commodi dette strade chiamando legittimamente i Communi, laudaranno, & condennaranno quelli parerà ad essi conforme alla ragione facendolo però nelle congregationi secondo gli voti della maggior patte. Le condeonationi, collaudationi, & altre preminentie di detto officio tanto nel Contado, quanto nella Città sieno scuosse per vno Essattore d'esser eletto per gli Sig. Deputati del mese de quali si faranno le spese della visita d'esse strade, & si pagarãno gli salariati, ne puotranno essi Signori Decoratori hauerne parte alcuna, ma il remanente sia consignato al Tesoriero della Città con interuento de detti Sign. Conseruatori dil Patrimonio. Haueranno detti Signori Decoratori auttorità di far, bisognando, nuoui ordioi pertinenti al loro officio d'esser però approbati dal Magnifico Consiglio generale.

Dell'officio delle Vittouaglie della Mag. Communità di Cremona.

Accioche l'offitio delle Vittouaglie della Magnifica Communità come importante à beneficio vniuersale di questa Città sij essercito con quella reputatione, & decoro che si deue, &

per

per remediar à diuersi abusi,fraudi,negligenze, & disordini, che si sono conosciuti p esperienza, saranno per l'auuenir estratti à sorte il Magnifico Sign. Vicario di prouisione con sei officiali del numero de Signori Consiglieri ogn'anno secondo il solito, questi cosi estratti come disopra haueranno da congregarsi nella Camera deputata à questo effetto insieme con il suo Notaro. Iui tratteranno gli negotij occoreranno alla giornata intorno à detto officio, assolueranno, & condennaranno gli delinquenti in detta congregatione secondo il voto, & parere della maggior parte conforme à gli ordini, & alla giustitia, esserciranno l'officio tutto l'anno, ò tutti insieme, ò parte di loro, ò vno solo come meglio gli parerà, & gli sarà commodo facendo vna squadra sola per volta con il suo Notaro, & Correro senza qual non puosino essercire detto officio, ne far alcuna inuentione, & accioche non seguano inconuenienti che chi non ha fatica riceua il premio, hauerà detto Notaro da tener conto di tutte le giornate, nelle quali sarà stato essercito detto officio per gli sopradetti, ò parte d'essi comprehendendo anco in questo il Magnifico Sig. Vicario di prouisione, al qual sarà lecito far la sua parte se gli parerà. Et in fine de l'anno quella portione delle condennationi d'esser applicata à detti Sign. Vicario di prouisione, & officiali sia fra essi repartita secondo il numero delle giornate, che ciascuno d'essi hauerà essercito detto officio alla ratta, & per leuar diuersi abusi che prouengono dall'esser il Notaro di detto officio perpetuo per la vendita della banca, ò notaria d'esso procuraranno gli sopradetti con quella meglior forma sarà possibile di remediarui mentre dura il tempo di detta vendita,& in particolar ordinaranno che detto Notaro habbia à scriuer sopra vna vachetta, ò libro fogliato, & segnato che gli sarà da essi dato tutte l'inuentioni che si faranno di tempo in tempo, & questo alla presenza di detti officiali, ò parte di loro. Procuraranno ancora, che per gli Signori Deputati sia vno simile libro dato al Notaro dell'officiale regin, & finiro il tempo de detta vendita, ò impegno della notaria puotrà la Magnifica Communità redimerla, & per facilitar questo si puotrà fra questo mezzo deponer tutta quella parte delle condennarioni che spetta à detta Città, & non conuertirla ad altro vso, insino non vi sia tutta l'integra somma, che importa detta recuperatione in caso della quale puotranno poi gli Sign. Deputati del mese elegere vno Notaro à detto officio con il debito salario, che non puosi seruir più d'un anno. Procuraranno gli soprascritti Signor Vicario di prouisione, & officiali di disender à tutto suo puoter la giurisdittione dil detto officio, & bisognando haueranno ricorso à soperiori per non lasciar vsurpar da qual si voglia persona l'auttorità che gli spetta. Durerà l'officio loro vno anno in fine del qual sarāo estratti gli successori lasciandone vno de vecchi come informato dell'officio, & poi che questo officio si ha da regolar con nuoua maniera di proceder, sarà conueniente che di nuouo tutti gli Sign. Dottori del Consiglio sieno imbussolati, & cauati à sorte all'officio del Vicario di prouisione. Ne ostarà ad alcuno l'esser stato puochi anni innanzi, poiche fin ad hora questo è stato titolo per forma, & più tosto di nome che d'effetto.

Dell'officio de' Cancelleri della Magnifica Communità.

GLI Cancelleri ordinarij che seruono à detta Communità sieno tenuti ogni mattina nei giorni da lauoro à hora della Messa grande, & più presto se sia bisogno, e dopò desinare à hora competente ritruouarsi nella Cancellaria d'essa Città, & iui attender al loro officio in scriuer lettere, metter à libro le prouisioni, & ordinationi che si faranno di tempo in tempo, registrar le gride che saranno fatte da Tubatori concernenti l'interesse vniuersale, & in somma far quanto à loro spetterà, & tutto quello gli sarà imposto da gli Signori Deputati, & Conseruatori delli ordini à beneficio della Città, ne puosino detti Cancelleri esser ballotati al luogo della Ragionaria se non in concorrenza di due altri almeno che siano riputati idonei à tal impresa aggrauando in questo la conscientia de gli Signori Deputati perche facciano nominatione di persone ch'habbino le dette qualità, & che siano conosciuti, & reputati dalla maggior parte.

Dell'officio

Dell'officio delli Tubatori.

Gli Tubatori, ò Seruitori della Magnifica Communità sieno obligati gli giorni de gli Conseglij generali, ò congregationi de gli Sign. Deputati auisar tutti i Consiglieri, ò Deputati come disopra alle case loro à bocca acciò ogn'uno venghi al Consiglio, ò congregationi, & in questo vsarãno ogni fatica,& diligenza per ridurre detti Sig.Consiglieri,ò Deputati à gli luoghi soliti, & messo insieme detto Conseglio ouer Congregatione non puossano partirsi almeno due di loro, acciò bisognando puosino seruir in quello tocca al suo officio. Sieno obligati oltra di questo,publicata che hauerãno qual si voglia grida concernente all'interesse vniuersale portarla alla Camera della Cancellaria della Città acciò sieno registrate perche ogn'uno puossa vederle bisognando. Seruiranno anco ne gli incanti,& in ogni altra occasione che bisognarà alla Città fedelmente, & da huomini da bene sotto pena facendo il contrariod'esser priui dell'officio. Non mancheranno almeno vno di loro di comparere ogni mattina,& ancor dopò il desinar nei giorni da lauoro all'officio della Cancell. acciò bisognando si puosi valer dell'opera sua doue occorrerà. Haueranno il loro salario solito,& dureranno à beneplacito del Conseglio.

Dell'officio delli Corrieri della Magnifica Communità.

Per remediar in parte à diuersi disordini, & estorsioni che sono fatte per diuersi Corrieri. Sarà bene che gli Magnifici Sign. Deputati inherendo allo statuto facciano elettione di quelle persone si conuiene in esso, quali habbino da sindicare almeno vna volta l'anno tutti i Corrieri sopradetti, & quelli che si saranno portati bene doueranno continouare nell'officio suo, & quelli haueranno fatto altrimente haueranno esser priui dell'offitio oltre l'altre pene secondo il male che hauessero fatto conforme à gli ordini vt supra.

Præscripti ordines per Consilium generale huius Ciuitatis diuersis diebus, & per diuersas interpolatas vices approbari fuere prout infra videlicet. Die Martis 24.mensis Ianuarij. Et eis lectis,& multis superinde dictis,tandẽ placuit præfatis Mag.Consiliarijs approbare, & cõfirmare ordines compilatos super congregationibus tam Magn. DD. Decurionum, quàm Mag.Consilij generalis lectos per Mag.D. Carolum Schinchinellum præfatis Mag.DD. Consiliarijs de verbo ad verbum vz. primum, & secundum tantum in omnibus, & per omnia prout iacent posito, & obtento partito per omnes, demptis sex. Etiam habito superinde longo colloquio, tandem placuit præfatis Magn. DD. Consiliarijs approbare, & confirmare tres ordines compilatos per præfatũ D. Schinchinellum super offitio Contradicentium, eligendis ad offitia, & electione Conseruatoris, & vz. tertium, quartum, & quintum eo modo, quo lecti sunt in omnibus, & per omnia, posito, & obtento partito per omnes demptis tribus. Etiam multis superinde dictis, placuit præfatis Magnificis Consiliarijs approbare, & confirmare ordines sextum, septimum, octauum, & nonum compilatos super erectione Magistratus Conseruatorum Patrimonij, & Commissarij, repositione scripturarũ, & electione Consiliariorum, & offitiorum Ciuitatis eo modo, quo lecti sunt per præfatum D. Schinchinellum in omnibus, & per omnia prout iacent, posito, & obtento partito per omnes. Lecto decimo, & eo diligenter considerato per præfatos Mag. Dominos Consiliarios, & ad longum super eo habito colloquio, tandem placuit præfatis Magnificis Dominis Consiliarijs approbare, & confirmare decimum capitulum super offitio stratarum lectum prout supra in omnibus, & per omnia prout iacet posito, & obtento partito per omnes. Lectis denique vndecimo, duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo in Consilio habito die vigesima sexta mensis Ianuarij, placuit præfatis Magnificis Dominis Consiliarijs approbare, & confirmare ordinem formarum super offitio Victualium, seu exercitio eiusdem per offitiales præfatæ Magn.Communitatis eo modo, quo lectus fuit per D. Schinchinellum, & item ordinem Dictatorum, & Tubatorum, & Curreriorum præfatæ Magnificæ Communitatis, modo quo lecti sunt in omnibus,& per omnia prout iacent posito,& obtento partito per omnes; Deinceps dictum fuit pariter approbandos esse ordines pro taxis Notariorum compilatos per Dominos electos, sed quia hora est tarda tribuendam esse auctoritatem Magn. Dñis Deputatis

prædicta

prædicta faciendi, & sic placuit præfatis Magn. Dominis Consiliarijs dare omnem auctoritatem, & vices præfati Magn. Consilij generalis Magnificis Dominis Deputatis præsentibus, & futuris approbandi ordines super taxa Notariorum compilatos, cum auctoritate augendi, & diminuendi prout eis videbitur, & quòd non assumant vires nisi sequuta approbatione per Senatum Excellentissimũ, & finito præsenti anno 1576. posito, & obtento partito per omnes demptis duobus. Super quibus antequam decernere quicquam voluerimus, scripsimus Spectabili ipsius ciuitatis Prætori, vt recitatos ordines, quorum approbatio petita fuit, videret, & votum suum superinde referret, quo facto, & omnibus diligenter consideratis, ac in Senatu lectis, quæ per spectabilem Prætorem ipsum ad nos rescripta fuerunt, memoratos ordines approbandos esse censuimus, prout per has nostras approbamus, & confirmamus, his tamen adiectis conditionibus, quòd illæ dictorum ordinum partes, quibus cautum legitur, quòd in initio cuiuscunq; congregationis vnus, seu duo, qui omnibus propositionibus contradicant, eligantur, seu forte xtrahantur, in his, quæ pro beneficio, & cõmodo Regiæ Maiestatis proposita fuerint, circumscriptæ intelligantur, & in his Contradictorum quoquo modo eligendorum officium conquiescat. Secundò caput nonum, in quo omnibus communitatis officialibus salariatis prohibitum legitur, ne intra quinquennium ad idem officium eligi possint, nequaquam ad Aduocatum, & Procuratore extendatur, quia publicæ vtilitati non expedit, vt edocti de negotijs publicis amoueantur, & alij edocendi subrogentur, vbi tamen ob aliqua eorum demerita Ciuitati huiusmodi patrocinio indigni, & propterea amouendi non videantur. Tertio in illis partibus, in quibus Iudicibus viarum, & Vicario prouisionum largior tribuitur authoritas, illud addatur, quòd condemnatis ob id non intelligatur denegatus recursus ad Spect. Dños Prætores, qui vbi recurrentem indebitè molestatum intelligant, illius indemnitati, subsequutam declarationem, vel retractando, vel reformando prouideant, vbi verò dictam declarationem iuri consonã, & recursum ad eos per calumniam habitum fuisse cognoscant à dicto condemnato duplicatas impensas exigi curent. Mandamus igitur omnibus ad quos spectat, & spectabit, vt ita seruent, & seruari faciant. In quorum fidem præsentes sigillo nostro munitas fieri, & registrari iussimus.

Dat. Mediolani die 23. Augusti 1576. Octauianus Robius.

FINIS.







INDEX LOCVPLETISSIMVS EORVM QVÆ HOC VOLVMINE STATVTORVM, *ET ALIORVM HABENTVR.*

Primus numerus indicat Foliū, Secundus autē Rubricā. *Folio Rub.*


ABSENTIVM, & forensium citatio in criminalibus quomodo facienda. 27. 54.
Absentes, & forenses quomodo citandi in ciuili causa. 74. 252.
Absentibus quis terminus statuatur. 83. 276.
Abusus armorum pœnæ interpratatio. 275.
Aceti, & lactis mensura qualis. 197. 615.
Acta cum die scribenda. 94. 313.
Acta, & scripturæ quomodo in publicam formam redigi debeant. 103. 339.
Acta originalia partibus non tradantur. 275.
Acta criminalium causarum per notarios asportari prohibita. 274.
Acta per notarios officiorum notarijs armarij consignanda. 260.
Acta per officiorum notarios registranda. 260.
Actorum, & statutorum communis Cremonæ in productione iurium mentio sufficit: sine eorum dimissione. 76. 258.
Actoria vbiq; fieri potest. 116. 379.
Actorum omnium officiorum taxæ. 147. 472. & seqq.
Actor, & reus tenentur respondere petitionibus Consulum mercaturæ. 229. 89.
Actuarij rerum criminalium recedentes, penes officium dimittant acta. 274.
Accusationes quomodo porrigendæ. 24. 46.
Accusam non probantis, vel non prosequentis pœna. 25. 50.
Accusa potest deferri vsq; ad sententiam exclusiuè, per iniuriatos, vel suos. 26. 51.
Accusati, seu inquisiti moneri debent ad tertiam, vel ad sextam diem. 156. 487.
Accusationes de damno dato intra quod tempus porrigendæ. 158. 489.
Accusas falsas deferentium pœna. 158. 491.
Accusæ Campariorum quæ continere debeant. 162. 502.
Accusationum in actis scribendarum modus, & norma. 162. 503.
Accusationi Camparij cum iuramento creditur. 166. 510.
Accusationes non subditorum quando nullæ. 167. 515.
Accusatus quando, & quomodo non possit accusare accusantem. 167. 516.
Accusatio vnica pro eadem re, & eadem persona fienda. 167. 516.
Accusatoris de damno dato iuramentum in processu fieri potest quandocunq;. 168. 520.
Accusa per alicuius Procuratorem data debet iurari per principalem si fuerit à parte petitum. 169. 521.
Accusæ molendinariorum intra quod tempus porrigi debeant. 194. 602.
Accusator, & accusatus tenentur dare capitula. 29. 60.
Ad aggeres faciendos, & meliorandos qui opera præstare cogantur. 180. 551.
Adiuncti Deputati Ciuitatis quomodo extrahi debeant. 257.
Administrator potest compellere, & compelli ad rationem faciendam, & reddendā. 115. 376.
Adulteræ, vel stupratæ pœna, & à quibus accusari possit. 39. 109.
Adulterantis, rapientis, & stuprantis pœna. 39. 108.
A duobus actoribus conuentus ad idem, denuntiet priori. 97. 323.
Aduocati, & Causidici quot haberi possint. 93. 311.
Aduocati, & Procuratores cogendi præstare patrocinium vim passis. 62. 204.

Aduocati, & Procuratores multitudinem gentium ad iudicium ducentes puniuntur. 260.
Aduocati quot haberi possint in qualibet causa. 145. 464.
Aduocatorum, Consultorum, & Procuratorum salarium. 145. 464.
Aduocati, & Procuratores forenses, non admittuntur. 93. 311.
Affinium causæ compromittuntur. 141. 458.
Agere potest vti publicus mercator, maior decem, & octo annis. 228. 84.
Aggerum, aquarum, & viarum officij, iurisdictio. 171. 525.
Agger fiendus à Turricella Burgi Sancti Michaelis vsq; ad Arzinum Mosiæ. 179. 550.
Aggeres Padi per quos fieri debeant, & manuteneri. 180 551. & seqq.
Aggeres Ollij per quos fiendi, & manutenendi. 181. 555.
Aggerum Padi quæ communia quibusúe in locis aquis insurgentibus custodiam gerere debeant. 182. 555.
Aggerum prouisiones. 295.
Agi non potest coram Iudice Maleficiorum electa via officij damnorum datorum. 156. 486.
Alieno nomine comparens debet esse de collegio. 93. 311.
Alienantis, vel locantis rem duobus pœna. 65. 208.
Alienantis rem, & eã post alienationem detinentis, vel fructus percipientis pœna. 70. 233.
Alienationes bonorum pupillorum non valent nisi probata in actis iusta causa. 122. 401.
Alienatio bonorum immobilium in non subditos prohibita. 139. 454.
Alimenta, & interesse ex causa dotis quæ esse debeant. 107. 346.
Aluei fluminis Cremonellæ expurgatio ad quos spectet. 172. 527.
Amanganatores ad quid teneantur, & eorum officium. 218. 36.
Amanganatorum tesseris exacto anno fides non adhibetur. 223. 65.
Ambasciatores non possunt pro se, vel aliquo alio quicquam impetrare. 18. 34.
Amouendi, vel ponendi non sunt termini inter vicinos. 177. 544.
Appellari non licet in criminalibus. 33. 78.
Appellatione, verbi si quis, compræhenditur mulier. 73. 245.
Appellandi tempus. 79. 267.
Appellationis causa committenda. 79. 267.
Appellans quid facere teneatur. 80. 268.
Appellare non licet à duabus sententijs conformibus. 81. 272.
Appellari non potest in causis victualium à forensibus conductorum. 93. 310.
Appellari non potest in causa excussionis. 101. 330.
Appellari non potest à pronuntia de exequendo. 106. 343.
Appellari non potest à sententia arbitrorum. 141. 459.
Appellari potest à sententijs damnorum datorum. 169. 522.
Appellatio in causis mercantilibus non datur. 225. 69.
Appellari non potest à sententijs Consulũ mercaturæ sed tantummodo supplicari. 228. 85.
Appellationum in causis mercantilibus decretum. 239.
Appellationes à sententijs Consulũ mercaturæ interpositæ ad quos deuoluantur. 262.
Appellationũ causæ à sententijs Iudicũ Feudatariorũ p eorũ auditores ne cognoscant. 273.
Approbatio statutorum. 207.
Approbatio statutorum Mercantilium. 238.
Aquarum officialis officium, & iurisdictio. 156. 486.
Aquarum pluuialium receptatrices clauicæ per quos expurgari debeant. 171. 526.
Aquas ducens ex Nauilio communis Cremonæ tenetur construere pontes. 174. 532.
Aquaductus à strata Platinæ infra fieri prohibiti. 174. 533.
Aqua per subditum deriuari non potest ad vtilitatem non subditi. 175. 534.
Aqua duci potest per campos fossata, & dugalia, facta terreni occupati solutione. 177. 543.

Aqua de foueis ciuitatis extrahi non potest. 178. 547.
Aqua careant conchæ vendentium pisces. 195. 608.
Aquæ è fenestris non proijciendæ. 203. 635.
Aquilæ bulla per aliquos artis pignolatorum incantari non potest. 221. 55.
Arbitramentalibus in causis tempus à die denuntiæ currere incipit. 141. 460.
Arbores infructiferæ incidendæ. 161. 498.
Arbores fructiferas, vel ab opere denudantis, vel incidentis pœna. 166. 513.
Armarium in quo debeant reponi libri filciæ scripturæ, & instrumenta cōmunitatis fiendum. 257.
Armorum abusus pœnæ declaratio. 275. & seq.
Armorum offensibilium, & vetitorum declaratio. 72. 243.
Arma defensibilia portantis pœna. 73. 244.
Aromatarij possunt vendere diebus festiuis. 206. 648.
Articuli eleuati instantia. 77. 260.
Articulus eleuatus terminandus. 77. 261.
Articuli in causa datur consilium sapientis. 77. 262.
Articulo principalis quæstio non impeditur. 87. 289.
Artificum, & artium causæ breuiter sunt cognoscendæ. 122. 401.
Artificum fraudes singulo mense rimandæ per Officialem Victualium. 198. 618.
Artem suam facere vnicuiq; licet. 123. 407.
Assassinus quis dicatur, & eius pœna. 37. 97.
Assumptionis Beatæ Virg. Mariæ festum celebrandum, & oblationes fiendæ. 125. 412.
Asportari acta criminalia per notarios prohibitum. 274.
Atrocem blasphemiam esse verbum illud quo inuitto Deo aliquid asseritur. 274.
Auere mercaturæ cuiquam non donetur. 212. 9.
Auctio dotis in bonis mariti non fit vxori. 120. 395.
Auditores Feudatariorum non cognoscant causas appellationum à sententijs Iudicum Feudatariorum. 273.
Aurificum materia, & marchæ, seu signa, & eorum pœna. 197. 616.
Aurifices tradant officiali Victualium balanciam qua officialis ipse possit inquirere, & ponderare circa opera ipsorum aurificum. 197. 617.
Auertatoris pœna. 54. 181.

B.

BAlancias falsas tenentis pœna. 196. 611.
Balanciæ monetarum coæquandæ. 201. 627.
Balanciarum lapidea iusti sint. 204. 637.
Banniti possunt impunè offendi. 64. 212.
Bannitis quæ denegentur. 65. 213.
Banniti suspensio facta per principem habeatur pro cancellatione durante termino suspensionis. 66. 218.
Bannitorum bona tenentes sine iusta causa tenentur ea restituere Communi Cremonæ. 67. 222.
Bannitorum bona publicata in Commune Cremonæ deuenire debent. 67. 224.
Banniendi fugitiui. 234. 108.
Banniti cum fugitiuo qui intelligantur. 234. 109.
Baroariorum, & Curreriorum salaria. 153. 483.
Beccarij carnes fœmininas, pro masculinis non vendant) vide reliqua sub verbo macellarij. 184. 566.
Beccariorum materia) vide reliqua sub verbo macellarij. 184. 566.
Bestiæ, & instrumenta rustica existentia penes colonos præsumuntur Domini. 144. 461.

Bestiarum quæ pignerantur, & consignantur in hospitijs solutio fienda. 155.485.
Bestias habentes non subiecti fideiubere tenentur de non inferendo damnum. 160.497.
Bestias ducentis per viazolas vicinales pœna. 161.499.
Bestiæ non subiecti detinendæ. 163.507.
Bestiarum quæ possunt teneri in ciuitate, & burgis numerus. 167.517.
Bestiæ in domibus sunt occultandæ. 168.517.
Bestiarum sanguis porcis non propinandus. 188.582.
Bestiarum capita non stupata per Beccarios non vendenda. 188.583.
Bini aduocati in qualibet causa haberi possunt. 145.464.
Blada non tenenda per molitores absq; bulectino super saccis indicante Dñum bladi. 194.601.
Blada præfectis annonæ consignanda per tres alios officiales videri debent. 198.619.
Blada non conducenda extra districtum. 198.620.
Blada de loco ad locum subiectum quomodo vehenda. 198.620.
Blada à com munibus villarum in vrbem vehenda. 199.622.
Blada in platea in quando conduci debeant vendenda. 201.624.
Bladi pretium quisquam limitare non potest. 198.619.
Bladorum descriptioni, & consignationi fiendæ duo notarij adhibendi. 200.623.
Bladum extra ciuitatem conducentis pœna. 199.621.
Bladum vendere quando nemo negatur. 201.624.
Blasphœmantis pœna. 34.81.82.
Blasphœmare atrociter qui Deo Opt Max. inuito aliquid se facturum profitetur. 174.
Bona contumacium quomodo æstimentur in solutum dentur, & recuperentur. 94.305.
Bona debitoris possunt defendi per creditorem anteriorem ad summam crediti sui, & expensarum tantum. 110.356.
Bona ad cridas ponenda. 126.416.
Bona alterius in scriptis dantis pœna. 127.417. & seqq.
Bona debitoris sequestranda mandato Consulum mercaturæ. 219. 87.
Bonorum possessio transit in hæredem ipso iure. 113.368.
Bonorum possessionem repudiare potest hæres. 113.368.
Bonorum, cedentis, formæ venditionis. 113.369. & 370.
Bona procuratoris obligantur ipso iure mandanti post mandatum. 116.377.
Bonæfidei possessor fructus lucratur. 121.398.
Bonorum pupillarium alienationes non valent, nisi probata in actis iusta causa. 122.402.
Bona immobilia omnia ad onera, & tributa obligantur. 138.450.
Bona immobilia in non subditos alienari prohibita. 139.454.
Bona mercaturæ cuiquam non donanda. 212. 9.
Bona manifestare tenetur mercator condemnatus. 229. 88.
Bona mercatoris danda insolutum creditori. 231. 97.
Bona quæ fuerunt in dñio fugitiui p sex menses ante fugã præsumunt sua. 232.101.236.118.
Bonorum fugitiui creditor in possessione summariè ponendus est. 232.102.
Bona fugitiui vbiq; probari possunt. 232.103.
Bona fugitiuorum æqualiter inter creditores diuidenda. 235.104.
Bona fugitiui per eum, seu alios eius nomine possessa per sex menses ante fugam sua esse censentur. 236.118.
Bonorum subhastatio quibus casibus sine aliqua detractione fieri possit. 271.
Bozola tenenda per tabernarios vendentes vinum minutim qualis. 183.557.
Breui expediendæ causæ criminales. 269.
Bubulci euntis super plaustro pœna. 205.646.
Bucheri ad extrahendas è Nauilio aquas quales esse debeant. 178.546.
Bulectini tenendi super saccis per molitores. 194.601.

Bulla

F. R.

Bulla Aquilæ per aliquos artis pignolatorum non incantanda. 221. 55.
Bullatorum materia. 222. 57.
Burgi Sancti Donini strata reaptanda. 179. 549.
Buxula Deputatorum seruanda. 256.

C.

Calumniosi accusatoris pœna. 158. 491.
Calmerium carnium quomodo fiendum) de materia carnium, & Beccariorum vide sub verbo macellarij. 185. 567.
Calmerium panis. 191. 598.
Calmerium candelarum. 204. 642.
Campanarij merces per scolares soluenda. 137. 449.
Campariorum accusæ quæ continere debent. 162. 502.
Camparios agrorum quæ communia eligere teneantur. 163. 508.
Camparij ad damni emendationem quando teneantur. 166. 509.
Camparij delationi cum iuramento creditur. 166. 510.
Campsores tenentur cambiare florenos. 205. 644.
Campsori deponenti, vel mutuanti pecunias ius summarium reddendum. 227. 77.
Cancri pisces non emendi vt reuendantur pœna indicta. 195. 607.
Candelæ quanti plus vendi posint per stationarium vendentem minutim. 202. 631.
Candelæ de sepo puro conficiendæ. 204. 641.
Cancellandæ rationes per inscriptos de libris mercaturæ ad instantiam debitoris, & voluntatem creditoris. 213. 14.
Capitula admissa intelliguntur saluo iure impertinentium. 30. 65.
Capitula in qualibet causa danda. 87. 292.
Capturas impedientes puniuntur. 52. 173.
Caput alicui enudantis pœna. 35. 89.
Capita bestiarum non stupata per Beccarios non vendenda. 188. 583.
Capi potest debitor pendentibus ferijs. 226. 74.
Capiendus debitor ex causa mercantili. 226. 74.
Captura fugitiui vbiq; fienda. 232. 103.
Capi potest fugitiuus dilatione presarum non obstante. 236. 119.
Captura fugitiuorum vbiq; procuranda. 236. 120.
Carceratorum nomina significanda Domino Nostro. 11. 23.
Carcerum custodis delinquentis in eius officio pœna. 64. 209.
Carcerem priuatum tenentis pœna. 37. 99.
Carceres frangentis pœna. 64. 210.
Carceratorum in visitatione quid seruandum. 273.
Carcerati indebitè sine impensa dimittendi. 274.
Caretterij conducentes merces tenentur ad damnum eorum culpa eueniens. 218. 34.
Careterij fideiubere tenentur. 218. 35.
Carnes fœmininæ pro masculinis per Beccarios non vendendæ. 184. 566.
Carnes venales iustè ponderandæ. 185. 568.
Caro vna pro altera non vendenda) vide reliqua sub verbo macellarij. 186. 570.
Carnes morticinæ, vel morbosæ per macellarios non tenendæ. 186. 572.
Carnes morticinæ, vel morbosæ, aut gramignosæ non vendendæ. 186. 573.
Carnes recentes à quolibet in ciuitate, & suburbijs fieri possunt. 187. 578.
Carnes salitæ quanti plus vendi posint per stationarium vendentem minutim. 202. 631.
Carnium salitarum reuenditores quomodo, & quando emere posint. 203. 632.
Carziatorum materia. 222. 57.
Carziatores per Consules mercaturæ visitandi. 223. 65.

Carzatorum tesseris vltra annum fides non adhibetur. 223. 65.
Caseus quanti plus vendi posit per stationarium vendentem minutim. 202. 631.
Causarum instantiæ. 75. 254. & seqq.
Causarum ordinariarum termini probatorij, & reprobatorij. 76. 258. & seqq.
Causarum appellationis termini probatorij, & reprobatorij. 80. 269. & seqq.
In Causis centum soldorum quomudo procedi posit. 12. 24.
Causæ summariæ quæ. 12. 24. & 92. 306.
Causæ summariæ quomodo tractandæ. 82. 275.
Causæ orphanorum, viduarum, miserabilium, pupillorum, hospitalium, & aliarum miserabilium personarum possunt cognosci diebus feriatis. 12. 24.
In Causis criminalibus in quibus pœna sanguinis imponitur, reus personaliter comparere debet. 29. 63.
Causæ criminales elapsis terminis statutis expediantur. 31. 71.
Causarum criminalium processuum forma. 26. 54. & 28. 58.
Causidicos offendentis pœna. 74. 251.
Causæ consulendæ cõmissio quomodo sit facienda. 78. 262.
Causæ Mercatorum coram Consulibus quomodo tractandæ. 82. 275.
Causæ minorum quomodo tractandæ. 83. 278.
Causæ datiariorum quomodo tractandæ) vide in verbo Datiarij. 82. 275.
Causæ artificum artium, & sociorum breuiter sunt cognoscendæ. 122. 401.
Causæ ciuium per solos iudices ordinarios Cremonæ cognoscantur. 135. 438.
Causæ compromissariæ cognosci possunt diebus feriatis. 141. 458.
Causarum arbitramentalium tempus à die denunciæ currere incipit. 141. 460.
Causidicorum salarium. 145. 464.
Causa principalis articulo non impeditur. 87. 289.
Causidici quot haberi posint. 93. 311.
Causarum super damnis datis instantia. 169. 522.
Causarum coram officiali viarum instantia. 171. 525.
Caui non fiendi in aliquo campo, vel terra per quem aqua non defluat ad partes subiectas. 175. 534.
Causæ mercantiles appellationem non recipiunt. 225. 69.
Causæ coram consulibus mercaturæ nullam habent instantiam. 225. 70.
Causæ coram consulibus mercaturæ cœptæ coram alio Iudice trahi non possunt. 225. 71.
Causæ mercantiles omnino per consules cognoscendæ. 225. 72.
In Causa modica consules mercaturæ iuramentum deferre possunt. 228. 83.
Causarum mercantilium in appellationibus decretum. 239.
Causæ mercatorum contra quoscunq; debitores pro mercatura à consulibus cognoscendæ. 241.
Causidicus coram consulibus mercaturæ non conducendus. 249.
Causæ coram consulibus mercaturæ procuratores non admittunt. 249.
Causarum mercantilium appellatione venit etiam causa fœni. 250.
Causæ mercantiles Doctores à iudicando excludunt. 253.
Causarum criminalium expeditionis modus. 261.
Causæ appellationum à sententijs Iudicum mercaturæ per quos cognoscendæ. 262.
Causarum criminalium expeditio breuiter fienda. 269.
Causæ appellationum à sententijs Iudicum Feudatariorum non cognoscendæ ab eorum auditoribus. 273.
Causarum criminalium acta per notarium recedentem ab officio penes officium dimittantur. 274.
Causæ criminales quæ posint sine relatione expediri. 277.

Celsio

Cessio iurium per creditorem facienda. 110. 354.
Cessionis bonorum modus, & beneficium. 113. 369.
Cerei quot portandi in sepelliendis cadaueribus. 132. 430.
Cæsiæ incidendæ. 161. 498.
Cedentium iura, & vtentium instrumento debiti soluti pœna. 69. 232.
Chyrugicæ magistrorum immunitas. 123. 406.
Chyrographarius creditor ex causa mercantili tenetur petere infra quadriennium. 215. 69.
Citationum, & processuum in causa criminali modus, & forma. 26. 54. & 28. 58.
Ciuis aliquis non creetur sine Principis licentia, & creatus construi faciat domum. 20. 39.
Ciuilis, & criminalis causa simul, & semel concurrit coram Iudice Maleficiorum. 31. 71.
Ciuitatis Mœnia transeuntis pœna. 68. 229.
Ciuitatis damno quomodo prouidendum. 18. 33.
Citari posse in causa appellationis qui in prima causa citati fuerint. 87. 291.
Citatio in Palatio non expresso loco loci valet. 89. 298.
Citato patre contumace contra fil. familias valet iudicium. 50. 302.
Citationum, & denuntiationum modus. 58. 325.
Ciuitatis ludi. 126. 413.
Citari faciens aliquē corā consulibus merca. & nō prosequendo citationē punitur. 232. 100.
Ciuitatis Decuriones quot esse debeant. 256.
Ciuilitatis priuilegium non suffragatur vbi caput cum maiori parte familiæ non habitet in ciuitate. 276.
Ciuilitatis priuilegium quale concedendum. 277.
Ciuilitas quando conceditur quid seruandum. 277.
Citationum fiendarum per Deputatos Nauigij forma. 288.
Clericis, & Ecclesiasticis non prosint, nec obsint statuta. 5. 6.
Clausorum statuta obseruanda ad portas ciuitatis. 159. 494.
Clauicæ receptantes aquas pluuiales per quos expurgandæ. 171. 526.
Cloacæ reaptandæ. 172. 529.
Cloacæ conterminæ vijs publicis claudendæ. 172. 529.
Claudendæ vt fiant vicinus compelli potest. 177. 544.
Clauicæ ad extrahendas è Nauilio aquas quales esse debeant. 178. 546.
Clausula apponenda in concedenda ciuilitate non subdito. 277.
Columbos alienos capientis, & tenentis stallonos super ludis pœna. 68. 228.
Commissio causæ consulendæ quomodo fienda. 78. 262.
Comitiua magnatibus non fienda. 56. 188. 57. 191. & 70. 235.
Communia, & nobiles tenentur damna resarcire. 50. 164.
Communium pœna in quorum locis banniti conuersantur. 50. 165.
Communia passa damnum habent regressum contra dantes causam damni. 53. 173.
Communia, & nobiles tenentur soluere fictum terrarum quæ per malitiam alicuius irent in guastum, & non laborarentur. 62. 203.
Communia quæ agrorum camparios eligere coguntur. 163. 508.
Communia quæ quibusúe in locis custodiam Aggerum gerere debeant aquis insurgentibus. 182. 555.
Communia blada vehant in ciuitatem singulo anno. 199. 622.
Communis pecunia quo ordine expendi debeat. 257.
Communitatis rationes per quos videndæ. 261.
Comparenti pro alio quæ incumbant in prima comparitione. 86. 285.
Comparens alieno nomine debet esse de Collegio. 93. 311.
Comparenti ad defensionem tenutæ dies decem vtiles statui ad probandum. 96. 319.
Compromissum inter affines fiendum. 141. 458.

Condemnatio

Condemnatio corporalis niſi diſponente ſtatuto non fienda. 32. 74.
Condemnationes criminales pure faciendæ niſi aliter ſtatutum mandet. 33. 76.
Condemnati, & patris, & fideiuſſoris nomen, & cognomen in condemnationibus criminalibus apponendum demptis ijs de quibus ibi. 33. 77.
Condemnati pecuniariter ſoluentes liberentur. 34. 79.
Condemnatus de falſo nullum officium exercere, nec teſtimoniū perhibere poteſt. 49. 160.
In Condemnationibus ſemper ſaluū eſſe debet ius deſcendentiū, & creditorū. 36 96. & 52. 170.
Condemnati in contumaciam in manus Iuſtitiæ venientis defenſio admittenda. 31. 71.
Condemnationes voluntariæ duobus teſtibus præſentibus ſcriptæ executioni mandari poſſunt. 107. 345.
Condemnationes ab officiali damnorum quomodo fiant. 168. 518.
Condemnationes fiendæ in cauſa damnorum datorum ſint ad formam ſtatuti minorem pœnam continentis. 169. 523.
Condemnatus mercator tenetur manifeſtare bona ſua. 229. 88.
Condemnationes in caſu incertitudinis quales fiendæ. 278.
Conducta ficta non ſoluens priuatur poſſeſsione rei conductæ. 62. 205.
Conductoris pœna ſi rei locatæ poſſeſsionem interuerterit. 63. 206.
Conducens, vel inueſtituram accipiens à duobus punitur. 63. 207.
Conducens aquas de Nauilio tenetur conſtruere pontes. 174. 532.
Conducterij rerum mercantilium ad quid teneantur. 317. 31. 32. & 33.
Concreditoribus bona fugitiuorum æqualiter diuidenda. 233. 104.
Conducentis bladum extra ciuitatem pœna. 199. 621.
Conduci non poteſt Procurator coram Conſulibus mercaturæ. 249.
Confitenti delictum, habenti pacem, & ſoluenti in termino fit remiſsio trium partium, ex quatuor. 73. 247.
Confectoribus non vendendum ſepum. 188. 582.
Confectorum materia. 201. 628. & ſeqq.
Confectores ſepum non emant pœna indicta. 201. 629.
Confirmatio ſtatutorum. 207.
Confirmatio ſtatutorum mercantilium. 238.
Conſilium ſapientis dandum. 11. 22.
Conſilium ſapientis non datur in maleficijs, nec in ſententiarum executione. 11. 22.
Conſilium ſapientis datur in cauſa articuli. 77. 261.
Conſilium ſapientis in omnibus cauſis à ſoldis centum ſupra datur. 78. 261.
Conſilium benè publicatum terminum non exit. 90. 303.
Conſilium congregandum ad requiſitionem rectoris ſcolarium. 137. 447.
Conſilium mercaturæ quomodo creandum. 211. 5.
Conſilium à conſultore præſentandum, & iuxta illud iudicandum. 79. 265.
Conſiliarij quomodo conſulere debeant. 17. 32.
Conſilium generale, & eius authoritas, & numerus cum expreſsione conſiliariorū) 14. 30. vide in decretis etiam. fol. 255.
Conſiliarij eligi non poſsint ad negotia ciuitatis cum ſalario, vel ſine. 17. 32.
Conſiliarij quorum intereſt abſint à conſilijs. 18. 33.
In Conſilijs partita ſingulariter, & per ſe fiant. 18. 33.
Conſiliarij conſilij generalis, & non ſapientes Cameræ habeant authoritatem gratis dandi ad voluntatem Domini noſtri. 18. 33.
Conſtitutio Mediolani § porrecta de publicanis locum non habeat in vectigali tractæ gualdorum. 278.
Conſignatio bladorum per communia villarum facienda ſingulo anno. 199. 622.
Conſulendæ cauſæ comiſsio quomodo fienda. 78. 262.

Consultor iurare debet. 78. 263.
Consultori iura exhibenda sub pœna. 78. 264.
Consules viciniarum, & suburbiorum denunciare tenentur ludentes. 54. 180.
Consulum non denunciantium congregationes armatorum pœna. 58. 192.
Consulum non denunciantium violentias, & turbationes pœna. 61. 200.
Consulum non denunciantium homicidia, & feritas pœna. 65. 215. & seq.
Consulum impositio ad perquirendas mortuorum imbreuiaturas, & alia. 119. 391.
Consulum Mercantiæ iurisdictio, & officium. 131. 427. & 223. 68.
Consules paraticorum eligendi, & eorum statuta facienda. 131. 428.
Consultorum salarium. 145. 464.
Consules Mercaturæ eligendi. 210. 3.
Consules describere possint in matricula mercatorem. 210. 3.
Consules mercatorum quinam eligi non possint. 212. 7.
Cósules mercatorũ semel saltum singulo mense coeant iusto cessante impediméto. 212. 8.
Consulum præcepta per mercatores seruanda. 215. 21.
Consules tenentur tueri mercatores. 215. 22.
Consules inuigilent vt mercatoribus tutæ pateant viæ. 215. 23.
Consules mercaturæ syndicandi. 216. 26.
Consules mercaturæ iudicere tenentur horis debitis. 216. 28. 230. 94.
Consules mercaturæ tenentur visitare curatores, calzatores, & tinctores bis singulo mense. 223. 64.
Consulum mercaturæ iurisdictio. 223. 68.
Consulum mercaturæ iudicium nemo potest recusare. 225. 72.
Consules ius reddant pro pecunia mutuata laboratoribus. 226. 75.
Consules in modica causa iuramentum deferre possunt. 228. 83.
Consulum mercaturæ sententiæ supplicationem non appellationem recipiunt. 228. 85.
Consulum sententiæ, & præcepta exequenda. 229. 86.
Consulum petitionibus respondere tenetur tam actor, quàm reus. 229. 89.
Consulibus exhibendi libri mercatorum. 230. 91.
Consules ex causa mercaturæ possunt bannire, & condemnare inobedientes. 230. 92.
Consules, & notarij mercaturæ tenentur horis debitis stare in loco ad iura reddendum deputato. 230. 94.
Consulum mercaturæ iurisdictio non declinanda. 231. 95.
Consuli mercaturæ iniuriam faciens punitur. 231. 98.
Consules causas mercatorum contra quoscunq; debitores pro mercatura cognoscere debent. 241.
Consul fieri non potest non exercens mercaturam. 247.
Coram consulibus mercaturæ procurator non conducendus. 249.
Contractus mutui depositi, & mercati quando duplices intelligunt. 121. 399.
Contra calumniatos a maleficio perseuerante vsq; ad vltimum suppliciũ proceditur. 25. 49.
Contumaces condemnantur in causis criminalibus. 31. 71.
Contumacis in manum iustitiæ venientis defensio admittitur. 31. 71.
Contractus, & distractus occasione ludi sunt nulli. 54. 178.
Coppi quales fiendi. 206. 647.
Coramina quomodo conficienda. 201. 628.
Coramina de galario extrahi non possunt sine officialis præsentia. 202. 630.
Cordas faciens in ciuitate de visceribus animalium punitur. 71. 239.
Correctio statuti loquentis de damnis datis. 170. 524.
Corrigendæ stateræ. 214. 18.
Creditor anterior defendere potest de bonis debitoris ad summam crediti sui, &

expensatum

expensarum tantum. 110. 356.
Creditori non obest datum factum in liberos emancipatos, vel vxores. 118. 383.
Creditor chirographarius ex causa mercantili tenetur petere infra quadriennium. 225. 69.
Creditore instante sequestrantur bona debitoris mandato Consulnm mercaturæ. 229. 87.
Creditor fugitiui habet hypotecam in bonis eius qua fugitiuns possedit per sex mentes ante fugam. 232. 101.
Cremonæ, & eius territorij collatio in Io. Galeaz Vicecomitem Virtutum Comitem. 2. 1.
Cremonellæ alueus per quos expurgari debeat. 172. 527.
Cridæ fiendæ de bonis venditis. 116. 416.
Criminalium causarum expediendarum modus. 261.
Criminales causæ breuiter expediendæ. 269.
Criminalium causarum actuarij ne asportent acta. 274.
Criminalium causarum quæ nam sine relatione possint expedlri. 277.
Cura in quolibet loco fieri potest. 116. 373.
Curatores pignolatorum, & eorum officium. 218. 36.
Curator non potest adacquare petias pignolatorum. 222. 61.
Curatores per Consules mercaturæ visitandi. 223. 64.
Curatorum tesseris exacto anno fides non adhibenda. 223. 65.
Curretij quid seruare debeant in executionibus. 8. 13.
Curreriorum syndicatus 23. 45.
Curretij pignera oppignerare non possunt. 24. 45.
Curretij tenentur eorum nomen in scriptis edere pignorato. 24. 45.
Contra Curretium creditur pignorato de extorsione. 24. 45.
Curreriorum condemnationes exequendæ per iudicem maleficiorum. 24. 45.
Curretij officium exercens si non sit Currerius punitur. 48. 151.
Curretij falsum committentis in officio pœna. 48. 152.
Curreriorum pœna non portantium signum D. Prætoris, & Communis. 73. 246.
Curretij relationes quando fiendæ. 85. 284.
Curretij relationem circa latas scripturas fidedignam esse. 88. 295.
Etiam si de mandato non constet. 88. 296.
Curretij relationes factorum per eum contineant diea. 89. 297.
Currerius referre tenetur. 99. 327.
Curreriorum eligendorum ordo, & eorum officia, & salaria. 120. 392.
Curretijs, & Baroarijs salaria constituta. 153. 483.
Curretij quid seruare teneantur. 154. 483.
Curretij fideiubere tenentur. 155. 484.
Curretij ab oneribus non eximuntur. 155. 484.
Curretij quot, & cuius expensis inseruire debeant officiali viarum. 172. 525.
Curretij mercaturæ inseruientes per quos puniendi. 216. 29.
Curretijs mercaturæ pignora à mercatore prohibenda non sunt. 230. 93.
Curretij mercaturæ salarium. 231. 99.
Curretijs merces per Deputatos, & Referendarium ordinanda. 260.
Custodum Turratij, & Turris Communis munus. 124. 909.
Custodum portarum surripientium ligna de plaustris pœna. 159. 493.
Custodes portarum obseruari faciant statuta clausorum ad Portas. 159. 494.

D.

Damni dati in causa quæ condemnatio sit fienda. 51. 71.
Damnum dantis aliter quàm per incendium pœna. 50. 163.
Damna resarcire tenentur communia, & nobiles. 50. 164.
Damnorum datorum officialis officium, & iurisdictio. 156. 48[illegible]

Damnificantium

Damnificantium pœna. 157. 488.
Damni dati tempus ad porrigendum accusationes. 158. 489.
Damnificantium nocturno tempore pœna duplicata. 158. 490.
Damnũ dantis, vel intrantis in hortis, brolis, vel vineis vrbanis, & suburbanis pœna. 159. 492.
Damnum dante filio tenetur pater pro eo. 160. 495.
Damnificante famulo pro eo tenetur Dominus. 160. 495.
Damnum inferrentis in terris aghisatis pœna. 162. 501.
Damnum datum emendare quando tenentur Camparij. 166. 509.
Damnum inferrentis in fœnum, paleas, vel ligna, pœna. 166. 512.
Damnorum Officialis condemnationes quomodo fiant. 168. 518.
Damnum inferens in rebus alieni districtus punitur. 168. 519.
Damni dati per accusatorem iuramentum quandocunq; in processu præstandum. 168. 520.
Damni dati instantia qualis. 169. 522.
Damnorum datorum sententiæ appellationem recipiunt. 169. 522.
Damnorum datorum in causis vnica pro eodem negotio fiat condemnatio, eaq; mitiori statuto adhæreat. 169. 523.
Damni dati in causa correctio statuti loquentis de accusa eiusdem. 170.
Damnum mercaturæ inferrentis pœna. 215. 24.
Damnum resarcire tenetur nauta conducens si in culpa fuerit. 217. 32.
Damna, & interesse per debitorem morosum debentur creditori. 226. 73.
Datiorum prouisiones obseruandæ. 4. 5.
Datiarij plus permisso exigenti pœna. 38. 104.
Datiarij, & officiales delinquentes, & calumniosè accusantes puniendi. 39. 106.
Datiorum in causis quomodo procedendum. 82. 275.
Datium non soluitur pro victualibus conducendis ad ciuitatem. 135. 438.
Datio Gabellæ obnoxiarum mercium exactionis modus. 250.
Datum factum in liberos emancipatos, vel vxores, non obest creditoribus. 118. 383.
Debitores ciuitatis tenentur debita propalare, & soluere. 21. 43.
Debitor ex causa mercantili non auditur nisi facto deposito. 224. 69.
Debitor morosus tenetur versus creditorem ad damna, & interesse. 226. 73.
Debitor ex causa mercat psonaliter capien. etiã in die feriati, si suspectus sit de fuga. 226. 74.
Debito existente liquido quomodo per mercatores procedi possit. 227. 79.
Debitor contumax quomodo compellendus in causis mercantilibus. 228. 80.
Debitum liquidum probare volenti datur probatio. 228. 82.
Debitoris bona mandato Consulum mercaturæ sequestranda. 229. 87.
Debitor condemnatus tenetur manifestare bona sua. 229. 88.
Debitor ex causa mercantili tenetur soluere in pecunia numerata tantum. 238. 126.
Debitores quicunq; ex causa mercaturæ coram Consulibus conueniendi. 241.
Debitores mercatis subscribant quæ vigintiquinq; libras excedunt. 254.
Declinantis iurisdictionem Cremonensem pœna. 34. 80.
Declinari non potest per mercatorem iurisdictio Consulum. 231. 95.
Declaratio Decreti Gratiosi anni 1544. 269.
Declaratio Constitutionis Mediolani §. porrecta tit. de publican. & vectigal. 272.
Declaratio super proclamationibus etiam in oppidis publicandis. 273.
Declaratio super Decreto Gratioso anni 1559. 275.
Declaratio Prouisionis Nauigij super citationibus fiendis. 288.
Decreta, & litteræ Domini nostri obseruanda. 5. 6.
Decretum appellationum in causis mercantilibus. 239.
DECRETA FRANCISCI SFORTIAE primi. 255.
Decreti Gratiosi anni 1544. declaratio. 269.

Decreti Gratiosi anni 1559. declaratio. 275.
Defensiones nemini denegandæ. 29. 61.
Defensionis terminus dandus. 32. 73.
Deferentium accusas falsas pœna. 158. 491.
Desserri potest iuramentum per Consules mercaturæ in modica causa. 228. 83.
Delictum confitenti, soluenti in termino, & habenti pacem fit remissio trium partium ex quatuor. 73. 147.
Denuntiarum, & quærelarum quot copiæ presentari debeant. 28. 57.
Denuntiationes quomodo fiendæ. 98. 325.
Denuntiatio qualiter communi facienda. 98. 326.
Denuntiati intra quod tempus admoneri debeant. 156. 487.
Depositi contractus quando duplices intelliguntur. 121. 399.
Depositum reddere renuentis pœna. 122. 400.
Depositum fiendum per debitorem ex causa mercantili anteqnàm audiatur. 224. 69.
Deponenti, vel mutuanti pecuniam campsori ius summarium reddendum. 227. 77.
Deputati ciuitatis quot esse debeant. 256.
Deputatorum buxula seruanda. 256.
Deputati subrogandi in locum absentis, aut infirmi. 258.
Deputati registrari faciant statuta, & decreta. 259.
Deputatorum in camera nemo stet ipsis inuitis quando aliquid decernunt. 261.
Deputati,& eius affines exeant de camera quando de eorum causis tractatur. 261.
Detentio in causa criminali in qua pœna sanguinis non imponitur non datur præstita fideiussione. 30. 64.
Dictator scribat prouisiones fiendas per deputatos,& postmodum legat. 261.
Dictator tenetur præmonere deputatos volentes aliquid decernere contra decreta, vel statuta. 261.
Dictator tenetur publicare ordines Domini deputatis. 261.
Dictatorum officium 17. 32. Item Dictatoris communis Cremonæ officium. 258.
Diem termini in dilatione non computari. 29. 62.
Die vltima termini feriata sequentem pro ea reputari. 29. 62.
Dies festi seruandi. 203. 636.
Diebus festis possunt vendere aromatarij. 206. 648.
Die feriata capi potest debitor si fuga imminet. 226. 74.
Dies festi à Notarijs seruandi. 267.
Dimittantur sine impensa indebitè carcerati. 274.
Districtualium æstimum. 140. 456.
Dispositio no. const. §. porrecta de publica. locum non habeat in vectigali tractæ gualdorum. 278.
Doctor legum salariatus sit aduocatus ciuitatis, & citari debeat. 19. 35.
Doctoris legum immunitas. 123. 406.
Doctoris legum salarium. 133 433.
Doctores, & scolares possunt vndecunq; Cremonam venire. 135. 440.
Doctores à iudicandis causis mercantilibus excluduntur. 253.
Domus deuastari non possunt. 51. 167.
Domus paleatæ in ciuitate non fiendæ. 71. 238.
Domicilium quando eligendum. 87. 290.
Domini comparitio procuratoris non generat reuocationem. 88. 294.
Domini iuris esse, præsumunt bestiæ,& instrumēta rustica existentia penes colonos. 144. 461.
Dominus pro famulo tenetur in damnis datis. 160. 495.
Dominus campi potest habere viā super campo vicini quando nō habet viā habilē. 177. 540.

Donatio propter nuptias, & alia prohibita. 114. 371.
Donatio propter nuptias vxori non fit in bonis mariti. 120. 395.
Dos ab vxore quando exigi possit. 114. 371.
Duplicatio pœnæ in quibus casibus sit fienda. 32. 72.
Dugalia, & scolatoria ciuitatis, & burgorum excauanda, & purganda. 172. 528.
Dugalia districtus Cremonæ reaptanda. 173. 531.
Ducens aquas ex Nauilio communis Cremonæ tenetur ad constructionem pontium. 174. 532.
Duodecim esse debent ciuitatis deputati. 256.
Dugalium prouisiones. 295.

E.

Ecclesiæ libertas illesa. 4. 3.
Ecclesiasticis statuta non obsint nec prosint nisi in eorum foro legitimè ea approbauerint. 5. 6.
Aedificari potest per conuicinum in sponda muri ædificata super confinibus. 175. 535.
Aegenis ab aduocatis, & procuratoribus seruiendum absque mercede. 102. 336.
Electi ad ratiocinia vel æstima nullum habeant salarium præter cibum, & potum pro diebus tantum quibus assiduè fuerint occupati. 18. 34.
Electio consulum Mercatorum. 131. 427.
Electio Rectoris scolarium legum. 135. 439.
Electio Officialium damnorum datorum, stratarũ, & aquarum, & eorum iurisdictio. 156. 486.
Electa via Officij damnorum datorum agi non potest coram iudice Maleficiorum. 156. 486.
Eligendi camparij per communia, & per quæ. 164. 508.
Electio fienda de consulibus Mercaturæ. 210. 3.
Eligendi mensuratores panni, & lini. 215. 19.
Emancipatus emancipationem quomodo negare non possit. 118. 384.
Aequationi viarum reducendum est terrenum fossatorum, & eo deficiente terrenum vicinorum impune capi potest. 176. 538.
Equos ad cursum adigentium pœna. 205. 646.
Aestimum districtualium. 140. 456.
Aestimari possunt forenses non subditi. 140. 457.
Aestima amouenda. 267.
Estimanda fossata per quæ ducuntur aquæ. 270.
Exactor exigere debeat condemnationes & taxa. 21. 41.
Exactio per campsores non fiat plus iusto. 138. 452.
Exactio datii gabellæ pro mercibus. 250.
Exceptiones de quibus non fit cognitum saluæ sint in fine. 77. 260.
Exceptiones quomodo fiendæ. 78. 261.
Excubias spernentis pœna. 65. 214.
Excussionis modus. 99. 229. & seq.
Excauanda, & purganda dugalia, & scolatoria ciuitatis & burgorum. 172. 528.
Excauatio fossatorum fienda est per vicinum inferiorem quãdo superior vult excauare. 176. 539.
Excussionis in causa non datur appellatio. 101. 330.
Exequtores exequentes vltra taxam puniuntur. 10. 21.
Exequutiones prohibentis pœna. 74. 249.
Exequenda voluntas defuncti. 112. 365.
Exequutioni mandandæ sententiæ arbitrorum. 141. 459.
Exequutioni mandanda statuta mercaturæ per omnes officiales. 227. 78.
Exequendæ sententiæ, & præcepta consulum mercaturæ. 229. 86.
Explanantis zapello pœna. 163. 506.
Expurgatio alueis Cremonellæ fluminis ad quos spectet. 172. 527.
Expẽsæ reficiẽdæ per eũ qui in audiẽtiis uel litteris in forma inthimetur nihil obtinet. 268.

Expeditio causarum criminalium breuiter fienda. 269.
Extrahentium aquas de foueis ciuitatis pœna. 178. 547.
Extractio adiunctorum. 257.

F.

FAbricæ præfecti eligendi. 261.
Falsificantes sigillum scripturas, & alia puniuntur. 47. 147. & seq.
Falsitates concernentia. 47. 147.
Falsas scripturas, & alia producens, & fieri faciens. 47. 147. & seq.
Falso instrumento vtentis pœna præcedente interrogatione, & responsione. 48. 153.
Falsi testis pœna. 48. 154. & 156.
Falsos testes producentis vel eis vtentis pœna. 48. 155. 157.
De falso condemnatus nullum officium exercere nec testimonium perhibere potest. 49. 160.
Falsum committentis pœna. 49. 161.
Falsa vel stateras habentis pœna. 196. 611.
Famulo damnum dante pro eo tenetur Dominus. 160. 495.
Farina teneri non potest per molitores, nisi ex bulettino tenendo super saccis constet de nomine eius domini. 194. 601.
Fœnus super libris scolarium concessum. 136. 444.
Fœnarolorum materia. 196. 613. & seq.
Fœnerari non potest super lana vel bombice. 223. 67.
Fœni mercatum venit in causis mercantilibus. 250.
Fœriatis diebus ob vtilitatem hominum procedi potest in causis de quibus ibi. 12. 24.
Feriarum dies. 91. 306.
Feriarum tempore in quibus causis procedendum sit. 92. 306.
Feriatis diebus pro fideiussore proceditur. 101. 331.
Feriatis diebus proceditur in causis compromissarijs. 141. 458.
Ferrum cum aramine non vendendum. 205. 645.
Ferijs pendentibus capi potest debitor ex causa mercantili, si fuga immineat. 226. 74.
Festi dies seruandi. 203. 636.
Festis diebus possunt vendere aromatarij. 206. 648.
Festi dies à Notarijs seruandi. 267.
Feudorum fructus cadunt in pignorum obligationem. 126. 415.
Feudatariorum Auditores causas appellationum à sententijs iudicum ipsorum feudatariorum non cognoscant. 273.
Fictum soluens per decem annos continuos, soluere, & in futurum tenebitur. 114. 372.
Fictabiles tenentur exhibere instrumenta Domino. 114. 373.
Fictum quando non sit soluendum. 121. 397.
Fictalicij, mezadri, & laboratores terrarum realiter, & personaliter conueniuntur. 142. 461
Fideiussor liberatur præsentato principali exceptis causis datiorum. 30. 70.
Fideiussor tenetur præsentare principalem. 31. 70.
Fideiubere de non offendendo qui sint cogendi. 66. 217.
Fideiussor ab obligatione per debitorem quando liberari possit. 110. 353.
Fideiussio de opere demoliendo tollit inhibitionem nouum opus denuntiantis. 134. 437.
Fideiussio per curretios præstanda. 155. 484.
Fideiussio præstanda per non subditos habentes bestias. 160. 497.
Fideiussio præstanda per molendinarios de reducendis frugibus. 193. 600.
Fideiussio à forensibus non possidentibus inobilia præstanda. 92. 307. & à mulieribus. 92. 308.
Fideiussio per piscatores præstanda. 196. 610.
Fideiussio per careterios præstanda. 218. 35.
Fideiussor ex causa mercantili tenetur soluere debitum in peccunia munerata tantum. 238. 126.

Fides adhibenda libris mercatorum ad summam soldorum centum. 247.
Figati calmerium. 189. 587.
Filiationis positiones negans punitur. 88. 293.
Filiorum familias contractus, & distractus prohibiti. 108. 347.
Filio damnum dante pro eo tenetur pater. 160. 495.
Filciæ,& scripturæ communitatis reponendæ. 257.
Forensis non potest esse Thesaurarius vel exactor. 20. 40.
Forensium vel absentium citatio in criminalibus quomodo fienda. 27. 54.
Forenses,& absentes quomodo citandi. 74. 252.
Forenses in causis satisdent. 92. 307.
Forenses in ciuitate conueniuntur. 93. 310.
Forenses vtuntur statutis in ordinatiuis. 93. 310.
Forenses non possunt aduocare. 93. 311.
Forenses quolibet die capi possunt. 93. 312.
Forensium imunitas. 124. 411.
Forenses non subditi æstimari possunt. 140. 457.
Forensis non subditus detineri potest. 144. 462.
Forenses volentes describi in matricula mercatorum ad quid teneantur. 211. 4.
Forensis in mobilibus,& nominibus debitorum succedit. 271.
Forma venditionis bonorum cedentis eisdem. 113. 370.
Formagiarij quomodo,& quando emere possint. 203. 632.
Fornasarij quales tegulas,& lateres facere cogantur. 206. 647.
Fossata iuxta campos purganda. 176. 537.
Fossatorum terrenũ ad æquandas stratas reduci debet,& eo deficiente terrenum vicinorum impunè capi potest. 176. 538.
Fossatum excauare tenetur vicinus inferior quando superior vult excauare. 176. 539.
Fossatorum secus vias cauandorum medietas terreni,in vias ipsas projcienda. 178. 545.
Fossata non estimentur in ductione aquarum. 270.
Fossata mensurentur in venditionibus, & locationibus licet per ea ducatur aqua iure seruitutis. 278.
Fouearum ciuitatis aqua extrahi non potest. 178. 547.
Frattæ incidendæ. 161. 498.
Fraudes artificum singulo mense rimandæ per officialem victualium. 198. 618.
FRANCISCI SFORTIAE Primi decreta. 255.
Fugitiui bona etiam alienata per sex menses ante fugam sua esse præsumuntur. 232. 101.
Fugitiui creditor in possesfione bonorum debitoris summarie ponendus est. 232. 102.
Fugitiuus vbiq; capiendus,& bona eius robanda. 232. 103.
Fugitiuorum bona æqualiter inter concreditores diuidenda. 233. 104.
Fugæ suspectus quis dicatur. 233. 105.
Fugitiui banniendi. 234. 108.
Fugitiuorum in causis si producta fuerint instrumenta falsa vel suspecta. 233. 106.
Fugitiuorum creditoribus qui obligati remaneant. 234. 107.
Fugitiuorum adherentes quales intelligantur banniti. 234. 109.
Fugitiui non receptandi. 234. 110.
Fugitiuus, & eius adhærentes à quocunq; & ubique capiendi 234. 111.
Fugitiuum capere potest creditor propria auctoritate 235. 112.
Fugitiuorum in quæstionibus terminandis stãdum est dicto mercatorum per iudicem vel consules adhibitorum. 235. 113.
Fugitiui quomodo à banno eximantur. 235. 114.
Fugitiuus semper infamis. 235. 114.

Fugitiuorum procuratores non admittuntur. 235. 115.
Fugitiuorum in manum communis incidentium pœnæ. 235. 116.
Fugitiuis vlla pax vel remisſio non prodeſt. 236. 117.
Fugitiui bona per eum,ſeu alios eius nomine poſſeſſa per ſex menſes ante fugam ſua eſſe cenſentur. 236. 118.
Fugitiuus capi poteſt dilatione præfarum non obſtante. 236. 119.
Fugitiuorum captura vbiq; procuranda. 236. 120.
Fugitiuos aduerſus inquirendum per D.Prætorem & eius iudices. 236. 121.
Fugitiuorum auxiliatores,vel receptatores tenentur ad illorum debitum. 237. 122.
Fugitiuorum patres.& fratres ab illis ſeorſum habitantes ad eorum debita tenentur diuiſionibus ad formam ſtatutorum non apparentibus. 237. 125.
Fugitiuorum ſtatuta intelliguntur de mercatoribus,& campſoribus. 237. 123.
Fugitiuorum vxores obligans ſtatutum reuocatur. 246.
Fugitiui & ſuſpecti de fuga capiendi & coercendi. 251.
Furnarius vide ſub verbo piſtor.
Furti in cauſa condemnatio quæ. 31. 71.
Furum pœna. 44. 130.
Furum receptatores vel rerum furto ſubtractarum. 45. 135.
Fures aſſociantis vel eis auxilium dantis pœna. 45. 136.
Furatas res non denuntiantis pœna. 69. 231.
Furioſi,& mentecapti quomodo conueniendi. 83. 278.
Fuſtaneorum menſura. 220. 50.

G

Gabellæ obnoxiarum rerum exactionis modus. 250.
Gaiuſſos hoſpitantium & transflumina vehentium pœna. 72. 241.
Gambari non emendi vt reuendantur vide ſub verbo cancer.
Grammaticæ Magiſtri imunitas. 123. 406.
Guaytones per tabernarios non tenendi. 183. 558.

H

Hebreis ſuper quibuſuis rebus ſacris pecuniam mutuare prohibitum. 274.
Hæreſes damnati pœna. 44. 133.
Hypothecaria in actione quis præferatur,& quando. 117. 381.
Hoſpitum tenentium guaytones pœna. 183. 558.
Hoſpitum,vel potius tabernariorum materia. 183. 559. & ſeq.
Hoſpitibus interdicta emptio olei,die,qua conducitur. 203. 634.
Hoſpitalis ſanctæ Mariæ de pietate adminiſtratio qualis eſſe debeat. 262.

I

Iecur quomodo vendendum vide ſub verbo figato.
Ignem damnoſum ponentis pœna. 166. 511.
Imbreuiaturæ tabellionum mortuorum impoſitione conſulum perquirendæ. 119. 391.
Immunitas Doctorum legum,magiſtrorum grammaticæ, Phyſicæ,& chirugicæ. 123. 406.
Immunitas forenſium. 124. 411.
Immunitas ſcolarium diuiſim declarata. 136. 443.
Immobilia bona omnia ad onera & tributa obligantur. 138. 450.
Immobilium bonorum in non ſubditos alienatio prohibita. 139. 454.
Impunè tranſiri poteſt per campos proximos vijs non reaptatis. 178. 548.
Impoſitio & conſignatio bladorum quolibet anno fienda. 199. 622.
Impedientes capturas puniuntur. 53. 173.
Impedimenta à vijs publicis amouenda. 204. 638.
Immunditias è feneſtra proijcientis pœna. 203. 635.

In bonis mobilibus, & nominibus debitorum succedit forensis. 271.
Incendiarij pœna. 49. 162.
In Cancellatura scripturæ quæ requirantur. 94. 313.
Incertarum personarum citatio. 94. 314.
In citatione locus factæ citationis apponendus. 98. 325.
Indumenta non pignorantur. 104. 341.
Indebitè carcerati sine impensa dimittendi. 274.
Inferrentis damnũ, vel intrantis in hortis, brolis, vel vineis ciuitatis Cremonæ pœna. 159. 491.
Inhibitio nouum opus denuntiantis tollitur per fideiussionem de opere demoliendo. 134. 437.
Iniuriam inferentis Prætori, vel alicui alij Officiali pœna. 51. 168.
Iniuriantis extra iuditium pœna. 34. 84.
Iniurians Officialem Mercaturæ punitur. 231. 98.
Inquirendum per quos super instrumentis productis in fraudem creditorum fugitiui. 233. 106.
Inquirendũ super instrumento suspecto producto super bonis, & iuribus fugitiuorũ. 237. 124.
Instantia causarum Criminalium. 31. 71.
Instantia causæ principalis. 75. 254.
Instantia primæ causæ appellationis. 75. 255.
Instantia secundæ causæ appellationis. 76. 256. & 81. 273.
Instantia articuli eleuati. 77. 260.
Instantia lapsa actor condemnetur in expensis. 79. 266.
Instantia causæ exequtiuæ. 106. 343.
Instantia causæ super damnis datis. 169. 522.
Instantia causarum coram Officiali viarum. 171. 525.
Instantia non currit in causis coram consulibus. 225. 70.
Instrumentorum in alienis partibus existentium producendorum modus. 83. 277.
Instrumenta cuicunq; edantur de interesse iuranti. 96. 320.
Instrumenti publici probatio. 102. 334.
Instrumenta in ciuitate non nisi per Notarios Cremonæ confici debere, & quomodo. 102. 334.
Instrumenta executioni mandanda. 105. 343.
Instrumẽta tabellionum mortuorum, inhabilium, & absentiũ quomodo extrahenda. 109. 350.
Instrumenta extracta à triginta annis retro probant. 109. 351.
Instrumenta per alium imbreuiata possint finiri per quemlibet tabellionem. 110. 355.
Instrumenta domino exhibenda per fictalicios. 114. 373.
Instrumenta solo contractus loco carentia à Regis tempore retro valent. 122. 403.
Instrumenta carentia vera inditione, non carent fide. 123. 404.
Instrumenta rustica, & bestiæ quæ existunt penes colonum præsumuntur domini. 144. 461.
Instrumentorum taxa, & merces. 145. 465. & fol. 264.
Instrumenta si producta fuerint in fraudem creditorum fugitiui. 233. 106.
Instrumenta suspecta si fuerint producta super bonis fugitiui. 237. 124.
Instrumentorum Registrum. 258.
Instrumenta, & aliæ scripturæ ciuitatis reponendæ. 257.
Instrumenta non conficienda per notarium non collegiatum. 258.
Instrumentorum taxæ nouissimæ. 264.
Instrumenta tractari festis diebus per Notarios prohibitum. 267.
In sententijs audiendis procuratoris negligentia non obest Domino. 97. 322.
Insultantis sine armis, & cum armis pœna. 35. 90. & 91.
Inutiles, & tortuosæ viæ mutandæ. 177. 540.
Interrogationes testium præsentandæ. 86. 286.
Inuestitus si cessauerit in solutione ficti decidat re conducta. 62. 205.
Inuestitus, & idem venditor potest cogi ad retrodatum faciendum. 115. 374.

Inuentaria, & satisdationes per tutores facienda, & præstandæ. 115. 376.
Inuentaria, & satisdationes per tutores exhibenda proximis pupillorum. 115. 375.
Inuentarium in quolibet loco fieri potest. 116. 379.
Ioannes Galeaz Vicecomes Virtutum Comes Dñus Cremonæ declaratur in proem. 1.
Iocalia, & vestes quæ excedunt dignitates hominum prohibita. 144. 463.
Iudices, & officiales alicui suo familiari, vel municipi ius in ciuilibus dicere ꝓhibentur. 9. 18.
Iudex Maleficiorum exequitur condemnationes contra curreríos. 24. 45.
Iudices collegiatos offendentis, & eis iniuriam inferentis pœna. 74. 251.
Iudicum, & consultorum pœna in termino causas non expedientium. 75. 253.
Iudex causæ potest absq; consilio decidere causas de partium voluntate. 79. 266.
Iudicis appellationis autoritas. 80. 267.
Iudices clarè sententias ferre debeant. 82. 274.
Iudicum, & consultorum pœna dantium iniquam sententiam, & consilium. 84. 279.
Iudices ordinarij qui recusari non possunt. 91. 305.
Iudicium possessorij, & petitorij, & vtilis simul intentari possunt. 117. 380.
Iudicum priuilegia seruanda. 123. 405.
Iuramentum fidelitatis à populo Cremonæ præstandũ pro conseruatione Dominij. 2. 1.
Iuramentum accusatoris de damno dato in processu quandocunq; fieri potest. 168. 520.
Iurari debet per principalem accusam esse veram, quæ per procuratorem fuerit data petente parte. 169. 521.
Iurisdictionem Cremonen. declinantis pœna. 34. 80.
Iurisdictio rectoris legum scolarium. 135. 439.
Iurisdictio Officialium damnorum datorum, stratarum, & aquarum. 156. 486. & fol. 298.
Iurisdictio Officij viarum, aggerum, & aquarum. 171. 525. & fol. 291.
Iurisdictio, & Officium Officialis Victualium. 183. 556.
Iurisdictio Consulum Mercaturæ. 223. 68.
Iurisdictio Consulum Mercaturæ non declinanda per Mercatorem. 231. 95.
Iura rei, & actoris examinanda. 96. 321.
Iuramentum deferri potest per Consules in causa modica. 228. 83.
Ius reddendum bis in die diebus iuridicis. 9. 17.
Ius descendentiũ, & creditorũ in condemnationibus semper saluũ esse debet. 36. 96. & 52. 170.
Ius acquiritur ei cuius nomine facta fuerint stipulatio. 118. 385.
Ius dicendum per Consules Mercaturæ horis debitis. 216. 28.
Ius summarium campsori reddendum, qui pecunias deposuerit, vel accomodauerit. 227. 77.
Iustandæ stateræ. 214. 18.

L.

Laborator artium pannorum lanæ, lini, & bombicis, debitor alicuius magistri non potest alteri operam suam præstare.
Laboratores mezadri, & fictalicij terrarum realiter, & personaliter conueniuntur. 140. 455.
Laborator alteri obnoxius per mercatorem, vel magistrum artis non acceptandus. 142. 461.
Lactis, & aceti mensura qualis. 226. 76.
Lapides bilanciarum iusti sint. 197. 615.
Lardum quanti plus vendi posſit per stationarium vendentem minutim. 204. 637.
Lateres vide quadrelli. 202. 631.
Legis publicianæ dispositio.
Legum Doctoris salarium. 117. 382.
Lex Longobarda cassa. 133. 433.
Lenones concernentia. 113. 366.
Libelli, & aliorum copia inscriptis danda. 41. 115. & seq.
Libellum certo termino corrigi posse. 85. 284.
86. 287.

Liber

Liber matriculæ Mercatorum fiendus. 209. 1.
Libri legum extra ciuitatem portari nequeunt. 137. 445.
Libri Mercatorum coram Consulibus exhibendi. 230. 91.
Libri omnes Mercaturæ ad Officium ipsius seruari debent. 241.
Libris Mercatorum fides vsq; in centum solidos exhibenda. 247.
Libri, & scripturæ ciuitatis reponendi. 257.
Licenciarum renouatio. 104. 341.
Ligna de plaustris surripientium, portarum custodum pœna. 159. 493.
Ligna in vrbem ante exactam vindemiam non vehenda. 162. 504.
Ligna super dorso alicuius in vrbem non portanda. 162. 505.
Lignorum venalium mensura. 206. 649.
Ligatores in libro Mercaturæ describendi. 215. 30.
Lini, & lanæ laboratores debitores alicuius magistri nequeunt alteri magistro operam præstare suam. 140. 455.
Linum quo tempore emi prohibetur à reuenditoribus. 201. 625.
Lini, & panni mensuratores eligendi. 215. 19.
Liquido existente debito Mercantili quomodo procedi possit. 227. 79.
Lis coram consulibus Mercaturæ cœpta coram alijs iudicibus trahi non potest. 225. 71.
Litteræ Domini super statuto damnum dantis. 170. 524.
Litteræ Domini statuta Mercatorum approbantes. 238.
Litteræ pro negotio ciuitatis quomodo expediendæ sint. 256.
Litteræ communis ad Dominum quales esse debeant. 256.
Locator mittitur in possessionem rei locatæ si conductor cessauerit soluere ficta. 62. 205.
Locatæ rei si conductor possessionem interuerterit punitur. 63. 206.
Lucanica non fienda nisi de carnibus porci masculi, vel castratæ quæ non lactauerit. 188. 586.
Ludum tenentis, vel mutuantis ludi gratia pœna. 53. 175.
Ludentis ludo prohibito pœna. 53. 176. & seq.
Ludi occasione contractus, & distractus facti nulli sunt. 54. 178.
Ludentes denunciandi sunt per consules viciniarum, & suburbiorum. 54. 180.

M.

Macellarij fœmininas carnes pro masculinis non vendant. 184. 566.
Macellariorum iniquè ponderantium carnes pœna. 185. 568.
Macellarij ad quæ teneantur, quæúe eis sint prohibita. 185. 569.
Macellariorum vendentium carnes vnam pro alia pœna. 186. 570.
Macellariorum materia. 184. 566. & seq.
Macellarij hostia pateant cum interficit, & excoriat animalia. 186. 571.
Macellarij non possunt tenere carnes morticinas, nec morbosas. 186. 572.
Macellarij carnes morticinas, morbosas, vel gramignosa vendere non possunt. 186. 573.
Macellarij pecudum capita à corpore non separent. 186. 574.
Macellarij signa maris super fœminina carne ne teneant. 186. 575.
Macellarius carnes masculinas, & fœmininas super eodem banco ne teneat. 187. 576.
Macellarij statera ne vtantur in ponderandis carnibus. 187. 577.
Macellum exercere cuiq; licet, etiam quòd non sit de paratico beccariorum. 187. 578.
Macellarius retes super agnis, & capretis, aut alijs carnibus ne reponant. 187. 579.
Macellarij carnes vendant intra banca sua. 187. 580.
Macellarij expoitari facere tenentur sanguinem bestiarum. 187. 581.
Macellarij sepum confectoribus non vendant. 188. 582.
Macellarij capita bestiarum non stupata ne vendant. 188. 583.
Macellarius iustum pondus carnis ementi exprimere debet. 188. 584.
Macellarij ante sonum campanæ diei carnes vendere non possint. 188. 585.

Macellarijs non licet facere lucanicam nisi de carnibus suinis. 188. 586.
Macellarijs figati calmerium indictum. 189. 587.
Macellarij pœna vacant si non babent carnes sufficientes diebus Iouis post vesperas. 189. 588.
Macellarij tenentur insolidum dominus pro famulo, pater pro filio, & socius pro socio. 189. 589.
Macellum exercere qui incœperit cogatur exercere per annum. 189. 589.
Macellarij vendentes carnes veruecinas, pecudinas carnes ne habeant. 189. 590.
Macellarij sepum netium, & purum vendere tenentur 189. 591.
Macellarij carnes non vendant nisi visas ab officiali 190. 592.
Macellarij carnes calidas ne vendant. eod.
Macellarij carnes ne aspergant aqua. eod.
Macellariorum tenentium bestias, vel carnes absconditas pœna. 190. 593.
Macellarij coriarijs sepum vendentes puniuntur 202. 629.
Macellarii tenentur præsentare sepum officiali victualium. 205. 643.
Macijs non bilancibus vtentium pœna. 203. 633.
Magistrorum Gramaticæ, Physicæ, & Chirugicæ immunitas. 123. 406.
Magistris artium ius reddendum pro mutuata pecunia laborantibus. 226. 75.
Magister artium laboratores alteri obnoxium ne acceptet. 226. 76.
Maior annis quatuordecim potest stare in iuditio Criminali. 26. 53. Et potest esse testis in Criminalibus. 30. 67.
Maior annis decem & octo agere potest vti publicus Mercator. 228. 84.
Malefici capi possunt impunè modo consignentur. 43. 126.
Manganatores, siue mangonizatores (vide sub verbo amanganatores.
Marchionis sciola. 172. 530.
Marchæ inponendæ per aurificos super eorum laborerijs. 197. 616.
Marchæ per Mercatores fiendæ. 209. 2.
Maritus tenetur pro vxore debitrice ex causa Mercantili. 231 97.
Maritus vxori quid relinquere possit. 259.
Massarolus tenetur designare res Communis. 134. 435.
Matricula Mercatorum fienda. 209. 1.
Medicorum priuilegia seruanda. 123. 405.
Medietas terreni cauandi ex fossatis secus vias in ipsas vias proijcienda. 178. 545.
Mensura vini venalis qualis per tabernarios tenenda. 183. 557.
Mensurę, & passi bullandi. 197. 615.
Mensura aceti, & lactis qualis. 197. 615.
Mensura lignorum venalium. 206. 649.
Mensuratores pannorum fideiubere tenentur. 214. 17.
Mensuratores panni, & liui eligendi. 215. 19.
Mensura fustaneorum. 220. 50.
Mensuratorum materia. 222. 57.
Mœnia ciuitatis transeuntis pœna. 68. 219.
Mentecapti, & furiosi quomodo conueniendi. 83. 278.
Meretrix publica quæ dicatur. 39. 109.
Meretrices expellendæ. 40. 110.
Meretricum indumenta. 41. 114.
Meretrices, & lenones concernentia. 41. 115. & seq.
Mercatorum in causis coram Consulibus quomodo procedendum. 82. 275.
Mercati contractus quando duplices intelliguntur. 121. 399.
Merces tubatorum pro cridis bonorum vendendorum. 130. 426.
Mercaturæ Consulum iurisdictio, & Officium. 131. 427.
Mercantilis res quæ intelligatur. 131. 427.

Merces,

Merces & taxa notariorum pro instrumentis,& imbreuiaturis. 145.465.& fol.264.
Mercatorum statuta. 209.& seq.
Mercatorum consules eligendi. 210. 3.
Mercatores describendi per consules. 210. 3.
Mercatorum describendorum in matricula modus,& forma. 210 4.
Mercator non approbatus officio aliquo mercaturæ ne fungatur. 212. 6.
Mercaturæ consules qui nam eligi non possint. 212. 7.
Mercatorum consules semel saltim singulo mense coiant iusto impedimento cessante. 212 8.
Mercaturæ bona cuiquam non donanda. 212. 9.
Mercata messettorum describenda. 213. 13.
Merces messettorum. 214. 15.
Merces mensuratorum panni & lini. 2 5. 19.
Mercatores seruent præcepta consulum. 215. 21.
Mercaturæ damnum indebitè inferentis pœna. 215. 24.
Mercaturæ statuta pro officiales eiusdem obseruanda. 216. 25.
Mercaturæ consules syndicandi. 216. 26.
Mercaturæ superlucra dispensanda. 216. 27.
Mercaturæ consules ius dicere tenentur horis debitis in loco solito. 216. 28.
Mercaturæ pensatoribus quid soluendum pro qualibet re pensata. 217. 30.
Merces per nautas nocturno tempore non conducendæ. 217. 31.
Merces commissæ Nauarcho si damnum patiantur quis resarcire teneatur. 217. 32.
Merces mulionibus consignatæ intra quod tempus debeant consignati. 213. 33.
Mercantili ex causa creditor chyrographarius tenetur infra quadriennium petere. 225. 69.
Mercatori ius reddendum pro mutuata laboratori pecunia. 226. 75.
Mercantilia statuta per omnes iusdicentes executioni mandanda 227. 78.
Mercatoris credito liquido existente quomodo procedi possit. 227. 79.
Mercator publicus esse potest,decem & octo annis maior. 228. 84.
Mercaturæ consulum sententiæ & præcepta executioni mandanda. 229. 86.
Mercator condemnatus tenetut manifestare bona sua. 229. 88.
Mercatorum libri coram consulibus exhibendi. 230. 91.
Mercator iurisdictionem consulum declinare non potest. 231. 95.
Mercator signum alterius ne gerat. 231. 96.
Mercatoris bona danda in solutum creditori. 231. 97.
Mercaturæ notarij salarium. 231. 99.
Mercator tenetur soluere debitum in pecunia numerata tantum. 238. 126.
Mercaturæ statuta seruanda. 238. 127.
Mercatorum causæ contra quoscunq; debitores pro mercatura à consulibus agnoscendæ. 241.
Mercaturæ libri omnes ad officium ipsius seruari debent. 241.
Mercaturam non exercens consul eligi non potest. 247.
Mercatorum libris fides vsq; ad centum solidos exhibenda. 247.
Mercatum fœni est causa mercantilis. 250.
Mercantilibus in causis Doctores ne se ingerant. 253.
Mercata à vigintiquinq; libris supra subscribenda per debitorea. 254.
Messetti scribendi in libro mercadandiæ. 213. 10.
Messetti vendentis merces sub ficto nomine alicuius pœna. 213. 11.
Messettus tenerur manifestare nomen emptoris & venditoris. 213. 12.
Missettorum mercata scribenda. 213. 13.
Messetti cassare debent rationes de libris ad requisitionem partium. 213. 14.
Messetorum merces. 214. 15.

Mezadri laboratores, & fictalicij realiter, & personaliter conueniuntur. 142. 461.
Minor annis quatuordecim quomodo puniatur. 51. 169.
Minoresquomodo conueniendi. 83. 278.
Minorẽ pœnã continens statutũ seruandũ in cõdemnationibus q̃ fiunt ꝑ damnis datis. 169. 523.
Mingentes in Palatio puniuntur. 206. 650.
Miserabilium prærogatiuæ. 102. 336.
Modus tenendus in causis mouendis contra minores. 83. 278.
Modus tenendus in recipiendo in matriculam Mercatores. 210. 4.
Molendinariorum materia. 192. 599.
Molendinarij tenentur pro familiaribus suis. 193. 599.
Mondinarij non possunt vendere farinam. 193. 599.
Molendinorum domini,& molitores ipsi de reducendis frugibus fideiubere tenentur. 193. 600.
Molendinarij tenentur habere super saccis buletinos exquibus constet de domino bladi vel farinæ. 194. 601.
Molendinariorum accusæ intra quod tempus porrigi debeant. 194. 602.
Molendinarij tenentes saccos farinæ in terra puniuntur. 194. 603.
Monetariorum pœna, & alia circa monetas. 46. 143. & seq.
Monopolium facientis pœna. 71. 236.
Monetarum bilanciæ coæquandæ. 201. 627.
Moneri debent accusati vel inquisiti ad tertiam vel ad sextam diem. 156. 487.
Mordentis pœna. 35. 85.
Mortis probatio qualis esse debeat. 103. 338.
Mulieres vbi testificari debeant. 30. 69.
Mulieris incedentis tecta facie pœna. 74. 248.
Mulieres possunt defendere bona maritorum. 114. 371.
Mulier nupta suis iuris est. 114. 371.
Mulieres ad secunda uota transeuntes aliquid filijs primi vel vlterioris matrimonij relinquere non coguntur. 116. 378.
Mulieres succedant in feudis vbi persona obligatur domino. 120. 393.
Mulier in quibus bonis suis posit contrahere, & testari absq; consensu mariti. 120. 394.
Mulieres innuptæ solæ contrahere non possunt. 259.
Mulio conducens merces intra quod tempus eas consignare teneatur. 217. 33.
Multitudo gentium per Aduocatum vel procuratorem ad iudicem ne conducatur. 260.
Mutui contractus quando duplices intelliguntur. 121. 399.
Mutuæ supplicationes tantum modo transmittantur cum literis in forma inthimetur. 276.

N.

Nauilij aquas ducens tenetur construere pontes. 174. 532.
Nauilij ripæ ꝑ vijs militarib. vulgo magistris habent,& de earũ latitudine,& alijs. 177. 542.
Nauilij clauicæ seu bucheti quales esse debent. 178. 546.
Nauta non debet merces nocturnus conducere. 217. 31.
Nauta conducens merces tenetur ad damnum eius culpa eueniens. 217. 32.
Nauilij prouisiones. 280.
Necem proximorum non vindicans, non excluditur à successione. 113. 367.
Negans positiones filiationis punitur. 88. 293.
Nemo grauari potest contra statutorum formam. 11. 22.
Nemo pro eadem die citandus est nisi in peremptorijs, & nisi personaliter citetur. 98. 325.
Nemora non habenda tenus vias militares. 181. 554.
Nemo in camera Deputatorum aliquid decernentium stare potest ipsis inuitis. 261.
Nocturno tempore damnificantium pœna duplicata. 158. 490.
Nominans aliquem forensem in iudicio tenetur probare nominati possessionem. 101. 332.

Nomen suum profiteri quilibet tenetur. 160. 496.
Nomen sibi mutantis pœna. 260 496.
Non subditi exclusi sint ab omnibus Officijs. 20. 38.
Non subditi commitentes violentiam quomodo, & qui puniendi. 60. 199.
Non transfertur iudicium in defendentes animo nouandi reo inuito. 101. 333.
Notarius Officij Maleficiorum tenetur interrogare Maleficum in hora vltimi supplicij an perseueret in criminatione. 25. 49.
Notarij Officij Maleficiorum acta scribere tenentur infra decem dies. 27. 55.
Notarij Maleficiorum tenentur dare notario armarij infra tres dies copiam quærelarũ. 27. 56.
Notarij Officij armarij Officium. 28. 57.
Notarij Maleficiorum merces quæ sit. 29. 59.
Notarij infamati vel à notariatu amoti imbreuiaturæ gubernandæ. 49. 158.
Notarius infamatus tabellionatum exercere non potest. 49. 159.
Notarij causarum appellationum qui sint. 80. 267.
Notarij examinatoris testium iuramentum. 84. 281.
Notarij ad testium examina recipiendi. 86. 286.
Notarij onus circa chartas per eum tractatas, & ipsius mercedis priuilegia. 119. 388.
Notarij pœna circa scribenda acta, & omnium librorum qualitatem. 119. 389.
Notarij pœna prætermittentis nomina personarum vel locorum in contractu. 119. 390.
Notariorum priuilegia seruanda. 113. 405.
Notarij actuarij debent esse de collegio. 124. 408.
Notarij custodientis libros quorumcunq; Officiorum in armario salarium. 133. 434.
Notarij Officiorum non possunt exercere procuram ad eorum officia. 138. 451.
Notariorum merces declarata pro confectione instrumentorum. 145. 465. & seq. & fol. 264.
Notarij Officij clausorum taxa. 161. 500.
Notario clausorum traditus modus scribendi in actis accusationes. 162. 503.
Notarij adhibendi in descriptione consignationis bladorum quot, & quomodo. 200. 623.
Notarij mercaturæ tenentur stare horis debitis in loco ad iura reddendum deputato. 230. 94.
Notarij Officij Mercaturæ salarium. 231. 99.
Notarius non collegiatus instrumenta ne tractet. 258.
Notarij Officiorum per consules examinandi. 260.
Notarij actuarij consignare tenentur acta notariis Armarii. 260.
Notariorum aliquid extorquentium pœna. 261.
Notarij dies festos seruent. 267.
Notarij non paciscantur de mercede instrumentorum tractandorum. 267.
Notarij gratis edant scripturas miserabilibus personis. 269.
Notarios concernentia. 270.
Notarij Maleficiorum acta penes Officia relaxent. 274.
Numerus bestiarum que potest teneri in ciuitate, & burgis. 167. 517.

O.

Oblationes in festo Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ fiendæ. 125. 412.
Occupantibus sua auctoritate bona subditorum ius non reddendum. 70. 234.
Offensio scolaris forensis geminat pœnam in offendente. 136. 411.
Officiales non durent vltra semestre saluo arbitrio Domini Nostri. 5. 10. & 9. 16.
Offerens bona non detinetur. 104. 341.
Officialium salarium. 6. 11.
Officialibus salarium non augendum. 10. 19. & 18. 33.
Officiales qui esse non possint. 7. 11. & 9. 16.
Officialium iuramentum, & spontatio ac syndicatus. 7. 11. & 9. 15.
Officialium filij, & fratres. 7. 11.

Officialibus

Officialibus non soluendum salarium durante absentia quæ non fit è re ciuitatis. 7. 12.
Officiales in domo Prætoris degere debent 8. 13.
Officiales alicui suo familiari, vel municipi, ius reddere prohibentur. 9. 18.
Officiales pro eorum officio sine notario, & currerio ire non possunt. 10. 20.
Officialis pœna si commiserit fraudem furtum vel extortionem. 38. 105.
Officiales, & datiarij delinquentes, & calumniosè accusantes puniendi. 39. 106.
Officialibus salarium duorum mensium retinendum donec syndicatus fuerit expletus. 23. 44.
Officialium damnorum datorum, viarum, & aquarum electio officium & iurisdictio. 156. 486.
Officialis damnorum condemnationes quomodo fiant, 168. 518.
Officiali viarum curterij quot inseruire debeant, & cuius expensis. 171. 525.
Officialis victualium officium, & iurisdictio. 183. 556.
Officialis victualium tenetur inquirere de pōderibus, & bilantijs vendentiū minutim. 196. 612.
Officialis victualiū tenetur inquirere de fraudibus artificum semel saltim singulo mense. 198. 618
Officialis adesse debet coriario educenti vltima vice corium de galario. 202. 630.
Officiales mercaturæ eiusdem statuta obseruare tenentur. 216. 25.
Officialem mercaturæ iniuria afficiens punitur. 231. 98.
Officialium communis Cremonæ munus anni curriculo finitur. 258.
Officiales omnes statuta & decreta obseruent. 259.
Officium pro alijs exercere qui possunt. 124. 408.
Officium, & salarium tabellionis custodientis libros quorumcūq; officiorū in armario. 133. 434.
Officiorum omnium actorum taxæ. 147. 472.
Officium, & iurisdictio officialis viarum, aggerum & aquarum. 171. 525.
Ollij aggeres per quos fieri, & manuteneri debeant. 181. 555.
Oleum quanti plus vendi possit per stationarium vendentem minutim. 202. 631.
Oleum quo tempore non emendum per stationarios, & hospites. 203. 634.
Oneri obligantur bona omnia immobilia. 138. 450.
Operis demoliendi fideiussio tollit inhibitionem nouum opus denuntiantis. 134. 437.
Opera fienda circa aggeres per quos. 180. 551. & seq.
Ordo eligendi curreriOs & eorum officia, & salaria. 120. 392.
Ordines nouissimi Ciuitatis. 305.
Ordo de æstimis amouendis. 267.
Ordines ad fauorem miserabilium. 302.
Originalia acta partibus ne tradantur. 275.

P.

PAcem rumpentis pœna. 52. 171. & seq.
Padi aggeres per quos fieri debeant, & manuteneri. 180. 551. & seq.
Padi aggerum custodiam quæ communia, & quibus in locis gerere debeant aquis in surgentibus. 181. 555.
Paleatæ donus in ciuitate non fiendæ. 71. 238.
Panem iusto pondere minorem habens pistor puniendus. 190. 594.
Panis pondus quomodo fieri debeat. 191. 595.
Panis calmerium. 191. 598.
Panni, & lini mensuratores eligendi. 215. 19.
Pannorum lanæ, lini, & bombicis laboratores nequeunt alteri magistro operam suam præstare quando sunt debitores alicuius magistri. 140. 455.
Paraticorum consules eligendi, & eorum statuta fienda. 131. 428.
Partita in consilijs singulariter, & de per se fiant. 18. 33.
Passi, & mensuræ bullandæ. 197. 615.
Passatores fideiubere tenentur. 214. 17.

Pater

	F.	R.
Pater tenetur pro filio damnum dante.		
Pax uel remißio non prodest fugitiuis.	160.	45.
Pecunia communis quo ordine expendi debeat.	236.	117.
Pœnæ turbantium statum Domini Nostri.	257.	[illegible]
Pœna non probantis vel non prosequentis accusam.	3.	2.
Pœnæ statutariæ non excedendæ.	25.	50.
Pœnæ duplicatio in quibus casibus sit facienda.	32.	71.
Pœnæ euntium ad loca episcopatus in quibus missæ nouæ celebrantur.	32.	72.
Pœna declinantis iurisdictionem Cremonesi.	33.	75.
Pœna blasphæmantis.	34.	80.
Pœna blasphæmantis per vermen canis.	34. 81. & seq.	
Pœna iniuriantis extra iudicium.	34.	83.
Pœna mordentis.	34.	84.
Pœna detrodentis seu sburlantis, & in terram proijcientis.	35.	85.
Pœna sburlantis.	35.	86.
Pœna lacerantis pannos vel pannos apprehendentis alicui.	35.	87.
Pœna enudantis alicui caput.	35.	88.
Pœna insultantis, sine armis, & cum armis.	35.	89.
Pœna vellentis capillos vel pellem alicui.	35. 90. & 91.	
Pœna amputantis membrum.	36.	92.
Pœna debilitantis membrum.	36.	93.
Pœna iaculantis lapidem in aliquem.	36.	94.
Pœna homicidæ, et præstantis auxilium homicidio.	36.	95.
Pœna assassini.	36.	96.
Pœna parricidæ.	37.	97.
Pœna tenentis priuatum carcerem.	37.	98.
Pœna tenentis aliquem ligatum inclusum, & captum.	37.	99.
Pœna concutientis seu facientis sibi tributari.	37.	100. & 101.
Pœna datiarij petentis uel exigentis amplius quam sit sibi concessum.	38.	103.
Pœna officialis committentis fraudem furtum vel extorsionem.	38.	104.
Pœna corrupentis officiales, & corrupti.	38.	105.
Pœna rapientis stuprantis, & adulterantis.	39.	107.
Pœna mulieris adulteræ vel stupratæ, & a quibus accusari posit nisi tamen sit meretrix publica, & quænam talis dicatur.	39.	108.
Pœna Sodomitæ.	39.	109.
Pœna impedientis captos consignari.	41.	113.
Pœna capientis maleficum, & negligentis eius consignationem.	43.	127.
Pœna auferentis per vim de manibus familiæ maleficos.	44.	128.
Pœna furum, & robatorum.	44.	129.
Pœna plagiarii	44.	130.
Pœna venefici.	44.	131.
Pœna damnatorum de hæresi.	44.	132.
Pœna maleficiorum & maluegatorum.	44.	133.
Pœna receptatoris furum vel rerum furto subtractarum.	45.	134.
Pœna associantis aliquem ad furandum vel ei auxiliantis.	45.	135.
Pœna Cremonensis furantis in alieno territorio in damnum Cremonensis, & in iurisdictionem Cremonæ cum re se recipientis.	45.	136.
Pœna receptantis delinquentes.	45.	137.
	45.	138. & seq.
Pœna monetariorum & alia circa monetas.	46.	145. & seq.
Pœna falsificantium sigillum scripturas & alia.	47.	147. & seq.

Pœna exercentis officium currerij licet non sit currerius. 48.151.
Pœna currerij falsum comittentis in officio. 48.152.
Pœna vtentis falso instrumento præcedente interrogatione, & responsione. 48.153.
Pœna falsi testis. 48.154.156.
Pœna producentis falsos testes vel eis vtentis. 48.155.157.
Pœna falsum comittentis. 49.161.
Pœna incendiarij. 49.162.
Pœna damnum dantis aliter quàm per incendium. 50.163.
Pœna communium in quorum locis banniti conuersantur. 50.165.
Pœna iniuriantis Prætorem vel alium Officialem. 51.168.
Pœna rumpentis pacem. 52.171. & seq.
Pœna impedientium capturas. 53.173.
Pœna facientis vel fieri facientis citationẽ vel sequestrum, vel pignorationes sine licẽtia. 53.174.
Pœna tenentis ludum vel mutuantis ludi gratia. 53.175.
Pœna ludentis ludo prohibito. 53.176.177. & 54.182.
Pœna auertatoris. 54.181.
Pœna euntis de nocte cum armis, & etiam sine lumine. 55.183.
Pœna sonantium de nocte. 55.184.
Pœna non dicentis suum nomen, & illud mutantis. 55.185.
Pœna portantis arma per ciuitatem, uel Burgos. 55.186.
Pœna stipendiarij respondentis sub alieno nomine. 56.187.
Pœna facientia quadriliam gentium vel arma inponentis. 56.188. 57.191. 71.236.
Pœna procurantis vel attentantis vt aliqua communitas eximatur à subiectione Domini vel Communis. 56.189.
Pœna se falso inscribentis vel nominantis pro Prætore, vel Rectore. 57.190.
Pœna Consulum non notificantium Congregationes hominum armatorum. 58.192.
Pœna euntis vel currentis ad domos magnatum vel aliorum tempore rumoris. 58.193.
Pœna potentiorum facinora committentium. 58.194.
Pœna stipendiariorum intrantium per vim in domos ciuium. 59.195.
Pœna spoliantis aliquem eius possessione. 60.196.
Pœna turbantis aliquem in sua possessione. 60.198.
Pœna Consulis non denuntiantis molestias, & turbationes. 61.200.
Pœna inquilini, & coloni in interuertentis possessionem rei locatæ. 63.206.
Pœna conducentis vel inuestituram accipientis à duobus. 63.207.
Pœna alienantis seu locantis rem duobus. 63.208.
Pœna custodis carcerum delinquentis in eius Officio. 64.209.211.
Pœna frangentis carceres. 64.210.
Pœna spernentis excubias. 65.214.
Pœna Consulum non denuntiantium homicidia, & feritas 65.215. & seq.
Pœna subditorum sequentium castra hostium in damnum Domini Nostri. 67.221.
Pœna tractantium cum inimicis contra statum Domini Nostri. 67.223.
Pœna Officialium non inquirentium bona condemnatorum. 67.225.
Pœna terrarum committentium maleficia contra Officiales exercentea eorum officium. 68.226.
Pœna comburentium feces, & decolantium sepum in ciuitate Cremonæ. 68.227.
Pœna capientis columbas alienas, & tenentis stallonos super ludis. 68.228.
Pœna transeuntis mœnia ciuitatis. 68.229.
Pœna currentim equos, & bubulcorum non stantium ad timonem ante bestias, & sagittantium in ciuitate. 69.230.
Pœna non denuntiantium res furatas. 69.231.
Pœna cedentium iura, & vtentium instrumento debiti soluti. 69.232.

Pœna alienantis rem, & eam post alienationem detinentis vel eius fructus percipientis. 70.233.
Pœna facientis monopolium. 71.236.
Pœna facientis domos paleatas in ciuitate. 71.238.
Pœna facientis cordas de visceribus animalium in ciuitate. 71.239.
Pœna rusticorum iniuriantium ciues. 72.240.
Pœna hospitum, & portinariorum hospitantium gayuffos. 72.241.
Pœna portantis arma defensibilia. 73.244.
Pœna curreriorum non portantim insignia Prætoris, & communis. 73.246.
Pœnæ remissio fit pro tribus partibus ex quatuor confitenti delictum habenti pacem, & soluenti in termino. 73.247.
Pœna mulieris incedentis tecta facie. 74.248.
Pœna vetantis pignus currerio. 74.249.
Pœna Iudicum, & consultorum in termino causas non expedientium. 75.253.
Pœnam Iudicum, & consultorum dantium iniquam sententiam, & consilium. 84.279.
Pœna negantis progeniem,& affinitatem. 88.293.
Pœna tabellionis non scribentis consilia, & sententias in actis. 89.300.
Pœna participantis de quota litis. 93.311.
Pœna prohibentis quem stare in possessione tedialì vel induci in possessionem in exequutione sententiæ. 96.318.
Pœna facientis aliquem citari, & incumbentia deferentis. 98.327.
Pœna ob denegatam copiam scripturarum ad officia. 103.337.
Pœna spernentium præcepta. 104.340.
Pœna debitoris offerentis bona quæ non sint sua. 105.342.
Pœna tabellionum circa scriptionem actuum, & omnium librorum qualitatem. 119.389.
Pœna tabellionis nomina personarum vel locorum in contractu prætermittentis. 119.390.
Pœna renuentis reddere depositum. 122.400.
Pœna dantis inscriptis alterius bona. 127.417. & seq.
Pœna mittentiũ munera domũ defuncti, & faciẽtiũ vestes lugubres sibi non cõcessas. 13 .429.
Pœna visitantium sponsas. 132.431.
Pœna donantis sponsæ vltra concessa. 132.432.
Pœna notariorum qui faciunt procuram ad eorum officia. 138.451.
Pœna campsoris plus iusto exigentis 138.452.
Pœnam minorem continens statutum seruandum in condemnationib .dãnorũ datorũ. 169.523.
Pœna extrahentium aquas de foueis ciuitatis. 178 547.
Pœna tenentis nemora apud stratas magistras. 181.554.
Pœna tabernarij vendentis vinum minutim in uetita mensura. 183.557.
Pœna tabernarij tenentis guaytonem in domo,& ipsius etiam guaytoni pœna. 183.558.
Pœna tabernarij defraudantis emptorem vini circa mensuram. 183.559.
Pœna macellariorum vendentium carnes femininas pro masculinis, vide sub verbo Macellarij.
Pœna iniustè ponderantis carnes venales. 185.568.
Pœna becariorum sconflantium carnes, expilantium porcam &c. 185.569.
Pœnæ macellariorum, & materia eorum, vide sub verbo macellarij.
Pœna dantis porcis sanguinem bestiarum bibendum. 188.581.
Pœna pistorum fraudem cõmittentium in pondere panis. 190 594.
Pœna molitorum tenentium saccos farinæ in terra. 194.603.
Pœna reuenditorum pullorum ouorum, & similium ementium vt reuendant ante præscriptum tempus. 194.604.
Pœna tenentium falsas balancias, vel vsimilia. 196.611.
Pœna fœnarolorum non vendentium fœnum ad iustum pondus. 197.614.

Pœna aurificum non exercentium legaliter eorum artem. 197. 616.
Pœna conducentis bladum extra ciuitatem Cremonæ. 199. 621.
Pœna reuenditoris lini ementis illud ante præscriptam horam. 201. 625.
Pœna vendentis linum cum cauedella. 201. 626.
Pœna coriarij ementis sepum. 202. 629.
Pœna coriari extrahentis è galario corium vltima vice sine Officialis præsentia. 202. 630.
Pœna vendentium cum statera (macinm vocant) & non bilantijs. 203. 633.
Pœna proycientis immunditias è fenestra. 203. 635.
Pœna non obseruantis dies festos. 203. 636.
Pœna habentis lapides pensarum iniustos. 204. 637.
Pœna impedientium vias publicas. 204. 638.
Pœna tenentis porcos in ciuitate sine annulo. 204. 641. & seq.
Pœna extrahentis sepum è ciuitate vel districtu Cremonæ. 204. 640.
Pœna non facientis candelas de sepo clarificato. 204. 641.
Pœna facientis currere equum per Ciuitatem. 205. 646.
Pœna saggittantis cum balista per Ciuitatem. 205. 646.
Pœna bubulci euntis super plaustro. 205. 646.
Pœna mingentium in Palatio. 206. 650.
Pœna inferentis indebitè damnum Mercaturæ. 215. 24.
Pœnæ currerijs, & pensatoribus Mercaturæ per quos, & quomodo infligendæ. 216. 29.
Pœna notariorum Officiorum exigentium plus eo quod taxatum est. 147. 472.
Pœna damnificantium. 157. 488.
Pœna duplicata damnificantibus nocturno tempore. 158. 490.
Pœna deferentis accusas falsas. 158. 491.
Pœna inferentis damnum vel intrantis in hortis brolis vel vineis ciuitatis Cremonæ. 159. 492.
Pœna custodum portarum surripientium de plaustris ligna. 159. 493.
Pœna ducentis bestias per viazolas vicinales. 161. 499.
Pœna damnum inferentis in terris aghisatis. 162. 501.
Pœna explanantis Zapellos. 163. 506.
Pœna ducentis plaustra per campos alienos, & viazolas vicinales. 163. 506.
Pœna admouentis ignem damnosum. 166. 511.
Pœna inferrentis damnum in fœnum paleas vel ligna. 166. 512.
Pœna denudantis vel incidentis arbores. 166. 513.
Pœna furantis alienas vnas vindemiando. 166. 514.
Pœna damnum inferentis in rebus alieni districtus. 168. 519.
Pœna facientis petias curtas. 221. 56.
Pœna consulum non visitantium curatores, garziatores, & tinctores. 223. 64.
Pœna iusdicentium non mittentium executioni statuta Mercaturæ. 227. 78.
Pœna Mercatoris portantis alterius signum. 231. 96.
Pœna iniuriantis Officialem Mercaturæ. 231. 98.
Pœna facientis aliquem citari, & postea, non comparentis. 232. 100.
Pœna habentis petias bombacis breuiores forma tradita per statutum. 247.
Pœna aduocati vel procuratoris conducentis multitudinem gentium ad Iudicium. 260.
Pœna notariorum aliquid extorquentium. 261.
Pœna notariorum pacifcentium de mercede instrumentorum tractandorum. 267.
Pensæ tenendæ quales. 196. 612.
Pensa vti non licet in præiudicium pensæ Mercaturæ. 214. 16.
Pensatores fideiubere tenentur. 214. 17.
Pensatoribus Mercaturæ pœnæ per quos quomodo, & quando imponendæ. 216. 29.

Pensatoribus

Pensatoribus quid soluendum pro qualibet re ponderata. 217. 30.
Percutiens soluit percusso expensas curationis, & alia. 74. 250.
Peremptoria citatio non est necessaria in sententijs maleficiorum, & damnorum. 71. 237.
Petitorij possessorij,& vtilis iudicium simul potest intentari. 117. 380.
Petitio in qualibet causa inscriptis porrigenda praterq; in causis soldorum centum. 75. 253.
Petiæ curtæ incidendæ sunt. 221. 56.
Petitionibus consulum respondere teneatur tam actor quàm reus. 229. 89.
Petiæ pignolatorum quales fiendæ. 242.
Petias bombacis nimis curtas habens punitur. 247.
Pignoratio, & detentio in die feriato nulla est. 93. 312.
Physicæ magistrorum immunitas. 123. 406.
Pigatores pignolatorum, & eorum officium. 218. 36.
Pignolatorum ex arte quispiam bullam aquilæ ne incantet. 221. 55.
Pignolatorum petiæ quales fiende. 242.
Pignolatorum, & valisiorum tincturæ. 244.
Piscatorum materia. 195. 606. & seq.
Piscatores vendere pisces coguntur in piscaria. 195. 606.
Pisces emi non possunt in ciuitate nec extra per miliaria quinq; vt reuendantur. 195. 607.
Pisces vendentium conchæ careant aqua pœna indicta. 195. 608.
Pisces retroportantis pœna. 195. 609.
Piscator non potest refferre pisces propositos iam venales. 195. 609.
Pisces libras quatuor excedentes incidendi. 195. 609.
Piscatores fideiubere tenentur, & ad quid. 196. 610.
Pistorum materia 190. 594. vsq; ad munerum. 599.
Pistoribus massariæ, & furnarijs quæ incumbant. 191. 596.
Pistor impastare tenetur panem requisitus. 191. 597.
Pistor coctum panem quando reportare teneatur. 191. 597.
Platea maior impedimentis libera sit. 126. 414. & 169. 524.
Pontes districtus Cremonæ reaptandi. 173. 531.
Pontes construere tenetur ducens aquas è Nauilio. 174. 532.
Pondera pensarum iusta sint. 204. 637.
Ponentium terminos vel eos amouentium inter se, & vicinum pœna. 177. 544.
Porticus palatij impedimentis careant. 126. 414.
Porci in ciuitate sine annulo non tenendi. 204. 639.
Possesione sua aliquem spoliantes, & turbantes puniuntur. 60. 196. & seqq.
Possessio bonorum transit ipso iure in hæredem. 113. 368.
Possessionem bonorum repudiare potest hæres. 113. 368.
Possessorij, petitorij, & vtilis iudicium simul intentari potest. 117. 380.
Possessor bonæ fidei fructus lucratur. 121. 398.
Possessionem rei locatæ interuertens punitur. 63. 206.
Positionibus respondendum clarè. 76. 258.
Positionum forma, admisio, & responsio. 87. 292.
Positiones filiationis negans punitur. 88. 293.
Prætor eligendus in singulos sex menses saluo arbitrio Domini Nostri. 5. 10. 9. 16.
Prætoris familia, & officiales. 6. 11.
Prætoris cancellarius. 6. 11.
Prætoris,& eius officialiũ,& familiæ salariũ. 6. 11. Quod augeri nullo modo pót. 10. 19. 18. 33.
Prætoris, & familiæ syndicatus. 7. 11.
Prætoris, & familiæ iuramentum, & spontatio. 7. 11. 8. 14. 9. 15.
Prætoris, & officialium filij, & fratres. 7. 11.

Index. F. R.

Prætori non soluendum salarium durante absentia quæ non sit è re ciuitatis. 7. 12.
Prætorum terrarum, & castrorum iurisdictio, & obedientia. 13. 25. 26.
Prætorem vel rectorem se falsò nominantis pœna. 57. 190.
Prætori iniuriam inferentis pœna. 51. 168.
Pretia carnium quomodo fienda. 185. 567.
Pretium candelarum vide sub verbo calmerium.
Præcepta, & sententiæ consulum mercaturæ exequenda. 229. 86.
Principali præsentato fideiussor liberatur exceptis causis datiorum. 31. 70.
Priuilegia Iudicum, Medicorum, & Notariorum seruanda. 123. 405.
Priuilegijs scolarium gaudent scripti in eorum matriculis. 136. 442.
Priuilegium Consortij Beati Facij. 138. 453.
Principalis quæstio articulo non impeditur. 87. 289.
Principalis comparere debet ad iurādū accusā esse verā si ꝑ principalē fuerit petitum. 169. 521.
Priuilegiū ciuilitatis nō oppitulatur nō habitāte in ciuitate capite cū maiori parte fāiliæ. 276.
Probari quomodo posit proximitas sanguinis. 121. 396.
Probari potest per reum in termino præcepti sibi facti per consules mercaturæ. 228. 81.
Probatio datur volenti probare debitum liquidum. 228. 82.
Procedi posse ex officio ꝑ delictis in qnibus pœna corporalis imponitur vel cōi applicat. 25. 48.
Processus criminalis copia reo danda cum termino defensionis. 29. 59.
Proclamationis In causis quomodo procedendum. 82. 275.
Proclamata fienda de bonis venditis. 126. 416.
Proclamationes, etiam in oppidis publicandæ. 273.
Procurator, & alius administrator potest compellere, & compelli ad rationem faciendā, & reddendam. 115. 376.
Procuratoris bona obligantur ipso iure mandanti post mandatum. 116. 377.
Procuratores fugitiuorum non admittuntur. 235. 115.
Procuratorem coram consulibus mercaturæ condncere interdictnm. 249.
Procuratores multitudinem gentium ad iudicium ne conducant. 260.
Productio instrumenti in alienis partibus existentis quomodo fienda. 83. 277.
Productio iurium quomodo fienda. 76. 258.
Prohibentis exequutionem pœna. 74. 249.
Prohibita sunt iocalia, & vestes quæ excedant dignitates, & facultates hominum. 244. 463.
Prostibula non tenenda nisi intra confines plateæ. 41. 114.
Prosonetæ, vide sub verbo messetti.
Prouisiones datiorum obseruandæ. 4. 5.
Prouisiones, & modus circa ea quæ ciuitatis damnum respiciunt. 18. 33.
Prouisiones quædam circa pignolatos. 242.
Prouisiones factæ per deputatos scribendæ per dictatorem. 261.
Prouisiones Aggerum, & Dugalium. 295.
Prouisiones Nauigij. 280.
Prouisiones Victualium. 291.
Proximitas sanguinis quomodo probetur. 121. 396.
Proximorum causæ compromittendæ. 141. 458.
Pullaroli. 194. 604.
Pullos oua, & cætera huiusmodi emens vt reuendat tempus, & locū obseruare debent. 194. 604.
Pupillarium bonorum alienationes quando non valeant. 122. 402.
Purgatio aluei fluminis Cremonellæ per quos fienda. 172. 527.
Purganda, & excauanda Dugalia, & scolatoria ciuitatis, & burgorum. 172. 528.
Purganda fossata iuxta campos. 176. 537.
Putei reaptandi. 172. 529.

Q.

Q.

Quadrilia gentium non fienda. 56.188. 57.191. & 70.235.
Quadrelli quales fiendi. 206.647.
Querelantes obtinenti condemnantur in expensis. 32. 71.
Quæ conueniant in danda tenuta. 97.324.
Quemadmodum fideiussori conuicto subueniatur. 101.331.
Quæ requirantur in bonis æstimandis vel in solutum dandis pigneratis ad executionem sententiæ aut instrumenti. 106.344.
Questio principalis articulo non impeditur. 87.289.
Qui non repellantur à Iuditio. 93.309.
Quilibet tabellio potest finire instrumenta per alium imbreuiata. 110.355.

R.

Rami vasa vendenda sine ferro. 205.645.
Rapientis stuprantis, & adulterantis pœna. 39.108.
Raptus quomodo non intelligatur commissus. 40.111. & seq.
Rationatorum officium, & qui non possint esse rationatores, & quamdiu ab Officio vacare debeant. 19. 36.
Rationatores dent librum exactori super quo taxa dipartita sit. 20. 37.
Reaptatio stratarum, & clauicarum ad quos spectet. 171.526.
Reaptanda strata Burgi Sancti Donini. 179.549.
Rebellium pœna cum bonorum publicatione, & alia. 66.219.
Rebelles qui intelligantur. 67.220.
Rectoris legum scolarium electio, & iurisdictio. 135.439.
Receptans colonos debitores priorũ Dominorũ tenetur ad debitũ ipsorũ colonorũ. 142.461.
Remissio triũ partiũ ex quatuor fit cõfitenti delictũ,habẽti pacẽ,& soluenti in termino. 73.247.
Remissio vel pax aliqua non prodest fugitiuis. 236.117.
Registrum instrumentorum. 258.
Registranda statuta, & decreta. 259.
Represaliæ remoueantur. 13. 27.
Repræsalijs qui causam dederint compellantur soluere. 13. 27.
Repræsaliarum petitio proponenda. 14. 28.
Restitutio in integrum non datur in causa criminali. 26. 53.
Res tediali possessione affecta vsq; ad annum non alienatur. 95.317.
Res communis per massarolum dessignandæ. 134.435.
Res sacræ hæbreis oppignerari prohibitæ. 274.
Reus interrogatur an teneat vel possideat. 86.287.
Reuenditores pullorum hærbarum, & similium quid obseruare debeant. 194.604. & seq.
Reuenditores lini quando emere prohibeantur. 201.625.
Reus, & actor tenentur respondere petitionibus consulum. 229.89. & seq.
Reuocatio statuti obligantis dotes mulierum pro debitis virorum fugitiuorum, & etiam in alijs casibus in eo contentis. 246.
Ripæ Nanilij pro stratis magistris habentur. 177.542.
Rosium quomodo ponderandum. 245.
Rusticorum iniuriantium ciues pœna. 72.240.
Rustica instrumenta, & bestiæ existentia penes colonos presumuntur Domini. 144.461.

S.

Sacramentum à parte parti deferendum. 99.328.
Sacræ res opignerari hæbræis prohibitæ. 274.
Sacci farinæ per molitores in terra non tenendi. 194.603.
Sagittantium per ciuitatem pœna. 205.646.

Salaria

Salaria Prætorum, & aliorum officialium consueta non augenda. 18. 33.
Salarium duorum mensiũ retineri debet officialibus donec syndicatus fuerit expletus. 23. 44.
Salarium consultoris, & lectura consilij expensis petentis sint. 90. 302.
Salarium legum Doctoris. 133. 433.
Salarium tabellionis custodientis libros quorumcunq; officiorum in armario. 133. 434.
Salarium electi ad palatia purganda. 134. 436.
Salarium soluendum rectoribus scolarium. 137. 446.
Salaria constituta currerijs, & Baroarijs. 153. 483.
Salaria messetorum. 214. 15.
Salaria mensuratorum panni, & lini. 215. 19.
Salarium pensatorum. 217. 30.
Salarium notariorum officij mercaturæ. 231. 99.
Salcicia non facienda, vide sub verbo lucanica.
Salitas carnes, & similia reuendentes, quomodo, & quando emere possunt. 203. 632.
Sanguinis proximitas quomodo probetur. 121. 396.
Sanguis bestiarum porcis non propinandus. 188. 581.
Sapientes cameræ, & eorum auctoritas, & numerus. 16. 31.
Sapientis consilium dandum vide in dictione consilium Sap.
Sapientium eligendorum propter studium tempus, & ordo. 137. 448.
Saximenta, & sequæstrationes quomodo fiant. 87. 288.
Sburlantis pœna. 35. 87.
Scolares possunt vndecunq; Cremonam venire. 135. 440.
Scolaris coram quo debeat conueniri. 137. 441.
Scolarium immunitas diuisim declarata. 136. 443.
Scolatoria, & Dugalia Ciuitatis, & burgorum excananda, & purganda. 172. 528.
Scripti in matriculis Scolarium gaudent eorum priuilegijs. 136. 442.
Scripturæ ciuitatis reponendæ. 257.
Scripturæ à Notarijs miserabilibus personis gratis exibendæ. 269.
Secundus Notarius in instrumentis adhibendus. 110. 352.
Sententiarum modus in causis criminalibus. 51. 71.
Sententia absolutoria non ferenda vltimis quindecim diebus regiminis. 72. 242.
Sententiæ duæ conformes non recipiunt appellationem. 81. 272.
Sententiæ exequutio committitur contra posśidentes bona condemnati. 81. 272.
Sententiarum exequutioni mandandarum terminus. 104. 341.
Sententiæ arbitrorum appellationem non recipiunt. 141. 459.
Sententiæ damnorum datorum appellationem recipiunt. 169. 522.
Sententiæ coss. Mercaturæ supplicationem non appellationem recipiunt. 228. 85.
Sententiæ, & præcepta consulum mercaturæ exequutioni mandanda. 229. 86.
Sepes incidendæ. 161. 498.
Sepum decolantium in ciuitate Cremonæ pœna. 68. 227.
Sepum confectoribus non vendendum. 188. 582.
Sepum nettum, & purum per beccarios vendendum. 189. 591.
Sepum ementes coriarij puniuntur. 202. 629.
Sepum extrahentis è ciuitate vel districtu pœna. 204. 640.
Sepum præsentandum Officiali Victualium. 205. 643.
Sequestrationum forma. 87. 288.
Sequestra quolibet die sollemni fieri possunt. 92. 306.
Sequestranda bona debitoris mandato coss. mercaturæ. 229. 87.
Seriola Marchionis. 172. 530.
Seriolæ non fiendæ à strata Platinæ infra. 174. 533.

Sigillum scripturas, & alia falsificantis pœna.
Sigillum Ciuitatis asseruandum. 47.147. & seq.
Signa imponenda per aurifices super eorum operibus. 256.
Signum alterius mercator gerere non potest. 197.616.
Syndicus ciuitatis speciatim eligendus ante quam contra eam lis moueatur. 231. 96.
Syndicatus modus, & forma. 19. 35.
Syndicandi consules mercaturæ. 22. 44.
Si quis alicuius necem non vindicauerit non ideo ab illius successione excluditur. 216. 26.
Sodomitæ pœna. 113.367.
Sonantium de nocte pœna. 41.113.
Solutiones Notarij Officij clausorum. 55.184.
Soluens fictum per decem annos continuos, soluere, & in futurum tenebitur. 161.500.
Solutio fienda pro bestijs quæ pignerantur, & consignantur. 114.372.
Sonzia quanti plus vendi posit per stationarium vendentem minutim. 155.485.
Speciarij vide sub verbo aromatarij. 202.631.
Sponsas visitantium pœna.
Sponsis dona non fienda. 132.431.
Spoliati sua possessione restitui debent. 132.432.
Statuta fuerunt compilata anno 1387. in proemio. 60.187.
Statuentium nomina. 1.
Statuta ad Principis arbitrium exequenda, & interpretanda. 1.
Statuta in hoc libro descripta obseruāda cœteris antiquatis saluis vectigaliū prouisiōibus. 4. 4.
Statuta non prosint nec obsint ecclesiasticis nisi ea approbauerint. 4. 5.
Statuta non condenda sine approbatione Domini Nostri. 5. 6.
Statuta post publicationem robur capiant. 5. 7.
Statuta obseruanda ad literam. 5. 8.
Statutariæ pœnæ non excedendæ. 5. 9.
Statutorum, & actorum Communis Cremonæ mentio sufficit in productione iurium licèt realiter non dimittantur. 32. 71.
Statuta de ordine procedendi in quibus causis locum habeant. 76.258.
Statuta clausorum obseruanda ad pnrias ciuitatis. 90.304.
Statutū cōtinēs minorē pœnā seruādū in cōdemnationibus quæ fiūt pro damnis datis. 159.494.
Ststuti loquentis de accusa damnorum datorum correctio. 169.523.
Statuta non derogant decretis Principis. 170.524.
Statutorum approbatio. 206.651.
Statuta Mercatorum. 207.
Statuta Mercaturæ per Officiales eiusdem obseruanda. 209. & seq.
Statuta mercantilia per omnes iusdicentes exequtioni mittenda. 216. 25.
Statuta contra fugitiuos loquentia contra mercatores, & campsores intelligenda sunt. 237. 123.
Statuta Mercatorum seruanda. 238.127. & seq.
Statutorum mercantilium approbatio. 238.
Statuti obligantis dotes mulierum pro debitis virorum fugitiuorum reuocatio. 246.
Statuta, & decreta registranda. 259.
Statuta, & decreta per omnes Officiales obseruanda. 259.
Stationalia apotecarum non se extendant in Stratam vltra brachium. 126.414.
Statera vel macio vtentium, non bilancijs, pœna. 203.633.
Statera vti non licet in præiudicium pensæ mercaturæ. 214. 16.
Stateræ iustandæ, vel corrigendæ. 214. 18.
Stipulatione acquiritur ius ei cuius nomine fuit stipulatum. 118.385.
Stratarum, & aquarum Officialium Officium. 156.486.

Stratarum

Stratarnm aggerum, & aquarum Officij iuris dictio. 171. 525.
Stratarum Officiali quot Currerij inseruire debeant, & cuius expensis. 171. 525.
Stratarum, & clauicarum reaptatio ad quos spectet. 171. 526.
Stratæ mastræ reaptandæ, & ibi ordo, & modus. 175. 536.
Stratis æquaudis reducendum est terrenum fossatorum, & eo defficiente terrenum vicinorum impunè capi potest. 176. 538.
Stratæ magistræ sunt Ripæ Nauilij. 177. 542.
Strata Burgi Sancti Donini reaptanda. 179. 549.
Strictæ reaptandæ. 172. 529.
Stuprantis, adulterantis, & rapientis pœnæ. 39. 108.
Subhastationes bonorũ ciuitatis fiant presentibus duobus sapientibus, & rationatore. 21. 42.
Subhastatio bonorum in quibus casibus sine aliqua detractione fieri posit. 271.
Subscriptio loco tabellionũ defunctorũ inhabilium, & absentinm quibus cõmittenda. 109. 352.
Succedit forensis in bonis mobilibus & nominibus debitorum. 271.
Succesionum ab intestato materia. 111. 357. & alijs seqq.
Summarijs in causis quomodo procedendum. 82. 275.
Supplicatur non appellatur à sententijs coss. mercaturæ. 228. 85.
Suspẽsio bãni facta per principẽ intelligitur pro cãcellatiõe durãte tẽpore suspẽsionis. 66. 218.
Suspectus de fuga quis dicatur. 233. 105.
Suspecti de fuga capiendi, & coercendi. 251.

T.

TABERNAE non habeantur nisi in certis locis. 54. 179.
Tabernarij qualem habere debeant mensuram uini venalis. 283. 557.
Tabernarij tenentis in domo guaytonem pœna. 183. 558.
Tabernariorum materia. 183. 259. & seq.
Tabellio vide in dictione notarius.
Taxa publicationis testium. 102. 335.
Taxa, & merces notariorũ declarata pro cõfectione instrumẽtorũ. 145. 465. & seq. & fol. 264.
Taxæ actorum omnium officiorum. 147. 472. & seq.
Taxæ instrumentorum nouissimæ. 264.
Tegulæ quales fiendæ vide in verbo coppi.
Tempus a die denuntiæ incipit currere in arbitramentis. 141. 460.
Tempus statutum ad porrigendum accusationes de damno dato. 158. 489.
Tempus præfixum ad porrigendum accusas contra molendinarios. 194. 602.
Tempus præscriptum reuenditoribus lini ad emendum. 201. 625.
Tempus præscriptum reuenditoribus pullorum ouorum, & similium, ad emendum. 194. 604.
Tempus præscriptum reuenditoribus carnium salitarum ad emendum. 203. 632.
Tenutæ contradicens tenetur probare intra decem dies vtiles. 96. 319.
Tenuta sub quo iudice ventilanda. 96. 319.
Tenutæ capiendæ modus. 97. 324.
Tenuta danda creditori summariè de bonis debitoris fugitiui. 232. 102.
Terminus respondendi petitioni. 76. 257.
Terminus probatorius in causa ordinaria. 76. 258.
Terminus reprobatorius in causa ordinaria. 77. 259.
Terminus probatorius in prima causa appellationis. 80. 269.
Terminus reprobatorius in prima causa appellationis. 80. 270.
Terminus staturus absentibus. 83. 276.
Terminus statutus ad defensiones tenutæ. 96. 319.
Terminus citandi accusatos de damno dato. 157. 487.
Terminus probatorius in causis exequutiuis. 105. 343.
Terminus reprobatorius in causis exequutiuis. 105. 343.

Termini inter uicinos nec ponendi nec amouendi. 177.544.
Terrarum quæ alicuius malitia irent in guastum communia illorum locorum tenentur solnere ficta Dominis. 62.203.
Terrenum fossatorum ad æquandas stratas reduci debet, & eo deficiente terrenum vicinorum impunè capi potest. 176.538.
Terreni cauandi de fossatis secus vias & medietas in vias ipsas proijcienda. 178.545.
Tœdialis possessio, & omnis citatio in die feriata valet. 95.316.
Testium tortura in quibus casibus concedatur. 30. 68.
Testes interrogandi de negotio, & circumstantijs. 30. 66.
Testis falsi pœna. 48.154.156.
Testes falsos producentis vel eis vtentis pœna. 48.155.157.
Testis esse non potest qui de falso condemnatus est. 49.160.
Testium absentium examinandorum modus. 83.277.
Testes testificari coguntur. 84.280.
Testium depositiones penes tabelliones earum receptores remaneant. 85.282.
Testium iuramentum, & examen quomodo fiendi. 101.335.
Testium publicatio. 102.335.
Testis ad æternam rei memoriam recipiendi. 108.348.
Testium, & instrumentorum authenticatio. 108.349.
Testamentum nuncupatiuum quomodo conficiendum. 118.386.
Tesseris tinctorum exacto anno fides non adhibenda. 223. 66.
Tinctorum materia. 222. 57.
Tinctores visitandi per Consules Mercaturæ. 223. 64.
Tinctorum tesseris exacto anno fides non adhibetur. 223. 65. 66.
Tinctnra pignolatorum, & valisiorum qnalis. 244.
Tormenta qnomodo infligenda. 26. 52.
Tortura testium in quibus calibus concedatur. 30. 68.
Tortuosæ viæ dirigendæ. 177.541.
Transiri potest inpunè per campos vicinos vijs non reaptatis. 178.548.
Tributo obligantur bona omnia immobilia. 138.450.
Tubatores, & currerius à Prætore induendi. 7. 11.
Tubatorum electio, & indumenta. 14.29.
Tubatorum mercedes pro cridis fiendis bonorum vendendorum. 130.426.
Turratij, & turris costodum munus. 124.409.
Turbantis aliquem in sua possessione pœna. 60.196.198.
Et contra eum procedi debet ex Officio. 61.202.
Tutorum, & tutricum onus circa inuentaria, & satisdationes. 115.375.
Tutela in quolibet loco fieri potest. 116.379.

V.

Vasa de ramo vendenda sine ferro. 205.645.
Valisiorum petiæ quales fiende. 242.
Valisiorum tincturæ quales. 244.
Vbi persona non obligatur Domino, mulieres succedant in feudis. 120.393.
Venefici pœna. 44.132.
Venditionis bonorum eis cedentium forma. 113.370.
Venditor, & itidem inuestitus potest cogi ad retrodatum faciendnm. 115.374.
Vendentis vnum genus carnis pro alio pœna. 186.570.
Verba hæc, secūdū formā iuris, in criminalib. ꝑlata intelligūtur, idest, iuxta formā statut. 24. 47.
Vestes lugubres non fiendæ. 131.429.
Vestes, & iocalia prohibita aliquibus. 144.463.

Vetantis

Vetantis pignus currerio pœna. 74. 249.
Viarum, aggerum, & aquarum Officialis Officium, & iurisdictio. 171. 525.
Viarum officiali quot currerij inseruire debeant, & cuius expensis. 171. 525.
Viæ militares vulgò magistræ quæ. 175. 536.
Via danda est vicino super campo vicini quando non habet viam habilem. 177. 540.
Vijs publicis conterminæ cloatæ claudendæ. 172. 529.
Viæ militaris, seu magistræ raptandæ. 175. 586.
Viæ tortuosæ, & inutiles dirigendæ seu mutandæ. 177. 541.
Viæ publicæ impedimentis careant. 204. 638.
Vijs non reaptatis per campos proximos transiri potest impunè. 178. 548.
Vicarij officium, & iurisdictio. 12. 24.
Vicarius Prætorius consilijs interesse debet. 17. 32.
Vicini non cogendi vnus pro altero nec pro sua vicinia. 124. 410.
Vicinales viæ reaptandæ. 172. 529.
Vicinorum terrenum quando impunè reduci possit ad coæquandas stratas. 176. 538.
Vicinus inferior fossatum excauare cogitur quando superior vult excauare. 176. 539.
Vicino via danda est super campo vicini quando non habet viam habilem. 177. 540.
Victoris reficiendæ expensæ. 90. 302.
Victus victori condemnetur in expensis in causa criminali & in qualibet interloquutoria, & in ciuili. 32. 71. 82. 274.
Victualium ad ciuitatem conducendarum datium quando non soluitur. 135. 438.
Victualium à forensibus conductorum causæ appellationem non recipiunt. 93. 310.
Victualium Officialis Officium, & iurisdictio. 183. 556.
Viduarum priuilegium. 102. 336.
Vini venalis mensura qualis per tabernarios tenenda. 183. 557.
Violentiam inferrentes detinendi. 61. 201.
Vltima dies quadraginta dierum vtilium procitatione peremptoria habetur. 79. 265.
Vltima dies in vesperis viginti quinque dierum instantiæ primæ appellationis deputata ad audiendum sententiam. 81. 271.
Vltima dies in vesperis cuiuslibet termini statuti ad decidendas causas sit peremptoria. 82. 275.
Vniuersitates tenentur dare auxilium capientibus maleficos. 43. 137.
Vniuersitatis citatio qualis. 89. 299.
Voluntas defuncti executioni mandanda. 112. 365.
Vsuratij non possunt fœnerari super lana vel bombice quæ pensem non excedat. 223. 67.
Vuas alienas, furantis vindemiando pœna. 166. 514.
Vxori quid possit relinqui. 118. 387. & fol. 259.
Vxoribus Donatio propter nuptias, dotisve auctio in bonis mariti non fienda 120. 395

Z.

ZApellos explanantis pœna. 163. 506.

FINIS.

INDEX RVBRICARVM.

A.

De ACCVSIS falsis, & calumniosis. 158. 401.
De Accusis in actis scribendis antequam monitio mittatur. 161. 503.
Quod Accusator non possit accusari per accusatum pendente accusa accusatoris sine licentia Iudicis, vel nisi probet per testes. 167. 516.
De Accusis fiendis de molendinarijs. 194. 602.
De Accusationibus, querelis, inquisitionibus, & alijs actis scribendis in vno libro ligato. 27. 55.
Qu. Accusator illius qui commiserit contra statuta loquentia de moneta falsa habeat certam partem condemnationis in pecunia, 47. 146.
De Aduocatis, & procuratoribus dandis deponentibus querimoniam de occupatione vel turbatione. 62. 204.
De Aduocatis consultoribus, & procuratoribus, & de eorum salario, & solutione. 145. 464.
Qu. Aliquis non possit pignerari nec detineri die feriata. 93. 312.
Qu. Aliquis qui nõ vtatur mercadandia nõ possit exercere aliq officiũ mercadandiæ. 212. 6.
Qu. Aliquis mercator tam ciuis quàm forensis non faciat signum alterius mercatoris. 231. 97.
Qu. Aliqua quæstio non possit moueri contra commune Cremonæ nisi primò petatur constitui syndicum ad defensionem iurisdicti communis, & quòd Doctor salariatus sit aduocatus communis, & citari debeat. 19. 35.
De Allegationibus audiendis, & condemnationibus fiendis in causa criminali. 31. 71.
De Alimentis, & interesse dotium. 107. 346.
Qu. Alienationes proediorum pupillorum non valeant nisi ex iusta causa. 123. 402.
Qu. Appellari possit per dominum si procurator non appellet, & quòd domino non obsit negligentia vel contumacia procuratoris. 97. 322.
De Appellatione verbi siquis. 73. 245.
Qu. Appellari à sententia non possit præterq̃ in casibus prohibitis, & commissione fienda per potestatem vni iudici de causa primæ appellationis. 79. 267.
De Arboribus, cessijs, & stratis incidendis. 161. 498.
De Arbitrio inquirendi, & puniendi Daciarios, & contra eorum Officiales. 38. 106.
De Arbitrio inquirendi, & condemnandi dantes impedimentum ad capiendum, & consignandum malefactores. 52. 173.
De Arbitrio concesso in crimine spoliationis molestationis, & similium. 61. 202.
Qu. Articulus non impediat processum quæstionis principalis. 87. 289.
De Arzino fiẽdo qui icipiat ad toresela Burgi S. Michaelis, & tẽdat vsq; ad arzinũ mosiæ. 179. 550.
De Arzinis Ollij. 181. 555.
De Authenticatione testium, & instrumentorum. 108. 349.
Qu. Auere mercadandiæ non donetur alicui. 212. 9.

B.

De BAlancijs, & Marchis dandis per aurifices officiali victualium. 197. 618.
De Balancijs monetarum coæquandis. 201. 627.
Qu. Bannitus condemnatus vel confessus, soluente eo condemnationem vel id quod soluere deberet cancelletur, & eximatur. 34. 79.
Qu. Banniti, & condemnati de Maleficio possint offendi. 64. 212.
De Banniendo fugitiuos. 234. 108.
De Beneficio cessionis bonorum. 115. 369.
Quod Beccarii non audeant sconflare carnes, nec pelare aliquã porcam, nec scorticare lardonem, & quod non vendantur cum ossibus, & intestinis. 185. 569.
Quod Beccarij nõ audeãt ponere retes super agnis & capretis nec sup aliqb. allis carni. 187. 579.
Quod Beccarii debeant stare intus banca sua. 187. 580.
Quod beccarii teneantur alio facere exportari sanguinem bestiarum. 187. 581.
Quod Beccarii non vendant carnes ante sonum campanæ diei. 188. 585.
Quod Beccarii non faciant lucanicam. 188. 586.
Quod Beccarii non possint condemnari de insufficientia carnis pro die Iouis. 189. 588.

Quod Becarij teneantur pro filijs, & famulis. 189. 589.
De Bestijs non subiecti detinendia. 163. 507.
Qu. Bis in anno fiant pclamatiões ea prædictis de sunt cócernétia lenões, & meretrices. 41. 119.
De Bonis contumaciũ æstimãdis, & insolutũ dandis, & de modo recuperandi ipsa bona. 94. 315.
De Bonis acceptis vel pigneratis ad exequutionem sententiæ vel instrumenti, vt patet in textu æstimandis vel insolutum dandis. 106. 344.
Qu. Bona procuratoris sint obligata progestis. 116. 377.
Qu. Bonæfidei possessor lucretur fructus. 121. 398.
De Bonis immobilibus non alienandia in non subditos. 139. 454.
De Bonis quæ habent forenses in districtu Cremonæ æstimandis. 140. 457.
De Bonis fugitiuorum. 232. 101.
De Bonis fugitiuorum inter creditores æqualiter diuidendis. 233. 104.
De Bulletino tenendo super saccis. 194. 601.

C.

De Calmerio panis. 192. 598.
Qu. Caluminati de violenti a caplantur, & detineantur formata Inquisitione vel accusatione vel notificatione data. 61. 201.
De Campsoribus. 138. 451.
Qu. Campsores teneantur cambiare florenos. 205. 644.
De Camparijs eligendis per communia. 165. 508.
Qu. Camparij teneantur ad emendationem damnorum. 166. 409.
De Cancellando scriptas per messettos. 215. 14.
De Capitulis porrigendis, & notarijs ad receptionem testium eligendis. 86. 289.
Qu. Capitula intentionum, & positionum sint admisa, & de Sacramento calumniæ, & positionibus, & responsionibus ad eas faciendis. 87. 292.
De Capitulia porrigendis per accusatorem in criminali. 29. 60.
Qu. Capitula admittantur adprobandum. 30. 65.
De Capitibus beccorũ caprarũ montonorũ castratorũ, & pecudũ non separandis. 186. 574.
De Chartis per notarios ponendis in imbreuiaturis, & de instrumentis per eos exinde reducendis in publicam formam. 119. 388.
De Caretterijs. 218. 34.
De Carnibus vendendis ad iustam pensam, & de pœna contrafacientis. 185. 568.
De Carnibus morticinis, & morbosis non tenendis ad becariatu. 186. 572. & seq.
De Cauis nõ fiẽdis ĩ aliquo cãpo vel terra p quẽ aqua nõ defluat ad partes nõ subiectas. 175. 534.
De Cessione iurium fienda per creditorem. 110. 354.
De Certis quæstionibus exceptis in quibus termini per suprascripta statuta limitati ad respondendum petitioni, ad probandum, & alia non habeant locum. 82. 275.
Qu. Citatio valeat si aliquis citatus sit in palatio vel inplatea vel domibus palatij vel Rectoris vel Capitanei Cremonæ dato quòd non sit in relatione nomen viciniæ expræssum. 89. 298.
De Citatione fienda de vniuersitate collegio vel corpore. 89. 299.
De Citatione personarum incertarum, & de processibus contra contumaces. 94. 314.
De Citationibus, & denuntijs. 98. 325.
De Citatione generali fienda pro damnis ad allegandum. 168. 518.
De Citatione forensium, & absentium. 74. 252.
De Claudendis fiendis inter vicinos, & de terminis non amouendis nec ponendis. 177. 544.
De Clauicis seu bucheris fiendis per extrahentes aquam de Nauilio. 178. 646.
De Collatione dominij, & sacramento præstando pro conseruatione Dominij. 2. 1.

De

De Compromissis inter propinquos fiendis. 131. 458.
De Comitiua magnatibus non fienda. 70. 135.
Quod Communia, & loca districtus Cremonæ, & eorum officiales in eis habitantes debeant obedire Rectoribus, & officialibus ciuitatis. 13. 26.
Communia, & nobiles tenentur ad restitutionem damni. 50. 164.
Communia, & nobiles teneantur ad soluendum fictum terrarum quæ per potentiam vel conuentionẽ vel malitiam irent guastæ vel non laborarentur. 62. 203
De Commissione fienda quæstionis viri iurisperito post terminum reprobatorium. 78. 262.
Quod commissarius acceptare cogatur, & de iuramento per eum præstando. 78. 263.
Quod commissarius quæstionis primæ appellationis teneatur examinatis, & auditis allegationibus partium proferre sententiam diffinitiuam. 81. 271.
Quod Comissarij consultores, & Iudices dent consilium seu sententiam proferant in scriptis clarè, & apertè, & de pœna contra facientium. 82. 274.
De Condemnationibus, & sententijs exequutioni mandandis. 104. 341.
Qu. Cõdemnationes volũtariæ scribãtur in presẽtia duorũ testiũ, & de earũ exequtiõe. 107. 345.
Quod Condemnationes criminales fiant purè, & aliter factę non exigantur nisi lege municipali cautum sit. 33. 76.
Quod Condemnati de falso non possint habere nec exercere officium nec testimonium prohibere. 49. 160.
Quod condemnationes non fiant pro vno, & eodem damno nisi ex forma vnius statuti imponentis minorem pœnam. 169. 523.
Qu. Cõdemnati de maleficio nõ admittantur ad petitionẽ sui iuris nec ad testimoniũ. 65. 213.
De Confectoribus. 201. 628.
De Consignatione bladorum. 198. 619.
De Consilijs, & sententijs scribendis in actis, & de pœna notarij nõ scribentis prædicta. 89. 300.
Qu. Consilium in termino publicatum intelligatur datum, & missum in termino. 90. 303.
De Consilio congregando ad requisitionem Rectoris scolarium. 137. 447.
De Consilio generali. 14. 30.
De Cõsilio nouẽ sapientũ, & ꝑ quantũ tempus debeãt durare in eorũ officio, & baylia. 16. 31.
De Consilio præstando ꝑ commissarium inscriptis super quæstione ad bancum iuris. 79. 265.
De Constitutionibus contra hæreticos desribendis. 4. 3.
De Consulibus, & statutis paraticorum fiendis, & eligendis. 131. 428.
Qu. Consules non dimittant eligere in consulem aliquem suum patrem nec filium nec fratrem nec habentes sortem possint se eligere. 212. 7.
Qu. Consules teneantur se coadunare semel omni mense in domo mercadandiæ. 212. 8.
Qu. Consules teneantur tueri mercatores. 215. 22.
Qu. Consules prouideant quòd mercatores habeant stratam securam. 215. 23.
Qu. Consules non teneantur eligere examinatores. 216. 26.
Qu. Consules teneantur stare ad bancum rationis. 216. 28.
Qu. Consules teneantur summariè cognoscere de causis si de debito constet. 224. 69.
Qu. Consules possint deferre sacramentum in modica causa. 228. 83.
Qu. Consules teneantur denuntiare ludentes, & ludos tenentes, & de pœna consulum prædictos non denuntiantium. 54. 180.
Quod Consules teneantur denunciare quodlibet maleficium de quo possit inquiri, & de eorum pœna. 65. 216.
Qu. consules mandent exequutioni declarata superius 229. 86.
Qu. Consules possint facere intromitti de bonis debitorũ ad postulationẽ creditoris. 229. 87.
Qu. Consules possint bannire, & condemnare personas non obedientes. 230. 92.
Qu. Consules mercadandiæ stent ad locum deputatum ad reddendum iura. 230. 94.
De Contractibus mutui, depositi, & mercati intelligendis pro duplicibus. 121. 399.

Quod Cóuentus teneatur denũtiare priori actori quãdo cõuenitur ad eandẽ rẽ à tertio. 97. 323.
De Copia libelli capitulorum, & positionum insctiptis danda, & de termino statuto curreijs ad referendum. 85. 284.
De copia instrumentorum danda ei cuius intersit. 196. 320.
De Copia actorum fienda. 103. 337.
De Copia accusationum, querelarum, denuntiationum seu notificationum danda notarijs armarij. 27. 56.
De Copia danda reo petenti de inquisitione accusatione, & de dicto suo, & nominibus testium, & de termino dato ad reprobandum. 28. 59.
De Coppis, & quadrellis. 206. 647.
De Correctione, additione, & diminutione libelli. 86. 287.
De Corezia non facienda aliquibus carnibus femininis. 185. 575.
De Coramine non ponendo nec extrahendo de galario absq; presentia officialis, & trium deputatorum. 202. 630.
Quod Credatur camparijs. 166. 510.
De Creditore fugitiuorum ponendo summarie in possessione, & tenuta bonorum eius. 232. 102.
De Curatoribus, Amanganatoribus, & pigatoribus, & eorum officio, & de his quæ facere tenentur, & quæ sunt eis prohibita. 218. 34.
De Currerijs quibuslibet sex mensibus syndicandis. 23. 45.
De Custodibus Turratij, & Turris communis. 124. 409.
De Custodibus portarum. 159. 494.

D.

De Damnatis de hæresi puniendis. 44. 135.
Quod Datum factum in liberos emancipatos vel vxores non obsit creditoribus. 118. 385.
De Debitoribus cogendis ad extrahendum fideiussores suos ab obligationibus. 110. 353.
Quod Debitor non possit se defendere de præcepto sibi facto per consules. 251. 95.
Quod declinantes iurisdictionem communis uolentes se defendere pro certis maleficijs non audiantur. & possint impunè offendi. 34. 80.
Decretum de modo & ordine seruando interposita appellatione à sententia consulum. 298.
Decretum contra fugitiuos, & fidem fallentes. 251.
Quod de debito liquido fiat præceptum. 227. 79.
De eo quod debent habere messetti de messettaria sua. 214. 15.
Qu. Defẽsio cuiuslibet ĩ criminalibus audiatur, & de pœna officialis nõ audiẽtis defẽsionẽ. 19. 61.
De DefectuNautarum nauigantium. 217. 32.
De Denuntiatione fienda communi, & vniuersitati. 58. 326.
Quod Depositiones testiũ remaneant penes notarios qui testes receperint, & scripserint. 85. 282.
Quod Detur probatio volenti probare debitum esse liquidum. 228. 82.
Quod Dies termini non computetur in termino, & quòd si vltima dies termini incidat in diem feriatam sequẽs non feriata pro illa reputetur. 29. 62.
Quod Doctores, & scolares possint nudequaq; venire Cremonam. 135. 440.
De Domibus mercadãdiæ, & de electiõe iurisdictione, & officio consulũ mercadãdiæ. 131. 427.
Quod Dominus teneatur pro famulis in damnis datis. 160. 495.
De Dominatione conseruanda, & proditoribus puniendis. 3. 2.
De Donis non fiendis sponsis.

E.

De Egenis, & miserabilibus, & eorum aduocatis, & procuratoribus. 132. 432.
De Electiõe domicilij fiẽda p nõ habitãtes in ciuitate vel suburbijs in prima cõparitiõe. 87. 290.
De Electione Rectoris scolarium legum, & eius iurisdictione. 135. 439.
De Electione consulum, & quòd consules possint describere mercatores. 210. 3.
De Electione consilij mercadandiæ. 211. 5.
De Electione Potestatis, & cuiuslibet alterius officialis. 5. 10.
Quod Electi pro Ambasciatoribus non possint pro se aliquid impetrare, & quod eligendi ad

aliquod

aliquod officium habeant illud facere nec pro ipso officio debeant habere salarium nisi steterint tota die impediti. 18. 34.
De Electione rationatorum, & ratione eis reddenda de auere dicti Communis. 19. 36.
Quod Exactor condemnationũ, & talearũ debeat exigere totum id quod cõi debetur. 21. 41.
Quod Exceptiones de quibus non sit cognitum nec decisum sint saluæ in fine. 77. 260.
De Excusionibus. 99. 328. & seq.
De Expensis soluendis per percutientes seu vulnerantes aliquam personam. 74. 250.

F.

De Fornarolis. 196. 613.
De Ferijs. 91. 316.
De Festo B. V. M. Celebrando, & de oblationibus fiendis. 125. 412.
Qn. fiat ratio sũmariè cuilibet cãpsori qui deposuerit vel accomodauerit pecuniã alicui. 27. 77.
De Fide danda cartis attestaris, & quòd acta possint in publicis formis reduci sine consensu Iudicis, & sic redacta probent. 103. 339.
De Fide instrumentorum extractorum de imbreuiaturis à triginta annis retrò. 109. 351.
Quod Fides adhibeatur instrumentis carentibus vera indictione 123. 404.
De Fideiussione præstãda per currerios cõis Cremonæ, & oneribus cõis p eos soluẽdis. 155. 484.
De Figado bestiarum viuarum vendendo. 189. 587.
Quod Forenses non possidentes immobilia debeant satisdare. 92. 306.
Quod Forenses possint conueniri. 93. 310.
Quod Forenses qui non sunt de Collegio Iudicum vel notariorum Cremonæ non possint esse aduocati nec procuratores. 93. 311.
Quod Forenses possint detineri. 144. 462.
De Formagiarijs, & reuenditoribus carnium salitarum. 203. 632.
De Fossatis cauandis apud stratas. 176. 537.
De Fraudibus artificum singulo mense rimandis. 198. 615.
Quod Fructus feudorum cadant in obligationem pignorum. 126. 415.
Quod fugitiui vbiq; possint capi, & robari. 232. 105.
Quod Fugitiui, & eorum patres, & fratres prædicti, & filij, & factores, & socij, à decem-octo annis supra habeantur pro bannitis de maleficio. 234. 109.
De Fugitiuis non receptandis. 234. 110.
Quod Fugitiui, & eorum fratres qui stant ad vnum panem, & vinum, & filij vbicunq; possint capi, & robari. 234. 111.
Quod Fugitiui si fuerint in concordia cum creditoribus suis infra duos menses postquam fecerint fugam quòd eximantur de omnibus bannis. 235. 114.
Quod Fugitiui non possint stare in iudicio per procuratorem. 235. 115.
De Fugitiuo qui in forciam communis peruenerit puniendo, & condemnando, & quòd omnes iniuriæ remaneant impunitæ. 235. 116.

G.

De Gaytonibus non tenendis. 183. 558.

H.

Quod Hostia becariorum pateant quando interficiunt, & scorticant carnes. 181. 571.

I.

Quod Illi à quibus est notoriũ artẽ lenocinij exerceri de ciuitate, & epatu expellant. 42. 118.
De Imbreuiaturis notariorum mortuorum, inhabilium, & absentium, committendis, & de fide instrumentorum exinde extractorum. 109. 350.
De Imbreuiaturis notarij infamati vel ab officio remoti ad camerã cõis gubernandis. 49. 158.
De Imbreuiaturis notariorum mortuorum, & libris communis Cremonæ rimandis. 119. 391.
De Immunitate Doctoris legum magistrorum gramaticæ physicæ, & chirugicæ. 123. 406.
De Immunitate forensium. 124. 411.
De Immunitate scolarium. 136. 443.
De Impositione. & consignatione bladi quolibet anno fienda. 199. 621.
Quod Impune capi possint fures, latrones, & malefactores dum consignentur. 43. 126.

Index Rubricarum.

Quod In Cancellatura scribatur nomen Iudicis, & notarij, & in qualibet scriptura actorum ponatur mensis, & dies cum numero, & nomine. 94. 313.
Quod In causis fugitiuorum stetur dicto mercatorũ qui adhibiti fuerint per iudicem. 235. 113.
Quod In criminali causa filij, & filiæ familias maiores annis quatuordecim possint se defendere. 26. 53.
Quod In condemnationibus criminalibus ponatur nomen, & cognomen condemnati, patris, & fideiussoris. 33. 77.
Infra quod tempus possit fieri accusa ad officium damnorum. 158. 489.
Infra quod tempus processus damnorum debeant terminari, & quòd à sententijs latis super damnis possit appellari. 169. 522.
Quod In publicatione bonorum, & in condemnatione per quam aliquid communi applicetur sit saluum ius descendentium, & creditorum. 52. 170.
Quod In processibus maleficiorum, & damnorum non sit necessaria citatio specialis ad sententiam audiendam. 71. 237.
Quod In sponda muri ædificata super confinibus ædificari possit per conuicinum. 175. 535.
Quod Instantia principalis causæ non duret vltra tempus quadraginta dierum vtilium. 75. 254.
Quod Instantia primæ causæ appellationis non duret vltra tempus viginti dierũ vtiliũ. 75. 255.
Quod Instantia secundæ appellationis non duret vltra spaciũ vigintiquinq; dierũ vtiliũ. 76. 256.
De Instrumentis, & actis productis iterum, & de nouo in iudicio producendis. 85. 283.
Quod Instrumenta publica probent, & instrumenta non possint confici nisi per notarios Cremonenses. 102. 334.
De Instrumentis executioni mandandis. 105. 345.
Quod Instrumẽta possint tam p alios notarios etiã finiri q̃ p illos qui imbreuiauerunt. 110. 355.
De Instrumentis fictalicijs Domino exhibendis. 114. 373.
De Instrumentis inuentariorum, & satisdatione danda per tutores. 115. 375.
Quod Instrumẽta cõfecta à tẽpore regis retrò in quibus defecit locus cõtractus ,pbét. 122. 403.
De Instrumento producto in fraudem creditorum fugitiui. 233. 106.
De Instrumento suspecto producto super bona, & vera fugitiuorum. 237. 124.
De Inuestituris, & quòd inuestitus ponatur in possessione facta electione, & finito termino inuestiturę. 61. 205.
Quod Iudex causæ possit absq; consilio decidere quæstionem si fuerit de partium voluntate, quo casu iurare teneatur prout in Sacramento commissarij continetur. 79. 266.
Quod Iudices ordinarij non possint recusari, & qui sint iudices ordinarij. 91. 305.
Quod Iudicium possessorij, & petitorij, & vtilis simul possit intentari. 17. 380.
De iuribus rei examinandis cum iuribus actoris. 96. 321.
De Iure reddendo pro denarijs mutuatis. 226. 75.
De Iurisdictione DD. Consulum mercadandiæ Cremonæ. 223. 68.
De Iurisdictione Potestatum, & consulum castrorum, & terrarum districtus Cremonæ. 12. 25.
De Iustando staterias. 214. 18.

L.

De Laboratoribus artium pannorum lanæ, lini, & bombicis. 140. 455.
De Laboratoribus non accipiendis per aliquem. 226. 76.
De Lege longobarda cassa. 113. 366.
De Lege Publiciana. 117. 382.
De Libris ponendis ad armarium, & de officio, & salario notarij officij armarij. 133. 434.
De Libris legum extra ciuitatem, & districtum Cremonæ non portandis. 137. 445.
De Libro matriculæ mercadandiæ Cremonæ. 209. 1.
Quod Liceat creditori fugitiui sua auctoritate eum capere, & detinere. 235. 112.
De lino non vendendo cum cauedella. 201. 626.

M.

Quod Maiores annis quatuordecim possint in criminalibus testificari. 30. 67.
De Mandato producendo, & satisdatione in prima comparitione præstanda. 86. 285.

De

Index Rubricarum.

De Maniclis, palis, & perticis non portandis in ciuitatem. 162. 504.
De Marchis. 209. 2.
Quod Maritus vxoris succedat non extantibus liberis ex eodem matrimonio. 112.364.
Quod Mariti non faciant donationes vxori propter nuptias nec aliquid aliud, & quòd augmenta non valeant nisi appareat vera numeratio. 120. 395.
De Medietate terræ fossatorũ cauatorũ proprè vias publicas, proijcienda super ipsis vijs. 178.545.
Quod Medietas pœnæ peruenire debeat in commune, & alia medietas in illum cui pax fuerit rupta in casibus in quibus Potestas fecerit vel præceperit pacem vel treguan. 52. 172.
De Mentione emancipationis facta in instrumento. 118.384.
De Mense, die, & nocte ponendis in accusis campariorum. 162. 502.
De Mensura lignorum venalium. 206. 649.
De Mensura fustaneorum. 220. 50.
Quod Mensuratores seu passatores, & pensatores faciant securitatem consulibus. 214. 17.
De Mercatis messetorum scribendis. 213. 13.
Quod Mercatores seruent præcepta consulum. 215. 21.
De Mercatore debitore personaliter capiendo. 226. 74.
Quod Mercator condemnatus manifestet bona sua. 229. 88.
Quod Mercator exhibeat librum suum coram consulibus si opus fuerit. 230. 91.
Quod Mercatores possint sibi satisfacere de bonis debitoris. 231. 97.
De Meretricibus expellendis de vicinijs ciuitatis, & burgorum Cremonæ. 40. 110.
Quod Messetti se scribi faciant in libro mercadandiæ. 213. 10.
Quod Messetti debeant manifestare nomen emptoris, & venditoris. 213. 12.
De Mezadris fictalicijs, & laboratoribus terrarũ realiter, & personaliter conueniendis. 142. 461.
Quod Minor annis quatuordecim non puniatur ad mortem nec ad membri incisionẽ. 51. 169.
De Modo, & forma eleuandi calmerium de carnibus. 185. 567.
De Modo tenendo in recipiendo in matriculam mercatores Cremonæ. 210. 4.
De Modo procedendi in Criminalibus super accusis. 24. 46.
De Modo procedendi, & exequendi super contentis in statutis loquentibus de prostibulis meretricibus, & lenocinijs. 42. 121.
De Modo, & ordine procedendi in causis, & litibus ciuilibus. 75. 253.
De Modo, & ordine procedendi in prima causa appellationis. 80. 268.
De modo tenẽdo ĩ quæstiõibus monẽdis cõtra minores pupillos furiosos, vel mẽtecaptos. 83. 278.
De Modo tenendo in productione testium absentium vel instrumentorum quæ essent extra iuris dictione iusdicentis. 83. 277.
De Molinarijs 192. 599.
Quod Mulieres in Iudicio debeant satisdare. 92. 308.
De Mulieribus transeuntibus ad secunda vota. 116. 378.
Quod Mulieres in Feudis succedant. 120. 393.
Quod Mulier non possit alienare dotẽ, nec super dote vel alijs bonis condere testamentũ absq; consensu mariti. 120. 394.
De Mulaterijs. 217. 33.
De Mutuis fiendis per vsurarios scolaribus super libris. 136. 444.

N.

De Nautis. 217 31.
Quod Nemo conducat procuratorem coram consulibus mercadandiæ. 249.
De Nominantibus alios in Iudicio. 101. 332.
De Nominibus carceratorum in scriptis mittendis Domino. 11. 23.
De Non tenendo lignamina vel impedimenta in platea vel porticu palatij. 126. 414.
Quod non subditi accusantes non audiantur nisi satisdederint. 167. 515.
De Non tenendo nemora penes stratas mastras. 181. 554.
De Non tenendo carnes pecudinas vbi venduntur carnes castronorum. 189. 590.

De

De Non conducendo bladum extra districtum Cremonæ. 198. 620.
De Non mingendo in Palatio Communis Cremonæ. 206. 650.
De Non faciendo aliquid in detrimentum mercadandie. 215. 24.
Quod Non currat terminus in quæstionibus vertentibus coram consulibus. 225. 70.
Qu. nō subditi iurisdictiōi laycali sint exclusi ab officijs aduocatorū, pcuratorū, et cōsilijs. 20. 38.
Quod Non possit appellari à sententia lata in causa criminali decisa criminaliter. 33. 78.
Quod Non reddatur ius non subiectis intrantibus vel occupantibus sua auctoritate bona subiectorum. 70. 234.
De Non dicendo vel faciendo contumeliam officialibus mercadandiæ. 231. 98.
De Notarijs ad portas eligendis pro descriptione consignationis. 200. 623.
Quod Notarius infamatus de falsitate non possit officium tabellionatus exercere. 49. 159.
De noui operis nunciatione. 134. 437.
Quod Nulla domus deuastetur. 51. 166.
Quod Nulla pensa vtatur in ciuitate Cremonæ. 214. 16.
Quod Nulla pax uel remissio prosit fugitiuis. 236. 117.
Quod Nullus excludatur à successione exeo quòd non vindicauerit necem mortui. 113. 367.
Quod Nullus cogatur ad fictum soluendum prore occupata per commune. 121. 397.
Quod Nullus possit cogi ad portandum, & vendendum bladum in platea durante blado gubernato pro consignatione seu imposta. 201. 624.
Quod Nullus de arte pignolatorum possit incantare bullam Aquilæ. 221. 55.
Quod Nullus Officialis audeat ire per ciuitatem nec districtum Cremonæ absq; notarijs, & curerijs exercendo officium suum. 10. 20.
Quod Nullus recipiatur in ciuem Cremonæ sine mandato Domini. 20. 39.
Quod Nullus forensis possit esse massarius vel exactor aueris communis Cremonæ. 20. 40.
Quod Nullus detineatur pro maleficio ex quo non ingeratur pœna sanguinis si paratus sit idoneè satisdare. 30. 64.
Quod Nollus posluit Criminaliter condemnari nisi data competenti defensione. 32. 73.
Quod Nullus criminaliter puniatur nisi lege municipali caueatur. 32. 74.
Quod Nullus audeat emere, vendere, vel concedere ꝙ aliqua mulier vadat ad postribulū. 41. 115.
Quod Nullus mercator debeat prohibere pignus officialibus mercadandiæ. 230. 93.
De Numero bestiarum quæ possunt teneri in ciuitate, & burgis, & infra duo milliaria. 167. 517.

O.

Quod OBligationes alienationes pignorationes contractus, & distractus facti, & factæ occasione ludi sint inanes. 54. 178.
De Officiali eligendo ad spaciandum palatia. 134. 436
De Officio, & iurisdictione officialium damnorum datorum stratarum, & aquarum. 156. 486.
De Officio, & iurisdictione officij stratarum, & arzinorum, & aquarum. 171. 525.
De Officio, & iurisdictionem officialis Victualium. 183. 556.
Quod Officiales mercadandiæ Cremonæ obseruent statuta pertinentia ad officia sua. 216. 24.
De Officio, & iurisdictione Vicarij D. Potestatis. 12. 24.
Quod omnis citatio, & possessio tœdialis fieri possit die feriata. 95. 316.
Quod Omnia bona immobilia sint obligata pro oneribus, & tributia. 138. 450.
Quod omnes denuntiati vel accusati debeant admoneri. 156. 487.
Quod Omnes ligatores scribantur in libro mercadandiæ. 215. 20.
Quod omnia bona quæ tenebantur per fugitiuum per sex menses anteq; fugeret intelligantur esse eius. 236. 118.
Qu omnia statuta loquētia cōtra fugitiuos locū habeāt ī fugitiuis præteritis, et futuris. 238. 126.
Quod omnia statuta in hoc volumie cōprehensa locū habeāt, ea sūt statuta mercatorū. 238. 127.
De Operibus fiendis in arzinis per forenses. 180. 553.
De operibus fiendis per quodlibet caput familiæ communium quorum territoria per Padi

crescentias

Index Rubricarum.

crescentias Padi inundantur ad arzinos meliorandos. 280. 551.
Quod Opera detur quod bona bannitorum publicata deueniant in commune. 67. 224.
De ordine cridarum fiendarum de bonis pro venditionibus. 126. 416.
De Ordine, & solemnitatibus tenẽdis in depositiõe testiũ, & de corũ Iuramento. P. 102. 335.
De P Alio currendo. 126. 413.
Quod Patres, & fratres fugitiuorum stantes seorsum teneantur ad debita eorum. 237. 125.
De Pœna negantis positiones filiationis. 88. 293.
De Pœna prohibentis missum in possessionem tœdialem stare in possessione, & non per mittentis aliquem induci in possessionem in exequutione sententiæ. 96. 318.
De Pœna facientis scribere citationem vel in termino citationis non comparentis. 98. 327.
De Pœna præceptorum spretorum. 104. 340.
De Pœna debitoris dantis in scriptis bona quæ non sint sua. 105. 342.
De Pœna notariorum non scribentium in actis scripturas. 119. 389.
De Pœna notarij non ponentis in contractu nomina, & pronomina contrahentium, & patrum, & viciniæ, & loci. 119. 390.
De Pœna reccusantis restituere depositum. 122. 400.
De Pœna dantis in scriptis bona quæ non posideat. 127. 417.
De Pœna visitantium sponsas. 132. 431.
De Pœnis duplicandis cõtra offendẽtes scolares, & corã quo scolares debeant cõuenhri. 136. 441.
De Pœna notariorum procurantium ad suum officium. 138. 451.
De Pœna dantium damnum. 157. 488.
De Pœnis duplicandis contra damnum dantes de nocte. 158. 490.
De Pœna dantis damnum vel intrantis in hortis brolis vel vineis ciuitatis Cremonæ. 159. 492.
De Pœna custodum portarum accipientium ligna de super plaustria. 159. 493.
De Pœna ducentis bestias per viazolas viciniales. 161. 499.
De Pœna dantis damnum in terris aghisatis. 162. 501.
De Pœna explanãtis Zapellos, & ducẽtis plaustra p cãpos alienos, & viazolas viciniales. 163. 506.
De Pœna ponentis ignem. 166. 511.
De Pœna dantis damnum in signa fœni, stopijs, vel lignatio. 166. 512.
De Pœna scorzantis vel incidentis arbores fructi feras, vel ab opere. 166. 513.
De Pœna vindemiantis vuas aliorum. 166. 514.
De Pœna dãtis damnũ in terris rebus, & iuribus positis, & iacẽtibus in alieno districtu. 168. 519.
De Pœna extrahentium aquas de foneis ciuitatis. 178. 547.
De Pœna beccarinum vendentium carnes fœmininas pro masculinis, & quòd beccarij non vendant de duabus carnibus super eodem banco. 184. 566.
De Pœna vendentis carnes vnam pro alia. 186. 570.
De Pœna tenentis de duabus carnibus super eodem banco. 178. 576.
De Pœna proiicientis lapidem fraudolosè. 36. 95.
De Pœna Homicidæ. 36. 96.
De Pœna non probantis vel non prosequentis accusam vel querelam. 25. 50.
De Pœna Officialis ponentis aliquẽ ad torturã non præcedẽtibus legitimis indicijs. 26. 52.
De Pœna non porrigentis querelam notario armarij. 28. 57.
De Pœnis duplicandis. 32. 72.
De Pœna euntis ad loca Epatus Cremonæ in quibus misse nouæ celebrantur. 33. 75.
De Pœna blasphemantis Beatam Virginem Mariam. 34. 81.
De Pœna blasphemantis Sanctum vel sanctam. 34. 82.
De Pœna nominantis aliquẽ blasphæmando turpe verbũ quod dicitur vermis canis. 34. 83.
De Pœna dicentis verba in iuriosa. 34. 84.
De Pœna mordentis cum dentibus. 35. 85.
De Pœna proiicientis seu spingentis, & cadere facientis in terram. 35. 86.

De

Index Rubricarum.

De Pœna sburlantis. 35. 87.
De Pœna lacerantis pannos iniuriosè. 35. 88.
De pœna accipientis iniuriosè capucium. 35. 89.
De Pœna facientis insultum sine armis. 35. 90.
De Pœna facientis insultum cum armis. 35. 91.
De Pœna decapillantis seu sgrafignantis. 36. 92.
De Pœna amputantis membrum. 36. 93.
De Pœna debilitantis membrum. 36. 94.
Do pœna Assasini. 37. 97.
De Pœna parricidæ. 37. 98.
De Pœna tenentis priuatum carcerem. 37. 99.
De Pœna tenentis aliquem Inclusum seu ligatum redimere non facientis. 37. 100.
De Pœna tenentis aliquem inclusum seu ligatum, facientis eum redimere. 37. 101.
De Pœna facientis aliquem per vim vel metum redimere. 37. 102.
De Pœna facientis sibi tributari. 38. 103.
De Pœna daciarij petentis vel exigentis quod non sit concessum. 38. 104.
De Pœna Officialis committentis fraudem vel furtum vel alium damnificantis seu aliquid indebitè extorquentis. 38. 105.
De Pœna corrumpentis Potestates, & officiales, & de pœna corrupti. 39. 107.
De Pena stuprantis seu adulterantis mulieres honestas. 39. 108.
De Pęna mulieris habentis maritum committentis sponte stuprum, & qui admittantur ad eam accusandum. 39. 109.
De Pœna Sodomiæ. 41. 113.
De Pœna tenentis in prostibulo mulierem, vel causa lenocinij aliquid recipientia. 41. 116.
De Pœna tenentis pro concubina mulierem facientem publicè quæstum. 42. 117.
De Pœna consulum non notificantium facientis contra statuta loquentia de meretricibus, & lenocinijs non faciendis nec tenendis. 42. 120.
De Pœna stantium in prostibulo cum meretricibus post tertium sonum campanę. 42. 122.
De Pœna hospitũ tenentiũ post tertiũ sonũ campanellæ de sero meretricẽ vel lenonẽ. 43. 123.
De Pœna matronarum prostibuli receptantium lenones, & ipsos non denuntiantium. 43. 124.
De Pœna eius quẽ probatũ esset contra suprascripta statuta de lenonibus, & meretricibus, & prostibulis loquentia fecisse. 43. 125.
De Pœna impedientis consignari captos, vt fures latrones vel malefactores. 43. 127.
De Pœna capientis malefactorem, & negligentis dare operam quòd consignetur. 44. 128.
De Pœna auferentis p vim malefactorẽ bannitũ, & condemnatũ de manibus familiæ. 44. 129.
De Pœna furum, & robantium. 44. 130.
De Pœna plagiarij. 44. 131.
De Pœna veneficorum. 44. 132.
De Pœna maleficorum, & maluegatorum. 45. 134.
De Pœna receptantium scienter furem vel latronem seu res robatas vel furatas. 45. 135.
De Pœna associantis aliquem ad robandũ vel furandũ, vel prestandũ prædictis auxiliũ. 45. 136.
De Pœna facientis furtum vel robariam in alieno districtu. 45. 137.
De Pœna receptatoris banniti de rebellione proditione vel robaria. 45. 138.
De Pœna receptatoris rebellis non banniti. 45. 139.
De Pœna receptantis scienter bannitum, & condemnatum de malefitio ex quo pœna sanguinis ingeratur. 45. 140.
De Pœna receptatoris banniti de maleficio ex quo pœna sanguinis non ingeratur. 46. 141.
De Pœna receptantis aliquem ex prædictis eius agnatum cognatum vel affinem. 46. 142.
De Pœna facientis monetam falsam. 46. 143.
De Pœna portantis monetam falsam scienter mancam vel tonsam. 46. 145.

De

De Pœna expendentis vel recipientis ſcienter monetam falſam. 46.145.
De Pœna falſificantis Sigillũ Domini, vel Poteſtatis vel cõis Cremonæ vel alterius. 47.147.
De Pœna falſificantis aliquam ex ſcripturis cancellariæ vel maſſariæ vbi ſunt libri condemnationum vel dictatorum vel rationatorum. 47.148.
De Pœna facientis fieri vel facientis chartam falſam. 47.149.
De Pœna producentis in Iudicio chartam falſam. 47.150.
De Pœna facientis Officium curreriæ qui non ſit currerius.
De Pœna currerij facientis citationem falſam. 47.152.
De Pœna interrogati vtrum velit vti inſtrumento an ne, & reſpondentis quòd ſic. 48.153.
De Pœna dicentis falſum teſtimonium in cauſa criminali. 48.154.
De Pœna producentis in cauſa criminali falſos teſtes. 48.157.
De Pœna dicentis falſum teſtimonium in cauſa ciuili. 48.156.
De Pœna producentis vel vtentis in cauſa ciuili ſcienter falſos teſtes. 48.157.
Pœna commitentis falsũ in caſibus in quibus per ſtatuta pœna certa non eſt ſtatuta. 49.161.
De Pœna incendiarij. 49.162.
De Pœna dantis damnum aliter quàm per incendium. 50.163.
De Pœna caſtri, & loci in quibus bannitide crimine læſæ maieſtatis, Sodomiæ, proditionis, homicidij incendij vel guaſti conuerſantur. 50.165.
De Pœna deuaſtantium in ciuitate domos ſuas, & conſulum non denuntiantium. 51.167.
De Pœna iniuriantis Dominum Poteſtatem ſeu alium Officialem. 51.168.
De Pœna rumpenſis pacem, ſidantiam vel treguam. 52.171.
De Pœna facientis vel fieri facientis citationẽ, pignorationẽ vel ſequeſtrationẽ ſine licẽtia. 53.174.
De Pœna tenentis ludum aleæ vel biſcaciæ, vel ad ludum præſtantis. 53.174.
De Pœna ludentis ad azardum vel alium ludum. 53.176.
De Pœna ludentis in nundinis, & mercatis. 53.177.
De Pœna auertatoris. 54.181.
De Pœna euntis de nocte cum armis, & ſine. 54.182.
De Pœna euntium de nocte cum viola vel alio inſtrumento ad ſonandum. 55.184.
De Pœna portantis arma per ciuitatem vel Burgos Cremonæ. 55.186.
De Pœna ſtipendiarij reſpondentis ſub alieno nomine. 56.187.
De Pœna facientis ſocietatem vel inuitamentum vel ligam vel arma imponentis. 56.188.
De Pœna pcurantis vel attentantis ꝙ aliqua cõltas eximatur à ſubiectione dñi vel cõis. 56.189.
De Pœna ſe intitulantis vel vocantis Poteſtatẽ vel Vicariũ vel rectorem alicuius terræ niſi hoc habeat à Domino. 57.190.
De Pœna facientis inuitamentum gentium. 57.191.
De Pœna conſulum non notificantium congregationes hominum armatorum.
De Pœna ſe cõgregãtis vel eũtis vel currẽtis ad donũ magnatũ vel aliorũ tẽpore rumoris. 58.198.
De Pœnis contra magnates, & potentes maleficia committentes. 58.194.
De Pœna ſtipendiariorum intrantium per vim ſine licentia domos ciuium. 59.195.
De Pœna ſpoliantis aliquem aliqua eius poſſeſsione. 60.196.
De Pœna turbantis aliquem in aliqua eius poſſeſsione. 60.198.
De Pœna conſulis non notificantis, & turbationes, & alia. 61.200.
De Pœna inquilini, & coloni prodentis vel interuertentis poſſeſsionem rei locatæ vel recuſantis reſtituere poſſeſsionem finito termino. 63.206.
De Pœna conducentis rem à duobus vel inueſtituram recipientis. 63.207.
De Pœna alienantis rem duobus. 63.208.
De Pœna cuſtodis carcerũ dimittentis ſugere vel extrahentis de carceribus carceratũ. 64.209.
De Pœna rumpentis carceres. 64.210.
De Pœna cuſtodis carcerum imbogantis vel in cippo tenentis carceratum ſine licentia vel cibum denegantis, vel aſperitatem facientis carcerato. 64.211.

De

De Pœna non venientis ad custodiam vel à custodia recedentis. 65. 214.
De Pœna consulum non denuntiantium homicidia, & feritas. 65. 215.
De Pœna subditi venientis à partibus inimicorũ ad guerrezandũ sup territorio Cremonæ. 67. 221.
De Pœna tractantium contra statum Magnifici Domini cum inimicis. 67. 223.
De Pœna Officialium non inquirentium bona condemnatorum. 67. 225.
De Pœnis castrorũ, & terrarũ districtus Cremonæ in quibus maleficia contra officiales in exercẽdo eorũ officia committũtur, & q pœna duplicetur cõtra talia committẽtes. 68. 226.
De Pœna comburentium seces, & decolantium sepum in ciuitate Cremonæ. 68. 227.
Pœna capientis columbos domesticos, & tenentis stallonos super ludis. 68. 228.
Pœna transeuntis muros ciuitatis. 68. 229.
Pœna currẽtiũ equos, & bubulcorũ nõ stãtiũ ante bestias ac sagittãtiũ I C. Cr. 69. 230 & 205. seq.
Pœna vsurariorum parolariorum vel aliorum non denuntiantium res robbatas. 69. 231.
Pœna statuta cõtra cedẽtes iura de debito soluto, & cõtra vtẽtes instrumẽto debiti soluti. 69. 232.
Pœna alienantis rem quam post alienationem detineat vel eius fructus percipiat. 70. 233.
Pœna facientis monopolium. 71. 236.
Pœna facientium in ciuitate domos paleatas. 71. 238.
Pœna facientium in ciuitate artem cordarum de visceribus aliquorum animalium. 71. 239.
Pœna Rusticorum iniuriam vel contumeliam contra ciues committentium. 72. 240.
Pœna gayufforum, & hospitum eos hospitantium, & portinariorum eos transeuntium. 72. 241.
Pœna portantis arma defensibilia, & quæ sint arma defensibilla. 73. 244.
Pœna curreriorum non portantium insignia Potestatis, & communis Cremonæ. 73. 246.
Pœna mulierum portantium panesellos faciem abscondendo. 73. 248.
Pœna vetantis pignus alicui currerio. 74. 249.
Pœna offendentium, & iniuriantium Iudices de Collegio iudicum Cremonæ, & alias personas occasione aduocationũ, & consiliorũ procurationũ, & arbitramentorũ. 74. 251.
Pœna partis committentis producere coram commissario processus, & acta. 78. 264.
Pœna iudicum, & consultorum dantium iniquum consilium vel proferentium iniquam sententiam, & de modo querelandi de prædictis. 84. 279.
Pœna, & banno creditoris facientis aliquem citari, & non comparentis. 232. 100.
Pœna pensantis ad macium, & cætera, & non tenentis altas balancias. 187. 577.
Pœna vendentium capita bestiarum quæ non stupauerint. 188. 583.
Pœna beccarij non dicentis ementi quantitatem librarum, & vnciarum carnium quas vendiderint. 188. 584.
Pœna Beccarij vendentis sepum non nettum nec purum. 189. 591.
Pœna vendentium carnes nisi primò sint visæ per officialem, & vendentium carnes calidas, & proijcientium aquam super carnibus. 190. 592.
Pœna tenentis in domibus vel becarijs bestias vel carnes absconditas. 190. 593.
Pœna pistorum habentium panem minus pensa. 190. 594.
Pœna pistoris nõ impastantis vel coquẽtis panẽ vel nõ retroportantis ea die vel sequẽti. 191. 597.
Pœna ementis fruitas. 195. 605.
Pœna ementis pisces vel gambaros in ciuitate vel ppẽ pquinq; milliaria p reuendẽdo. 195. 607.
Pœna tenentis aquam in conchis. 195. 608.
Pœna retroportantis pisces. 195. 609.
Pœna tenentium balancias seu ossiuilia falsa. 196. 611.
Pœna conducentis bladum extra ciuitatem. 199. 621.
Pœna confectorum ementium sepum, & vendentium sepum confectoribus. 202. 629.
Pœna vendentis cum macijs. 203. 632.
Pœna proijcientis aquas à balconis, & fenestris. 203. 635.
Pœna laborantis diebus Dominicis. 203. 635.
Pœna tenentis aliquod impedimentum in vijs publicis. 204. 638.

Index Rubricarum.

Pœna tenentis porcos ſine annulo. 204. 619.
Pœna extrahentis ſepum extra ciuitatem, & diſtrictum Cremonæ. 204. 640.
Pœna facientis candelas de ſepo nõ clarificato, vel in eis immiſcentis lardũ vel ſonziã. 204. 6[illegible]1.
Pœna currentis equos p ciuitatem, & ſagittantis cum baliſtis, & de bubulcis euntibus ſuper plauſtro. 69. 230. & 205. 646.
Pœna meſſettorũ vendentiũ eorũ mercadãdias ſub ſpecie ſeu nomie alterius mercatoris. 213. 11.
Pœnis imponendis officialibus mercadandiæ. 216. 29.
Pœna appoſita conſulibus. 223. 64.
Per comparitionem Domini non intelligatur propterea procurator reuocatus. 88. 294.
Per campos exiſtentes penes vias non reaptatas iponſit impunè. 178. 548.
Per D. Poteſtatem detur opera quòd fugitiui vbiq; capiantur 236. 120.
Per præcedentia ſtatuta non derogetur in totũ uel in parte decretis Domini Noſtri &c. 206. 651.
Perſonis quæ obligatæ ſunt creditoribus fugitiui ex cauſa ipſius fugitiui. 234. 107.
Penſis tenendis de bronzio, ferro, ramo, uel vitro. 196. 612.
Penſis. 204. 637.
Petitione repreſaliarum proponenda in conſilio, & de repreſalijs concedendis. 14. 28.
Piſcatores poſſint vendere piſces in piſcaria. 195. 606.
Piſtono eleuando. 191. 595.
Piſtoribus Maſſariæ, & furnarijs. 191. 596.
Platea non impedienda. 169. 524.
Pontibus & dugalibus diſtrictus Cremonæ reaptandis. 173. 531.
Pontibus fiendis ſuper ſtratis, & vijs per ducentes aquas de Nauilio. 174. 532.
Poſſeſſio bonorum tranſeat in hæredem. 113. 368.
Poſſit duci aqua pro foſſata, & Dugalia & etiam per agros ſoluendo terrenum. 177. 543.
Poſſit procedi ex officio contra nominatos vel calumniatos per malefactorem ſi nominans perſeuerauerit. 25. 49.
Portatores vini portent ſolios & brentas copertas. 184. 564.
Poteſtas & alij officiales habere non debeant ſalarium pro illo tempore quo ſtabunt extra diſtrictum Cremonæ. 7. 12.
Poteſtas teneatur tenere in domo habitationis ſuæ totam ſuam familiam. 8. 13.
Poteſtates, & eorum iudices qualibet die iuridica teneantur ſtare ad banca ſua pro Iure reddendo horis ordinatis. 9. 17.
Poteſtates & eorum Iudices non poſſint cognoſcere de aliqua quæſtione alicuius de ſua terra. 9. 18.
Poteſtates teneantur exercere eorum officia abſque nouo ſalario, vel aliquo alio præmio. 10. 19.
Poteſtates & alij officiales non debeant aliquem aggrauare nec condemnare vltra quàm contineatur in ſtatutis communis Cremonæ, & de conſilio dando petenti. 11. 22.
Poteſtates teneantur curare quòd repræſaliæ conceſſæ contra commune, & homines Cremonæ remoueantur. 13. 27.
Poteſtatibus & alijs officialibus ſyndicandis, & de forma, & modo in ſyndicatibus obſeruandis. 22. 44.
Poteſtas, & eius iudices, & omnes alij iuſdicentes teneantur & debeant mandare executioni prædicta ſtatuta. 227. 78.
Poteſtas Cremonæ teneatur accipere ſecuritatem à Dominis Molendinorum. 193. 600.
Poteſtas & eius iudices teneantur inquirere contra fugitiuos. 230. 1[illegible]1.
Præſentis non mittendis ad domum mortui & veſtibus lugubribus non fiendis. 131. 429.
Præcepto per conſules facto. 228. 81.
Præſentato principali fideiuſſor ſit abſolutus. 30. 70.
Prædicta ſtatuta locum habeant tantum in mercatoribus, & campſoribus fugitiuis ea

Pont de materiã fugitiuorum. 237.123.
Primo banno, & citationibus, & terminis in criminalibus. 25. 54.
Principalis, procurator, & alij qui fuerint in causa à qua appellatur posint citari in causa appellationis. 87.291.
Principalibus, & confideiussoribus cogendis, ad solutionem. 101.331.
Principales comparere debeant ad iurandũ accusã esse verã si p partẽ fuerit petitũ. 169.521.
Priuilegijs Iudicum medicorum, & notariorum seruandis. 123.405.
Priuilegijs Doctorum bidellorum, scriptorum, & scolarium. 136.442.
Priuilegio domus fratrum Consortij B. Facij. 138.453.
Prohibitis contractibus, & distractibus filiorum familias. 108.347.
Promissione fienda per commune de soluendo salarium Rectoribus scolarium. 137.446.
Prostibulis non tenendis nisi infra confines platea. 41.114.
Publicatione bonorum rebellium, & de pœna eorum. 66.119.
Publico mercatore. 228. 84.
Pullarolis. 194.604.

Q.

Quadro fiendo pro Arzinis Padi. 180.552.
Qualiter probari debeat mors alicuius. 103.338.
Qualiter probetur proximitas sanguinis. 111.396.
Quando quis in hypotecaria præferri debeat. 117.381.
Quando currere debeat tempus in arbitramentis datum. 141.460.
Quando quicquam tractatur contra cõne partita fieri debeant ad ballottas, & bussolas. 18. 33.
Quando imponitur talea rationatores teneantur dare thesaurario compartitionem dictæ taleæ super vno libro ligato. 20. 37.
Quando bona incantantur duo ex sapientibus cameræ, & vnus ex rationatoribus debeant esse præsentes. 21. 41.
Quantum posit relinqui vxori. 118.387.
Quantitate cereorum concessa ad portandum post corpus mortui. 132.430.
Quatuor passatores eligantur omni anno. 215. 19.
Quæstionibus sociorum, & artificum, & artium cognoscendis breuiter. 122.401.
Quæstio mota corã consulibus mercadandiæ Cremonæ non posit ad aliũ iudicẽ trahi. 225. 71.
Quibus in casibus dos exigi potest. 114.371.
Quibus prodesse debeant statuta præsentis voluminis. 5. 6.
Quibus in causis per officium procedi posit. 25.48.
Quilibet requisitus debeat dicere nomen suum, & de pœna mutantis sibi nomen. 160.496.
Quilibet posit facere, & vendere carnes vbicunq; non obstante quod non sit de paratico beccariorum. 187.578.
Quilibet tam actor quàm reus Respondeat petitionibus consulum. 229.89. & seq.
Quilibet fugitiuus posit capi, & detineri in persona non obstante dilatione presatum præsente vel futura 236.119.
Quis defensorio nomine animo nouandi non posit in se transferre iudicium reo inuito. 101.333.
Quis intelligatur commisisse raptum mulieris vel violentiam. 40.111.
Qui in Iudicio esse posint. 93.309.
Qui soluit fictum per decem annos cogatur soluere in futurum. 114.372.
Qui possunt pro alijs officium exercere. 124.708.
Qui tenuerit mulierem publicè, & palàm pro concubina vel amasia vel socaria, accusari non posit. 40.111.
Qui tenentur pro non subiectis committentibus turbationẽ occupationẽ vel violentiã. 60.199.
Qui debent cogi ad satis dandum de non offendendo. 66.117.
Qui intelligantur rebelles. 67.120.
Quo casu debitor teneatur ad damna, & in teresse pro negociatione. 226. 73.

Ratione

Index Rubricarum.

R.

RAtione reddenda perprocuratores,& similes. 115.376.
Ratione fienda de bonis debitorum. 228. 80.
Reaptatione stratarum Cremonæ, & clauicarum. 171.526.
Reaptatione, & remundatione dugalium ciuitatis, & burgorum. 172.528.
Reaptatione stratæ Burgi Sancti Donini. 179.549.
Rebus scribēdis in actis cū nomine,& cōfinibus fundi,& loco quādo aliqua tenuta datur.97.324.
Rebus communis per massarolum dessignandis. 134.435.
Rebus ponendis in æstimo terreriorum districtus Cremonæ. 140.456.
Remissionibus fiendis propter pscē, confessionē delicti, & solutionē in termino factas.73.247.
Requisitus pro maleficio vnde pœna sanguinis ingeratur venire debeat personaliter. 29. 63.
Requisitus ab officiali debeat dicere suumnomen, & cognomen, & de pœna contra facientis vel nomen mutantis. 55.185.
Reuenditoribus lini. 201.625.
Reiornatione fienda solutis pretio cōtento ī instrumento vēditionis,& fictis præteritis.115.374.
Ripæ Nauilij intelligantur esse stratæ mastræ. 177.542.

S.

SAccis farinæ non tenendis in terra. 194.603.
Sacramento quod præstatur à parte parti. 99.328.
Sacramentum fieri posit per accusatorem in accusa,& in quacunq; parte processus. 168.520.
Sacramento Potestatis. 8. 14.
Sacramento præstando Iudicibus, & alijs officialibus. 9. 15.
Sacramento præstando per notarios electos ad recipiendum testes. 84.281.
Salario Doctoris legum. 133.433.
Salarijs constitutis currerijs, & baroarijs. 153.483.
Salario pensatorum. 217. 30.
Salario, & familia Domini Potestatis. 6. 11.
Sapientibus eligendis omni anno mense Marcij pro prouidendo super facto studij. 137.448.
Satisdatione præstanda per non subiectos habentes bestias. 160.497.
Saximentis & sequestrationibus. 87.288.
Securitatibus piscatorum dandis. 196.610.
Sententijs arbitrorum exequutioni mandandis. 141.459.
Sententijs seu præceptis latis per mercatores. 228. 85.
Sententia absolutoria non ferenda vltimis quindecim diebus regiminis. 72.242.
Sententia lata in causa appellationis in quantum, & quatenus prima sententia fuerint confirmata non liceat amplius appellare sed prout lata fuerit exequutioni mandetur. 8.272.
Sepo confectoribus non vendendo. 188.582.
Sepo præsentando officiali Victualium per beccarios Cremonæ. 205.643.
Seriola Marchionis reaptande. 172.530.
Seriolis non fiendis in districtu Cremonæ à strata Platinæ infra. 174.533.
Signis seu Marchis insculpendis super laborerio auri, & argenti. 197.616.
Se in scriptura criminali aliquid petatur fieri secundum formam Iuris prædicta intelligantur dici vel peti secundum formam statutorum. 24. 47.
Si passus iniuriam velcertæ aliæ personæ ante absolutiones vel condemnationes deferant accusam procedi debeat vel super accusa vel super inquisitione. 25. 51.
Socij, & defensores fugitiuorum teneantur ad debitum illorum fugitiuorum. 237.121.
Solutionibus tubatorum pro cridis fiendis pro bonis immobilibus vendendis. 130.426.
Solutione fienda campanarijs per scolares. 237.449.
Solutionibus faciendis notarijs ꝑ imbreuia turis,& cōfectionibus instrumentorū.145.465.& seq.
Solutione taxanda per consules notariorum vbi non reperiatur certa taxatio. 147.471.
Solutione fienda Notarijs vnius cuiusq; officij. 147.472.

Hh 2 Solutionibus

Solutionibus notariorum officij Victualium. 149. 473.
Solutionibus notariorum officij clausorum. 150. 474.
Solutionibus notariorum officij stratarum. 150. 475.
Solutionibus notariorum officij exactionis. 150. 476.
Solutionibus notarij officij dictariæ. 151. 477.
Solutione Rationatorum. 151. 478.
Solutione notarij officij armarij. 151. 479.
Solutionibus notariorum cameræ Cremonæ. 151. 480.
Solutione notarij officij Gabellæ. 152. 481.
Solutioue notarij officij maleficiorum. 192. 482.
Solutione fienda pro bestijs quæ pignerantur, & consignantur in hospitijs. 155. 485.
Solutione notariorum officij clausorum. 161. 500.
Soldati communis Cremonæ, & rectorum dicti communis non debeant aliquid extorquere ab aliquo pro aliqua exequutione sed contenti sint stipendio suo. 10. 21.
Speciarij non possint uendere diebus festiuis. 206. 648.
Spoliatus restituatur in possessionem, & detentionem in qua erat. 60. 197.
Statuta loquentia de ordine procedendi in causis locum habeant in causis futuris, & pendentibus etiam per appellationem. 90. 304.
Statutis intelligendis, & interpretandis ad voluntatem Domini Nostri. 4. 4.
Statutis inuiolabiliter obseruandis. 4. 5.
Statuta præsentis voluminis sumant iures incontinenti post publicationē ipsorū statutorū. 5. 8.
Statutis obseruandis perquoscunq; potestates, & officiales prout littera sonat. 5. 9.
Statuta aliqua fieri non possint contra statuta præsentis voluminis nisi fuerint per Dominum approbata. 5. 7.
Statuta Mercatorum. 209.
Statuta, & resotmationes vniuersitatis mercatornm sint firma, & seruentur. 238. 128.
Stationarij nec alij vendentes ad minutum, nec hospites possint nec debeant emere oleū Oliuæ ea die qua conducitur. 203. 634.
Stationarijs olei, cacei, lardi, candelarum, & aliarum rerum. 202. 631.
Stipulatione facta nomine alterius. 118. 385.
Stratis mastris Epatus Cremonæ reaptandis. 175. 536.
Subscriptionibus notariorum mortuorum, inhabilium, & absentium committendis, & quòd in quolibet instrumento a decem libris supra adsint duo notarij. 109. 352.
Successionibus ab intestato. 111. 357.
Sufficiat si currerius referat se portasse libellum vel capitulum, vel scripturam in actis scriptis tali die, vel tali, & in tali loco de quibus omnibus credi debeat currerio referenti. 88. 295.
Superlucris mercadandiæ dispensandis. 216. 27.
Suspensio banniti vel condemnati habeatur pro cancellatione. 66. 218.
Suspectus de fuga. 233. 105.

T.

Tabernarijs, & forma bozolæ. 183. 557.
Tabernarijs. 183. 569.
Tabernarijs. 183. 560. & seq.
Tabernarijs. 184. 565.
Taberna non teneatur nisi incertis locis. 54. 179.
Tœdiali possessione alicuius rei prohibitæ alienari. 95. 317.
Tenentes bona bannitorum condemnatorū vel rebelliū ea restituant cōi cum fructibus. 67. 222.
Termino dierum decem statuto compatenti ad defensionem tenutæ. 96. 319.
Terminis, & bannis duplicibus assignandis in criminalibus. 28. 58.
Termino statuto ad respondendum petitioni. 76. 257.

Index Rubricarum.

Termino ad probandum, & iura producendum, & de reponsione positionum. 76.258.
Termino ad reprobandum. 77.259.
Termino octo dierum vtilium statuto appellanti, & appellato ad probandum in causa primæ appellationis. 80.269.
Termino sex dierum vtilium statuto vtriq; parti ad reprobandum. 80.270.
Termino statuto in secunda causa appellationis ad appellandum si per sententiam latam in prima causa appellationis prima sententia fuerit annullata vel reuocata aut aliter reformata, & quòd in causa ipsius secundæ appellationis procedatur, & termini limitentur prout in causa primæ appellationis est expressum. 81.275.
Termino statuto absentibus. 83.276.
Terreno fossatorum cauatorum reducendo, & explanando per super stratas. 176.530.
Testamentis. 118.376.
Testibus qui recipiuntur ad æternam rei memoriam. 108.348.
Testes debeant interrogari de veritate negocij, & de loco, & tempore, & quibus præsentibus, & alijs circunstantijs. 30. 66.
Testes non torqueantur, & de pœna torquentium eos. 30. 68.
Testimonijs mulierum in ecclesia recipiendis. 30. 69.
Testibus cogendis ad iurandum, & testificandum, & de pœna ipsorum inobedientium. 84.280.
Tesseris curatorum. 223. 65.
Tubatoribus eligendis. 14. 29.
Tutelæ,& similia possint fieri in alio loco quàm in loco solito tribunalis. 116.379.

V.

VAleat Iudicium factum cum filio familias si pater fuerit citatus ad consentiendum, & non venerit in termino assignato. 90.301.
Vasa de ramo uendantur sine ferro. 205.645.
Venditione bonorum illorum qui cesserint bonis. 113.370.
Vestibus,& iocalibus dominarum. 144.463.
Via danda vicino per, &super campum vicinij. 177.440.
Vicarius D. Potestatis possit interesse consilijs, & quòd dictatores scribant in vno libro propostas, & dicta consiliariorum, & prouisiones. 17. 32.
Vicinis non cogendis vnus pro altero nec pro sua vicinia. 124.410.
Vicinus inferior possit cogi ad excauandum quando superior cauare voluerit. 176.536.
Victus victori cōdemnetur in expensis etiā in casu quo detur consiliū expensis petentis. 90.302.
Victualibus ad ciuitatem vel de vna terra ad aliam conducendo absq; contradictione districtualium, & dacij, & alicuius oneris impositione. 135.438.
Vijs vicinalibus putreis, statis, & cloacis reaptandis. 172.529.
Vijs tortuosis vel inutilibus dirigendis vel mutandis. 177.541.
Vltimis voluntatibus defunctorum exequutioni mandandis. 212.365.
Vsq; ad quod creditor anterior possit defendere de bonis debitoris. 110.356.
Vsurarijs. 223.67.

Z.

ZApellos explanantis pœna. 163.506.

Errata Operarum incuria ſic corrigito.

pa.	lin.		
9.	24.	quælibet.	qualibet
15.	39.	pe	de
23.	32.	ſyndicanndis	ſyndicandis
39.	19.	quominns	quominus.
45.	22.	probatione	proditione
51.	14.	damno	damnum
53.	2.	ipſis	ipſius
62.	17.	aduocatibus	aduocatis
62.	39.	quilibet	quolibet
65.	25.	deputatis	deputati
66.	26.	ſuſpenſionem	ſuſpenſione
68.	25.	tenentes	tenentis
69.	22.	denontiantium	denuntiantium
76.	11.	diudentur	diuidantur
76.	35.	poſitiones	poſitionibus
77.	21.	impediente	impedientem
77.	22.	terminata	terminatæ
85.	14.	teſtis	teſtibus
88.	1.	reſpondere	reſponderi
88.	13.	ire	iri
92.	25.	ſoluendum	ſoluendo
95.	19.	datum	dati
95.	26.	debitores	debitorem
97.	24.	auctor	actor
98.	14.	citationem	citatione
98.	23.	poſſet	poſſent
99.	26.	quæratur	queritur
101.	10.	relatione	relationi
102.	21.	reſtiuere	reſtituere
102.	30.	pronuntiatione	pronunciationes,
		publicatione	publicationes
104.	11.	execurione	executioni
105.	21.	habeat	habeant
106.	18.	de non exequendo	de exequendo
110.	29.	faciunt	finiunt
116.	22.	dare	dari
116.	25.	vlteriores	vlterioris
116.	40.	quolibet	qualibet
123.	14.	idem	inde
123.	14.	ibi fit	ibi ſit
127.	7	locumtenentem	locumtenente
127.	8.	maioris	maiori
128.	11.	& iam	etiam
129.	42.	intelligatur	intelligantur
132.	38.	diſponſationis	diſponſatione
136.	11.	conuenire	conueniret
139.	4.	voluntatis	voluntatibus
140.	9.	ipſorum	ipſarum
142.	6.	ciuitati	ciuitatis
143.	36.	omnino	immo
143.	47.	per	pro
151.	25.	præcipiunt	percipiunt
155.	38.	huic	hinc
157.	37.	duos	uobus
159.	39	porta	portas.
159.	42.	tali cuſtodes	tales cuſtodes
160.	16.	cuiuslibet	cuiuslibet
161.	29.	terris	terras
168.	28.	aliquid	aliquod
169.	3.	ſi quòd	quòd ſi
173.	26.	expedito	expedita
173.	31.	ſederit	ſecerit
174.	42.	conſtructus	conſtructos
175.	26.	eligantur	eligant
180.	2.	inundatur	inundantur
181.	5.	linga	ligna
181.	6.	ſuo libitio	ſuæ libito
181.	8.	incidire	incidere
188.	37.	caſtrati	caſtratæ
191.	22.	coguerint	coxerit
195.	38.	collexerint	collegerint
204.	9.	eorum	earum
206.	16.	accedat	accidat
212.	20.	poſsint	poſsit
216.	22.	aut	ante
229.	23.	condematus	condemnatus
234.	3.	obligati	obligatæ
234.	3.	fugitiuis	fugitiui
236.	5.	habeat	habeatur
237.	3.	omnia	omni
	7.	Inquiſitionem	inquiſitiones
	13.	quæ	qui
	14.	ceptarentur	ceptarent
252.	23.	fallentes	fallentis
	24.	leſam	læſam
259.	14.	deereta	decreta
273.	6.	memoria	memoriam
275.	36.	percuit	percutit

Cætera ſiqua ſunt lector beneuolus æqui boniq; conſulat.

REGISTRVM.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. Aa Bb Cc.

Omnes sunt Terniones.

CREMONAE

Apud Christophorum Draconium Typographum Cremonensem, & Petrum Bozolam, socios. Anno Domini. M. D. LXXVIII.

